

1 -- *-110.

COML COMERCIAL

ADNOTAT

CU

JURISPRUDENȚA CURȚII DE CASAȚIE

DELA 1894 PÎNĂ LA 1 IANUARIE 1914

DE

GEORGE T. IONESCU

y o o

GREFIER LA CURTEA DE CASAȚIE

o o

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY & Co.

CALEA VICTORIEI, 37

P R E F A Ț Ă

Dacă în materia dreptului civil și a celui penal, jurisconsultii noștri ne-au îmbogățit literatura juridică cu comentarii, tratate sau explicațiuni teoretice și practice, în materia dreptului comercial însă nu avem decât foarte puțin. Aceasta nu provine, desigur, din cauză că codul comercial ar fi lipsit de interes, sau că nu ar exista materialul necesar unui comentariu, căci, față cu marea dezvoltare a comerțului țării noastre, cunoașterea modului de interpretare și aplicare a legilor comerciale devine de o importanță capitală, iar jurisprudența înaltei Curți de Casație, care constituie un factor de primul rând în alcătuirea unui comentariu juridic, a devenit în ultimul timp de o bogăție și importanță deosebită.

Cauza, deci, trebuie căutată într'altă parte. Știm cu toții că cei mai reputați și fecunzi autori în țara noastră, în orice ramură de activitate intelectuală, nu pot trăi numai din produsul operilor lor, astfel că, ocupațiunea lor principală trebuind să fie alta, timpul și munca ce depun în exercițiul acelei profesiuni sau ocupațiuni principale nu le mai îngăduie să facă operă grea de comentator al științei dreptului.

De aceea cred că, în această privință și din acest punct de vedere, este necesar ca munca să fie divizată. Această idee m'a călăuzit și în lucrările mele anterioare și, în special, în lucrarea asupra codului penal, pe care l'am adnotat, în colaborare, cu doctrina și jurisprudența română și franceză, lăsând altuia mai competente sarcina de a-l completa și a face un comentariu desăvârșit.- Pre-

vederea s'a realizat curând după aceea prin publicarea codului penal comentat de pana autorizată și maestră a d-lui profesor I. Tanoviceanu.

Pornind de la aceeași idee și ținând seama de lipsa unui cod comercial adnotat cu jurisprudența Curții de Casație pe ultimii zece ani, — lipsă de care mi s'au plâns mulți domni magistrați și avocați, — am sacrificat și din puținul timp ce-mi mai rămâne liber, pentru a da la lumină lucrarea ce lipsea.

Am reprodus sub fiecare articol rezumatul deciziilor Curții de Casație pronunțate în materie comercială în ultimii 20 de ani.

Nu văd în această lucrare, mai mult decât poate vedea oricine: o colecționare conștiințioasă de jurisprudențe.

Oricât de mică ar părea această lucrare, comparată cu operele marilor noștri autori, totuși ea poate contribui cu folos la o operă mai vastă asupra materiei. Cele mai grandioase lucrări ale omenirii nu sunt decât produsul muncii comune a mai multora.

Așteptăm cu toții pe arhitectul maestru, pe jurisconsultul emerit, care să întrebuințeze, să coordoneze și să combine și această lucrare, împreună cu altele de o valoare mai mare, pentru a alcătui un comentariu desăvârșit asupra codului nostru comercial.

G. T. I.

CARTEA I

DESPRE COMERȚ ÎN GENERAL

TITLUL I

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Art. 1. — În comerț se aplică legea de față.

Unde ea nu dispune se aplică codicele civil. (Civ. art. 1531. Corn. 889. Com. italian 1).

Adnotații. — I. Interpretarea contractului de navlu constituie o chestiune de fapt lăsată cu totul la aprecierea suverană a judecătorului fondului. (Cas. II. — Decizia 254 din 28 Nov. 1895. — *Bul.* pag. 1406).

2. Dispozițiile art. 1886 și 1694 c. civ. se aplică și pentru prescripțiunile acțiunilor comerciale, de oarece, potrivit art. 1 c. com., dispozițiile cod. civ. se aplică și în comercial, întrucât nu există alte dispoziții derogatorii. (Cas. III. — Decizia No. 337 din 10 Dec. 1907. — *Bul.* pag. 1966).

3. În virtutea principiului de drept înscris în art. 1 și 889 c. com., după care regulile de procedură civilă au a se aplica și în materie comercială, de câteori legea comercială nu prevede o dispoziție specială, trebuie a decide că de câteori este vorba de prescripțiunea unei sentințe definitive și executorie, dată în materie comercială, are a se aplica tot regula comună prevăzută de art. 404 din proc. civilă, adică prescripția de 30 ani. (Cas. III. — Decizia No. 24G din 16 Octomvrie 1907. — *Bul.* pag. 1611).

4. În lipsa unui text de lege în cod.

com., care să deroge dela regula stabilită prin art. 404 proc. civ., potrivit căruia o hotărîre judecătorească pierde puterea lucrului judecat, dacă nu s'a executat timp de 30 ani dela data ei, urmează că și în materie comercială au a fi aplicate hotărîrilor aceiași prescripție de 30 ani, iar nu cea de 10 ani, care nu rezultă din nici un text de lege. (Cas. II. — Decizia No. 132 din 15 Sept. 1909. — *Bul.* pag. 965).

5. Cu toate că dispozițiunile art. 1138 din cod. civ., prevăd că remiterea voluntară a titlului original, făcută de creditor debitorului, dă proba liberațiunii, totuși, atunci când e vorba de o cambie care a fost înlocuită prin hotărîrea judecătorească ce s'a dat pe temeiul ei, remiterea cambiei nu mai poate da proba liberațiunii, ci remiterea hotărîrei judecătorești împreună cu cambia, sau cel puțin numai a hotărîrei, poate face proba liberațiunii făcută de creditor debitorului. (Cas. II. — Decizia No. 132 din 15 Sept. 1909. — *Bul.* pag. 965).

6. Posesorul unei cambii trebuie să intențeze acțiunea sa de regres contra coobligaților anteriori în cele 15 zile dela

data protestului, sub' pedeapsa pierdere! acțiunii în contra celui coobligat. (Cas. III. — Decizia No. 16 din 18 Ianuarie 1910. — *Bul.* pag. 101).

7. Legiuitorul român nu a voit să dea putere de lege uzurilor comerciale și această intențiune a sa reiese în mod învederat atât din faptul că în redactarea art. 1 a suprimat alin. corespunzător din art. 1 c. corn. italian, cât și din desbaterile ce au avut loc în parlamentul țării, cu ocazia votării acestui cod, din care rezulta că comerțul țării, fiind de dată recentă și nefiind uzul constante, ar fi un adevărat pericol admiterea lor cu putere de lege.

Prin urmare, Curtea de Apel violează art. 1 c. cotii, și Interpretă și aplică greșit art. 1547 și 1548 c. civ., dcln mandat, rând stabilește că între părți s'a încheiat un contract de misiile, care, conform u-Kitlit, ar (l revocabil și tui ar conferi drep-

Art. 2. - Nursele, bâlciurile (iarmarocurile), târgurile, docurile și întreprinderile, precum și celelalte instituțiuni cari serv comerțiului, se regulează prin legile și regulamentele lor speciale. (Corn. 73, 957. Legea din 28 Iunie 1881 și 4 Iulie 1881. Italian 2).

Adnotații. — I. Condițiunile în cari o industrie funcționează, spre a se ști dacă prin extensiunea sa are un caracter comercial, este o chestiune de pură apreciere a instanței de fond. (Cas. I. — Decizia 352 din 28 Oct. 1896, — *Bul.* pag. 1369).

2. Morarul care primește o plată, în

mul de onorariu misitului, decât nummul când afacerea s'a făcut prin mijlocirea lui. (Cas. III. — Decizia No. 490 din 13 Decembrie 1913. *Jurispr. Română* pag. 10 din 1914).

8. In lipsa unui text de lege în codul de comerț, care să deroge de la regula prescrisă de art. 404 pr. civ., au a fi observate regulele admise în materie civilă, potrivit rânduelilor din art 1 și 889 c. corn.

Deci, numai printr'o greșită interpretare dată art. 947 c. corn. și violând art. 404 pr. civ., instanța de fond a declarat prescrisă cartea de judecată pusă în executare, dată în materie comercială, pe motiv că ea nu s'a executat timp de 10 atll. (Cas. II. — Decizia civilă No. 259 din 11 Decembrie 1913. — *Jurispr. Română*, pag. 117/914).

— Vezi și jurisprudența de sub articolul 947.

natură sau în bani, pentru serviciul ce-l face de a transforma grânele în făină, nu săvârșește prin aceasta chiar un fapt care să poată socoti de comercial și prin urmare, nu poate fi obligat de a ține registre comerciale. (Cas. I. — Decizia 352 din 23 Oct. 1896. — *Bul.* pag. 1369).

TITLUL II

DESPRE FAPTELE DE COMERCIU

Art. 3.— Legea considera ca fapte de comerț :

1) Cumpărările de produse sau de mărfuri spre a se revinde, fie în natură, fie după ce se vor fi lucrat sau pus în lucru, ori numai spre a se închiria; asemenea și cumpărarea

spre a se revinde, de obligațiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerț; (Civ. 1410—1490. Corn. 5 și 00—73).

2) Vânzările de produse, vânzările și închirierile de mărfuri, în natură sau lucrute, și vânzările de obligațiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerț, când vor fi fost cumpărate cu scop de revânzare sau închiriere; (Corn. 5 și 60)

3) Contractele de report asupra obligațiunilor de Stat sau a altor titluri de credit circulând în comerț; (Corn. 73—77).

4) Cumpărările și vânzările de părți sau de acțiuni ale societăților comerciale; (Corn. 77 și 166—172).

5) Orice întreprinderi de furnituri;

6) întreprinderile de spectacole publice ;

7) întreprinderile de comisioane, agenții și oficiuri de afaceri ; (Com. 405—412).

8) întreprinderile de construcțiuni;

9) întreprinderile de fabrici, de manufactură și imprimerie;

10) întreprinderile de editură, librărie și obiecte de artă, când altul de cât autorul sau artistul vinde;

11) Operațiunile de bancă și schimb ; *a)*

12) Operațiunile de mijlocire (samsărie) în afaceri comerciale ;

13) întreprinderile de transporturi de persoane sau de lucruri pe apă sau pe uscat; (Corn. 415—600).

14) Cambiele și ordinele în produse sau mărfuri; (Corn. 270—358).

15) Construcțiunea, cumpărarea, vânzarea și revânzarea de tot felul de vase pentru navigațiunea interioară și exterioară și tot ce privește la echiparea, armarea și aprovizionarea unui vas.

16) Expedițiunile maritime, închirierile de vase, împrumuturile maritime și toate contractele privitoare la comercial de mare și la navigațiune; (Com. 557, 602 și 616).

17) Asigurările terestre, chiar mutuale, în contra daunelor și asupra vieții ;

18) Asigurările, chiar mutuale, contra riscurilor navigațiunei ;

19) Depozitele pentru cauză de comerț ; (Com. 478—490).

20) Depozitele în docuri și întreprinderi, precum și toate ope-

a) Cuvintele „și schimb” lipsesc din codul italian.

rațiunile asupra rețepiselor de depozit (varante) și asupra scrisurilor de gagi, liberate de ele. (Com. 4 6, 74, 171, 270, 358, 105, 413, 442, 491, 557, 571; 592, 601 și 616. Ital. 3),

Adnotați! — I. Faptul de a cumpăra produse sau mărfuri spre a le revinde, fie în natură fie după ce se vor fi lucrat sau pus în lucru, constituie un fapt de comerț. (Cas. I. — Decizia 258 din 13 Sept. 1893. — *Bul.* pag. 753).

2. Proprietarul unei mori, la care alții vin de macină și dela cari ia o taxă fie în bani, fie în natură, nu poate fi considerat ca comerciant, nefăcând acte de comerț și, prin urmare, nu poate fi obligat a avea registre ținute ca comercianții. (Cas. I. — Decizia 258 din 13 Sept. 1893. — *Bul.* pag. 753).

3. Proprietarul unei mori, care ar cumpăra cereale spre a le transforma în făină pentru a o vinde, face act de comerț. (Cas. I. — Decizia 258 din 13 Sept. 1893. — *Bul.* pag. 753).

4. După acest articol cambiile și ordinele în produse sau mărfuri, se consideră ca acte de comerț.

(Cas. II. — Decizia No. 166 din 6 Oct. 1893. — *Bul.* pag. 890).

5. Deciziunea judecătorului de fond, cum că din registrele ținute de un comerciant, la cari s'a referit cineva spre n'și stabili pretențiunea făcută contra celui comerciant, nu rezultă nici o probă, constituie o deciziune de fapt, care nu este supusă cenzurei curții de casațiune.

(Cns. I. — Deciziunea 259 din 13 Sept. 1894. — *Bul.* pag. 846).

6. Relațiunile dintre patron și servitor, nu sunt considerate de lege ca fapt de conicii, urmează că acțiunea prin care un servitor reclamă dela patronul ulii comerciant plata de salariu pentru serviciile ce ia făcut, este de competența tribunalelor civile. (Cas. I. — Decizia 25) din 13 Sept. 1894. — *Bul.*

7. Recursurile tircaștune făcute contra lntArhilor date în materie de contes-

tațiuni la executarea actelor de ipotecă sunt de competența secțiune! I a curței de casațiune. (Cas. II. — Decizia 399 din 18 Oct. 1894. — *Bul.* pag. 1000).

8. Cestiunea de a se ști dacă un act este un act de comerț sau nu, constituind o cestiune de drept, intră în căderile curței de casațiune de a fi examinată.

(Cas. Sect. vac. — Decizia 361 din 4 Iulie 1894. — *Bul.* pag. 773).

9. Erezii unui codebitor solidar nu răs-pund de întreaga datorie de cât proporțional cu partea ereditară a fie-căruia.

(Cas. II — Decizia 185 din 2 Oct. 1895. — *Bul.* pag. 1212)

10. Agricultorul care ține prăvălie, unde vinde în detaliu produsele pământului ce ține cu arendă, plătind patentă pentru acest comerț și avându-și firma comercială înscrisă la tribunal, și care mai cumpără și dela alții asemenea produse, pentru a le revinde, face prin aceasta acte de comerț și deci poate fi declarat în stare de faliment. (Cas. II. — Decizii 289 din 25 Nov. 1897. — *Bul.* pagina 1401).

11. Aprecierea depozițiilor martorilor este o cestiune de fapt sustrasă cenzurei curței de casațiune, afară numai dacă s'ar constata de instanța de fond contrariul depozițiilor martorilor și dacă motivul de casare s'ar formula în acest sens. (Cas. II. — Decizia 289 din 25 Nov. 1897. — *Bul.* pag. 1401).

12. Judecătorii fondului sunt suverani să-și formeze convingerea numai din depozițiunile unor martori, considerându-le ca mai sincere, înlăturând pe celelalte.

(Cas. II. — Decizia 289 din 25 Nov. 1897. — *Bul.* pag. 1401).

13. Sunt considerate ca acte comerciale și prin urmare, acțiunile ce derivă dlnt'r'ınsele de competența jurisdicțiunei comerciale, acele acte, cari, prin natura

reală a lor, constituie un act de comerț, abstracțiune făcând de persoana ce le săvârșește, de unde rezultă că un comerciant poate face și acte cari sunt de natură civilă, în care caz nu e supus jurisdicțiunei comerciale. (Cas. II. — Decizia 312 din 16 Dec. 1897. — *Bul.* pag. 1497).

14. Farmaciștii sunt comercianți și, ca atare, sunt supuși regulilor comune comercianților și pot fi declarați în stare de faliment când încetează plățile.

(Cas. II. — Decizia 290 din 2 Noembrie 1898. — *Bul.* pag. 1315).

15. Actul de ipotecă prin care debitorul garantează plata integrală a unei cambii semnată de dânsul, nu poate fi socotit de cât ca un act de comerț, căci nu este de cât un accesoriu al contractului principal — cambia —, care este de natură comercială și prin urmare, acțiunea în nulitate a celui act de ipotecă este o acțiune comercială de competența tribunalului comercial a o judeca, de oarece toate contestațiunile relative la faptele de comerț, chiar dacă nu sunt între comercianți, aparțin jurisdicțiunei comerciale. (Cas. I. — Decizia" No. 449 din 18 Decembrie 1898. — *Bul.* pag. 1443).

16. Închirierea unui imobil de către un comerciant către un altul, pentru exercitarea comerțului acestuia, nu este un act de comerț, și deci, nu poate fi privită ca o afacere comercială, astfel că acțiunea decurgând din neexecutarea contractului, nu poate fi decât de competența tribunalului civil. (Cas. II. — Decizia 112. din 5 Mai 1899. — *Bul.* pag. 701).

17. Nu se pot considera ca fapte de comerț, și deci, de competența tribunalelor comerciale, decât biletele la ordin emise după punerea în aplicare a noului cod de comerț, iar nu și acelea de natură civilă, emise înainte de aplicarea acestui nou codice.

Când însă instanța de fond interpretează greșit acest lucru în privința competenței,

totuși hotărârea sa nu poate fi casată pe câtă vreme rezultă din considerantele ei că instanța n'a înțeles că, după noul cod de comerț, tribunalele comerciale trebuiesc să judece și afaceri de natură civilă, și după procedura specială a judecăților comerciale, ci numai că ele având aceeași organizare ca și tribunalele civile, pot să judece și afaceri civile, dar conform procedurii civile, fără ca să poată conchide din faptul sesizării lor cu asemenea judecăți, că afacerile ce li s'au deferit spre judecare sunt exclusiv de natură comercială. (Cas. II. — Decizia 230 din 11 Octombrie 1899. — *Bul.* pag. 1175).

18. Faptul că un proprietar are o casă construită anume ca să serve de club, teatru, hotel, restaurant, a închiriat acea casă în total sau în parte, unei alte persoane, pentru ca această persoană să o exploateze, închiriere făcută pe un singur preț fixat pe an, nu constituie un act de comerț, chiar dacă acel proprietar, spre a și asigura închirierea imobilului său mai cu folos, a cumpărat și mobilele necesarii, pentru plata cărora a emis cambii, căci cumpărarea de mobile nu a făcut-o în scop de a le revinde și dacă a emis cambii pentru plata lor, cauza acestor cambii nu e un act de comerț.

De asemenea, dacă s'a stipulat ca prețul chiriei să fie plătit în cote mai mici, din încasarea cotizațiilor dela membri clubului de către prezidentul clubului, această stipulațiune constituie o modalitate a plății prețului, dar nu poate avea vre-o influență asupra faptului proprietarului de a-i da caracterul de fapt de comerț.

Așa dar, un asemenea proprietar nu poate fi considerat ca comerciant și dacă vreuna din cambiile ce a emis pentru plata mobilelor cumpărate, i s'a protestat pentru neplata la scadență, dânsul nu poate fi considerat în stare de faliment. (Cas. II. — Decizia 45 din 22 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 256).

10. Angajamentul unui întreprinzător de construcții de a clădi oare-cari construcțiuni, fiind o faptă de comerț, orice acțiune derivând din acel angajament este de natură comercială și prin urmare de competența trib. comercial. (Cas. I, Dec. No. 24 din 19 Ianuarie 1901. *Bul.* pag. 40).

20. Cismarul, care face ghetete dupe comandă cu materialul său propriu, face fapte de comerț, întru cât dânsul revinde materialul ce l'a cumpărat și dupe ce l'a pus în lucru.

Prin urmare urmează că el este supus îndatoririi de a avea registre comerciale. (Cas. III. — Decembrie No. 206 din 17 Octombrie 1906. — *Bul.* pag. 1(196).

21. Pentru a se ști dacă trebuie a se aplica termenul de apel prevăzut de procedura civilă sau acela din codul de comerț, singurul criteriu este însăși natura afacerii judecate, iar nu denumirea dată prin titularea sentinței de „civilă” sau „comercială” care une ori poate fi greșită. Astfel când e vorba de o afacere care e comercială cel puțin pentru una din părți, toți contractanții sunt supuși legii comerciale în ce privește acel act, și dar, în asemenea caz, termenul de apel este cel prevăzut de legea comercială, art. 901, adică 30 zile dela pronunțarea sentinței tribunalului dată contradictoriu, *i*

Prin urmare, violează sus citatul articol Curtea de Apel, care intră în judecarea unui apel făcut peste acest termen, iar casarea deciziei se face fără trimitere. (Cas. III. — Decizia No. 65 din 27 Februarie 1907. — *Bul.* pag. 374;.

BB. Faptul contabilului unui colector de n lua un loz dela un jucător, după ce acesta îl plătise și intrase în deplina lui posesiune, nefiind cuprinse între faptele de comerț enumerate prin art. 3 cod, com., nu poate fi considerat ca fapt comercial și prin urmare nu i se poate aplica dispozițiunile art. 893 și 904 din

cod. com. — (Cas. I. — Decizia No. 369 din 9 Octombrie 1909. — *Bul.* pag. 1071).

23. Contractele de furnituri fiind considerate ca acte de comerț, rezultă că în ce privește pretențiunile derivând din neexecutarea unor asemenea contracte are a se aplica prescripția organizată de codul de comerț. (Cas. III. — Decizia No. 101 din 12 Martie 1910. — *Bul.* pag. 516).

24. Când instanța de fond constată că inculpatul care este croitor, confecționează îmbrăcăminte nu numai cu stoffe aduse de clienți, dar și cu stoffele lui, pe care și le procură pe credit, faptul său intră în previziunile art. 3, al. I c. com. Inculpatul făcând astfel fapte de comerț, este comerciant și prin urmare poate fi declarat culpabil de delictele de bancrută simplă și frauduloasă, dacă a săvârșit fapte constitutive de asemenea delict.

Prin urmare instanța de fond care consideră pe inculpat ca un simplu meseriaș și l'achită, violează art. 3, al. I și art. 7 c. com. (Cas. II. — Decizia penală No. 235 din 31 Ianuarie 1912, „Săptămâna Juridică” pag. 272).

25. Pentru a fi declarat în stare de faliment și a fi culpabil de infracțiunile conexe unei stări de faliment, nu e de ajuns ca cineva să fi făcut în mod accidental oarecari fapte de comerț, ci trebuie să fie comerciant de profesiune

Când hotărîrea instanței de fond este dată în fapt și justificată prin indicarea faptelor din care acea instanță deduce că inculpatul avea ca profesiune obișnuită meseria de croitor, instanța de fond a putut achita pe autorul principal de delictele de bancrută simplă și frauduloasă, precum și pe complicele la delictul de bancrută frauduloasă, întru cât nu poate exista complicitate fără delict pentru autorul principal. (Cas. II. — Decizia penală No. 2492 din 8 Octombrie 1912, „Săptămâna Juridică” pag. 654).

26. Când instanța de fond constată.

că inculpatul, de profesiune curelar, este comerciant în sensul acestui art., iar nu simplu meseriaș, întru cât își procură el însuși materia primă, pe care apoi o revinde, după ce o pune în lucru, transformând-o în hamuri, etc, și întru cât și elementul de speculațiune este implicit stabilit, cu drept cuvânt instanța de fond a condamnat pe inculpat pentru delictul de bancrută simplă. Instanța de fond nu este ținută să acorde inculpatului dovada cu martori, pentru a determina caracterul actului de comercial sau nu, când dânsa are suficiente elemente pentru a caracteriza natura actelor săvârșite de inculpat (Cas. II. — Decizia penală No. 396 din 25 Februarie 1913, *Jurisprudența Română* pag. 248).

Art. 4. Se socotesc, afară de acestea, ca fapte de comerț celelalte contracte și obligațiuni ale unui comerciant, dacă nu sunt de natură civilă sau dacă contrariul nu rezultă din însuși actul. (Com. 3—7. Italian 4).

Adnotați! — I. Contractul de împrumut cu ipotecă, format între un comerciant și un particular, este supus jurisdicției comerciale, de oare ce obligațiunile unui comerciant sunt considerate ca fapte comerciale, dacă nu sunt de natură civilă independent de faptul că contractul din care rezultă obligațiunea a fost intervenit între un particular și un comerciant, sau numai între comercianți; iar împrejurarea că obligațiunea a fost garantată printr'o ipotecă nu poate schimba întru nimic natura comercială a contractului. Astfel din momentul ce se constată natura comercială a unei afaceri, ea urmează a fi judecată de către secțiunea III a Înaltei Curți de Casație, conf. art. 4 din legea ei de organizare. (Cas. I. — Decizia No. 283 din 23 Iunie 1909. — *Bul.* pag. 772).

Art. 5. Nu se poate considera ca fapt de comerț cumpărarea de produse sau de mărfuri ce s'ar face pentru uzul sau consumațiunea cumpărătorului, ori a familiei sale; de asemenea revînzarea acestor lucruri și nici vânzarea produselor pe

27. Comerțul, după legile în vigoare fiind accesibil ori cui voește să-l exercite, individul care manifestă și realizează intențiunea de a-l face, trebuie să fie prin aceasta chiar considerat ca comerciant, de oarece definițiunea dată de art. 7 c. com. nu este strict limitativă și nu se poate trage nici un argument contrariu din termenii în care e conceput; ci, din contra, cel care săvârșește acte caracteristice comerțului, manifestă în modul cel mai formal și public voința de a fi comerciant și această voință astfel exprimată, îi oferă calitatea de comerciant, așa că poate fi declarat în stare de faliment. (Cas. III.—Decizia No. 132 din 1 Martie 1913. *Jurisprudența Română* pag. 311).

2. În materie comercială, liberațiunea chiar a unei datorii garantate cu o ipotecă se poate dovedi cu martori. (Cas. III. — Dec. No. 442 din 19 Noembrie 1910. — *Bul.* pag. 1655).

3. Daunele isvorâte dintr'un quasi-delict săvârșit cu ocaziunea executării unui contract de transport, fiind de natură comercială, acțiunea Ja care dau loc este de competența jurisdicțiunei comerciale și prin urmare termenul de perimare al acestei acțiuni este acela prevăzut de art. 895 (903) din cod. com. adică pe jumătate de cel fixat în materie civilă. (Cas. I. — Decizia 311 din 29 Septembrie 1898. — *Bul.* pag. 1067).

— Vezi și jurisprudențele de sub art. 3. No. 8, 13 și 16.

cari proprietarul sau cultivatorul le are dupe pământul să", sau cel cultivat de dânsul. (Com. 3, 4 și 6. Italian 5).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 8 și 16, art. 3 și No. 1. art. 4.

ArL. 0. Asigurările de lucruri sau stabilimente cari nu sunt obiceiul comerțului și asigurările asupra vieții sunt fapte de comerț numai în ce privește pe asigurător.

Comptul curent și cekul nu sunt considerate ca fapte de comerț în ce privește pe necomercianți, afară numai dacă ele n'au o cauză comercială. (Com. 3, 364, 370 și 442. Italian 6).

AdiiOtații. — Vezi jurispr. de sub No. 16, art. 3 și No. 1 art. 4.

TITLUL III

DESPRE COMERCIANȚI

Art. 7.— Sunt comercianți aceia cari fac fapte de comerț, având comerțul ca o profesiune obișnuită și societățile comerciale. (Com. 3—6; 77 și 890 italian 8).

Adnotații!.—Ir Cel ce exercită profesiunea de împrumutător de bani în mod obișnuit, fără să plătească dreptul patentei, comite o contravențiune la legea patentelor, pentru care are a fi condamnat la amendă. (Cas. III.—Decizia No. 359 din 8 Decembrie 1908—*Bul.* pag. 2156).

8. Din combinația art. 1 din legea patentelor cu acest art., rezultă că numai acel ce exercită un comerț sau o profesiune este supus la patentă, iar nu și

acel ce face un singur act izolat, pentru care nu poate fi considerat nici ca comerciant, nici că ar exercita o profesiune. Astfel, faptul unei persoane de a subînchiria niște șlepurî, acest act izolat nu-i dă calitatea de comerciant care să atragă impunerea la patentă. (Cas. II.—Decizia No. 3.513 din 27 Mai 1911. — *Bul.* pag. 735).

— Vezi și jurisprudențele de sub art. 3 No. 14, 18, 19, 24 și 27.

Art. 8. Statul, județul și comuna nu pot avea calitatea de comercianți. (Com. 9. Italian 7).

Art. 9. Orice persoană care într'un chip accidental face o operațiune de comerț, nu poate fi considerată ca comerciant, ea este însă supusă legilor și jurisdicțiunii comerciale pentru toate conteslațiunile ce se pot ridica din această operațiune. (Com. 7, 8, 42, 56, 890, 893, 945).

AdnoUții. - Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 7.

Art. 10. Minorul de ori-ce sex *), pentru a putea face comerț și prin urmare a fi considerat ca major, întrucât privește obligațiunile contractate de dânsul ca comerciant, va trebui să aibă etatea de 18 ani împliniți, să fie emancipat, să aibă autorizațiunea înscrisă a tatălui său, sau în caz de moarte, interdicțiune ori absență a tatălui, aceea a mamei sale; iar în lipsă de tată și mamă, autorizația tutorului cu avizul consiliului de familie omologat de tribunalul civil.

Actele de emancipare și de autorizare vor fi prezintate la tribunalul în jurisdicțiunea- căruia minorul voește a'și stabili domiciliul său comercial, spre a fi transcrise în registrul destinat pentru aceasta și afișate în sala tribunalului, în sala comunei, în localurile bursei celei mai apropiate, dacă vor fi și publicate în foaia anunțurilor judiciare a locului ; toate acestea prin îngrijirea grefei.

Grefierul tribunalului va păstra la dosar proba că afișările și publicațiunea s'au făcut.

Înainte de transcriere, afișare și publicațiune, minorul nu va putea începe comerțul său. (Com. 11—13 și 18. Civ. 422, 433, 11, 60 și 20 din legea dela 31 Iulie 1881. Italian 9. German 3 din legea dela 19 Iunie 1872).

Adnotatii.— I. Contractul de societate pentru a se face acte de comerț, încheiat de un minor fără îndeplinirea prescripțiilor prevăzute de acest art., este nul pentru lipsă de capacitate, iar nu supus numai reciziei pentru cauză de liziune. Cu toate acestea însă, minorul, prin aplicațiunea art. 1098 și 1164 c. civ., cată a fi considerat ca obligat în mod valabil în cât pfiivește folosul ce a putut avea dintr'un asemenea act. (Cas. II. — Decizia 209 din 17 Octombrie 1895. — *Bal.* pag. 1248).

2. În cazul când un minor a obținut emanciparea lui, în mod fraudulos, și și-a exercitat comerțul, inducând în eroare asupra calității sale buna credință a terțelor persoane, acel minor urmează a suferi consecințele faptului său și a fi declarat în stare de faliment. (Cas. III.— Dec. No. 158 din 13 Septembrie 1906. — *Bul.* pag. 1468).

3. Deși este exact că minorii în genere nu pot fi comercianți, după cum prevede art. 10 cod com., de cât numai atunci când au etatea de 18 ani și dacă îndeplinesc anume condițiuni prescrite de lege, totuși art. 10 din ac. cod prevede o excepțiune pentru minorii de ori ce etate, ai unui comerciant decedat, când este vorba de continuarea comerțului părintelui lor, caz în care ei pot fi autorizați de Trib., ca prin tutorele lor legal, să continue comerțul și în acest caz dânsii, devenind comercianți, trebuie să suporte toate consecințele ce decurg din comerț, între cari și aceea de a, fi declarați în stare de faliment, atunci când nu pot face față plăților diferitelor creanțe și polițe. ale părintelui lor, pentru datoriile comerciale ale acestuia. (Cas. III.— Decizia No. 63 din 27 Februarie 1909.— *Bul.* pag. 266;.

*) În textul codului Italian se zice „minorii emancipați”.

Art. 11. Dispozițiunea articolului precedent este aplicabilă minorului emancipat, chiar necomerciant, pentru actele pe cari legea le consideră ca fapte de comerț. (Com. 3 și 10. Ital. 10).

Art. 12. Minorul comerciant în condițiunile art. 10, pentru tot ce privește comerțul său, poate ipoteca și înstrăina imobilele sale, fără a avea necesitate de vreo nouă autorizațiune. (Civ. 430 și 433. Ital. 11. German 3 din 19 Iunie 1872) *a*).

Art. 13. Tatăl sau muma care exercită puterea părintească sau, în lipsă-le, tutorul nu pot continua comerțul în interesul unui minor dacă nu vor fi autorizați, cel dintâi de tribunalul civil și cel de al doilea prin încheierea consiliului de familie omologată de tribunal.

Actul de autorizare va fi afișat și publicat conform art. 10. (Civ. 326 și 337. Italian 12).

Adnotații!.— Autorizațiunea dată de tribunal unei tutoare de a continua comerțul defunctului său soț sau de a face comerț, nu implică că și averea minorilor rămași pe urma defunctului său soț face parte din activul comercial al ei, întru cât pentru a pune și agerea minorilor în comerț, trebuie o autorizațiune specială. (Cas. II. — Decizia 46 din 12 Februarie 1897. — *Bul.* p. 239. — Vezi și jurispr. de sub art. X No 3.

Art. 14. Interzisul și cel pus sub un consiliu judiciar nu pot li comercianți și nici a continua un comerț. (Civ. 435, 454 și 158) *b*).

Art. 15. Femeia măritată nu poate face comerț fără consimțământul expres sau tacit al bărbatului său. — Consimțământul bnrntului se prezumă când exercițiul comerțului femeii este public și notoriu, afară numai dacă bărbatul a prohibit aceasta în mod expres prin declarațiune publicată în forma art 10 § 2.

Când femeia nu face de cât vinde în detaliu mărfurile traficului bărbatului, ea nu poate numai prin aceasta să fie considerată ca comerciantă.

Dacă bărbatul este minor, el nu va putea autoriza pe femeia să facă comerț, decât numai dacă va fi fost și dânsul autorizat n da acest consimțământ după regulile și în formele prevăzuți' de art. 10.

a) Cuvintec „pentru tot ce privește comerțul său” lipsesc din codul italian.

b) În codul Italian lipsește acest articol și puteau lipsi și dela noi de oarece aceste disp. sunt prevăzute în codul civil.

Dacă bărbatul este interzis sau absent, autorizațiunea va ii dată de tribunalul civil.

Femeia, de și comerciantă, nu poate însă intra într'o societate comercială, în care și-ar lua o răspundere nemărginită,, fără autorizațiunea specială a soțului, sau în caz de interdicțiune ori absență a acestuia, fără aceea a tribunalului civil.

În caz când soțul autoriză pe femeie înscris, autorizațiunea va fi transcrisă, afișată și publicată conform art. 10. (Com. 77. Civ. 199, 204, 950, 1202 și 20 din legea dela 31 Iulie 1881. Italian 13 și 14).

Art. 16. Femeia comerciantă poate, fără autorizațiunea soțului său, a sta în judecată și a se obliga pentru tot ce privește comerțul său.

Ea poate, pentru acest sfârșit, a ipoteca și înstrăina toată averea sa fără consimțământul soțului.

Cu toate acestea, bunurile dotale nu vor putea fi ipotecate sau înstrăipate decât în cazurile și după formele prevăzute de codicele civil. (Com. 15. Civ. 197, 199, 202, 1248. Ital. 14. Francez 7).

Art. 17. Când prin contractul de căsătorie bărbatul va avea vre-un drept asupra bunurilor câștigate de femeie, aceste bunuri și veniturile lor ; exclusiv afectate la plata datorii- lor comerciale,. (Civ. *l'Ifi*) < s([. Germ. 8).

Art. 18. Autorizațiunea de a face comerț, dată minorului de către părintele său sau de către tutor în condițiunile prevăzute mai sus, precum și aceea dată de către bărbat femeiei, pot fi revocate în orice timp. Actul de revocare însă trebuie să fie făcut cu observarea lormelor prevăzute la art. 10.

Cu toate acestea, dacă minorul sau femeia începuse a exercita comerțul, revocarea nu va putea produce nici un efect de nii va fi aprobată și de tribunalul civil, după ce acesta, în camera de consiliu, va fi ascultat pe minor sau pe femeie și pe ^
acea cari le-au retras autorizațiunea. \ ' ^

În nici un caz revocarea nu poate vătămă drepturile celor de al treilea, nici chiar pentru afacerile în curs de executare.' (Com. 10, 15 si 390. Ital. 15).

Art. 19. Contractul de căsătorie între persoane dintre cari una este comerciantă, va trebui să fie trimis în copie certificată, în termen de o lună dela data lui, de către ofițerul stărei civile care a celebrat căsătoria, la tribunalul în jurisdicțiunea

căruia se găsește stabilimentul comerciantului, pentru a fi publicai conform art. 10.

Ofițerul stărei civile care va omite a îndeplini îndatorirea impusă prin acest articol, va fi supus la o amendă de 25 până la 100 lei; iar dacă omisiunea a fost făcută cu rea credință, la desliluire; în amândouă cazurile fără prejudiciul drepturilor părților interesate. (Com. 797 și 799. Ital. 16 și 17).

Adnotații. — Convențiunile matrimoniale încheiate în țară străină, nu pot fi opozabile terților persoane decât atunci când ele au fost transcrise în țară în registrele tribunalului anume destinate pen-

tru aceasta. (Cas. I. — Decizia No. 10 din 15 Ianuarie 1902). — *Bul.* pag. 7). — Vezi și jurispr. de sub No. 1, art 877.

Art. 20. Dacă soțul devine comerciant în urma căsătoriei sale, dânsul este dator să depună copie după contractul său de căsătorie, în termen de o lună socotit din ziua când și-a început comerțul, sub pedeapsă, în caz de faliment, de a fi considerat ca un bancrutai- simplu. (Com. 19, 796, 877 și 7 legea 18 Apr. 1884. Italian 18).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 19 și No. 1, art 877.

Art. 21. Cererea de separațiune de patrimonii între soți din-ire cari unul este comerciant, trebuie să fie publicată în modul prevăzut la art. 10.

Hotărîrea asupra cererei de separațiune nu va putea fi pronunțatu decât după o lună de zile de la sus zisa publicațiune.

Dacă se admite separațiunea, hotărîrea definitivă va trebui să fie publicată tot în acelaș mod, în termen de o lună dela dala ei.

În lipsa acestei publicațiuni, creditorii comerțului soțului pot opune, ori când interesul lor o cere, nulitatea separațiunei pronunțate și să atace restituirea drepturilor dotale ale femeii, «lucii a avut loc.

Deosebii de aceasta ei pot să exercite acțiunea ce le acordă nrt 975 din codicele civil, când separațiunea ar fi fost făcută în l'nuida «Ireplurilor lor. (Civ. 975, 1256,1259,1264. Proc. civ. (120 și «|. Italian 19).

TITLUL IV

DESPRE REGISTRELE COMERCIANȚILOR

Art. 22. Registrele obligatorii pentru comercianți sunt: registrul jurnal, registrul inventar și registrul copier. (Com. 23—25, 34, 142, 510. Legea timbr. 15, 42, 62, 63. Italian 21. German 28. Francez 8 și Belgian 16).

Adnotații. — « Se consideră ca contravenient la legea timbrului, comerciantul care nu ține registrele cerute de c. com., timbrate și vizate în regulă. (Cas. I. — Decizia No. 343 din 9 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 962.

2. Sunt considerați ca contravenienți nu numai comercianții cari nu au registrele timbrate în regulă, sau cari refuză de a le prezintă la cererea agenților fiscali, dar și aceia cari nu posedă toate registrele prevăzute de art. 22 și 23 din c. com. (Cas. I. — Decizia 48} din 28 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1343).

3. Registrul în care farmaciștii copiază ordonanțele medicale, nu trebuie' a fi timbrat, neintrând în registrele prevăzute de acest art., sigurele cari conform art. 15 din legea timbrului, sunt supuse la taxa timbrului de 10 bani fiecare filă. Prin urmare, ținerea unui asemenea registru fără să poarte zisul timbru, nu constituie nici o contravențiune la citata lege. (Cas. 4. — Decizia No. 104 din 5 Martie 1896. — *Bul.* pag. 509).

4. Comercianții cari nu vor timbra și viza registrele ce sunt obligați prin codul de comerț a avea, sunt considerați ca contravenienți la legea timbrului și condamnați ca atare. (Cas. I. — Decizia No. 281 din 18 Septembrie 1896.— *Bul.* pag. 1201).

5. Registrul maestru' nu este din registrele ce comercianții sunt obligați prin codul de comerț să țină, și pentru ca copriusul unui asemenea registru să poată servi ca dovadă, tfebue să fie ținut cu îndeplinirea formelor cerute de art. 27 din c. com. (Cas. (Secția vacanțelor. —

Decizia No. 180 din 2 August 1896. - *Bul.* pag. 1150).

6. Se face culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plățile și care n'a ținut de loc, sau nu le-a ținut în mod regulat, registrele prescise de lege, sau cel puțin registrul jurnal încheiat și vizat conform legei, și simpla constatare a acestui fapt este suficientă pentru a face pe comerciantul falit culpabil de bancrută simplă. (Cas. II.— Decizia No. 381 din 10 Decembrie 1896.— *Bul.* pag. 1670).

7. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care, încetând plățile, se găsește că nu a ținut de loc registrele prescise de codul com., sau dacă a ținut asemenea registre, nu le-a ținut în mod regulat, adică încheiate și vizate la sfârșitul fiecărui an comercial, sau cel puțin să nu fi ținut în asemenea condițiuni registrul-jurnal. (Cas. II. — Decizia No. 784 din 8 Decembrie 1898. — *Bul.* pag. 1460).

8. Farmaciștii sunt obligați ca și ori care alt comerciant, să țină registrele ce codul comercial impune comercianților, și aceste registre trebuiesc să fie timbrate cu 10 bani pe fiecare filă, conform legei timbrului. (Cas. I. - Decizia No. 156 din 28 Aprilie 1898.— *Bul.* pag. 599).

9. Comercianții cari fac acelaș fel de comerț, în două stabilimente deosebite din acelaș oraș, nu sunt obligați a ține decât un singur rând de registre pentru toate operațiunile lor comerciale. Astfel fiind, când un comerciant a fost amendat de agenți fiscalului pentru neținere de registre la fiecare din.stabilimente, și când

ci, fiindcă pe la tribunal, prezintă reglutele spre a dovedi că toate operațiunile »le sunt trecute în ele, instanța de fond comite un exces de putere refuzând această probă, sub cuvânt că registrele sunt ținute în limba greacă. (Cas. I. — Decizia 288 din 7 Septembrie 1899. — *Hui*. pag. 963). »

10. Un comerciant trebuie să aibă registrele prevăzute de acest art. din c. com., nu numai pentru stabilimentul comercial principal dintr-o localitate, ci și pentru stabilimentele secundare, sucursale, din celelalte localități. (Cas. II. — Decizia 34 din 17 Ianuarie 1900. — *Bul.* pag. 65).

11. Faptul dacă un comerciant are sau nu registre și refuzul lui de a le prezenta, nu pot rezulta din declarațiunile streine; prin urmare, înainte de a declara contravenient pe o persoană, trebuie ca acea persoană, să fie întrebată personal, fie la facerea procesului-verbal, fie la instanța unde se judecă afacerea. (Cas. I. — Decizia No. 28 din 28 Ianuarie 1902. — *Bul.* pag. 30).

12. Obligațiunea pusă comercianților prin art. 22 c. com., de a ține registre pentru stabilimentele lor comerciale, se aplică nu numai pentru stabilimentele principale ale comercianților, ci și pentru sucursalele lor. (Cas. I. — Decizia No. 378 din 23 Sep. 1903. — *Bul.* pag. 1080).

11. Orice comerciant este dator să aibă cel puțin de la începutul comerțului său trei registre (Jurnal, copier și inventar) iar în caz de neposedere, a unuia din aceste registre, comerciantul va fi supus la o amendă, în folosul statului, egală cu taxa pe care el pe un an. (Cas. III. — Decizia No. 170 din 22 Septembrie 1906. — *Bul.* pag. 1489) /

14. Dimpotrivă: acestui art. combinat cu art. 78 n. l. ultim legea timbrului, conține o regulă generală și obligatorie pentru toți comercianții fără deosebire dacă ei exercită comerțul într-o comună urbană în România. (Cas. III. — Decizia No.

106 din 2 Mai 1906. — *Bul.* pag. 978).

15. Amendă pentru neposedere de registre comerciale (art. 85 legea timbr.) este egală cu taxa patentei pe un an, calculându-se atât dreptul fix de patentă, cât și dreptul proporțional, plus zecirile aferente (Cas. III. — Dec. No. 28 din 23 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 187).

16. Pentru a se putea determina cuantumul patentei unui comerciant și în consecință amendă la care urmează să fie condamnat pentru neținere de registre, trebuie să ne referim la art. 2 din legea patentelor, care prevede că contribuția patentei se compune dintr'un drept fix „pă, Copulație și dintr'un drept proporțional în raport cu valoarea lucrativă, fără însă ca în această taxă să se socotească zecimile aferente, accesorii taxei patentei, cari zecimi variază după necesitățile fiecărui județ sau comună. (Cas. sec. unite. — Dec. No. 7 din 8 Oct. 1909. — *Bul.* pag. 1213).

17. Hotelierii sunt datori să țină registrele cerute de legea comercială înjm cât ei sunt comercianți. (Cas. III. — Decizia No. 203 din 18 Septembrie 1909. — *Bul.* pag. 1017).

18. Zecimile cari însoțesc taxa fixă a patentei nu se socotesc în cuantumul amenzii la care sunt supuși comercianții cari nu țin registrele comerciale. (Cas. III. — Decizia No. 203 din 18 Septembrie 1909. *Bul.* pag. 1017).

19. Dacă comerciantul posedă registre cu foi albe, în care nu este înregistrată nici o operațiune relativă la comerțul său, dânsul nu poate fi considerat că posedă în mod efectiv registre comerciale în sensul legii și deci se găsește în cazul de contravenție prevăzut de art. 85 din legea timbrului, iar tribunalul apărând de contravenție pe un asemenea comerciant, pe motiv că dânsul nu poate trece în registre operațiunile sale comerciale, neștiind să scrie românește, violează art. 22 și 23 c. com., și art. 85 legea timbrului. (Cas. III. — Decizia No.

374 din 26 Septembrie 1912. Săptămâna — Vezi și jurispr. de sub No. 20 juridică pag. 611). „t- 3).

Art. 23. Orice comerciant este dator ca în registrul jurnal să înscrie pe fiecare zi ce are să ia și ce are să dea, operațiunile comerțului său, convențiunile, accepațiunile sau girurile efectelor comerciale, și în general tot ce primește și plătește sub orice titlu *, trecând la fiecare finit de lună și sumele întrebuințate pentru cheltuielile casei sale. Acest registrul jurnal este deosebit de alte registre ce se obișnuiesc în «omptabilitatea comercială, dar cari nu sunt obligatorii. (Com. 22, 142, 202, 229, 407, 510, 876, 877 și 880. Civ. 1183 și 1184. Ital.21).

Adnotații.— Comercianții cari nu vor timbra și viza registrele ce sunt obligați prin c. com. a avea sau, cari vor refuza a prezenta aceste registre agenților fiscali, sunt considerați ca contravenienți ia legea timbrului și condamnați ca atare, și faptul că un comerciant a trecut inventarul său în mod accidental într'un registrul declarat tribunalului că are să

serve ca registrul jurnal, nu-l poate apăra de pedeapsă, întrucât legea comercială ordonă expres comercianților să aibă un registrul special pentru inventar. (Cas. I.— Decizia 137 din 31 Martie 1897. — *Bul.* pag. 362).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, 8, 9, 11, 12, 17 și 19, art. 22.

Art. 24. Comerciantul este dator a forma la începutul comerțului său și în fiecare an, sub a sa semnătură, un inventariu de averea sa mobilă și imobilă și de datoriile sale active și pasive, încheiând bilanțul cuvenit. Acest inventariu și bilanț le va semna în copia în registrul special pentru aceasta și le va semna.

*Toate efectele și datoriile active trebuiesc evaluate în inventariu și bilanț după prețul curent la epoca facerii inventariului.

Datoriile active greu de încasat sau îndoiioase se vor prețui după probabilitate; creanțele ce nu se pot încasa se vor înscrie numai pentru memorie.

Dacă sunt mai mulți tovarăși solidari, trebuie să subsemneze fiecare (Com. 22, 510 și 877. Ital. 22. Germ: 29 și 31). ^

Adnotații.— I. Simplul fapt că un comerciant nu a făcut inventarul anual al activului și pasivului său îl face pasibil de delictul de bancrută simplă, în caz când este declarat în stare de faliment.

2. Judecătorul fondului este în drept să a culege de ori unde actele și împrejurările de fapt, cari sunt de natură

a-i face convingerea despre elementele constitutive ale delictului ce este chemat a judeca.

Astfel în delictul de bancrută, judecătorii fondului sunt în drept de a pune temei pe raportul sindicului, care este chemat, după lege, a raporta justiției despre starea falimentului.

*) În textul italian zice „civil sau comercial”.

3. Formalitatea interogatorului inculpatului» înaintea instanțelor corecționale, nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate.

4. Motivele având de bază o constatare de fapte trebuiesc a fi propuse înaintea instanțelor de fond, singură compe-

tentă de a constata existența faptelor, (Toate aceste 4 jurisprudențe sunt date de Cas. II. — Decizia No. 974 din 3 Septembrie 1903. — *Bul.* pag. 1105).

— Vezi și jurispr. de sub No. 13 și 17 art. 22 și No. 1 art. 1/3.

Art. 25. El este ținut a copia în registrul special și după ordinea zilei toate scrisorile ce trimite. (Com. 22. Ital. 21).

Art. 26. Registrele obligatorii vor fi numerotate pe fiecare pagină și, afară de registrul copier, parafate de un judecător al tribunalului locului de reședință al comerciantului, sau de către judecătorul ocolului respectiv în localitățile unde nu există tribunal.

Pe ultima pagină a acestor registre judecătorul va constata numărul filelor ce compun fiecare registru și va semna această certificare punând sigiliul tribunalului sau al judecătoriei. (Com. 22, 142 și 510. Italian 23).

Art. 27. Registrele pe cari comerciantul este obligat a le avea, afară de copier, vor fi prezentate tribunalului sau judecătorului de ocol la finele fiecărui an comercial spre încheiere și viză.

Tribunalul sau judecătorul de ocol, va pune imediat, sub ultima operațiune înscrisă, următoarea viză: „Astăzi la anul . . . s'a prezentat registrul (jurnal, inventariu) al comerciantului și s'a vizat cu a noastră semnătură" punându-se și sigiliul tribunalului sau judecătoriei.

Nici un fel de taxă, timbre sau altele nu se vor percepe pentru îndeplinirea formalităților prevăzute la aceste două articole. (Com. 22, 142, 510, 876, 29 § 22 din legea 31 Iulie 1881. Ital. 23).

Adnotații. — •• Prin acest art., legiuitorul a prescris anume autoritățile judecătorești, în drept a pune viza la finele anului comercial, pe registrele comercianților sunt obligați a ține, limitând acest drept numai tribunalelor și judecătorilor de ocol; de unde urmează că orice nltă autoritate ar instrumenta (precum ar fi viza pusă de un procuror) substituiau-se tribunalului sau judecătorului de ocol, lucrează fără competență, și viza ce se pune, nu poate avea forța probantă

prescrisă de legiuitor. (Cas. II. — Decizia 547 din 7 Decembrie 1893. — *Bul.* pag. 1131).

2. Se socotește ca bancrutar simplu nu numai comerciantul care nu are, sau nu ține în regulă registrele ce legea îl obligă a avea, dar și acela, care având și ținând în regulă aceste registre, nu le-a prezentat însă tribunalului ori judecătorului de ocol la finele anului, spre a le încheia și aviza. (Cas. II.—Decizia 547 din 7 Decembrie 1893.—*Bul.* pag. 1131).

3. Sunt culpabili de delictul de bancrută simplă comercianții cari n'au ținut în mod regulat registrele prevăzute de lege, sau cel puțin registru-jurnal, încheiat și vizat conform art. 27 c. com., fără a fi nevoie a se constata și intenția frauduloasă din partea acelor comercianți. (Cas. II. — Decizia 322 din 29 Mai 1896. — *Bul.* pag. 869).

4. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plățile, care p'a prezentat tribunalului registru-jurnal spre a-l viza, care nu a făcut inventariul

anual și care nu a trecut nimic în registrul său inventar. (Cas. II.—Decizia No. 367 din 25 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 952).

5. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care, încetând plățile, se constată că în timpul cât a exercitat comerțul său, nu a ținut în mod regulat registrele cerute de codul comercial și nici nu le-a vizat așa cum cere art. 27, același cod. (Cas. II. — Decizia No. 123 din 14 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 218).

— Vezi și jurispr. de sub No. 5, 6, 7, art. 22.

Art. 28. La fiecare tribunal comercial și, în localitățile unde acestea nu există, la fiecare tribunal de județ, se va ține un registru, în care se va înscrie numele comercianților cari și-au prezentat registrele lor, ce anume registre, precum și numărul filelor fiecăruia. Tot astfel se va urma și cu registrele pe cari comerciantul le prezintă anual pentru încheiere și viză.

Dacă numerotarea sau viza unui registru a fost făcută de judecătorul de ocol, atunci acesta la finele fiecărui an, este dator să trimită un tablou tribunalului județului sau tribunalului comercial respectiv, (Com. 22. Reg. Com. din 10 Sept-1887, art. 2, 6 și 11. Ital. 24).

Art. 29. Registrele comercianților vor fi ținute în limba română sau în vre-una din limbile moderne europene, după ordinea datei fiecărei operațiuni, fără a se lăsa vre-un loc în alb, fără ștergere sau adăogire; se pot face îndreptări și ștersături dacă aceasta este necesar; se vor face însă numai astfel ca cuvintele îndreptate sau șterse să fie citibile. (Com. 22, 142, 510. Hal. 25. Germ. 32. Fr. 8 și 10).

Art. 30. Comercianții sunt datori a păstra, în timp de 10 ani dela cea din urmă viză, registrele pe cari legea le impune a ține, precum și scrisorile și telegramele primite.

Asemenea sunt datori a păstra, cel puțin până la doi ani, facturile mărfurilor cumpărate și introduse în stabilimentele lor. a) (Com. 22. Ital. 26. Germ. 33. Fr. 11. Belg. 19).

Art. 31. Comunicațiunea registrelor nu poate fi ordonată de Judecații după cererea unei părți, decât în afaceri de succesiuni, comunități de bunuri, societăți și în caz de faliment, ((. "ii. 22 și 32. Pr. civ. 97. Ital. 27. Fr. 14).

Art. 32. In cursul unei contestațiuni și ori-care ar fi natura ei, judecata, după cererea unei părți sau chiar din oficiu, va putea ordona înfățișarea registrelor, spre ase extrage dintr'însele numai ceea ce este privitor la litigiu. (Com. 22 și 31, Ital. 28 și Francez 15). -

Adnotații. — I» Admiterea cererii unei părți de a se ordona aducerea registrelor de către cealaltă parte este facultativă pentru judecători, atunci când dâșii se conving din alte mijloace de probare despre modul legal al resolvării procesului. (Cas. II. — Decizia 20 din 29 Ianuarie 1896. — *Bul.* pag. 147).

2. Motivarea hotărârii pentru respingerea unei cereri făcută de o parte poate să rezulte nu numai dintr'un considerant făcut în mod special și expres asupra acelei cereri, ci și din cuprinsul altor considerante, cari se leagă între ele și din cari rezultă virtualmente respingerea cererii. (Cas. II. — Decizia 20 din 29 Ianuarie 1896.—*Bul.* pag. 147).

3. Mărturisirea pe care o persoană o va fi făcut ca martor într'un proces co-recțional are a fi socotită ca o mărturisire extrajudiciară, deși nu este iscălită de dâșul, de oarece art. 155 din procedura penală, nu exige o asemenea iscălitură din partea martorului, fiind suficientă simpla semnătură a grefierului și viza prezidentului, pentru ca depozitiunea sa făcută în instanță să aibă deplină credință, întrucât însă o asemenea mărturisire nu oferă aceeași garanție ca o mărturisire judiciară, instanța de fond este în drept să aprecieze circumstanțele în cari ea a fost făcută și să determine în mod suveran forța probantă a unei asemenea mărturisiri. O asemenea apreciere discreționară scapă de cenzura Curții de casație. (Cas., II.—Decizia No. 197 din 14 Mai 1903. - *Bul.* pag. 726).

Art. 33. Când registrele oferite, cerute sau ordonate a se înlăjișa,, se alia în circumscripțiunea unui alt tribunal, judecătoria va adresa o comisiune rogatorie tribunalului sau judecătorului

4. Dovada rezultând din registre, admisibilă în materie comercială, este totuși facultativă pentru instanța de fond, care o poate refuza, atunci când constată în fapt că partea nu a insistat la aducerea lor. (Cas. II.—Decizia No. 197 din 14 Mai 1903.—*Bul.* pag. 726).

5. Instanța de fond dă o decizie de fapt, care ca atare scapă de cenzura casațiunei, atunci când nu se întemeiază numai pe neremiterea titurilor, spre a considera niște cambii ca neachitate, ci și pe alte considerațiuni concrete din cari deduce neplata lor. (Cas. II.—Dec. No. 197 din 14 Mai 1903.—*Bul.* p. 726).

6. Cestiunea dacă urmează a se suspenda judecarea procesului, până la rezolvarea unui alt litigiu, fiind o cestiune asemenea de apreciere, faptul că nu s'a admis suspendarea, nu constituie din partea instanței de fond, nici un exces de putere. (Cas. II. — Decizia No. 197 din 14 Mai 1903. — *Bul.* pag. 726).

7. Deși părțile pot cere de a se mai chema și alți martori pe' lângă acei deja ascultați, totuși judecătorii au facultatea de a admite sau nu prelungirea cercetării. (Cas. III. — Dec. No. 213 din 18 Octombrie 1906. - *Bul.* pag. 1704).

8. Deși registrele unui comerciant fac probă contra sa și se pot invoca, pentru acest scop, de partea cu care s'ar afla în judecată, totuși judecătorii au facultatea, după circumstanțele cauzei, de a admite sau nu asemenea cereri de aducerea registrelor. (Cas. III. — Dec. No. 213 din 18 Octombrie 1906. — *Bul.* pag. 1704).

de ocol respectiv pentru a lua cunoștință de conținutul acelor registre, a'l consemna într'un proces-verbal și a'l trimite tribunalului unde cauza este pendinte. (Com. 705. Pr. civ. 210, 236, 243; 32 l. 1 Sept. 1886; Fr. 16, Germ. 39).

Art. 34. Dispozițiunile cuprinse în prezentul titlu nu se aplică colportorilor, comercianților cari fac micul trafic ambulant, cărăușilor sau acelor al căror comerț nu iese din cercul unei profesii manuale. (Com. 22—33 și 413; 2 l. 17 Martie 1884; Germ. 10).

Adnotații. — I. Numai colportorii, comercianții cari fac micul trafic ambulant, cărăușii sau aceia al căror comerț nu ese din cercul unei profesii manuale, sunt scutiți de a ține, pentru comerțul lor, registrele impuse comercianților de către c. com.

Astfel, brutarii, fabricanții de pâine, sunt ținuți a avea asemenea registre. (Cas. I. — Dec. 281 din 18 Septembrie 1896. — *Bul.* pag. 1201).

2. Cestiunea de a se ști dacă o persoană exercită un comerț sau profe-

siune manuală este o cestiune pe care trebuie să o discute și să o constate instanțele de fond. Prin urmare, trib. nu poate stabili ca principiu, că fabricațiunea de mezeli constituie prin ea însăși o profesiune manuală și să scutească pe fabricant de a ține registre, fără a constata în fapt, dacă acel ce fabrică se mărginește numai a transforma cărnurile în mezeli, sau le cumpără spre a le revinde astfel transformate. (Cas. III.— Decizia No. 23 din 30 Ianuarie 1906.— *Bul.* pag. 182).

TITLUL V

DESPRE OBLIGAȚIUNILE COMERCIALE IN GENERAL

Art. 35. Contractul sinalagmatic între persoane depărtate nu este perfect dacă acceptarea n'a ajuns la cunoștința propuitorului în termenul hotărît de dâșul, sau în termenul necesar schimbului propunerii și acceptării, după natura contractului.

Propuitorul însă poate primi ca bună și o acceptare ajunsă peste termenul hotărît de dâșul, cu condițiune ca să încunoștiințeze îndată pe acceptant despre aceasta. (Com. 36 urm.; civ. 913, Ital. 36).

Art. 36. Când propuitorul cere executarea imediată a contractului, și un răspuns prealabil de acceptare nu este cerut și nici chiar necesar, după natura contractului, atunci contractul este perfect îndată ce partea cealaltă a întreprins executarea lui. (Com. 35, 37, 39; Ital, 30).

Art. 37. Până **4e** contractul nu este perfect, propunerea și acceptarea sunt revocabile. Cu toate acestea, de și revocarea împiedică ca contractul să devie perfect, dacă ea ajunge la cunoștința celei-l'alte părți, după ce aceasta întreprinsese executarea lui, atunci cel ce revoacă contractul răspunde de daune interese. (Com. 35, 36, 38, 39; civ. 998, 1084 urm.; Ital. 36).

Art. 38. In contractele unilaterale propunerea este obligatorie îndată ce ajunge la cunoștința părții căreia este făcută. (Com. 36, civ. 944, Ital. 36).

Art. 39. Acceptarea condiționată sau limitată se consideră ca un refuz al primei propuneri și formează o nouă propunere. (Com. 35—38, Ital. 37).

Art. 40. Când urmează a se hotărî adevăratul preț sau prețul curent al produselor, mărfurilor, transporturilor, navlului, al primelor de asigurare, cursul schimbului, al efectelor publice și al titlurilor industriale, el se ia după listele bursei sau după mercurialele locului unde contractul a fost încheiat, sau, în lipsă, după acelea ale locului celui mai apropiat, sau după ori-ce altfel de probă. (Com. 61, 82, 337, 363, 430; leg. burs. 9,91 urm.; Ital. 38).

Adnotații.— •• Prețul efectelor de negoț se ia după listele bursei din localitate, sau, în lipsă, după acele ale locului celui mai apropiat, sau după orice alt fel de probă, lăsată la aprecierea instanței de fond. (Cas. I. — Decizia 257 din 46 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 848).

2. Când urmează a se hotărî adevăratul preț sau prețul curent al produselor, al mărfurilor, etc, el se ia după listele bursei, sau după mercurialele locului unde contractul a fost încheiat, sau în lipsă, după acelea ale locului celui

mai apropiat, sau după orice altfel de probă. Prin urmare, instanța de apel nu violează acest articol când înlătură proba ce o parte voia să o facă cu buletinele Bursei din Brăila, pentru prețul curent al porumbului vândut la Constanța și când stabilește acest preț după facturile emaneate dela casele de comision și de la băncile din localitate, în lipsă de bursă la Constanța. (Cas. I. — Decizia No. 134 din 15 Iunie 1911. — *Bul.* pag. 830).

Art. 41. Când moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în țară și când cursul ei n'a fost determinat de însăși părțile, plata va putea fi făcută în moneda țării după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenței și la locul plății; iar când în acea localitate n'ar fi un curs de schimb, după cursul pieței celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza „efectiv” sau o alta asemenea. (Com. 315, 625; civ. 1100; Ital. 39),

Art. 42. In obligațiunile comerciale codebitorii sunt ținuți solidaricește, afară de stipulațiune contrarie.

Aceeași presumpțiune există și contra fidejursorului, chiar necomerciant, care garantează o obligațiune comercială.

Ea nu se aplică și la necomercianți pentru operațiuni cari, încât îi privește, nu sunt fapte de comerț. (Com. 5, 9, 56 98 127, 149, 276, 339, 389, 393, 647; civ. 1039,1041, 1662; Ital.'40)!

Adnotații. — I. In obligațiunile comerciale codebitorii sunt ținuți solidaricește, afară numai când s'a stipulat contrariu. (Cas. I. — Decizia 168 din 9 Aprilie 1899.— *Bul.* pag. 507).

2. Interpretarea înțelesului unei hotărîri este lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond, numai într'u atît în cât această interpretare să nu conțină nimic contrariu dispozițiunilor primei hotărîri, sau considerentelor sentinței cari au a lămuri dispozitivul. (Cas. II. — De-

cizia 33 din 29 Ianuarie 1897. — *Bul.* pag. 121).

3. Deși este adevărat că, după disp. art. 42 c. com., în obligațiunile comerciale codebitorii sunt ținuți solidaricește la plată. însă nu e mai puțin adevărat că o asemenea solidaritate urmează a fi cerută de creditor, sau prevăzută anume în dispozitivul hotărîrii, sau vizată cel puțin în considerante, fie măcar prin citirea art. 42, c. com. (Cas. Ii. — Decizia 33 din 29 Ianuarie 1897. — *Bul.* pag. 121).

Art. 43. Datoriile comerciale lichide și plătibile în bani produc dobândă de drept din ziua când devin exigibile. (Com. 81, 336, 372, 380, 383; civ. 1088 urm. 1589; Ital. 41).

Adnotații. — I, Cestiunea de a se ști dacă o creanță este sau nu lichidă, este o cestiune de drept, așa că deciziunea instanței de fond în această privință cade sub cenzura Curței de casație. (Cas. II.— Decizia «64 din 13 Martie 1896. — *Bul.* pag. 632).

2. Restul dintr'o creanță certă și lichidă dela origină își păstrează acelaș caracter când sumele plătite parțial de către debitor au fost de asemenea certe, căci în acest caz e vorba numai de o "simplă operațiune aritmetică, de o deducere a sumelor plătite din suma primitivă a creanțelor. Și dacă datoria e comercială, acel rest produce dobânzi de drept din ziua de când a devenit exigibil, iar nu numai dela intentarea acțiunii de către creditor. (Cas. II. — Decizia 64 din 13 Martie 1896. — *Bul.* pag. 632).

3. Datoriile comerciale produc dobândă de drept din ziua când devin

exigibile, numai în cazul când ele sunt lichide; când nu sunt lichide, produc dobânzi dela intentarea acțiunii. (Cas. II. — Decizia No. 88 din 18 Martie 1898. *Bul.* pag. 542).

4. In lipsă de stipulațiune expresă de anatacism, instanțele de fond nu sunt ținute a admite plata de dobânzi la dobânzile ratelor întârziate. (Cas. III. — Decizia No. 88, din 21 Martie 1906. — *Bul.* pag. 661).

5. Față cu disp. acestui art., § 14 de sub cap. 8 din condițiunile contractului de asigurare cu Soc. „Naționala” nu se poate înțelege decât în sensul că aceste dobânzi cari se datoresc din momentul incendiului nu se pot reclama, iar nici de cum acelea cari ar curge dela chemarea în judecată, din cauza refuzului Societății de a plăti și până la achitarea daunei. (Cas. III. — Decizia No. 135 din 1 Martie 1913. — *Jurisprudența Eo-mână* pag. 296).

Ba După aces' art, toate datoriile comerciale lichide și platibile în bani produc dobânzi de drept din ziua de când devin exigibile de unde rezultă că pentru ca acest art. să fie aplicabil se cere ca datoria să fie comercială, lichidă, plătabilă în bani și exigibilă. In sensul cod. com. o datorie este lichidă atunci când nu numai că se știe că se datorește, dar se știe cât se datorește, cu alte cuvinte când existența datoriei este certă și bine determinată. Prin urmare când se constată că daunele reclamate erau pentru o datorie comerc. și plătabilă în bani, în speță

Art. 44. In obligațiunile comerciale judecătorul nu poate acorda termenul de gratie permis de art. 1021 din codicele civil. (Com. 312; civ. 1101; Ital. 42).

Adnotații.— » In caz de neplată, vânzătorul are drept să ceară rezilierea șj. reziliere nu există decât dacă a fost definitiv pronunțată de justiție, așa că în tot intervalul până la pronunțarea hotărârii definitive cumpărătorul are drept să facă plata, fiind în termen atât timp cât contractul n'a fost reziliat. (Cas. II. — No. 116 din 15 Mai 1909. — *Bul.* pag. 672).

Art. 45. Retractable litigios prevăzut de art. 1402, 1403 și 1404 din codicele civil nu poate avea loc în caz de cesiune a unui drept derivând dintr'un fapt comercial. (Com. 3—6, ital. 43).

Art. 46. Obligațiunile comerciale și liberațiunile se probează :

- Cu acte autentice ;
- Cu acte sub semnătură privată ;
- Cu facturi acceptate ;
- Prin corespondență ;
- Prin telegrame ;
- Cu registrele părților ;

Cu martori, de câteori autoritatea judecătorească ar crede că trebuie să admită proba testimonială și aceasta chiar in cazurile prevăzute de art. 1191 din codicele civil;

In fine, prin orice alte mijloace de probă admise de legea civilă. (Com. 22 urm., 30, 55; civ. 1170, 1173, 1176, 1187, 1199, 1204, 1207 urm.; leg. aut. act. 28—30; Ital. 44).

Adnotații. — I. Judecătorii sunt suverani a primi sau nu proba cu martori și prin urmare a se servi și de presupțiunea pentru constatarea obligațiunilor co-

mercial, rezultând chiar din cambii, pentru avariile suferite de un șlep diir cauza abordagiului, însă în momentul intentării acțiunii datoria nu era și lichidă, căci pentru determinarea cuantumului daunelor a trebuit să se facă diferite expertize, în ac. st. caz reclamantul nu are dreptul la dobânzi decât dela data hotărârii prin care s'a stabilit definitiv suma datorită pentru repararea daunelor, iar nu și pe timpul dela intentarea acțiunii și până la data acelei hotărâri definitive. (Cas. III. — Decizia 361 din 24 Septembrie 1913. — *Jurisprudența Română* pag. 570).

rării definitive cumpărătorul are drept să facă plata, fiind în termen atât timp cât contractul n'a fost reziliat. (Cas. II. — No. 116 din 15 Mai 1909. — *Bul.* pag. 672).

merciale, rezultând chiar din cambii, (Cas. II. — Decizia 20 din 3 Februarie 1893. — *Bul.* pag. 174).

2. Participarea soției falitului neauto-

rizată de tribunal la votarea concordatului, nu poate invalida acest concordat, dncâ votul ei nu modifică întru nimic majoritatea cerută de lege. (Cas. II. — Decizia 20 din 3 Februarie 1893.— *Bul.* pag. 174).

3. Obligațiunile comerciale ca și liberațiunile, pot fi probate cu martori ori decâteori judecătorul fondului găsește că trebuie să admită o atare probă și aceasta chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 cod. civ. (Cas. II. — Decizia No. 107 din 21 Iunie 1893.— *Bul.* pag. 650).

4. Deși legiuitorul, în materie de obligațiuni cambiale, a prescriș, prin art. 349 c. com., că debitorul unei cambii nu poate opune de cât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunilor personale, acelaia care a exercitat această acțiune, însă atunci când debitorul n'a subscris, nici a acceptat cambia, nu poate fi ținut de acțiunea cambială către trăgător, conf. art. 290 acest cod, și dar în acest caz, dânsul are dreptul de a propune excepțiunea plăței ei, invocând proba cu martori. Judecătorul fondului care respinge o atare probă, violează citatele texte de lege combinate cu art. 46, și pronunță o hotărâre casabilă. (Cas. II. — Decizia No. 143 din 13 Septembrie 1893.— *Bul.* pag. 795).

5. In materie comercială judecătorul fondului este suveran, a primi sau nu ilovea cu martori. (Cas. II. — Decizia No. 2 din 11 Ianuarie 1894.—*Bul.* pag.42).

G. Judecătorii au facultatea a admite proba testimonială pentru stabilirea ocupațiunilor comerciale și a liberațiunilor, chiar în cazurile în cari o asemenea probă este prohibită în materie civilă prin dispozițiile art. 1191 c. civ., și prin urinare, chiar contra, ori peste conținutul mclor prezentate de părți pentru acelaș tfo. (Cas. II. — Decizia 8 din 18 Ianuarie 1895.—*Bul.* pag. 49).

7. In materie comercială, proba cu martori este lăsată la aprecierea judecătorului de fond, care decide suveran dacă este sau nu utilă în cauză. (Cas. II. — Decizia 346 din 27 Iunie 1894. — *Bul.* pag. 747).

8. In materie comercială, deși obligațiunile și liberațiunile se pot proba cu martori, conf. art. acestuia, admisibilitatea însă a acestei probe este lăsată la suverana apreciere a judecătorului de fond; așa dar, dânsul este în drept a respinge o atare probă, când o găsește inutilă, destul numai să arate motivele pentru care nu o ' admite. (Cas. II. — Decizia 387 din 28 Sept. 1894. — *Bul.* pag. 920).

9. Judecătorul fondului e în drept a respinge proba cu martori ce subscritorul unei cambii invoacă, spre a proba că ea reprezintă o supracotă, fără ca prin aceasta să violeze art. 46 ori 349 din cod. com., căci după primul, admiterea unei asemenea probe este lăsată de lege la suverana sa apreciere, iar după celalt, excepțiunile personale opuse contra unei cambii, trebuiesc a fi în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă. (Cas. II.— Deciz. 36 din 23 Ian. 1895.—*Bul.* pag. 70).

10. Deciziunea judecătorului de fond, prin care se stabilește că partea căreia i s'a deferit jurământul decizoriu, a răspuns în urma prestărei lui, la toate punctele cuprinse în foaia de jurământ, constituie o deriziune de fapt care nu este susceptibilă de controlul curței de casațiune. (Cas. I. — Decizia No. 211 din 25 April 1895. — *Bul.* pag. 588).

11. Deși este adevărat că obligațiunile comerciale și liberațiunile pot fi probate cu martori, chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 c. civ., și că prin urmare, falitul ar putea admite o atare probă spre a dovedi că concordatul ce dânsul a încheiat cu creditorii a fost simulat, cu toate acestea, respingerea unei asemenea probe de către judecătorul fondului nu poate da loc la casarea deciziunii sale, aceasta fiind lăsată de lege la aprecierea

sa suverană. (Cas. II. — Decizia 53 din 2 Mal 1895. - *Bul.* pag. 774).

15. Deciziunea, care, condamnă pe cineva la plata unor daune interese, fără a motiva de unde decurg acele daune și cu ce sunt justificate, este casabilă. (Cas. II. — Decizia 53 din 2 Mai 1895.—*Bul.* pag. 774).

13. Obligațiunile comerciale se pot dovedi și prin martori, ori de câte ori judecătorii fondului vor găsi de cuviință a admite asemenea probă, și în caz când depunerile martorilor nu le-au făcut convingerea, pot da jurământ supletoriu uneia din părți, și anume aceleia care le inspiră mai multă încredere. (Cas. II. — Decizia 237 din 13 Oct. 1897. — *Bul.* pag. 1252).

14. Obligațiunile comerciale se pot dovedi și cu martori ori de câte ori instanța judecătorească crede că trebuie să recurgă la acest mijloc de probațiune. (Cas. II. — Decizia 309 din 15 Dec. 1897. *Bul.* pag. 1490).

• 5. O societate comercială nu se poate constata decât printr'un act scris și făcut în regulă. (Cas. II. — Decizia 46 din 12 Febr. 1897. — *Bul.* pag. 239).

16. Dreptul de a constata în fapt dacă o persoană este sau nu în culpă pentru neîndeplinirea unei obligațiuni, aparține exclusiv instanței de fond. (Cas. II.—Decizia 317 din 17 Dec. 1897.—J5<. pag. 1510).

17. Deși obligațiunile comerciale se pot dovedi și prin martori, totuși, însă, admiterea unei asemenea probe este lăsată la aprecierea judecătorilor fondului, cari pot să o admită când vor găsi de cuviință. (Cas. II. — Decizia 317 din 17 Dec. 1897. -*Bul.* pag. 1510).

18. Mijloacele de nemulțumire în contra unei cărți de judecată, dată în prima instanță, nu se pot invoca de-a-dreptul înaintea curții de casație, dacă nu au fost propuse tribunalului care a judecat cauza în apel. (Cas. II. — Decizia 237 din 13 Oct. 1897. — *Bul.* pag. 1252).

10. Cărășul nu este răspunzător de pierderea sau stricăciunea lucrurilor ce

i-au fost încredințate spre transport, dacă dovedește că pierderea sau stricăciunea a provenit din caz fortuit sau din natura mărfurilor transportate și această dovadă se poate face și prin martori. (Cas. II.—Decizia No. 146 din 20 Mal 1898.—*Bul.* pag. 813).

20. Faptele de comerț putându-se dovedi cu "martori, această probă este admisibilă și în penal, chiar dacă este vorba de un abuz de încredere prin depozit de o valoare ce trece de 150 lei vechi, când acest depozit derivă dintr'un fapt de comerț. (Cas. II. — Decizia No. 741 din 5 Oct. 1898.—*Bul.* pag. 1196).

21. Gagiul se constată între părțile contractante prin toate probele admise de legea comercială și prin urmare, și prin martori, însă această probă cu martori este lăsată la aprecierea judecătorului să o admită când ar crede-o necesară. (Cas. II.—Decizia 144 din 16 Febr. 1899. *Bul.* pag. 200),

22. După dispozițiunile art. 46 din c. com., dovada cu martori este lăsată la facultatea judecătorilor de a o admite când ar crede de cuviință. Prin urmare instanța de fond uzează de dreptul suveran de apreciere, când respinge ca inutilă asemenea dovadă, motivând anume pentru ce o respinge (Cas. II.—Decizia 196 din 28 Mai 1902.— *Bul.* pag. 702).

23. Gagiul creanțelor mobiliare comerciale și civile pentru ași avea privilegiul lor față de cel d'al treilea, trebuie să fie notificat debitorului creanței dată cu gagiul, constituirea gagiului și această notificare fiind cerută de legiuitor în scopul de a se preveni fraudă și conivența ce ar putea interveni între debitor și creditorul său, spre paguba celor d'al treilea ce ar avea interes, trebuie să aibă tm caracter public și autentic, adică să fie comunicate prin oficial portăreilor. (Cas. I. Decizia 557 din 19 Dec. 1903. — *Bul.* pag 1494).

24. Regulele de drept comun din art. 46 și 57 c. com., privitoare la constatarea

și liberațiunea obligațiunilor comerciale, precum și la data actelor și contractelor comerciale în genere, sunt reguli relative la probațiunea diferitelor obligațiuni comerciale și ca atare implacabile, atunci când este în discuțiune o formalitate cerută de art. 479 c. com., pentru existența chiar a unei obligațiuni. (Cas. I. — Dec. 557 "din 19 Dec. 1903.—*Bul.* pag. 1494).

25. Creditorele popritor, ca și cesionarul, n'are nici un drept al său propriu care să facă din el un terțu și el reprezintă jje debitorul său ; așa fiind el trebuie să suferă toate actele îndeplinite de acesta asupra patrimoniului Său, exceptându-se, bine înțeles, formula. Prin urmare plata dobânzilor și a unei părți din capital făcută de debitor către creditor și probate prin chitanțe fac proba între ei, chiar dacă chitanțele nu au dată certă. (Cas. I. Decizia 557 din 19 Dec. 1903. — *Bul.* pag. 1494).

26. Pentru dovedirea obligațiunilor și liberațiunilor comerciale, proba cu martori este lăsată la facultatea judecătorilor și aceasta chiar și în cazurile prevăzute de art. 1191 c. civil. (Cas. II.—Decizia 16 din 13 Ianuarie 1904.—*Bul.* pag. 64).

27. O petiție scrisă de o parte este un act sub semnătură privată și infanta de fond este în drept a ține seamă de coprinsul ei, întrucât scrierea și subscrierea ei de parte, nu este contestată ; că chiar în cazul când s'ar pretinde că declarațiile părții din acea petiție ar fi mărturisiri extra judiciare, totuși și o asemenea mărturisire judiciară poate servi spre dovedirea unui fapt juridic, căci mărturisirea extra judiciară, admitându-se în toate cazurile în cari se admite proba cu martori în materie comercială, pe deplin se poate dovedi fapte juridice de orice natură printr'o mărturisire extrajudiciară, atunci când acele fapte se pot dovedi cu martori. (Cas. II. Decizia No. 407 din 22 Oct. 1904.—*Bul.* pag. 1524).

28. Ori de câte ori se va recunoaște

inutilitatea unei proceduri probatorii instanțele de fond pot reveni asupra ei, fără ca aceasta să constituie un exces de putere. (Cas. II. — Decizia 407 din 22 Oct. 1904.— *Bul.* pag. 1524).

2 F. Acest art. enumerând o serie de acte și dovezi cu care se probează obligațiunile și liberațiunile comerciale, prescrie că acestea se pot dovedi și cu registre. Prin urmare, față cu dispozițiunile acestui art. și ale art. 50 și 53, respingerea acestui mijloc de probațiune nu poate fi lăsat, în materie de comerț și pentru litigiurile dintre comercianți, la discreția instanțelor judecătorești, fără întemeierea acestei respingeri pe un motiv legal. (Cas. III. — Decizia No. 11 din 19 Sept. 1905.— *Bul.* pag. 1132).

30. O marfă ce intră în magazia unui cumpărător devine proprietatea acestuia numai dacă cumpărătoarea este în regulă și dacă ea nu se reziliază ; că în deosebi, dacă vânzarea s'a reziliat, marfa, deși aflată în magazie, ea însă nu mai aparține proprietarului magaziei și prin urmare când se constată că vânzarea este reziliată, atunci când un creditor al proprietarului magaziei a sequestrat marfa ce se găsea în magazie, acel sequestru nu putea fi considerat valabil. (Cas. II.—Decizia No. 135 bis din 5 Aprilie 1905. *Bul.* pag. 600).

31. Un contract se poate desface prin buna înțelegere a părților, nu se poate însă desface într'un mod unilateral prin voința uneia sau a celeilalte părți contractante. (Cas. II.—Decizia No. 135 bis din 5 Aprilie 1905. — *Bul.* pag. 600).

32. Curtea de Casație nu poate să cenzureze admiterea sau respingerea probei cu martori atunci când instanța de fond, uzând de dreptul său, nu admite această probă, arătând și motivele pentru cari crede că proba testimonială n'are să schimbe convingerea formată din alte acte și prezumțiunile. (Cas. III. — Decizia 244 din 30 Sept. 1908. — *Bul.* pag. 1576).

33. Nu se poate susține că s'a violat

ICIl Ut, Când Instanța comercială re- (Cas. III.—Decizia 289 din 22 Oct. 1908.
Iuti prob» cu martori, arătând motivele *Bul.* pag. 1768).
pentru ce gUscste Inutilă această probă. — Vezi și jurispr. de sub No. 2 și 3,
art. 482.

Ari. 17. Telegrama face probă, ca act sub semnătură privată, caud originalul este scris de însăș persoana arătată într'însa ca Irimițălorul ei. Ea face aceeaș probă, chiar dacă această persoană este scrisă de o altă mână, când ar fi probată c originalul a fost predat oficiului telegrafic sau trimis spre a i se preda, de însăș acea persoană.

Dacă subscrierea originalului este autenticată de autoritatea competentă, atunci se aplică principiile generale. In caz când identitatea persoanei care a scris sau predat originalul telegramei s'a stabilit prin alte moduri prevăzute de regulamentele telegrafo-poștale, proba contrarie este admisă.

Data telegramelor stabilește, până la proba contrarie, ziua și ora în care ele au fost în adevăr expediate de oficiurile telegrafice. (Com. 18; civ. 117(i, 1182; 1 urm. 21, 30, 34 leg. 1 Sept. 1886; Ital. 45).

Art. 48. In caz de eroare, schimbare sau întârziere în transmiterea unei telegrame, se aplică principiile generale asupra culpei. Cu toate acestea, trimițătorul unei telegrame se presumă afară de orice culpă dacă a îngrijit a o colaționa sau recomanda conform dispozițiunilor regulamentelor telegrafo-poștale. (Com. 47; civ. 998, 1082 urm.; 21 urm. leg. 22 Martie 1880; Ital. 46).

Art. 49. In comerț, mandatul și orice declarațiune de consimțământ chiar judiciar, transmise prin telegraf cu subscrierea declarată autentică de autoritatea competentă, sunt valabile și fac probă în justiție. (Com. 47, 48; 1 urm. 24, 34 leg. act. aut. Ital. 47).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 9, art. 3

Art. 50. Registrele comercianților, ținute în regiilă, pot face probă în justiție între comercianți, pentru fapte și chestiuni de comerț.

Înscrierea în registre, făcută de prepusul care ține scriptele tuni este însărcinat cu comptabilitatea, are acelaș efect ca și când ar li făcută de însuș stăpânul. (Com. 3—9, 22 urm. 51, 31)2, urm.; civ. 1183, 1184; Hal. 48).

Adnotații. — I. Cel ce face o propunere în justiție trebuie să o dovedească. Astfel, partea chemată în judecată pentru plata prețului unor mărfuri primită de dânsa, când se oferă să dovedească plata acelor mărfuri pe care recunoaște că le-a primit, prin chemarea la interogatoriu a vânzătorului reclamant, și judecata nu se pronunță asupra acestei cereri și respinge cererea reclamantului, pe motiv că n'a dovedit că n'a primit prețul mărfurilor, prin această judecată a intervenit ordinea probațiunii și a comis un exces de putere și, deci, hotărârea sa este casabilă. (Cas. (secția vacanțelor). — Decizia 203 din 3 Iulie 1898. — *Bul.* pag. 993).

2. Instanțele judecătorești sunt în drept a respinge proba testimonială cerută de un comerciant pentru a dovedi că registrele comerciale ale adversarului său nu sunt ținute în regulă, când dânsule constată în fapt că acele registre sunt ținute în regulă. (Cas. II. — Decizia 16 din 19 Ianuarie 1898. — *Bul.* pag. 113J).

3. Registrele comerciale pot face probă în justiție între comercianți, pentru fapte de comerț, când sunt ținute în regulă. (Cas. II. — Decizia 16 din 19 Ianuarie 1898. — *Bul.* pag. 113).

4. Judecătorul poate da jurământ din oficiu în cazul când cererea sau excep-

țiunea nu sunt deplin justificate sau nu sunt cu totul lipsite de probe, adică când există un început de probă, și caracterul începutului de dovadă, necesar pentru a legitima deferirea jurământului supletoriu. diferă după natura faptului pe care se întemeiază cererea sau excepția.

Astfel, registrele comerciale ținute în regulă, putând servi ca dovadă între comercianți, pentru conținutul lor, judecătorul poate da jurământul supletoriu ori cărui din părțile litigante când conținutul registrelor lor respective nu este conform. (Cas. Secția vac. — Decizia 145 din 3 Iulie 1900. — *Bul.* pag. 936).

5. Registrele comerciale ținute în regulă pot face proba între comercianți pentru fapte și chestiuni de comerț, și legea comercială nicăiri nu pretinde că registrele, sau mențiunile din registre să fie subscrise de către cel ce contestă sinceritatea lor. (Cas. III. — Decizia No. 93 din 13 Martie 1907. — *Bul.* pag. 563).

6. Instanța de fond este suverană a respinge dovada cu martori într'o afacere în care o asemenea probă o găsește inutilă. (Cas. III.—Decizia No. 93 din 13 Martie 1907. —, *Bul.* pag. 563).

— Vezi și jurispr. de sub No. 29, art. 46.

Art. 51. Registi-ele pe cari comercianții sunt obligați a le avea și cari nu vor fi ținute în regulă și nici investite cu formele prevăzute de lege, nu sunt primite a face probă în justiție, spre folosul celui ce le-a ținut.

Neîndeplinirea prescripțiunilor legii în această privință, poate atrage încă după sine aplicațiunea pedepselor prevăzute în caz de faliment. (Com. 22 urm. 50, 51, 53, 54, 876, 877, 880; Hal. 49).

Art. 52. Registrele comercianților chiar neținute în regulă fac probă, contra lor. Partea însă care voește a se referi la dânsule nu poate scinda conținutul lor. (Com. 50, 51, 53, 54; civ. 1184; Ital. 50).

Adnotații. — I. Nu constituie o omisiune esențială din partea judecătorului de fond, care să poată da loc la casarea

deciziunei sale, omisiunea de a se pronunța, în materie comercială, asupra cererii făcută de una din părți de a se

obliga cealaltă ca să aducă registrele sale de comerț, când această cerere a fost făcută în mod subsidiar și fără ca dânsa să se ofere a le da crezământ. (Cas. II, Decizia 31 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 175).

2. Interpretarea și înțelesul ce instanța de fond dă unei contestațiuni introduse înaintea sa, e o cestiune de fapt nesupusă censurii curții de casație.

3. Faptul că la instanța de apel o parte își limitează obiectul cererii dela prima instanță, obiectul rămânând același, nu constituie o cerere nouă, care să nu poată fi discutată în apel.

4. Registrele unei societăți neregulat ținute nu pot face credință în contra aceleia dintre asociații care nu le-a ținut, căci societatea, fiind o persoană morală distinctă, asociatul față de dânsa este un tertiu, asemenea registre fac probă numai în contra asociatului care le-a ținut.

5. Deși este exact în drept că convențiunile legal făcute au putere de lege între părți și că ele trebuiesc executate cu bună credință, însă, tot atât de adevărat este că orice recunoaștere sau aprobare cade, când la mijloc este o fraudă.

Art. 53. Dacă partea, la registrele căreia cealaltă parte oferă să dea crezământ, refuză a le prezintă, judecata poate deferi acestei din urmă jurământul asupra obiectului contestațiunei. (Com. 50, 52; civ. 1219; Ital. 51).

Adnotații. — I. Dacă partea, la registrele căreia cealaltă parte oferă să dea crezământ, refuză a le prezenta, judecătorul poate deferi acestei din urmă jurământul asupra obiectului contestațiunei, și tribunalele au putut în lipsă de orice probe, să ia alegațiunea cum că n'a ținut asemenea registre, ca un refuz din parte-i de a le prezenta. (Cas. II. — Decizia 2 din 11 Ianuarie 1893. — *Bul.* pag. 48).

2. Asociatul este în drept a cere aducerea registrelor societății pentru a constată pretențiunile sale, cari derivă din contractul de societate.

6. Obligațiunea de a plăti procentele la o datorie ce în urmă se probează că "nu e reală, nu implică recunoașterea acelei datorii, ci acea obligațiune cade odată cu anularea datoriei.

7. Săvârșește o omisiune esențială instanța de fond când nu discută și nu se pronunță în nici un mod asupra unor acte prezintate de o parte, în apărarea sa și nici nu arată motivele pentru care nu ține seamă de acele acte. (Ultimele 6 jurispr. de Cas. II.—Dec. No. 250 din 14 Iunie 1904.—*Bul.* pag. 1048).

8. Registrele comercianților, chiar neținute în mod regulat, fac probă contra lor, cu singura restricțiune că acela care se raportează la dânsa nu poate să ascundă conținutul lor. (Cas. III. — Decizia No. 229 din 8 Oct. 1907. — *Bul.* pag. 1578).

9. Nu se poate cere casarea unei deciziuni pe motiv că s'a refuzat aducerea registrelor când instanța de fond, apreciind, găsește că nu este caz de aducerea și examinarea registrelor comerciale. (Cas. III. — Decizia No. 122 din 20 Mai 1908. — *Bul.* pag. 981).

— Vezi și jurispr. de sub No. 8 și 9 art. 32.

Dacă societarul refuză aducerea acestor registre, deținute de prepusul asociaților, judecata poate deferi, părții care oferă să dea crezământ registrelor, jurământul asupra obiectului contestațiunei. (Cas. II. — Decizia 26 din 8 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 150).

3. Tribunalele pot reveni asupra ordonanțelor prin cari s'a deferit un jurământ supletoriu, înainte ca partea să-l fi prestat, într-un cât acest jurământ este o măsură de instrucțiune. Astfel fiind, justiția poate retracta deferirea lui, de câte ori dânsul ar fi în pozițiune a eși din

incertitudine în vre-un alt mod sau când interesul legii ar cere aceasta : și deci, ea poate reveni asupra jurnalului prin care-l deferise, când, prin neretractarea jurământului s'ar fi vătămât un drept al părții, consacrat prin lege. (Cas. II. — Decizia 26 din 8 Februarie 1894.— *Bul.* pag. 150).

4. Deși după art. 1219 din c. civ., judecătorul poate da jurământul la una sau alta din părțile prigonitoare, însă această regulă nu-și are aplicațiunea când un text de lege arată expres, căreia din părți urmează să i se defere jurământul. (Cas. II. — Decizia 26 din 8 Februarie 1894 — *Bul.* pag. 150).

5. Judecata poate da jurământ părții

Art. 54. Judecata este în drept a aprecia dacă se poate atribui conținutului registrelor unui comerciant, un caracter de validitate mai mult sau mai puțin mare, dacă trebuie a se renunța la această probă în caz când registrele comerciale ale părților nu concordă, sau a atribui o credință mai mare registrelor uneia din părți. (Com. 50—52, Ital. 52).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 8 și 9, art. 32, și No. 9 art. 52.

Art. 55. Când codicele comercial cere proba prin scris, proba testimonială nu poate fi admisă decât în cazurile în cari ea este permisă și de codicele civil. (Com. 88, 256, 258, 270, 273, 445, 478, 491, 493, 495, 508, 525, 532, 557, 602; civ. 1191 urm.; Ital. 53).

Adnotații. — I- Când obligațiunea naște dintr-o schimb, nu poate fi admisă nici proba testimonială, nici orice altă probă în combaterea ei, afară de cazurile excepționale prevăzute anume de art. 349 din cod. com. (Cas. II. — Decizia 166 din 6 Octombrie 1893 — *Bul.* pag. 890).

2. Existența unei asociațiuni în participațiune nu se poate dovedi prin proba testimonială, ci numai prin act scris (Cas. II. — Decizia 41 din 17 Martie. 1893. — *Bul.* pag. 296).

3. Contractul de navlu se poate dovedi nu numai prin act scris sau prin poliță de încărcare, ci și prin orice alte moduri de probațiune. (Cas. II. — De-

care s'a oferit să dea crezământ registrelor celeilalte părți care ar refuza prezentarea lor, numai în caz când acea parte a stăruit în aducerea registrelor Cas. II. — Decizia 237 din 13 Octombrie 1897. — *Bul.* pag. 1252).

6. Judecata poate deferi jurământul supletoriu reclamantului, numai atunci când partea intimată, căreia i s'a cerut aducerea registrelor sale comerciale, refuză de a le înfățișa iar nu și în cazul când nu posedă registre comerciale. (Cas. II. — Decizia 209 din 22 Septembrie 1897. — *Bul.* pag. 1131).

— Vezi și jurispr. de sub No. 19 și 29 art. 46.

Decizia 233 din 23 Septembrie 1898.—*fiu.* pag. 1126).

4. În materie cambială este inadmisibilă, fără un început de dovadă scrisă, pentru a proba lipsa de cauză. (Cas. III. Decizia No. 8 din 19 Septembrie 1905. *Bul.* pag. 1126).

5. Cestiunea de a se ști dacă excepțiunile personale, ce opune debitorul la acțiunea cambială, comportă o grabnică soluțiune, constituie o cestiune de fapt, lăsată la aprecierea instanțelor de fond, care scapă de sub controlul curții de casație. (Cas. III — Decizia No. 17 din 27 Septembrie 1905. — *Bul.* pag. 1146).

8. În acțiunea pentru anularea unei

cambii perdate, este admisibilă proba testimonială pentru dovedirea existenței acelei cambii. (Cas III. Decizia No. 287 din 18 Decembrie 1906. — *Bul.* pag. 2012).

7. In lipsă de act scris din partea încercătorului, de a se așeza marfa pe coverta vasului, dovedirea acestui fapt se

Art. 56. Dacă un act este comercial numai pentru una din părți, toți contractanții sunt supuși, încât privește acest act, legii comerciale, afară de dispozițiile privitoare la persoana chiar a comercianților și de cazurile în cari legea ar dispune altfel. (Com. 5, 9, 42, 695, 893, 945 ; Ital. 54).

Adnotații. — I. Dacă un act e comercial numai pentru una din părți, toate părțile supuse în cât privește acest act, legii comerciale. De aci urmează că legile comerciale au a fi aplicate în genere pentru toate părțile și probele în privința unui asemenea act, au a fi admise numai după legile comerciale. (Cas. II. — Decizia 234 din 7 Noembrie 1895. *Bul.* pag. 1359).

2. Chiar când un act este comercial numai pentru una din părți, acțiunile ce derivă dintr'ânsul sunt de competența jurisdicțiunii comerciale. (Cas. I. — Decizia 168 din 9 Aprilie 1899. — *Bul.* pag. 507).

3. Vânzarea și cumpărarea de pro

Art. 57. Data actelor și a contractelor comerciale trebuie să arate locul, ziua, luna și anul.

Ha poate fi stabilită, față cu cei de al treilea, prin toate mijloacele de probă arătate în art. 46.

Data arătată în cambie și în orice alte titluri la ordin, precum și în girurile lor, se consideră drept adevărată până la proba contrarie. (Com 284, 366, 794; civ. 1182, 1202, Hal. 55).

Adnotații. — I. Excepțiunea relativă la faptul că girul ar fi anticdatat, ne fiind o chestiune de formă a titlului, nici întemeiată pe o probă scrisă, nu poate fi huiă în considerație față cu art. 319.

face după normele codului civil, după care nu se admite fără cel puțin un început de probă scrisă, să se recurgă la dovada cu martori, dacă valoarea obiectului este mai mare de 150 lei. (Cas. III. — Decizia No. 105 din 29 Aprilie 1909. — *Bul.* pag. 513).

duete sunt acte de comerț și se judecă după legea comercială, astfel cădește casabilă hotărârea instanței judecătorești care omite a se pronunța asupra comercialității cerută de o parte. (Cas. I.—Decizia 168 din 9 Aprilie 1899. — *Bul.* pag. 507).

4. Dacă un act este comercial pentru una din părți, toți contractanții sunt supuși legii comerciale în ce privește acel act și prin urmare registrele părții comerciante pot fi invocate ca mijloc de probațiune a obligațiunii comerciale. (Cas. III. — Decizia No. 47 din 20 Februarie 1906. — *Bul.* pag. 410).

— Vezi și jurispr. de sub No. 19 și 21. art. 3.

(Cas. II. — Decizia No. 56 din 11 Februarie 1905. — *Bul.* pag. 198).

Vezi jurispr. de sub No. 23, 24, 25 și 30, art. 46.

Art. 58. Posesorul unui titlu la purtător, uzat, stricat sau distrus, are dreptul ca contradictoriu cu emitentul să ceară un duplicat a- acestui titlu sau un titlu echivalent.

Cheltuelile privesc pe reclamant.

In privința titlurilor datoriei publice, a biletelor de bancă și a altor titluri de asemenea natură, se observă legile speciale.

Revendicarea titlurilor la purtător pierdute sau furate nu se admite decât contra aceluia care le-a găsit sau furat și contra acelora cari le-au primit cu orice titlu, cunoscând vițiul cauzei posesiunii. (Civ. ^54, urm., 1901 urm.; 25 l. 28 Iunie 1881 ; 1, 6, 23, l. 21 Ian. 1883; Ital. 56, 57).

Art. 59. Orice obligațiune comercială trebuie să fie executată în locul arătat prin contract, sau în locul care ar rezulta din natura operațiunii, ori din intențiunea părților contractante.

In lipsă de o clauză expresă, contractul trebuie să fie executat în locul unde cel ce s'a obligat își avea stabilimentul său comercial, sau cel puțin domiciliul ori reședința, la formarea contractului.

Dacă însă urmează a se preda un lucru determinat, care după cunoștința părților se găsea într'altă parte în momentul formării contractului, atunci predarea se va face în acel loc (Com. 272, 310; civ. 977, 1104, 1121, 1319, 1362 ; Germ. 324).

TITLUL VI

DESPRE VÂNZARE

Art. 60. Vânzarea făcută pe un preț nedeterminat în contract este valabilă dacă părțile au convenit asupra unui mod de a-l determina în urmă. Com. 61, 62; civ. 1303, Ital. 60).

Art. 61. Vânzarea făcută pe adevăratul preț sau pe prețul curent este asemenea valabilă. In acest caz prețul se determină conform dispozițiunilor art. 40.

Determinarea prețului poate fi încredințată arbitrajului unei a treia persoane desemnate în contract sau rămase a se alege în urmă.

Când persoana desemnată sau aleasă nu voește sau nu poate primi, părțile trebuie să procedă la o nouă numire.

Dacă părțile nu se învoesc, numirea se face de justiție. (Com. 60, 62; civ. 1301 ; Ital. 60).

Art. 62. Când mărfurile vândute sunt arătate în contract numai prin cătătime, fel și calitate, fără nici o altă indicațiune de natură a desemna un corp cert și determinat, vânzătorul este obligat a preda, în locul și în timpul stipulat, cătătimea, felul și calitatea convenite, chiar dacă mărfurile cari ar fi fost la dispozițiunea sa în momentul formării contractului, sau pe cari el și le-ar fi procurat în urmă în executarea lui, ar fi perit, sau dacă expedierea sau sosirea acelor mărfuri ar fi fost împiedicată din veri-o cauză oarecare. (Civ. 1156, 1299 urm.; 1311 ; Ital. 61).

Art. 63. Vânzarea mărfurilor cari se află în călătorie cu arătarea vasului care le transportă sau care urmează a le transporta, este supusă condițiunei sosirii în bună stare a acelui vas.

Dacă vânzătorul își rezervă drepturile ca, în timpul fișat prin convențiune, să arate vasul care transportă sau urmează a transporta mărfurile vândute și dacă acest termen a trecut, cumpărătorul are dreptul să ceară sau executarea contractului sau daune interese.

Pentru aprecierea pagubei cauzate, judecata va ține seamă de timpul fixat pentru predarea mărfurilor vândute sau de acela determinat pentru desemnarea vasului.

Dacă prin convențiune nu se fixează veri-un termen pentru arătarea vasului, cumpărătorul e în drept a cere ca termenul să fie fixat de justiție. (Civ. 1004, 1021, 1073. 1084 urm. Ital. 62).

Art. 64. Dacă prin contract, sau mai în urmă s'a fixat un termen pentru sosirea vasului în care se află mărfurile ce călătoresc și termenul expiră fără ca vasul să fie sosit, cumpărătorul are dreptul a renunța la contract sau a-i prelungi termenul odată sau de mai multe ori.

Când însă nu s'a fixat nici un termen pentru sosirea vasului se înțelege că părțile au luat drept termen timpul necesar pentru împlinirea călătoriei.

În caz de întârziere, justiția ținând seamă de împrejurări, poate fixa un termen, și dacă și acest termen expiră fără ca vasul să sosească, contractul se consideră ca reziliat.

În nici un caz justiția nu poate fixa un termen mai lung decât de un an, socotit din ziua plecării vasului dela locul unde mărfurile vândute au fost încărcate. (Civ. 1012, 1021 ; Ital. 63,

Art. 65. Dacă în cursul călătoriei, din cauză de forța majora

sau caz fortuit, marfa vândută este transportată din vasul desemnat pe un alt vas, contractul nu se desființează, și vasul pe care s'a făcut transportul se consideră, pentru toate efectele contractului, ca substituit primului vas. (Ital. 65).

Art. 66. Avariile întâmplare în timpul călătoriei reziliază contractul, dacă mărfurile sunt până într'atât deteriorate încât nu mai pot servi ia întrebuițarea pentru care fusesse destinate.

În orice alt caz, cumpărătorul este dator să primească mărfurile în starea în care se vor află la sosire, însă cu o potrivită scădere de preț. (Com. 654, civ. 1018, 1156, 1311, 1335; Ital. 66).

Art. 67. Când, mai înainte de expirarea termenului fixat pentru executarea convențiunei, una din părți a oferit celeilalte predarea lucrului vândut sau plata prețului, și aceasta nu-și îndeplinește la termenul fixat obligațiunea sa, atunci condițiunea rezolutorie se împlinește de drept în favoarea părții care își executase obligațiunea sa.

În lipsă de asemenea oferte sau de stipulațiuni exprese, rezilierea contractului se regulează după dispozițiunile codicelui civil, privitoare la condițiunea rezolutorie tacită.

În amândouă cazurile cel în culpă răspunde de daunele interese cauzate. (Civ. 1020 urm, 1073, 1084 urm., 1365, 1370 ; Ital. 67).

Adnotații. — I. **Constatarea judecăto- rului de fond, că refuzul cumpărătorului în materie de vânzare comercială de a primi marfa cumpărată, este nejustificat, și că dânsul este în culpă, și, ca atare, răspunzător de daunele cauzate vânzătorului, constituie o cestiune de fapt, care scapă de controlul curței de casațiune,** (Cas. II.—Decizia 119 din 28 Iunie 1893. *Bul. pag. 659*).

2. **Judecătorul fondului nu este obligat**

a răspunde în mod special asupra tuturor argumentelor invocate de părți, fiind desul ca din întregul contest al hotărârei să reiasă că dânsul a avut în vedere acele mijloace și că a răspuns la ele în mod implicit. (Cas. II. — Decizia 119 din 28 Iunie 1893. — *Bul. pag. 660*).

3. **Dispozițiunile acestui art. nu sunt aplicabile la vânzarea de imobile cum ar fi o pădure.** (Cas. III. — Decizia No. 116 din 15 Mai 1909. — *Bul. pag. 672*).

Art. 68. Când cumpărătorul unui lucru mișcător nu-și îndeplinește obligațiunea sa, vânzătorul are facultatea sau a depune lucrul vândut la o casă acreditată de comerț pe socoteala și cheltuiala cumpărătorului, sau de a-l vinde.

Vânzarea se va face prin licitațiune publică, sau chiar pe prețul curent, dacă lucrul are un preț la bursă sau în târg, de către un ofițer public însărcinat cu asemenea acte și cu dreptul pentru vânzător la plata dilerinței dintre prețul obținut și acela convenit la prima vânzare, precum și la daune interese.

Dacii neexecutarea contractului provine din partea vânzătorului, cumpărătorul are dreptul de a face să se cumpere lucrul de către un ofițer public însărcinat cu asemenea acte.

Cumpărătorul are dreptul a pretinde diferența în mai mult dintre prețul plătit a doua oară și acela convenit cu primul vânzător, precum și a cere daune interese, dacii ele se cuvin.

Partea care va uza de dreptul ce i se acordă prin acest articol este datoare să încunoștințe prealabil despre aceasta pe cealaltă parte contractantă. (Com. 40 ; civ. 1073, 1077, 1084, 1121; 29, 82, 89 leg. 4 Iulie 1881 ; Hal. 08).

Adnotații.—I. Neobservarea unor forme la vânzarea unor mărfuri în socoteala cumpărătorului, nu'l poate dispensa pe acesta de daunele cauzate vânzătorului prin fapta sa, și instanțele judecătorești sunt în drept să discute atât diferența de preț, cât și cuantumul daunelor cerute. (Cas. II.—Decizia 177 din 1 Iulie 1899 *Bul.* pag. 875).

2. Dispozițiile acestui art. obligă numai pe cumpărătorul care recurge la executarea coactivă de a soma pe vânzător ca să-și execute obligațiunea contractuală fără însă a subroga executarea coactivă la facerea unei somațiuni înăuntrul termenului în care partea era datoare să-și execute obligațiunea; astfel că o somațiune, chiar posterioară, trebuie să producă aceleași efecte, ca și aceea ce ar fi fost făcută imediat după expirarea termenului contractual. (Cas. III.—Decizia No. 146 din 5 Iunie 1909.—*Bul.* pag. 844).

3. Vânzătorul nu poate suprima prețarea mărfii cumpărate sub pretext că n'a găsit cumpărătorul cui să revândă marfa, fiindcă aceasta ar echivala cu rezilierea contractului sinalagmatic prin voia unilaterală a vânzătorului, ceea ce este contrar legii. (Cas. III.—Dec. No. 116 din 5 Iunie 1909.—*Bul.* pag. 844).

4. Prin acest art. se acordă o facultate părții, pentru a putea constata mai

Art. 09. Dacă termenul stipulat într'un contract de vânzarea unui lucru mobil este esențial naturii operațiunii, partea care voșle executarea convențiunei, fără să ție seamă de expirarea

ușor și în mod cert paguba ce i s'a ocazionat prin neexecutarea contractului, fără însă ca n'îndeplinirea acestor formalități să atragă pierderea dreptului de a cere daune interese, dacă ele pot fi justificate conform dreptului comun. (Cas. III.—Decizia No. 318 din 19 Sept. 1911.—*Bul.* pag. 1134).

5. Instanța de fond chemată a judeca temeinicia unei pretențiuni de daune, derivând din neexecutarea unui contract de vindere-cumpărare comercială, poate respinge cererea de a compensa cifra acelor daune justificate, cu creanța ce ai avea adversarul pe temeiul unui cont-curent, motivând că nu se judecă acum închiderea și lichidarea contului-curent. ci numai temeinicia unei pretențiuni, de care în urmă se va ține seamă la închiderea contului curent. (Cas. IU.—Decizia No. 318 din 19 Septembrie" 1911.—*Bul.* pag. 1134).

6. Acest art. nu derogă dela dreptul comun, ci creează numai dispozițiuni de favoare pentru comercianți, de care sunt liberi să uzeze sau nu. Cei ce nu uzează au totuși acțiunea de daune, după dreptul comun. (Cas. III.—Decizia 360 din 23 Sept. 1913.—*Jurispr. Română*, Pag. 569 din 1913).

— Vezi și *Jurispr. de sub No. 1 și 2, art. 67.*

termenului stipulat în favoarea, sa, trebuie să încunoștințeze pe cealaltă parte, în termen de 24 ore dela expirarea termenului.

Chiar în acest caz vânzarea lucrului nu se poate face decât a doua zi după încunoștințare. (Ital. 69).

Art. 70. Cumpărătorul unor mărfuri sau produse provenind din o altă piață, este dator să denunțe vânzătorului vițiile aparente în timp de două zile dela primire, oridecâteori un timp mai lung n'ar fi necesar din cauza condițiunilor excepționale în cari se află lucrul vândut sau persoana cumpărătorului.

El este dator să denunțe vițiile ascunse ale lucrului în cele dintâiu două zile dela descoperirea lor.

Odată acest termen expirat, cumpărătorul nu mai poate fi primit a reclama ceva pentru vițiile lucrului vândut. (Civ. 1352 urm. ; Ital. 70).

Adnotații. — I. Nu se pot invoca pentru prima oară în casațiune mijloace de casare asupra unor puncte cari n'au fost ridicate și n'au făcut obiectul nici unei discuțiuni înaintea instanței de fond, Cas. II.—Decizia 32 din 8 Martie 1893. *Bul.* pag. 276).

2. Împrejurarea că judecătorul fondului a acorlat reclamantului mai mult decât a cerut, nu poate face obiectul unui recurs în casație, ci numai al unei cereri în revizuire. (Cas. II.—Decizia 32 din 8 Martie 1893. - *Bul.* pag. 276).

3. În materie de vânzare comercială, obligațiunea impusă cumpărătorului de acest art., n'are loc decât atunci când e vorba numai despre existența unor viții ale lucrului vândut, iar nu și în cazul în care vânzarea deși este perfectă, dar cumpărătorul refuză primirea lucrului din cauză că el a fost substituit de către vânzător prin altul decât acel vândut, cum ar fi cazul în care vânzarea a avut de obiect țuică de prune, iar marfa trimisă s'a găsit a fi de spirt. (Cas. II. Decizia 247 din 20 Noembrie 1895.—*Bul.* pag. 1384).

4. După dispozițiile art. 70 c. com., cumpărătorul unor mărfuri sau produse provenind din o altă piață, e dator să denunțe vânzătorului vițiile ascunse ale lucrului cumpărat în cele două zile dela descoperirea lor, sub pedeapsă de a pierde dreptul de a mai reclama.

Prin urmare e tardivă o acțiune de asemenea natură intentată fie vânzătorului, fie intermediatorului, după trecerea a acestui termen. (Cas. II.—Decizia No. 163 din 29 Aprilie 1903.—*Bul.* pag. 616).

5. Obligațiunea impusă cumpărătorului de a denunța vânzătorului vițiile ascunse ale lucrului cumpărat, în cele două zile dela descoperirea lor, nu se aplică decât numai atunci când este vorba de vițiile ascunse ale lucrului, iar nici decum în cazul când lucrul cumpărat nu întrunește condițiunile contractului de vânzare, în care caz cumpărătorul conservă dreptul de a cere rezilierea contractului de vânzare-cumpărare, fără a fi nevoie să urmeze procedura specială prescrisă de art. 70 și urm. (Cas. III.—Decizia No. 259 din 22 Noembrie 1906. *Bul.* pag. 1911).

Art. 71. Prezidentul tribunalului, și acolo unde nu există tri-

bunal, judecătorul de ocol poate ordona, după cererea cumpărătorului sau a vânzătorului, ca atât calitatea cât și starea în care se află lucrul vândut să fie constatate de unul sau mai mulți experți, pe cari îi va numi din oficiu.

Prin aceeaș ordonanță de numire a experților, sau prin o alia, președintele tribunalului sau judecătorul de ocol poate ordona sau sechestrarea lucrului vândut, sau depunerea lui într'un depozit public sau într'alt loc pe care-l va desemna; și dacă păstrarea lucrului poate aduce mari pagube sau ocaziona cheltueli însemnate, chiar vânzarea aceluï lucru, pe socoteala celui ce se cuvine și în condițiunile ce se vor determina prin însăș ordonanța. (Com. 894 ; civ. 1121 ; pr. civ. 213 ; 216 urm. ; Ital. 17).

Adnotații. — I. Termenele prevăzute de procedura civilă pe zile trebuind a fi totdeauna socotite pe zile libere, urmează de aci, în cece privește citarea unei părți înaintea vre-unei instanțe judecătorești, că oricare ar fi dreptul acordat președintelui de art 78 proc. civ. și de art. 901 c. com. de a putea după împrejurări, să scurteze termenul citațiunei prevăzute de aceste texte de lege,

totuși trebuie ca citațiunea să se lase părții citate cu un spațiu de timp îndesulător, pentru ca citațiunea să-i ajungă la cunoștință, spre a putea să se prezinte la înfățișare și a'și pregăti apărarea, adică cel puțin între lăsarea citațiunei și ziua înfățișării să fie o zi liberă. (Cas. II. — Decizia 36 din 16 Februarie 1900.—*Bul.* pag. 242).

Art. 72. Ordonanța președintelui tribunalului sau judecătorului de ocol va trebui să fie comunicată, înainte de punerea ei în lucrare, celeilalte părți sau reprezentantului său, dacă vre-unul din ei se află în localitate.

În caz contrariu, ordonanța va fi comunicată în termenul prevăzut de art. 137 din procedura civilă, dela executarea ei.

Cumpărătorul care nu va voi a beneficia de dispozițiunile cuprinse în articolul precedent, va trebui, în caz de contestațiune, să probeze atât identitatea cât și vițiile mărfii cumpărate de dânsul. (Ital. 71).

Adnotații.—*Vezi jurispr. de sub art. 71.*

Art. 73. Dispozițiunile cuprinse în articolele 67, 68 și 69 se aplică și la contractele de bursă încheiate după formele prevăzute de legea ei specială. (Com. 41 urm 93 leg. 4 Iulie 1881 ; Ital. 72).

TITLUL VII

DESPRE REPORT

Art. 74. Contractul de report constă în cumpărarea pe bani gala a unor titluri de credit circulând în comerț, și în revândarea simultanee cu termen și pe un preț determinat către aceeaș persoană a unor titluri de aceeaș specie.

Pentru validitatea contractului este necesară predarea reală a titlurilor date în report.

Proprietatea lor se transferă la cumpărător.

Părțile pot stipula ca primele, rambursurile și dobânzile ce se vor cuveni titlurilor în termenul reportului, să rămână în profitul vânzătorului. (Com. 75, 76 ; civ. 1295, 1314, 1318 ; 46, 54 leg. 4 Iulie 1881 ; Ital. 73).

Art. 75. Revândarea titlurilor date în report poate fi prelungită prin voința părților, pentru unul sau mai multe termene succesive. (Com. 74, 76 ; Ital. 74).

Art. 76. Dacă la expirarea termenului raportului, părțile lichidează diferențele spre a face separat plățile lor și reînosc reportul asupra unor titluri ce diferă prin cantitatea sau speciilor lor, sau pe un alt preț, atunci se consideră că părțile au încheiat un nou contract de report. (Com. 74, 75 ; Ital. 75).

TITLUL VIII

DESPRE SOCIETĂȚI ȘI DESPRE ASOCIAȚIUNI COMERCIALE

CAPITOLUL I -

Despre Societăți

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

Art. 77. Societățile comerciale au drept obiect unul sau mai multe fapte de comerț, și se deosebesc în următoarele feluri:

1) Societatea în nume colectiv (coprinzător) ale cărei obligațiuni sociale sunt garantate prin responsabilitatea nemărginită și solidară a tuturor asociaților ;

2) Societatea în comandită ale cărei obligațiuni sociale sunt

garantate prin responsabilitatea nemărginită și solidară a unui sau mai imiHor asociați comanditați, și prin responsabilitatea unui sau mat multor asociați comanditari, mărginită la o sumă determinată, care poate ii rprezinlală și prin acțiuni ;

!) Societatea anonimă în care obligațiunile sociale sunt mărginit garantate numai pânăla concurența unui capital determinat și de care fiecare asociat nu răspunde, decât numai cu sumele ce s'a obligat a pune în societate sau cu valoarea acțiunilor sale. (Com. 37, 106, 117, 166 urm. ; 2*21, 236 urm. ; 251, 257; civ. 1191 urm., 1500; Ital. 76).

Adnotații. — Când într'o asociațiune comercială nu este stipulat care anume din asociați are firma socială, obligațiunile **luate de unul din asociați obligă și pe ceilalți.** (Cas. II. — Decizia 48 din 19 Februarie 1897. — *Bul.* pag. 251).

Art. 78. Societatea în nume colectiv, societatea în comandită simplă și societatea în comandită prin acțiuni există sub o firmă socială.

Societatea anonimă nu are firmă socială și nu poate li determinată prin numele niciunuia din asociați¹⁾ ; ea este însă calificată printr'o denumire particulară sau prin arătarea obiectului întreprinderii sale. Această denumire sau arătare trebuie să se deosebească lămurit de aceea a oricărei alte societăți.

Societățile susarătate constituesc, în raport cu cei de al treilea, o persoană juridică distinctă de aceea a asociaților. (Com. 77, 89, 90, 105 urm., 114, 253, 870; 1 urm. 10 leg. 18 Martie 1884; Ital. 77).

Adnotații. — I. O poprire efectuată în mâinele unor anume persoane ca președinte și casier ai societății, este făcută în mâinele reprezentanților legali ai societății și deci bine făcută, independent dacă până la validare președintele și casierul s'ar fi schimbat și pentru validarea popririi au să figureze din partea societății aceia cari astăzi o reprezintă Iegalmentc. (Cas. II Dec. No. 38 din 20 Iebruarie 1908 — *Bul.* pag. 324).

3. O societate comercială constituind o persoană juridică distinctă de aceea a

asociaților, 'de îndată ce un imobil a trecut din patrimoniul ei în acela exclusiv al unuia din asociați, prin învoiala asociaților, deși societatea subsistă și nu este în stare de lichidare, acest act nu constituie o împărțeală și nici o vânzare pentru ieșire din indiviziune, ci un act de mutațiune de proprietate, un act de vânzare și deci supus la plata taxelor prevăzute de legea timbrului pentru vânzări. (Cas. I.—Decizia 229 din 5 Iunie 1900. — *Bul.* pag. 775).

— Vezi și jurispr. pe sub art. 77.

Art. 79. Noul asociat al unei societăți constituită răspunde, ca și ceilalți, de toate obligațiunile contractate de societate în-

intea admiterei lui, chiar dacă s'ar fi schimbat firma socială.

Orice convențiune contrarie n'are efect față cu cei de al treilea. (Ital. 78).

Art. 80. Cesionarul și asociatul asociatului n'au nici un raport juridic cu societatea ; ei participă numai la beneficiile și pierderile cuvenite asociatului, "în proporțiunea cu partea de interes ce li s'a atribuit. (Civ. 1519 ; Ital. 79).

Art. 81. Asociatul care a vărsat în societate una sau mai multe creanțe nu este liberat, decât dupăce societatea a obținut plata sumei drept care s'a făcut vărsământul.

Dacă plata nu s'a putut obține prin urmărirea debitorului, asociatul răspunde de suma datorită cu dobânda legală din ziua scadenței creanțelor vărsate, deosebit de daunele interese ce s'ar cuveni. (Com. 188 § 1 ; civ. 1503 ; Ital. 80).

Art. 82. Când valoarea lucrurilor vărsate de un asociat nu s'a fixat de către contractanți, se presupune ca convenită valoarea curentă din ziua fixată pentru vărsare, după cota bursei sau mercurialele locului unde își are sediul societatea, și în lipsă, după o estimațiune făcută de experți. (Com. 40, 89, 90, 135; Ital. 81).

Art. 83. In lipsă de stipulațiune contrarie, lucrurile vărsate devin proprietatea societății. (Com. 254 ; civ. 1509; Ital. 82).

Art. 84. Asociatul care întârzie să verse partea sa este răspunzător de daunele interese cauzate, și dacă miza s'a stipulat în numerar, este ținut de drept și fără nici o cerere, la plata cu dobânda legală a acestei sume, din ziua în care trebuia să facă vărsământul, fără a fi scutit de daune interese, dacă ele s'ar cuveni, și deosebit de dispozițiunile articolelor 170 și 188. (Com. 43, 170, 188 ; civ. 1088, 1504, 1589 ; Ital. 83).

Adnotații. — I. Comerciantul declarat în stare de faliment încetează de drept de a mai face orice operațiuni comerciale și prin urmare nu mai poate continua a face parte din consiliul de administrație al vreunei societăți comerciale și el fiind reprezentat prin sindicul falimentului, acesta este competente a urmări orice activ ce falitul ar avea în acea societate.

Astfel, când falitul înainte de declararea sa în stare de faliment vărsase la

casa societății din care făcea parte o sumă de bani în contul acțiunilor subscrise de dânsul, pe care însă nu le plătise încă întregal, sindicul este în drept a cere restituirea acelei sume de bani ca făcând parte din activul falitului, dacă societatea nu a îndeplinit dispozițiile art. 170 c. com. contra falitului înainte de faliment pentru vărsămintele ce datoră. (Cas. II Dec. No. 293 din 29 Oct. 1901.— *Bul* pag. 1403).

ArL 85. Asociatul nu poate opune societății, în compensați-

1) Ultimele 10 cuvinte lipsesc în codul italian.

11101 daunelor ce i-a cauzat prin doi, abuz de putere sau greșeală, foloasele ce i-ar li adus în orice chip ar li. (Civ. 1143, 1508 ; Ital. 84).

Ari. 8(i. Creditorii particulari ai asociatului nu pot, în timpul duralei societății, să-și exercite drepturile lor, decât numai al supra părții din beneficiile convenite asociatului după bilanțul social; iar dacă societatea este dizolvată, asupra părții ce i-ar veni din lichidațiune.

Cu toate acestea, ei pot sechestra orice parte, și, în societățile în comandită prin acțiuni și anonime, pot sechestra și chiar vinde părțile sau acțiunile debitorului lor. (Com. 102, 117, 183, 191, 870; Ital. 85).

Adnotații. — Mijlocul întemeiat pe acest art. după care creditorii particulari ai asociatului nu pot să-și exercite drepturile lor decât asupra părții sale de beneficiu în societate, iar nu asupra averii sociale, nu poate fi invocat pentru prima

oară în casațiune, dacă n'a fost propus înaintea judecătorului de fond. (Cas. II—Decizia 431 din 7 Decembrie 1894.— *Bul pag. 1279*).

— Vezi și jurispr. de sub art. 84.

Art. 87. Participarea la beneficii concedată impiegaților sau altor agenți ai societății, ca plată totală sau parțială a muncii lor, nu le atribue numai printr'aceasta calitatea de asociați. (Ital. 86).

SECȚIUNEA II

Despre forma contractului de societate

Ari. 88. Contractul de societate trebuie făcut prin act scris. Societățile în comandită prin acțiuni și societățile anonime trebuiesc constituite prin act autentic. (Com. 55, 98 urm., 129, 222, 256, 258 ; civ. 1171; 21 leg. 31 Iulie 1881 ; Ital. 87).

Adnotații.—I. Judecătorii fondului decid în mod suveran dacă actele produse deoparte constituie sau nu un început de dovadă, scrisă. — (Cas. II. — Decizia 243 din 20 Nov. 1896. — *Bul. pag. 1593*).

2. Contractul de tovărășie comercială nu se poate dovedi decât prin act scris. (t.ms. II. — Decizia 243 din 26 Nov. 1896. — *Bul. pag. 1593*).

3. Formalitățile scrierii și ale publicării contractului de soc. în comandită,

precum sunt prescrise de c. com. nu sunt cerute ad-solemnitatem, ci numai pentru dovedirea contractului însuși și deci o soc în comandită poate fi constituită cu efecte între asociați și fără îndeplinirea acelor forme. (Cas. II. — Dec. 290 din 24 Oct. 1901. — *Bul. pag. 1392*).

4. Formalitățile ofertelor reale precum le prevede c. civ. se cer ca mijloc de probare a stingerii unei obligații nu însă și în cazul când într'o asociație comer-

cială unul din asociați refuză a primi Dec. No. 290 din 24 Oct. 1901. — *Bul. miza oferită de coasociatul său. (Cas. II. pag. 1392)*.

—Vezi și jurispr. de sub No. 2 art. 55.

Art. 89. Actul constitutiv al societăților în nume colectiv și al societăților în comandită simplă, afară de dată, trebuie să cuprindă :

1) Numele, pronumele sau firma comercială și domiciliul asociaților;

2) Firma socială și sediul societății;

3) Asociații cari au semnătura socială;

4) Obiectul societății, partea pusă în societate de fiecare asociat dacă este în numerar, în creanțe sau în alte bunuri, valoarea ce li s'a dat și modul evaluării ;

5) Partea fiecărui asociat în beneficii și perderi;

6) Epoca când trebuie să înceapă societatea și aceea când ea trebuie să înceteze. (Com. 57, 82, 87, 90, 105, 114, 222; civ. 1492, 1501, 1511; Ital. 88).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 77 și art. 88 No. 3 și 4.

Art. 90. Actul constitutiv sau statutele societăților anonime și acelea ale societăților în comandită prin acțiuni, trebuie să arate :

1) Denumirea și sediul societății, ale stabilimentelor și reprezentanțelor sale ;

2) Felul și natura afacerilor cari constituie obiectul societății;

3) Suma capitalului subscris și a celui vărsat;

4) Persoanele asociaților și domiciliul lor sau numărul și valoarea nominală a acțiunilor, cu arătare dacă sunt nominative sau la purtător, dacă acțiunile nominative pot fi convertite în acțiuni la purtător și vice versa; scadența și sumele vărsămintelor ce au să facă asociații sau acționarii;

5) Valoarea creanțelor sau a altor bunuri puse în societate;

6) In ce mod trebuiesc făcute bilanțurile, calculate și împărțite beneficiile;

7) Avantagiile sau deosebitile drepturi concesate fondatorilor;

8) Numărul administratorilor, drepturile și datoriile lor, cu arătare cari dintr'înșii au semnătura socială ; iar în societățile în comandită prin acțiuni, numele, pronumele și domiciliul comanditaților;

9) Numărul censorilor;

10) Puterile adunării generale, condițiunile pentru validitatea

<|clilirrii|iiiiiiilor sale și pentru exercițiul dreptului de vot, dacă s'a înțeles a se deroga, în această privință, la dispozițiunile art. 158, 159 și 160 ;

11) Epoca când începe și când încetează societatea.

Pe lângă acestea, în actul constitutiv al societății urmează să se mai arate documentele conținând descrierile asociațiilor și probele depunerii primului vărsământ în modul prescris de art. 134. (Com. 122 urm., 128, 131 urm., 171, 183, 185, 222; civ. 1492, 1501; Ital. 89).

Art. 91. În termen de 15 zile dela data actului constitutiv al societății în nume colectiv și al societății în comandită simplă, un duplicat al actului constitutiv, dacă este sub semnătură privată, sau o copie certificații conformă cu originalul dacă actul este autentic, se va depune la greș tribunalei de comerț în jurisdicțiunea căruia societatea și-a stabilit sediul său, pentru a fi transcris în registrul pentru societăți. În același timp se va depune și extracte după actul constitutiv, conținând indicațiunile cerute de art. 89, pentru a fi afișate în sala tribunalei, în sala primăriei și în localurile bursei celei mai apropiate.

Transcripțiunea și afișările se vor face în urma unei ordonanțe prezidențiale. (Com. 238, 249 ; 10 leg. 18 Martie 1884 ; Ital. 90).

Adnotații. — I. Actul scris constitutiv al societății în nume colectiv nu se poate opune celor de al treilea dacă nu s'a publicat conform legii.

Puțin importă deci, că în actul scris se stipulează că numai unul din asociați e autorizat să iscălească în numele societate! și se obligă firma socială. În adevăr însuși asociatul neautorizat, care mai înainte de constituirea societății prin publicitate, etc, lucrează în numele firmei sociale, obligă pe ceilalți asociați. Trebuie însă, pentru ca să existe o asemenea răspundere nemărginită a tuturor asociațiilor să se dovedească de fapt că a existat o firmă socială și că actul iscălit de asociatul neautorizat constituie un act de administrațiune și nu un act de dispozițiune. Nici vorbă prin urmare de o asemenea răspundere solidară și nemărginită a tuturor asociațiilor în nume colectiv, atunci când reclamantul, în loc să facă

această îndoită dovadă de fapt, se referă din contră la actul scris înfățișat de societatea pârâtă, act scris, din care reese că asociatul cu care a contractat el, nu avea dreptul să iscălească în numele firmei sociale. (Cas. II. — Decizia 205 din 22 Sept. 1899. - *Bul.* pag. 1057).

2. Nici nespecificarea dacă mandatul este general sau limitat și nici nepublicarea sa în termenele prevăzute de lege nu ridică reprezentantului unei societăți comerciale caracterul de reprezentant al său, mai ales când e vorba de impozitul ce el trebuie să plătească fiscoi și când dânsul invoacă singur propriile sale neregularități. Prin urmare, un asemenea reprezentant este bine impus la patentă, considerând biuroul lui ca o sucursală a societății. (Cas. III.—Decizia No. 886 din 27 Mai 1908. — *Jiul.* pag. 1016).

— Vezi și jurispr. de sub art. 77.

Art. 92. Actul constitutiv și statutele societăților în comandită prin acțiuni și ale societăților anonime se vor depune, prin îngrijirea și sub răspunderea administratorilor, în cele 15 zile după ce va rămânea definitiv încheierea judecătorească care a autorizat înființarea societății, la greș tribunalei comerciale în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății. Transcripțiunea și afișarea actului constitutiv și a statutelor în formele prescrise de articolul precedent, se vor face în urma unei ordonanțe a tribunalei, dată în camera de consiliu, față cu procurorul tribunalei. (Com. 91, 138, 174, 226, 884; 1 legea 29 Oct. 1887; Ital. 91).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 91.

Art. 93. Dacă societatea în momentul constituirii sale sau în urmă, institue una sau mai multe reprezentanțe afară din circumscripțiunea tribunalei în care se află sediul său, sau al celorlalte stabilimente sociale, mandatul dat reprezentantului trebuie să fie depus, transcris și afișat în forma și în termenul stabilite prin art. 91 la tribunalul comercial în circumscripțiunea căruia este instituită reprezentanța.

Societățile în comandită prin acțiuni și anonime trebuie, prin stăruința și sub răspunderea administratorilor, să depună și să facă a transcrie și a afișa procesul-verbal al deliberațiunii relative la înființarea a noi stabilimente sau a noi reprezentanțe în România sau în străinătate, mai înainte de executarea lui, la greș tribunalei comerciale în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății și la acelor tribunale în circumscripțiunea cărora își au sediul noile stabilimente sau noile reprezentanțe.

Administratorii sunt datori să ceară și să stăruie ca acest proces-verbal să se treacă în registrul pentru societăți, pe marginea actului constitutiv al societății. (Com. 238, 394, 884; Ital. 92).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 91.

Art. 91. Un extract după actul constitutiv al societăților în nume colectiv și în comandită simplă, identic cu cel prevăzut de art. 91, va trebui să fie publicat, în termen de o lună dela depunerea actului constitutiv la tribunal, prin stăruința administratorilor, în „Monitorul Oficial” și în foaia anunțurilor

Jildlelitre II Incului iinilr societatea își are sediul, stabilimentele NIII repir/riilaiijclo sale. (Hal. 93).

Adnotajll. Ve/i jurispr. de sub art. 77, art. 88, No. 3 și 4 și art. 91.

Ai-1. 95. Aclul constitutiv și statutele societăților în comandă, prin acțiuni și anonime se vor publica, prin îngrijirea administratorilor, în întregul lor și împreună cu toate documentele relative la constituirea societății, în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea își are sediul, în termen de o lună dela data ordonanței tribunalului, prevăzut de art. 92. (Com. 884; Ital. 94, 95).

Art. 90. Schimbarea, retragerea sau excluderea asociaților; schimbările firmei sociale, ale sediului sau ale obiectului societății, sau ale asociaților cari au semnătura socială; reducerea, sporirea sau reconstituirea capitalului; dizolvarea înainte de termenul stabilit în contract; fuziunea cu alte societăți și prelungirea peste termenul sus zis, trebuie să rezulte pentru societățile în nume colectiv și în comandă simplă, dintr'o declarațiune sau deliberațiune expresă a asociaților; iar actele relative trebuie să fie depuse, transcrise, afișate și publicate conform dispozițiilor din articolele precedente.

Actele sus zise și în general toate schimbările introduse în dispozițiunile actului constitutiv sau statutelor societăților în comandă prin acțiuni și anonime, trebuie să rezulte dintr'o deciziune luată în conformitate cu prescripțiunile legii și actului constitutiv sau statutelor. Această deciziune se va depune la grefa tribunalului de comerț *a*). Tribunalul va verifica dacă condițiunile stabilite de lege au fost îndeplinite și va ordona transcripțiunea ei în registrul pentru societăți. Transcripțiunea, afișarea și publicarea zisei deciziuni se va face conform prescripțiilor art. 92 și 95. (Com. 108, 160, 188, 266, 884; 11 leg. 8 Mart. 1884; ital. 96).

Art. 97. Oricare asociat are dreptul de a îndeplini cu cheltuiala societății formalitățile prescrise pentru depunerea și publicațiunea actului constitutiv și a statutelor societății, precum și a actelor prevăzute în art. 96, sau de a cere ca administratorii societății să fie condamnați la îndeplinirea lor. (Ital. 97).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 3, art. 99.

a) Codul Italian zice „tr lbunalul civil” (Art 96).

Art. 98. Societatea nu este legal constituită, mai înainte de îndeplinirea formalităților prescrise de art. 88, 91, 92, 94 și 95.

Asociații, fondatorii, administratorii și toți acei cari mai înainte de constituirea societății lucrează în numele ei, își iau o responsabilitate nemărginită și solidară pentru toate obligațiunile ce contractează. (Com. 42, 127; ital. 98).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 77, art. 88 No. 3 și 4 și art. 91.

Art. 99. În lipsă de act scris și a publicațiunilor ordonate de articolele precedente pentru societățile în nume colectiv și în comandă simplă, fiecare din societari are dreptul să ceară dizolvarea societății.

Efectele dizolvării încep a curge din ziua cererii.

Lipsa formalităților sus zise nu va putea să fie opusă de către asociați celor de al treilea.

În societățile în comandă prin acțiuni și anonime, subscripătorii acțiunilor pot cere să fie liberați de obligațiunea ce decurge din subscripțiunile lor, dacă vor fi trecut trei luni dela expirarea termenului prevăzut de art. 92 pentru depunerea actului constitutiv și această depunere nu s'a efectuat. (Ital. 99).

Adnotații. — I. **Creditorii unei societăți în nume colectiv, pot cere declarațiunea acesteia în stare de faliment chiar dacă dânsa nu este legalmente constituită, dar care a funcționat în fapt ca atare, aceasta mai cu seamă când nu s'a ridicat cu vreo opunere nici un creditor personal al societărilor.** (Cas. II. — Decizia 41 din 8 Martie 1895. — *Bul.* pag. 406).

2. **Acest art. fiind privitor la soc. în nume colectiv și în comandă simplă este o excepție la regula generală și ca atare aplicația lui nu se poate întinde și la soc. în participațiune, astfel că proba cu martori nu este admisibilă pentru do**

vederea existenței unei asemenea societăți. (Cas. III. — Decizia No. 67 din 7 Febr. 1912. — *Săpt. juridică* pag. 249).

3. **Codul nostru com. prin acest art. și cel italian, spre deosebire de cel francez, n'au admis sancțiunea nulității societății, în cazul când nu s'au împlinit formalitățile cerute de cod. com., pentru constituirea unei societăți pe acțiuni, ci numai dreptul acționarilor de a se retrage din societate. Acest lucru îl învederează și mai mult art. 97 cod. com. (Cas. III. Decizia 194 din 1 Aprilie 1913.—*Jurispr. Română* pag. 408 din 1913 No. 5).**

— Vezi și jurispr. de sub art. 88 și No. 1, art. 91.

Art. 100. Schimbările actului constitutiv sau ale statutelor, oricare ar fi felul societății, nu au putere până ce mai întâiu nu vor fi transcrise și publicate în conformitate cu dispozițiunile art. 96. (Ital. 100).'

Art. 101. Capitalul social nu se va putea reduce decât după trecere de trei luni din ziua în care va fi apărut în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare publicațiunea declara-

liunii sau deliberării societății în această privință, cu înștiințare expresă că acei cari ar avea vreun interes pot face opozițiune în acelaș termen.

Opozițiunea suspendă executarea deciziei luate pentru reduțiunea capitalului până la retragerea sau respingerea ei prin hotărîre definitivă. (Com. 160, 197, 265, 188; ital. 101).

Art. 102. Creditorii particulari ai asociatului în nume colectiv, sau ai asociatului responsabil fără limită în societatea în comandită, ale căror drepturi sunt lichidate prin sentință definitivă, pot face opozițiune la deliberarea asociațiilor privitoare la prelungirea societății peste termenul stabilit pentru durata sa.

Opozițiunea făcută în cele 10 zile dela publicațiunea deliberării suspendă, în privința oponentilor, efectul prelungirii societății. (Com. 86, 160; ital. 102).

Art. 103. Dizolvarea societății înainte de expirarea termenului hotărît pentru durata sa n'are efect, față cu cei de al treilea, decât numai după trecerea de o lună dela publicarea actului de dizolvare. (Com. 191 urm.; ital. 103).

Art. 104. În orice contract scris, stipulat în interesul societății, și în orice act, scrisoare, publicațiune sau anunț, emanând dela o societate, va trebui să se arate lămurit felul și sediul societății.

Capitalul societății în comandită prin acțiuni și anonime va fi arătat în aceste acte, după suma efectiv vărsată, rezultând din ultimul bilanț aprobat. (Com. 178, 200, 223, 268, 884; ital. 104).

SECȚIUNEA III

Despre deosebitele feluri de societăți

§ 1. Despre societatea în nume colectiv

Art. 105. În societatea în nume colectiv numai numele asociațiilor sau firmele lor de comerț pot face parte din firma socială.

Asociatul care are semnătura socială nu o poate transmite sau ceda, dacă această facultate nu i s'a dat prin contract. În caz contrariu obligațiunea contractată de cel substituit rămâne în riscul acestuia și al mandanlelui său, iar societatea nu este obligată către substituit decât numai până la concurența

sumei beneficiilor ce se va fi realizat din operațiune. (Com. 78, 89; civ. 1522; ital. 105).

Art. 106. Asociații în nume colectiv sunt obligați solidar pentru operațiile făcute în numele și pentru comptul societății sub semnătura adoptată de dânsa de către persoanele autorizate a administra.

Cu toate acestea, creditorii societății nu pot pretinde să fie plătiți de asociați cu din averea lor, mai înainte de a fi exercitat acțiunea în contra societății. (Com. 42, 77, 116, 208; civ. 1039, 10*41, 1520, 1522; ital. 106).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub art, 77.

Art. 107. Celelalte puteri ale asociațiilor administratori se regulează după dispozițiunile art. 1514 până la 1517, din codicele civil.

Majoritatea determinată prin părțile de interes decide asupra opozițiunii unui sau mai multor asociați, prevăzută în paragraful I al art. 1517. (Ital. 107).

Art. 108. Majoritatea asociațiilor, afară de stipulațiune contrarie, nu are dreptul de a schimba sau modifica felul societății și convențiunile sociale, și nici nu poate face alte operațiuni decât cele determinate prin contract. (Com. 105—108, 160; ital. 108).

Art. 109. Fiecare asociat are acțiune contra societății, nu numai pentru sumele cheltuite peste capitalul promis în folosul societății și pentru procentul legal al acestei sume, dar încă și pentru obligațiunile contractate de bună credință pe seama societății.

Dacă asociatul prin actele făcute în această calitate încearcă pierdere sau daune, el trebuie să fie despăgubit de tot ce a pierdut și de daunele suferite. (Civ. 1510, 1546, 1549 urm.; ital. 109).

Art. 110. Asociatul care, fără consimțământul scris al celorlalți asociați, întrebuințează capitalurile sau lucrurile societății în folosul sau specula sa proprie, sau în aceea a unei alte persoane, este obligat să restituie societății beneficiile ce au rezultat și daunele interese convenite, fără prejudiciul acțiunii penale de va fi caz. (Civ. 1084, 1088, 1504; pen. 330; Ital. 110).

Adnotații. — Nu se poate pretinde făcut-o cu bună știință, iar nu prin eroare, plata de procente dela un coasociat pentru sume reținute de dânsul din banii societății, decât alunei când acea reținere a
Bul. pag. 753)

Art. 111. Nici un asociat nu poate lua din fondul comun unii mult decât i s'a fixat pentru cheltuelile sale particulare. Asociatul care contravine acestei dispozițiuni este responsabil de suinele luate, ca și cum n'ar fi vărsat miza sa întreagă, fiind obligai și la plata daunelor interese. (Com. 84; civ. 1081, 1504; ital. 111).

Art. 112. Asociații în nume colectiv nu pot să se intereseze ca asociați cu responsabilitate nemărginită în alte societăți având acelaș obiect, nici să facă operațiuni pe comptul lor sau pe comptul altor persoane în acelaș fel de comerț, fără consimțământul celorlalți asociați.

Consimțământul se presupune ca dat, dacă interesul sau operațiunile fiind anterioare contractului de societate și cunoscute de către ceilalți asociați, aceștia n'au stipulat ca ele să înceteze. (Com. 11(5), 152, 397, 525; ital. 112).

Art. 113. In caz de contravențiune la dispozițiunile articolului precedent, societatea, deosebit de dreptul ce-i este recunoscut prin art. 188, poate, sau să decidă că asociatul a lucrat pentru comptul ei, sau să ceară daune interese. Acest drept se stinge după trecerea de trei luni din ziua când societatea va fi avut cunoștință de aceste fapte, fără să fi luat veri-o hotărîre. (Com. 112, 116, 188; ital. 113).

§ 2. *Despre societatea in comandită*

Art. 114. Societatea în comandită se administrează de către asociații cu responsabilitate nemărginită.

In societățile în comandită prin acțiuni, unicul administrator sau cel puțin o treime din numărul administratorilor vor fi români *a*).

Numai numele asociaților cu responsabilitate nemărginită și lirna lor comercială pot face parte din firma socială.

Dacă, în contra acestei dispozițiuni, firma cuprinde și numele asociatului comanditar, acesta devine responsabil solidar și fără limită de toate obligațiunile societății. (Com. 77, 78, 90, 119, 120, 122, 185; ital. 114).

Art. 115. Când sunt mai mulți asociați obligați solidar sub o firmă socială, și în acelaș timp asociați comanditari, fie că asociații obligați solidar administrează toți împreună, fie că admi-

ri Acest alineat nu are echivalent în codul italian.

nistrațiunea generală s'a confiat unuia sau mai multora dintr'înșii, societatea este în acelaș timp societate în nume colectiv față cu asociații obligați solidar, și societate în comandită față cu comanditarii. (Ital. 115).

Art. 116 Dispozițiunile art. 106, 112 și 113 sunt aplicabile asociatului sau asociaților obligați solidar. (Ital. 116).

Adnotații. — **In materie comercială, e supusă cenzurei curței de casație. (Cas. II. — Decizia 105 din 14 Mai 1890. — a admite sau respinge proba testimonială Bul. pag. 896), și deciziunea lor, în această privință, nu**

Art. 117. Asociatul comanditar răspunde până la concurența mizei sale de perderile și de datoriile sociale.

El nu poate fi constrâns să restituie părțile de interes și dividendele sociale ce a perceput de bună credință și conform bilanțurilor regulat făcute din cari rezultau acele beneficii.

In caz de împruținare a capitalului social, nu se va mai procede la plata de dividende până ce din beneficii nu se va împlini treptat capitalul social. (Com. 77, 183, 204, 208, 265, 872; ital. 117).

Art. 118. Comanditarul nu poate face nici un act de administrațiune din care să nască drepturi sau obligațiuni pentru societate, nici chiar în virtutea unei procurațiuni generale sau speciale pentru o serie sau natură de afaceri. Orice fapt contrariu acestei prohibițiuni îl face responsabil fără limită și solidar către cei de al treilea pentru toate obligațiunile societății.

Dacă procurațiunea este specială pentru o anume afacere, comanditarul răspunde personal și solidar cu societatea de obligațiunile rezultând din acea afacere.

Avizul și consiliile, actele de control și supraveghiere, numirea și revocarea administratorilor în cazurile prevăzute de lege și autorizațiunile date administratorilor în limitele contractului social, pentru acte cari trec peste puterile lor, nu leagă pe asociatul comanditar. (Com. 77, 114—117, 188; civ. 1039, 1041, 1535 ; ital. 118).

Art. 119. In societățile în comandită prin acțiuni, administratorul poate fi revocat de către adunarea generală a acționarilor, printr'o deciziune luată cu majoritatea cerută de art. 160, cu rezerva pentru asociații oponenți de a uza de facultatea ce le este acordată prin penultimul alineat de sub acest col.

Administratorul revocai rămâne responsabil călrc cei de al treilea pentru obligațiunile ce a contractat în timpul adininis-rațiimeii sale, cu dreptul de recurs în contra soeiclălei.

Dacă revocarea s'a făcut fără cauză binecuvântată, administratorul revocat are dreptul la daune interese. (Com. 163, 391; civ. 1514; ital. 119).

Art. 120. Adunarea generalii, cu majoritate^{*)} și sub rezervele arătate în articolul precedent, poale subroga o allă persoană administratorului revocat, mort, falii, interzis sau legalnienle incapabil; dacă însă sunt mai mulți administratori, numirea va trebui să fie aprobații și de către aceștia.

Administratorul subrogat devine asociat comanditar cu responsabilitate nemărginită. (Com. 118, 119, 126, 153, 156, 188, 193 ; ital. 120).

IV ,2. *Despre societatea anonimă*

Art. 121. Societatea anonimă trebuie să aibă un număr de cel puțin 7 asociați. (Com. 77; Fr. 23).

Art. 122. Societatea anonimă se administrează de către unul sau mai mulți mandatarii timporali, revocabili, asociați sau nu.

Unicul administrator sau cel puțin o treime din numărul administratorilor vor fi români. (Com. 90, 114, 119; 185, 259; civ. 1552, ital. 121).

Art. 123. Administratorii, prin faptul administrațiunei lor, nu se obligă personal pentru afacerile sociale.

Cu loale acestea, ei răspund de executarea mandatului lor și de ceea ce decurge din obligațiunile pe cari legea le impune.

Dânșii nu pot să facă alte operațiuni decât acelea cari sunt expres menționate în actul constitutiv; în caz de abatere sunt răspunzători atât către cei de al treilea, cât și către societate. (Com. 149, 151, 154; civ. 1539 urm.; ital. 122).

Art. 124. Fiecare administrator trebuie să dea pentru gestiunea sa o garanție care să reprezinte a suta parte din capitalul social**), fără ca totuși această garanție să poată fi mai mică de 8.000 lei.

) Din eroare se zice *majoritate*. După codul italian și conform art. 119 și 120 c. com. român, trebuie să se zică *majoritatea*.

*) În codul ital., se prescrie a cincisprezecea parte și cuvintele cari urmează din acest alineat lipsesc.

Cu toate acestea, prin actul constitutiv se poate stipula ca garanția să nu treacă peste 15.000 lei, când capitalul societății este de 5.000.000 cel mult, nici peste 30.000 lei, când capitalul este mai mare de 5.000.000.

Garanția va putea fi depusă în numerar sau în efecte publice sau acțiuni ale societății pe valoare nominală.

Garanția se va efectua prin depunerea acțiunilor în cassa societății, dacă prin actul constitutiv sau de către adunarea generală nu s'a desemnat un alt loc.

Dacă acțiunile depuse sunt la purtător, ele se vor converti în acțiuni nominative, și în orice caz se va face mențiune în registrul acțiunilor că dânsle serv ca garanție.

Dacă capitalul nu este împărțit pe acțiuni și dacă modul cum are să se dea garanția nu este hotărât prin actul constitutiv, tribunalul comercial *) determină garanția. (Com. 92, 171, 958, 959; ital. 123).

Art. 125. Numirea administratorilor se face de către adunarea generală; cu toate acestea primii administratori pot fi numiți prin actul constitutiv, însă termenul mandatului lor nu poate trece peste 4 ani.

Dacă durata mandatului nu este fixată, se presupune că el a fost dat pentru 2 ani.

Dacă administratorii numiți în acelaș timp sunt mai mulți decât unul, jumătate dintr'înșii se retrag din administrațiune la împlinirea jumătății termenului mandatului, și trebuie să fie înlocuiți.

Dacă administratorii sunt în număr neegal, atunci se retrag jumătate dintr'înșii mai puțin unul, afară numai dacă nu s'a stipulat într'altfel.

Sortul decide cari sunt administratorii ce trebuiesc să se retragă.

Administratorii sunt în totdeauna reeligibili, când actul constitutiv sau statutele societății nu dispun într'altfel. (Com. 135, 156; ital. 124).

Art. 126. În caz de vacanță a unui loc de administrator, ceilalți administratori întruniți cu censorii și deliberând, în prezența a două treimi și cu majoritate absolută, procedează, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într'altfel, la

*) În codul italian: „Tribunalul civil”.

Înlocuire printr'îm alt administrator până la convocarea adunării generale.

Când esle un singur administrator și acesta se retrage, adunarea generală va trebui să fie convocată.

În caz de moarte sau de împedicare fizică, numirea provizorie, se va face de către censori; însă adunarea generală va li convocată de urgență pentru numirea definitivă a administratorului. (Com. 156 urm.; 185 ital. urm.; 125).

SECȚIUNEA IV

Dispozițiuni comune societăților în comandită prin acțiuni
și societăților anonime

§ 1. *Despre constituirea societății*

Art. 127. Fundatorii sunt responsabili solidar și fără limită de obligațiunile ce contractează pentru constituirea societății, cu drept de recurs în contra acesteia, de va fi caz.

Iu iau asupra-le consecințele actelor și cheltuelile necesare constituirii societății, și dacă aceasta, din orice cauză ar fi, nu se poate constitui, fundatorii nu pot recurge contra subscripțiilor acțiunilor. (Com. 98, 134 ; ital. 126).

Art. 128. Avantagiile particulare sau deosebitele drepturi ce fundatorii își rezervă la constituirea societății, trebuiesc arătate în actul constitutiv al societății. Ele trebuiesc să fie aprobate de adunarea generală, prevăzută prin art. 135. Ele nu pot fi reprezentate sub o altă formă, decât printr'o tantiemă din beneficiile neto ale societății, și plata lor nu poate avea loc înaintea aprobării bilanțurilor. (Com. 135, 183 ; Ital. 127),

Adnotații. — Avantagiile particulare sau deosebitele drepturi ce fundatorii își iczurvă la constituirea societății, trebuiesc arătate în actul constitutiv al societății. Ele trebuiesc să fie aprobate de adunarea generală, prevăzută prin art. 135. Ele nu

pot fi reprezentate sub o altă formă decât printr'o tantiemă din beneficiile neto ale societății, și plata lor nu poate avea loc înaintea aprobării bilanțurilor.

— Vezi și jurispr. de sub art. 374.

Art. 129. Societatea se poate constitui printr'unul sau mai multe acte autentice, subscribe de toți asociații ce vor figura în persoană sau prin procuratori, cu procuri speciale și autentice; acest act va arăta dacă condițiunile prescrite delegeș'au îndeplinit și va conține numirea administratorilor și a persoanelor însărcinate să îndeplinească funcțiunile de censori, până ia întrunirea celei d'întâi adunări generale. (Com. 88, 125, 135, 156, 185; civ. 1171, 1536; Ital. 128).

Art. 130. Societatea se poate constitui și prin mijlocul unei subscripțiuni publice. În acest caz fundatorii vor face un prospect care va arăta scopul, capitalul acestei societăți, clauzele principale ale actului constitutiv sau ale statutelor, și foloasele exclusive ce dâșșii își rezervă asupra beneficiilor societății, sau cari sunt cuprinse în proiectul statutelor. Prospectul va trebui să fie scris de fundatori și va putea să fixeze un alt termen decât cel stabilit prin art. 99 pentru stingerea obligațiunei subscripțiilor. Prospectul va trebui neapărat să arate persoana care va prezida adunarea prevăzută de art. 135.

Prospectul cu semnăturile autentice ale fundatorilor va trebui, înainte de publicațiune, să fie depus la grefa tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia are a se stabili sediul viitoarei societăți. (Com. 92, 158; ital. 129).

Art. 131. Subscripțiunile acțiunilor se vor face pe unul sau mai multe exemplare, în josul prospectului fundatorilor sau în josul proiectului statutelor societății. Fiecare subscripțiune va arăta numele și pronumele sau firma comercială și domiciliul aceluia care subscrie, numărul acțiunilor subscribe exprimat în litere, data subscripțiunei, și va conține declarațiunea expresă că subscripătorul cunoaște și acceptă prospectul sau proiectul de statute.

Subscripțiunile pot asemenea să rezulte din scrisori adresate fundatorilor de către subscripători, coprinzând declarațiunile sus zise, și în special declarațiunea expresă că subscripătorul cunoaște și acceptă prospectul sau actul constitutiv, ori statutele societății pentru ale cărei acțiuni a scris.

Subscripțiunile trebuie să fie autentificate, verificari ar fi modul cum au fost adunate.

Rezerva beneficiilor exclusive în profitul fundatorilor, conform art. 128, deși primite de subscripători, nu va avea efect dacă nu este aprobată de adunarea prevăzută de art. 135. (Com. 176; ital. 130).

Ari. 132. Pentru a se putea procedea la constituirea societății, este necesar ca întregul capital social să fie scris și ca fiecare acționar să fi vărsat în numerar cel puțin trei zecimi din valoarea acțiunilor, sau din sumele subscrise de dânsul. Pentru acțiunile reprezentând aportul imobiliar, vărsământul celor trei zecimi nu se cere.

Nu se va putea emite noi acțiuni decât după plata integrală a celor dintâi.

În nici un caz acțiunile nu vor putea să fie emise pentru o sumă mai mică decât valoarea lor nominală. (Com. 166, 277 urm., 265 ; ital. 131).

Adnotații.—» Girul unui bilet la ordin emis sub vechiul cod comercial, spre a fi valabil, trebuia să poarte data, să arate prețul suma dată, numele, aceluia în al cărui ordin s'a trecut, adică a noului portor și să fie scris de girant. (Cas. I. Dec. 287 din 28 Iunie 1902.—*Bul.* p. 783).

2. După actualul cod de procedură civilă, incompetența jurisdicției civile pentru cauze comerciale și aceea a competenței comerciale pentru cauze civile, se acoperă dacă nu se propune înaintea oricărei apărări asupra fondului, iar acest

principiu se aplică și la cauzele introduse sub vechiul cod de procedură, dacă asemenea incidente sunt deduse în judecata instanțelor de fond, sub regimul actualei proceduri civile. (Cas. I.—Decizia No. 287 din 28 Iunie 1902.—*Bul.* pag. 783).

3. Neutralizarea fiind un drept personal, ea nu se poate întinde și asupra copiilor născuți mai înainte ca părintele să fi dobândit împămintenirea. (Cas. II.—Decizia No. 410 din 30 Mai 1903 — *Bul.* pag. 783).

Art. 133. După ce subscripțiunile s'au adunat, fondatorii trebuie ca printr'o încunoștiințare inserată în «Monitorul Oficial» și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea își va avea sediul său, să fixeze un termen, pentru facerea vărsământului prescris în articolul precedent, acelor din subscripționari cari nu-l vor fi efectuat odată cu subscripțiunea.

Dacă după trecerea acestui termen sunt subscripționari cari încă n'au făcut vărsământul, fondatorii au dreptul sau a-i libera de obligațiunea ce au contractat, sau de a-i constrânge la vărsământ.

În caz când subscripționarii sunt liberați de obligațiunea lor, nu se va putea procedea la constituirea societății mai înainte de a se subscrie din nou* și plăti acțiunile neplătite de dânsii. (Hal. 132).

Art. 131. Vărsământul prescris în art. 132 se va face la Cassa de depuneri, consemnațiuni și economie, la casieriiile generale din județe pe comptul zisei case, la Jianca Naționalii și la sucursalele ei.

Sumele depuse nu vor putea fi restituite decât administratorilor numiți, cari vor prezintă certificatul prezidentului tribunalului, constatând că toate formalitățile prevăzute de lege pentru constituirea societății s'au îndeplinit, sau subscripționarii dacă societatea nu s'a înființat. Fondatorii nu vor putea să retragă nici o parte. (Com. 91 urm. 127 ; ital. 133).

Art. 135. Subscripțiunile fiind adunate și vărsământul arătat în art. 132 fiind făcut, fondatorii vor convoca adunarea generală în cele cincisprezece zile dela expirarea termenului fixat, conform prescripțiilor art. 133, afară numai dacă prospectul sau statutele nu dispun într'altfel.

Adunarea :

1) Verifică și aprobă vărsământul părților sociale și valoarea lucrurilor mobiliare și imobiliare puse în societate, dacă a fost determinată; în caz contrariu ea numește unul sau mai mulți experți pentru evaluarea adevăratului lor preț;

2) Discută și aprobă statutele societății, dacă n'au fost acceptate în momentul subscripțiilor;

3) Deliberează asupra părților de profit pe cari fondatorii și le-au rezervat din beneficiile neto ale societății;

4) Numește administratorii în societățile anonime, dacă ei n'au fost desemnați prin actul pe care s'au făcut subscripțiunile;

5) Numește cenzorii. (Com. 82, 90, 157 urm. 185; ital. 134).

Art. 136. Fiecare acționar care va declara în această adunare că nu este destul de luminat, poate cere ca adunarea să fie amânată peste trei zile. Dacă această propunere este susținută de un număr de asociați cari să reprezinte o pătrime din capitalul reprezentat în adunare, amânarea are loc de drept.

Dacă se cere un termen mai lung, dar nu mai mare de o lună, majoritatea va decide. Orice termen mai mare de o lună trebuie să fie primit de trei pătrimi din numărul asociaților prezenți. (Com. 164; ital. 135).

Art. 137. După ce adunarea generală îndeplinește tot ce este prescris în articolele precedente, va procedea în aceea ședință la facerea actului constitutiv al societății cu concursul membrilor prezenți, cari reprezintă, în acest scop, și pe asociații absenți.

Dacă nu este posibil ca actul constitutiv să se termine în aceeași zi, ședința se va putea continua în zilele următoare fără întrerupțiune. (Com. 88, 90, 158, 165; ital. 136).

Ari. I.H. Societatea nu se poate înființa decât cu autorizațiunea tribunalului comercial respectiv, care va fi dată după o cerere re se va face de către fondatori.

La cererea de autorizațiune se vor alătura:

- 1) Actul de constituire și statutele societății;
- 2) Actele doveditoare că capitalul a fost întreg subscris și că s'a vărsat de fiecare acționar în numerar trei zecimi cel puțin din valoarea sumelor sau acțiunilor subscrise de dânsul;
- 3) Procesele-verbale și celelalte acte cari constată deliberațiunile și deciziunile luate de prima adunare generală ;
- 4) Titlurile de proprietate, când se pun imobile în societate și certificatul tribunalului situațiunei imobilelor constatat de sarcinele la cari sunt supuse ;
- 5) Un inventar complet, în dublu exemplar, descriptiv de starea mobilelor sau imobilelor cari se pun în societate și evaluarea lor.

Iribunalul, după ce va obține avizul Camerei de comerț în privința utilității întreprinderii, moralității fondatorilor și administratorilor, exactității inventarului și estimațiunei bunurilor mobiliare și imobiliare ce se pun în societate, și după ce va verifica dacă s'a îndeplinit condițiunile stabilite de lege pentru constituirea legală a societății, în ședință publică, ascultând pe ministerul public și pe reprezentanții societății, admite sau nu cererea de autorizațiune, ori arată modificările ce trebuiesc făcute în statute.

Încheierea tribunalului în această privință este supusă apelului în termen de 15 zile dela pronunțarea ei.

Dreptul de apel aparține și ministerului public.

Curtea de apel se va pronunța fără recurs în casațiune, cel mult în termen de o lună din ziua facerii apelului, ascultând pe reprezentanții societății și pe ministerul public în concluziunile sale. (Com. 92, 1 l. 29 Oct. 1877).

Art. 139. Orice vânzare sau cesiune de acțiuni făcută de subscritori înaintea constituirei legale a societății este nulă și de nul efect, și acela care înstrăinează poate fi constrâns să restituie sumele ce în acest scop îi vor fi fost plătite.

Nulitatea are loc cu toate că vânzarea a fost făcută cu clauza „actualmente pentru când societatea va fi constituită” sau alta echivalentă. (Ital. 137).

Ari. 110. Orice operațiune făcută de fondatori în afară de

actele necesarii pentru constituirea societății este nulă, în ce privește pe societate, dacă ea n'a fost aprobată de către adunarea generală. (Com. 127; ital. 138).

§ 2. Despre administratori

Art. 141. Administratorii sunt obligați să ceară și fondatorii sunt datori să le înmâneze toate documentele și corespondența privitoare la constituirea societății. Dâșii sunt datori a notifica numirea lor la tribunalul de comerț, în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății, în cele trei zile de când au avut cunoștința de această numire și notificarea să o facă printr'un act semnat de dâșii în prezența președintelui tribunalului sau printr'un act în formă autentică. (Com. 129 urm.; ital. 139).

Art. 142. Afară de registrele prescrise pentru orice comerciant, administratorii societăților sunt datori să țină :

1. Registrul asociațiilor care să arate numele și pronumele sau firma comercială și domiciliul asociațiilor, sau subscritorilor acțiunilor și vărsămintele făcute în comptul sumelor subscrise sau acțiunilor, atât pentru capitalul primitiv, cât și pentru orice sporire posterioară.

Acest registru trebuie să conțină declarațiunile de cesiune ale părților sau acțiunilor nominative, conform dispozițiunilor art. 171 ;

2. Registrul în cari să se treacă procesele-verbale privitoare la întrunirile și deliberațiunile adunărilor generale ;

3. Registrul întrunirilor și deliberațiunilor administratorilor, dacă societatea are mai mulți administratori.

Dispozițiunile art. 20, 27 și 29 se aplică și în privința acestor registre. (Com. 22 urm. 114, 122, 132, 156, 171, 884; ital. 140).

Art. 143. Când sunt mai mulți administratori, prezența a jumătate cel puțin dintr'înșii, dacă actul constitutiv nu cere un număr mai mare, este indispensabilă pentru validitatea deliberațiunilor lor.

Administratorii absenți, cari trimit o autorizațiune unuia din administratorii prezenți, de a delibera și vota pentru dâșii, sunt socotiți ca prezenți și vor avea răspunderea enunțată de art. 151 al. I. (Com. 90, 186, 389; ital. 141).

Art. 111. Administratorii sunt datori să permită asociațiilor

inspecțiunea registrelor arătate în paragrafele 1 și 2 ale ari. 142.

Sunt asemenea datori, dacă li se cere, să libereze asociațiilor și cu cheltuiala acestora, certificate constatând conținutul registrelor acțiunilor și vărsămintelor.

Până la plata integrală a sumelor subscribe și a acțiunilor, administratorii sunt datori să permită, oricui va avea interes, inspecțiunea registrului asociațiilor. (Ital. 142) *).

Art. 145. Numirea tuturor impiegaților societății se face de către administratori, afară dacă prin actul constitutiv sau statute acest drept nu a fost rezervat adunării generale. (Com. 90, 156; Ital. 143).

Art. 146. Achizițiunea propriilor acțiuni, însă numai cu scopul de a amortiza succesiv capitalul social, este admisă la societățile al căror fond productiv, prin chiar regulata exploatare este expus la micșorare sau disparițiune, sau când averea societății, în temeiul unor sarcini de reversiune sau răscumpărare, se compune din drepturi cu durată limitată.

În asemenea caz, statutele societății vor afecta o anumită parte din beneficiul anual la retragerea din circulațiune a unui număr de acțiuni, prin tragere la sorți, cu valoare nominală.

Statutele vor fixa epoca când va începe amortizarea capitalului social.

Statutele vor prevedea eliberarea de titluri de dividend, înlocui acțiunilor retrase, și vor determina partea beneficiului anual ce se rezervă acestor titluri de dividend, cari însă nu mai au nici un drept la activul social.

Acțiunile, odată retrase, nu pot li puse iarăș în circulațiune, ci trebuiesc anulate. (Ital. 144).

Adnotații. — I. Când curtea de fond constată că directorul unei soc. prin acțiuni nu a săvârșit nici un fel de operațiuni de asemenea natură, în contul său cu banii soc. și că operațiunea făcută de dânsul cu acțiunile unui societar a fost numai o vânzare în comision, în contul aceluia, iar nu o vânzare în contul soc, cu drept cuvânt a achitat pe acel director de delictul prevăzut de art. 265 al III c. com, întrucât operațiunile de vânzări de acțiuni cu titlu de comision nu sunt interzise de lege administratorilor soc. prin acțiuni. (Cas. II. — Dec. penală No. 141 din 23 Ianuarie 1913. — *Jurisprudența Română* pag. 201/1913).

Ari. 117. Societățile de asigurare asupra vieții și societățile cari administrează tontinele sunt datoare ca, din sumele plătite pentru asigurări și din procentele acestor titluri, să între-

buințeze, dacă sunt naționale, o pătrime, dacă sunt străine, o jumătate, fie în titluri de ale datoriei publice, fie în alte titluri române, acceptate drept garanție la cassele Statului, fie în imobile situate în România, fie în ipoteci asupra unor imobile situate în România și cari vor fi acceptate de către Ministerul de Comerț și Industrie. Titlurile se vor depune la Cassa de depuneri și consemnațiuni, imobilele vor fi afectate ipotecă în numele Statului, iar creanțele ipotecare depuse în gaj, tot la Cassa de depuneri și consemnațiuni.

Cupoanele titlurilor depuse, precum și pentru ipoteci și imobile, o dobândă de 4i/, la sută pe an, care se va plăti de societățile depunătoare, se vor capitaliza tot în condițiunile mai sus anunțate.

Titlurile depuse din trecut pot fi retrase înlocuindu-se, pentru valoarea lor, după cursul zilei de retragere, cu ipoteci și imobile, conform celor zise mai sus.

Modul și termenul acestei depuneri (întrebuințări) și a degajamentelor (liberărilor) treptate se vor stabili prin regulamente de administrațiune publică.

Societățile străine de asigurare asupra vieții vor face, în polițele de asigurare, alegere de domiciliu în România. În caz contrariu, tribunalul domiciliului asigurării va fi competent pentru toate litigiurile cu societatea. (Com. 178,265,884, 958; ital. 145).

Adnotații. — I. Ipoteca propusă de o soc. de asigurare și acceptată de minister, conform art. 147 c. com. combinat cu art. 15 din reg. din 4 Aprilie 1900, modificator pentru punerea în aplicare a cod. com. nu intră în categoria ipotecelor legale scutite de taxele de înregistrare prin art. 44 din legea timbr. și ca atare bine instanța de fond a respins cererea de restituire a acestor taxe. (Cas. I. — Decizia No. 408 din 19 Noiembrie 1901. — *Bul.* pag. 1437).

2. Din combinația acestui art. cu art. 15 din regul. pentru punerea în aplicare a codului de comerț, rezultă că ipoteca

ce o societate oferă statului, nu poate lua naștere decât în cazul când ministerul declară că această ipotecă propusă, așa că o asemenea ipotecă nu poate intra decât în categoria ipotecelor convenționale, cari nu sunt scutite de taxa de înregistrare, prescrisă de legea timbrului, iar trimiterea ce art. 15 din regulament face la ipotecile legale nu poate schimba natura ipotecei ce societățile dau Statului, acest art. neavând de scop decât să arate modul de procedare pentru efectuarea înscrierii acelei ipotece. (Cas. I. — Decizia No. 523 din 30 Noiembrie 1904. — *Bul.* pag. 1643).

Art. 148. Când administratorii vor constata că capitalul social s'a împușinat cu o treime, sunt datori să convoace pe asociați pentru a-i întreba dacă voiesc să reconstitue capitalul, să-l limiteze la suina care a rămas, sau să se dizolve societatea.

*) În codul italian (art. 142) lipsește ultimul aliniat.

Dacă riiniânc numai o treime din capital, societatea se disolvă de drept, afară numai dacă asociații, convocați în adunare generală, nu decid reconstituirea capitalului, sau limitarea lui la suina rămasă.

Când societatea s'ar afla în stare de faliment, administratorii sunt datori să ceară la tribunal declarațiunea ei în faliment, conform dispozițiunilor cărței a III-a. (Com. 157 urm.; 191, 228, 695 urm.; 866, 884; ital 146).

Art. 149. Administratorii sunt solidar responsabili către asociați și către cei de al treilea:

1. De realitatea vărsămintelor efectuate de către asociați ;
2. De existența reală a dividendelor plătite;
3. De existența registrelor cerute de lege și de regulata lor ținere;
4. De execuțiunea întocmai a deriziunilor adunărilor generale ;
5. Și în general, de stricta observare a datoriilor ce legea, actul constitutiv și statutele le impun și cari nu au caracterul unei însărcinări speciale și personale. (Com. 90, 92 urm., 128, 156 urm.; 161, 175, 178 urm.,- 182 urm.; 197, 223, 260, 265 urm.; 389; ital. 147).

Adnotații. — I. Acțiunea pentru responsabilitatea membrilor din consiliul de administrație al unei societăți, nu se poate exercita de un singur societar, nici pe cale civilă, nici atunci când faptele membrilor din consiliul de administrație au caracterul de delict sau quasi-delict, asemenea acțiune având-o numai adunarea generală a societății și în modul indicat prin art. 149—153 c. com. Prin urmare, instanțele comerciale sunt necompetente a judeca acțiunea pentru repararea de daune cauzate unui asociat. (Cas. II. — Decizia No. 1346 din 14 Iunie 1907. — *Bul.* pag. 1151).

Art. 150. Dacă prin actul social, sau prin deriziunea adunării generale, executarea operațiunilor sociale este încredințată unui director străin consiliului de administrație, acest director va li responsabil către asociați și către cei de al treilea întocmai ca și administratorii, pentru îndeplinirea îndatoririlor sale după prescripțiunile articolului precedent, chiar de ar exista o convențiune contrarie și chiar dacă acest director ar fi pus sub autoritatea și supravegherea administratorilor. (Ital. 148).

Adnotații- • Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 151. In societățile cari au mai mulți administratori, responsabilitatea pentru adele făcute sau pentru omisiuni nu se

întinde și la acei administratori cari, neiiind în culpă, au făcut să se constate imediat în registrul deliberațiunilor împotrivirea lor, încunoștiințând prin scris despre aceasta și pe censori.

In caz de a nu fi participat la acele acte, obligațiunea de a protesta contra lor nu există decât dacă în urmă administratorul a luat cunoștință de dânsese. (Ital. 149).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 152. Administratorul care într'o operațiune determinată are, fie în numele său propriu, fie ca reprezentant al altuia, interese contrarii intereselor societății, va trebui să încunoștiințeze despre aceasta pe ceilalți administratori și pe censori și să se abțină de la orice deliberare privitoare la această operațiune. In caz când deliberările n'ar fi fost aprobate de censori, administratorii cari au luat parte la deliberări sunt responsabili de pierderile ce ar rezulta pentru societate. (Com. 112 urm.; 187, 397, 525; ital. 150).

Adnotații —Vezi jurispr.de sub art. 149.

Art. 153. Orice administrator, censor sau reprezentant al societății, pierde de drept calitatea sa și trebuie să fie înlocuit dacă este declarat în stare de faliment, interzis ori legalmente incapabil sau condamnat la o pedeapsă corecțională pentru delictele de mituire, falș, furt, excrocherie și abuz de încredere. (Com. 120, 126, 185, 188, 193, 201, 212, 263; ital. 151).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 154. Acțiunea contra administratorilor, pentru fapte cari privesc responsabilitatea lor, aparține adunării generale care o exercitează prin censori. -

Orice asociat are, cu toate acestea, dreptul de a denunța censorilor faptele ce crede că trebuiesc censurate și ei sunt datori să le verifice, și dacă le găsesc întemeiate să dea seamă adunării despre dânsese în raportul lor. Dacă denunțarea este făcută de asociați reprezentând cel puțin o zecime a capitalului social, censorii sunt datori de a prezintă asupra faptelor denunțate observațiunile și propunerile lor.

Zecimea capitalului se justifică prin depunerea titlurilor der acțiuni în mâinele censorilor sau la una din instituțiunile prevăzute în art. 134.

Titlurile vor rămânea depuse până după întrunirea și închi-

fierea celei mai apropiate adunări generale, servind asemenea ea să legitimizeze participarea deponenților la această adunare.

Dacă eensorii cred de fundată și urgentă reclamațiunea asociațiilor reprezentând zecimea capitalului social, sunt datori să convoace imediat o adunare generală; în caz contrariu, cesliiunea se va supune adunării generale celei mai apropiate. Adunarea va trebui în totdeauna să delibereze asupra reclamațiunii. (Com. 156, 163, 185 ; ital, 152).

Adnotații. — ▷ Acțiunea penală contra administratorilor societăților anonime pe acțiuni poate fi pusă în mișcare de Ministerul public, întru cât dispozițiunile art. IM și J55 cod. com. nu aduc nici o restricțiune în această privință și pentru aceasta nu e nevoie de un vot al adunării generale sau a unei optimi a capitalului social, condițiuni ce se cer numai când e vorba de responsabilitatea civilă a administratorilor ce ar depăși limitele atribuțiunii lor, iar nu și atunci când e vorba de responsabilitatea civilă a administratorilor ce ar depăși limitele atribuțiunii lor, iar nu și atunci când e vorba de responsabilitatea penală. (Cas. II. — Decizia No. 3074 din 14 Dec. 1911. — *Hui.* pag. 1699).

2. Acțiunea Ministerului public, pentru responsabilitatea penală a administratorilor unei soc. nu este subordonată votului adunării generale sau une, optimi a capitalului social. întru cât nici un text

Ari. 155. Când sunt bănueli fundate că grave neregularități se urmează în îndeplinirea datoriilor administratorilor și censorilor, asociații reprezentând o optime din capitalul social pot denunța faptele tribunalului de comerț, justificând proprietatea acestei optimi în modul prescripționat de articolul precedent.

Tribunalul, ascultând în camera de consiliu pe administratori și censori, dacă recunoaște urgența de a lua măsuri înainte de întrunirea adunării generale, poate dispune printr'o încheiere, a se inspecta registrele societății, numind în acest scop, unul sau mai mulți comisari ale căror remunerării vor li în sarcina reclamanților, fixând cauțiunea pentru cheliueli.

Verificarea registrelor nu va avea loc decât după ce recla-

de lege nu supune acțiunea publică unei asemenea condițiuni.

Dispozițiile art. 154 și 155 nu aduc nici o restricție la dreptul Minist. public de a pune în mișcare și a urmări acțiunea publică, de oarece în aceste art. nu poate fi vorba de responsabilitatea penală a administratorilor, care se cercetează de trib. corecționale, ci de responsabilitatea lor civilă, care se cercetează de trib. comercial.

Prin urmare, Ministerul public are dreptul de a pune în mișcare acțiunea publică, pentru delictul prevăzut de art. 265 al. III și numai prin greșită interpretare a citatelor art. Curtea de apel declară neregulat introdusă acțiunea publică, pentru că nu s'a îndeplinit condițiunea art. 154 și 155. (Cas. II. — Decizia penală No. 3074 din 14 Decembrie 1912. — *Săpt. juridică* pag. 109).

— Vezi și jurispr. de sub art 149.

manții vor garanta, cu o sumă ce se va determina de tribunal, plata cheltuelilor la cari va da loc verificarea.

Comisarii sunt datori să depună raportul lor la grefă în termenul fixat de tribunal.

Tribunalul va examina raportul în camera de consiliu și se va pronunța printr'o hotărâre.

Dacă bănuiala nu pare fundată, tribunalul poate să ordone ca raportul să fie publicat în „Monitorul Oficial” sau în ioaia anunțurilor judiciare. în întreg sau numai în concluziunile lui.

În caz contrariu, tribunalul va ordona măsurile provizorii urgente ce va crede necesarii și convocarea imediată a adunării generale.

Hotărârea va fi executorie provizoriu, chiar dacă se va fi făcut opozițiune sau apel. (Com. 142; ital. 153).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub art 154.

§ 3. Despre adunările generale

Art. 156. Adunările generale sunt ordinare și extraordinare.

Adunarea ordinară se întrunește cel puțin odată pe an, în cele șase luni *) dela închiderea exercițiului social; ea trebuie ca, afară de desbaterea celorlalte cesțiuni puse la ordinea zilei :

- 1) Să discute, să aprobe sau să modifice bilanțul, după ce va fi ascultat raportul censorilor ;
- 2) Să înlocuiască administratorii cari es din funcțiunile lor ;
- 3) Să numească censori ;
- 4) Să fixeze retribuțiunea administratorilor și censorilor, dacă ea nu a fost fixată prin actul constitutiv.

Adunările extraordinare sunt convocate de câte ori va fi trebuință. (Com. 120, 125 urm.; 135, 148, 153 urm.; 178, 180 urm.; 185, 186; ital. 154).

Art. 157. Convocarea adunărilor generale se face printr'o încunoștiințare ce se va publica, cu cincisprezece zile cel puțin înainte de data fixată.pentru întrunire, în „Monitorul Oficial” și prin celelalte mijloace de publicitate prevăzute în actul constitutiv, sau în statutele societății.

Depunerea acțiunilor cari dau dreptul a lua parte la adunare, trebuie efectuată cu cel puțin 10 zile înainte de ziua întrunirii,

*) În codul italian termenul e de trei luni.

Dacă convocarea s'a făcut pentru un termen de 15 zile, depunerea acțiunilor se va efectua cu 5 zile cel puțin înainte de ziua întrunirii.

Încunoștiințarea trebuie să conție ordinea de zi a cestiunilor cari urmează a fi supuse deliberațiunilor adunării.

Este nulă orice rezoluțiune luată asupra unei cestiuni necoprinsă în ordinea de zi. (Com. 166, 186, 268, 881, 937 ; ital. 155).

Art. 158. Convocarea adunărilor cari preced constituirea societății se va face de către fondatori, sau de către persoana desemnată prin prospectul prevăzut la art. 130 ca să prezideze adunarea.

În această primă adunare fiecare subsciiilor are dreptul la un vot, oricare ar li numărul acțiunilor ce a subscris; și pentru ca o deciziune să poată li luată, se cere prezența a jumătate din subscripitori și primirea ei de către majoritatea absolută a celor prezenți. (Com. 00, 135; ital. 156).

Adnotații. — I. **Legea din 14 Aprilie 1909 nu cere majoritatea prevăzută de art. 158 c. com. pentru alegerea membrilor în consiliul de administrațiune, astiel că nu se poate imputa o omisiune esențială instanței de fond dacă nu s'a pronunțat asupra motivului că consiliul de administrație n'a fost ales cu majoritatea cerută de acest art. (Cas III. — Decizia 194 din 1 Aprilie 1913. — *Jurisprudența Română* pag. 408/1913 §7. — Vezi și jurispr. de sub No. 3 art. 99.**

Art. 159. Pentru adunările generale, cari urmează după constituirea legală a societății, convocarea se face de către administratori, și este necesară prezența a unui număr de asociați cari să reprezinte cel puțin jumătatea capitalului social. Fiecare asociat are im vot, și fiecare acționar care posedă până la cinci acțiuni are un vot. Acționarul care posedă mai mult de cinci până la o sută, are un vot pentru fiecare cinci acțiuni, și pentru cel ce posedă peste numărul de o sută, are un vot pentru fiecare douăzeci și cinci acțiuni. Deciziunile se iau cu majoritate absolută. Se poate deroga la aceste dispozițiuni prin actul constitutiv sau prin statute.

Dacă o adunare este în neputință de a lucra din cauza numărului insuficient, adunarea ce se va întruni după o a doua convocare poate să delibereze asupra cestiunilor puse la ordinea zilei celei d'înălăi adunări, oricare ar fi partea de capital reprezentată de asociații prezenți.

Dacă ziua pentru întrunirea adunării ce s'ar convoca a doua

oară nu este arătată în încunoștiințarea publicată, pentru cea d'întâi adunare, termenul prevăzut în art. 157 va putea fi redus la opt zile. (Com. 90. 126, 148, 154, 166, 186, 230; ital 157).

Art. 160. Când actul constitutiv sau statutele nu dispun într'altfel, este totdeauna necesară prezența unui număr de asociați cari să reprezinte trei pătrimi din capitalul social, și votul afirmativ al unui număr de asociați, cari să reprezinte cel puțin jumătatea aceluiaș capital, pentru a lua o hotărîre asupra:

1. Dizolvării anticipate a societății ;
2. Prelungirii duratei sale ;
3. Fuziunii cu o altă societate;
4. Reducerii capitalului social;
5. Reconstituirii sau sporirii acestui capital;
6. Schimbării obiectului societății;
7. Oricărei alte modificări a actului constitutiv.

Această majoritate este cerută și în toate celelalte cazuri anume prevăzute de lege.

Asociații cari nu primesc deciziunile ce s'ar lua asupra uneia din cestiunile prevăzute în numerile 3, 5 și 6 și asupra prelungirii duratei societății, când ea nu a fost prevăzută prin actul constitutiv, au dreptul de a se retrage din societate și de a obține plata părților sau acțiunilor lor, în proporțiune cu activul social ce ar rezulta după ultimul bilanț aprobat.

Dacă acești asociați sunt prezenți la adunare, declarațiunea de retragere va fi făcută în cele douăzeci și patru ore de la închiderea adunării. Pentru asociații cari nu au luat parte la adunare, declarațiunea trebuie făcută în termen de o lună din ziua publicării rezoluțiunii în „Monitorul Oficial” sub pedeapsă, în ambele cazuri, de pierderea drepturilor lor. (Com. 90, 100, urm., 108, 119, 148, 174, 191, 195 urm., 212; ital. 158).

Art. 161. Administratorii sunt datori să convoace extraordinar adunarea în termen de o lună, când cererea a fost făcută de un număr de asociați, reprezentând a cincea parte din capitalul social, și dacă ea cuprinde cestiuni de natură a fi tratate de adunare. (Com. 186; ital. 159).

Art. 162. Asociații nu vor putea fi reprezentați în adunările generale decât prin mandatar, asociați ei înșiși, afară de incapabilii și persoanele juridice, cari pot fi reprezentate prin mandatar neasociați. Exercițiul acestui drept poate fi limitat prin actul constitutiv sau prin statute.

Administratorii nu pot fi mandatar. (Com. 263; ital 160).

Art. 163. Administratorii nu pot să ia parte la votul:

1) Pentru aprobarea bilanțurilor ;

2) Pentru rezoluțiunile ce privesc responsabilitatea lor. (Com. 119, 154; ital. 161).

Art. 164. Când o treime din numărul membrilor prezenți în adunarea generală, sau un număr de acționari prezenți cari să întrunească jumătatea capitalului reprezentat în adunare, nu se cred destul de luminați asupra cestiunilor puse în deliberațiune, vor putea cere ca ședința să fie amânată peste trei zile. Ceilalți membri nu se pot opune la aceasta.

Acest drept nu va putea fi exercitat decât o singură dată pentru aceeaș cestiune.

Prezenta dispozițiune nu se aplică în cazul prevăzut de articolul 135. (Ital. 162).

Art. 165. Deciziunile luate de adunarea generală în limitele actului constitutiv, statutelor sau legei, sunt obligatorii pentru toți asociații, chiar pentru cei cari nu au luat parte, sau cari se opun, cu respectarea dreptului prevăzut de art. 160.

Oricare asociat se poate opune la deciziunile cari într'un chip învederat sunt contrarii actului constitutiv, statutelor sau legii ; și prezidentul tribunalului de comerț, după ce va ascultă pe administratori și pe cenzori, poate să suspende executarea printr'o ordonanță provizorie, care se va încunoștința administratorilor. (Com. 90, 137, 155; ital. 163).

§ 4. *Despre acțiuni*

Art. 166. Acțiunile trebuie să fie de o valoare egală.

Ele conferă posesorilor lor drepturi egale, dacă nu s'a stipulat altfel în actul constitutiv, respectându-se în tot cazul pentru orice acționar dreptul de vot în adunările generale.

Acțiunile pot fi nominative sau la purtător.

Când capitalul social nu trece peste un milion lei, acțiunile nu pot fi mai mici de una sută lei fiecare.

Dela un milion până la cinci milioane, acțiunile nu pot fi mai mici de două sute lei fiecare.

Dela cinci milioane capital în sus, acțiunile nu vor putea li

mai mici de cinci sute lei fiecare.*) (Com. 142, 158 urm., 225 urm ; ital. 164).

Art. 167. Titlurile acțiunilor nominative sau la purtător trebuie să cuprindă :

1) Denumirea societății;

2) Data actului constitutiv și aceea a publicațiunei sale, cu arătarea locului unde ea a fost făcută ;

3) Cifra capitalului social, numărul și suma totală a acțiunilor ;

4) Durata societății.

Aceste titluri vor fi tăiate dintr'un registru cu matcă și vor purta semnătura a doi administratori, sau a administratorului unic. (Com. 78, 92, 95, 114, 122, 177, 228, 268>5 1. 31 Iul. 1881; ital. 165).

Art. 168. Acțiunile neplătite în întreg sunt în totdeauna nominative.

Subscriberii și diferiții cesionari sunt responsabili de plata totală a acțiunilor lor, chiar de le vor fi înstrăinat. (Com. 884; ital. 166).

Art. 169. Situațiunea acțiunilor va fi publicată împreună cu bilanțul exercițiului social. Ea trebuie să arate vărsămintele făcute, numărul acțiunilor ajunse la scadență și nerepuse în circulațiune și suma vărsată în comptul lor. (Com. 142, 186, 265; ital. 167).

Art. 170. Când acționarul nu va fi efectuat plata vărsămintelor ce datorește, societatea, oșebit de acțiunea ei contra subscriberilor și contra cesionarilor pentru plată, poate vinde acțiunile pe prețul curent, în riscul și comptul acționarului după cinci-spre-zece zile dela publicațiunea unei somațiuni în în „Monitorul Oficial” și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea și-a stabilit sediul.

Când vânzarea nu se va putea face în lipsă de cumpărători, societatea va putea să declare acțiunea ajunsă la scadență **) și să rețină vărsămintele făcute în comptul ei sau să exercite contra subscriberului și cesionarilor drepturile ce derivă din obligațiunile ce și-au luat. (Com. 40, 84, 188; ital. 168).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 81.**

Art. 171. Proprietatea acțiunilor nominative se stabilește prin

*) **In codul italian lipsesc cele 3 alineate din urmă.**

) **In textul italian se zice *decavutta* (s'a tradus rău).

înscrierea lor în registrul arătat în aliniatul I al articolului 142:

Cesiunea acestor acțiuni se face printr'o declarațiune pe același registru, scrisă de cedant și de cesionar, sau de mandatarii lor.

În caz de moarte a acționarului și dacă nu există vreo opozițiune, declarațiunea de transmisiune a proprietății pe registrul asociațiilor și a titlurilor acțiunilor nu va putea fi obținută, decât după ce partea în drept va prezintă titlurile,, actul de deces și încheierea tribunalului locului deschiderii succesiunii, care să constate calitatea sa de succesor.

Proprietatea acțiunilor la purtător se transferă prin simpla tradițiune a titlului.

Acțiunile la purtător pot fi transformate în acțiuni nominative și acestea în acțiuni la purtător, afară de cazul când acțiunile n'au fost integral plătite. (Com. 225, urm. 479, 25 I. 31 Iulie 1881; ital. 169).

Art. 172. Când o acțiune nominativă devine proprietatea mai multor persoane, societatea nu este ținută să înscrie și să recunoască transmisiunea, dacă acele persoane nu vor desemna, un titular unic. (Italian 170).

§ 5. *Despre obligațiuni*

Art. 173. Societățile nu pot să emită titluri de obligațiuni la purtător sau nominative, pentru o sumă care ar trece peste capitalul vărsat și existent, după constatarea celui din urmă bilanț aprobat.

Vor putea, cu toate acestea, să emită obligațiuni chiar pentru o sumă mai mare, când excedentul va fi garantat prin titluri emise de Stat, de județe sau de comune, și cari vor fi fost depuse la Cassa de Depuneri, consemnațiuni și economie, unde vor sta până la stingerea obligațiunilor emise. De asemenea, vor putea să emită obligațiuni chiar pentru o sumă mai mare decât capitalul vărsat și existent, dacă excedentul este garantat, fie prin imobile ale societății, cari se afectează la serviciul acestor obligațiuni, fie prin creanțe ipotecare ale societății, de asemenea afectate la serviciul acestor obligațiuni. Emisiunea biletelor de bancă, sau a altor titluri echivalente, se regulează prin legi speciale. Obligațiunile, emise pe baze de creanțe ipotecare, nu vor putea întrece optzeci la sută din valoarea imobilelor.

Dispozițiunile primei părți a acestui articol nu se aplică cambiiilor, livretelor de depunere, bonurilor nominative sau altor titluri de creanță decurgând din afaceri particulare. (Com. 132, 178, 230, 364, 884; 12, 30, 1. 17 Apr. 1880; ital. 171).

Adnotații. — În materie comercială, o soc. anonimă poate emite valabil obligațiuni la purtător sau nominale, de îndată ce oferă o ipotecă pentru garantarea acestor obligațiuni, fără intervențiunea nici unui reprezentant al viitorilor detentori; iar prin dispozițiile legii din 1900, prin care se dispune formarea unui regulament, prin care să se ia măsurile pentru eficacitatea unei astfel de ipoteci, legiuitorul a înțeles a crea un oțgan legal, care să controleze numai garanția oferită, spre a preveni fraudele a căror victime ar putea fi viitorii detentori, iar nici de cum de a efectua împrumutul ipotecar în numele unor viitori creditori. (Cas. II. — Decizia No. 154 din 28 Septembrie 1910. — *Bul.* pag. 1232).

Art. 174. Emisiunea obligațiunilor, chiar de va fi prevăzută în actul constitutiv sau în statute, nu se va putea face decât în urma unei decizii a adunării generale, luată cu majoritatea prevăzută în prima parte a art. 160. Dacă, la o primă adunare generală, nu s'a putut întruni numărul cerut de art. 160, a doua adunare generală va avea loc și va delibera, oricare ar fi numărul acționarilor prezenți. Deriziunile, însă, spre a fi valabile, trebuie să întrunească 2/3 din voturile exprimate.

Dacă emisiunea se face prin subscripțiune publică, deriziunea, împreună cu proiectul de manifest prevăzut în articolul următor, se va depune la tribunalul de comerț, pentru a se îndeplini prescripțiunile art. 92.

În cazul prevăzut de al doilea alineat al art 173, odată cu deriziunea și proiectul de manifest, se va depune și recepisa constatatoare de consemnarea titlurilor.

Deriziunea adunării nu are tărie, dacă nu se va transcrie în registrul pentru societăți. (Com. 91 urm., 265,268, 884; ital. 172).

Art. 175. Dacă obligațiunile nu se vor fi plasat la una sau mai multe casse de bancă, ci se va procede la emisiune prin subscripțiune publică, administratorii sunt datori să publice un manifest care să arate :

- 1) Numele, obiectul și sediul societății;
- 2) Capitalul social ;
- 3) Data actului constitutiv și a acelor cari au adus schimbări la acest act sau la statute și datele publicațiunii lor ;
- 4) Situațiunea societății după ultimul bilanț aprobat ;
- 5) Valoarea totală a obligațiunilor ce sunt a se emite și a celor emise ; modul plății obligațiunilor și valoarea nominală

n fiecareia, cu arătarea dobândei ce produc și dacă sunt nominative sau la purtător;

0) Dala publicării deciziei adunării generale, care a aprobat emisiunea.

În cazul prevăzut de alineatul II al art. 1715, se va adăoga informațiile necesare pentru a se putea aprecia garanția oferită prin acele titluri. (Com. 92,95, urm., 104, 384; ital. 173).

Art. 176. Subscripțiunile obligațiilor se vor face în josul unui sau mai multor exemplare ale manifestului de emisiune. Com. 161; ital. 174).

Art. 177. Titlurile obligațiilor vor conține enunțările cuprinse în manifest și tabloul plăților capitalului și procentelor. (Com. 167; 25 1. 31 Iulie 1881; ital. 175).

§ 6. *Despre bilanț*

Art. 178. Administratorii sunt datori să prezinte cenzorilor, cel puțin cu o lună înainte de ziua fixată pentru întrunirea adunării generale care are să-l discute, bilanțul exercițiului precedent, împreună cu actele justificative, arătându-se lămurit în bilanț:

- 1) Capitalul social care există în realitate ;
- 2) Suma vărsămintelor făcute și a celor în întârziere ;
- 3) Beneficiile în adevăr realizate și oerderile încercate.

Bilanțul societăților naționale sau străine de asigurare asupra vieții și de administrațiune a tontinelor trebuie să conțină, afară de acestea, proba că dispozițiunile art. 147 au fost îndeplinite. J

Cu opt zile înainte de adunarea generală se va publica bilanțul societății *). (Com. 24, 142, 156, 186, 884; ital. 176).

Art. 179. Societățile cari au drept principal obiect exploatarea creditului sunt obligate să depună la tribunalul de comerț, în cele dintâi opt zile ale fiecărei luni, o situațiune sumară pe luna precedentă, după un formular ce se va stabili printr'un regulament de administrație publică, certificându-se conform adevărului printr'o declarațiune semnată cel puțin de un administrator și un censor. j

Societățile de asigurare vor trebui să se conforme în cece privește bilanțul lor cu modelul care se va stabili printr'un I

*) Acest ultim alineat nu există în codul italian.

regulament de administrațiune publică. (Com. 226, 884, 958; ital 177).

Art. 180. Cenzorii sunt datori ca în raportul, care conține rezultatul examinării bilanțului și al administrațiunii urmate, să prezinte observațiunile lor, propunerile privitoare la aprobarea bilanțului și alte măsuri necesare. (Com. 186, 265; ital. 178)

Art. 181. Bilanțul va sta depus în copie, împreună cu raportul cenzorilor, în biourile societății în cele 15 zile cari preced întrunirea adunării generale și până ce va fi aprobat. Amândouă aceste acte vor putea fi examinate de către orice persoană, care va proba calitatea sa de asociat. (Com. 958; ital. 179).

Art. 182. Administratorii sunt datori ca, în cele 10 zile dela aprobarea bilanțului, să depună o copie la grefa tribunalului de comerț, alăturând raportul cenzorilor și procesul-verbal al adunării generale, pentru a se face mențiune despre aceasta în registrul pentru societăți și pentru a se lua măsuri de publicarea bilanțului, conform dispozițiunilor art. 95. (Com. 169, 266, 884, 958; ital, 180).

Art. 183. Dividende nu se vor putea plăti asociaților decât din beneficiile reale constatate prin bilanțul aprobat.

Societățile nu pot să prevadă prin actele lor constitutive, în statute sau alte documente, procente în favoarea acțiunilor.

Cu toate acestea, se poate prevedea, printr'o stipulațiune expresă, procente în favoarea acțiunilor prin o preluare de capital, în acele societăți industriale în cari este necesitate de un spațiu de timp pentru constituirea obiectului social, dar nu pentru mai mult de trei ani, și cari să nu treacă peste cinci la sută. În acest caz cifra procentelor ce trebuiesc plătite va fi calculată în cheltuehle de prima instalațiune și trecută, împreună cu acestea, în sarcina bilanțurilor cari vor avea dividende reale.

Asociații nu sunt obligați să restituie dividendele ce li s'a plătit. (Com. 117, 265, 884 ; ital. 181).

Art. 184. Asupra beneficiilor nete ale societății se va prelua în fiecare an cel puțin o a doua-zecea parte, pentru a se forma un fond de rezervă, până ce acesta va atinge cel puțin a cincea parte a capitalului social ; dacă fondul de rezervă, după complectare, se va fi împuținat dintr'o cauză oarecare, el se va restabili în acelaș mod. (Com. 117, 881; ital. 182).

Art. 184. Aii. HU din vechiul i iunt, liire dMliicilunc între polițele 7) hllelele și nidiții emise între neguță-luil sau iJrale de un neguțător și între cele emise sau girate de cei ce nu erau iiegiilălori, admițând numai pentru cele (l'intâi prescripția de 5 ani; în ce privește însă prescripția cambiilor emise între cei ce nu erau neguțători, legiuirea veche comercială, neprevăzând nici un termen, trebuie să se aplica dreptul comun.

Prin urmare, prescripția prevăzută de art. 949 din noul c. com. nu se aplică conform art. 966 decât la polițele propriu zise comerciale, emise sub vechiul cod, iar nu și acelor cambii emise și acceptate de către necomercianți, cari după legea veche se consideră ca acte sau în-scrisuri civile. (Cas III. — Decizia No. 67 din 28 Februarie 1907.—*Bul.* pag 381).

§ 7. Despre censori

Art. 185. În fiecare adunare ordinară și în cea prevăzută de art. 135, se va numi trei sau cinci censori și tot ațâți supleanți pentru supravegherea operațiunilor sociale și pentru revizuirea bilanțului.

O treime cel puțin din numărul censorilor și din acela al supleanților vor fi români. În societățile ale căror statute permit dobândirea de imobile rurale, altele decât cele destinate la construcția unui stabiliment industrial și dependenților sale, jumătate plus unul din numărul censorilor vor fi români.

Majoritatea censorilor trebuie să aibă domiciliul permanent în localitatea unde societatea își are sediul principal.

Censorii vor fi asociați ; ei pot fi realeși.

Rudele și afinii administratorilor, până la al patrulea grad inclusiv, nu sunt eligibili, sau perd calitatea de censori.

În caz de moarte, de renunțare, faliment sau de pierderea drepturilor unuia din censori, supleantul cel mai în vârstă îl înlocuiește. Dacă cu acest chip numărul censorilor nu se poate completa, censorii cari rămâni numesc alte persoane cari să înlocuiască pe cei absenți, până la întrunirea celei mai apropiate adunări generale. (Com. 122, 126, 129, 153, 156; ital. 183).

Art. 186. Censorii sunt datori :

- 1) Să stabilească, de acord cu administratorii societății, forma bilanțurilor și situațiunilor acțiunilor ;
- 2) Să examineze, cel puțin la fiecare trei luni, registrele societății pentru ca să ia cunoștință de operațiunile sociale și să certifice că scriptele* sunt bine ținute ;
- 3) Să facă adesea și pe neașteptate inspecțiuni cassei și niciodată mai depărtate de un trimestru una de alta ;

4) Să constate, cel puțin odată pe lună, prin mijlocul registrelor sociale, existența titlurilor sau valorilor de tot felul depuse în gaj, cauțiune, sau în păstrarea societății ;

5) Să verifice îndeplinirea dispozițiunilor actului constitutiv și a statutelor, privitoare la condițiunile cerute pentru prezența asociaților în adunare ;

6) Să revadă bilanțul și să facă raportul, în termenul fixat de art. 156 și 181 ;

7) Să supravegheze operațiunile lichidării ;

8) Să convoace, după regulile stabilite la art. 157, adunarea extra-ordinară și chiar adunarea ordinară, în caz de omisiune din partea administratorilor ;

9) Să ia parte la toate adunările generale ;

10) Și, în fine, să vegheze ca dispozițiunile legii, acelea ale actului constitutiv sau ale statutelor, să fie observate de către administratori.

Censorii pot să asiste la întrunirile administratorilor și să facă să se insereze în ordinele de zi ale acestor întruniri, și în acelea ale adunărilor generale ordinare și extraordinare, propunerile ce se vor crede de cuviință.

Censorii vor depune jumătate din cauțiunea membrului consiliului de administrație.*) (Com. 90, 124, 154, 156 urm ; 161, 169, 180, 212 urm. 265; ital. 184).

Art. 187. Responsabilitatea censorilor se determină după regulile mandatului.

Dispozițiunile art. 152 se aplică și la censori. (Com. 389 ; •civ. 1539 urm.; ital. 185).

SECȚIUNEA V

Despre excluderea asociaților, despre soluțiunea și fuziunea societăților

§ 1. Despre excluderea asociaților

Art. 188. Se va putea exclude din societatea în nume colectiv și din societatea în comandită simplă :

1) Asociatul care, pus în întârziere, nu plătește ceea ce s'a obligat să pună în societate ;

2) Asociatul administrator care se va fi servit de semnătura

*) În codul italian lipsește acest alineat,

și tic capitalurile sociale în afacerile sale proprii, care comite fraude în administrațiune sau în comptabilitate, și care absențându-se, după invitațiunea ce i s'a făcut în formele legale, nu se reînloarce și nu justifică motivele absenței sale;

!) Asociatul cu responsabilitate nemărginită:

a) Care se amestecă în administrațiune, când administratorul este desemnat în actul de societate ;

b) Care contravine dispozițiunilor art. 110 și 112;

c) Care este declarat în faliment, interzis, sau legalmente incapabil ;

4) Asociatul comanditor care se amestecă în administrațiune, contrariu prohibițiunii coprinsă în art. 118.

Asociatul comanditar va putea fi asemenea exclus, când lucrul ce s'a obligat să pună în societate a pierit înainte de a-l preda, sau chiar de va fi pierit în urmă, dacă și-a rezervat proprietatea.

Asociatul exclus nu este liberat de obligațiunile existente în momentul excluderii și de despăgubirea ce ar datora. (Com. 81, 83, 89, 262 urm.; ital. 186).

Adnotații.—Vezi **jurisp. de sub No. 1 art. 84.**

Art. 189. Excluderea asociatului nu atrage, prin ea singură, dizolvarea societății.

Asociatul exclus răspunde de pierderi și are drept la beneficii până în ziua excluderii sale ; el însă nu va putea cere lichidarea lor, până ce și unele și altele nu se vor repărți, conform regulilor contractului de societate.

Dacă în momentul excluderii sunt operațiuni în curs de a se efectua, asociatul este obligat să suporte consecințele, și nu-si va putea retrage miza sa decât după terminarea acelor operațiuni.

Asociatul exclus n'are drept la o parte proporțională din avutul social, ci numai la o sumă de bani care să-i reprezinte valoarea. (Com. 117, 193; ital. 187).

Art. 190. Asociatul exclus rămâne obligat către cei de al treilea pentru toate operațiunile făcute de către societate, până în ziua în care excluderea sa a fost publicată. (Com. 96, 232 ; ital. 188).

§ 2. *Despre disoluțiunea societăților*

Art. 191. Societățile comerciale încetează :

1) Prin trecerea timpului pentru care au fost contractate;

2) Prin lipsa sau desființarea obiectului societății, sau prin imposibilitatea de a-l realiza;

3) Prin terminarea întreprinderii;

4) Prin falimentul societății, atunci chiar când va fi urmat de un concordat;

5) Prin pierderea întregului capital sau prin pierderea lui parțială prevăzută de art. 148, când asociații nu mai voesc a-l reconstitui sau a-l limita la suma rămasă;

6) Prin deciziunea asociaților;

7) Prin fuziunea cu alte societăți. (Com. 96, 160, 495 urm., 866 urm.; civ. 1523; ital. 189).

Art. 192. La expirarea termenului fixat pentru durata sa sau după terminarea obiectului întreprinderii sale, societatea încetează de drept și nu va putea fi prelungită în mod tacit. (Civ. 1524; ital. 190). •

Art. 193. Societatea în nume colectiv încetează prin moartea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia din asociați, afară numai dacă nu există convențiune contrarie.

Societatea în comandită, afară de convențiune contrarie, încetează prin moartea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul comanditarului sau a unuia din comandați.

Societatea în comandită prin acțiuni nu se desființează prin moartea, falimentul, interdicțiunea sau declarațiunea legală de incapacitate a administratorului, dacă în cazurile prevăzute de art. 120 se numește un altul în locul său. (Com. 234,263; civ. 969, 1523, 1526; ital. 191).

Adnotații. — I. O societate în nume colectiv se dizolvă prin moartea unuia din asociați, însă deși dizolvată, prin fițiune se consideră a subsista, și creditorii pot cere lichidarea ei. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ianuarie 1899. — *Bul. pag. 96*).

2. Din termenii acestui art. rezultă că societatea în nume colectiv se dizolvă de plin drept prin efectul declarării în faliment a unuia din asociați, ca și în

caz de moarte sau interdicțiune a unui asociat.

Prin urmare, dizolvarea ei poate fi constatată și declarată de justiție, după cererea oricărui din asociați, chiar și a celui căzut în faliment, prin sindic, reprezentantul său legal, iar nu numai după cererea celorlalți asociați. (Cas. III. — Decizia No. 425 din 30 Oct. 1913. — „*Jurispr. Română*” pag. 50/914).

Art. 194. După încetarea sau dizolvarea societății, adminis-

linlării mi pol întreprinde noi operațiuni; în caz contrariu ci suni personal și solidar responsabili pentru afacerile ce voi-ți întreprins.

Prohibițiunea începe din ziua când expiră termenul iixat pentru durata societății, sau în ziua când s'a terminat obiectul întreprinderii sale sau a supravenit moartea unuia din asociați, care ar face imposibilă existența societății; sau de când s'a declarat de către asociați ori de către tribunal că societatea este în stare de lichidare. (Com. 123, 149, 199 urm., 203; ital. 192).

§ 3. *Despre fuziunea societăților*

Art. 195. Fuziunea mai multor societăți trebuie să fie hotă-ială de fiecare societate în parte. (Com. 9G, 160; ital. 193).

Art. 196. Publicațiunea prescrisă de art. 96 va fi făcută de către fiecare din societățile cari au hotărât fuziunea, și va tre- ui să cuprindă încunoștiințarea prevăzută de art. 101. Dacă irintre dânsese se găsește vreo societate în comandită prin icțiuni sau anonimă, se va observa dispozițiunile art. 92 și 95.

Fiecare societate va trebui, afară de aceasta, să publice cu iceleași forme bilanțul său; și acele, care în urma fuziunei în- elează de a exista, vor trebui să mai publice și o declarațiune oprinzând modul cum au hotărât să ajungă la stingerea pa- livului lor.

Dacă societatea care a rezultat din fuziune își stabilește șe- iului său într'un alt loc decât acela unde își avea sediul socie- ățile cari au fuzionat, noua societate va trebui să se conforme lispozițiunilor art. 91 și următoarele. (Com. 100, 103, 182; tal. 194).

Art. 197. Fuziunea nu va putea avea efect decât după trecea de trei luni din ziua publicațiunii prescrisă de prima parte articolului precedent, afară numai dacă nu se va justifica dala tuturor datoriiilor sociale, sau depunerea sumei corespon- cnle, la Cassa de depuneri și consemnațiuni, sau consimțimân- ul tuturor creditorilor.

Certificatul constatator că s'a efectuat depunerea va trebui â fie publicat în conlormitate cu dispozițiunile articolului pre- edenl.

In cursul termenului de mai sus, orice creditor al societă-

ților cari fuzionează va putea să facă opozițiune. Opozițiunea suspendă executarea fuziunei până la pronunțarea judecății definitive. (Com. 101., 265; ital. 195).

Art. 198. Dacă termenul arătat în articolul precedent expiră fără să se fi făcut opozițiune, fuziunea va putea să fie execu- tată, si societatea care rămâne în ființă sau care rezultă din fuziune, va avea drepturile și va lua asupra sa obligațiunile societăților stinse. (Corii. 197; civ. 1128 urm. ; ital. 196).

SECȚIUNEA VI

Despre lichidarea societăților

§ 1. *Despre lichidare în. generai*

Art. 199. Când actul constitutiv sau statutele societăței n'au determinat modul cum are să se facă lichidarea și diviziunea activului social, se vor observa regulile următoare:

Dacă asociații nu se învoesc pentru numirea lichidatorilor, ea se va face de judecată, după cererea administratorilor sau a celor interesați, rămânând în vigoare dispozițiunile art. 212.

Până la numirea și acceptarea lichidatorilor, administratorii sunt depozitarii bunurilor sociale și obligați să dea curs afacer- rilor urgente.

Oricare ar fi cuprinsul actului cunstitutiv sau statutelor so- cietății, actul de numire sau sentința care o prevede și orice act posterior care ar aduce vreo schimbare în persoana lichidatorilor, va trebui, prin îngrijirea acestora, să fie depus și publicat în conformitate cu dispozițiunile secțiunii a II-a a acestui capitol.

Dacă lichidarea se face pentrucă timpul hotărât pentru du- rata societății a expirat, sau din cauză că obiectul societății s'a îndeplinit, va trebui să se publice o declarațiune de lichidarea făcută de către administratori sau de către lichidatori. (Com. 89 urm., 194, 213; ital. 197).

Adnotații.— ' . Un administrator al unei iirme sociale care se află în lichidare este în drept a face apel în contra unui proces-verbal de contravențiune la legea vamală, deoarece apelul în această ma- terie are a se face în termen de 5 zile dela primirea hotărârei -și prin urmare arc a se considera ca fiind de natură ur-

gentă. (Cas III. — Decizia No. 372 din 17 Dec. 1908. — *Bul.* pag. 2177).

2. Deși lichidarea unei societăți trebuie să se facă după anumite forme, atribu- indii-se fiecăruia dintre asociați o parte proporțională din avutul social (art. 1530 comb. cu 736 și nrm. c. civ.), însă părțile pot să deroge și să nu facă ' lichidarea.

Horli/iŃll după regulile prescrise în cod (Cas. III. — Decizia No. 376 din 7 Decembrie 1909. — *Bul.* pag. 1501).
capabile hI Iacă o asemenea derogățiune.

Ari. 200. În urma publicării actului legal de lichidare, nici o acțiune pentru societate sau contra ei nu se va putea exercita decât în numele lichidatorilor, sau în contra lor.

Toate actele emantate dela o societate în desfăcere trebuiesc să arate că dânsa este „în lichidare”. •

Toate regulile stabilite pentru societățile existente, fie prin legi, fie prin actele constitutive, prin statute, sunt aplicabile și societăților în lichidare, întru cât aceste reguli nu sunt incompatibile cu lichidarea și întru cât nu există dispozițiuni contrarii*).

Lichidatorii sunt supuși la aceleași însărcinări și au aceeași responsabilitate ca și administratorii. (Com. 104, 123, 141 urm., 205, 268; ital. 198).

Art. 201. În caz de lipsă a unuia sau mai multor lichidatori, provenită prin moarte, faliment, interdicțiune, incapacitate legală, renunțare sau revocare, înlocuirea se va face în același mod ca și numirea. (Com. 126, 153, 185, 212; ital. 199).

Art. 202. Lichidatorii, îndată dupe intrarea lor în funcțiune, sunt datori ca, în unire cu administratorii societății, să încheie un inventar și un bilanț semnat și de unii și de alții, care să constate exacta situațiune a activului și pasivului societății.

Li sn»t datori să primească și să păstreze registrele ce li s'a încredințat de către administratori, patrimoniul și hârtiile societății, și să țină un registru exact, în forma registrului jurnal, de toate operațiunile relative la lichidare, după ordinea datei lor.

Asemenea sunt obligați să facă cunoscut asociaților, dacă ei o cer, starea și modul de executare al lichidării. (Com. 22 urm., 112, 213, 265; ital. 200).

Art. 203. Lichidatorii nu pot întreprinde nici o operațiune nouă de comerț. În caz contrariu ei sunt personal și solidar responsabili pentru acele operațiuni.

Nu pot să plătească asociaților nici o sumă asupra părții ce li s'ar cuveni din lichidare, până ce mai întâiu nu se vor plăti creditorii societății; cu toate acestea, asociații vor putea să ceară ca sumele reținute să fie depuse în conformitate cu dispozițiunile art. 134 și să se facă repartițiuni chiar în timpul lichidării, dacă afară de ceeace va fi necesar pentru îndepli-

nirea tuturor obligațiunilor sociale ajunse sau cari au să ajungă la scadență, mai este disponibil cel puțin zece la sută din acțiuni sau "din părțile sociale. (Com. 194, 210, 217, 265 ; ital. 201).

Adnotații. — I. Lichidatorii unei societăți nu pot întreprinde nici o operațiune nouă de comerț, putând numai să termine operațiunile începute și cari tind la lichidarea societății. (Cas. 11.—Decizia 106 din 13 Mai 1897.— *Bul.* pag. 746).

2. Deși prin art. 958 din noul cod com., se prescrie că societățile și asociațiile existente la epoca punerii în aplicare a acestei legi, vor fi regulate de legile anterioare, această dispoziție însă se referă numai la modul de adminis-

trație, nu și la dispozițiile penale prescrise de noua lege și cari au a fi aplicate din momentul promulgării legii, la faptele săvârșite în urma promulgării ei. Astfel faptul împărțirii capitalului social înainte de achitarea creditorilor societății, nepe-depsit de legea anterioară, constituie după noua lege delictul prevăzut de art. 203 și 265 și are prin urmare, a fi pedepsit în conformitate cu aceste texte. (Cas. II. Decizia No. 1006 din 17 Sept. 1903. — *Bul.* pag. 1139).

Art. 204. Când fondurile disponibile ale societății nu sunt suficiente, lichidatorii pot cere dela asociați sumele necesare dacă aceștia, după natura societății, sunt ținuti să le procure, sau dacă sunt încă debitori ai societății din valorile acțiunilor subscrise de dânsii sau din părțile ce s'au obligat să pună în societate. (Com. 77, 117; ital. 202).

Art. 205. Afară de puterile mai întinse sau mai restrânse ce lichidatorii au dela asociați, ei vor putea :

Să stea în judecată și să fie acționați în interesul lichidării înaintea tuturor instanțelor civile și penale;

Să execute și să termine operațiunile de comerț cari tind la lichidarea societății;

Să vândă prin licitațiune publică imobilele și orice avere mobilă a societății;

Să facă transacțiuni și să încheie compromise ;

Să lichideze și să încaseze, chiar în caz de faliment al debitorului, creanțele societății, dând chitanțe ;

Să contracteze obligațiuni cambiale și să facă împrumuturi neipotecare, și în general toate actele necesare pentru lichidarea afacerilor sociale.

Ei nu pot însă, în lipsă de dispozițiuni speciale în actul social sau în actul lor de numire, să constituie ipoteci asupra bunurilor societății, dacă nu vor fi autorizați prin ordonanța președintelui tribunalului de comerț, dată după ce se va lua și avizul censorilor. În orice caz, lichidatorii nu pot vinde bunurile sociale prin bună învoială, ci numai prin licitațiune

*) Ultimele 7 cuvinte din acest alineat lipsesc din codul italian.

public» și nu în bloc. (Civ. 1537, 1704; pr. civ. 75, 342; itnl. 203).

Adnotații. — I. In materie comercială dovada cu martori și expertiza sunt admisibile ca și prezentarea registrelor comerciale. Prin urmare, nesocotește acest principiu instanța de fond când nu se pronunță asupra cererii unei părți de a l se admite martori pentru a dovedi că prețul prevăzut în actul de vânzare a unui imobil nu este cel real, cum și o expertiză spre dovediri adevărate valoarea a imobilului vândut. (Cas. III. — Decizia No. 199 din 3 Mai 1911. *Bul. pag. 738*),

2. Afară de puterile mai întinse sau mai restrânse ce lichidatorii au dela asociați, ei trebuie să vândă prin licitațiune

publică imobilele și orice avere mobilă a societății; prin urmare, nesocotește acest art. o persoană care, fiind însărcinată cu lichidarea unei dizolvate firme sociale, vinde un imobil al firmei fără îndeplinirea formelor prescrise de art. 205 cod. com., instanța de fond săvârșește o omisiune esențială când nu pronunță asupra mijlocului de apărare întemeiat pe faptul că vânzarea imobilului s'a făcut de lichidator fără observarea formelor legale. (Cas. III.—Decizia No. 199 din 3 Mai 1911.—*Bul. pag. 737*).

— Vezi și jurispr. de sub. No. 1. art. 203.

Art. 206. Lichidatorii cari cu proprii lor bani au achitat datoriile societății, nu vor putea să exercite în contra asociațiilor drepturi mai mari decât acelea cari s'ar cuveni creditorilor plățiți. (Civ. 1108; ital. 204).

Art. 207. Lichidatorii sunt supuși regulilor mandatului. (Com. 187, 389; civ. 1539 urm.; ital. 205).

Art. 208. Creditorii societății au dreptul să exercite contra lichidatorilor acțiunile cari decurg din creanțele lor ajunse la termen, până la concurența bunurilor sociale indivize cari există încă, sau o acțiune personală contra asociațiilor pentru plata suinelor datorite din valoarea acțiunilor subscrise, ori din aceia ce s'au obligat a pune în societate, sau contra asociațiilor cari, după felul societății, și-au luat o răspundere solidară și nemărginită. (Com. 77, 106, 117; ital. 206).

Art. 209. Lichidarea nu liberează pe asociați și nu împiedică declarațiunea în stare de faliment. (Com. 695, urm., 866 urm.; ital. 207).

Adnotații. — Precum un comerciant poate fi declarat în stare de faliment, alt după retragerea sa din comerț, cât și după moarte-i, tot așa și o societate în nume colectiv, poate fi declarată în stare de faliment după dizolvarea ei, și cînd este în lichidare, dacă înainte de dizolvare se afla în stare de încetare

de plăți, sub două condiții, ca încetarea plăților să fi avut loc în timpul exercițiului comerțului, și ca acțiunea în declarare de faliment să fi fost intentată în termenul prescris de art. 703 din cod. com. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ian. 1899. — *Bul. pag. 96*»).

§ 2. Reguli speciale pentru lichidarea societăților în nume colectiv și în comandită simplă

Art. 210. După terminarea lichidării, lichidatorii sunt datori să formeze bilanțul lichidațiunii și să propună repartiția între asociați.

Dacă lichidarea și repartițiunea sunt aprobate, dreptul de recurs nu mai există între asociați și nici contra lichidatorilor.

În caz de contestațiune, asociatul oponent va fi dator să-și expue motivele sale și să intente acțiune, în cele treizeci de zile dela notificarea legală a bilanțului și a proiectului de repartițiune.

După expirarea acestui termen, bilanțul și repartițiunea se consideră ca aprobate și lichidatorii sunt liberați.

Intentându-se acțiune, cestiunile relative la lichidare vor fi de drept separate de acelea ale repartițiunii, pentru care lichidatorii pot să rămână străini (Com. 217 urm.; ital. 208).

Adnotații. — I. Odată ce într'o societate în nume colectiv societarii, convenind să o lichideze de comun acord, constituindu-se ei înșiși ca lichidatori, au încheiat actul de lichidațiune pe care l'au și autentificat la tribunal, și în care act au stabilit în detaliu modul cum se va opera lichidațiunea și plățile ce asociații urmează ași face unul altuia, formând și bilanțul lichidațiunilor și repartițiunilor sumelor și aprobând, prin act autentic, atât acest bilanț cât și repartițiunea sumelor, în urma acestora, unul din ei nu mai poate, să ceară restituirea vreunei sume de bani, ca provenind din daraverile acelei asociațiunii, chiar pentru caz de eroare, căci conform citatului articol, dânsul urma să-și formuleze cererea ,

prin'o contestațiune la tabloul de lichidațiune și de repartițiune în termenul de 30 zile prevăzut de acest art. (Cas. secț. vac — Decizia 362 din 4 Iulie 1894. — *Bul. pag. 775*).

2. Bilanțul și repartiția făcută de un lichidator se consideră ca aprobate, dacă asociații nu au intentat acțiune în 30 zile dela notificarea legală a bilanțului și a proiectului de repartiție. Prin urmare, din momentul ce s'a constatat că părțile nu au contestat în termenul util bilanțul și proiectul de repartiție, ele se consideră ca aprobate de părți. (Cas. III.—Decizia No. 228 din 25 Mai 1911.—*Bul. pag. 760*).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, 3, 4, 5, 6 și 7, art. 52.

Art. 211. Odată ce bilanțul va fi aprobat și repartițiunea patrimoniului social terminată, registrele și documentele cari nu vor fi necesare vre-unuia din copărtași se vor depune la asociatul desemnat de majoritatea voturilor, care este dator să le conserve în timp de cinci ani. (Com. 30, 220; ital. 209).

§ 3. Reguli speciale pentru lichidarea societăților în comandită prin acțiuni și anonime

Art. 212. Numirea lichidatorilor în societățile în comandită prin acțiuni și anonime se va face de către adunarea generală care ordonă lichidarea, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într'altfel.

Pentru numirea lichidatorilor sau înlocuirea lor în caz de moarte, faliment, interdicțiune, incapacitate legală, renunțare sau revocare, se cere prezența unui număr de asociați cari să reprezinte trei părți din capitalul social și votul afirmativ al unui număr din ei care să reprezinte jumătatea aceluiaș capital. In caz contrariu, numirea sau înlocuirea se va face de către judecată după cererea celor interesați. (Com. 90, 100, 199, 201; ital. 210).

Art. 213. Prin numirea lichidatorilor încetează mandatul administratorilor cari sunt datori să remită celor dintâi administrațiunea socială.

Administratorii sunt obligați, cu toate acestea, să dea concursul lor la lichidare, dacă li se cere. (Com. 194, 202; ital. 211).

Art. 214. Compturile administratorilor, pentru timpul trecut dela cel din urmă bilanț aprobat de asociați și până la începerea lichidării, vor fi date lichidatorilor, cari au dreptul să le aprobe sau să ridice și să susțină contestațiunile la cari ar putea da loc. (Com. 180, 186; Hai. 212).

Art. 215. Când unul sau mai mulți dintre administratorii societății sunt numiți lichidatori, compturile menționate în articolul precedent se vor depune și publica, deodată cu bilanțul linal de lichidare, cu dreptul pentru asociați de a'l contesta dupii aceleași reguli și formalități. Uacă însă lichidarea trece peste durata unui exercițiu social, compturile se vor alătura la primul bilanț anual, pe care lichidatorii sunt obligați să-l prezinte adunării. (Ital. 213).

Art. 216. Dacă lichidarea durează mai mult decât un an, lichidatorii sunt ținuti să închee bilanțul anual, conformându-se dispozițiunilor legii și ale actului constitutiv. (Com. 178 urm., 200; ital. 214).

Art. 217. Lichidarea fiind terminată, lichidatorii fac bilanțul linal arătând porțiunea cuvenită fiecărei părți sau acțiuni în repartițiunea activului social.

In nici un caz societarul sau acționarul, pentru porțiunea ce i s'ar cuveni, nu va putea lua în proprietate o parte sau totalitatea imobilului ce ar aparține societății, ci împărțirea imobilelor se va face prin licitațiune publică.

Bilanțul, încheiat de către lichidatori, însoțit de raportul censorilor, se va depune la tribunalul de comerț și se va publica după formele prevăzute de art. 95.

Orice asociat poate, în termen de treizeci zile dela această publicațiune, să facă contestațiune printr'o cerere adresată tribunalului de comerț.

Toate contestațiunile ce se vor face în acest timp, vor fi întrunite și se vor judeca cel mult în termen de 15 zile prin una și aceeași hotărâre.

Orice asociat are dreptul să intervieve în această instanță; iar sentința dată va fi opozabilă și asociațiilor cari n'au intervenit. (Com. 180, 182, 186, 210, 265; ital. 215).

Art. 218. Dacă termenul sus arătat a expirat fără a se face vreo contestațiune, bilanțul se consideră ca aprobat de către toți posesorii de acțiuni; și lichidatorii, sub rezerva de a plăti repartițiunile, vor fi liberați.

Deosebit de expirarea termenului, chitanța de primirea celei din urmă repartițiuni presupune aprobarea comptului și a împărțirii făcute. (Com. 210; ital. 216).

Art. 219. Sumele cuvenite asociaților, cari nu se vor fi prezentat să le ceară în cele două luni dela publicarea menționată în art. 217, se vor depune la Cassa de depuneri, cu arătarea numelui proprietarului sau numerelor acțiunilor, dacă ele sunt la purtător.

Cassa de depuneri va plăti persoanei arătate, sau posesorului, reținând titlul. (Com. 166; ital. 217).

Art. 220. Efectuându-se lichidarea și repartițiunea sau depozitul arătat mai sus, registrele societății dizolvate se vor depune și se vor conserva în timp de cinci ani la tribunalul de comerț. Orice parte interesată va putea să ia cunoștință de dănsese. (Com. 30, 211; ital. 218).

SECȚIUNEA. VII

Dispozițiuni relative la societățile cooperative

Art. 221. In statutele oricărei societăți se poate stipula că capitalul social va li susceptibil de creștere prin vărsăminte

Ireplnle lacule de către asociați, și de diminuare prin luarea in-ipoii, loială sau parțială, a mizelor vărsate.

Sociclițiile ale căror statute vor conține stipulațiunea de mai sus, se numesc cooperative și sunt supuse, afară de regulele generale cari le sunt proprii, după forma lor specială, și dispozițiunilor articolelor următoare. (Com. 77 urm.; ital. 219).

Art. 222. Societățile cooperative se constituiesc prin act autentic.

Actul constitutiv, afară de cele arătate în art. 89 și 90, după natura diferită a societății, va determina, sub pedeapsă de nulitate :*)

1) Condițiunile de admiterea nouilor asociați, modul și timpul când dânșii vor fi datori să facă vărsământul părților lor sociale ;

2) Condițiunile retragerii și excluderii asociaților;

3) Formalitățile convocării adunărilor generale și ziarele desemnate pentru publicațiunea actelor societății. (Com. 88, 157, 235; civ. 1171; ital. 220).

Art. 223. Societățile cooperative sunt totdeauna supuse dispozițiunilor privitoare la societățile anonime, în ceea ce privește autorizarea judecătorească pentru a se putea înființa, publicațiunea actelor lor constitutive și a modificărilor posteriore, îndatoririle și responsabilitatea administratorilor.

Administratorii se vor alege dintre asociați; ei vor putea fi scutiți prin actul constitutiv de obligațiunea de a da cauțiune.

Sunt asemenea aplicabile societăților cooperative dispozițiunile cari se raportă la adunărilor generale, bilanț, censori și la lichidarea societăților prin acțiuni, întru cât nu vor fi contrarie prescripțiunilor articolelor următoare sau actului consliliv.

Calitatea de cooperativă trebuie să fie anume arătată, deosebit de felul societății, în toate actele enumerate la art. 104. (Com. 92, 95 urm., 122 urm., 138, 141 urm., 156 urm., 178 urm., 185 urm., 199 urm., 212 urm.; ital. 221).

Art. 224 Capitalul social nu se va putea fixa, prin actul constitutiv sau prin statutele societății, la mai mult de 200.000 lei.

El va putea fi însă mărit prin deciziunile adunării generale luate din an în an ; fiecare sporire nu va putea fi mai mare decât 200.000 lei.

*) Cuvintele „sub pedeapsă de nulitate” lipsesc în codul italian.

Art. 225. Nimeni nu poate să aibă într'o societate cooperativă o parte socială mai mare de 5.000 lei, sau un număr de acțiuni a căror valoare nominală să întrecă această sumă. (Ital. 224).

Art. 226. Acțiunile vor fi în totdeauna nominative.

Valoarea nominală a acțiunilor nu va putea fi mai mare de cât 100 lei, nici mai mică decât 25 lei.

Ele nu vor putea fi negociabile, dacă nu vor fi integral liberate; cesiunea se va face după formele de transmiterea acțiunilor nominative, și statutele pot să atribue consiliului de administratiune sau adunării generale dreptul de a se opune la transmitere. (Com. 166,171; 25 l. 31 Iulie 1881 ; ital. 224).

Art. 227, Statutele vor determina o sumă sub care nu va putea scădea capitalul social prin retragerea de mize, autorizată de art. 221.

Această sumă nu va putea fi mai mică decât a 10-a parte a capitalului social.

Societatea nu se va putea constitui decât dacă s'a făcut, de către fiecare asociat, vărsământul unei zecimi din capital, sau din valoarea nominală a acțiunilor subscrise*). (Com. 132).

Art. 228. Dispozițiunile primei părți și ale primului alineat ale art. 132 și 148 nu se aplică la societățile cooperative.

Actul constitutiv al acestor societăți va putea deroga la dispozițiunile art. 146 și la acelea ale numărului 3 de sub art. 167; (Ital. 222).

Art. 229. Administratorii societăților cooperative sunt datori să țină registrul asociaților în conformitate cu dispozițiunile art. 142, și pe lângă aceasta să mai arate într'ansele:

- 1) Data aditerii, retragerii sau excluderii fiecărui asociat.
- 2) Comptul sumelor vărsate și retrase de către fiecare dintrânșii.

Vor fi datori să depună, la finele fiecărui trimestru, la tribunalul comercial în circumscripțiunea căruia societatea își are sediul, o listă de asociații cu responsabilitate nemărginită, ingrați, eșiți și rămași în societate, cu arătare de numele, pronumele și domiciliul lor.

Lista va fi semnată de către administratori și conservată la grefă, cu dreptul pentru oricine de a lua cunoștiință de dânsa. (Com. 267; 3, regul. 10 Sept. 1887; ital. 223).

Art. 230. Asociații nu vor putea să fie reprezentați la adu-

mircn generalii, decât numai în cazul unei împedicări legitime, previi/lila în actul constitutiv sau în statute.

Fiecare asociat nu are decât un singur vot, oricare ar fi numărul acțiunilor ce posedă.

Nici un mandatar nu poate să reprezinte în aceiaș adunare generală, decât numai pe un singur asociat, afară de dreptul său personal dacă și dânsul este asociat. (Com. 162,166; ital. 225).

Art. 231. Admiterea nouilor asociați se face prin semnătura lor personală sau a unui mandatar special, pusă pe registrul asociaților.

Semnătura va fi certificată de doi asociați, cari să nu fie administratori.

Dacă actul constitutiv sau statutele nu se opun, fiecare asociat are dreptul să se retragă din societate, oricând va voi.

Declarațiunea de retragere se va înscrie, de către asociatul care se retrage, în registrul asociaților, sau se va notifica societății prin portărel. Ea nu-și produce efectul decât la finele anului social curgător, dacă a fost făcut înainte de începutul ultimului trimestru al aceluiaș an. Dacă însă ea s'a făcut mai târziu, asociatul rămâne răspunzător și pentru anul viitor.

Excluderea asociaților nu poate avea loc decât pentru motive determinate prin lege și prin actul constitutiv. Hotărârea în această privință va fi luată de către adunarea generală sau de către consiliul de administrațiune, conform cu dispozițiunile sus citatului articol. (Com. 188 urm.; ital. 226).

Art. 232. Asociatul care încetează de a mai face parte din societate, fie prin retragere de bună voe, fie în urma excluderii sale de către adunarea generală, rămâne răspunzător, în timp de doi ani, către asociați și către cei de al treilea, de toate obligațiunile sociale existente, în momentul retragerii, sau excluderii sale, în limitele responsabilității stabilite prin actul constitutiv. (Com. 190; ital. 227).

Adnotații. — *Vezi jurispr. de sub art. 84.*

Art. 233. Oricare ar fi forma societății cooperative, ea va fi valabil reprezentată în justiție prin administratorii săi.

Art. 234. Societatea nu încetează prin moartea, retragerea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia dintre asociați; ea continuă de drept între ceilalți asociați. (Com. 193; civ. 1523, 1526).

Adnotații. — *Vezi jurispr. de sub art. 84.*

Art. 235. Actele constitutive ale societăților cooperative, precum și actele de retragere și de admitere, vor fi scutite de taxa de înregistrare și de timbru. (Ital. 228).

SECȚIUNEA VIII

Dispozițiuni relative la societățile civile și la societățile constituite în țări străine

Art. 236. Societățile civile vor putea să împrumute formele societății prin acțiuni; în acest caz' ele sunt supuse dispozițiunilor prezentului codice, exceptându-se cele privitoare la faliment și competență. (Com. 77, 121 urm., 866 urm., 889 urm.; ital. 229).

Art. 237. Societățile prin acțiuni și celelalte societăți și asociațiuni comerciale, industriale sau financiare, constituite și având sediul în țară străină, vor putea să-și stabilească un sediu secundar sau o reprezentanță în România.

a) Dacă vor dovedi, printr'o declarațiune a guvernului lor, că în țara unde sunt înființate se observă deplină reciprocitate pentru societățile române de acelaș fel;

b) Dacă vor îndeplini prescripțiunile din prezenta secțiune, fiecare fel de societate în cecece o privește. (Com. 77).

Adnotații. — I. Art. 673 și 674 c. com., relative la pagubele cauzate și la daunele datorite prin lovirea (abordajul) vaselor sunt o explicare și conservare a regulei de drept comun, cuprinsă în art. 998 și 1003 c. c, astfel că nu este nici o deosebire dacă în caz de abordaj se aplică pentru acordarea despăgubirilor aceste art. sau art. din cod. com. (Cas. II. — Dec. No. 12Z^din 9 Mai 1901. — *Bul. pag. 866*).

2. Subrogarea legală, prevăzute de art. 462 c. com., poate fi suspendată prin înțelegerea părților și nu este contrară ordinii publice. (Cas. II. — Dec. No. 127 din 9 Mai 1901,—*Bul. pag. 866*).

3. Soc. de asigurare streine nu sunt ținute să stabilească sucursale în România când intră numai accidental în relații cu locuitorii români, pe cari legea nici nu-i oprește de a face asigurări la o societate streină. In asemenea caz dacă o soc. de

asigurare străină, ce a făcut o asigurare cu un locuitor din România și a plătit despăgubirea, nu se poate refuza societății beneficiul subrogării din art. 462 c. com. (Cas. II.- Dec. No. 127 din 9Mai 1901.— *Bul. pag. 866*).

4. Societățile prin acțiuni cu sediul în streinătate nu sunt recunoscute ca persoane juridice în România. Totuși ele pot fi considerate ca soc. de fapt și ținute ca atare de obligațiunile ce contractează cu români prin administratorii și prepușii lor. Dispozițiile art. 237 și urm. se referă la condițiunile ce trebuiesc să îndeplinească asemenea soc, pentru a avea o sucursală, un centru permanent de operațiuni în România. Ele nu privesc obligațiunile singulare ce un prepus al lor contractează în mod întâmplător cu românii. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.— *Bul. pag. 717*).

S. Constatarea și determinarea dau-

ntilni, re l/vni'lsr din ncindplinirea unei uhl^n^ntluul, Intra în atribuțiile suverane ile Instanței de fond. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 717).

6. (Le/oiiarul unei creanțe se folosește de tonte drepturile ce le poate invoca ccdantele. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 717).

7. Ceziunea creanței este valabil notificată, când creditorul chiamă în judecată pe debitor și-i face cunoscut, prin chiar petiția de intentare a acțiunii că dânsul a cedat o parte din drepturile sale unei terțe persoane anume determinată. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 717).

8. Lipsa de cauză sau cauza ilicită a unei obligațiuni când sunt invocate, constituiesc mijloace de apărare, asupra cărora instanța de fond este datoare a se pronunța. Respingerea lortrebue motivată. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904. *Bul.* pag. 717).—

9. O societate anonimă constituită în streinătate, pentru a exploata terenurile petrolifere din România, fără a avea aici un sediu secundar, legal stabilit, nu poate reclama înaintea instanțelor române pentru întreprinderile sale generale din țară căci ea nu are nici o existență legală în

România. (Cas. III. — Dec. No. 41 din 10 Febr. 1906. — *Bul.* pag. 388).

10. O societate streină poate sta în judecată înaintea instanțelor române pentru o convențiune izolată ce ar fi contractat întâmplător în România, însă cesțiunea de a se ști dacă convenția încheiată constituie un act izolat sau face parte dintr'o serie de acte ale întreprinderii de exploatare pe teritoriul român, constituie o cesțiune de fapt, a cărei soluțiune aparține într'un mod suveran instanțelor de fond. (Cas. III. — Dec. No. 41 din 10 Febr. 1910. — *Bul.* pag. 388).

11. Autorizațiunea cerută de codul comercial pentru înființarea de sucursale pe teritoriul român a soc. anonime streine nu e conferatoare de privilegii și avantaje, ci o simplă modalitate a autorizării obștești dată de Trib. societăților noastre românești. Prin urmare, violează art. 4, alin. I, litera B., Comisiunea de apel, când consideră ca bancă privilegiată pe The Bank of Roumania din București, sucursala unei bănci existente în Londra, și o impune astfel cu 50 bani la mia de lei din capital, în loc de a o impune la patentă fixă la care se impun toate băncile. (Cas. III. — Decizia No. 5078 din 7 Octombrie 1911. — *Bul.* pag. 1317).

Art. 238. Societățile legal constituite în țară străină, care-și stabilesc în România un sediu secundar sau o reprezentanță, sunt supuse la dispozițiunile prezentului codice, în ce privește depunerea și transcripțiunea, afișarea și publicațiunea actului constitutiv, a statutelor, a actelor cari aduc schimbări la unul sau la altul din zisele acte, și a bilanțurilor; ele sunt datoare încă să publice, în formele prevăzute de această lege, numele persoanelor cari dirig sau administrează aceste sedii, sau cari reprezintă în orice mod societatea în țară.

Aceste persoane sunt răspunzătoare față cu cei de al treilea, ca administratorii societăților naționale.

Dacă societățile sunt altfel decât cele prevăzute în art. 77, ele vor fi supuse la îndeplinirea formalităților prescrise pentru depunerea și publicarea actului constitutiv și a statutelor societăților prin acțiuni, și le sunt aplicabile toate dispozițiunile

prezentei secțiuni, relative la aceleași societăți. Publicațiunile vor trebui să cuprindă și arătarea capitalului constituit pentru operațiunile din România. (Com 92 urm., 95 urm., 123, 149 urm., 178 urm., 265 urm., 392 urm., 13 regul. 10 Sept 1887; ital. 230).

Adnotații. — I. Societățile pe acțiuni, legal constituite în țară streină, nu au existență legală în România decât numai dacă au fost autorizate de guvern de a funcționa și numai în limitele acelei autorizări (244 c. com.). Ele nu pot face nici o operațiune în țară, decât printr'un reprezentant general, având procură în regulă și publicată, stabilit într'un oraș determinat. (238, 246 și 247 c. com.). Acest mandatar general singur poate apăra în diferitele părți ale țării, fie personal, fie prin alți mandatar numiți de dânsul și pe răspunderea sa. Așa dar, prin derogățiune dela principiile de drept în materie de mandat, codul de com. nu permite unor asemenea soc. să lucreze din streinătate prin alți mandatar numiți direct, deși acest drept îl are mandatarul lor general din țară ; astfel că o soc. streină nu poate înființa direct alte sucursale decât reprezentanța generală și, ca atare, însărcinații cu gerarea unor asemenea sucursale nu pot reprezenfk.legalmente societatea dacă nu au mandat special dela reprezentantul ei general din țară. (Cas. III. Dec. No. 101 din 30 Aprilie 1908. - *Bul.* pag. 779).

2. Numai societățile streine cari au sediul în țară, sau au stabilită vreo reprezentanță, sunt supuse formalităților cerute de acest art.; astfel că celelalte societăți streine, cari au încheiat întâmplător un act izolat în țară, sunt scutite de cerințele art. citat, și pot oricând să 'și valorifice în justiție drepturile ce

Art. 239. Societățile cari, de și constituite în țară străină au însă în România sediul și obiectul principal al întreprinderii lor, vor fi supuse chiar pentru forma și validitatea actului lor constitutiv, de și încheiat în streinătate, la toate dispozițiunile prezentului codice, rămânând supuse și la îndeplinirea pre-

decurg din actul efectuat, fără a fi nevoie de a se supune dispozițiunilor acestui articol. (Cas. II — Decizia No. 154 din 28 Sept. 1910. — *Bul.* pag. 1231).

3. Chestiunea de a ști dacă actul făcut de o soc. străină este sau nu izolat este o chestiune de fapt, pe care judecătorii fondului, ținând seamă de circumstanțe, o pot rezolva în mod suveran și aprecierea lor scapă de sub controlul înaltei Curți. (Cas. II. — Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911). — *Bul.* pag. 541).

4. Faptul unei soc. străine de a cumpăra cu o parte neînsemnată a capitalului său, un teren petrolifer în țară, constituie un act izolat și prin urmare, cumpărătoreea este valabilă, iar soc. are calitatea a sta în justiție pentru acest teren. (Cas. II.—Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911. *Bul.* pag. 541).

5. Dacă o concesiune de teren petrolifer a fost făcută de către proprietarul aparent, partea care pretinde că această persoană n'avea dreptul să dea în concesiune terenul trebuie să facă această dovadă, și întrucât nu o face, instanța de fond e în drept să admită consoli darea. (Cas. II. — Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911. — *Bul.* pag. 541).

6. O soc. străină nu poate avea sediul sau reprezentanța în țară decât conformându-se dispozițiunilor acestui articol și următorii din cod. comercial. (Cas. II. Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911.—*Bul.* pag. 541).

scripțiunilor secțiunii de față, pentru a putea funcționa în țară. (Com. 88, 90, 121 urm., 138; ital. 230).

Adnotații. **↳ O societate străină, dacă în face dovadă că a îndeplinit formalitățile cerute de codul com. și că a fost mlorizată de guvernul român de afunclona în țară, este considerată ca fără iință legală, și instanțele de fond au a espunge acțiunea introdusă de societate a inadmisibilă. (Cas. I. — Decizia No. 12 din 23 Februarie 1910 — *Bul.* pag. 198).**

2. Din moment ce o societate comercială străină nu are calitatea de a sta în instanță, fiind inexistentă ca persoană juridică, nici câțiva din acționarii acelei societăți nu pot avea calitatea de a figura în justiție. (Cas. I. — Decizia No. 92 din 23 Februarie 1910. — *Bul.* pag. 198). — Vezi și jurispr. de sub No. 9 și 10 art. 237.

Art. 240. Nici o societate străină nu va putea face în România operațiuni la cari nu este îndreptățită în țara unde își ire sediul principal.

Art. 241. Guvernul va putea, ori de câte ori va găsi cu cale, i revizui operațiunile societăților străine.

Art. 242. Societățile străine sunt supuse aceluiași impozite a cari sunt supuse societățile române de aceeași natură. (25 al. legea 31 Iulie 1881).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 11 art. 237.**

Art. 243. (Suprimat prin legea din 1900).

Art. 244. Societățile prin acțiuni, legal constituite în țara Irăină, nu vor putea să-și înființeze un sediu secundar sau reprezentanță în România, fără a avea și prealabila autori- a]iune a guvernului român.

Această autorizațiune nu se va putea decât după ce se va iu avizul Camerii de comerț din București; și dacă societatea ji stabilește sediul într'un alt loc, și pe acel al Camerii de co- iciei'l din acea localitate, sau al celei mai apropiate, când n'ar Cameră de comerț în acel loc. (19 legea 10 Mai 1886).

Adnotații.—**O societate anonimă străină oraș într'altul al țarei. (Cas. III. — Dec. ne a obținut autorizarea guvernului, No. 459 din 22 Noembrie 1910. — *Bul.* litru a stabili o sucursală în țară, nu pag. 1662). e trebuință de o nouă autorizare pentru — Vezi și jurispr. de sub No. 1,2,3, rămutarea sediului sucursalei dintr'un art. 237 și No. 1, art. 238.**

Art. 245. Cererea de autorizațiune va fi însoțită de următoa- re acte:

1) Statutele societății autentificate în regulă, precum și orice lle acte dovedind existența legală a societății în țara unde s'a illințal; și o declarațiune formală că societatea se supune le- ilor române.

2) Recipisa Cassei de depuneri, constatând depunerea cauțiu- nei fixată de guvern, pentru a asigura îndeplinirea obligațiu- nilor ce societatea va contracta în țară. Această cauțiune nu va putea, în nici un. caz, să fie mai mică de 100.000 lei, și gu- vernul va putea cere chiar sporirea ei până la o pătrime din capitalul de acțiuni al societății. Societățile de asigurare vor da o cauțiune de cel puțin 250.000 lei, pentru fiecare ramură în parte.

Aceste cauțiuni vor servi pentru desdaunarea cu preferință a acționarilor și creditorilor din țară.

Cauțiunea va consista exclusiv în efecte publice ale Statului român, după cursul zilei când se face consemnarea, și va fi depusă pe numele societății, care singură va fi recunoscută de proprietară.

Societățile cari vor înființa fabrici sau alte stabilimente in- dustriale, cele cari s'ar*ocupa cu creări sau exploatări de căi de comunicațiuni și de mine, precum și băncile, având de obiect operațiuni financiare și de credit, vor fi scutite de de- punerea sus-zisei cauțiuni.

3) O declarațiune a societăței, omologată de autoritatea com- petința a țarei respective, că cauțiunea va servi spre a garanta numai afacerile făcute de societate în România.

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 237.**

Art. 246. Deosebit de condițiunile stabilite prin articolele pre- cedente și de acelea pe cari guvernul le va fixa după împre- jurări, societățile prin acțiuni străine, vor avea să observe și dispozițiunile speciale următoare :

1) Societățile prin acțiuni străine își vor alege unul din ora- șele țării ca domiciliu, unde vor avea un reprezentant general pentru toate operațiunile lor din țară.

Acest reprezentant va depune o copie autentică după pro- cura sa generală.

2) Societățile prin acțiuni străine vor publica, pentru fiecare an, cel mai târziu în luna Mai a anului următor, un bilanț •asupra operațiunilor lor din țară, conform prescripțiunilor legii.

Asemenea ele vor înainta guvernului, imediat după publica- rea lor, dările de seamă și bilanțurile ce vor publica la sediul lor principal;

3) Guvernul va putea, prin ministerul public, cerc tribuna-

lillul de comerț să pronunțe retragerea autorizațiunii în cazurile următoare :

a) Când capitalul de acțiuni al societății autorizate se va fi redus, prin orice împrejurare, la jumătatea sumei arătată când s'a lacul cererea de autorizațiune ;

h) Când, prin orice împrejurare, s'ar diminua cauțiunea depusa conform art. 245, fără ca societatea, în termen de 30 de zile, sa o li complectat;

c) Când se va constata că societatea face operațiuni străine celor prevăzute în actul de constituire ;

d) Când aceste societăți nu vor observa dispozițiunile prezentei secțiuni;

e) Când ar înceta reciprocitatea prevăzută de alin. I de sub ari. 237;

I) Când societatea a încetat de a funcționa în țara sa de origină.

Tribunalul de comerț va statua în camera de consiliu, ascultând și societatea incriminată și motivat încheierea sa nu e susceptibilă decât de apel, în termenul de una lună dela pronunțare. Curtea de apel, ascultând societatea, va statua definitiv.

4) Cauțiunea depusă se va restitui numai atunci, când se va dovedi că nu mai există în țară nici o obligațiune a societății autorizate, sau când o societate română, recunoscută ca bună de guvern, va garanta necondiționat pentru societatea străină care va cere liberarea cauțiunei.

5) Acțiunile societăților străine funcționând în țară nu vor putea fi admise la cota bursei române, decât după ce societățile vor fi funcționat cel puțin un an în România, având publicat bilanțul lor pentru exercițiul respectiv*).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub art. 238 și 244.**

Art. 247. Îndeplinirea formalităților și condițiilor prescrise prin articolele precedente supune societățile străine la consecințele legale stabilite pentru societățile naționale, fără ca aceste societăți străine să poată dobândi în România alte drepturi decât cele recunoscute străinilor prin legi și regulamente, și fac pe societate răspunzătoare de toate obligațiunile contractuale de administratorii sau reprezentanții săi, chiar când aceștia

*) **Dispozițiile acestui articol sunt luate după codul unguresc ; ele lipsesc în codul com. Italian.**

prin contractarea lor ar fi depășit puterile ce li se conferise. (Constit. 7 § 5; ital. 231).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub art. 238.**

Art. 248. (Suprimat la 1900).

Art. 249. Societăților străine de felul celor prevăzute de art. 239 cari funcționează, precum și celor cari vor avea un sediu secundar sau reprezentanțe la punerea în aplicațiune a prezentei legi, li se acordă un termen de trei luni spre a-și regula pozițiunea în conformitate cu dispozițiunile legii de față. (Com. 960).

Art. 250. Persoanele cari vor face orice fel de operațiuni sub orice titlu, în favoarea și pe seama societăților străine, cari nu vor îndeplini condițiunile și formele prescrise prin prezenta secțiune, și vor păgubi printr'aceasta și pe Stat de taxele la cari are drept, vor fi răspunzătoare de daunele cauzate Statului rornân prin operațiunile lor și supuse la pedepsele prevăzute de art. 323 din codul penal.

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 237.**

CAPITOLUL II

Despre asociațiuni

SECȚIUNEA I

Despre asociațiunea în participațiune

Art. 251. Asociațiunea în participațiune are loc atunci când un comerciant sau o societate, comercială acordă uneia sau mai multor persoane ori societăți o participațiune în beneficiile și perderile uneia sau mai multor operațiuni, sau chiar asupra întregului lor comerț. (Com. 7, 77 ; ital. 233).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 55 și de sub art. 77.**

Art. 252. Asociațiunea în participațiune poate să aibă loc asemenea și pentru operațiunile comerciale făcute de către ne-comercianți. (Com. 3, 9; ital. 231).

Art. 253. Asociațiunea în participațiune nu constituie, în privința celor deal treilea, o ființă juridică distinctă de persoana interesaților. Cei de al treilea nu au nici un drept și nu se obligă decât către acela cu care au contractat (Com. 78, 257 ; ital. 235).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub art 77.**

Ari. 251. Participanții nu au nici un drept de proprietate asupra lucrurilor puse în asociațiune, chiar dacă au fost procurate de dânsii.

Cu loate acestea, întru cât privește raporturile lor între dânsii, asociații pot să stipuleze că lucrurile ce au adus să li se renilie în natură, având dreptul, în caz când restituțiunea nu s'ar putea face, la reparațiunea daunelor suferite. Afară de aceste cazuri, drepturile asociaților se mărginesc în a li se da compt de lucrurile ce au pus în asociațiune și de beneficii și pierderi. (Com. 83; ital. 236).

Art. 255. Afară de dispozițiunile articolelor precedente, convențiunile părților determină forma, întinderea și condițiunile asociațiunei. (Com. 258; civ. 969; ital. 237).

Art. 256. Asociațiunile în participațiune sunt scutite de formalitățile stabilite pentru societăți, dar ele trebuie să fie probate prin act scris. (Com. 55, 88, 258; 21 legea 31 Iulie 1881; ital. 238).

Adnotații. — Deși e adevărat că asociațiunile în participațiune trebuie să fie probate prin acte scrise, atunci însă când existența unei asemenea asociațiuni nu este contestată între asociați, dânsii pot i-și deferi și referi jurământul, decisoriu

pentru stabilirea obligațiunilor rezultând din această asociațiune. (Cas. II. — Dec. 250 din 22 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1386).

— Vezi și jurispr. de sub art. 77.

SECȚIUNEA II

Despre asociațiunea de asigurare mutuală

Art. 257. Asociațiunea de asigurare mutuală are de scop de a năpârți între asociați daunele cauzate prin riscurile cari sunt obiectul asociațiunei.

Ea constituie, față cu cei de al treilea, o persoană juridică distinctă de persoana asociaților. (Com. 3, 78, 253, 444; ital. 239).

Ari. 258. Asociațiunea de asigurare mutuală trebuie să fie pro-nia prin act scris.

Ea se regulează prin convențiunile părților. (Com. 55, 88, 255 nu.; civ. 969, 21 legea 31 Iulie 1881; ital. 240).

Ari. 259. Asociațiunea se administrează prin asociați, cari iul mandatarii săi temporali și revocabili. (Com. 122; ital. 241).

Aii. 260. Regulile privitoare la responsabilitatea administratorilor, la publicarea actului constitutiv, a statutelor, a ac-

telor cari aduc schimbări unuia sau altuia dintr ansele, a bilanțurilor societăților anonime și la penalitățile relative la aceste societăți, sunt aplicabile și asociațiunilor de asigurare mutuală.

Din bilanțurile acestor asociațiuni va trebui să rezulte îndeplinirea dispozițiunilor art. 147. (Com. 92 urm., 95 urm., 123, 149, 178 urm., 265 urm., 958 ; 22 regul. 10 Sept. 1887; ital. 242).

Art. 261. Asociații nu sunt obligați să contribue decât cu j)artea determinată prin contract; și în nici un caz nu sunt ținuți către cei de al treilea, decât fiecare în proporțiune cu valoarea lucrului pentru care a fost admis în asociațiune. (Ital. 243).

Art. 262. Acela care a pierdut lucrul pentru care s'a asociat încetează de a face parte din asociațiune, rămânându-i însă dreptul la indemnitatea ce i se cuvine. (Com. 188; ital. 244).

Art. 263. Asociațiunea nu se dizolvă prin interdicțiunea sau moartea unuia din asociați.

Falimentul unui asociat poate da loc la excluderea sa. (Com. 188, 193 ; ital. 245).

CAPITOLUL III

Dispozițiuni penale și tranzitorii

Art. 264. Se vor pedepsi cu pedepsele stabilite de codicele penal pentru escrocherie, acei cari simulând sau afirmând fals existența subscripțiunilor sau vărsămintelor într'o societate prin acțiuni, sau anunțând publicului, cu rea credință, ca interesate în societate, persoane cari nu sunt, sau cari prin alte simulațiuni au obținut sau au încercat să obțină subscripțiuni sau vărsăminte. (Com. 130 urm., penal 332 urm.; ital. 246).

Art. 265. Se vor pedepsi cu o amendă până la cinci mii lei, afară de pedepsele mai grele prescrise de codicele penal :

1. Fundatorii, administratorii, directorii, censorii și lichidatorii societăților, cari în relațiunile sau comunicările de tot felul făcute către adunarea generală, în bilanțuri sau în situațiunea acțiunilor, au enunțat cu rea credință fapte neadevărate asupra condițiunilor societăței, sau cari cu știință au ținut ascunse, în totul sau în parte, fapte relative la aceleași condițiuni;

2. Administratorii și directorii cari, cu știință, în lipsă de bilanțuri sau contrariu cu ceea ce rezultă dintr'însele, sau prin mijlocire de bilanțuri fraudulos stabilite, au distribuit asocia-

(Hor, acționarilor sau comanditarilor, interese sau dividende nelicite din beneficiile reale;

3. Administratorii și directorii cari au emis acțiuni mai jos valoarea lor nominală, au cumpărat acțiuni ale societății în împrumutul dispozițiilor art. 146, sau au înaintat bani pe acțiuni de societăți, sau emis obligațiuni prin încălcarea dispozițiilor din I și II ale art. 174 ;

4. Administratorii și directorii cari au efectuat reducțiunea în lichidarea sau fuziunea societății, contravenind dispozițiilor art. 101 și 197;

5. Administratorii și directorii societăților de asigurare asupra vieții și ai societăților administrative de tontine, cari vor fi înfrânate dispozițiilor art. 147;

6. Lichidatorii cari au repărțit activul social între asociați, înfrânând dispozițiilor art. 203.

Aceiaș pedeapsă se aplică cenzorilor cari, în cazurile arătate în numerile 2, 3, 4, 5 și 6 de sub acest articol, nu au îndeplinit îndatoririle lor. (Com. 117, 132, 150, 169, 178, 180, 183, 200 260; 18 regul. 10 Sept. 1887; ital. 247).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1 și 2, art. 154; No. 2, art. 203 și art. 146.**

Art. 266. Dacă depunerea actului constitutiv și a statutelor societăților în comandită prin acțiuni sau anonime, a actelor cari aduc schimbări în actele, a situațiilor lunare și a bilanșurilor, la Tribunalul civil sau la Tribunalul de comerț, după împrejurări, nu s'a făcut în termenele fixate, sau s'a făcut în mod incomplet, fiecare din persoanele cari sunt datoare a plăti sau de a ordona să se facă, se va pedepsi cu o amendă care va putea să se ridice până la cincizeci lei pentru fiecare zi de întârziere. (Com. 92, 96, 179, 182, 215; ital. 248).

Art. 267. Administratorii societăților cooperative, având asociați cu responsabilitate nemărginită, cari nu depun la Tribunalul de comerț, la finele fiecărui trimestru, lista prescrisă de art. 229 și grefierul care nu va denunța această omisiune profesională Tribunalului în cele zece zile următoare, vor fi pedepsiți cu o amendă până la trei sute lei. (Ital. 249).

Art. 268. Orice abatere de la dispozițiile art. 104, 157, 167 și 200 și de la cele dintâi două aliniate ale art. 174, se va pedepsi cu o amendă care nu va trece peste una sută lei. (Ital. L>50).

Art. 269. Societățile constituite înainte de punerea în lucrare a prezentului codice, vor fi supuse dispozițiilor art. 104, 169, 180, 181 și 182, precum și dispozițiilor cari cârmuesc lichidarea și fuziunea societăților sau reducerea capitalului lor.

Societățile existente, cari ar voi să-și modifice statutele lor, sau cari ar voi să prelungească termenul pentru care fuseseră constituite, vor fi datoare să-și pună statutele în conformitate cu prezentul codice. (Com. 101, 148, 195 urm., 199 urm., 958, 967).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 203.**

TITLUL IX

DESPRE CAMBIE ȘI DESPRE CEK

CAPITOLUL I

Desprecambie

SECȚIUNEA I

Condițiunile esențiale ale cambiei

Art. 270. Cambia coprinde sau obligațiunea de a plăti sau obligațiunea de a face să se plătească, la scadență, o sumă hotărâtă înfățișătorului, după formele stabilite în capitolul de față.

Cambia coprinzând obligațiunea de a plăti, se mai numește și bilet la ordin.

Cambia coprinzând obligațiunea de a face să se plătească, se mai numește și poliță sau trată *).

Condițiunile esențiale ale cambiei sunt:

- 1) Data;
- 2) Numirea de cambie sau poliță rostită în textul înscrisului;
- 3) Numele persoanei sau firma primitorului;
- 4) Clauza la ordin**);
- 5) Arătarea sumei de plătit;
- 6) A scadenței;
- 7) A locului platei;
- 8) Semnătura trăgătorului sau a emitentului, cu numele sau cu firma sa, ori a mandatarului său special.

*) În codul italian lipsesc explicațiunile din aceste trei alineate (art. 251).

***) În art. corespunzător din codul ital. nu există nici acest alineat.

Cambia care cuprinde obligațiunea de a face să se plătească (polița) trebuie să mai arate:

1)) Persoana trasului, adică numele sau firma persoanei care are să facă plata *).

Nu se cere să se arate în cambie valoarea sau cauza, nici tragerea dintr'un loc într'altul. (Com. 3, 57, 271 urm., 313, 352, 359, 365; civ. 966, 967, 1180; 25 § 5 legea timbr. ; ital. 251).

Adnotații. — !• Constatarea cum că proprietatea unei cambii aparține nu femeii care se prezintă cu ea, ci bărbatului ei, constituie o decizie de fapt lăsată cu totul la aprecierea suverană a judecătorului de fond. (Cas. II. — Decizia No. 36 din 15 Martie 1893.— *Bul.* pag. 284).

2. Cambia scrisă prin punere de deget, pecetie sau alte semne, nu are tărie dacă nu este în forma prescrisă pentru autentificarea actelor, așa că purtătorul ei nu poate avea în virtutea ei acțiunea cambială. Și nulitatea unei asemenea cambii, poate fi opusă de orice parte interesată. (Cas. II. — Decizia 7 din 11 Ianuarie 1895. — *Bul.* pag. 47).

3. Cambia ce nu întrunește condițiunile cerute de lege, pentru a fi valabilă ca cambie, poate să serve ca un act sub semnătura privată. (Cas. II.—Decizia No. 226 din 30 Octombrie 1896. — *Bul.* pag. 1459.)

4. Cambia trebuie să conțină între alte conațiuni esențiale, numele persoanei sau firma primitorului și lipsa unei asemenea condițiuni exclude calitatea și efectele speciale ale cambiei. Această condițiune însă este cerută numai atunci când se face uz de cambie pentru acceptare, girare, plată, etc , căci după cum legea comercială permite ca girul să se facă fără arătarea numelui primitorului, în alb, urmează că și emitentul unei cambii sau al unui bilet la ordin poate lăsa în alb numele primitorului, până la exercitarea acțiunii cambiale, și prin a-

ceasta emitentul nu face altceva decât dă un mandat tacit primitorului de a umplea el însuși ordinul cu numele său sau al altuia, și complectarea posterioară a golului, face ca cambia să conțină numele primitorului, și deci să și conserve calitatea și efectele ei speciale. (Cas. II. Decizia 108 din 13 Mai 1897. — *Bul.* pag. 748j).

5. O scrisoare de schimb lipsită de adaosul „bun și aprobat”, este cărmuită de art. 1180 c. civ., iar nu de art. 349 din c. com. (Cas. II. — Decizia 239 din 13 Octombrie 1897. — *Bul.* pag. 1255).

6. Art. 275 din c. com , care cere ca atunci când cambia e sub semnătura privată și scrisă de un altul decât debitorul, acesta să adauge la semnătura sa cuvintele „bun și aprobat”, fiind așezat după art. 273, nu se poate susține că dispozițiunile acelu art. 275, ar intra între cazurile enumerate de art. 270, 271 și 272 din c. com., cazuri numai în cari o cambie își pierde efectele sale. (Cas. II. — Decizia 296 din 2 Decembrie 1897. — *Bul.* pag. 1454).

7. Natura acțiunii cambiale se determină prin natura și forma cambiei pentru plata căreia se intentează acțiunea. Cas. K. — Decizia 10 din 18 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 55).

8. Contractul cambial este eficace independent de cauza obligațiunei. (Cas. II. — Decizia 10 din 18 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 55).

9. Un mandatar special poate subscrie o cambie, chiar când mandatul este

- tacit. Existența mandatului poate fi dovedită după regulile dreptului comun. (Cas. II. — Decizia 10 din 18 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 55).

10. Giranții fiind ei însiși garanți pentru existența cambiei, și plata ei la scadență nu pot invoca nulitatea cambiei pentru lipsa unor condițiuni esențiale validității.

Astfel, când girantul pretinde că emitentul a semnat cambia în alb și cere expertiză și martori, spre a dovedi acest lucru, trib. poate respinge aceste probe, întemeindu-se pur simplu pe dispozițiunile art. 270 c. com., în cât hotărârea sa rnenținându-se pe principiile generale de drept și pe art. 277 c. com., este cu totul inutil a se discuta în Casațiune dacă proba testimonială era admisibilă și dacă respingerea concluziunilor expertului era suficient motivată. (Cas. III. — Dec. No. 85 din 15 Martie 1906. — *Bul.* pag. 645).

11. Dacă acțiunea cambială a fost respinsă ca nefondată, pe motiv că cambia nu întrunea condițiunile cerute de art. 270 c. com., în acest caz, partea este în drept să reclame plata sumei prevăzută într'înșa prin osebită acțiune și hotărârea dată asupra acestei din urmă acțiuni, nu se poate zice că este dată cu violarea autorității lucrului judecat. (Cas I.—Dec. 207 din 30 Mai 1907. V- *Bul.* pag. 840).

12. In materie de titluri la purtător raportul juridic se stabilește de reclamant față de emitent, prin simplul fapt al posesiunii titlului emis. (Cas. III.—Decizia No. 273 din 31 Octombrie 1907. - *Bul.* pag. 1660)

13. In materie cambială, lipsa uneia din condițiunile esențiale pentru validitatea acestui efect comercial exclude calitatea și efectele speciale ale cambiei, însă cu rezerva efectelor ordinare ale obligațiunii, după natura sa comercială sau civilă. (Cas. II. — Dec. No. 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag. 465).

14. Instanța de fond nu poate sus-

penda cursul acțiunii cambiale pentru fals, decât numai în caz când cambia defăimată ar fi lipsită de vreuna din condițiunile esențiale, neputând admite ca dovadă decât o probă scrisă. (Cas. II.—Decizia No. 974 din 23 Martie 1910.— *Bul.* pag. 465).

15. Când instanța de fond constată că o cambie întrunește toate condițiunile exterioare prescrise de acest art. și urm. și că semnătura și formula „bun și aprobat” nu au fost 'nicibdî'4 contestate, complectarea ei în urmă este permisă și legală, d?câ debitorul înainte-de a semna a întrebuițat formula „bun și aprobat” arătând și suma la care se obligă,^ în litere scrise de el însuși. (Cas. III. — Decizia No. 85 din 14 Februarie 1912. — *Săpt. juridică* pag. 288).

16. Curtea de apel face o justă aplicare a art. 270, 271, 272 și 273, când respinge acțiunea cambială, pe motiv că cambiile pe care se întemeiază acțiunea au fost emise în alb și purtând fiecare în fără semnătura unei persoane, cu mențiunea „bun și aprobat” pentru o sumă arătată în litere, fără indicarea numelui primitorului cambiei, că reclamantul, după ce i-au fost tiansmise acele cambii, le-a complectat, trecând în ele că au fost emise în ziua de . . . în ordinul lui pentru sumele de bani specificate printr'însele, cu scadența la . . . și cu ordinul de plată la Ploești. (Cas. III. — Decizia 389 din 3 Octombrie 1912. — *Săpt. juridică* pag. 662).

17. Cel care dobândește prin gir un înscris căruia îi lipsește caracterul de cambie, nu poate avea beneficiul acțiunii cambiale.

Dispozițiunile art. 352 și 353 c. com. presupun că cambia este valabilă ca formă, având toate condițiunile ei esențiale externe, fără ca aplicarea acestor dispoziții excepționale să se poată întinde și la alte cazuri, cum ar fi când lipsește cambiei una din condițiunile el esențiale, cum este în speță data emisiunii. (Cas. III—Dec.

464 din 12 Noembrie 1912. — *Jurispr.* — Vezi și *jurispr. de sub art. Ir., română* pag. 56).

Art. 271. Scadența nu poate să (ie decâl una și aceeaș pentru toată suma arătată în cambie, și poate să tic :

1) La o zi fixă ;

2) La vedere (înfățișare);

3) La un timp anume hotăra! după vedere : la una sau mai multe zile, la una sau mai multe luni după vedere ;

1) La un timp janume hotărât după ziua emiterii (după dată);

5) La un anume băleiu *).

Daca cdmبيا nu arată epoca plății, ea e plătibilă la vedere (în l'âtjșare). (Lom. 270, 282, 284, 305, 308, 311, 365; ital. 252).

Atfnotații. — Vezi *jurispr. de suo* No. 6, 13, 14 și 16 art. 270.

Art. 272. Dacă în poliță locul de plată nu se arată anume, polița se va plăti la locul arătat lângă numele sau firma trasului. In biletul la ordin, locul emisiunii se socotește ca loc de plată și în acelaș timp ca domiciliu al emitentului, dacă un alt loc de plată nu s'a arătat. (Com. 59, 270, 310; civ. 1104; ital. 253).

Adnotații. — Vezi *jurispr. de sub; No. 6, 13, 14 și 16, art. 270*

Art. 273. Lipsa arătării numelui persoanei sau firmei primitorului la facerea cambiei, precum și lipsa vreuneia din condițiunile esențiale arătate in articolele de mai sus, exclude calitatea și efectele speciale ale cambiei, cu rezerva efectelor ordinare ale obligațiunii, după natura sa comercială sau civilă.

Promisiunea de dobânzi coprinsă în cambie sau renunțarea la prescripție *) se socotește ca nescrisă. (Com. 42 urm., 270, 272, 360; civ. 1073 urm., 1587, 1838; ital. 254).

Adnotații. — I. Cestiunea de a se ști la ce sumă se ridică cuantumul unei creanțe și pe care instanța de fond o stabilește în vederea probelor aduse, e o chestie de fapt, lăsată la aprecierea judecătorului fondului. (Cas. II. Dec. No. 33 din 20 Ian. 1904. — *Bul. pag. 77*).

2. Nicăcri legiuitorul nu impune judecătorului a amâna cercetarea unei cauze,

pe motiv că lipsește avocatul uneia din părți (Oas. II. Dec. No. 33 din 20 Ian. 1904. — *Bul. pag. 77*).

3. Formalitatea „bun și aprobat” ne-fiind prevăzută în articolele ce precedă art. 273 lipsa acestei formalități nu face ca actul să'și piardă efectul special al cambiei; că dacă în adevăr o asemenea cambie nu face probă completă, odată

*) Îjl acest alineat lipsește din textul italian.

*) Cuvintele „sau renunțarea la prescripție” nu figurează în codulitalian (art 254).

\ 11

ce însă din actele prezentate, din prezumțiuni și martori, instanța de fond fixează suma pentru care s'a emis cambia, ea capătă toată forța probantă și în această situație, trăgătorul nu se poate împotrivi la plată, decât dacă se află în condițiile art. 349 c. com. (Cas. II. — Dec. No. 33 din 20 Ianuarie 1904.—*Bul. pag. 77*).

4. Asigurarea în profitul unui al treilea este un act juridic de o natură particulară, care constituie o liberalitate în sen-

sul larg al cuvântului, de oarece în intenția contractantului în momentul asigurării, este desigur a gratifica pe terțiu în profitul căruia contractează și această liberalitate intră fără îndoială în prevederile art. 46 din legea timbrului, ai cărui termeni „și orice alte liberalități între vii” sunt generici. (Cas. III.—Decizia No. 257 din 23 Octombrie 1907.—*Bul. pag. 1637*

— Vezi și *jurispr.* de sub No. 1, 2, 3, 4, 6, 11, 13, 14, 16 și 17, art. 270.

Art. 274. Cambia poate să fie trasă asupra unei persoane și plătibilă la alta.

Ea poate să fie trasă în folosul trăgătorului. Trăgătorul se poate desemna el însuș ca primitor.

Ea poate să fie trasă după ordinul și în socoteala unui al treilea. (Com. 270, 286, 341; ital. 255).

Adnotații. I. Necesitatea facerii de protest pentru păstrarea acțiunii cambiale contra emitentului unui bilet la ordin se impune numai pentru cazul prevăzut de art. 341 c. com. adică atunci când plata urmează să se facă în altă localitate decât reședința emitentului și la altă persoană, adică prin altă persoană; iar nu de către emitent. Dealminteri, asemenea interpretare se impune în mod virtual prin reg. că emitentul unui bilet la ordin care s'a obligat a face el însuși plata, fie chiar și în altă localitate și la altă persoană, n'are necesitate de nici un protest, pentru a ști că el însuși n'a plătit acel bilet la

scadență, spre a lua vre-o măsură în consecință. (Cas. II. Decizia No. 352 din 27 Nov. 1901. — *Bul. pag. 1569*),

2. Art. 274 c. com. nu este aplicabil când se stabilește în fapt că cambia emisă este un simplu bilet la ordin, care n'are formă de poliță sau trată și această stabilire de fapt scapă controlului curții de casație. (Cas. II. Decizia No. 352 din 27 Nov. 1901. — *Bul. pag. 1569*).

3. Data girului unei cambii se poate conține în stampila aplicată de către girant. (Cas. II.—Decizia No. 352 din 27 Noembrie 1901. — *Bul. pag. 1569*).

Art. 275. Când cambia e sub semnătură privată și scrisă de un altul decât debitorul, acesta, dacă nu e comerciant, industriaș, plugar, vier, slugă sau lucrător cu mâna, e dator să adauge la semnătura sa cuvintele „bun și aprobat”, arătând în litere suma pentru care se obligă. (Com. 270; civ. 1180 și urm.).

Adnotații. — I. Când într'o cambie pe lângă mențiunea „bun și aprobat”, nu se arată în litere, de cel care se obligă, și suma pentru care se obligă, zisa cambie încetează de a face probă prin ea însăși, însă poate fi considerată ca un început

de dovadă scrisă și completată prin probă cu martori și aprecierea probelor este lăsată la suveranitatea judecătorilor fondului. (Cas. II. — Decizia 123 din 28 Mai 1896. — *Bul. pag. 921*).

2. Nicăcri legiuitorul nu pronunț

în lipsa (il)liga(liniil subscriitorului unei înscrisuri pentru neîndeplinirea formalității prevăzute de art. 275c. com. adică aceea de a adăuga la semnătura sa cuvintele „bun și aprobat”, arătând în litere suma pentru care se obligă și singurul efect ce produce lipsa acestei formalități consistă în aceea că o cambie neregulată făcută nu mai poate face probă în proces, dar nu este desființată pentru aceasta de orice efect, căci ea poate servi ca orice înscris sub semnătură privată, de un început de dovadă scrisă, ce poate fi completată prin martori și prezumțiuni. Așa dar, pe cât timp cambia făcută în condițiile de mai sus poate produce un efect juridic, rămâne învederat că contra-facerea iscăliturii semnatarilor de pe o asemenea cambie este de natură a cauza un prejudiciu și deci această contrafacere a iscăliturii semnatarilor constituie delictul de fals în acte private, prevăzut și pedepsit de art. 127 c. p. (Cas. II — Dec. No. 952 din 30 Oct. 1901. — *Buletin* pag. 1410).

3. În delictul de fașificare a unei cambii, faptul că judecata nu discută împrejurarea că la bancherul unde s'a scontat cea cambie nu s'a găsit nici un borderou, privitor la nemotivarea hotărârii asupra acestui punct, nu constituie o omisiune esențială; căci lipsa unui asemenea borderou nu este în favoarea celui ce a falsificat cambia o probă decisivă, care să facă neapărat imposibilă existența, delictului, ci este o simplă împrejurare din care se poate deduce neglijența bancherului, prezumțiune ce poate fi combătută prin orice alte împrejurări ce stabilesc că delinquentul s'a servit cu cambia falsă. (Cas. II. — Decizia No. 952 din 30 Octombrie 1901. — *Bul.* pag. 1410)

4. Legiuitorul prin art. 127 c. p. pedepsește pe acela care cu bună știință se servă de un act fals, instanța de fond este deci datoră să constate dacă actul cu care se servă delinquentul întrunește.

toate elementele falsului și dacă în momentul când inculpatul s'a servit de dânsul cunoștea falsitatea lui și odată stabilite aceste elemente judecata nu mai are nevoie să motiveze și asupra intenției frauduloase; căci simplul fapt de a se împrumuta ceva cu bani pe o cambie ce o cunoaște ca falsă implică în sine intențiunea frauduloasă a sa de a induce în eroare buna credință a împrumutătorului. (Cas. II Dec. No. 952 din 30 Oct. 1901. *Bul.* — pag. 1410).

5. Un arendaș poate fi considerat ca plugar și ca atare să poată semna o cambie pe care nu a scris-o el, fără a adăuga cuvintele „bun și aprobat pentru suma de.....”, însă cum arendașul nu este totdeauna plugar, instanțele de fond, când sunt chemate a judeca un asemenea litigiu, trebuie să distingă și să constate dacă arendașul este sau nu plugar. (Cas. II—Decizia No. 217 din 7 Iunie 1902.— *Bul.* pag. 803).

6. Dacă legiuitorul nostru, altfel ca cel italian, a introdus dispoziția art. 275, prin aceasta n'a înțeles că o cambie ar trebui să fie declarată nulă ca efect de comerț și că acțiunea contra trăgătorului să fie respinsă din cauza neîndeplinirii formulei „bun și aprobat”, care ar avea să precedă sub semnătura trăgătorului, ci spre a da un sens art. 275, trebuie să zicem că o cambie fără îndeplinirea unei asemenea formule, nu încetează de a fi cambie, rămânând, în acest caz, posesorului cambiei să dovedească, conform cod. com., că promisiunea făcută prin cambie e reală. (Cas. II.—Dec. No. 125 din 4 Aprilie 1905. — *Bul.* pag. 58K)

7. Cambia scrisă de altă persoană și numai scrisă de debitor, care nu este comerciant, trebuie să cuprindă mențiunea „bun și aprobat pentru suma de”. În caz de lipsă a acestei mențiuni cambia devine o simplă creanță civilă și nu mai sunt aplicabile dispozițiile restrictive ale art. 349 c. com., în ce privește mijloacele de apărare ce poate invoca, debi-

torul. (Cas. III. — Decizia No. 177 din 18 Iunie 1908. — *Bul.* pag. 1281).

8. Instanța de fond face o greșită aplicațiune a art. 128 c. pen., când fără a constata falsitatea semnăturii de pe o cambie și, prin urmare, neexistența creanței, își bazează condamnățiunea pe convingerea că creanța ar aparține altei persoane decât cea arătată în cambie, împrejurare care nu îndrituiește pe emitent de a nu plăti în mâna purtătorului. (Cas. II.—Decizia No. 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag. 465).

9. Proba cu martori și prezumțiunile pentru a stabili dacă cambia a fost emisă în alb și completată în urmă, sunt inutile, de oarece legiuitorul permite o asemenea completare, când debitorul înainte de a semna a întrebuințat formula „bun și aprobat” scrisă de el în

Art. 270. Cambia se poate emite și în formă autentică. Cambia semnată prin punere de deget, cu pecete sau cu alte semne, nu are tărie dacă nu este făcută în forma prevăzută de legea pentru autentificarea actelor. (ConV 270, 275; civ. 1171 urm., 1180; 16 urm., 26 urm., legea 1 Sept. 1886; 94 legea germană 25 Nov. 1848).

Adnotații. — Cambia, în care emitentul a semnat prin punere de deget (pecete), e fără tărie, dacă nu e autentificată. În baza unei asemenea cambii, nu se poate intenta acțiune cambială.

suși. (Cas. II. — Dec. No. 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag. 465.)

10. Instanța de fond nu poate suspenda cursul acțiunii cambiale decât numai în caz când cambiei defăimate i-ar lipsi vreuna din condițiunile esențiale, neputând admite ca dovadă decât o probă scrisă. Prin urmare, proba cu martori și prezumțiuni, pentru a stabili că o cambie în momentul emiterii era în alb și în urmă numai completată de purtătorul ei, nu poate fi admisă, de oarece art. 275 permite o asemenea completare, când debitorul, înainte de a semna, a întrebuințat formula „bun și aprobat” scrisă de el însuși. (Cas. II. — Decizia No. 3558 din 29 Nov. 1910. — *Bul.* pag. 1627).

— Vezi și jurispr. de sub No. 5 și 6 art. 270.

SECȚIUNEA II

Despre gir

Art. 277. Proprietatea cambiei, cu toate garanțiile și drepturile ce decurg dintrînsa, se transmite prin gir.

Giranții sunt solidar răspunzători de acceptarea și de plata cambiei la scadență. (Com. 42, 301, 301, 339 urm., 417, 198, 682; 5, 23 legea 28 Iunie 1881; civ. 1039, 1041; ital. 250).

Adnotații. — Pentru ca un procurator să prezinte o cambie spre achitare, nu are trebuință ca acea cambie să fie girată de acela în ordinea căruia secui-

sese, fiindcă girul are de scop să transmită proprietatea cambiei, pe când pentru plata cambiei, c. sullelen r-i pioi nulului sil emilii cambiele cu i-uimț-ii-; de acil-

liere și se constată că dânsul are dreptul de încasare. (Cas. II. — Decizia No. 8 270 și art. 296. Iliu I» Ianuarie. — *Bul.* pag. 69).

Art. 278. Dacă trăgătorul, purtătorul, *) sau girantul a interzis transferarea cambiei prin gir, inserând în lînsa clauza „nu la ordin” sau o altă clauză echivalentă, girurile făcute contra acestei interziceri produc, numai în privința celui care a inserat clauza, efectele unei cesiuni. (Com. 277, civ. 1391 urm.; ital. 257).

Art. 279. Girul trebuie să fie scris pe cambie, datat și semnat de girant.

Girul este valabil și când girantul scrie numai numele sau firma sa în dosul cambiei, fără să arate numele aceluia în ordinul căruia el e făcut (gir în alb).

Înfățișătorul e în drept să umple girul în alb. (Com. 57, 277, 283, 296, 365; 5 leg. 28 Iunie 1881; 25 § 2 leg. timbr.; ital 258)!

Adnotații. — *Vezi jurispr. de sub No. 4 art. 270.*

Art. 280. Girul în care s'a adăugat clauza „pentru încasare”, „prin procurățiune”, „pentru mandat”, „valoarea în garanție”, sau altele de asemenea, nu transmite proprietatea cambiei, ci împuternicește pe înfățișător a cere plata cambiei, a o protesta și a notifica lipsa de plată autorului său, a cere în justiție plata, a încasa suma depusă și a o gira prin procurățiune.

Dacă se adaugă în gir clauza „fără garanție”, „fără oblig”**), sau o alta de asemenea, girantul e scutit de obligațiunea cambială ce ar putea să decurgă din girul său. (Com. 277, 326, 339 urm.; 479, urm.; 17 legea germană 25 Nov. 1848; ital 259).

Adnotații. — I. Girul unei cambii cu clauza „pentru încasare”, deși nu strămută proprietatea cambiei către portor, împuternicește însă pe acesta să ceară plata ei prin justiție, intentând acțiune în numele său personal, iar nu în numele inandantului său, și prin urmare, nu are nevoc de o procură[^]dela acesta.— (Cas. II. — Decizia 108 din 13 Mai 1897. — *////.* pag. 749).

2. Girul, în care s'a adăugat clauza „pentru încasare” nu transmite proprietatea cambiei, ci împuternicește pe înfățișător a cere plata cambiei, a o protesta și a notifica lipsa de plată autorului său, a cere în justiție plata, a încasa suma depusă și a o gira prin procurățiune. Astfel, protestul cambiei făcut din partea unei bănci, căreia i se transmisese polița prin gir „spre încasare” fiind făcut pen-

*) In loc de purtătorul, ar fi trebuit să se zică emitentul, cum, de altfel, e și în textul italian.

**) Cuvirtclc „fără oblig.” lipsese din art. ital. corespunzător.

tru mandant, aceasta indică, că termenul în intrul căruia trebuie să se intenteze acțiunea în regres, trebuie să se calculeze dela data acestui protest. (Cas. II.—Dec. No. 246 din 9 Nov. 1899.—*Bal.* pag. 1304).

3. Toate dispozițiile privitoare la gir sunt aplicabile și cecului. (Cas. II. Dec. 50 din 14 Febr. 1901. *Bal.* — pag. 300).

4. Acela care plătește o cambie sau un cek nu este dator să examineze autenticitatea girurilor. (Cas. II. Dec. 50 din 14 Febr. 1901. *Bal.* pag. 300)

5. Deși cuvintele „pour acquis” nu sunt din cele prevăzute în art. 280 c, com. cari fac să se considere ca împu-

Art. 281. Girul cambiei ajunsă la scadența produce numai efectul unei cesiuni. (Com. 277, 715; civ. 1391 urm.; ital. 260).

Adnotații. — I. Deși este adevărat că girul cambiei ajunsă la scadență, produce efectul unei cesiuni, pentru aceasta însă nu este nevoe de notificarea cesiunii către debitor. In asemenea caz, debitorul nu se poate opune la plata ei, sub cuvânt că cesionarul n'ar fi proprietarul ei legal. (Cas.'II.—Decizia 87 din.15 Aprilie 1896. — *Bul.* pag. 751).

2. Girul pus pe o cambie după scadență, „produce numai efectul unei simple cesiuni de creanță, astfel că în asemenea caz cambia nu mai are putere doveditoare. (Cas. sect. vac.—Decizia 167 din 3 Iulie 1896. - *Bul.* pag. 1127).

3. Girul cambiei ajunsă la scadență produce numai efectul unei simple cesiuni, și debitorul ei poate opune, când este chemat în judecată de către cel căruia i s'a transmis cambia prin gir, și de alte excepțiuni, nu numai cele prevăzute de art. 349 din cod. com. (Cas. II.—Decizia 141 din 18 Mai 1898.—*Bul.* pag. 800).

4. Girul unei cambii ajuns la scadență nu produce decât efectele unei cesiuni civile, și această cesiune ca să fie în regulă, trebuie să fi fost notificată debitorului cedat. Prin urmare, dacă o asemenea cesiune nu a fost notificată debi-

ternicit al proprietarului cambiei sau cecului pe cel ce se prezintă să ceară plata lor, totuș, cum clauzele întrucate prin art. 280 nu sunt limitative, întrucât sunt și alte clauze ce au acelaș scop. expresiile „pour acquis” stabilesc o împuternicire a înfățișătorului ce se prezintă a cere plata în baza acelor cuvinte și împrejurările cari fac pe judecătorii fondului să considere cuvintele „pour acquis” ca o împuternicire, sunt constatări de fapt lăsate la suverana lor apreciere. (Cas. II.—Decizia No. 50 din 14 Februarie 1901. - *Bul.* pag. 300).

torului, ea nu există și prin urmare, debitorul poate opune pretinsului cezonar orice apărare relativă la creanță (Cas. II. Decizia No. 481 din 11 Noembrie 1902. *Bul.* aag. 1177).

5. Girul posterior scadenței nu dă drept portarului de a recurge cu acțiunea cambială spre a fi plătit fie de emitent, acceptant, sau unul din giranții anteriori. El produce efectele unei cesiuni și dă dreptul cesionarului să poată exercita drepturile pe care cedantul le-ar fi putut exercita contra emitentului, sau contra unui girant anterior; însă, pentru a se putea produce efectele cegiunei trebuie ca cesiunea să fi fost notificată aceluia dela care se cere plata, conform regulilor c. civ., auri, în lipsa notificării, plata nu se va putea cere. Altă consecință a notificării cesiunii, este că cesionarului i se va putea opune toate excepțiunile ce și debitorul cedat ar fi putut opune cedentului și prin urmare orice mijloc de nulitate, de rezoluție sau de liberare, cum este liberarea prin compensațiune legală. (Cas. II.—Decizia No 214 din 30 Mai 1905. — *hui.* pag. 803 .

6. Numai cambia transmisă prin gir naintea scadenței produce eieetele cambiale și dă dreptul portarului a Intenta

acțiunea cambială contra emitentului, ac- (Cas. II — Decizia No. 214 din 30 Mai
replnului, sau contra giranților anteriori. 1905. — *Bul.* pag. 802).

SECȚIUNEA III

Despre acceptațiune

§ 1. Dispozițiuni generale

Art. 282. Cambia trasă la o epocă fixă după vedere, trebuie să fie înfățișată pentru acceptare înăuntrul anului dela data sa, sub pedeapsă pentru posesor de a perde acțiunea sa de recurs în contra giranților și în contra trăgătorului. *)

Trăgătorul și fiecare din giranți vor putea să fixeze un termen mai scurt decât un an. In acest caz acela care a stabilit acest termen și obligații cari vin după dânsul, vor fi descărcați de acțiunea de recurs, dacă cambia nu s'a înfățișat spre acceptare în termenul fixat de dânșii.

Când cambia e trasă dintr'un loc al țării și plătitibilă într'o țară străină cu care comerțul se face pe apă, în total sau în parte, termenul indicat în prima parte a acestui articol va fi îndoit în timp de resbel maritim. (Com. 271, Nr. 3 ; 311, 350, S 1 ; 367 urm.; ital. 261).

Adnotații.— După art. 949 c. com., acțiunile cari derivă din cambii se prescriu prin cinci ani dela data scadenței, iar pentru cambiile cu scadența la vedere, prescripțiunea începe a curge diț ultima zi a termenului prevăzut de art. 282 din acelaș cod, adică după un an dela emisiunea cambiei.

Așa fiind, este prescrisă acțiunea intentată peste termenul de cinci ani, dela expirarea anului, socotit dela data emisiunii cambiei cu scadența la vedere. (Cas. II.—Decizia No. 308 din 25 Iunie 1903. — *Bul.* pag. 953).

Art. 283. Acceptațiunea trebuie să fie scrisă pe cambie și semnată de acceptant.

•Acceptarea se exprimă prin cuvântul „accept” sau prin alte cuvinte de vsemenea ; cu toate acestea, pentru ca o acceptare să fie valabilă, este destul ca acceptantul să semneze numele sau firma sa pe fața anterioară a cambiei. (Com. 273, 282, 296; ital. 262).

Adnotații. — Acceptarea trebuie să fie plinite prin nici o altă probă. Astfel, o scrisă pe cambie și semnată de acceptant chitanță semnată de tras și prin care se și scrierea și subscrierea nu pot fi îm- - recunoaște datoria din cambia trasă asupra

sa, nu poate fi considerată ca o acceptare a cambiei și în acest caz dacă portorul cambiei chiamă în judecată pe tras, pentru plata acelei cambii, acesta poate face acțiune reconvențională contra portorului spre a se opune la plata cambiei, (Cas. II. — Decizia No. 146 din 29 Mai 1901. — *Bul.* pag. <321).

Art. 284. Acceptarea unei cambii trasă la o epocă fixă dela înfățișare trebuie să fie datată. Dacă trasul refuză datarea acceptului său, sau, în lipsă de accept, a pune pe cambie o viză datată, în acest caz posesorul va trebui să facă să se stabilească înfățișarea la timp a cambiei prin un protest de lipsă de datare, făcut înăuntrul termenului de înfățișare.

Ziua protestului va ține loc, în acest caz, de dată sau de zi de înfățișare.

Dacă nu s'a făcut protest, atunci scadența în contra acceptantului care a omis datarea, se socotește dela cea de pe urmă zi a termenului de înfățișare. (Com. 57, 271 § 3, 306, 326 urm., 960; 20, leg. germ., 25 nov. 1848; ital. 263).

Art. 285. Acceptarea trebuie să fie cerută la domiciliul trasului, chiar când cambia ar arăta un alt loc de plată. (Com. 274).

Adnotații. — Dacă o poliță a fost emisă în Germania stipulându-se și locul plății tot acolo și a fost acceptată în România, obligația acceptantului este supusă prescripției cambiale de 5 ani, prevăzută de legea română, iar nu prescripției de 3 ani din legea germană. (Cas. III.—Dec. No. 54 din 13 Februarie 1908. — *Bul.* -pag. 377.)

Art. 286. Acceptarea cambiei plătitibilă într'un alt loc decât acela al reședinței acceptantului, trebuie să arate persoana prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata. In lipsa unei asemenea indicațiuni, este presupus că acceptantul voește să plătească el însuș la locul fixat pentru plată. (Com. 274, 341; ital. 264).

Art. 287. Acceptarea trebuie să fie dată la înfățișarea cambiei, sau cel mai târziu în cele 24 de ore dela înfățișare. Ea nu poate fi revocată după ce cambia a fost înapoiată. (Ital. 265).

Art. 288. Acceptarea poate să fie restrânsă la* o sumă mai mică decât cea însemnată în cambie.

Dacă se adaugă alle restricțiuni în accept, atunci cambia astfel acceptată se privește ca o cambie a cărei acceptare s'a refuzai, și posesorul poate să exercite recursul. în garanție în contra giranților și în contra trăgător'iiului; cu toate acestea acceplanliil rămâne îndatorat conform regulilor relative la cambii, în li iurtele acceptului său. (Com. 39, 314, 339; civ. 1004, 1651 ; 22 I. germ. 25 nov. 1848 ; ital. 266).

*) Ultimele 7 cuvinte nu există în textul italian.

Ari. 289. Acceptarea defectuoasă sau refuzul total ori în parte al acceptăiei se constată în chipul arătat în secțiunea VIII a capitolului de față. (Com. 314, 319, 326 urm., ital. 267).

Ari. 290. Acceptantul contractează direct obligațiunea de a plăti cambia.

Acceptantul este obligat prin acceptarea făcută, deși trăgătorul ar fi căzut în faliment înaintea acceptăiei, fără ca acceptantul să o fi știut.

Acceptantul e de asemenea îndatorat conform regulilor relative la cambii către trăgător; el însă nu are în contra trăgătorului acțiunea cambială. (Cdm. 301, 304, 353; ital. 268).

Adnotații. — *Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 46 și art. 277.*

2. *Despre acceptațiunea prin intervențiune sau pentru onoare*

Art. 291. Cambia pe care trasul nu a acceptat-o poate fi acceptată de persoanele arătate într'însa pentru a o accepta sau a o plăti la nevoie. (Ital. 269).

Art. 292. Cambia care nu e acceptată de tras, nici de persoanele arătate pentru a o accepta sau plăti la nevoie, poate fi acceptată de către un al treilea.

Posesorul cambiei are facultatea a primi sau nu acceptarea prin intervențiune ce o oferă cel de al treilea; cu toate acestea, acceptarea celui de al treilea nu lipsește pe posesor de acțiunea de recurs pentru a dobândi cautiune* afară numai dacă din actul de protest nu reese că posesorul a consimțit la acea acceptare.

Pot încă interveni ca persoane de al treilea, trasul sau persoanele arătate pentru a accepta cambia sau a o plăti la nevoie, cu toate că în această calitate ele ar fi refuzat acceptarea. (Com. 322, 325, 339; civ. 1130 urm.; ital. 270)-

Art. 293. Acceptantul prin intervențiune se obligă, conform regulilor relative la cambii, către toți giranții cari succed persoanei în onoarea căreia el a acceptat.

Această obligațiune se stinge, când cambia nu se înfățișează acceptantului pentru onoare, în termenul hotărât pentru făcerea protestului.

Persoana onorată și giranții anteriori păstrează acțiunea de recurs pentru lipsa de acceptare în contra autorilor lor, deși cambia a fost acceptată prin intervențiune. (Com. 290, 319, 339; ital. 271).

Art. 291. Dacă acceptantul pentru onoare a omis să însemneze în acceptul său, în onoarea căreia persoane anume se face acceptarea, aceasta se socotește dată în onoarea trăgătorului.

Intre mai multe acceptațiuni pentru onoare, preeăderea se cuvine aceluia care liberează mai mulți obligați, sub învedcapsă pentru posesor de a perde acțiunea de recurs în coAlra acelor cari ar fi fost liberați. (Com. 297, 321; ital. 272)..

Art. 295. Acceptantul prin intervențiune trebuie să facă ai se înmâna prin posesor protestul pentru neacceptare, și să-l reimită fără întârziere persoanei onorate. (Com. 289 ; ital. 273).

SECȚIUNEA IV

Despre aval

Art. 296. Plata cambiei poate fi garantată prin aval.

Avalul e scris pe cambie și semnat de către acela care îl dă.

El se exprimă prin cuvintele «pentru aval», sau altele de asemenea (Com. 279, 283; ital. 274).

Adnotații. — I. **Deși c. com. prin art. 296** declară că avalul trebuie exprimat prin cuvintele „pentru aval”, prin aceasta însă nu se indică în mod imperios că aceste cuvinte sunt indispensabile pentru a arăta că este vorba de aval. Astfel, o simplă iscălitură în dosul cambiei poate fi interpretată, după împrejurări, fie ca gir, fie ca aval, însă nu-i este permis judecătorului fondului să declare că o simplă iscălitură în dosul cambiei constituie numai un gir, iar niciodată un aval. (Cas. II Decizia 74 din 1 Aprilie 1897.—*Bul. pag. 545*).

2. **Avalul, nefiind supus la vreo formă particulară, nici în modul formulării lui, nici în ce privește locul ce trebuie să**

ocupe, odată ce se constată că polița n'a fost dată în ordinul unor persoane și nici că au fost vreodată portorii ei, de oarece acela în ordinul căruia s'a emis polița, a transmis-o prin gir în urma semnăturii acelor persoane, rezultă că dâșii nu pot fi considerați ca giranți, ci numai ca dă-tători de aval, solidar responsabili la plată, împreună cu subscriitorul și girantul poliței, astfel că trib. când ajunge la această soluție prin mijloace trase din însăș cambia, iar nu din împrejurări sau acte străine, nu violează art. 296 și nu comite exces de putere (Cas. III.-Dec. 314 din 12 Iunie 1912 —*Săpt. juridică pag. 522*).

Art. 297. Dăătorul avalului ia asupra-și îndatoririle persoanei pentru care se face garant și se obligă conform regulilor relative la cambii, cu toate că obligațiunea persoanei pentru care s'a dat avalul nu ar fi valabilă.

Dacă nu se arată persoana pentru care se dă avalul, el e socotit dat la polițe, pentru acceptant; iar dacă polița nu e încă acceptată, pentru trăgător. La biletele la ordin sau valori cambiale, el e socotit dat pentru emitent.

Posesorul cambiei trebuie să îndeplinească în contra dătorului avalului toate adevăratele, cari sunt trebuincioase pentru a păstra acțiunea cambială în contra persoanei pentru care s'a dat avalul. (Com. 201, 319, 353; civ. 1202, 1653; ital. 275).

Adnotații. — Când dătorul avalului fiindcă posesorul cambiei nu ar fi protestat-o la scadență, și nici ar fi îndeplinit formalitățile pentru conservarea acțiunii cambiale. (Cas. II. — Decizia No. 289 din 1 Iulie 1902. - *Bul.* pag. 861).
dă acest aval pentru trăgătorul cambiei, dânsul nu mai poate invoca neîndeplinirea formalităților prescise de c. com. pentru neplată, astfel că acest garant prin aval nu poate fi scos din obligația sa,

Art. 298. Dătorul avalului care plătește cambia sosită la scadență, e subrogat în drepturile ce are posesorul în contra persoanei pentru care s'a dat avalul și în contra obligațiilor anteriori. (Com. 323, 343, urm.; civ. 1108, 1670; ital. 276).

SECȚIUNEA V

Despre duplicate și copii

§ 1. Despre duplicate

Art. 299. Trăgătorul sau emitentul cambiei e ținut a da primitorului, după cererea sa,* unu sau mai multe duplicate.

Orice alt posesor al cambiei poate de asemenea să ceară duplicate. El trebuie să se adreseze pentru aceasta la girantul său nemijlocit, care la rândul său se adresează la girantul său nemijlocit, până când cererea ajunge în cele din urmă la trăgător. (Ital. 277).

Art. 300. Orice duplicat trebuie să aibă aceeaș cuprindere ca și cambia și să fie însemnat ca prima, secunda, etc.

În lipsa unei asemenea indicațiuni, fiecare exemplar e socotit ca o cambie deosebită. (Com. 299, 303; 28 leg. timbr.; ital. 278).

Art. 301. Dacă s'a plătit cambia după înfățișarea unuia din mai multe exemplare emise, celelalte pierd puterea lor. Răspunderea de celelalte exemplare are însă loc în cazurile următoare :

1. Girantul care a girat mai multe exemplare ale aceleiași cambii la diferite persoane și toți giranții posteriori ale căror semnături se găsesc pe exemplarele neînapoiate în momentul plății, răspund de girurile lor;

2. Acceptantul care a acceptat mai multe exemplare ale aceleiaș

*) În codul ital. nu există cuvintele „după cererea sa”.

cambii, răspunde de acceptările aflate pe exemplarele neînapoiate în momentul plății;

3. Dacă mai multe exemplare sunt girate către persoane diferite și toate acceptate, girantul și acceptantul sunt ținuti solidar pentru fiecare gir și pentru toate acceptele. (Com. 279, 283; civ. 1039, 1041; 67 legea germ. 25 Nov. 1848; ital. 279).

Art. 302. Acel care a trimis un exemplar al cambiei pentru acceptare, trebuie să însemneze pe celelalte exemplare persoana la care s'a expedit acest exemplar pentru acceptare; omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.

Depozitarul exemplarului expedit pentru acceptare e dator să-l înmâneze posesorului duplicatului la a sa cerere*).

Posesorul unui duplicat, pe care este însemnat la cine se găsește exemplarul expedit pentru acceptare, nu poate să exercite recursul în garanție pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată, dacă nu dovedește, în formele stabilite în secțiunea VIII a capitolului de față:

1. Că exemplarul expedit pentru acceptare nu i s'a înmănat de către depozitar;

2. Că acceptarea sau plata nu s'a putut dobândi în temeiul duplicatului. (Com. 326 urm., 339/343; 68, 69 legea germ. 25 Nov. 1848; ital. 280).

§ 2. Despre copii

Art. 303. Orice posesor al unei cambii poate să scoată copii pentru trebuințele sale.

Copiile scoase trebuie să fie conforme cu originalul și să cuprindă toate girurile și însemnările ce se găsesc în el, cu adăugirea „aceasta e o copie” sau o alta de asemenea. (Com. 300; ital. 281).

Art. 304. Acceptarea și girurile originale scrise pe copie îndatorează pe acceptant și pe giranți, ca și când ar fi scrise pe cambia originală. (Com. 279, 283; ital. 282).

SECȚIUNEA VI

Despre scadență

Art. 305. O cambie la vedere are scadență la înfățișarea ei. (Com. 271, 311; ital. 283).

*) Acest alineat lipsește din textul italian.

Ari. 306. Scadența unei cambii plătitibilă la o epocă fixă după vedere, e hotărâtă prin data acceptării sau aceea a înfățișării conștătită în modul prevăzut de art. 284. (Com. 271, 311; ital. 284).

Ari. 307. Dacă termenul e fixat pe zile, scadența are loc la ulla zi a termenului; în calculul termenului nu intră nici ziua când s'a emis cambia plătitibilă după dată, sau când s'a înfățișat pentru acceptare cambia plătitibilă după vedere, nici ziua scadenței. Cambia plătitibilă la o lună sau mai multe luni, sau la o săptămână sau mai multe săptămâni după dată sau după vedere, e plătitibilă la data liniei sau a săptămânei scadenței corespunzătoare cu data emiterii sau a înfățișării.

Dacă această dată corespunzătoare nu există, cambia e plătitibilă în ziua cea de pe urmă a luni scadenței.

Dacă scadența este fixată la jumătatea unei luni, ea se împlinește la o parte a acelei luni. Scadența la începutul sau la sfârșitul unei luni este la prima sau ultima zi a unei luni. (Pr. civ. 729 urm.; ital. 285).

Adnotații. — « **Delegațiunea prin care un debitor dă creditorului său un alt debitor, care se obligă către dânsul, nu operă novațiune, dacă creditorul n'a acceptat delegațiunea într'un mod expres. (Cas. II. — Decizia 57 din 20 Martie 1900. — Bul. pag. 441).**

2. Curtea de ape, exercitând ambele

Art. 308. Termenul unei cambii plătitibilă în timpul unui bălciu se împlinește în ajunul spargerii bălciului, sau în ziua de bălciu, dacă bălciul va ține mai mult de o zi. (Com. 271, No. 5; ital. 286).

SECȚIUNEA VII

Despre plată

§ 1. Dispozițiuni generale

Art. 309. Posesorul unei cambii girate dovedește că e proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la dânsul.

Girurile șterse sunt socotite nescrise.

Acela care plătește nu e îndatorat să examineze autenticitatea girurilor. (Com. 277 urm., 357; civ. 1096 urm.; ital. 287).

Ari. 310. Cambia trebuie să fie înfățișată pentru plată ; plă-

jurisdicțiuni, civilă și comercială, este competentă a judeca atât contestațiunile civile, cât și cele comerciale. (Cas. II.— Decizia 57 din 20 Martie 1900. — Bul. pag. 441).

— Vezi jurispr. desub No. 12 art. 270 și No. 3 și 4 art. 280.

fi

tită la locul arătat întrînsa și la ziua scadenței. Dacă ziua scadenței e o serbătoare legală, ziua plății e cea dintâi zi de lucru următoare. (Com. 371 urm., 605 urm.; ital. 288).

Art. 311. Cambia emisă la vedere, sau la o epocă fixă după vedere, trebuie să fie înfățișată pentru plată în termenul și în modul prevăzut de art. 282. (Com. 305 urm., 350, 367; ital. 289).

Art. 312. Termene de grație, de favoare, pentru plata cambiei nu pot avea loc. (Com. 44; civ. 1101; ital. 290).

Art. 313. Când suma de plătit e scrisă în acelaș timp în litere și în cifre, dacă este deosebire, suma cea mai mică va trebui să fie plătită. (Civ. 1181; ital. 291).

Art. 314. Posesorul cambiei nu poate să refuze o plată în parte, de și cambia ar fi fost acceptată pentru suma întreagă; dar ca să-și păstreze recursul în garanție pentru suma neplătită, el va trebui să dovedească, printr'un protest, *) lipsa în parte de plată. (Com. 288 urm.; 326 urm.; civ. 1101 ; ital. 292).

Art. 315. Cambia trebuie să fie plătită în moneda arătată întrînsa, cu distincțiunile prevăzute de art. 41. (Ital. 293).

Art. 316. Posesorul cambiei nu poate să fie silit a primi plata înainte de scadență.

Acela care plătește o cambie înainte de scadență, este răspunzător de validitatea plății. (Civ. 1023 urm.; 1115; ital. 294).

Art. 317. Plata unei cambii, făcută în mâinile posesorului la scadență și fără opozițiune din partea cuiva, liberează pe debitor. (Civ. 1096 urm.).

Art. 318. Posesorul cambiei, ca să dobândească plata, trebuie să dea adeverință pe însăș cambia și să înmâneze debitorului cambia achitată.

Dacă debitorul a făcut numai o plată în parte, creditorul trebuie să facă mențiune despre plata în parte pe cambie, sau **) să-și înmâneze o adeverință deosebită.

Dacă plata are loc după protest, actul de protest și socoteala de întoarcere trebuie de asemenea să fie înmânate debitorului care plătește. (Com. 330, 336; ital. 295).

Art. 319. Lipsa totală sau parțială de plată se dovedește în modul stabilit la secțiunea VIII a capitolului de față.

Protestul pentru neplată trebuie să fie făcut în ziua ce

*) Cuvintele „printr'un protest" lipsesc din codul italian.

**) In textul italian este „și".

urmează după aceea a scadenței; dacă acea zi este o Duminică sau o sărbătoare legală, protestul se va face în cea dintâi zi de lucru ce urmează. (Com. 289, 326 urm., 341,350; civ. 1114, 1116; ital. 296).

Ari. 320. Dacă plata cambiei nu e cerută la scadență, acceptantul sau emitentul, după expirarea termenului protestului pentru neplată, are dreptul a consemna suma arătată în cambie la Cassa de depuneri, și a depune recepisa la tribunalul locului unde trebuia să se facă plata, fără nici o altă încunoștințare, pe riscul și cu cheltuiala posesorului. (Com. 272; civ. 1114 urm. ; ital. 297).

Art. 321. Debitorul cambiei nu poate fi oprit dela plata ei, decât în caz de pierderea cambiei și de faliment al posesorului. (Com. 354 urm., 713; civ. 1099 ; ital. 298).

§ 2. Despre plata prin intervențiune sau pentru onoare

Art. 322. Dacă cambia nu e plătită de către tras, de către acceptant, de către emitent, sau de către persoanele indicate ca să o plătească la nevoie, ea poate fi plătită de către un al treilea.

Plata prin intervențiune trebuie să fie declarată în actul de protest. (Com. 292, 328; civ. 1093; ital. 299).

Art. 323. Acela care plătește o cambie prin intervențiune, e subrogat în toate drepturile posesorului, în limitele arătate în art. următor. (Com. 298, 324, 343 urm., civ. 1093, 1106 urm.; ital. 300.);

Art. 324. Dacă plata prin intervențiune e făcută pentru onoarea trăgătorului sau a emitentului, toți giranții sunt liberați.

Dacă ea e făcută pentru onoarea unui girant, toți giranții posteriori sunt liberați.

Intre mai mulți cari oferă plata prin intervențiune, are precădere acela care operează mai multe liberațiuni. Un intervenient care plătește, cu toate că se învederează din cambie sau din protest că un altul care ar fi operat mai multe liberațiuni a oferit să plătească cambia, nu are recursul în garanție în contra acelor giranți cari ar fi fost liberați prin plata oferită de celalt. (Com. 277, 294; ital. 301).

Ari. 325. Dacă trasul care n'a acceptat, se prezintă în această calitate ca să plătească o cambie protestată, el trebuie să aibă

precădere înaintea altora. Când însă trasul se prezintă ca să plătească prin intervențiune, atunci se aplică dispozițiunile art. precedent. (Com. 292, 324; ital. 302).

SECȚIUNEA VIII

Despre protest

Art. 326. Protestul trebuie să fie făcut de portărel, după cererea posesorului cambiei.

Asistența de martori nu este necesară.

În orașele nereședinte de tribunal, protestul se va face de judecătorul de ocol. *) (Com. 289, 319, 960; 41 reg. 31 Martie 1866; 20 No. 22 leg. 31 Iulie 1881; ital. 303).

Art. 327. Protestul trebuie să se facă prin un singur act :

1) La locul însemnat în cambie pentru acceptare sau pentru plată, și în lipsă de asemenea indicațiuni, la reședința sau la domiciliul trasului sau al acceptantului, sau al emitentului, ori la ultimul său domiciliu cunoscut;

2) La reședința sau domiciliul persoanelor însemnate în cambie, fie de către trăgător, fie de către girant, pentru a o accepta sau plăti la nevoie ;

3) La reședința sau domiciliul celui de al treilea care a acceptat cambia prin intervențiune.

În caz de greșită sau de falsă arătare a locurilor sus numite, portărelul este dator să consemne în actul de protest cercetările făcute pentru a găsi aceste persoane. (Com. 270, 272, 291 urm.; ital. 304).

Adnotații. — I. Intre condițiunile esențiale, ce trebuie să îndeplinească actul de protest, este și aceea de a arăta cercetările ce a făcut portărelul, pentru a găsi pe persoana contra căreia se dresează protestul, în caz când dânsa nu-și are domiciliul și reședința în localitatea în care a declarat că are a face plata și a o soma pentru achitarea poliței, ori a arăta imposibilitatea de a i fi făcut o asemenea somație, în caz când nu a putut-o găsi. Aceste cerinți ale legii, fiind condițiuni esențiale pentru existența actului de protest, neîndeplinirea lor atrage nulitatea

protestului, care nu poate fi înlocuit prin nici un alt act; astfel că polița neprotestată în condițiunile legii, își pierde calitatea sa de poliță și prin consecință, își pierde și acțiunea cambială. (Cas. III. — Decizia No. 302 din 27 Septembrie 1910. — *Bul.* pag. 1274).

2. Protestul fiind echivalentul unei somațiuni de plată, urmează că el trebuie făcut în persoana debitorului, iar nu în persoana creditorilor giranți. (Cas. III. — Decizia No. 119 din 22 Martie 1910, — *Bul.* pag. 541).

*) Acest ultim alineat n'arc echivalent în codul italian

3. Protestul trebuie să se facă în lipsa arătării locului pentru plată, la reședința debitorului, adică a trasului, acceptantului sau a emitentului, ori la ultimul domiciliu cunoscut al acestuia. (Cas. III.—Decizia No. 119 din 22 Martie 1910.— *Bul.* pag. 541)

Art. 328. Protestul trebuie să cuprindă :

1) Transcrierea exactă a cambiei, a acceptărei, a girurilor și a tuturor arătărilor și însemnărilor coprinse întrânsa ;

2) Numele persoanei pentru care și în contra căreia se face protestul ;

3) Somațiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somațiunei, locul și data unde și când s'a făcut somațiunea ;

4) Răspunsul obținut sau arătarea că persoana, în contra căreia e făcut protestul, n'a dat nici un răspuns.

Protestul trebuie să fie semnat de portărel.

Dacă cambia s'a pierdut și nu există un duplicat sau o copie, protestul, în locul transcrierii, va trebui să cuprindă o descriere pe cât se poate de precisă a cambiei. (Com. 279, 283, 296, 299,, 303, 322, 355; leg. Germ. 25 Nov. 1848; ital. 305).

Adnotații. — *Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 327.*

Art. 329. Portărelul nu va putea să facă acte de protest, în care el singur, rudele sau afinii lui, în linie directă în toate gradele, și în linie colaterală până la gradul al treilea inclusiv, ar fi părți interesate.

Portărelul va arăta în actul de protest mijloacele prin cari s'a încredințat de identitatea persoanelor contra cărora s'a făcut protestul.

Ștersăturile, răsăturile și orice scriptură între rânduri sau cu semn de trimitere, trebuie să fie aprobate și semnate de portărel. (Com. 326, 23 reg. 28 Nov. 1865; 13 leg. 1 Sept. 1886).

Art. 330. Originalul protestului se va aduce la tribunal și, adevărându-se de președinte sau de către acela care-i ține locul, se va da înfățișătorului. Portărelul este ținut, sub pedeapsă de cheltueli și daune interese către părți, să treacă toate protestele în întreg, zi cu zi și după ordinea datei, într'un registru special numerotat și parafat de președinte, coprinzând data, natura, specia actului și numele părților. În caz de pierdere dovedită a originalului, el se poate înlocui printr'un extract legalizat din registru. (Com. 702; 25 reg. 10 Sept. 1887; ital. 306).

Art. 331. Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate

să înlocuiască protestul, spre a dovedi îndeplinirea actelor necesare pentru a conserva acțiunea cambială.

Cu toate acestea, protestul pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte la aceasta, printr'o declarare datată și semnată de persoana care refuză de a accepta sau de a plăti. Această declarare trebuie să fie investită cu dată certă, în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai târziu în cele douăzeci și patru ore cari vor urma după expirarea acestui termen.

Această declarare poate fi făcută sau pe cambie sau prin act separat. Declararea prin act separat trebuie să cuprindă transcrierea exactă, cerută de alineatul întâi al art. 328.

Formalitățile prescise în acest articol se vor observa sub pedeapsa de nulitate.*) (Com. 319, 960; 30 leg. 1 Sept. 1886; ital. 307).

Adnotații. — *Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 327.*

Art. 332. Moartea sau falimentul trasului, sau protestul pentru lipsa de acceptare, nu apără pe posesorul cambiei de îndatorirea de a constata lipsa de plată în chipul arătat în articolele de mai sus. (Com. 289 ; ital. 308).

Art 333. Clauza „fără protest" sau „fără cheltueli" apără de protest, dar nu dispensează de înfățișarea cambiei pentru acceptare sau plată.***) (42 leg. germ. 25 Nov. 1848; ital. 309).

Art. 334. Pierderea drepturilor prin nefacerea protestului, în termenul prescris de lege, nu are loc când o forță majoră a împedat sau întârziat protestul. Forța majoră rămâne însă în sarcina posesorului, dacă el omite să facă protestul, îndată ce împrejurările nu se mai împotrivesc. (Com. 319, 960).

SECȚIUNEA. IX

Despre contra-cambie

Art. 335. Posesorul cambiei neplătită poate să încaseze suma arătată într'ânsa, cheltuelile și dezdaunarea pentru prețul schimbului plătit de dânsul, prin o Contra-cambie trasă la vedere asupra trăgătorului sau asupra unuia din giranți.

Acela care a plătit contra-cambia, poate să se despăgubească

*) Act st alineat n'are echivalent în codul italian.

**) După codul italian, această clauză e considerata ca nescrisă.

și el în acelaș mod contra obligațiilor anteriori. (Com. 277, 323, •Mi, 340, 344; ital. 310).

Art. 336. Contra-cambia va fi însoțită de cambia protestată, de protest, sau de declararea dată conform art. 331 și de o socoteală de întoarcere.

Socoteala de întoarcere trebuie să arate :

1) Suma în capital a cambiei protestate, cu dobânda dela ziua scadenței;

2) Cheltuelile protestului și alte cheltueli legiuite, precum : comisioane de bancă, plata mijlocitorilor de schimb, timbru și porto pentru scrisori;

3) Numele persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia;

4) Prețul schimbului cu care s'a negociat contra-cambia (Com. 43, 318, 335, 337; civ. 1589 ; ital. 311).

Art. 337. Prețul schimbului datorit, posesorului se regulează după cursul schimbului locului unde cambia era plătitibilă asupra reședinței persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia.

Prețul schimbului, datorit girantului care a plătit cambia, se regulează după cursul schimbului locului de unde s'a tras contra-cambia.

Prețul schimbului nu este datorit, dacă cursul schimbului nu s'a afirmat conform prescripțiilor art. 40. (Com. 336; ital 312).

Art. 338. Orice girant care a plătit cambia, poate să șteargă propriul său gir și toate girurile posterioare. (Ital. 313).

SECȚIUNEA X

Despre acțiunea cambială

Art. 339. Dacă lipsa de acceptare e dovedită în formele prescise în secțiunea VIII, trăgătorul și giranții sunt solidari și unul către altul obligați a da o cauțiune pentru plata cambiei la scadență și pentru plata cheltuelilor. (Com. 277, 289, 326, 334 ; civ.'1675—1678; ital. 314).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 3, art. 270.**

Art. 340. Posesorul unei polițe acceptate va avea dreptul a cere o cauțiune dela giranți și dela trăgător, dacă acceptantul este în faliment, sau dacă el a suspendat plățile ori dacă o execuțiune în contra'i a rămas fără efect, dovedind, în formele stabilite în secțiunea VII, că cauțiunea n'a fost dată de accep-

tant și că o nouă acceptare nu se poate dobândi dela persoanele indicate la nevoe.

Orice girant poate cere cauțiune în contra obligațiilor anteriori, înfățișând probele arătate mai sus.

Posesorul și giratarii vor avea acelaș drept și în cazul când emitentul unui bilet la ordin a căzut în faliment sau a suspendat plățile, ori a fost urmărit fără rezultat. *) ((lom. 3211, 334; ital. 315).

Art. 341. Dacă cambia e plătitibilă într'un alt loc decât reședința acceptantului sau a emitentului și la o altă persoană, lipsa de plată va trebui să fie constatată după regulile stabilite în secțiunea VIII, chiar pentru a se conserva acțiunea în contra acceptantului și în contra emitentului. (Com. 274, 319, 326—334 ; ital. 316).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 și 3, art. 274.**

Art. 342. Posesorul cambiei protestate pentru neplată trebuie să înștiințeze pe girantul său despre aceasta, în cele două zile dela data protestului sau a declarării de care se vorbește în art. 331.

Orice girant înștiințat trebuie să facă aceeaș înștiințare autorului său nemijlocit, în cele două zile după primirea înștiințării, și așa mai departe până la trăgător sau până la primul girant.

Înștiințarea e socotită dată prin predarea la poștă, înăuntrul termenului de mai sus, a unei scrisori recomandate.

Dacă un girant n'a arătat în gir locul domiciliului său, înștiințarea despre lipsa de plată trebuie să fie dată autorului său nemijlocit.

Acela care omite înștiințarea sau nu o dă autorului său nemijlocit, e ținut către toți giranții anteriori la repararea daunei cauzate prin această omisiune, perzând încă și dreptul la dobânzi și cheltueli în contra acestor persoane, dela cari nu va putea cere decât suma arătată în cambie. (Com. 937 ; civ. 998, 1084 ; ital. 317).

Adnotații. — **Starea de faliment, ca și intentarea acțiunii, întrerupe cursul prescripției unei cambii.**

Astfel, dacă dela închiderea falimentului și până la intentarea acțiunii pen-

tru plata cambiei, nu au trecut cinci ani, acțiunea cambială nu este prescisă. (Cas. II. — Decizia 289 din 13 Decembrie 1900 — Bul. pag. 1502).

*) Acest ultim alineat nu figurează în codul italian.

Ari. 343. Posesorul cambiei neplătite la scadență poate să exercite acțiunea cambială în contra unora din obligați sau în contra unui singur dintre ei, fără să piarză dreptul său în contra celorlalți.

El nu e ținut să observe ordinea girurilor. (Com 277, 290, 2915, 297, 344 urm., 907 urm., 946, 949 § 2; civ. 1042 urm.; ital. 318).

Adnotații. — înscrierea în falș pentru dovedirea lipsei vreuncea din condițiunile esențiale ale cambiei în momentul emisiunii ei, și când semnătura nu e contestată, nu poate fi primită, pentru că ea ar avea de efect suspendarea acțiunii cambiale pe un timp nedefinit și admiterea indirectă a unei probe pe care art. 343, în interesul circulației cambiei, și a facilitării raporturilor comerciale, o prohibă. (Cas. II. — Decizia No 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag. 465).

Art. 344. Acțiunea posesorului cambiei neplătite la scadență se mărginește la plata sumei indicate în cambie, a dobânzilor și a cheltuelilor justificate prin socoteala de întoarcere, după dispozițiunile art. 336 și 337.

Girantul care a plătit cambia are dreptul să ceară dela un girant anterior sau dela emitent*) plata sumei indicată în socoteala de întoarcere cu dobânda dela ziua plății și plata cheltuelilor și a prețului schimbului. (Com. 298, 323, 335; ital. 319).

Adnotații. — Acțiunea de îmbogățire cambială, creată în scopul de a înlătura sau micșora prejudiciul pe care posesorul unei cambii îl suferă prin pierderea acțiunii cambiale, nu este de natură cambială, ci o acțiune specială și independentă, și deci nu se prescrie prin 5 ani, ca acțiunile cari derivă din cambii, ci prin zece sau treizeci ani, după cum o-

bliigația de a restitui folosul nedatorit are caracterul civil sau comercial, termenul prescripției începând să curgă, nu din ziua scadenței, ca în materie de acțiune cambială, ci din ziua pierderii acțiunii de recurs. (Cas. I. — Decizia 647 din 28 Septembrie 1912, dată după divergență. — *Săpt. juridică* pag. 617).

obligăția de a restitui folosul nedatorit are caracterul civil sau comercial, termenul prescripției începând să curgă, nu din ziua scadenței, ca în materie de acțiune cambială, ci din ziua pierderii acțiunii de recurs. (Cas. I. — Decizia 647 din 28 Septembrie 1912, dată după divergență. — *Săpt. juridică* pag. 617).

Art. 345. Dacă posesorul cambiei exercită acțiunea sa de regres individual contra unuia din obligații anteriori, el trebuie s'o intenteze în cele 15 zile dela dala protestului, sau a declarării de care se vorbește în art. 331.

Dacă locul de reședință al debitorului este într'o depărtare mai mare de trei miriametri dela locul unde cambia era plătită, termenul va fi sporit cu câte o zi pentru fiecare trei miriametri. Frațiunile mai mici de doi miriametri nu se vor număra; fracțiunile de doi miriametri și mai mult vor spori termenul cu o zi. (Hal. 320).

*) Cuvintele „dela un girant anterior sau dela emitent” lipsesc în textul italian.

Adnotații. — Posesorul cambiei trebuie să exercite acțiunea de regres în termen de 15 zile dela data protestului și să înmâneze, tot în acest termen, obligațiilor acționați citațiunile, sub pedeapsa de a perde acțiunea în regres în contra trăgătorului și a giranților. (Cas. II.-Dec. No. 52 din 26 Februarie 1897. — *Bul.* pag. 271 j.

2. Posesorul cambiei trebuie nu numai să exercite acțiunea sa de regres în termen de 15 zile, dela data protestului, dar chiar citațiunea obligațiilor acționați trebuie să le fie înmănată înăuntrul acestui termen de 15 zile, căci altfel pierde această acțiune de regres. (Cas. II. Decizia 5 din 13 Ianuarie 1899.— *Bul.* pag. 47).

3. Dacă citația a fost lăsată servitorului, în lipsa pârâtului dela domiciliu, procedura este bine îndeplinită, fără a mai fi trebuință să se menționeze că nu s'a găsit nici o rudă în domiciliu. (Cas. II. Decizia 105 din 28 Aprilie 1899. — *Bul.* pag. 594)

4. Posesorul cambiei trebuie nu numai să exercite acțiunea sa de regres contra giranților în termen de 15 zile dela data protestului, dar chiar citația obligațiilor acționați trebuie să fie înmănată înăuntrul acestui termen de 15 zile, sub pedeapsă de a perde acțiunea în regres. (Cas. II. — Decizia No. 260 din 21 Iunie 1902.— *Bul.* pag. 840),

5. Termenul de 15 zile pentru exer-

cițiul acțiunii de regres contra giranților are a se observa atât în cazul când posesorul cambiei ar exercita această acțiune individual contra unuia din giranți, cât și în cazul când o exercită colectiv contra tuturor coobligaților, întrucât nu există nici un motiv juridic a cere termenul de 15 zile numai atunci când acțiunea ar fi exercitată colectiv contra giranților. (Cas. III. — Decizia No. 197 din 17 Septembrie 1907.—*Bul.* pag. 1408).

6. Când se constată că cambia care face obiectul procesului a fost protestată la 15 Februarie 1911, că acțiunea de regres contra girantului a fost intentată la 3 Martie acelaș an, că a fost suspendată la 23 Martie și apoi s'a redeschis la 11 Iunie, când au fost introduși în cauză moștenitorii girantului, de oarece acesta murise înainte de a se introduce acțiunea de regres în contra sa, în asemenea împrejurări acțiunea este tardivă, de oarece la 3 Martie, când s'a introdus în contra girantului era în termen, dar acesta era încetat din viață și nu se putea lega cu el o instanță de judecată; iar la 11 Iunie când s'au introdus în cauză moștenitorii girantului, trecuse termenul de 15 zile dela data protestului (Cas. III. — Decizia No. 292 din 29 Mai 1912. — *Săpt. juridică* pag. 46).

— Vezi și jurispr. de sub No. 6, art. 1, art. 342; art. 350 No. 1 și 2; art. 280 No. 2.

Art. 346. Dacă cambia este trasă sau emisă în România și plătită în țară străină, acțiunea de regres în contra obligaților reșezând în Regat trebuie să fie exercitată în termen :

De șesezeci zile dacă cambia e plătită în Europa, exceptându-se Islanda și insulele Feroe, asupra unei piețe maritime a Asiei sau a Africei pe Mediterana, pe Marea-Neagz-ă, pe canalul de Suez sau pe Marea-Roșie, sau asupra unei piețe interioare legate cu una din piețele maritime sus zise cu o cale ferată ;

De una sută douăzeci zile dacă cambia e plătită asupra unei piețe maritime sau legată cu dânsa cu cale ferată a Occa-

nici sau asupra unei piețe a Americii dincoace de Capul Horn ;
De două sute patru zile în celelalte cazuri.

Termenele de mai sus vor fi îndoite în timp de războiu maritim, dacă cambia e plătită asupra unei piețe cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea mării. (Com. 282, 313; ital. 321).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 și 4 art. 345.

Art. 347. (Suprimat prin legea din 1900).

Adnotații. Posesorul cambiei trebuie să exercite acțiunea de regres în termen de 15 zile; lăsând să treacă acest termen pierde acțiunea. (Cas. II Decizia No. 71 din 15 Martie 1899. — *Bul.* pag. 417).
15 zile delata data protestului și chiar să îngrijească ca citarea celor interesați să fi" făcută înăuntrul termenului de 15

Art. 348. Dacă posesorul exercită acțiunea cambială colectiv în contra giranților și în contra trăgătorului, el se bucură în privința fiecărui din ei de termenul fixat în articolele de mai sus.

Giranții au dreptul să exercite aceeaș acțiune, sau individual sau colectiv, în aceleași termene.

În privința lor termenul curge dela data plății sau dela data primirii citațiunii în judecată pentru plată. (Com. 298, 323, 335 ; ital. 322).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 5, art. 345.

Art. 349. Debitorul unei cambii nu va putea opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia care a exercitat această acțiune.

Aceste excepțiuni vor trebui să fie propuse la prima înfățișare.

Excepțiile personale însă nu vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluțiune, și, în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă.

Acțiunile cambiale, fie de competența judecătorilor de ocoale, fie de a tribunalului, și apelurile făcute în contra hotărârilor dela prima instanță în această materie, se vor judeca în termen de o lună de zile și cu precădere. Hotărârile date asupra cambiilor, atât la prima instanță, cât și în apel, vor fi fără drept de opoziție.

Termenul de apel în materie cambială va curge dela data pronunțării hotărârii dela prima instanță, judecătorească sau tribunal. (Com. 55, 270, 273, 312, 350, 892, 894 § 2; civ. 1047; ital. 321).

Adnotații. — I. Debitorul unei cambii nu poate face a întârzia plata ei, pe temeiul unor excepțiuni personale aceluia care exercită acțiunea, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluțiune, și instanța de fond, fiind singură în măsură a cunoaște dacă acele excepțiuni întrunesc sau nu condițiunile cerute de lege, deriziunea sa în această privință scapă de controlul Curței de casațiune. (Cas. II.— Decizia 382 din 21 Septembrie 1894.— *Bul.* pag. 912).

2. Acela care a plătit o cambie, în urma unei hotărâri condamnătoare definitivă, dată în persoana sa pe cale comercială, este în drept ca în urmă, pe calea acțiunii publice, pentru delictul de abuz de încredere, descoperit în persoana încasatorului, să ceară dela acesta daune interese, reprezentând valoarea cambiei plătite, fără ca să i se poată opune autoritatea lucrului judecat, decurgând din zisa hotărâre, căci în prima judecată cererea a avut de cauză o obligațiune rezultând din cambie, pe când în a doua judecată ea are de cauză responsabilitatea rezultând dintr'un delict de abuz de încredere. (Cas. II. — Decizia 673 din 15 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1378).

3. Acela care a plătit valoarea unei cambii, are drept ca în urmă, stabilind că a fost victima unui abuz de încredere, să pretindă, pe calea unei acțiuni penale, dela încasatorul care a fost complice la acest delict, daune interese, reprezentând valoarea plătită, fără să i se poată opune acest art. (Cas. II. — Decizia 673 din 15 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1378).

4. Când debitorul unei cambii se opune la plata ei, pe motiv că acea cambie este antedatată, și această antedatatură s'a făcut în scop de a eluda măsurile luate de lege în favoarea incapabililor, deși în asemenea caz convenția de antedatatură se poate dovedi și pe cale de excepțiune la o acțiune cambială, totuși această dovadă trebuie să fie făcută numai sub condițiile art. 349 c. com, și

numai întemeiată pe o probă scrisă. (Cas. II. — Decizia 110 din 14 Mai 1897. — *Bul.* pag. 756).

5. Debitorul unei cambii se poate opune la plata ei pe motivul că această cambie nu este scrisă și subscriasă odată ce a fost înlocuită printr'un alt înscris de datorie, cum ar fi un act de ipotecă. (Cas. II. — Decizia 168 din 30 Iunie 1897.— *Bul.* pag. 978).

6. Debitorul cambiei putând opune excepțiunile privitoare la forma titlului, urmează că poate opune cu succes, că cambia nu este scrisă și subscriasă de dânsul, întrucât lipsa semnăturii nu poate fi considerată decât ca o excepțiune privitoare la forma titlului. (Cas. II. — Decizia 174 din 2 Iulie 1897.—*Bul.* p.996).

7. Un act neregulat din cauza lipsei adausului „bun și aprobat" poate servi ca început de dovadă scrisă. (Cas. II. — Decizia 239 din 13 Octombrie 1897. — *Bul.* pag. 1255.)

8. Tutorele nu poate obliga pe minor, fie chiar printr'un împrumut contractat pentru minor printr'o cambie subscriasă de tutor pentru minor, decât dacă sunt îndeplinite formele prescise de cod civ. relative la tutelă. (Cas. II. — Decizia 281 din 21 Octombrie 1898.— *Bul.* pag. 1235).

9. Numai debitorul unei cambii poate opune excepțiunile privitoare la forma titlului, sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia care a exercitat această acțiune. (Cas. II. — Decizia 281 din 21 Octombrie 1898. — *Bul.* pag. 1235).

10. Debitorul unei cambii nu poate opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului, sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia care a exercitat acțiunea, însă aceste excepțiuni personale nu vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluție și în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă.

Arest principiu se aplică și când e vorba de o contestație la executare a unei sentințe, dată asupra unei acțiuni cambiale și deci este inadmisibil jurământul dat de contestator intimatului, când punctele ce jurământul le conține nu sunt relative la excepțiunile ce debitorul unei (ambii poate opune la plata ei. (Cas. II. Decizia 211 din 27 Septembrie 1899.— *Bul.* pag. 1069).

11. Debitorul unei cambii nu poate opune decât excepțiile privitoare la forma titlului, sau lipsa condițiilor necesare pentru exercițiul acțiunii cambiale, și excepțiile personale aceuia care a exercitat acțiunea, și aceste excepțiuni personale iui vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide și în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă. Astfel, jurământul deferit de debitor posesorului cambiei este neadmisibil. (Cas. II. — Decizia 22 din 26 Ianuarie 1900. — *Bul.* pag. 105).

12. Deși dreptul de opozițiune, în materie cambială este abrogat prin art. 349 din c. com., totuși, când partea nemulțumită pe sentința primei instanțe, a uzat atât de opozițiune cât și de ape), stăruința ei de a se judeca în opozițiune fiind numai o precauțiune excesivă și o ignorare a legii, nu implică renunțarea la dreptul de apel. Prin urmare instanța, sesizată atât de apelul oponentului, cât și de apelul intimatului contra celei de a doua cărți de judecată, este datoare să conexeze ambele aceste apeluri și să cerceteze cauza în sine, pentru a stabili dacă cererea este sau nu întemeiată. (Cas. II. — Decizia No. 168 din 14 Mai 1902. *Hui.* pag. 673).

13. Dacă după art. 349 c. com., debitorul unei cambii poate opune celui ce exercită acțiunea cambială, excepțiuni personale acestuia, precum plata, lipsa de cauză și altele, aceste excepțiuni cată sa (ie nu numai de o grabnică soluțiune și lichide, adică de natură de a putea primi o soluțiune definitivă, fără să fie

nevoe de acte de instrucțiune ulterioare, dar în orice caz să fie și bazate pe o probă scrisă, adică o probă care prin sine însăși direct și complect, să dovedească excepțiunea invocată.

Această dispoziție constituie o derogare la art. 46 din cod, și la art. 1197 din c. c., întrucât scopul ei este de a păstra cambiei caracterul ei de instrument de credit, apărând-o pe cât se poate de străgăririle proprii proceselor ordinare, și acest scop n'ar fi atins dacă prin proba scrisă de care vorbește art. 349, s'ar înțelege și începutul de dovadă scrisă, fiindcă această specie de probă, necesitând neapărat cercetarea prin martori și instrucțiuni ulterioare, n'ar mai avea caracterul lichid și de grabnică soluțiune, pe care legea îl cere în mod imperios. (Cas. II. — Deciziunea No. 92 din 25 Februarie 1903. — *Bul.* pag. 273)

14. În materie cambială se poate invoca lucru judecat, întrucât mijlocul de opunere la plată se întemeia pe lipsa de calitate a aceuia care a semnat cambia, și această excepțiune este una din cele arătate de art. 349 ca una ce e privitoare la lipsa condițiilor necesare pentru exercițiul acțiunii. (Cas. II. — Decizia No. 149 din 9 Martie 1904.—*Bul.* pag. 468).

15. Precum debitorul cambiei, asemenea și creditorul aceluia debitor, ca intervenient, nu poate să aibe alte drepturi de cât are însuș debitorul, când e vorba de o cambie; el nu poate dar opune excepții și dovedi acele excepții, de cât tot conform art. 349, căci altfel cambia ar pierde însemnătatea ce are ca titlu de circulație. (Cas. II.—Decizia No. 221 din 1 Iunie 1905 — *Bul.* pag. 897).

16. Dispozițiile acestui text trebuie combinate cu cele din art. 55, care prevede că, chiar când codul comercial cere proba prin scris, proba testimonială încă e admisibilă, în cazurile în care ea e admisă de codul civil. Deci, prin postdatarea unei cambii, ridicându-se emitențului mijlocul de a le atacă în nulitate

pentru cauză de minoritate, această postdatare constituie o fraudă la lege, ce pune pe emitent în imposibilitate de a lua probă scrisă și pe cât timp o asemenea fraudă poate fi dovedită cu martori dupe c. c tot cu martori poate fi dovedită și cu ocazia cercetării acțiunii cambiale. (Cas. III —Decizia No. 17 din 26 Sept. 1905. — *Bul.* pag. 1146).

17. Instanțele de fond sunt în drept a respinge excepțiunile personale ridicate în contra aceuia care exercită acțiunea, de câte ori acele excepțiuni nu sunt de o grabnică soluție. (Cas. III. — Decizia No. 181 din 29 Sept. 1906. —*Bul.* pag. 1501).

18. Debitorul cambiei poate opune perceptorului excepțiunile legale fie la prima instanță, fie în apel, numai cu o singură condiție, adică, ca ele să fie propuse la prima înfățișare dinaintea instanței unde afacerea este pendinte; iar, prin prima înfățișare, legiuitorul a înțeles acea înfățișare în care părțile prezintă pledeză și pun concluziuni în fond înaintea judecătorilor. (Cas III — Decizia No. 197 din 17 Sept. 1907. — *Bul.* pag. 1408).

19. În materie comercială, legiuitorul, prin art. 349 c. com., a restrâns excepțiunile ce se pot opune la debitor la plata unei cambii, numai la acelea privitoare la forma titlului, sau lipsa condițiilor necesare pentru exercițiul acțiunii, precum și la excepțiunile personale aceuia ce exercită acțiunea, și cari excepțiuni, spre a întârzia condamnarea la plată, urmează să fie de natură urgentă, lichide și de o grabnică soluțiune și în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă. (Cas. III. — Decizia No. 236 din 10 Octombrie 1907. *Bul.* pag. 1593).

20. Mărturisirea făcută de debitor înaintea portărelui, sau a judecătorului de pace care instrumentează ca portărel, cu ocazia facerii protestului unei cambii, este o mărturisire extra judiciară și, ca atare, nu are valoare, de cât atâta întru cât proba testimonială este admisă, pu-

tându-se reveni asupra ei, și instanța de fond putând chiar să o înlătore ca nedovedind faptul alegat. (Cas. III.—Decizia No. 24 din 22 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 183).

21. Debitorul unei cambii putând opune excepțiunile privitoare la forma titlului, instanța de fond este în drept a primi discutarea excepțiunii bazată pe nerecunoașterea semnăturii din cambie, fiindcă semnătura cambiei face parte din formalitățile esențiale ale forme și existenței ei. (Cas. III.—Decizia No. 24 din 22 Ianuarie 1908.—*Bul.* pag. 183).

22. Debitorul nu poate proba cu martori faptul că cambia a fost emisă în alb și că a fost complectată în urmă de creditor. (Cas. III.— Decizia No. 327 din 11 Nov. 1909.— *Bul.* pag. 1407'.

23. Hotărârile date în materie cambială nu produc autoritate de lucru judecat decât numai în ce privește acțiunea cambială, iar nu și în ce privește creanța în sine, întru cât nu s'a dedus în judecată de cât acțiunea cambială, știut fiind că într'o acțiune cambială mijloacele de apărare sunt foarte restrânse. (Cas. III. — Decizia No. 131 din 26 Martie 1910. — *Bul.* pag. 560).

24. Din moment ce obiectul unui litigiu este plata unei sume rezultată din neachitarea unei cambii protestate acțiunea care isvorăște își păstrează tot caracterul cambial, indiferent dacă cel care exercită acțiunea n'a devenit proprietar al cambiei în virtutea unui gir, ci pe baza unui simplu act de cesiune, întru cât acest fapt nu e de natură a schimba soluția procesului cambial. (Cas. III.—Dec No. 298 din 22 Sept. 1910.— *Bul.* pag. 1265).

25. Debitorul unei cambii nu poate opune decât excepțiunile necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceuia care a exercitat această acțiune și numai la prima înfățișare.

Prin urmare, debitorul nu mai poate opune în apel excepțiunea bazată pe

iovințimr, dacă acest mijloc de apărare im I 11 propus la prima înfățișare. (Cas. III. Dec. No. 298 din 22 Sept. 1910.— *Hui.* pag. 12(65).

28. Instanța de fond se poate întemeia pe o convenție intervenită între actualul posesor al unei cambii și girantul, care i-a transmis cambia printr'un gir în alb, pentru a decide că în realitate acel gir în alb nu este de cât un gir pignorativ, iar nu translativ de proprietate. O asemenea convenție este opozabilă posesorului actual al cambiei, care este partea contractantă în acea convenție. În așa situație, de fapt, constatată în mod suveran de instanța de fond, actualul posesor al cambiei nefiind de cât un creditor gagist al girantului, care continuă să fie proprietarul cambiei, nu poate invoca beneficiul art. 349 cod. com., putându-i-se opune de către debitor ori ce excepțiuni ce se pot invoca contra adevăratului proprietar al cambiilor (girantul anterior) și deci și chitanțele de descărcare eminate de la acesta. (Cas. III.—Decizia No. 452 din 16 Nov. 1911— *Jiul.* pag. 1529).

27. Instanța de fond face o bună aplicare a art. 349 din cod. com., când într'o acțiune cambială, respinge cererea debitorului de a se face o verificare de scripte, în scop de a dovedi schimbarea datei unui gir ca dat după scadență, pe motiv că o asemenea cerere nu este de o grabnică soluție și aduce în-lăzriere de plată. (Cas. III.—Decizia No. 164 din 25 Nov. 1911.— *Bul.* pag. 1542).

28. Trib. violează acest art. când fără ca debitorul să fi evocat vre-o probă scrisă emanată dela creditor, respinge acțiunea cambială numai pe temeiul unor prezumții de fapt, din cari argumentează că și-a făcut convingerea că polița ce face obiectul procesului nu este de cât preschimbarea unei alte polițe mai vechi, pentru care reclamantul s'a judecat și a obținut hotărârea definitivă fie care a și pus-o în executare (Cas.

III. — Decizia 471 din 28 Nov. 1911. *Bul.* pag. 1553).

29. Când este vorba de o acțiune comercială în anularea unei cambii, se poate admite pentru dovedirea acestei acțiuni toat^ mijloacele de probațiune prevăzute în codul com. fără ca prin aceasta să se violeze art. 46, 55, 277, 318 și 349 c. com. și 1197 și 1203 c. civ. (Cas. III.— Dec. No. 506 din 9 Dec. 1911).

30. Acest art., ridicând dreptul de opoziție în materie cambială numai la prima instanță și în apel, nu se poate deduce suprimarea acestui drept pe cale de analogie și în lipsa unei dispozițiuni formale și pentru instanța de recurs. (Cas. III.— Dec. 508 din 12 Dec. 1911).

31. Răspunsul pe care reclamantul într'o acțiune cambială l-ar fi dat la un interogator ce i s'ar fi lăsat la judele de instrucție nu constituie o probă scrisă, pentru ca debitorul să se poată opune la acțiunea cambială. (Cas. III. — Decizia No. 85 din 14 Febr. 1912.—Săpt. juridică pag. 288).

32. Instanța de fond comite exces de putere și omisiune esențială când, întemeindu-se pe scrisorile părților, prin care s'a convenit ca suma prevăzută în cambie să fie plătită în rate; obligă pe debitor să plătească numai o parte din acea sumă care era exigibilă, fără ca în dispozitiv să se pronunțe asupra restului, să arate termenele lui de plată și să reguleze modul lor de achitare, sau să fi constat că pentru acest rest s'a emis cambii noi cu alte scadențe. (Cas. III. — Decizia No. 262 din 9 Mai 1912).

33. Simplul fapt al protestului cambiei nu implică nesolvabilitatea, ci trebuie să se dovedească că este dată situația cerută de art. 1029 c. civ., pentru a se putea susține că debitorul a pierdut beneficiul termenului, în ce privește plata în rate prevăzută de niște scrisori ale părților. (Cas. III. — Decizia 262 din 9 Mai 1912).

34. Când instanța de fond admite în

contra acțiunii cambiale niște modificări rezultând din mai multe scrisori eminate dela chiar reclamantul, modificări relative la modul plății, prin aceasta nu violează art. 349 c. com. ci face o justă aplicațiune a acestui articol. (Cas. III. - Decizia 262 din 9 Mai 1912).

^ 5. Dacă debitorii cambiali nu au articulat temerea că ar putea fi expuși să plătească încă odată proprietarului legitim și dacă nu există nici situația că ar putea fi împedecați să opune liberațiunea, ne enunțându-se nici o opunere contra obligației cambiale, ca atare, ci numai obiecțiuni bazate pe fapte și pretenții streine de cambie, și care conform art. 349 nu se pot valorifica în instanța cambială, în asemenea caz este inutil a se discuta dacă dispozițiile art. 69 și 70 pr. c, care obligă pe mandatar să arate numele mandantului, sunt supuse sancțiuni nulității, sau dacă reclamantul de la prima instanță a schimbat în apel calitatea de posesor al cambiei în aceea de mandatar cambial. (Cas. III.—Decizia 261 din 9 Mai 1912. — *Săpt. juridică* pag. 443).

36. Tribunalul n'a violat art. 98 și 99 din legea jud. de ocoale, ci a făcut o justă aplicare a art. 349 c. com. când a respins apelul ca tardiv, constaiând că cartea de judecată în materie cambială a fost pronunțată în ziua de 4 Mai, iar apelul a fost introdus la 20 Iunie. (Cas. III.—Deciza No. 275 din 22 Mai 1912. În acelaș sens Cas. III. — Decizia No. 367 din 25 Sept. 1912).

37. Trib. nu violează acest art. când respinge cererea pârâtului de a se chema reclamantul la interogator și de a se suspenda judecata acțiunii cambiale până la rezolvarea acțiunii în anularea cambiei, pe motiv că aceste excepțiuni nu sunt de o grabnică soluție, de oarece numai instanța de fond este în măsură să cunoască

Art. 350. Posesorul cambiei perde acțiunea în recurs în contra trăgătorului și în contra giranților, după expirarea termenelor de mai sus :

dacă aceste excepțiuni întrunesc sau nu condițiile cerute de lege. (Cas. III. -Dec. 26 din 18 Ian. 1913. - *Jurispr. Rom.* pag. 134).

38. Acțiunea prin care se cere o sumă de bani derivând dintr'o cambie și o altă sumă dintr'un cont curent, este o acțiune comercială, astfel că cererea reconvențională a pârâtului este admisibilă în principiu, reclamantul neputând, în urmă, prin faptul său unilateral să schimbe caracterul acțiunii, renunțând la cererea sumei derivând din cont curent și transformând astfel acțiunea într'un proces pur cambial, să facă neadmisibilă cererea reconvențională a pârâtului. (Cas. III. — Decizia No. 426 din 30 Oct. 1913. - *Jurispr. Rom.* pag. 52 din 1a14).

39. Termenul de apel în contra cărților de judecată date în materie cambială este de 10 zile, conform art. 99 din legea jud. de ocoale și curge, în toate cazurile dela pronunțare, conform art. 349 c. com., întru cât această dispoziție din c. com., nu a fost îndepărtată printr'altă contrară expresă în legea jud. de ocoale (Cas. III. Dec. 46 din 26 Nov. 1913. *Jurispr. Rom.* pag. 103/1914).

— Vezi în acelaș sens Cas. III. Dec. No. 445/1912 și alte decizii în *Jurispr. Bomând* pag. 44/1913).

40. Curtea de apel nu violează acest art. și nici dreptul de apărare al părții când admite complectarea începutului de dovadă scrisă, invocat de parte numai prin jurământul supletoriu, ca singurul ce poate completa cu grabnică soluție această probă, înlăturând interogatoriul și proba cu martori. (Cas. III. — Dec. 182 din 26 Martie 1913.— *Jurispr. Rom.* pag. 339).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4 și 9, art. 46; No. 1, 4 și 5, art. 55; art. 57; No. 5, art. 270; No. 1, 2 și 3, art. 273; No. 8, art. 275; No. 2 și 3, art. 281; art. 283 și art. 342.

1) Pentru înfățișarea cambiei plătibile la vedere sau la o epocă iixă după vedere;

2) Pentru protestul de neplată ;

3) Pentru exercițiul acțiunii de recurs.

(iiranții perd de asemenea acțiunea lor de recurs în contra obligațiilor anteriori, după expirarea termenelor de mai sus, fiecare în cecece îl privește.

Cererea în judecată, deși intentată dinaintea unor judecători necompetinți, împiedică pierderea acțiunii de recurs. (Com. 282, 311, 314, 319,334; civ. 1870; ital. 325).

Adnotații. — Atunci când este vorba de verificarea semnăturii din o petiție a unei părți, o asemenea verificare se face de tribunal, fără a mai cita în persoană pe partea a cărei semnătură se verifică. (Cas II Dec No. 460 din 30 Oct. 1902 *Bul.* pag. 1108)

2. Deși după art. 345, combinat cu 350 din c. com., posesorul cambiei trebuie să intenteze acțiunea de regres contra coobligaților anteriori, în cele 15 zile dela data protestului, sub pedeapsa pierderii acțiunii în contra coobligaților, însă când se constată că o asemenea acțiune a fost intentată în întrul aceluși termen, dar a fost anulată de prima instanță pentru motive de formă, această nulitate de formă nu poate atrage pierderea acțiunii,

față cu art. 1869 și 1870 din c. c. aplicabile și în materie comercială, care prescrie că în asemenea caz, cererea în judecată întrerupe prescripțiunea, chiar și atunci când acțiunea este nulă pentru lipsă de formă. (Cas. II. — Decizia No. 460 din 30 Octombrie 1902. — *Bul.* pag. 1108).

3. O acțiune de regres, care a fost introdusă în termen de 15 zile dela protest în contra girantului, însă care a fost declarată nulă (în speță ca netimbrată) nu poate să întrerupă decăderea de drepturi, creată prin art. 350 c. com. (Cas. III. Dec. No. 16 din 18 Ian. 1910. — *Bul.* pag. 101).

— Vezi și jurispr. de sub art. 342 ; No. 4 și 6, art. 345 și art. 347.

Art. 351. Cu toată pierderea acțiunii de recurs, trăgătorul rămâne obligat către posesorul cambiei pentru suma dela care trăgătorul ar avea, în alt chip, un folos nedatorit în paguba posesorului.

În cazul prevăzut de art. 341, această dispozițiune va fi de asemenea aplicabilă acceptantului unei polițe și emitentului unui bilet la ordin. (Com. 350; ital. 326).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 344.

SECȚIUNEA XI

Despre cambie purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falsă ori falsificată

Art. 352. Cambia semnată de persoane incapabile e valabilă în privința persoanelor capabile cari au semnat-o.

Cambia purtând o semnătură falsă sau falsificată are tărie

față cu toți giranții și cu emitentul, ale căror semnături nu sunt false sau falsificate. (Com. 10 urm., 14 urm., 297, 353; civ. 950, 1047, 1653; ital. 327).

Adnotații. — « Înaintea instanței comerciale se pot aduce acte cari au fost prezentate și discutate înaintea instanței corecționale, și ele fac deplină dovadă, dacă nu sunt combătute înaintea instanței comerciale. (Cas. II. — Decizia 183 din 2 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1016).

2. O cambie pentru a putea fi ținută

Art. 353. Acei cari au girat, avalizat sau acceptat o cambie falsă, sunt obligați față cu posesorul, ca și când ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambie adevărată. (Com. 277, 290, 297, 352 ; civ. 966, 1653; ital. 328).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 17, art. 270.

SECȚIUNEA XII

Despre cambie perdută sau sustrasă

Art. 354. O cambie perdută sau sustrasă se poate declara fără tărie față cu orice posesor care nu va exercita drepturile sale în termenul hotărât prin dispozițiunile următoare. (Com. 355; ital. 329).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 6, art. 55.

Art. 355. Proprietarul unei cambii perdută sau sustrasă poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului plății. Dacă președintele tribunalului va găsi că reclamantul a justificat proprietatea și pierderea sau sustragerea cambiei, el va ordona, prin încheiere, publicarea unei ordonanțe coprinzând transcrierea exactă sau o descriere precisă a cambiei perdută sau sustrasă, și invitarea către oricine o posedă de a o înfățișa la grefa tribunalului, înștiințând că, în lipsă de înfățișare, ea se va declara fără tărie față cu posesorul.

Termenul pentru prezentarea cambiei va fi de 40 zile pentru cambiile trase sau emise în țară; iar pentru cele afară din țară se vor aplica termenele prevăzute în art. 346.

Ordonanța va trebui să fie afișată în sala tribunalului, în localurile bursei celei mai apropiate și în sala comunei locului plății. Ea va trebui să fie publicată de asemenea în foaia anunțurilor judiciare ale aceluiaș loc și în alte ziare pe cnri, după

împrejurări, prezidentul le va însemna în încheierea sa. Termenul va curge dela data scadenței cambiei, dacă ea n'a ajuns încă la scadență, și în caz contrariu dela publicarea ordonanței. (Com. 354, 356, 960; 2 urm. leg. 21 Ian. 1883; ital. 330).

Adnotații. — Vezi **jurispr. de sub No. 6, art. 55.**

Art. 356. In cursul termenului stabilit în articolul precedent, proprietarul cambiei va putea exercita toate actele cari tind la păstrarea drepturilor sale, și după scadență el va putea cere plata, dând cauțiune, sau, în lipsă de cauțiune, consemnarea sumei.

Uupă trecerea acestui termen și constantându-se că cambia perdută sau sustrasă nu s'a prezentat, ea se va declara fără tărie față cu posesorul, prin o hotărâre a tribunalului, dată contradictoriu cu cei obligați.

Această hotărâre va descărca cauțiunile date. (Com. 282, 311, 319, 321, 328, 342, 345 urm., 355, 960; civ. 1659-1661, 1675 urm.; 4 urm. leg. 21 Ian. 1883; ital 331).

Art. 357. Posesorul, care se va justifica prin o serie neîntrepută de giruri, nu poate fi obligat a înapoia cambia, excepându-se cazul de rea credință sau de greșeală mare săvârșită în dobândirea ei. (Com. 58, 309 ; ital. 332).

Adnotații. — !• Posesorul unei cambii girată dovedește că este proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la dânsul și nu poate fi obligat a înapoia acea cambie decât în cazul când se va dovedi că este de rea credință, sau în caz de greșeală mare săvârșită în dobândirea ei. (Cas. sect. vac.

Dec. No. 207 din 2 Iulie 1901. B</pag. 1085).

2. Cel ce plătește o cambie nu este îndatorat să examineze autenticitatea girurilor și aceasta fără nici o distincțiune acel ce e îndatorat a plăti cambia și acel care o scontează. (Cas. Sect. vac. Dec. No. 207 din 2 Iulie 1901. **Bul. pag. 1085).**

SECȚIUNEA XIII

Despre ordinul în produse sau mărfuri

Art. 358. Ordinul în produse sau mărfuri e o poliță și se regulează după dispozițiunile capitolului de față, cu rezerva modificărilor coprinse în articolele următoare. (Com. 270 urm., 359 urm.; ital. 333).

Art. 359. Ordinul în produse sau mărfuri trebuie să coprindă numirea de poliță sau de ordin în produse sau mărfuri, rostită în textul înscrisului, și să arate natura produselor sau

mărfurilor de predat, calitatea și cantitatea lor. (Com. 270 § 2, 5; 25 g 5 leg. 31 Iul. 1881; ital. 334).

Art. 360. In ordinul în produse sau mărfuri se va hotărî epoca când va trebui să se facă predarea.

In lipsă de asemenea lămurire, calitatea de poliță va fi exclusă, cu rezerva efectelor obligațiunilor după natura lor civilă sau comercială. (Com. 270 § 6, 273; ital. 335).

Art. 361. După trecerea termenului fixat în ordin, posesorul va avea facultatea a'l executa sau prin încărcarea mărfii pe apă sau pe uscat, sau prin strămutarea acestei mărfii în alte locuri de depozit, sau în alte magazine.

Dacă posesorul vrea să o păstreze în depozitele sau în magazinele unde ea se găsește, după trecerea termenului fixat în ordin, mărfurile vor rămâne pe socoteala și în rizicul său. (Com. 310, 360; civ. 971, 1156; ital. 336).

Art. 362. In lipsă de convențiuni speciale, cheltuelile predărei, sau, după cazuri, acelea ale măsurării sau ale cântăririi, vor fi în sarcina aceluia care trebuie să predea.

Cheltuelile primirii vor fi în sarcina creditorului căruia va trebui să se facă predarea. (Civ 1317; ital. 337).

Art. 363. Prețul mărfii nepredate se va regula, întru cât privește plata despăgubirilor, după cursul pieței la locul și în timpul hotărât pentru predare.

Cursul se va regula după dispozițiunile coprinse în art. 40. (Com. 62, 337; ital. 338).

CAPITOLUL II

Despre cek

Art. 364. jQricine are...sume...de,bani disponibile la o bancă sau la orice persoană, va putea dispune de aceste sume, în tot sau în parte, î, folosul său personal, șaii în folosul unui al t^ea., prin".un cek, (Com. 270; ital..339)

Adnotații. — Una din condițiunile esențiale pentru a da drept la emiterea unui cek este ca în momentul emiterii lui cel 'iIXi13iț£_ăâ â'bă suma (fin cek*"disponibilă în mâinile persoanei asupra căreia este emis și o sumă este disponibilă. atuncL_ΔiJ^e^IijcB^S". și. .exigibilă- (Cas. I.—Dec. No. 323 din 12 Sept. 1911' **Bul. pag. 1184).**

Art. 365. Cekul trebuie să arate suma de plătit, șșâ fie datat și semnat de emitent. El va"putea fi emis la înfăți.șălor sau

In folosul unei persoane numite*). VjLJX*J'.* fi plătitibil la vedere sau într'un termen care nu va fi mai mare de zece zile dela înfățișare.™*'

Kl^ajutea__șã fie subscris în ordin și transmis chiar prin gir In alb**)..(Corn? 5 7 ^ 0~urm7279; 15 § 1 lit. c. leg. 31 Iul. 1881; ital. 340).

Art. 366. Sunt aplicabile cek.ului toate dispozițiunile privitoare la gfr7 îa aval, la semnătura persoanelor incapabile, la semnaturile false sau falsificate, l,ijycadența și plata cambiilor, la profesorTa acțiunea în contra emitentului și în contra giranților. (Com. 277 urm., 296 urm., 305 urm., 309 urm., 326 urm., 339 urm., 352, 357; ital. 341).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 3 și 4, art. 280.

Art. 367. Posesorul cekului trebuie să-l înfățișeze trasului pentru plată, în cele opt zile dela dată, dacă el este emis în locul plăței, și în cele cincisprezece zile, dacă el e plătitibil într'un loc osebit de acela unde el este emis. Ziua datei nu este coprinsă în acest termen. (Com. 282, 311; ital. 342).

Art. 368. Posesorul cekului, care nu-l înfățișează în termenele de mai sus, perde acțiunea sa în contra giranților; el perde chiar acțiunea sa în contra emitentului, dacă suma nu este disponibilă prin faptul trasului, la scadența termenelor de mai sus. (Com. 282, 350 urm., 367, 949 § 2; ital. 343).

Art. 369. Acela care emite un cek fără dată, sau cu o dată falsă, sau fără să existe în mâinile depozitarului suma disponibilă, va fi pedepsit cu o amendă egală cu zece'la sută a sumei arătată în cek, afară de pedepsele prevăzute în legea penală, dacă va fi caz. (Pen. 125; ital. 344).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 364.

TITLUL X

DESPRE COMPTUL CURENT

Art. 370. Contractul de compt curent produce:

1) Strămutarea proprietăței valorilor înscrise în comptul curent asupra primitorului lor, prin aceea că el le trece în debitul său, și novațiunea obligațiunei de mai 'nainte între acela care

*) In codul italian lipsește dispoziția „sau în folosul unei persoane numite”.

**) Acest alineat nu există în textul italian.

a trimis valorile și primitorul lor. înscrierea însă în comptul Curent a unui efect de comerț sau a unui alt titlu de credit e presupusă făcută sub «rezerva încasării» ;

2) Compensațiunea reciprocă între părți, până în concurența debitului și a creditului respectiv la încheierea socotelei, cu rezerva plăței diferenței;

3) Curgerea de dobânzi pentru sumele trecute în comptul curent în debitul primitorului, dela data înscrierii.

Dobânzile sunt cele comerciale și se socotesc pe zi, dacă părțile nu s'au învoit altfel. (Com. 42; civ. 969,1017, 1128,1143 urm., 1202, 1391, 1397 urm., 1589; ital. 345).

III. — I. Când este stabilit că convenția dintre părți constă într'o deschidere de credit în cont-curent, în asemenea caz remiteri din partea aceluia căruia i s'a deschis creditul nu sunt obligatorii pentru dânsul, ci facultative, când în convenție asemenea remiteri nu sunt prevăzute și neîndeplinirea unor obligații ce n'au fost prevăzute în convenție constituie simple afirmări, asupra cărora instanța de fond nu este ținută să se pronunțe. (Cas. II. — Dec. 271 din 29 Nov. 1899. — *Bul.* pag. 1351).

2. Instanța de fond este suverană a interpreta pe temeiul actelor produse, natura contractului intervenit între părți

și hotărîrea sa în această privință nu este supusă cenzurii Curții de casație. (Cas. II.—Dec. 271 din 29 Nov. 1899. — *BuL* pag. 1350).

3. Efectul esențial al contractului de cont-curent este că creanțele ce se nasc în decursul duratei contului-curent își pierd individualitatea lor, transformându-se în articole de credit și de debit, astfel că soldul final, ce rezultă din compunerea acestor articole, este singur exigibil și constituie o adevărată datorie, iar articolele de credit și de debit formează un tot indivizibil. (Cas. II. — Dec. No. 119 din 7 Mai 1901. — *Bul.* pag. 856).

Art. 371. Existența comptului curent nu exclude drepturile de comision și plata cheltuielilor pentru afacerile însemnate în comptul curent. (Com. 405, 412 ; ital. 346).

Art. 372. încheierea comptului curent și lichidarea diferenței vor avea loc la scadența termenelor stabilite prin convențiuni, și în lipsă la 31 Decembrie a fiecărui an.

Dobânda diferenței curge dela data lichidării.

Numai diferența (saldo) lichidată la încheierea comptului curent poate fi supusă execuțiunei sau opririi în mâna unui al treilea, sau asigurată prin ipotecă. Dacă s'a consimțit o ipotecă prin credit deschis, posesorii efectelor create sau negociate în termenul acestei deschideri de credit nu se vor putea folosi de dânsul, decât până la concurența soldului final al comptului*). (Com. 43,907 urm.; civ. 969, 1768 urm.; ital. 317).

*) Ultimul alineat lipsește din codul italian.

Adnotații. — Când partea a primit convențiunea părților. (Cas. III. — Dec. conturile curente trimestrial, fără nici o opunere, prezumțiunea este că așa a fost No 244 din 30 Sept. 1908. — *Bul.* p. 1576)-

Art. 373. Contractul de compt curent e de drept desființat:

- 1) Prin scadența termenului convenit;
- 2) In lipsă de convențiune, prin retragerea uneia din părți;
- 3) Prin falimentul uneia din părți.

Desființarea contractului de compt curent se poate cere in caz de moarte, de interdicțiune sau incapacitate legală a uneia din părți. (Civ. 435, 458, 969, 1533; ital. 348).

Adnotații. — Incheierea contului curent și lichidarea diferenței vor avea loc la scadența termenelor stabilite prin convențiune, și în lipsă de convențiune, la faliment al uneia din părți, când devin exigibile toate creanțele cu termen. (Cas. III.—Decizia No. 346 din 12 Decembrie 31 Decembrie al fiecărui an. Art. 373 1907. — *Bul.* pag. 1992).

TITLUL XI

DESPRE MANDATUL COMERCIAL ȘI DESPRE COMISION

CAPITOLUL I

Despre mandatul comercial

SECȚIUNEA I

Despre mandatul comercial în general

Art. 374. Mandatul comercial are de obiect tratarea de afaceri comerciale pe seama și socoteala mandantului.

Mandatul comercial nu se presupune a fi gratuit. (Com. 3—6, 405; civ. 1202, 1532, 1534; 32 § 3 leg. 31 Iul. 1881; ital. 349).

Adnotații. — Deși după dispozițiile c. art. 991 c. civ., mandatul este salariat, civ., mandatul și gestiunea de afaceri sunt gratuite, însă când este vorba de o afacere comercială, spre deosebire de (Cas. III.—Decizia 284 din 27 Oct. 1909. *Bul.* pag. 1199).

Art. 375. Deși conceput în termeni generali, mandatul comercial nu se întinde și la afacerile cari nu sunt comerciale, afară numai dacă aceasta se declară cu precizie prin mandat.

Dacă mandatarul nu are instrucțiuni decât asupra unor părți ale afacerii, mandatul se socotește liber pentru celelalte.

Mandatul pentru o anume afacere cuprinde împuternicire și pentru toate actele necesare executării lui, chiar când nu ar fi anume arătate. (Com. 374, 395, 404; civ. 1202, 1535 urm.; ital. 350).

Adnotații. — Legea comercială nu cere nicăeri un mandat special pentru încheierea concordatului, iar după acest art. mandatul comercial trebuie să fie interpretat în mod larg. Astfel, când instanța de fond constată că intenția mandanților a fost

ca ei să poată fi reprezentați de procuratorii lor la încheierea unui concordat, prin aceasta uzează de un drept suveran de a interpreta contractele dintre părți. (Cas. III. — Dec. No. 324 din 14 Nov. 1908. — *Bul.* pag. 1976).

Art. 376. Comerciantul care nu vrea să primească o însărcinare este dator, în cel mai scurt termen posibil, să facă cunoscut mandantului neprimirea; în acest caz este încă dator a face să se păstreze în loc sigur lucrurile ce i s'au expediat și să îngrijească de dănsese în socoteala mandantului, până ce acesta va putea lua măsurile necesare.

In caz de întârziere, el va putea încă cere sechestrul judiciar și chiar vânzarea lucrurilor, după formele prevăzute de art. 71. (Civ. 1533, 1539, 1556; ital. 351).

Art. 377. Dacă lucrurile primite în socoteala mandantului, prezintă semne*) de stricăciuni suferite în timpul transportului, mandatarul va trebui să ia toate măsurile necesare pentru păstrarea drepturilor mandantului, față cu cel ce a făcut transportul; altfel este responsabil de lucrurile primite după descrițiunile coprinse în scrisorile de cărat sau în polițele de încărcare. Dacă stricăciunea reclamă îngrijiri urgente, mandatarul poate cere vânzarea lucrurilor, după formele prevăzute de art. 71. (Com. 434, 440; ital. 352).

Art. 378. Mandatarul este îndatorat a face cunoscut mandantului toate faptele ce ar putea să-l hotărască a revoca sau modifica mandatul. (Ital. 353).

Art. 379. Mandatarul este răspunzător de stricăciunile lucrurilor ce îi sunt încredințate spre păstrare, afară de cele provenite din caz fortuit, forță majoră, din vițiul sau chiar natura lor. (Civ. 1083, 1539 urm.; ital. 354).

Art. 380. Mandatarul e ținut a plăti dobândă la sumele de bani cuvenite mandantului, din ziua în care era dator a le trimite sau a le consemna. (Com. 43, 383, 763; civ. 1088, 1541, 1544, 1589; ital. 355).

Art. 381. Mandatarul, care nu se conformă instrucțiunilor primite dela mandant, răspunde de daune interese. (Com. 408 urm.; civ. 1083 urm., 539; ital. 356).

*) Codul italian prevede „semne vizibile”

Adnotații. — Expeditorul autorizat a scoate marfa dela vamă și a o expedia destinatarului este responsabil de daune către mandante, dacă, printr'o greșită de clarăție ce face la vamă asupra mărfurilor ce conțin coletele, dă loc la confiscarea lor. (Cas. II. — Decizia 54 din 11 Martie 1896. — *Bul.* pag. 608).

Art. 382. Mandatarul este dator a încunoștiința fără întârziere pe mandant despre executarea mandatului.

Dacă în urma primirei acestei încunoștiințări, mandantul întârzie răspunsul un timp mai lung decât cel cerut de natura afacerii, el este considerat că a acceptat executarea mandatului, chiar dacă mandatarul a trecut peste limitele mandatului. (Com. 381; civ. 1537, 1546; ital. 357).

Art. 383. Mandatarul care schimbă destinațiunea sumelor primite în socoteala mandantului, e dator dobândă la aceste sume din ziua în care le-a primit, deosebit de daune interese provenind din neîndeplinirea mandatului și de orice altă acțiune, chiar penală, în caz de doi sau fraudă. (Com. 43, 381, 382; civ. 1539, 1544, 1589; pen. 323; ital. 358).

Art. 384. Mandatarul este dator să-și arate mandatul persoanelor cu cari tratează, când i se cere.

El nu poate opune celor de al treilea instrucțiunile deosebite ce i s'ar fi dat de către mandant, afară numai dacă nu probează că aceștia aveau cunoștință de ele în momentul când obligațiunea a fost contractată. (Civ. 1545; ital. 359).

Art. 385. Mandantul e ținut a procura mandatarului mijloacele necesare pentru îndeplinirea mandatului, afară numai dacă nu există convențiune contrarie.

Art. 386. Suma ce se datorește mandatarului pentru executarea mandatului se determină, în lipsă de convențiune, de către judecată, după împrejurări. (Civ. 969; ital. 360).

Adnotații. — Mandatarul, pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului său, are un privilegiu special, conf. art. 387 și 388, pe care poate să-I exercite asupra bunurilor mandantului cari se găsesc la dispoziția sa, după ce îi va notifica formal sumele ce îi sunt datorite, cu invitațiunea de a-i face plata în termen de 5 zile. Deși mandantul n'a făcut opoziție contra ordonanței prezidențiale, prin care s'a ordonat vânzarea acelor bunuri, în termen de 3 zile dela primirea notificărei, totuși dacă sumele ce se datoresc mandatarului nu sunt fixate prin convenție, ele având a fi fixate de judecată conf. art. 386 cod. com., Trib. poate suspenda vânzarea ordonată, de oarece, după art. 378, alin. II din pr. civ., când sumele cerute nu sunt certe și lichide, urmărirea poate fi amânată până se va face lichidarea. (Cas. III. — Decizia No. 407 din 25 Octombrie 1911. — *Bul.* pag. 1340).

Art. 387. Mandatarul, pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului sau și chiar pentru retribuțiunea sa, are un

privilegiu special. Acest privilegiu se exercită asupra lucrurilor mandatului pe cari mandatarul le deține pentru executarea mandatului, sau cari se găsesc la dispozițiunea sa, în magazinele sale, sau în depozite publice, sau pentru cari el poate proba prin posesiunea legitimă a poliței de încărcare, sau a scrisoarei de cărat, că i s'au expedit.

Creanțele sus zise au precădere asupra oricăror alte creanțe contra mandantului și chiar contra vânzătorului ce revendică, cu toate că plățile și cheltuelile vor fi fost făcute înainte sau după ce lucrurile au intrat în posesiunea mandatarului.

În caz de faliment al mandantului, privilegiul mandatarului asupra lucrurilor cumpărate în socoteala lui, se exercitează conform dispozițiunilor de la cap. III, titlul IV, cartea III, din acest codice.

Dacă lucrurile mandantului au fost vândute de către mandatar, privilegiul subsistă asupra prețului. (Com. 43, 414 urm., 565 urm., 814 urm.; civ. 1547 urm., 1550, 1733; ital. 362).

Adnotații. — În materie comercială din 19 Mai 1899 — *Bul.* pag. 721). mandatarul are dreptul de retenție pentru — *Vezi și jurispr. de sub art. 386.* sumele lui datorite. (Cas. II.—Dec. 131

Art. 388. Pentru a exercita dreptul arătat în articolul precedent, mandatarul trebuie să notifice formal mandantului sumele ce-i sunt datorite, cu invitațiune de a i se face plata în termen de cinci *) zile și cu prevestirea că, la caz de neplată, se va procede la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului.

Mandantul va putea face opozițiune, citând pe mandatar înaintea judecaterii. Opozițiunea va trebui să fie notificată mandatarului în termen de trei zile dela primirea notificațiunei de către mandant.

Dacă mandantul nu are reședința sau domiciliul ales în locul de reședință al mandatarului, termenul pentru opozițiune va fi de 10 zile, dacă mandantul domiciliază în circumscripțiunea unui tribunal limitrof; de 20 zile, dacă domiciliază în orice altă parte a țării; de două luni dacă domiciliază afară din România.

Dacă termenul a trecut sau opozițiunea s'a respins, mandatarul poate, fără altă formalitate, să facă a se vinde lucrurile sus zise, conform dispozițiunilor art. 68. ((lom. 482 urm.; ital.

*) În codul italian termenul e de trei zile.

Adnotații. — I. După art. 1533 c. civ. mandatul poate fi nu numai expres dar și tacit, atât în privința acceptării cât și pi conferirii lui. Mandatul tacit poate să rezulte din fapte sau acte cari îl dovedese într'un mod neîndoelnic. Aprecierea întinderei unui asemenea mandat este o cestiune de fapt, lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Cas. III. — Dec. No. 25 din 2 Febr. 1909. — *Bul.* pag. 203).

2. Dacă partea n'a făcut opozițiune la ordonanța de scoatere în vânzare a măr-

furilor, prin aceasta dânsa nu pierde dreptul rezultând din dispozițiunile art. 998 c. civ. de a intenta acțiune principală pentru daune, întrucât calea opozițiunii, departe de a creia o decădere pentru partea care n'a uzat de ea, este o înlesnire mai mult pentru parte, spre a evita vânzarea mărfurilor sale. (Cas. III. — Decizia No. 46 din 5 Febr. 1910. — *Bul.* pag. 289).

— Vezi și jurispr. de sub art. 386 și 387.

Art. 389. Dacă mai mulți mandatarii sunt numiți prin același act, fără a se arăta că ei trebuie să lucreze împreună, fiecare din ei poate lucra în lipsa celuilalt.

Dacă prin act se declară că mandatarii trebuie să lucreze împreună și mandatul nu este primit de toți, acei ce acceptă se socotesc autorizați a-l îndeplini, când ar forma majoritatea celor numiți.

Co-mandatarii sunt responsabili solidar. (Com. 42, 143, 149; civ. 1543; ital. 364).

Art. 390. Afară de cazurile prevăzute de codicele civil, mandatul încetează:

1) Prin căsătoria femeii comerciantă ce a dat sau primit mandatul, dacă nu este autorizată a continua comerțul conform dispozițiunilor art. 15;

2) Prin revocarea autorizațiunii de a exercita comerțul, ce fusese acordată femeii măritate sau minorului cari au dat sau primit mandatul. (Com. 18; civ. 1552; ital. 365).

Art. 391. Mandantul sau mandatarul care, fără cauză justă, prin revocarea sau renunțarea sa, întrerupe executarea mandatului, răspunde de daune interese.

Dacă executarea mandatului este întreruptă prin moartea mandantului sau a mandatarului, retribuțiunea acestui din urmă se va determina după ce s'a executat, în proporțiune cu ceeace s'ar fi datorit pentru completa executare a mandatului. (Com. 119; civ. 998, 1084, 1522 urm., 1556; ital. 366).

Adnotații. — Dacă există o justă cauză de revocare a mandatului, mandatarul nu e în drept a cere daune interese și nici are a se plânge că revocarea man-

SECȚIUNEA II

Despre prepuși și reprezentanți

Art. 392. Prepus este acela care este însărcinat cu comerțul patronului său, fie în locul unde acesta îl exercită, fie în alt loc. (Ital. 367).

Art. 393. Patronul răspunde de faptele prepusului și de obligațiunile contractate de el, în limitele însărcinării ce-i-a dat.

Dacă sunt mai mulți patroni, fiecare din ei este solidar responsabil.

Dacă patronul este o societate comercială, responsabilitatea societărilor se regulează după natura societății. (Com. 42, 77, 396; civ. 1000. 1546, 1551; ital. 368).

Adnotații. — Soc. streine răspund de faptele și obligațiunile reprezentanților lor, în limitele însărcinărilor ce le-au dat. (Cas. I.—Dec. No. 179 din 24 Aprilie 1901. — *Bul.* pag. 660).

Art. 394. Mandatul dat prepusului poate fi expres sau tacit.

Mandatul expres trebuie să fie depus la tribunalul în a cărui jurisdicțiune prepusul are a îndeplini însărcinarea, spre a ii transcris în registrul destinat pentru aceasta și afișat conform dispozițiunilor art. 10.

Un extract al mandatului va fi publicat prin îngrijirea grefierului, în foaia anunțurilor judiciare a localității. Până la îndeplinirea formalităților de mai sus, se aplică dispozițiunile articolului următor. (Com. 395, 961; civ. 1533; ital. 369).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 388.

Art. 395. Față cu cei de al treilea, mandatul tacit al prepusului se socotește general, și coprinde toate actele necesare exercițiului comerțului pentru care este dat.

Patronul nu poate opune celor de al treilea vreo restricțiune a mandatului tacit, dacă nu probează că ei o cunoșteau în momentul contractării obligațiunii. (Com. 375, 384, 394; civ. 1535 urm.; ital. 370).

Adnotații. — I. Când o parte, la întregitor, recunoaște că o clauză a fost inserată în conșământ, fără consimțământul celeilalte, dar adăogă că acea clauză este uzuală și "sub-înțeleasă în toate contractele, partea a doua nefiind decât o justificare a înșării clauzei, instanța de fond o poate înlătura, ca nefiind conexă cu faptul mărturisit, fondându-se pentru aceasta pe prezumțiuni care în materie comercială sunt în genere admisibile, fără a se putea susține că s'a violat principiul indivizibilității mărturisirii. (Cas. III.—Dec. No. 109 din 26 Martie 1907. — *Bul.* pag. 612).

2. Uzurile comerciale, oricât de vortii

și constante ar fi, nu pot fi luate decât ca norme, după cari judecătorii pot aprecia buna credință a părților în executarea contractelor; dar nicăiri legea nu le impune cu putere de autoritate. Prin urmare, violarea acestor uzuri nu poate atrage casarea deciziunilor cari n'au ținut seamă de dănsese, fiindcă menirea curții de casare este de a menține unitatea de interpretare a legilor și uniformitatea de jurisprudență, în cazurile unde legea este obscură sau îndoioasă, iar nu de a cerceta și de a da putere de lege uzurilor comerciale, cari pot varia după timpuri și locuri. Astfel, nici un text de lege neimpunând părților obligațiunea de a se supune Trib. arbitrai din Brăila, ins-

Art. 396. Prepusul este totdeauna dator a trata în numele patronului și să arate în subsemnătura sa, pe lângă numele și pronumele său propriu, numele și pronumele sau firma patronului cu mențiunea «prin procură», sau alta asemenea.

În lipsa unei asemenea declarațiuni, prepusul se obligă personal; cei de al treilea însă pot exercita și contra patronului acțiunile ce derivă din actele prepusului, privitoare la exercițiul comerțului cu care acesta a fost însărcinat. (Com. 403; ital. 371).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art 277.

Art. 397. Prepusul nu poate, fără învoirea expresă a patronului, a face operațiuni, nici a lua parte, în socoteala sa proprie sau a altuia, la alte negoțuri de natura aceluia cu care este însărcinat.

În caz contrariu, prepusul este responsabil de daune interese, și patronul are încă dreptul de a reține pentru sine foloasele ce ar rezulta din aceste operațiuni. (Com. 112 urm., 116, 152, 525; civ. 1084 urm.; ital. 372).^o

Art. 398. Prepusul e responsabil solidar cu patronul de observarea dispozițiunilor coprinse în titlurile III și IV ale acestei cărți, în ce privește comerțul cu care este însărcinat. (Com. 10 urm., 22 urm.; civ. 1039* 1041; ital. 374).

Art. 399. Revocarea mandatului expres trebuie să fie făcută **fu** aceleași forme cu care el a fost dat. (Civ. 1553 urm.; ital. **371**).

Art. 100. Prepusul poate intenta orice acțiune și a fi chemat

tanța de fond nu comite un exces de putere când respinge proba testimonială pentru a dovedi uzul de a recurge la un asemenea tribunal, pe care nici o lege nu-l autoriză de a funcționa. (Cas. III.— Dec. No. 109 din 26 Martie 1907. — *Bul.* pag. 612).

3. Conosamentul nu poate avea tăria unui act autentic; el, fiind opera numai uneia din părți, nu poate fi opus celeilalte, decât atunci când aceasta din urmă a acceptat expres sau tacit conținutul lui. (Cas. III.— Dec. No. 109 din 26 Martie 1907.— *Bul.* pag. 612).

— Vezi și jurispr. de sub art. 277 și art. 566).

în judecată în locul patronului pentru obligațiunile contractate de dânsul, în exercițiul comerțului cu care a fost însărcinat. (Com. 520, 898; ital. 375).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No 4 art. 70.

Art. 401. Dispozițiunile acestei secțiuni se aplică reprezentanților caselor comerciale sau ai societăților străine, cari de obicei tratează sau încheie în țară, în numele și pe socoteala acestora, afacerile comerciale cu cari au fost însărcinați. (Com. 238; ital. 376).

Adnotații. — Reprezentanții caselor comerciale tratează, în numele și pe socoteala caselor ce reprezintă, afacerile comerciale cu care au fost însărcinați, și deci hotărârile judecătorești obținute pentru aceste afaceri se execută în contra caselor comerciale, nu în contra avere! personale a reprezentanților acelor case. (Cas. II.— Decizia 253 din 7 Oct. 1898. *Bul.* pag. 1212).
— Vezi și jurispr. de sub No. 4 art. 70 și art. 393.

SECȚIUNEA III

Despre comisii călători pentru comerț

Art. 402. Oricine trimite în altă localitate o persoană din serviciul său, autorizând-o cu scrisori, avizuri, circulari sau alte asemenea documente, ca să trateze sau să facă operațiuni de ale comerțului său, rămâne obligat prin faptele contractate de această persoană, în marginele însărcinării ce i-a dat. (Com. 393; civ. 1546; ital. 377).

Art. 403. Dispozițiunile art. 396 se aplică comișilor călători; aceștia însă nu pot subscrie «prin procură», ci trebuie numai să arate numele patronului lor. (Ital. 378).

SECȚIUNEA IV

Despre comisii pentru negoț

Art. 404. Comisii pentru negoț sunt prepuși pentru vânzarea în detaliu a mărfurilor; ei au dreptul ca, în locul unde exercitează comerțul și în momentul predărei, să ceară și să încaseze prețul mărfurilor vândute, putând da pentru aceasta valabilă chitanță în numele patronului lor.

Afară din magazin, ei nu pot cere plata creanțelor patronului. Iară autorizație specială. (Com. 395; civ. 1535—1539; ital. 379j).

CAPITOLUL II

Despre comision

Ari. 405. Comisionul are de obiect tratarea de afaceri comerciale de către comisionar în socoteala comitentului.

Intre comitent și comisionar există aceleași drepturi și obligațiuni ca între mandant și mandatar, cu deosebirile stabilite prin articolele următoare. (Com. 3 urm., 374 urm.; civ. 1539 urm., 1546 urm.; 32 § 3 leg. 31 Iulie 1881; ital. 380).

Art. 406. Comisionarul este direct obligat către persoana cu care a contractat, ca și cum afacerea ar fi fost a sa proprie.

Comitentul nu are acțiune în contra persoanelor cu cari a contractat comisionarul și nici acestea nu au vreo acțiune în contra comitentului. (Ital. 381),

Adnotații. — Deși după acest art., comisionarul este direct obligat către persoana cu care a contractat, ca și cum afacerea ar fi fost a sa proprie, totuși, când se constată că contractul de vânzare nu s'a urmat între comisionar și cumpărător, ci între reprezentantul vânzătorului și cumpărător, acel reprezentant nu poate fi făcut răspunzător de vițiul lucrului vândut. (Cas. III. — Dec. No. 183 din 20 Iunie 1908.-*Bul.* pag. 1299).

Art. 407. Comisionarul trebuie să ție deosebite între dănele și chiar de ale sale proprii, lucrările *) diferiților comitenți, și să aibă în registrele sale partidă deosebită pentru fiecare operațiune.

Dacă comisionarul are în contra aceleiaș persoane creanțe provenind din diferite operațiuni făcute în comptul comitenților săi, sau din o operațiune a sa proprie și a altuia, el este dator a cere dela acel debitor un înscris deosebit pentru fiecare afacere, și în caz de plată să arate în registrele sale persoana pentru care plata s'a făcut.

În lipsă de asemenea arătare, plata se va împărți proporțional între fiecare creanță. (Civ. 1113; ital. 382).

Art. 408. Operațiunile făcute de comisionar cu violarea mandatului sau peste limitele sale rămân în sarcina sa, și prin urmare :

1. Dacă a vândut cu preț mai mic decât cel hotărât sau în lipsă mai mic decât cel curent, el este dator să plătească comitentului diferența, afară numai dacă nu ar proba că vânzarea cu prețul hotărât nu se putea face și că vânzând astfel comitentul a fost scutit de pagubă;

*) Textul italian zice „lucrurile”.

2. Dacă a cumpărat cu un preț mai mare decât cel hotărât, comitentul poate refuza operațiunea și a o considera ca făcută în socoteala comisionarului, dacă acesta nu ar oferi să plătească diferența prețului;

3. Dacă lucrul cumpărat nu corespunde cu calitatea convenită, comitentul îl poate refuza. (Com. 40, 381 ; ital. 383).

Art. 409. Comisionarul care, fără autorizațiunea comitentului, face înaintări de bani, vânzări sau alte operațiuni pe credit, ia asupra-și orice răspundere și comitentul îi poate cere plata neîntârziată a creditelor făcute, cedându-i interesele și foloasele ce ar rezulta din aceasta. (Ital. 384).

Art. 410. Comisionarul care vinde pe datorie este dator să arate comitentului în scrisoarea de aviz, persoana cumpărătorului și termenul acordat; altminteri operațiunea se presupune că s'a făcut pe bani gata; proba contrarie nu este admisă. (Civ. 1202; ital. 385).

Art. 411. Când comisionarul este însărcinat să vândă sau să cumpere cambii, obligațiuni sau efecte ale Statului ori alte titluri de credit, circulând în comerț, sau mărfuri, având preț la bursă ori în piață, dacă comitentul nu a dispus într'altfel, el însuși poate să-i procure pe prețul cerut *) ca vânzător, lucrurile ce trebuia să cumpere sau să rețină pentru sine după prețul curent, ca cumpărător, lucrurile ce trebuia să vândă în socoteala comitentului, deosebit de dreptul său la proviziune.

Dacă, în cazurile mai sus arătate, comisionarul, după îndeplinirea însărcinării sale, nu face cunoscut comitentului persoana cu care a contractat, comitentul are dreptul să considere că cumpărarea sau vânzarea s'a făcut pe comptul său și să ceară dela comisionar executarea contractului, (Com. 40, 374; ital. 386).

Art. 412. Comisionarul nu este răspunzător pentru îndeplinirea obligațiunilor luate de către persoanele cu cari a contractat, afară de convențiune contrarie.

Când comisionarul ia o asemenea răspundere, el este obligat personal, față de comitentul, pentru îndeplinirea obligațiunilor rezultând din contract.

În acest caz, el are dreptul la proviziunea specială numită «pentru garanție», «pentru credit». Această proviziune se stabilește de părți prin convențiunea lor, iar în lipsă este lăsată la aprecierea judecateri. (Com. 386 ; ital. 387).

*) Trebuia să se zică „prețul curent”, despre care este vorba în acest articol și după cum e și în codul italian.

TITLUL XII

DESPRE CONTRACTUL DE TRANSPORT

Ari. 413. Contractul de transport are loc între expeditor sau acela care dă însărcinarea pentru transportul unui lucru și întreprinzătorul care se obligă a-l face în numele său propriu și în socoteala altuia, ori între unul dintre aceștia și cărașul ce se însărcinează a-l face.

Se numește «căraș» persoana care își ia însărcinarea ca într'un mod oarecare să transporte, sau să facă a se transporta, un obiect oarecare.

Obligațiunile între expeditor și *) întreprinzătorul de transporturi pe apă și căpitan sau patron, sunt regulate prin dispozițiunile prevăzute în cartea II a acestei codice. (Com. 557 urm. * ital. 388).

Adnotații. — I. Contractul de transport este un contract consensual, nu un contract literal sau solemn. (Cas. II. — Dec. 178 din 1 Iulie 1999. *Bul.* p. 878).

2. In materie de transport, orice cerere de despăgubire are a fi îndreptată contra primului sau ultimului căraș, având facultatea cărașul chemat a răspunde de fapte ce nu sunt ale sale, de a chema în garanție pe cărașul care l'a precedat imediat, sau pe cel intermediar răspunzător de pagubă. Astfel, când un comerciant din țară comandă marfă în străinătate, și contractează cu un întreprinzător de transporturi din acea localitate să-i expedieze și transporte marfă la adresa sa în țară, și acest întreprinzător o trimite prin intermediul și altor întreprinzători de transporturi, în loc să expedieze direct la adresa cumpărătorului; dacă vreunul din acești expeditori intermediari face o declarație mincinoasă în privința felului mărfii, expunând pe cumpărător să plătească o supra-taxă și amendă, cumpărătorul este în drept a chema în judecată pe ultimul expeditor pentru ai cerc despăgubiri, pentru că expedierea mărfii și prin mijlocirea altor persoane

și prin efectuarea a mai multor scrisori de trăsură nu poate schimba întru nimic caracterul contractului, adică de a fi un contract unic, întrucât intențiunea cumpărătorului a fost la început de a i se trimite direct marfă cumpărată pe numele său propriu și acest contract nu poate fi schimbat fără știrea sa, (Cas. II. — Dec. 269 din 23 Noembrie 1900.—*Bul.* p. 1405).

3. Cărași nu se numesc numai persoanele acelea care și iau însărcinarea ca într'un mod oarecare să transporte o marfă, ci și aceia care fac ca marfă să fie transportată, precum sunt întreprinzătorii de transporturi. (Cas. II. — Dec. 269 din 23 Noembrie 1900.—*Bul.* p. 1405).

4. Obligațiunile reciproce ce rezultă din contractul de transport între expeditor și căraș se mărginesc numai la obiectele predate de expeditor și primite de căraș, cu însărcinare pentru transport, iar nu și pentru alte obiecte, cari din eroare s'ar fi predat și primit, fără nici o comandă și formalitate de transport. Prin urmare, dacă din eroare s'a predat cărașului de către expeditor marfă mai multă decât aceea ce trebuia expedită, cărașul nu e dator să transporte acele

*) Trebuia să se zică „sau”, cum e și în codul italian.

obiecte și e dator a le restitui proprietarului, bine înțeles cu rezerva de a i se plăti cheltuelile pentru păstrarea obiectelor, iar în caz de a nu le putea restitui, devine dator de a plăti valoarea lor. (Cas. III—Decizia No. 84 din 24 Martie 1908. — *Bul.* pag. 605).

S. Cel ce ia însărcinarea de a trans-

porta mărfuri și le transportă el însuși este un căraș și acțiunea sa pentru plata prețului transportării nu poate fi considerată ca derivând dintr'un contract de transport și, deci, nu se prescrie prin termenele prevăzute de art. 948. (Cas. II.—Decizia 120 din 27 Mai 1896.—*£* pag. 912).

Art. 414. Expeditorul trebuie să dea cărașului care i-ar face cerere o scrisoare de cărat.

Scrisoarea de cărat poate să fie la ordin sau la purtător.

Forma și efectele girului scrisoarei de cărat sunt regulate prin dispozițiunile titlului IX din această carte. (Com. 277 urm.) 415, 565 urm.; 17 § 2 legea 31 Iulie 1881; ital. 389).

Adnotații. —'Scrisoarea de căraș' ce are a da expeditorul cărașului servă a constata și dovedi contractul de transport încheiat, dar codul de comerț nu cere, pentru validitatea contractului de transport, facerea și darea scrisorii de căraș; art. 414 prevede că o asemenea scrisoare se dă, dacă cărașul o cere expeditorului. Prin urmare, contractul de transport pu-

tându-se încheia și fără scrisoarea de căraș, existența lui, ca a oricărui contract comercial, se poate dovedi cu martori,' conform art. 46 c. com. (Cas. II. — Dec. No. 34 din 20 Ianuarie 1904. — *Bul.* pag. 81).'

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, art. 413.

Art. 415. Scrisoarea de cărat trebuie să fie datată, scrisă de expeditor și să coprindă :

1. Natura, greutatea, măsura sau numărul lucrurilor de transportat și dacă lucrurile sunt în lăzi sau pachete și calitatea acestora, numărul și sigiliile sau mărcile puse pe dânsese ;

2. Numele expeditorului și locuința sa ;

3. Numele și locuința cărașului;

4. Locul de destinațiune și persoana destinatarului, cu arătare dacă scrisoarea de cărat este la ordin sau la purtător;

5. Portul sau prețul transportului și sumele datorite cărașului pentru expedițiune, adăogându-se cheltuelile anticipate sau de provizion;

6. Timpul în care trebuie să fie făcut transportul sau, când transportul are loc pe calea ferată, dacă trebuie făcut cu mare sau mică iuțeală;

7. Celelalte stipulațiuni asupra cărora părțile s'au înțeles.

Expeditorul se poate desemna el înștiș ca destinatar. (Com. 57, 565 ; ital. 390).

Adnotații. — Prin nici un text de lege sîni regulament nu se prevede că expresiunea „retour gout” scrisă și invocată de către un expeditor pentru cazul de uiaoperea obi etelor dela locul de desti-

Art. 416. Expeditorul este dator a încredința cărașului acelele de vamă sau altele ce ar fi de trebuință; el este răspunzător de coprinsul și regularitatea lor. (Com. 566 ; ital. 391).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 413.

Art. 417. Cărașul va da expeditorului, când acesta i-ar cere, un exemplar al scrisoarei de cărat, subscris de dînsul.

Dacă scrisoarea de cărat e la ordin sau la purtător, girul sau remiterea exemplarului semnat de căraș, transferă posesiunea lucrurilor transportate.

Convențiunile necoprînse în scrisoarea de cărat nu au nici o tărie, față cu destinatarul sau posesorul exemplarului scrisoarei de cărat la ordin sau la purtător, ce a fost subscris de căraș. (Com. 277, 566 ; ital. 392).

Adnotații. — Administrația C. F. pentru transporturi de lucruri fragile și cari se strică ușor poate stipula ca perderile sau stricăciunea să privească pe expeditor, și fără numai dacă nu e culpă vădită din parte-i, iar stipulațiunile cari ar mărgini răspunderile stabilite prin art. 417 și

Art. 418. Dacă cărașul primește lucrurile de transportat iară nici o rezervă, se presupune că ele nu prezintă viții aparente de îmbalotare. (Civ. 1202; ital. 393).

Adnotații. — Cărașul nefiind răspunzător de pierderea sau stricăciunea lucrurilor ce i'au fost încredințate spre transport, când probează că această pierdere sau stricăciune a provenit din faptul expeditorului, urmează de aci că dovada cu martori propusă de direcția c. f. r. spre a dovedi că ambalotarea în saci a

Art. 119. Cărașul este dator să facă expedițiunea lucrurilor de transportat după ordinea în care le-a primit, afară daca, prin natura lor, din cauza destinațiunei ce acele lucruri au, sau pentru alte cuvinte, nu ar trebui să se urmeze într'altfel,

nație la acel de expediere, ar avea de efect scutirea de vamă și alte cheltueli de magazinaj, pentru primirea înapoi a acelor obiecte. (Cas. III. — Decizia No. 217 din 24 Oct. 1906.—*Bul. pag. 1708*).

urm. sunt nule, afară numai de cazul când printr'un tarif special s'ar stabili ca prețul transportului să fie mai mic. (Cas. III. — Dec. No. 167 din 10 Iunie 1908. *Bul. pag. 1261*).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1 art. 413.

mărfei expediate nu era potrivită cu natura ei, și numai din această cauză a provenit stricăciunea, este admisibilă, spre a scăpa de daunele interese ce i se pretind la expeditor. (Cas. II. Decizia 438 din 19 Decembrie 1894. — *Bul. pag. 1298*).

sau dacă nu ar fi împedecat de vre-un caz fortuit sau forță majoră. (Ital. 394).

Adnotații. — Cărașul e dator să facă expedițiunea lucrurilor de transport după ordinul în care le-a primit, de unde urmează că c. f. sunt răspunzătoare de pagubele ce cauzează proprietarului mărfurilor prin faptul că, în loc de a le ex-

pedia cu mare viteză, conform înțelegere stipulate, le-a trimis cu mica viteză, din care cauză mărfurile s'au stricat, prin întârzierea transportării lor la destinațiune. (Cas. II.—Decizia 407 din 31 Oct. 1894. — *Bul. pag. 1017*).

Art. 420. Dacă din caz fortuit sau forță majoră, transportul este împedecat sau peste măsură întârziat, cărașul trebuie să încunoștiințeze îndată pe expeditor, care are facultatea de a rezilia contractul, plătind numai cheltuelile făcute de căraș, și dacă împiedicarea are loc în timpul efectuării transportului, cărașul are încă dreptul la plata portului, în proporțiune cu drumul făcut. În amândouă cazurile se va înapoia cărașului exemplarul scrisoarei de cărat la ordin sau la purtător, pe care la subscris. (Com. 561 urm.; ital. 395).

Art. 421. Expeditorul are dreptul de a suspenda transportul și de a cerc restituirea lucrurilor transportate, sau predarea lor unei alte persoane decât aceea arălată în scrisoarea de cărat, ori va dispune cum va erele de cuviniță; dar este dator a plăti cărașului cheltuelile lăcule și pagubele directe și imediate rezultând din executarea acestui contra-ordin.

Obligațiunea cărașului de a executa ordinul expeditorului încetează din momentul în care, lucrurile fiind ajunse la locul de destinațiune, persoana căreia îi sunt destinate și care posedă actele necesare a făcut cererea de predare cărașului, 'sau din momentul în care acesta i-a remis scrisoarea de cărat. În aceste cazuri numai destinatarul lucrurilor transportate are facultatea de a dispune de dânsule.

Dacă scrisoarea de cărat este la ordin sau la purtător, dreptul arătat în prima parte a acestui articol este al celui ce posedă exemplarul scrisoarei de cărat, subscris de căraș. Cărașul primind contra-ordin, are dreptul să ceară restituirea exemplarului sus zis sau, dacă destinațiunea lucrurilor de transportai s'a schimbat, el poate pretinde o nouă scrisoare de cărat. (Civ. 998, 1081 urm., ital. 396).

Adnotații. — I. Părțile contractante într'un contract de transport pot, conform art. 439 c. com. și art. 70 alin. ultim, din regulamentul c. f. r., să prevadă o

clauză penală pentru întârzierea predării, în care caz nu se cere ca paguba să se probeze, și singura condițiune pentru validitatea unei asemenea clauze este

IM să fie înscrisă în litere la locul anume arătat în scrisoarea de trăsură, și dacă această indemnitate dacă nu este cerută de expeditor, poate fi cerută și de destinatar, dacă clauza a fost stipulată în interesul lui. (Cas. II. — Decizia 124 din 5 Mai 1898. — *Bul.* pag. 758.)

2. Direcțiunea generală a C. F. R. primind spre expediere o marfă trimisă unei persoane contra ramburs și predând acestei persoane marfa, deși a refuzat a plăti rambursul, în loc să înapoeze marfa expeditorului, prin aceasta direcțiunea este în culpă și deci responsabilă de prejudiciul cauzat expeditorului acelei mărfi. In acest caz însă dacă direcția este

chemată în judecată de către expeditorul mărfii, dânsa este în drept a chema în garanție pe primitorul mărfii care a primit-o fără a achita costul ei și cum instanțele de fond, pentru o bună judecare a proceselor, sunt obligate a judeca simultan toate cestiunile relative la o acțiune, judecata trebuie să se pronunțe asupra acestei chemări în garanție, neputând refuza această chemare în garanție, spre a trimite pe direcție să se judece pe cale principală, printr'un deosebit proces cu cel ce a primit marfa fără să achite rambursul. (Cas. secț. vac. Dec. No. 215 din 4 Iulie 1901. — *B., I.* pag. 1094).

Art. 422. Termenul predării lucrurilor transportate se hotărăște prin învoirea părților. In lipsă, el este lăsat la aprecierea judecatorului. (Ital. 397).

Art. 423. Cărașul este răspunzător de laptele subordinaților săi, de ale tuturor cărașilor succesivi și de ale oricărei alte persoane căreia dânsul i-a încredințat facerea transportului. (Civ. 1000, 1473, 1624; ital. 398).

Art. 424. Diferiți cărași au dreptul de a face să se declare, pe scrisoarea de cărat sau într'altfel, starea în care se află lucrurile ce se transportă în momentul când ele le sunt încredințate.

In lipsa unei asemenea declarațiuni, se presupune că ei au primit lucrurile în bună stare și conform cu arătările coprinse în scrisoarea de cărat. (Civ. 1202 ; ital. 399).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 418.

Art. 425. Cărașul este răspunzător de pierderea sau stricăciunea lucrurilor ce i-au fost încredințate spre transport, din momentul în care le primește până la acela al predării lor destinatarului, afară dacă nu probează că pierderea sau stricăciunea au provenit din caz fortuit sau din forță majoră, din chiar vițiul propriu al lucrurilor sau din natura lor, din faptul expeditorului sau din acela al destinatarului. (Cov. 379, 508, 956; civ. 998, 1081 urm., 1156, 1474 urm.; ital. 400).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 19, art. 46 și art. 418).

Art. 426. Dacă sunt de transportat lucruri fragile sau cari se strică ușor, animale sau lucruri pentru cari transportul ur-

mează să fie făcut în anume condițiuni, administrațiunile căilor ferate pot stipula ca pierderea sau stricăciunea să se presupună ca provenită din vițiul lucrurilor transportate, din cauza naturii lor, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului, afară numai dacă ele sunt în culpă vădită. (Ital. 101).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 417.

Art. 427. Stricăciunile se vor proba conform dispozițiunilor art. 71, și expeditorul, posesorul scrisoarei de cărat sau destinatarul, după distincțiunile prevăzute în art. 421, poate fi autorizat de către justiție să ceară predarea lucrurilor transportate, cu sau fără cauțiune. (Com. 411, 415; civ. 1675 urm.; ital. 402).

Art. 428. In caz de întârziere în efectuarea transportului peste termenul stabilit prin art. 422, cărașul pierde o parte din prețul transportului, în proporțiune cu durata întârzierii și pierde întreg prețul transportului, dacă întârzierea a durat îndoit de timpul hotărât pentru facerea transportului, afară de pagubele mai mari de cari este răspunzător dacă s'ar proba că ele au provenit din această cauză.

Cărașul nu este responsabil de întârziere, dacă probează că ea a provenit din caz fortuit sau forță majorii, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului.

Lipsa mijloacelor îndestulătoare de transport nu ajunge pentru a justifica întârzierea. (Com. 579 urm.; civ. 1082 urm.; ital. 403).

Adnotații. — Deși e adevărat că expeditorul are un drept de retențiune asupra mărfurilor transportate până ce destinatarul îi va plăti costul transportului, acest drept însă nu-l poate exercita pen-

tru o creanță care derivă din transportul anterior al altor mărfuri, sub pedeapsă de daune-interese. (Cas. II.—Decizia 80 din 3 Aprilie 1896. — *Bul.* pag. 719).

Art. 429. Cărașul își poate mărgini răspunderea până la concurența unei sume de atât la sută pentru lucrurile cari, prin natura lor, sunt supuse în timpul transportului la o micșorare în greutate sau în măsură. Această sumă trebuie să fie hotărâtă mai dinainte și specificată pentru fiecare ladă sau colet, dacă lucrurile sunt împărțite în lăzi sau colete.

Cărașul nu poate beneficia de convențiunea prin care dânsul și-a mărginit răspunderea, dacă expeditorul sau destinatarul probează că micșorarea nu a provenit din natura lucrurilor, sau dacă probează ca, după împrejurările ce au avut loc, mic-

șorarea nu putea ajunge la aceea hotărâtă de părți. (Ital. 404).

Art. 430. Paguba provenită prin pierdere sau stricăciune se calculează după prețul curent al lucrurilor transportate la locul și în timpul predării. Prețul curent se stabilește după dispozițiunile art. 40, scăzându-se cheltuielile ce în totdeauna se fac în caz de pierdere sau stricăciune.

Dacă paguba este cauzată prin doi sau neglijență vădită, cuantumul despăgubirii se determină după dispozițiunile art. 1084 și 1086 din codicele civil.

În caz de pierdere a obiectelor unui călător predate căraușului fără arătarea conținutului, cuantumul despăgubirii se determină după împrejurările particulare ale faptului. (Ital. 405).

Art. 431. Căraușul nu răspunde de lucrurile prețioase, bani și titluri ce nu i-au fost declarate, și în caz de pierdere sau stricăciune nu este răspunzător decât de valoarea arătată. (Com. 508; ital. 406).

Art. 432. După ajungerea lucrurilor transportate, sau după trecerea zilei în care ele trebuiau să ajungă la locul de destinațiune, destinatarul poate exercita toate drepturile derivând din contractul de transport, precum și acțiunile de despăgubire; din acel moment el poate pretinde predarea chiar a lucrurilor și a scrisoarei de cărat. (Com. 899, 956; ital. 407).

Adnotații. — După sosirea bunurilor transportate, sau după trecerea zilei în care trebuiau să ajungă la locul de destinațiune, destinatarul poate exercita toate drepturile derivând din contractul de transport, precum și acțiunile de despăgubire. (Cas. II. — Dec. 178 din 1 Iulie 1899. — *Bul.* pag. 878).

Art. 433. Căraușul nu este obligat să predea lucrurile transportate, până când persoana ce se prezintă a le primi nu și îndeplinește obligațiunile.

În caz de neînțelegere, dacă destinatarul plătește suma ce crede că datorește, și depune în același timp și diferența până la suma pretinsă de cărauș, acesta este dator a-i preda lucrurile transportate.

Dacă scrisoarea de cărat e la ordin sau la purtător, căraușul se poate opune ca să facă predarea, până la restituirea exemplarului scris de dânsul. (Com. 589; ital. 408).

Adnotații. — Vezi *jurispr. de sub No. 428.*

Art. 431. Destinatarul are dreptul să verifice eu cheltuiala sa, în momentul predării, starea în care se află lucrurile trans-

portate, deși ele n'ar prezintă încă semne exterioare de stricăciune.

Destinatarul care primește lucrurile e obligat să plătească ceea ce se datorește pentru transport după scrisoarea de cărat, precum și toate celelalte cheltuieli. (Ital. 409).

Adnotații. — I. Destinatarul, care primește lucrurile ce-i sunt adresate, trebuie să plătească prețul transportului, după scrisoarea de cărat, precum și celelalte cheltuieli, fie că el primește acele lucruri pe socoteala sa personală, fie că lucrează ca mandatar, în comptul altei persoane. Prin urmare, armatorul este în tot dreptul să dirige acțiunea sa relativă la aceste plăți contra destinatarului personal. (Cas. II.—Decizia 195 din 16 Noembrie 1893. *Bul.* pag. 1050).

2. Dacă în principiu încărcătorul e dator a plăti navlul, în lipsa însă a unei stipulațiuni în această privință în polița de încărcare, căpitanul vasului c în drept a primi plata prețului dela primitorul mărfii. Și împrejurarea că legea acordă căpitanului vasului un drept de privilegiu

asupra mărfii pentru plata transportului cât timp ea se deține pe vapor, nu-i ia dreptul de a avea o acțiune personală pentru acea plată în contra primitorului în caz când i-a predat marfa. (Cas. II.—Decizia 1 din 8 Ianuarie 1896. — *Bul.* pag. 59).

3. Predătorul având a răspunde de neexactitatea declarațiunei din scrisoarea de trăsură, și de toate consecințele declarațiunei sale, destinatarul n'are a plăti alte taxe decât acelea din scrisoarea de trăsură, și aceasta se dovedește și prin art. 434 c. com., care obligă pe destinatarul care primește lucrurile a plăti ceea ce se datorește pentru transport după scrisoarea de cărat. (Cas. II. — Decizia 190 din 23 Iunie 1898.—p. 972).

Art. 435. Dacă căraușul predă lucrurile transportate, fără a arăta sumele ce i se datoresc lui, căraușilor anteriori sau expeditorului, sau fără a pretinde depunerea sumei asupra căreia există neînțelegere, perde dreptul de regres și rămâne răspunzător către expeditori și căraușii anteriori pentru sumele ce li se cuvenea; are însă acțiune contra destinatarului. (Ital. 410).

Art. 436. Orice cerere de despăgubire trebuie îndreptată contra primului sau ultimului cărauș. Se poate îndrepta și contra căraușului intermediar, când s'ar proba că paguba s'a cauzat în timpul când acesta a făcut transportul.

Orice cărauș chemat a răspunde de fapte cari nu sunt ale sale, are facultatea a chema în garanție sau pe căraușul care l'a precedat imediat, sau pe căraușul intermediar răspunzător de pagubă, după dispozițiunile stabilite mai sus. (Ital. 411).

Adnotații. — Vezi *jurispr. de sub No. 2 și 3, art. 413.*

Art. 437. Pentru toate creanțele rezultând din contractul de transport, căraușul are privilegiu asupra lucrurilor transportate până la predarea lor destinatarului.

Dacii sunt mai mulți cărăuși, cel din urmă dintre ei exercită drepturile celor anteriori. (Com. 683, civ. 1730, 1733; ital. 412).

Adnotații. — Pentru un rest de plată vilegiul său asupra mărfurilor din transporturile ulterioare. (Cas. III.—Dec. No. 46 din 5 Febr. 1910. — *Bul.* pag. 289).

Art. 438. Dacă nu se găsește destinatarul, sau se ivește neînțelegere în privința primirii lucrurilor transportate, președintele tribunalului respectiv, sau judecătorul de ocol poate ordona depunerea sau sechestrul acelor lucruri. Poate asemenea face a se verifica starea în care se află lucrurile, și să ordone vânzarea lor până la concurența sumelor datorite cărăușului, observându-se formele prevăzute de art. 71.

Dacă nu e nici o contestațiune, cărăușul, pentru a obține plata ce i se datorește, se va conforma dispozițiilor art. 388. (Com. 567, 589 urm.; ital. 413).

Adnotații. — Vezi *jurispr.* de sub art. 437.

Art. 439. Dacă în contractul de transport a fost prevăzută vre-o clauză penală pentru neîndeplinire sau întârziere a predării, se poate cere și executarea transportului și clauza penală.

Pentru plata clauzei penale nu se cere ca paguba să se probeze.

Când s'ar dovedi că paguba suferită este mai mare decât clauza penală, se poate cere diferența.

Clauza penală nu poate să aibă loc când, în cazurile prevăzute de art. 425 și 428, cărăușul nu este supus la răspundere. (Civ. 1066, 1069;* leg. 20 Febr. 1879; ital. 414).

Adnotații. — Dacă prin contractul de transport s'a prevăzut vre-o clauză penală pentru neîndeplinirea sau întârzierea predării, nu este nevoie să se probeze paguba, pentru a se putea cere plata acelei clauze. (Cas. III. — Decizia No. 14 din 21 Ianuarie 1908.—*Bul.* pag. 166). — Vezi și *jurispr.* de sub No. 1, art. 421.

Art. 440. Plata portului și primirea fără rezervă a lucrurilor transportate, chiar când plata portului ar fi fost făcută înainte, sting orice acțiune contra cărăușului.

Cn toate acestea acțiunea contra cărăușului, pentru pierderea parțială sau stricăciunea ce nu se putea cunoaște în momentul predării, subsistă și după plata portului și primirea lucrurilor transportate, dacă se dovedește că pierderea sau stricăciunea a avut loc între darea lucrului în primirea cărăușului și predarea tăcută de acesta, cu condițiune însă ca cererea pentru

verificare să fie făcută îndată după ce se va fi descoperit paguba, și nu mai târziu decât cinci *) zile după primirea lucrurilor de către destinatar. (Com. 561, 671; civ. 1167; ital. 415).

Adnotații. — I. În materie comercială, proba cu martori este în general admisibilă. (Cas. II.—Decizia 104 din 14 Mai 1896 — *Bul.* pag. 891).

2. Aceluia care depune mărfuri la căile ferate spre a fi transportate și plătește întreg prețul transportului cerut de direcțiunea căilor ferate, cu rezerva însă de a reclama ceace a plătit mai mult ca preț peste tariful convenit, nu i se pot aplica, când reclamă, dispozițiile acestui art., întrucât acest articol prevede cauzele când s'ar cauza pagube prin stricăciuni

sau pierderi parțiale ocazionate cu transportarea mărfurilor, și când plata prețului s'a făcut fără rezervă. (Cas. II. — Dec. 104 din 14 Mai 1806. — *Jiul.* pag. 894).

3. Acest art. se aplică numai la acțiunea contra cărăușului în caz de pierdere sau stricăciune a obiectelor transportate, iar nu și când se cere despăgubire dela cărăuș, pentru întârzierea adusă în transportul mărfii. (Cas. III. — Decizia No. 14 din 21 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 166).

Art. 441. Orice stipulațiuni cari ar exclude sau ar mărgini, în transporturile pe calea ferată, obligațiunile și răspunderile stabilite prin art. 417, 418, 419, 425, 427, 428, 429, 430, 432, 433, 436 și 440, sunt nule și de nul efect, chiar dacă ar fi fost permise prin regulamente generale sau particulare, afară numai de cazul când prin tarife speciale s'ar stabili ca prețul transportului să fie mai mic decât acela coprins în tarifele ordinare. (Com. 962; ital. 416).

Adnotații. — Vezi *jurispr.* de sub art. 417.

TITLUL XIII

DESPRE CONTRACTUL DE ASIGURARE

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 442. Asigurarea este un contract prin care asiguratorul se obligă ca, drept o primă, să despăgubească pe asigurat de pierderile sau daunele ce acesta ar încerca din oarecari întâmplări fortuite ori de forță majoră, sau a plăti o sumă de bani după durata sau oarecari întâmplări ce ar avea loc în viața uneia sau mai multor persoane. (Com. 1635, § 1; ital. 417).

Adnotații. — I. Orice asigurare în persoană este sau nu desemnată nominal titlul unei terțe persoane, fie că acea constitue și un act juridic de o natură

*) Codul italian acordă un termen de șapte zile.

particularii, prin care contractantul dă fără să primească nimic, iar beneficiarul primește la rândul său să dea nimic; acest act constituie evident o liberalitate, în sensul larg al cuvântului, de oarece intențiunea contractantului în momentul contractării asigurării pentru o terță persoană este desigur de a gratifica pe acea persoană, așa că această liberalitate, subordonată la o serie de condițiuni, intră fără îndoială în prevederile art. 46 din legea timbrului, ai cărei termeni sunt generici și este supusă la taxa de înregistrare. (Cas. I — Decizia No. 285 din 7 Iunie 1905. — *Bul.* pag. 824).

2. Orice asigurare în profitul unei terțe persoane, fie sau nu desemnată nominal, conține și un act juridic de o natură particulară, prin care contractantul dă, fără să primească nimic, iar beneficiarul asigurării primește, fără să dea nimic, care constituie evident o liberalitate în sensul larg al cuvântului, subordonată la o serie de condițiuni și care intră fără îndoială, în prevederile art. 46 din legea timbrului ai cărui termeni: „și orice alte liberalități între vii” sunt destul de generici. Aceasta fiind adevărata natură a actului de care este chemat să profite beneficiarul la moartea contractantului, tribunalul care apără pe beneficiar de taxa de înregistrare, violează art. 46 din legea timbrului și dă o greșită interpretare art. 442, 467 și 473 din c. com. (Cas. I — Decizia No. 290 din 8 Iunie 1905. — *Bal.* pag. 829).

3. Contractul intervenit între o per-

Art. 413. Asigurările maritime sunt în special regulate prin dispozițiunile prevăzute în cartea II a acestui codice. (Com. 616 urm.; ital. 418).

Art. 144. Societățile de asigurare mutuală, regulate prin dispozițiunile titlului VIII, sunt supuse și regulilor coprinse în titlul prezent, întrucât acestea nu sunt incompatibile cu natura lor specială. (Com. 257 urm.; ital. 419).

Art. 445. Contractul de asigurare se va face prin act scris. Polița de asigurare va fi dată și va arăta:

soană și soc. de asigurare „Dacia-România”, prin care această soc. s'a obligat a plăti celei dintâi o primă anuală de... pentru asigurarea unui capital fix de... destinat a fi plătit fiicei sale de către soc. dacă va trăi până la etatea de 21 ani. iar în caz contrar să-i restituie primele plătite, un asemenea contract intră în prevederile art. 473, și face parte din sfera operațiunilor și întreprinderilor ce fac obiectul acestei soc. potrivit statutelor ei și legii comerciale, astfel că, dacă acea persoană nu plătește primele decât numai 2 ani dela data asigurării, lăsând să ireacă și termenul de 30 zile, prevăzute în condițiunile asigurării, Curtea de apel violează art. citate și comite exces de putere, când decide că sumele plătite ca sume de asigurare sunt deținute fără cauză de soc, obligând-o la restituirea lor. (Cas. III. — Decizia 280 din 23 Mai 1912, dată după divergență).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4, art. 273.

4. Contractul prin care o societate de asigurare se obligă, în schimbul unei prime, să plătească un capital fix, la o epocă determinată, dacă beneficiarul va fi în viață, la acea epocă, constituie contractul de asigurare, pentru caz de viață, care este prevăzut și reglementat de codul nostru comercial și în care se cuprinde riscul cerut de art. 441 c. com., pentru valabila formare a contractului de asigurare. (Cas. secțiuni unite, decizia No. 11 din 14 Nov. 1913. „Jurispr. Rom.” pag. 86 din 1914).

1. Persoana asiguratului și reședința sau domiciliul său;
2. Persoana asigurătorului și reședința sau domiciliul său;
3. Obiectul asigurării;
4. Suma asigurată;
5. Prima de asigurare;
6. Riscurile ce asigurătorul ia asupra-și și timpul de când aceste riscuri încep și când se sfârșesc. (Com. 55, 57, 467, 172; 26 § 2 leg. 31 Iul. 1881; ital. 420).

Adnotații. — Vezi jurispr. No. 4 de sub art. 442.

Art. 446. Dacă prin poliță nu se declară pentru cine anume s'a contractat asigurarea, ea se socotește contractată pe seama celui ce o face. (Ital. 421).

Art. 447. Asigurătorul poate, la rândul său, să facă să se asigure de către un altul lucrurile ce și el a asigurat.

Asiguratul poate să asigure prima de asigurare.

Cesiunea drepturilor asiguratului, față cu asigurătorul, se face transferând polița printr'o declarațiune subscrisă de cedant și de cesionar; față cu cei de al treilea, ea nu are tărie dacă nu s'a notificat asigurătorului sau acceptat de acesta prin act scris. (Civ. 1393; 19 țj 6, 25 2 leg. 31 Iul. 1881; ital. 422).

CAPITOLUL II

Despre asigurarea în contra daunelor

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

Art. 448. Asigurarea se poate face nu numai de proprietar, dar și de creditorul care are vre-un privilegiu sau o ipotecă asupra lucrului, și în general de oricine are un interes învederat și legitim sau veri-o răspundere pentru conservarea lucrului. (Com. 473; civ. 1721; ital. 423).

Art. 449. Asigurarea contra daunelor poate fi făcută pentru întreaga valoare a lucrului, pentru o parte a valorii sau pentru o sumă determinată.

Asigurarea se poate face asemenea asupra unei oarecare părți a lucrului, asupra mai multor lucruri deodată sau deosebite, sau asupra unei universalități de lucruri.

Pot fi asigurate câștigurile ce se speră și fructele neculese, în cazurile prevăzute de lege. (Com. 470 urm.; 000; ital. 424).

Art. 150. Dacă asigurarea contra daunelor nu acoperă decât o parte din valoarea lucrului asigurat, asiguratul suferă o parte proporțională din daunele și pierderile încercate. (Ital. 425).

Art. 451. Lucrurile asigurate pentru întreaga lor valoare nu pot fi din nou asigurate pentru același timp și pentru aceleași riscuri.

Cu toate acestea, a doua asigurare este valabilă:

1. Dacă este subordonată nulității primei asigurări sau insolvabilității totale sau parțiale a primului asigurator ;

2. Dacă drepturile rezultând din prima asigurare s'au cedat celui de al doilea asigurator, sau dacă s'a renunțat la primul asigurator. (Com. 620; ital. 462).

Art. 452. Dacă prin cel dintâi contract nu s'a acoperit întreaga valoare a lucrurilor asigurate, asiguratorii posteriori răspund de restul valorii după ordinea datei contractelor.

Toate asigurările contractate în aceeași zi se consideră ca făcute în același timp și sunt valabile, până la concurența valorii întregi, în proporțiune cu suma asigurată de fiecare din ele. (Civ. 1202, 1779 ; ital. 427).

Art. 453. Asigurarea pentru o sumă mai mare decât valoarea lucrurilor asigurate, nu folosește asiguratului dacă a fost doi sau fraudă din partea sa; iar asiguratorul de bună credință are dreptul la primă.

Dacă nu a fost doi nici fraudă din partea asiguratului, asigurarea este valabilă până la concurența valorii lucrurilor asigurate ; asiguratul nu este ținut a plăti prima pentru cât a declarat mai mult, însă este dator o indemnitate egală cu jumătatea primei și nu mai mare decât jumătatea la sută din suma asigurată. (Com. 606, 624 ; civ. 960, 999; ital. 428).

Art. 454. Orice declarațiune falsă sau greșită, orice ascundere de împrejurări sau fapte cunoscute asiguratului, dau loc la nulitatea asigurării, când declarațiunea sau ascunderea ar fi fost de așa natură că asiguratorul, dacă ar fi cunoscut adevărata stare a lucrurilor, nu ar fi încheiat contractul sau nu far fi făcut în aceleași condițiuni.

Asigurarea este nulă, chiar când declarațiunea sau ascunderea sunt relative la împrejurări cari în realitate nu au avut influență asupra daunei sau pierderii lucrurilor asigurate.

Dacii asiguratul a fost de rea credință, asiguratorul are

dreptul la primă. (Com. 610; civ. 953, 960 urm., 1352, 1889 ; ital. 429).

Adnotații. — Instanța de fond este în drept să anuleze asigurarea făcută asupra unui imobil atunci când constată că asiguratul a făcut declarații false, prin oferta de asigurare, asupra materialului din cari sunt construiți pereții clădirei. (Cas. III. Decizia No. 79 din 1 Martie 1910. — *Bul.* pag. 485).

Art. 455. Asigurarea este nulă, dacă asiguratorul și asiguratul sau persoana ce a asigurat cunoșteau că n'au fost riscuri, sau că ele încetase, ori că paguba se și întâmplase.

Dacă numai asiguratorul cunoștea lipsa sau încetarea riscurilor, asiguratul nu este dator a plăti prima ; dacă cel ce a făcut asigurarea știa că dauna avusese loc, asiguratorul nu este ținut la executarea contractului, dar are dreptul la primă. (Civ. 966 ; ital. 430).

Art. 456. Asigurarea se socotește ca cum nu ar fi existat dacă lucrul asigurat nu a fost supus riscurilor; asiguratorul însă are dreptul la o indemnitate care se va determina conform dispozițiunilor art. 455 *) al. I. (Cod. 456; ital. 431).

Art. 457. Asiguratorul nu mai este responsabil când asiguratul prin faptul său a transformat riscurile sau le-a mărit prin schimbarea unei circumstanțe esențiale astfel încât, dacă această nouă stare de lucruri ar fi existat în momentul încheierii contractului, asiguratorul nu și-ar fi dat consimțământul, sau nu ar fi consimțit la asigurare în aceleași condițiuni.

Această dispozițiune nu se aplică, când asiguratorul a continuat executarea contractului, după ce a avut cunoștință de acea schimbare. (Com. 474 urm., 635 ; civ. 1167 ; ital. 432).

Art. 458. Dacă asiguratul cade în faliment în timpul când riscurile sunt încă posibile și asiguratorului nu i s'a plătit prima, acesta poate cere cautiune sau rezilierea contractului.

Asiguratul are aceleași drepturi dacă asiguratorul cade în faliment sau este în stare de lichidațiune. (Civ. 1675 urm. ; ital. 433).

Art. 459. Sunt în sarcina asiguratorului pierderile și stricăciunile ce se întâmplă lucrurilor asigurate din cazuri fortuite sau de forță majoră, pentru cari și-a luat răspunderea.

Asiguratorul nu răspunde de pierderile și pagubele provenite din însuș vițiul lucrului asigurat și nederunțat, nici de acelea

*) Trebuia să se citeze art. 453.

cm/alo prin faptul sau culpa asiguratului, a agenților, comisionarilor sau comitenților săi.

Kl nu răspunde de riscurile resbelului, sau de daunele rezultând din mișcări populare, afară de convențiune contrarie. (Com. 442, 465 urm., 612, 627 urm.; civ. 998 urm.; ital. 434).

Art. 460. Despăgubirea datorită de către asigurator pentru daunele întâmplare se determină după valoarea ce aveau lucrurile asigurate în timpul sinistrului.

Dacă valoarea asigurată a fost precedată de o prețuire făcută prin experți aleși de ambele părți, acesta nu o poate ataca decât pentru fraudă, simulațiune sau falsificare, fără prejudiciul oricărei alte acțiuni, chiar penale.

Dacă nu s'a făcut prețuire, valoarea lucrurilor asigurate poate fi stabilită prin toate mijloacele de probă admise de lege.

Afară de dispozițiunile relative la asigurările contra riscurilor navigațiunei, asiguratul n'are dreptul să abandone asiguratorului lucrurile rămase sau scăpate din sinistru. Valoarea lucrurilor rămase sau scăpate se scade din suma datorită de asigurator. (Com. 468, 470, 624, 644; ital. 435).

Art. 461. In termen de trei zile după sinistru, sau de când a avut cunoștință de dânsul, asiguratul este dator să-l facă cunoscut asiguratorului; e dator încă a face tot ceea ce-i va sta prin putință spre a evita sau micșora daunele.

Cheltuelile făcute în acest scop de către asigurat sunt în sarcinile asiguratorului, deși suma lor adăogată la cea a daunelor ar trece peste suma asigurată, numai să nu se dovedească că, în totul sau în parte, aceste cheltueli au fost făcute iară chibzuință. (Com. 638 urm., ital. 436).

Art. 162. Asiguratorul care a plătit despăgubirea pentru stricăciunea sau pierderea lucrurilor asigurate, este subrogat, față cu cei de al treilea, în drepturile ce din cauza daunei nasc pentru asigurat. Asiguratul este responsabil de orice act care ar vătăma asemenea drepturi.

Dacă despăgubirea s'a plătit numai în parte, asiguratul și asiguratorul au dreptul să recurgă contra celui de al treilea, în proporțiune cu cât li se datorește la fiecare. (Civ. 1108 urm.; ital. 438).

Adnotații. — Pentru ca o convențiune să nu producă efecte, trebuie să fie conținută în mod public sau bunelor moravuri. Astfel, subrogațiunea de drept să nu producă efecte, trebuie să fie conținută de acest art., nefiind de ordin public, poate fi modificată sau suspendată.

dată printr'o convențiune contrarie a părților. (Cas. II.— Decizia 306 din 11 Decembrie 1897. - *Bul.* pag. 1473). — Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și 3 art. 237.

Art. 463. In caz de înstrăinare a lucrurilor asigurate, drepturile și îndatoririle vechiului proprietar nu Irce la noul proprietar, dacă nu este convențiune contrarie. (Ital. 439).

SECȚIUNEA II

Despre unele specii de asigurare contra daunelor

Art. 464. Dacă creditorul a asigurat solvabilitatea debitorului său, asiguratorul, înainte de a plăti suma asigurată, are dreptul să invoace beneficiul de discuțiune, conform art. 1662 și următoarele din codicele civil.

Asiguratorul care plătește suma asigurată este subrogat în drepturile asiguratului, față cu debitorul, cu rezerva arătată în art. 462, în caz de despăgubire parțială. (Civ. 1108 urm.; ital. 440).

Art. 465. Asigurarea contra pagubelor provenite din foc cuprinde toate daunele cauzale de incendiu, ori din ce cauză ar proveni, afară de culpa gravă imputabilă personal asiguratului și de cazurile prevăzute în ultimul alineat al art. 459.

Asigurarea cuprinde încă și daunele derivând din vițiul propriu al clădirei asigurate, deși el n'a fost arătat, afară dacă nu se probează că asiguratul avea cunoștință de acel vițiu în momentul încheerii contractului. (Civ. 1435; ital. 441).

Art. 466. Sunt asimilate daunelor provenind din incendiu, dacă nu este convențiune contrarie :

1) Stricăciunile cauzate lucrurilor asigurate de incendiul întâmplat la o construcțiune învecinată, sau provenind din mijloacele întrebuințate pentru a se opri sau a se stinge incendiul;

2) Perderile și stricăciunile întâmplare prin orice cauză, în timpul transportului, lucrurilor asigurate, dacă aceasta s'a făcut în scopul de a le apăra de incendiu ;

3) Stricăciunile cauzate prin dărâmarea construcțiunei asigurate, dacă s'a făcut în scopul de a se opri sau de a se împedica incendiul;

4) Pagubele provenind din stricăciunile produse prin trăsnet, prin exploziuni sau alte asemenea accidente, chiar dacă nu s'ar fi dat naștere la incendiu. (Ital: 142).

Art. 107. Riscul asiguratorului contra daunelor provenind din incendiu începe dela jumătatea zilei ce urmează datei poliței de asigurare, dacă nu este convențiune contrarie. (Com. 445 § (i; ital. 443).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 442.

Art. 468. Daunele produse de incendiul unei clădiri se determină prin comparațiunea valorii ce avea clădirea înainte de sinistru cu aceea ce are după incendiu. (Com. 460; ital. 444).

Art. 469. Asiguratorul contra riscurilor locative, sau contra riscului recursului vecinilor, răspunde numai de daunele materiale cari sunt consecința imediată și directă a sinistrului. (Ital. 445).

Art. 470. In caz de asigurarea recoltelor sau a fructelor pământului, despăgubirea datorită de către asigurator se determină după valoarea ce aceste produse ar li avut în timpul maturității lor, sau în timpul în care obișnuit se culeg, dacă sinistrul nu ar fi avut loc. (Com. 449, 460; ital. 446).

Art. 471. Asigurarea lucrurilor ce se transportă poate avea drept obiect valoarea lor cu cheltuelile trebuincioase până la locul de destinațiune și profitul sperat pentru cel mai mare preț ce ar avea în acel loc.

Dacă profitul sperat nu este anume prețuit în poliță, el nu este coprins în asigurare. (Com. 449, 624; ital. 447).

Art. 472. Riscul asiguratorului de transporturi începe din momentul în care lucrurile au fost depuse pentru transport și continuă până în momentul în care sunt ajunse la locul de destinațiune, dacă nu este convențiune contrarie.

Intrerupțiunea temporală a transportului și schimbarea drumului hotărât sau a modurilor de expedițiune nu liberează pe asigurator de riscuri, dacă această întrerupțiune și schimbare ar fi fost necesară pentru facerea transportului. (Com. 445 § 6, 613 §< 1, 629; ital. 448).

CAPITOLUL III

Despre asigurările asupra vieții

Art. 473. Oricine poate ca, drept o primă, să asigure plata unei sume de bani după durata sau întâmplările ce ar avea loc în însăș viața sa sau a unei alte persoane.

Asigurarea asupra vieții unei alte persoane e nulă, dacă contractantul nu are nici un interes la existența ei.*) (Com. 457-ital. 449).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 3 și 4 art. 442.

Art. 474. Asiguratorul nu datorește plata sumei asigurate dacă moartea persoanei ce și-a asigurat viața a provenit din sinucid, duel, sau e consecința unui delict ori a unei crime comisă de asigurat.

In aceste cazuri asiguratorul câștigă prima, dacă nu este convențiune contrarie. (Com. 457; ital 450).

Art. 475. Schimbarea locuinței, ocupațiunilor, stărei și felului vieții asiguratului, nu fac să înceteze efectele asigurării, dacă nu au caracterele arătate la art. 457 și dacă asiguratorul, după ce l-a cunoscut, nu a cerut rezilierea contractului.

In caz de reziliere, asiguratorul este dator să restituie asiguratului a treia parte din primă. (Ital. 451).

Art. 476. Dispozițiunile articolelor 454 și 455 se aplică și la asigurările asupra vieții. (Ital. 452).

Art. 477. In caz de moarte sau faliment a aceluia ce a asigurat asupra vieții sale proprii, sau asupra vieții unei alte persoane, o sumă ce are a se plăti alteia, de și aceasta i-ar putea fi moștenitoare, foloasele asigurării rămân în beneficiul exclusiv al persoanei desemnate prin contract, afară întru cât privește vărsămintele făcute, de dispozițiunile codicelui civil relative la raporturi și reduțiuni în succesiuni și la revocarea actelor făcute în fraudă creditorilor. (Civ. 751 urm.; 847 urm., 9/5 ; ital. 453).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 4 art. 273.

TITLUL XIV

DESPRE GAJ

Art. 478. Gajul constituit de către un comerciant sau de un necomerciant pentru fapte de comerț, se constată, între părțile contractante, prin toate probele admise de legea comercială și prevăzute în art. 46 din acest codice, fără a se distinge dacă părțile au sau nu acelaș domiciliu.

*) Acest al doilea alineat nu figurează în codul italian.

Vnăi însă cu cei de al treilea, gajul nu poate fi dovedit de cât prin înscris, dacă suma pentru care s'a constituit gajul trece peste 500 lei. (Com 3—10, 46, 55, 495; civ. 1191, 1197, 1685 urm., 1696; 20 § 13 leg. 31 Iul. 1881; ital. 454).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 21 art. 46.

Art 479. Gajul cambiilor și titlurilor la ordin poate fi constituit prin gir cu clausa „valoarea în garanție” sau o alta de asemenea, din care să rezulte voința părților că aceste titluri au fost date în gaj, iar nu că s'a transmis proprietatea lor.

Gajul asupra creanțelor și drepturilor incorporate netransmisibile prin gir pot fi constituite prin acte făcute în forma cesiunilor. În aceste cazuri însă actul trebuie să conțină mențiunea că cesiunea se face cu titlul de gaj.

Gajul asupra acțiunilor, părților de interes și obligațiilor nominale ale societăților financiare, industriale, comerciale sau civile, poate fi constituit prin un transfert înscris în registrele societății, cu arătarea „pentru cauză de garanție”.

Dacă s'a dat în gaj o creanță mobilă, creditorul gagist pentru ași avea privilegiul său față cu cel de al treilea, urmează să notifice debitorului creanței [date în gaj, constituirea gajului*]. (Com. 142 § 1, 171, 280; civ. 1393, 1687; ital. 455).

Adnotații. — Atât cesiunea de a se ști dacă părțile au înțeles să se pună în gaj numai mărfurile dintr'o prăvălie, adică un lucru mobil corporal, iar nu fondul de comerț, care este o universalitate de bunuri ce cuprinde firma, clientela, reputațiunea comerciantului, marfa, etc, cât și cesiunea dacă lucrul amanetat a fost

sau nu dat în posesia de fapt a creditorului gagist, sunt cesiuni de apreciere de atributul suveran al instanței de fond. (Cas. III.—Decizia 370 din 26 Septemb. 1912, dată după divergență).

— Vezi și jurispr. de sub No. 23, 24, 25 și 30, art. 46.

Art. 480. Creditorul are dreptul de a fi plătit cu privilegiu asupra lucrului ce i s'a constituit în gaj.

Acest privilegiu nu există decât dacă lucrul s'a pus și se află în posesiunea creditorului sau a unei alte persoane aleasă de părți.

Creditorul este presupus că are în posesiunea sa lucrurile date • în gaj când ele se află în magazinele sale sau ale comisionarului său, în vasele sale, la vamă sau într'un depozit public,

sau dacă înainte de sosirea lor e în posesiunea poliției de încercare, sau a scrisoarei de cărat, girată cu clausa „valoarea în garanție” sau o alta asemenea.

Prin derogatie la dispoziția de mai sus, gajul constituit asupra produselor solului pendinte încă prin rădăcini sau deja culese precum și asupra materiilor industriale prime, în stare de fabricațiune sau deja fabricate și aflate în fabrici sau depozite, se consideră constituit prin singurul efect al convențiunii, dela data actului, care va indica numărul, natura, calitatea și locul unde se află gajul, fără ca să se ia din posesiunea debitorului sau constituentului, lucrurile constituite în gaj.

Data actului face deplină credință.

În timp de 5 zile aceste acte de gaj se vor transcrie în registrul prevăzut de art. 728 bis din procedura civilă.

În cazul în care gajul se va afla în o comună alta decât aceea unde este reședința județului, grefierul tribunalului va comunica de urgență primarului respectiv un extract de orice intabulare efectuată, pentru a se face mențiune de ea în registrul care se va înființa în acest scop.

În privința celor de al treilea, drepturile creditorului gagist nu vor începe decât dela dala intabulării; iar atunci când este locul a se face mențiune în registrul primăriei, dela data acelei mențiuni.

Se vor respecta dispozițiunile art. 1729 și 1730 din codul civil. (Com. 280, 417, 450, 942; civ. 1686, 1688, 1730 § 3; ital. 456).

Adnotații. — Creditorul gagist nu are plătit cu preferință din prețul lucrului, dreptul de a se opune la urmărirea lucrului (Cas. II. — Decizia No. 167 din 8 Oct. dat în gaj, ci numai pe acela de a fi 1910. — *Bul. pag. 1397*).

Art. 481. Creditorul e dator a face actele necesare pentru conservarea lucrului primit în gaj. Dacă efectele date în gaj au sosit la scadență, creditorul gagist este dator a urmări și incasa valoarea lor.

Cheltuelile făcute îi sunt înapoiate și, după ce-și va incasa creanța cu toate accesoriile ei, va da socoteală de ceea ce rămâne. (Com. 280; civ. 1691 urm.; ital. 457).

Art. 482. În caz de neplată la termen a întregii datorii pentru care s'a constituit gajul, creditorul poate procedea la vânzarea obiectelor date în gaj.

IViiIru acest sfârșit, el se va adresa la președintele tribunalului, cu cerere de a fi autorizat să vândă gajul.

Președintele va statua asupra cererei de vânzare a gajului și, prin ordonanța ce va da, va încuviința vânzarea, fie în mod convenit de părți, dacă ele au stipulat în ce mod să se vândă gajul, fie în mod public și prin organul unui agent judecătoresc designat de președinte, dacă părțile n'au prevăzut alt mod de vânzare.

În caz de faliment, cererea de vânzare a gajului se va notifica sindicului, pentru ca, în termen de trei zile, să poată uza de facultatea ce-i este lăsată de art. 782.

Dacă în acest termen sindicul nu va retrage gajul, executarea cerută și încuviințată de președinte își va urma cursul ei, fără a putea fi împiedecată sau suspendată prin lucrările falimentului.

Suma prinsă din vânzarea gajului va fi în acest caz depusă la Cassa de consemnațiuni și creditorii falimentului vor putea exercita asupra acestei sume drepturile eventuale ce le-ar câștiga prin contestațiuni făcute cu ocaziunea verificării creanțelor. (Civ. 1689; 4 legea belgiană din 5 Mai 1872 ; ital 458).

Adnotații. — I. Ordonanța prezidențială pentru vânzarea gajului, rămasă definitivă prin neopozarea ei în termenul de trei zile dela notificare, constituie o liotărîre cu autoritate de lucru judecat și irevocabil executabilă. Prin urmare, îi asemenea ordonanță, ca orice liotărîre judecătorească, nu se mai poate retracta pe cale de contestațiune. (Cas. ÎL—Dec. No. 1-0 din 3 Mai 1902.—*Bul.* p. 654.

2. Obligațiunile comerciale și liberațiunile se probează cu martori ori de câte ori autoritatea judecătorească ar crede că trebuie să admită această probă. Așa dar instanțele de fond sunt suverane a respinge proba cu martori, ori de câte ori se vor convinge că o asemenea probă este nefolositoare în cauză, destul numai că hotărîrea lor în această privință să fie motivată. (Cas. IL — Dec. 235 din 14 Iunie 1902. — *Bul.* pag. 827)

3. Deși după art. 21 din legea dela

Art. 483. Ordonanța aceasta nu va deveni executorie, decât după ce vii li fost notificată debitorului și aceluia care a procurat unu. cu indicarea zilei, locului și orei la care se va procede

1 Aprilie 1894 pentru constituirea Băncii agricole și după art. 482 și 488 din c. com., vânzarea gajurilor se face prin licitație publică, fiind nulă orice clauză care ar autoriza pe creditor a-și apropia gajul ori a dispune de dânsul, fără îndeplinirea formelor prevăzute pentru vânzare, însă această nulitate este prescrisă numai în favoarea debitorului, pentruca la contractarea împrumutului și la constituirea gajului să nu fie silit — împins de nevoie — să primească condițiile grele ce creditorul ar voi să i impună. Odată însă ce împrumutul a fost efectuat și gajul constituit, nimic nu împiedică pe debitor să autorize pe creditor să vândă gajul prin o vânzare de bună voe, iar nu prin vânzare publică, dacă dânsul găsește mai cu folos acest mod de înstrăinare (Cas. II.—Decizia No. 235 din 14 Iunie 1902. - *Bul.* pag 827).

la vânzare și, după ce vor fi expirat cele trei zile ale opozițiunei, ordonanța va rămâne definitivă și în ultim resort, dacă în trei zile de la primirea ei debitorul sau terțiul care a procurat gajul nu vor fi făcut opozițiune și nu vor fi chemat pe creditor înaintea tribunalului.

În caz de opozițiune, citarea părților și judecarea opozițiunei se vor face de urgență și cel mult în termen de opt zile de la primirea opozițiunei. (Com. 482; 5 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 388 și No. 1, art. 482.**

Art. 484. Termenul pentru a face apel contra hotărârei intervenite asupra acestei opozițiuni va fi de opt zile de la comunicarea hotărârei tribunalului. (Com. 483, 485; 6 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotații. — În contra sentinței trib., prin care se respinge opozițiunea la ordonanța de vânzare a gajului, se poate face apel chiar și atunci când sentința trib. a fost executată. (Cas. III. — Dec. No. 141 din 31 Martie 1910. — *buletin* pag. 571).

Art. 485. Termenele mai sus fixate nu sunt susceptibile de a fi mărite în raport cu distanța.

Dacă debitorul sau terțiul care a procurat gajul nu sunt domiciliați în cuprinsul acestui tribunal și n'au făcut elecțiune de domiciliu în acel cuprins, notificările menționate la articolele precedente vor fi valabil făcute prin afișarea lor în sala de audiență a tribunalului și prin publicarea în Monitor sau în foile anunțurilor judecătorești în acea localitate.

Procesul-verbal al portărelului, constatând îndeplinirea acestor formalități, va ține loc în acest caz de dovadă a notificărei.

Notificarea primei ordonanțe a președintelui se va face, chiar în această ultimă ipoteză, conform art. 74 din procedura civilă. Com. 482—484 ; 8 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotații. — Părțile pot, prin actul de amanet, intervenit între ele, să deroge la disp. acestui art., stipulând ca asigurarea amanetului să se facă de debitor, derogăție ce Banca agricolă are facultatea a o face, întrucât ea nu este contrarie ordinii publice. (Cas. IL — Dec. No. 109 din 14 Martie 1905. — *Bul.* pag. 428).

Art. 486. Ordonanța care autoriză vânzarea, dacă nu s'a făcut opoziție în termenul prescris, și hotărârea dată de tribunal asupra opoziției, în caz când s'a făcut asemenea opoziție, sunt executorii de drept și fără cauțiune, chiar când s'ar fi făcut apel contra acelor acte și înainte de expirarea termenului de apel. (Com. 482-484 ; 7 leg. belg. 5 Mai 1872).

CARTEA II

DESPRE COMERȚUL MARITIM ȘI DESPRE NAVIGAȚIUNE

TITLUL I

DESPRE VASE ȘI PROPRIETARIII LOR

Art. 490. Vasele sunt bunuri mobile.

Fac parte din vas : imbarcațiunile, uneltele, instrumentele, armele, milnițiunile, proviziunile și în general toate lucrurile destinate uzului său permanent, chiar când ar li oarecare timp separate de vas. (Civ. 172 urm.; ital 4-80).

Adnotații. — I. Vasele navigabile de și în sine sunt mobile, în variile relații se consideră ca imobile și pot fi închiriate după formele analoage pentru imobile; pot fi vândute, ipotecate, urmărite; de aci rezultă că contractul de închiriere al urmi vas poate fi opus cumpărătorului vasului. (Cas. TI. — Dec. 276 din 7 Dec. 1899. — *Bul.* pag. 1390).

. 2. Orice impozit este teritorial, din punctul de vedere că nu poate fi aplicat decât înăuntrul teritoriului Statului care Ta înființat, căci altfel s'ar încălca drepturile de suveranitate ale Statelor străine. Taxa proporțională de înregistrare pe moșteniri, întrunind toate caracterele unui adevărat impozit, urmează a fi aplicată — în lipsa unei dispozițiuni excepționale și exprese a lezei, — în limitele principiului

stabilit mai sus, și prin consecință această taxă nu poate atinge decât averea succesorală situată pe teritoriul român. Astfel, când într'o moștenire deschisă în România, pe lângă averea imobilă și mobilă situată în România, se găsesc și mai multe vase plutitoare, vase ce poartă o bandieră străină, și cari atârnă de un port străin unde sunt matriculate, și unde, prin urmare, 'și-au sediul sau domiciliul, lor, taxa de înregistrare pe această moștenire nu se poate aplica decât pe averea succesorală așezată în România, nu și pe acele vase plutitoare matriculate • într'un port strein. (Cas. 1.—Decizia 346 din 11 Octombrie 1900. — *Bul.* pag. 1162).

3. In acelaș sens; Cas. s. unite.— Dec. No. 5 din 25 Oct. 1901. — *Bul.* pag. 1135.

Art. 491. Contractele pentru construcțiunea vaselor, modificările și rezilierile lor, precum și deciaraliunile și cesiunile de participare la proprietatea unui vas în construcțiune, făcute de "către comitent sau de către constructorul care a luat asupra

*) Lipsesc din art. italian corespunzător cuvintele: „ori a dispune de dânsul litră îndeplinirea formelor de maj Sus".

sa eonslruetiunea, trebuie a fi facute in scris, si nu se pot opune celor de al treilea, daca nu sunt transcrise in registrele capitaniei' portului sau a autoritatii maritime unde e intre-prinsa constructiunea. (Com. 55; civ. 1384; 203 urm. reg. 30 Martie 1879; 19 § 7, 21 § 3, 32 § 4 leg. 31 Iulie 1881 ; 26 reg 10 Sept. 1887; ital. 481).

Adnotatii. — b~ Lista de transcrip-tiune in registrele consulatului a instrainarii sau cesiunii totale sau partiale a proprietatii sau folosintei unui vas se poate opune de cei de al treilea. In materie de transcrip-tiune, au a se considera ca cei de al treilea, acei cari au putut do-bandi drepturi asupra imobilului sau asu-pra Vasului, fie dela cel din' urmă pro-prietar sau dela reprezentantii lui, fie dela precedentii proprietari, drepturi pe cari le-au conservat, prin urmare, achisi-torii si creditorii. Chematul in judecata ca autor al abordagiului unui vas, nefiind un tertiu in intelesul art. 493 c. com , nu poate opune posesorului vasului lipsa de calitate de a reclama despăgubirea, care, dacă justifică dreptul său pe faptul că vasul figurează pe numele lui, transcris în registrele consulatului și când dreptul său de proprietate și posesiune asupra vasului este recunoscut prin acte în re-gulă, chiar înainte de această transcrip-tiune, este în drept de a reclama des-

Art. 492. Pe lângă drepturile decurgând din dispozițiunile codicelui civil relative la locațiune, comitentul mai poate cere rezilierea contractului pentru incapacitatea manifestă sau pen-tru fraudă constructorului.

, Constructorul poate desființa contractul pentru caz de forță majoră.

In caz de moarte a constructorului, contractul se desființează după dispozițiunile art. 1485 din codicele civil. (Ital. 482).

Adnotatii. — i. Capitanii de porturi sunt funcționari publici, cu atribuțiuni și competențe care nu sunt determinate prin codul com., ci prin regulamentul relativ la poliția porturilor din 24 Martie 1879. După acest regulament, ci sunt însărci-

păgubirea, afară numai dacă nu i se opune prescripțiunea acțiunii, întemeiată pe fa-ptul că ar fi trecut un an dela săvârșirea abordagiului. (Cas. II.—Decizia 306 din 11 Decembrie 1897. — *Bul.* pag. 1473).

2. înscrierea unui vas plutitor (șlep) în registrele unui consulat strein, cum și faptul că poartă o bandieră streină, dove-dește numai naționalitatea vasului. Insa domiciliul stabil al vasului se fixează numai prin înscrierea vasului la căpitania unui port. Dacă se dovedește că niște șlepuri au ca domiciliu (port d'attache) un port din România, fiind înscrise la căpitania acelu port, ele au a fi consi-derate ca avere aflătoare pe teritoriul României și deci sunt supuse la taxele de înregistrare pentru succesiuni, prevă-zute de legea timbrului, chiar dacă s'a plătit în mod greșit taxe la consulatul strein (bine înțeleș când succesiunea s'a deschis în România). (Cas. III.—Decizia No. 320 din 12 Novembre 1908. — *Bul.* pag. 1964). £

nați cu poliția porturilor, sunt agenți de poliție judiciară, încât privește delictele și contravențiunile, au dreptul a le con-stata, a pronunța amenzile prevăzute de regulament și a judeca contestațiunile maritime până la valoarea do lei 300.

<Cas. II.—Decizia 268 din 23 Noembrie 1900.—*Bul.* pag. 1402).

2. In caz de abordagiu, căpitanii de porturi au dreptul, după cererea uneia din părți, să constate, chiar când paguba este mai mare de 300 lei., și procesele lor verbale pot servi de dovadă pentru

stabilirea împrejurărilor și cauzelor abor-dagiului, și prin urmare a culpăi cui in-cumbă abordagiul, putând a fi combătute aceste procese verbale cu proba contrarie, (Cas. II.—Decizia 268 din 23 Noembrie 1900. — *Bul.* pag. 1403).

Art. 493. Orice înstrăinare sau cesiune totală sau parțială a proprietate! sau folosinței unui vas trebuie făcută priii act scris, afară de dispozițiunile coprinse în titlul IV din această carte.

Dacă înstrăinarea-sau cesiunea are loc în țară,/ea poate li făcută prin act public sau prin act privat, dar nu se poate opune celor de al treilea dacă nu e transcrisă în registrele că-pitaniei portului unde vasul se găsește înscris. Afară din țară, înstrăinarea, Irebue făcută prin act încheiat d'inaintea consu-lului și nu are tărie față cu cei de al treilea, dacă nu este tran-scrisă în registrele consulatului. Consulul este dator să trimită" copie legalizată după actul de înstrăinare la căpitania portului unde se află vasul înscris.

In toate cazurile, înstrăinarea Irebue sii fie notată si pe actul de naționalitate cu arătare dacă vânzătorul rămâne creditor al prețului total sau în parle.

Căpitanii de porturi și autoritățile consulare nu pol primi și transcrie actul de înstrăinare, dacă nu li se prezintă actul de naționalitate, al vasului, afară de cazul prevăzut la ari. 499 din acest codice.

Când se va fi înstrăinat vasul la mai multe persoane, data adnotatiunei pe actul de naționalitate determină preferința. (Com. 55, 602 urm., 687, 931 ; civ. 1295; 68 urm., 120 reg. 20 Iunie 1880; 20 § 11, 21 § 4, 33, § 5 leg. 31 Iulie 1881 ; 26 reg. 10 Sept. 1887 ; ital. 483).

Adnotatii. - Vezi jurispr. de sub No. 2 și 3, art. 490 ; No. 1 și 2, art. 491 și No. 1, art. 492.

Art. 494. Autoritățile consulare în țară străină nu pot primi actele de înstrăinare ale vaselor, dacă nu se va fi asigurat plata sau garanția datoriiilor privilegiate notate pe actul de națio-nalitate. (Ital. 484).

Art. 495. Contractul de gaj asupra vasului sau asupra unei porțiuni din el, trebuie făcută prin înscris.

înscrisul făcut în țară prin care se constitue gajul, nu are

piliere față cu cei de al treilea, dacă nu este transcris în registrele căpitaniei portului unde vasul este înscris, sau în acelea ale autorității consulare ale locului unde se găsește vasul când înscrisul de gaj este făcut în țară străină. Consulul este obligat să trimită îndată o copie legalizată după contractul de gaj la oficiul maritim unde vasul se află înscris.

În amândouă cazurile, gajul trebuie să fie notat pe actul de naționalitate al vasului.

Căpitanii de porturi și autoritățile consulare în țară străină nu pot transcrie actul de gaj, dacă nuli se prezintă actul de naționalitate, afară de cazurile prevăzute în art. 496 și 499.

În actul de transcripțiune se va face mențiune despre adnotarea gajului pe actul de naționalitate. (Com. 55, 478, 602 urm., 687, § 13; Civ. 1686; 20 § 13 leg. 31 Iulie 1881; 26 reg. 10 Sept. 1887; ital. 485).

Art. 496. Înscrisul constitutiv al gajului asupra unui vas în construcțiune nu are putere față cu cei de al treilea, dacă nu e transcris în registrele oficiului maritim în a cărui circumscripțiune se face construcțiunea.

Când după terminarea construcțiunii se dă vasului actul de naționalitate, se va adnota în acest act înscrisurile constitutive de gaj ce au fost transcrise în registrele căpitaniei portului. (Hal. 487).

Art. 497. Nu este necesitate de numirea vreunui custode, pentru ca gajul asupra unui vas să-și aibă tărie. (Com. 480; Civ. 1588; ital. 487).

Art. 498. Dacă înscrisul care constituie gajul e la ordin, girul transmite creanța și orice alt drept accesoriu. (Com. 277, 682; ital. 488).

Art. 499. Dacă înstrăinarea, cesiunea sau constituirea în gaj a unui vas se face în țară, pe când vasul se află în călătorie către o țară străină, părțile pot conveni ca adnotarea pe actul de naționalitate să se facă în cancelaria consulatului locului unde se află vasul sau unde se duce, cu condițiune ca acest loc să fie declarat înscris deodată cu cererea de transcripțiune și Uliului. În acest caz căpitanul portului va trimite îndată o copie legalizată după acel titlu, oficiului consular sus-zis cu speșele reclamantului.

Concluclul nu are tărie față cu cei de al treilea decât dela dubi adnotării pe ticiului de naționalitate. (Com. 603; ital. 489).

Art. 500. Contractele de construcțiuni, de înstrăinare sau de gaj ale vaselor mici cari nu sunt destinate a eși din porturi, din râuri, din canaluri sau lacuri, și a altora ce n'au acte de naționalitate, nu au putere față cu cei de al treilea, dacă nu sunt transcrise într'un registru ce se va ține de autoritățile și în formele ce se vor determina printr'un regulament de administrațiune publică. (27 urm: reg. 10 Sept. 1887; ital. 490).

Art. 501. Proprietarul unui vas este răspunzător de faptele căpitanului și ale celorlalte persoane ale echipajului și ținut de obligațiunile contractate de căpitan, pentru tot ce privește vasul și expedițiunea. Cu toate acestea, proprietarul sau coproprietarul care nu s'a obligat personal poate, în toate cazurile prin abandonul vasului sau a navlului ce i se datorează sau este a i se datori, să se libereze de răspundere sau de obligațiunile sus-zise, exceptându-se însă acelea relative la salariile și emolumentele persoanelor echipajului.

Când căpitanul esle proprietar sau coproprietar al vasului, el nu are dreptul de abandon; iar daca el nu este decât coproprietar, în lipsă de speciale convențiuni, nu este răspunzător personal pentru îndeplinirea -obligațiunilor ce a contractat relativ la vas și expedițiune, decât în proporliune cu interesul ce are. (Com. 42, 393, 506, urm., 516 urm., 531, 571; civ. 1000; ital. 491).

Adnotații. — Dispozițiunea cuprinsă în art. 501 din c. com. pentru răspunderea căpitanului unui vas, nn este de ordine publică. (Cas. II.—Decizia 320 din 30 Noembrie 1898.—/3u/. pag 1380.

2. În genere, proprietarul vasului răspunde pentru actele și faptele căpitanului și aceeaș datorie există și în cazul când este un armator deosebit, adică când vasul este închiriat, fiindcă celor de al treilea nu le este cunoscut decât proprietarul vasului,, al cărui nume este înscris pe vas și cei deal treilea, putând să acționeze pe proprietar, pot, după împrejurări,, să acționeze și pe armator. / De asemeni, în cazul când nu e vorba de un fapt sau un act al căpitanului, ci de un act al armatorului vasului, proprietarul vasului are a răspunde față cu cei

de al treilea de faptele armatorului și, dar, de consecințele unei polițe de încărcare emisă și subscrisă de armator și aceasta nu numai fiindcă numele lui e legalmente cunoscut celor de al treilea, ci fiindcă polița de încărcare emisă de armator nu oferă nici o garanție celor de al treilea pentru cuprinsul ei, decât prin vasul în care este pusă marfa enunțată în polița de încărcare. Această responsabilitate a proprietarului, când este vorba de răspunderea armatorului, față cu cei de al treilea, prin o poliță de încărcare ce a emis, este în realitate o garanție a creditorului, în toate privințele ce cei de al treilea acordă polițelor de încărcare fără de care ele ar înceta de a putea fi obiectul diferitelor transacții. Pe lângă acestea, dacă 'armatorul are calitate de

«miilor girării, un asemenea armator girant este un adevărat mandatar al proprietarului vasului și din acest punct de vedere proprietarul trebuie să răspundă, pentru obligațiile contractate de armator, iar liolăririle obținute de cei de ai treilea contra armatorului girant pot fiopuse proprietarului ca mandant și pot fi executate pe averea lui, adică pe vasul lui. (Cas. 11.—Decizia 42 din 12 Febr. 1901. — *Bul.* pag. 218).

3. Clasificarea avariilor în comune și particulare, făcută de art. 655 și urm. c. com. nu este limitativă, ci enunciativă și, dar, aprecierea faptelor, cari, după împrejurări, poate constitui avarii, fie comune, fie particulare, aparțin în totul judecătorului de fond și ca atare scapă de sub controlul Curții de casație. (Cas. II.—Decizia 310 din 6 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 281),

4. După dr. maritim, aplicabil deopotrivă la navigațiunea pe mare, pe râuri și pe lacuri, căpitan sau patron se numește acela căruia se încredințează comanda sau conducerea unui vas, oricare

Art. 502. Abandonul vasului se poate face către toți creditorii sau numai către unii dintr'înșii.

Declarațiunea de abandon va fi transcrisă în registrele oficiului maritim unde vasul este înscris, și după ce transcripțiunea s'a făcut, ea va fi notificată creditorilor a căror titluri s'ni transcrise în acelaș registru sau adnotate pe actul de naționalitate.

În privința creditorilor cari au introdus o acțiune sau făcut o somațiune, abandonul se va face prin portărei, notificându-se la domiciliul ales de creditor, sau în lipsă, la grefa tribunalului de comerț, în termen de opt zile dela primirea citațiunii sau a somațiunii primită dela creditor, sub pedeapsă de a nu se mai ține în seamă. (Com. 501, 503;" ital. 492).

Art. 503. În caz de abandon, orice creditor poate lua pentru sine vasul, cu obligațiunea de a plăti pe ceilalți creditori privilegiati. Dacă sunt mai mulți creditori cari voesc a lua vasul, se va preferi-cel ce a lacul întâi declarațiunea,- și dacă declarațiunea este făcuții în acelaș timp, se va preferi creditorul mai marc în sumă.

ar fi mărimea lui și modul cum el este pus în mișcare, legea nefăcând nici o distincțiune în această privință. (Cas. II. — Decizia 310 din 6 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1507).

5. Căpitanul vasului este un mandatar legal al proprietarului care e ținut să respecte obligațiile contractate de acesta (căpitan), cu cei de al treilea, pentru tot ce privește vesul și expedițiunea, afară numai dacă proprietarul vasului dovedește că căpitanul a fost de rea credință și în coluziune cu cel de al treilea. (Cas. II.—Decizia 310 din 6 Nov. 1901.—*Bul.* pag. 1507).

6. îndatoririle puse de art. 519, 521 și 671 c. com. căpitanului unui vas, au importanța lor în relațiunile celui căpitan cu proprietarul vasului și omisiunea lor nu poate să prejudicieze celui de al treilea, cu care căpitanul a contractat pentru salvarea vasului. (Cas. II. — Decizia 310 din 6 Nov. 1901.—*Bul.* pag. 1507).

— Vezi și jurispr. de sub art. 509.

Dacă nici un creditor nu voește a lua pe seama sa vasul, el va fi vândut după stăruințele creditorului celui mai diligent; prețul va fi distribuit între creditori, și ceea ce va rămânea după plata datoriilor, va fi a proprietarului. (Com. 502, 687 urm., 910 urm ; ital. 493).

Art. 504. Proprietarul poate depărta pe căpitan.

În caz de depărtare nici o despăgubire nu va fi datorită, afară numai dacă acest drept n'a fost stipulat în scris.

Dacă căpitanul depărtat e coproprietar al vasului, el poate renunța la coproprietate și cere plata capitalului ce ar reprezintă partea sa de proprietate.

Suma acestui capital se determină prin expertiză. (Com. 552, 558, 610, 629 ; ital. 494).

Art. 505. Pentru tot ce se atinge de interesul comun al proprietarilor unui vas, deciziunile majorității sunt obligatorii și pentru minoritate.

Majoritatea se formează din cei cari reprezintă un interes în vas mai mare decât jumătatea valorii lui.

Tribunalul este ținut să încuviințeze vânzarea cu licitațiune a unui vas, când i se va cere de un număr de coproprietari reprezentând jumătatea proprielăței Vasului, afară numai dacă părțile n'ar fi convenit într'alt fel.

Dacă vânzarea unui vas este cerută de grave și urgente împrejurări privitoare Ia interesul comun, tribunalul o poate încuviința, deși coproprietarii ce o cer nu reprezintă mai mult decât o pătrime a proprietăței vasului. (Com. 702, 935 ; civ. 728,736 urm., ital. 495).

TITLUL II

DESPRE CĂPITAN

Art. 506. Căpitanul sau patronul însărcinat cu comanda unui vas este răspunzător pentru greșelile șale, chiar ușoare, pe cari le comite în exercițiul funcțiunilor sale.

Responsabilitatea căpitanului, în cazurile prevăzute de acest codice, nu încetează decât probându-se obstacole provenite din caz fortuit sau forță majoră. (Com. 544, 577, 579 urm., 658; civ. 998 urm., 1080, 1083, 1471 unu., 1510; ital. 196).

Adnotații. — Considerentele greșite dintr-o lioțărre nu atrag casarea acestei lioțărri, căci dânsa se menține pe celelalte motive legale. (Cas. II.—Decizia 320 din 30 Noembrie 1898. — *Bul.* pag. 1380). — Vezi și jurispr. de sub No. 3, 4, 5 și 6 art. 501.

Art. 507. Căpitanul nu poate refuza încărcarea lucrurilor cu transportul cărora s'a însărcinat, sub cuvânt că nu sunt polițivile cu vasul său. (Ital. 497).

Art. 508. Căpitanul este răspunzător de lucrurile încărcate. Dă recipisă de primire prin polița de încărcare.

Căpitanul nu răspunde de lucrurile prețioase, de bani și titlurile de credit ce nu i-au fost declarate.

Căpitanul este răspunzător de stricăciunile ce din orice cauză s'au întâmplat lucrurilor așezate de dânsul pe podeala de sus a vasului, fără consimțământul în scris al încărcătorului. Această dispozițiune nu se aplică la călătoriile cele scurte ce se fac din port în port și din liman în liman, pe lângă țarmuri, iie pe mare, iie pe râuri. (Com. 55, 431, 505 urm., 062; civ. 147 urm.; ital 498).

Adnotații. — I. Pentru pierderea sau deteriorarea mărfurilor încărcate pe vase plutitoare, căpitanul este presupus în culpă și el nu se poate apăra de răspunderea prederii mărfurilor decât dacă probează existența forței majore sau a cazului fortuit. (Cas. III. — Decizia No. 105 din 29 Aprilie 1909.—*Bul.* pag. 513).

2. Pentru mărfurile și lucrurile așezate pe coverta vasului, căpitanul nu poate să invoace nici forța majoră nici cazul fortuit și el nu se poate pune la adăpost de pierderea sau avaria mărfu-

rilor, decât dacă are consimțământul în scris al încărcătorului, proprietar al mărfei. Acest consimțământ nu este cerut numai atunci când este a se executa o călătorie scurtă, „din port în port, sau din liman în liman, pe lângă țarmuri”, dar și atunci când distanța dintre punctul de plecare și acela de destinație este de câteva sute de kilometri și între aceste porturi sunt alte porturi intermediare. (Cas.—III Dec. No. 105 din 29 Aprilie 1909. — *Bul.* pag. 513).

— Vezi și jurispr. de sub art. 506.

Art. 509. Căpitanul are dreptul a întocmi echipajul vasului, a fixa retribuțiunea persoanelor ce-l compun, însă e dator a tace aceasta în înțelegere eu proprietarii vasului, când ei se vor alia într'acel loc. (Com. 531, urm., 52 reg. 10 Sept. 1887; ital 499)

Adnotații. — Toți oamenii întrebuințați la încărcare și drimaj sunt considerați ca prepușii căpitanului, care răspunde de faptele acestora și de defec-

tuozitatea așezării mărfurilor. (Cas. III.—Dec. No. 105 dj* 29 Aprilie 1909. — *Bul.* pag. 513).

Art. 510. Căpitanul este dator să țină un registru al vasului împărțit în următoarele patru cărți :

Jurnal general și de complabilitate ;

Jurnal de navigațiune;

Jurnal de încărcare sau manual al bordului, și Inventarul bordului.

Registrul nu poate fi întrebuințat, dacă mai înlăiu fiecare foaie nu va fi fost numerotată și parafată de funcționarul însărcinat special cu aceasta; el va fi ținut conform dispozițiunilor art. 29, observându-se regulile următoare :

În jurnalul general și de comptabilitate va fi notat tot ceea ce se rapoartă la atribuțiunile căpitanului față cu echipajul și cu călătorii, la lucrurile încărcate, la ceea ce se petrece mai important în timpul călătoriei, la deciziunile luate, la veniturile și cheltuelile vasului, și în general la tot ceea ce privește interesul proprietarilor, armatorilor sau încărcătorilor și care poate da loc la vreo răspundere sau cerere în judecată, afară de însemnările particulare ce trebuiesc făcute în celelalte jurnale;

În jurnalul de navigațiune se va însemna, în special, direcțiunile urmate, calea parcursă, manevrele făcute, observațiunile geografice, meteorologice și astronomice și tot ce privește navigațiunea ;

În jurnalul de încărcare sau manual al bordului vor fi însemnate "datele și locurile încărcării, natura, calitatea și cantitatea lucrurilor încărcate, destinațiunea lor, persoana încărcătorilor și destinatarilor, locul și data predării și lot ce privește încărcarea ;

În inventarul bordului trebuiesc a fi însemnate uneltele, instrumentele și toate obiectele ce se află pe vas, precum și orice schimbare li s'ar întâmpla.

Regulile pentru ținerea uniformă a jurnalului nautic, a cărților din cari se compune și pentru verificarea inventariului față cu legile maritime, sunt determinate de regulament publicat prin decret regal. (Com. 26. urm., 511, 513, 963; 15 § 1 lit. b. leg. 31 Iul. 1881; 29 urm. reg. 10 Sept. 1887; ital. 500).

Art. 511. Ținerea registrului nu e obligatorie pentru navigațiunea pe râuri sau lacuri și pentru călătoriile vaselor cu capacitate mai mică de cincizeci tone, când aceste călătorii nu se întind mai departe de țarmurile Mării Negre, la Odessa și Constantinopole. (Com. 532, 557; ital. 501).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub. No. 3, art. 55.

Art. 512. Căpitanul va face să i se viziteze vasul în cazurile și modurile stabilite prin regulamentele și legile speciale.

înainte de plecare, el se va asigura că vasul este în stare proprie de a face călătoria, că este bine încărcat sau cu savura necesară. (Com. 581; ital. 502).

Aii. 513. Căpitanul este dator a avea pe vas :

- 1) Actul de naționalitate;
- 2) Lista echipajului;
- 3) Polițele de încărcare și contractul de navlu ;
- 1) Actele de vizită ;
- 5) Chitanțele de plată sau înscrisurile de cauțiune ale vămEL (Com. 531, 557, 565 urm., 21§14, 22,^5 leg. 3 Iulie 1881; ital. 503).

Art. 514. Căpitanul va comanda în persoană vasul la intrarea și eșirea din porturi, limanuri, canaturi sau râuri.

El este obligat a întrebuița, cu spesele vasului, un pilot experimentat ori de câte ori aceasta ar ii declarată obligatorie prin legile țării sau prescrișă de regulamentele ori uzurile locale în streinătate. (Com. 687; ital. 504).

Art. 515. In caz de contravențiune la dispozițiunile art. 510, 512, 513 și 514, căpitanul este răspunzător de orice pagubă către cei interesați. (Com. 998, 1084; ital. 505).

Art. 516. Când căpitanul se află în localitatea unde domiciliază proprietarii, armatorii sau procuratorii lor, el nu poate, fără speciala lor autorizare, să ordone reparațiunea vasului, să cumpere pânze, funii sau alte lucruri pentru vas, și nici să-l închirieze sau să ia bani cu împrumut în comptul vasului sau povereii (încărcătoreii) sale. (Ital 506).

Art. 517. Dacă vasul este închiriat cu consimțământul proprietarilor sau al majorității acestora și vreunul dintre coproprietari refuză a contribui la cheltuelile necesare pentru expedițiune, căpitanul, după douăzeci și patru ore dela somațiunea tăcuta celor ce refuză a da partea lor de cheltuială, poate cere autorizațiunea tribunalului comercial sau, în lipsă, a judecătorului de ocol, ca să ia în comptul lor cu împrumut suma cuvenită, cu sau fără gaj, asupra părții de interes ce dânsii au în vas. (Com. 495, 505, 516, 602, 607; ital 507).

Art. 518. In timpul călătoriei, căpitanul, după ce va constata necesitatea printr'un proces-verbal subscris de către frunțașii echipajului, poate întrebuița pentru serviciul vasului lucrurile ce se găsesc pe bord, cu obligațiune de a plăti prețul lor celui în drept. (Com. 519, 585; ital. 508).

Ari. 519. Dacii în cursul călătoriei va li trebuință de bani

pentru reparațiuni, cumpărare de proviziuni, sau pentru alte urgente trebuințe ale vasului, căpitanul este dator dacă e posibil, a încunoștiința neîntârziat pe armatori, încărcători sau destinatari, și după ce va constata necesitatea după cum s'a stabilit prin articolul precedent, poate cere, în țară, autorizațiua tribunalului de comerț, și, în lipsă, a judecătorului de ocol, iar în străinătate a autorității consulare a Regatului, sau, în caz de lipsă, a autorității străine locale, pentru a-și procura suma necesară, luând bani cu împrumut pe corpul vasului, dând gaj sau vânzând lucrurile încărcate sau obligându-se către cei ce vor procura direct material, unelte, proviziuni sau vreo lucrare.

Titlul împrumutului și actul probând operațiunile sus zise se vor transcrie în modul stabilit prin prezentul codice și adnota pe actul de naționalitate al vasului de către funcționarul maritim sau consular, sau de către autoritatea ce a dat autorizarea, prin îngrijirea căpitanului, în timp de zece zile dela data contractului, sub pedeapsă de a pierde rangul privilegiului.

Vânzarea lucrurilor încărcate se va face prin licitațiune publică.

Proprietarii vasului sau căpitanul ce îi reprezintă vor ține compt de lucrurile vândute, după valoarea ce vor avea în locul și timpul descărcare! vasului.

Inchirietorul sau diferiții încărcători, când se învoesc, se pot opune la vânzarea sau darea în gaj a lucrurilor lor, descărcându-le și plătind navlul în proporțiune cu calea făcută. Dacă consimțământul unuia sau mai multor încărcători lipsește, acela care va voi să uzeze de această facultate, va plăti navlul întreg pentru partea sa de încărcare. (Com. 40, 518, 585, 603, 607, 683 § 8, 685 § 6, 687 ¶ 9 ; ital 509).

Adnotații. Vezi jurispr. de sub No. 3—6, art. 501.

Art. 520. In cursul călătoriei, căpitanul poate, dacă este urgență, să notifice orice acte sau chiar să pornească judecată în numele și interesul proprietarilor vasului, întrucât privește vasul și navigațiunea cu care este însărcinat.

Asemenea, cei de al treilea, când se vor afla în alt loc decât acela unde domiciliază proprietarii vasului sau cei ce îi reprezintă, pot să facă somațiuni, să urmărească sau să intenteze acțiuni contra căpitanului, încât privește faptele lui sau ale echipajului, sau obligațiunile contractate de el în cursul expe-

<li(iuiK'i. Actele Irebite notilicale sau personal căpitanului, sau la bordul vasului.

I'roprielarii pot în totdeauna să'și însușească judecata pornită de căpitan sau contra lui.

Condamnațiunile pronunțate contra căpitanului nu ridică proprietarilor dreptul de a face abandonul vasului, conform dispozițiunilor art. 501. (Com. 400, 501, 917, 923; ital 510).

Adnotații. — I. Căpitanii vaselor, în cursul călătoriei, au dreptul să primească orice acțiune în numele și în interesul proprietarului vasului cu a cărui conducere și administrare este însărcinat.

Art. 677 din c. com., descriind numai că acțiunile de despăgubiri pentru daunele provenite din lovirea vase'or nu s'ni admise dacă nu s'a făcut protest în termen de trei zile, către autoritatea locului unde s'a întâmplat faptul, sau a primului port unde s'a oprit, fără să arate forma în care trebuie făcut protestul, nici autoritatea căruia să-l adreseze, de aci rezultă că un raport adresat unui căpitan de port înlocuște cu suficiență protestul pretins de art 677 din c. com. (Cas.

Art 521. Căpitanul, mai înainte de a pleca din locul în care a făcut cheltuelile extraordinare sau a contractat obligațiuni, va trimite proprietarilor sau armatorilor vasului sau procuratorilor un compt scris de el însuși, atât de cheltuelile făcute cu arătarea actelor justificative dacă sunt, cât și de obligațiunile contractate, cu numele, pronumele și locuința creditorilor.

Dacă încărcarea s'a făcut în comptul proprietarilor sau armatorilor, căpitanul le va trimite un compt de lucrurile încărcate și de prețul lor. (Com. 511, 519; ital 511),

Adnotații. — Vezi *jurispr.* de sub No. 3—6, art. 501.

Art. 522. Căpitanul care fără necesitate a contractat obligațiuni, a pus în gaj sau vândut lucruri încărcate sau proviziuni, sau a pus în corupturile sale avarii și cheltueli neadevărate, e obligai personal către armatori și către "toți cei interesați la despăgubire, afară de acțiunea penală, dacă este caz. (Com, 506 51!), 651 urm.; civ. 998, 1084; pen. 323; ital. 512).

Art. 523. Căpitanul nu poate vinde vasul fără mandat special

II. — Decizia No. 39 din 30 Ianuarie 1912.—Bul. pag. 122).

2. Acest art. prevede în mod special dreptul de mandatar legal al căpitanului unui vas, ca în timpul călătoriei să poată notifica acte și chiar să pornească judecată în numele și în interesul proprietarului vasului cu privire la afacerile vasului și a navigațiunii, atunci când ar exista urgența pentru asemenea acțiuni, din partea sa, iar aprecierea urgenții nu poate să o aibă decât căpitanul vasului, cu dreptul pentru proprietarul vasului să-și însușească judecata pornită de căpitan sau contra sa. (Cas. III. — Decizia No. 139 din 2 Mai 1907. — *Bul.* pag. 979).

din partea proprietarului, afară de cazul când vasul nu mai e în stare de a putea naviga.

Declarațiunea de imposibilitate a navigațiunei cum și autorizarea pentru vânzare vor li pronunțate, în țară, de tribunalul respectiv, iar în străinătate de către autoritatea consulară a lărei.

Vânzarea va fi făcută prin licitațiune publică. (Com. 935; civ. 1536; ital. 513).

Art. 524. Căpitanul care s'a îndatorat a face o călătorie, e ținut a o îndeplini; altfel e obligat la daune si cheltueli către proprietari și închirietori.

Dacă vasul a fost declarat în imposibilitate de a mai naviga, căpitanul e dator a îngriji, cu tot dinadinsul, să'și procure alt vas cu care să poată transporta lucrurile încărcate la locul de destinațiune. (Com. 506, 580 urm ; civ. 1073,1082 urm.; ital. 514).

Art. 525. Căpitanul, care călătorește având parte din profit asupra încărcării, nu poate face, pe comptul său particular, nici un fel de comerț, dacă în scris nu s'a convenit într'altfel.

In caz de conravențiune lucrurile încărcate de căpitan în comptul său particular rămân în proliul celorlalti interesați. (Com. 55, 112, 113, 116, 397, 537, 540; ital. 515).

Art. 526. La sosire în-portul de deslinațiune, alâl la ducere cât și la întoarcere, sau la locul unde cu voie sau silit se adăpostește, precum și în caz de naufragiu, căpitanul va cere să i se vizeze registrul vasului de către funcționarul public competent. Dacă s'a întâmplat evenimente extraordinare cari interesează vasul, lucrurile încărcate sau persoanele, căpitanul, * > 'afară de îndatoririle la cari este supus de codicele și regula- ' ' mentele marinei comerciale, e ținut să-și iacă raportul său.

Raportul va cuprinde locul și timpul plecării, calea urmată, pericolele peste cari a dat, dezordinele întâmplare pe vas și în general, toate evenimentele importante ale călătoriei. (Com. 510, 527, 669; ital. 516).

Art. 527. Raportul va fi făcut cât de neîntârziat, și cel mult în douăzeci și patru de ore după sosire sau adăpostire, către prezidentul tribunalului, către judecătorul de ocol, dacă sosirea sau adăpostirea este într'un port al țării; și către autoritatea consulară a țării și în lipsă către autoritățile străine locale, dacă vasul se află sosit sau adăpostit în port străin.

Raportul făcut în țară se va depune la grefa tribunalului

J'PH|KTIIV. Judecătorul de ocol îl va trimite asemenea, iară în-
Irti'/lcrcn prezidentului trihunalului. (Com. 52(5, 528 ; 31 reg. 10
Sepl. 1887 ; ilal. 517).

Ari. 528. Prezidentul, judecătorul de ocol, sau autoritatea
consulară care a primit raportul, va verifica faptele cuprinse
inlr'insul, interogând, în neprezența căpitanului și separat, per-
soanele echipajului și dacă e cu puțință și călătorii. Răspun-
surile trebuie a fi scrise. Orice alte informațiuni folositoare în
descoperirea adevărului trebuiesc culese prin toate mijloacele
permise de lege.

Verificațiunea va fi făcută în cel mai scurt timp, și ziua
fixată pentru acest sfârșit se va face cunoscută printr'un anunț
lipit pe poarta localului autorității către care raportul a fost
lacul, prin afișe la bursa cea mai apropiată, în vecinătățile lo-
cului unde vasul este ancorat și oriunde se va găsi de cuviință.

Persoanele interesate și cei ce vor să le reprezinte, chiar fără
mandat, sunt admise a asista la verificare.

Procese-verbale încheiate asupra operațiilor de mai sus
se vor alătura la raport.

Constatările cuprinse în raport pot fi combătute prin probă
contrarie. (Com. 526, 527, 529; civ. 1198; 31 reg. 10 Sept. 1887;
ital. 518).

Art. 529. Rapoartele ce nu sunt verificate, nu pot fi primite
în descărcarea căpitanului și nu fac probă în judecată, afară
de cazul când căpitanul singur a scăpat din naufragiu în locul
unde și-a făcut raportul. (Com. 528; ital 519).

Art. 530. Căpitanul nu poate descărca nici un lucru din vas,
până ce nu și-a făcut și nu i s'a verificat raportul, exceptân-
du-se cazurile urgente. (Ital. 520).

TITLUL III

DESPRE ÎNROLAREA ȘI SALARIILE PERSOANELOR ECHIPAJULUI

Art. 531. Persoanele ce compun echipajul sunt: căpitanul
sau patronul, ofițerii, marinarii și lucrătorii indicați în rolul
echipajului, format în modul prevăzut de regulamente, pre-
cum și mașiniștii, fochiștii și toate celelalte persoane funcțio-
nând sub orice numire în serviciul mașinelor la vasele cu abur.

Holul va arăta salariile sau partea de beneficiu datorite per-
soanelor echipajului. Celelalte condițiuni ale înrolării trebuiesc

cuprinse în contractul de înrolare. (Com. 509, 513, 532, 556;
ilal. 521).

Art. 532. Contractul de înrolare va fi făcut prin act scris,
legalizat de autoritatea maritimă în țară, cea consulară în străi-
nătate, trecut în registrele oficiului maritim și transcris în re-
gistrul vasului.

Dacă cineva este înrolat în țară străină, unde nu se ailă
autoritate consulară română, contractul va fi transcris numai
în registrul vasului.

În orice caz contractul de înrolare va fi scris de căpitan
și de înrolat; și dacă acesta nu poate sau nu știe subscrie, de
doi martori.

Convențiunile cari nu sunt investite cu aceste formalități, nu
au nici o tărie.

Dispozițiunile precedente nu sunt obligatorii pentru contrac-
tele de înrolare, în cazurile prevăzute de art. 511, (Com. 55,
510, 531, 533; 33 reg. 10 Sept. 1887; ilal. 522).

, Art. 533. Contractul de înrolare enunță în mod lămurit și
precis, durata lui și navigațiunea în vederea căreia se încheie.

În vederea speculațiunilor comerciale, destinațiunea și navi-
gațiunea pot fi ținute secrete; în asemenea caz, însă, echipajul
trebuie să fie încunoștiințat și să consimtă a li înrolat în astfel
de condițiuni. Consimțământul trebuie exprimat prin act în scris,
în forma stabilită prin articolul precedent. (Com. 55, 532, 535,
536 ; ital. 523).

Art. 534. Înrolatul e dator ași continua serviciul și după
expirarea termenului înrolării până la întoarcerea vasului în
țară, la locul destinațiunii sale, cu condițiune ca întoarcerea să
se facă direct, fără alte întârzieri decât cele neapărate. În acest
caz, acela căruia s'a prelungit înrolarea, are dreptul la o retri-
buțiune proporționată salariului.

Înrolarea se înțelege întotdeauna terminată, deși termenul
prevăzut în contract nu a expirat, când vasul s'a întors în
țară la locul destinațiunii sale, după ce și-a făcut prima călă-
torie și după ce a fost descărcat. (Com. 533, 535, 536, 551;
ital.' 524).

Art. 535. Dacă durata înrolării nu este fixată, marinarul
poate cere părăsirea serviciului după doi ani de la înrolare,
afară de dispozițiunea prevăzută în articolul precedent. Dacă
vasul se află în țară străină și nici s'a dispus nici s'a început

călătoria de întoarcere în țară, marinarul, afară de plata salariului ce i se cuvine, mai are dreptul la cheltuelile de întoarcere în patrie, dacă căpitanul nu i-ar înlesni altă îmbarcare.

Marinarul nu poate cere să iasă din serviciu într'un port, care nu este cel de destinațiune.

Înrolarea pe timp nedeterminat și pentru toate călătoriile ce s'ar întreprinde, nu împiedică pe marinar de a cere după doi ani eșirea din serviciu, afară numai dacă nu s'a convenit în mod expres ca serviciul să continue și peste doi ani. (Com. 533, 534, 536, 552 ; civ. 1471 ; ital. 525).

Art. 536. După expirarea termenului înrolării, căpitanul va da act scris fiecărei persoane a echipajului, pentru eșirea din serviciu.

Acest act va arăta numele și felul vasului, numele și prenumele căpitanului, timpul cât a ținut înrolarea, și va fi înscris în registrul vasului.

Când, dintr'o cauză oarecare, căpitanul se va afla în nepuțință de a scrie însuși actul, el va fi scris, în prezența sa, de ajutorul sau locțiitorul său, și subscris de doi martori. (Com. 510; ital. 526).

Art. 537. Căpitanul și persoanele echipajului nu pot, sub nici un cuvânt, încărca în comptul lor, pe vas, nici un fel de marfă fără învoirea proprietarilor și fără să plătească navlul, dacă nu sunt autorizați a face aceasta prin condițiunile înrolării lor. (Com. 525, 640; ital. 527).

Art. 538. Persoanele echipajului înrolate cu luna, au dreptul la salariu din ziua în care sunt înscrise pe rol, dacănu s'a convenit într'alt fel. (Com. 531; civ. 969 ; ital. 528).

Art. 539. Când călătoria a fost împiedicată prin faptul proprietarilor, căpitanului sau închirietorilor, înainte de plecarea vasului, marinarii înrolați pentru călătoria întreagă sau cu luna au dreptul la plata zilelor servite, și ca despăgubire a reține ceea ce au primit înainte. Dacă nu li s'a plătit nimic înainte, marinarii înrolați cu luna primesc ca despăgubire salariul convenit pe o lună ; cei ce au fost înrolați pentru călătoria întreagă, primesc o sumă corespunzătoare salariului pe o lună, făcându-se calculul după durata probabilă a călătoriei, și dacă durata probabilă nu trece peste o lună, primesc întreg salariul cu cât s'au învoit.

Când călătoria este împiedicată după plecarea vasului:

1) Marinarii înrolați pentru întreaga călătorie au dreptul la tot salariul conform învoelii ;

2) Marinarii înrolați cu luna au dreptul la salariul convenit pentru timpul cât au servit și afară de aceasta încă la o dreaptă despăgubire, în proporțiune cu salariul convenit pentru restul duratei probabile a călătoriei pentru care se înrolase ;

3) Marinarii înrolați pentru călătoria întreagă sau cu luna au încă dreptul la cheltuelile pentru întoarcere la locul de unde aplecat vasul, dacă căpitanul sau altul interesat, sau autoritatea competentă, nu le procură îmbarcarea pe alt vas cu destinațiune pentru acel loc. (Com. 540 urm ; ital. 529).

Art. 540. Dacă comerțul cu locul de destinațiune al vasului este interzis, sau dacă vasul este oprit printr'un ordin al guvernului înainte de începerea călătoriei, marinarii nu au dreptul decât la plata zilelor servite până atunci. (Com. 539, 545, 561; ital. 530).

Art. 541. Dacă interzicerea comerțului sau oprirea vasului se întâmplă în cursul călătoriei :

1) În caz de interzicere, marinarii au dreptul la plata salariului pentru timpul cât au servit ;

2) În caz de oprire, marinarii înrolați cu luna au dreptul la jumătatea salariului pentru timpul cât ține oprirea, și marinarii înrolați pentru întreaga călătorie au dreptul la salariul convenit prin înrolare.

Dacă se acordă vreo despăgubire pentru interzicere sau pentru oprire, marinarii înrolați cu luna primesc restul salariului ; iar cei înrolați pentru întreaga călătorie primesc o adăogire de salariu în proporțiune cu timpul cât a ținut oprirea; în orice caz indemnitatea datorită tuturor marinarilor nu va putea trece peste a treia parte din indemnitatea acordată vasului. (Com. 539 urm; ital. 531).

Art. 542. Dacă se prelungeste călătoria, suma salariului marinarilor înrolați pentru întreaga călătorie se mărește în proporțiune cu timpul prelungirii. (Com. 544 ; ital. 532)

Art. 543. Dacă descărcarea vasului se face de bună voe într'un locmii apropiat decât cel arătat în contractul de închiriere, salariile nu sunt supuse la scădere. (Com. 577; ital. 533).

Art. 544. Marinarii înrolați cu parte la câștig sau navlu, nu au dreptul la plata zilelor servite, nici la despăgubire pentru

călătoria împiedicată, întârziată sau prelungită din caz fortuit sau forță majoră.

Când călătoria este împiedicată, întârziată sau prelungită prin l'aplul încărcătorilor, persoanele echipajului iau parte la despăgubirile ce s'ar acorda vasului. Aceste despăgubiri sunt împărțite între proprietarii vasului și persoanele echipajului în aceeași proporțiune în care s'ar fi împărțit între ei navlul.

Dacă împiedicarea provine din faptul căpitanului sau al proprietarilor, ei sunt datori despăgubirile cuvenite persoanelor echipajului. (Com. 506, 574 urm.; civ. 998, 1083; ital. 534).

Art. 545. In caz de prădare, de sfărâmare sau de naufragiu cu pierderea întreagă a vasului și a povereii, marinarii nu pot pretinde nici un salariu. Nu sunt însă obligați a restitui ceea ce li s'a dat prin anticipațiune. (Com. 526—529, 539, 587 urm.; ital. 535).

Art. 546. Dacă se scapă vreo parte a vasului, marinarii înrolați pentru întreaga călătorie sau cu luna sunt plătiți pentru timpul servit din rămășițele vasului, sau din ceea ce s'a putut scăpa de pradă.

Dacă lucrurile scăpate sau redobândite nu ajung, sau dacă nu s'a scăpat sau redobândit decât povara, ei sunt plătiți subsidiar din navlu.

Marinarii înrolați cu participarea la navlu, sunt plătiți în proporțiune cu ceea ce s'a câștigat din navlu.

Marinarii, în orice condițiune înrolați, au di-eplul la plata zilelor servite de ei pentru scăparea rămășițelor vasului și lucrurilor înecate. (Com. 545, 587 urm., 679, 687 și 7; ital. 536).

Art. 547. Marinarul ce se îmbolnăvește în timpul călătoriei, sau care e rănit în serviciul vasului, primește salariul; el este căutat și îngrijit cu cheltuelile vasului. Dacă este rănit în îndeplinirea unui serviciu comandat în interesul vasului și povereii, e căutat și îngrijit cu cheltuelile vasului și povereii.

Când căutarea sănătății cere ca marinarul să fie debarcat, căpitanul va depune la autoritatea consulară a țării, sau la autoritatea competentă a locului, suma ce se găsește necesară pentru însănătoșire și întoarcere în patrie.

In orice caz, marinarul debarcat nu are dreptul la cheltueli de căutare a sănătății și la salariu pentru mai mult de patru luni din ziua debarcării. (Com. 548, 655 § 8; ital. 537).

Art. 518. Dacă marinarul e rănit sau se îmbolnăvește din

greșeala sa proprie, sau pe când se găsește pe uscat fără autorizare, cheltuelile pentru căutarea sănătății sunt însărcina sa; însă căpitanul este dator să i le înainteze.

Dacă marinarul trebuie să fie debarcat, căpitanul îngrijește pentru căutarea sănătății lui și pentru întoarcerea în patrie, în modul arătat prin articolul precedent, afară de dreptul la restituire a cheltuelilor înaintate, și salariul nu i se plătește decât pe timpul servit. (Com. 547; ital. 538).

Art. 549. In caz de moarte a marinarii în timpul călătoriei :

1) Dacă era înrolat cu luna, salariul ce i se cuvine se datorește moștenitorilor până la ziua morții sale ;

2) Dacă era înrolat cu călătoria și moare în timpul ducerii sau în portul de destinațiune, salariul se datorește pe jumătate; iar când moare în timpul întoarcerii, salariul se datorește întreg ;

3) Dacă marinarul era înrolat cu parte la câștig sau la navlu, i se datorește partea întreagă, când moare după începerea călătoriei.

Marinarului mort în apărarea vasului, se dalorește întreg salariul pentru toată călătoria, dacă vasul a scăpai. (Com. 547, 655 ,§ 8; ital. 539).

Art. 550. Marinarul prins și făcut prizonier pe vas are dreptul la salariu până în ziua când a fost prins.

Dacă a fost prins și făcut prizonier pe când era trimis pe mare sau pe uscat pentru serviciul vasului, are dreptul la întregul salariu până în ziua în care și-ar li îndeplinit serviciul. La plată ia parte și marfa încărcată pe vas, dacă trimiterea s'a făcut și în interesul ei. (Com. 547, 549; ital. 540).

Art. 551. Dacă în timpul înrolării vasul este vândut, persoanele echipajului au dreptul la întoarcerea în patrie cu cheltuelile vasului și la plata salariilor. (Com. 930; ital. 541).

Art. 552. Căpitanul poate concedia pe marinarii înaintea termenului înrolării și fără să fie obligat de a dovedi că și-a călcat datoriile; dar este dator ca odată cu concediul, să i înlesnească și mijloacele necesare pentru întoarcerea în patrie.

Marinarul concediat fără cauză bine-cuvântată, afară de plata pentru serviciul îndeplinit, are dreptul și la o indemnitate.

Dacă concediul este dat în portul în care s'a făcut înrolarea

și înainte plecării, indemnitatea este egală cu salariul pe o lună. Dacă concediul este dat după plecare sau într'un port al jărei altul decât acela în care s'a făcut înrolarea, indemnitatea este egală cu salariul pentru patruzeci de zile. Dacă concediul este dat afară din apele țării, indemnitatea este egală eu salariul pentru o lună pe coastele Mărei-Negre din Europa; pentru două luni pe coastele Mărei Mediterane și celelalte coaste ale Mărei-Negre; pentru patru luni pe orice alte coaste.

În nici unul din cazurile de mai sus, căpitanul nu poate să pretindă dela proprietarii vasului restituirea indemnităților plătite, dacă concediul nu a fost dat cu consimțământul lor.

Nici o indemnitate nu se datorește marinarului concediat înainte de închiderea rolului echipajului. (Com. 504, 509; civ. 998; ital. 542).

Art. 553. Persoanele echipajului au dreptul să iie întreținute pe vas, până când li se va plăti salariile sau partea din profit ce li se cuvine. (Ital. 543).

Art. 554. În lipsă de convențiune contrarie, persoanele echipajului, după terminarea înrolării, sunt datoare a'și continua serviciul până la ajungerea la destinațiune și descărcarea vasului. În schimb au dreptul la plată și întreținere pentru tot timpul cât servesc după expirarea termenului înrolării.

Dacă în timpul carantinei vasul trebuie să plece pentru o nouă călătorie, persoana ce nu voește a se înrola, are dreptul să fie debarcată în lazaret și plătită până când vasul va căpăta liberă practică.

Cheltuelile pentru întreținere, carantină și lazaret, sunt în sarcina vasului. (Com. 534 ; ital. 544).

Art. 555. Salariile și câștigurile marinarilor nu pot li cedate nici sechestrate decât pentru alimente datorite după lege și pentru datorii către vas, născute cu ocaziunea serviciului pe vas. În primul din aceste cazuri reținerea prin sechestrul asupra salariului sau câștigului nu poate trece peste a treia parte. (Com. 550, 005; pr. civ. 409; ital. 545).

Art. 550. Dispozițiunile privitoare la salariile și îngrijirea marinarilor să aplică și la căpitan sau patron, precum și la oliți-i sau orice altă persoană a echipajului. (Com. 531, 534, 538, 553—555; ital. 540).

TITLUL IV

DESPRE CONTRACTUL DE ÎNCHIRIERE

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 557. Contractul de închiriere trebuie făcut prin act scris. Actul trebuie să cuprindă:

- 1) Numele, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 2) Numele și pronumele închirietorului și chiriașului;
- 3) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 4) Locul și timpul ce s'a stabilit pentru încărcare și descărcare;
- 5) Navlul >(chiria);
- 6) Dacă închirierea se raportează la întregul vas sau numai la o parte a lui;
- 7) Indemnitatea ce s'ar cuveni în caz de întârziere.

Proba prin scris nu este necesară dacă închirierea are de obiect vasele și călătoriile arătate la art. 511. (Com. 55. 513 § 3, 571 urm.; ital. 547).

Adnotații. — Contractul de navlu prevăzut de acest art., deși este pus sub titlul contractului de închiriere, însă acest contract are de principal obiect transportul lucrurilor încărcate pe vasul ce se închiriază pentru acest scop la o destinațiune anumită și fixată mai dinainte și dar în asemenea contract închirierea nefiind decât un mijloc pentru transport,

iar ideea de transport fiind dominată și de creanța contractului, urmează că în privința taxelor de timbru se va percepe taxele prevăzute pentru contractul de timbru, iar nu cele prevăzute pentru contractul de închiriere. (Cas. 1.—Decizia 67 din 15 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 149).

Art. 558. Schimbarea căpitanului sau a patronului arătat în act, chiar după concediul dat de proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele contractului de închiriere, dacă nu s'a convenit într'altfel. (Com. 504, 610, 629; ital. 548).

Art. 559. Timpul încărcării sau al descărcării vasului se stabilește prin convențiunea părților; în lipsă de asemenea convențiuni, el se determină de oficiul maritim local. (Ital. 549).

Adnotații. — I. Dacă prin contractul părților nu s'a determinat timpul descărcării vasului, cu drept cuvânt instanța de fond judecă că singura autoritate competentă a fixa timpul descărcării este oficiul maritim jomân, prin căpitanul por-

tutui. (Cas. III. - Decizia No. 135 din 29 Martie 1910. — *Bul.* pag. 566).

2., În ce privește daunele provenite din cauza întârzierii descărcării, dacă ele au fost fixate de părți prin contract, pentru fiecare zi de întârziere, în acest

r/iz nu mai este trebuință de vreo pu- No. 135 din 29 Martie 1910. — *Bul.*
iier in întârziere. (Cas. III. — Decizia pag. 566).

Aii. 560. Dacă închirierea este cu luna sau pe un timp oarecare și nu este hotărâtă de când începe, ea curge din ziua când începe încărcarea lucrurilor ce sunt de transportat, până în ziua când sunt descărcate la locul de destinațiune. (Ital. 550).

Art. 501. Dacă înainte de plecarea vasului, călătoria pentru locul de destinațiune este împiedicată prin faptul vreunui guvern străin, contractul est desființat și nici una dintre părți nu datorează celeilalte vreo despăgubire.

Cheltuelile pentru încărcare și descărcare privesc pe încărcător. (Com. 520, 540 urm.; 582; civ. 1083; ital. 551).

Art. 562. Dacă plecarea vasului sau continuarea călătoriei este împiedicată pentru câțva timp, din caz fortuit sau forță majoră, contractul subsistă și nu e loc la adăogire de navlu (chirie) sau la despăgubire din cauza înlârzierii.

Pe cât timp ține împiedicarea, încărcătorul poate descărca cu cheltuiala sa lucrurile sale, cu obligațiune însă de a le re-îneărca sau de a despăgubi pe căpitan; pentru îndeplinirea acestei obligațiuni el va da cauțiune. (Com. 420, 561, 574, 577 ; civ. 1083, 1675 urm.; ital. 552).

Art. 563. In caz de blocus al portului de destinațiune sau alt caz fortuit ori de forță majoră, care ar împiedica intrarea vasului în acel port, căpitanul, dacă nu are ordine sau dacă ordinele primite nu se pot executa, este dator să lucreze în cel mai bun mod pentru apărarea intereselor încărcătorului, ori intrând în alt port vecin, ori întorcându-se la portul de unde a plecat. (Ital. 553).

Art 564. Dispozițiunile art. 410 se aplică și la contractul de închiriere prevăzut în acest capitol. (Ital. 554).

CAPITOLUL II

Despre polița de încărcare

Ari. 565. Polița de încărcare trebuie să cuprindă: natura, specia, calitatea și cantitatea lucrurilor încărcate.

Ivi va li datală și va arăta :

- 1) Persoana încărcătorului și reședința sa;
- 2) Persoana căreia este îndreptată expedițiunea și reședința sa;
- 3) Numele si pronumele căpitanului sau patronului;

4) Numele, naționalitatea și capacitatea vasului ;

5) Locul plecării și acel al destinațiunei;

6) Navlul (chiria).

Vor li însemnate, pe marginea poliței, mărcile și numerile lucrurilor încărcate.

Polița poate li la ordin sau la purtător ; în primul caz polițele si efectele girului sunt regulate prin dispozițiunile titlului IX al primei cărți.

Polița nu poate fi subscrisă de căpitan înainte de încărcare. (Com. 57, 277 urm., 414 urm. ; 513 § 3, 571 urm., 661 ; 17 § 2, 20 § 28 leg. 31 Iulie 1881 ; ital. 555).

Adnotații. — I. Polița de încărcare liberată în regulă constituie o probă despre încărcarea mărfii arătată prin acea poliță, și pe temeiul unei asemenea polițe se pot face diferite transacții, vânzări, acordare de credit, însă pentru aceasta trebuie ca cuprinsul poliței să corespundă realității, pentru ca într'adevăr să se poată pune temei pe enunțările de polițe, și responsabilitatea armatorului, proprietarului sau a căpitanului vasului care a liberat polița de încărcare este întreagă în această privință, având predea ceea ce cuprins în acea poliță.

Această responsabilitate poate fi modificată prin inserarea unor oarecare cauze în poliță, cum ar fi aceea: „calitatea și cantitatea necunoscute-”, și această clauză, trecută în scop de a mărgini responsabilitatea, trebuie respectată, însă cu condiție ca să nu se impute celui ce a liberat polițele de încărcare vre-un doi sau vreo greșeală gravă, căci constatându-se doi sau greșeală gravă, clauza menționată nu apără pe cel ce a liberat polițele de responsabilitatea întreagă, fiindcă a admite contrariul, ar fi a micșora valoarea probatorie a polițelor de încărcare.

Așa dar, un armator sau un căpitan de vas care subsemnează și liberează polițe de încărcare, fără ca marfa să fi fost în-

cărcată, comite sau un doi sau o greșeală S' » §' răspundă de daunele cauzate posesorului polițelor care, pe temeiul » acceptat cambii sau a acordat credit și clauza din polițe „cantitatea necunoscută” nu poate servi pentru a exonera de acea responsabilitate. (Cas. II.-Decizia 20 din 25 Ianuarie 1900.—*Bul.* pag. 93).

« Proprietarul sau armatorul unui șlep care, încărcând o marfă în șlepu său, liberează o poliță de încărcare, trebuie să predea cantitatea de marfă, prevăzută în Polița celuia care se prezintă cu dânsa. Așa dar, armatorul sau proprietarul unui șlep care a eliberat polița de încărcare e obligat să răspundă de totalitatea cantității mărfii cuprinsă în polița de încărcare, chiar dacă din vreo împrejurare oarecare încărcătorul nu a pus în șlep toată marfa prevăzută în poliță. (Cas. II.-Decizia No. 30 din 29 Ianuarie 1901.—*P.S.* 152).

3. Armatorul sau căpitanul vasului care subsemnează și eliberează polița de încărcare, fără ca marfa să fi fost încărcată, comite un doi sau o greșeală gravă,, astfel că dânsul răspunde către terțiul detentor al poliței care a dat bani proprietarului mărfii, în baza acelei polițe, (Cas. II. — Decizia No. 30 din 29 Ianuarie 1901.—*Bul.* pag. 152).

Art. 506/ Polița de încărcare va fi făcută în 4 originale,, destinate căpitanului, proprietarului sau armatorului vasului,

încărcătorului și persoanei căreia lucrurile încărcate trebuiesc predate.

IV liecare original se va arăta persoana căreia este destinată.

Dacă încărcătorul cere unul sau mai multe duplicate ale originalului destinat persoanei căreia sunt a se preda lucrurile încărcate, se vor aplica dispozițiile art. 299 și 300.

Originalele destinate căpitanului și proprietarului sau armatorului vasului sunt subscrise de către încărcător; celelalte de către căpitan.

Subscrierea și predarea respectivă a originalelor vor avea loc în douăzeci și patru de ore după terminarea încărcării.

Încărcătorul va preda în același termen căpitanului, facturile lucrurilor încărcate și chitanțele de plată sau certificatele de cauțiune ale vamei. (Com. 110, 513 § 5, ilal. 556).

Adnotații. — Conosamentul este neapărat necesar să fie semnat de căpitanul vasului îndată după încărcare și înainte de plecarea vasului; nimic nu împiedică însă pe expeditor de a emite un nou conosament după plecarea vasului, dacă o greșeală s'a strecurat într'însul și a-l remite pentru a fi iscălit de căpitan, fie într'un port de oprire în drum, fie în însuși portul de destinație. Prin urmare, când instanța de fond afirmă că nici o

probă materială n'a putut opri pe expeditor de a emite un nou conosament și-l obligă de a emite unul, cum pretinde destinatarul, nu se poate susține că i-a impus o obligațiune imposibilă. (Cas. III.—Decizia No. 109 din 26 Martie 1907. —*Bul. pag. 611*).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și 3, art. 395; No. 2, art. 501 și No. 1, 2, 3 art. 565.

Art. 567. Căpitanul va preda la locul de destinațiune mărfurile celui care-i va prezintă polița de încărcare, oricare ar fi numărul ei, dacă nu i s'a notificat vreo opozițiune.

În caz de opozițiune, sau dacă se prezintă mai mulți purtători ai poliței de încărcare, căpitanul, cu autorizația justiției, va depune mărfurile în locurile ce i se va desemna; el va putea încă să obțină autorizațiunea de a vinde o parte dintr'însele pentru plata navlului. (Com. 438, 589 urm., ital. 557).

Art. 568. Polița de încărcare, formată în modul stabilit mai sus, face probă față cu toate părțile interesate în încărcare, precum și între ele și asigurători. (Com. 640; ilal. 558).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 și 3 art. 395 și art. 566.

Art. 509. În caz de deosebire între polițele aceleiași încărcări, face probă aceea ce se află la căpitan, dacă este scrisă în întreg de către încărcător sau de către comisionarul său; aceea ce este prezentată de către încărcător sau de către persoana

căreia este adresată expedițiunea face probă, dacii este scrisă în întreg de căpitan. (Com. 568; ilal. 559).

Art. 570. Comisionarul sau destinatarul care a primit lucrurile arătate în polița de încărcare sau în contractul de închiriere, este dator, la cerere, a da căpitanului chitanță de primire; altfel este răspunzător de cheltuelile făcute și de pagubele ocazionate chiar prin întârziere. (Com. 589, civ. 99N, 1081; ital. 560).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 434.

>

CAPITOLUL III

Despre navlu (chirie)

Art. 571. Navlul se regulează prin convențiunea părților și se probează prin contractul de închiriere sau prin polița de încărcare.

Navlul poate avea de obiect:

a) întregul vas sau o parte a lui, pentru una sau mai multe călătorii, sau pentru un timp determinat;

b) Transportul unor lucruri determinate după număr, greutate sau volum. (Com. 557, 565, 573; ital. 561).

Adnotații. — Când contractul de navlu este făcut pentru întregul vapor, iar nu pentru o parte, sau pentru lucruri determinate, ci s'a închiriat întregul vas, pentru o călătorie dela un port anumit la altul, ne găsim în ipoteza prevăzută de art. 571 al. a și de art. 574, astfel că trib. când admite cererea de descărcare a vaporului cu depunerea, numai a jumă-

tate navlu, pe motiv că primele alineate ale art. 574 și 575 sunt identice, ceea ce este neîntemeiat, căci art. 574 este cu desăvârșire opus art. 575, atât ca redacție cât și ca aplicație, face o greșită aplicațiune a acestui text de lege. (Cas. III.—Decizia 300 din 1 Iunie 1912).

— Vezi și jurispr. de sub No. 3. art. 55.

Art. 572. Căpitanul care a făcut declarațiune că vasul este de o capacitate mai mare sau mai mică decât cea adevărată, este răspunzător de orice daune către chiriașul vasului.

Nu se socotește ca eroare în declarațiune, dacă diferența nu trece peste a două-zecea parte, sau dacă declarațiunea este conformă actului de naționalitate. (Com. 557 și 1; ital. 562).

Art. 573. Dacă vasul este închiriat în întregul său și dacă chiriașul nu dă toată povara, căpitanul nu poate, fără învoirea acestuia, să încarce alte lucruri. Chiriașul se folosește de navlul lucrurilor ce completează povara. (Com. 571 § 1; ital. 563).

Ari. 574. Chiriaşul care, înainte de plecarea vasului, declară că nu mai face călătoria fără să fi încărcat ceva, e dator a plăti jumătatea navlului.

Dacii nu a declarat că nu mai voeşte a face călătoria sau dacă încarcă o cantitate mai mică decât cea învoită, e dator a plăti navlul întreg.

Dacă încarcă o cantitate mai mare, e dator să plătească pentru excedent, în raport cu navlul convenit. (Com. 564).

Adnotații. — •• **Daunele cauzate din neexecutarea unui contract de navlu curg de drept în virtutea legii.** (Cas. II.—Decizia 254 din 28 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1406).

2. Chiriaşul unui vas e dator a plăti sau jumătatea navlului convenit, sau în-reg navlu! convenit, sau în raport cu navlul convenit.

În ceea ce priveşte daunele ce chiriaşul e obligat în unele cazuri, să plătească căpitanului sau proprietarului vasului, fiindcă aceste daune se regulează uneori, luându-se în seamă întregul număr al transporturilor de efectuat, iar alte ori numai un singur transport, instanța judecătorească este datoare, în regularea daunelor provenite prin culpa chiriaşului,

Art. 575. Dacă contractul de închiriere are de obiect transportul unor lucruri determinate, încărcătorul poate, înainte de plecarea vasului, să-și retragă lucrurile încărcate, plătind însă jumătatea navlului.

În asemenea caz, cheltuelile de încărcare, de descărcare și de reîncărcare a lucrurilor ce trebuiesc transportate, precum și cheltuelile pentru întârziere, privesc pe încărcător. (Com. 421, 577; ital 565).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 2 și 3 art. 574.**

Art. 576. Căpitanul poate da afară din vas la locul încărcării lucrurile ce găsește cănui-au fost declarate, sau să ceară pentru navlul lor cel mai mare preț care se plătește în acelaș loc pentru lucrurile de acelaș fel. (Com. 40; ital. 566).

Art. 577. Încărcătorul care, în timpul călătoriei, retrage lucrurile încărcate, e dator a plăti navlul întreg și toate cheltuelile cauzale de descărcare.

„ să distingă și să motiveze pentru ce adoptă unul sau altul din aceste moduri de regulare a daunelor. (Cas. II.—Decizia 66 din 27 Martie 1900. — *Bul.* pag. 471).

3. Daunele isvorâte din neexecutarea „u! contract de transport pe apă, reprezintă navlu la care partea avea dreptul conform contractului, așa că din faptul că la prima instanță s'a cerut o sumă de bani cu titlul de navlu, iar în apel cu titlul de daune, nu se poate zice că cererea în apel ar fi o cerere nouă, întru cât obiectul este acelaș. (Cas. II. — Decizia No. 259 din 21 Iunie 1905. — *Bul.* pag. 950).

— **Vezi și jurispr. de sub art. 571.**

Dacă lucrurile sunt retrase prin faptul și din culpa căpitanului, acesta este responsabil de daune și cheltueli. (Com. 506, 544, 574; ital. 567).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 2 și 3 art. 395 și art. 566.**

Art. 578. Dacă vasul întârziează la plecare, în cursul călătoriei sau la locul de descărcare, prin faptul chiriaşului, acesta este răspunzător de cheltuelile întârzierii.

Dacă vasul închiriat pentru ducere și întoarcere se înapoiază neîncărcat sau încărcat în parte, se datoreşte navlul întreg, afară de despăgubirea ce s'ar cuveni pentru întârziere. (Com. 557 § 7; ital 568).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 3 art 574.**

Art. 579. Căpitanul e dator chiriaşului despăgubire, dacă prin faptul său vasul a întârziat la plecare, **ÎN** timpul călătoriei sau la locul descărcării. (Com. 506, 544, 557 § 7; civ. 998, 1084; ital. 569).

Art. 580. Dacă, din caz fortuit sau forță majoră, căpitanul este silit să-și repare vasul în cursul călătoriei, chiriaşul este dator să aștepte sau să plătească navlul întreg.

Dacă vasul nu se poate repara, navlul se datorează în porțiune cu călătoria făcută.

Dacă pentru transportul lucrurilor încărcate la locul de destinațiune căpitanul închinase *) un alt vas, noua închiriere se socotește făcută în comptul încărcătorului. (Com. 506, 524, 658 § 7; civ. 1425; ital. 570).

Art. 581. Căpitanul pierde navlul și e ținut la despăgubire către chiriaş, dacă acesta probează că vasul nu era în stare a naviga când a plecat.

Proba este admisă chiar contra actelor de vizită. (Com. 512, 580; civ. 1421 urm. ital. 571).

Art. 582. Când s'ar interzice comerțul cu țara către care călătoreşte vasul, căpitanul are dreptul la navlul întreg, cu toate că vasul ar fi constrâns să se întoarcă încărcat la locul de plecare; dar dacă vasul e închiriat pentru ducere și întoarcere, se datoreşte jumătatea navlului întreg sau a celor două navluri socotite la un loc. (Com. 540 urm., 561 ; ital 572).

*) **Aci trebuia să se zică „închiriază" cum e și în textul italian.**

Art. 583. Dacă vasul e închiriat pentru a merge într'un port și a lua o povară și a o duce în alt port, și interdicțiunea de comerț supravine pe când vasul călătorește spre a lua acea povară, căpitanul are dreptul la cheltuelile făcute în executarea contractului și la o indemnitate ce se va hotărî după împrejurări. (Ital. 573).

Adnotații. — Concordatul încheiat între falit și creditorii săi, odată ce a rămas definitiv și a fost omologat de tribunal, devine obligator pentru toți creditorii anteriori, chiar pentru aceia cari nu au participat la dânsul, și erentanțele acestora, fie că au fost trecute sau nu în bilanț, verificate sau neverificate, nu pot fi plătite decât în limita cotei stabilite prin concordat, Aseastă obligativitate generală a concordatului se aplică și creanțelor stabilite prin hotărîri judecătorești definitive înainte de concordat. (Cas. II. — Decizia 38 din 28 Ianuarie 1898.—*Bul. pag. 157*).

Art. 584. Dacă vasul în cursul călătoriei este oprit din ordinul unui Stat străin, sau constrâns a se adăposti într'un port pentru a-și repara stricăciunile, chiar cu voință suferite pentru scăparea comună, nu se datorește vre-un navlu în timpul opririi sau șederei în port, când vasul a fost închiriat cu luna; nici adăugire de navlu, când a fost închiriat cu călătoria. (Com. 541, 562; ital. 574).

Art. 585. Navlul este datorit pentru lucrurile încărcate pe cari căpitanul a fost silit a le vinde, a le pune în gaj sau a le întrebuința pentru necesitățile urgente ale vasului.

Cu toate acestea, căpitanul este dator a restitui proprietarilor valoarea ce aceste lucruri ar avea la locul descărcării, dacă vasul a ajuns bine în port.

Când vasul s'a pierdut, căpitanul va restitui proprietarilor lucrurile*) vândute sau întrebuințate, prețul ce a luat pentru dânsule, și pentru cele date în gaj suma luată în împrumut, reținând în acelaș timp navlul arătat în polițele de încărcare.

În ambele cazuri proprietarii au dreptul să facă abandonul.

Dacă din această cauză rezultă vre-o pierdere pentru proprietarii lucrurile întrebuințate, vândute sau date în gaj, pierderea este împărțită prin contribuțiuni asupra valorilor*) și asupra tuturor lucrurilor ajunse la destinațiune, sau a celor ce au fost scăpate de naufrag, în urma evenimentelor maritime

*I Din eroare se zice aci „lucrurile” în loc de „lucrurilor” cum este în textul Italian.

*) Aci s'a omis din eroare cuvântul „acestora”.

cari au necesitat întrebuințarea, vânzarea sau gajul. (Com. 501 urm., 518 urm., 526 ; ital. 575).

Art. 586. Căpitanul are dreptul la navlu asupra lucrurilor aruncate în mare pentru scăparea comună, intrând la contribuțiune după regulile arătate în titlul VII, cap. II al acestei cărți. (Com. 655 § 2, 657, 659, 669; ital. 576).

Art. 587. Nu se datorește navlu pentru lucrurile pierdute prin naufragiu, răpitate de pirați sau luate de inamici, și căpitanul e dator să restituie navlul ce i se va fi plătit înainte, dacă nu există convențiune contrarie. (Com. 545; ital. 577).

Art. 588. Dacă vasul și lucrurile încărcate sunt răscumpărate sau sunt scăpate de naufragiu, căpitanul are dreptul la navlu până la locul unde vasul a fost prădat sau a naufragiat; iar dacă duce lucrurile încărcate la locul destinațiunii lor, el are drept la navlul întreg, contribuind cu partea sa la răscumpărare.

Contribuțiunea pentru răscumpărare se face după prețul curent al lucrurilor încărcate la locul descărcării, scăzându-se cheltuelile, și asupra jumălăței vasului și navlului.

Salariile marinarilor sunt scutite de contribuțiune. (Com. 40, 546, 556; ital. 578).

Art. 589. Dacă destinatarul lucrurilor încărcate reluză a le primi, căpitanul poate, cu autorizațiunea justiției, a face să se vândă cantitatea necesară pentru plata navlului și a pune în depozit ceea ce rămâne.

Dacă prețul rezultat din vânzarea lucrurilor nu ajunge pentru plata navlului, căpitanul conservă dreptul său pentru rest contra încărcătorului. (Com. 438, 567, 683 § 4; civ. 1730 § 7; ital. 579).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 434.

Art. 590. Căpitanul nu poate reține lucrurile încărcate în caz de neplată a navlului. Are dreptul însă, în timpul descărcării, să ceară ca ele să se depue în o a treia mână până la plata navlului. (Com. 589; ital. 580).

Art. 591. În nici un caz încărcătorul nu poate cere scăderea navlului.

Încărcătorul nu poate lăsa, drept prețul navlului, lucrurile încărcate scăzute în valoare, sau stricate prin vițiul lor propriu, din caz fortuit sau forță majoră. Cu toate acestea, dacă vinul, oletul sau alte lichide s'au scurs, buțile ce le conțineau, ră-

mase goale sau aproape goale, pot fi lăsate pentru navlul ce urina a se plăti pentru dănsese. (Com. 425, 589; ital. 581).

CAPITOLUL IV

Despre călători

Art. 592. Contractul de închiriere pentru transport de călători, în lipsă de convențiune specială, se regulează după următoarele dispozițiuni. (Ital. 582).

Art. 593. Când călătoria nu mai are loc, înainte de plecarea vasului:

1) Dacă călătorul nu vine pe vas la timpul oportun, se datorește navlul întreg căpitanului;

2) Dacă călătoria nu se mai face după declarațiunea călătorului sau din cauză de moarte, boală, ori alt caz fortuit sau de forță majoră, privind persoana sa, navlul se datorește pe jumătate, scăzându-se cheltuelile de hrană pentru cât trebuia să țină călătoria, dacă acestea au fost cuprinse în navlu;

3) Dacă călătoria se împiedică prin faptul căpitanului călătorul are dreptul la despăgubire;

4) Dacă nu mai are loc din caz fortuit sau forță majoră privind vasul, contractul este desființat și navlul plătit înainte se restituie, dar fără drept de despăgubire, nici pentru o parte nici pentru cealaltă. (Com. 506, 561, 574, 579; civ. 998, 1083 urm., ital. 583).

Art. 594. Când călătoria încetează după plecarea vasului:

1) Dacă călătorul debarcă în vreun port de bună voie, plătește navlul întreg;

2) Dacă căpitanul nu vrea să continue călătoria sau, prin culpa sa, face pe călător să debarce în alt port, e dator despăgubire;

3) Dacă călătoria încetează din caz fortuit sau forță majoră, privind vasul sau persoana călătorului, navlul se datorește în proporțiune cu calea făcută.

Nu se plătește nici un navlu de către moștenitorii călătorului mort în naufragiu, dar nici navlul plătit nu se restituie. (Com. 521, 577; civ. 989, 1083 urm.; ital. 584).

Art. 595. În caz de întârziere a plecării vasului, călătorul are dreptul la locuință și chiar hrană pe bord în timpul întâr-

ziem, dacă hrana e cuprinsă în navlu, afară de dreptul la despăgubire când întârzierea nu provine din caz fortuit sau forță majoră.

Dacă întârzierea trece peste zece zile, călătorul poate rezilia contractul; în acest caz trebuie să i se restituie navlul întreg.

Dacă întârzierea este cauzată de timpul rău, călătorul nu poate desființa contractul, decât pierzând a treia parte din navlu.

Faptul că timpul este rău se recunoaște și se declară de către căpitanul portului Respectiv. Com. 562, 579; civ. 1425; ital. 585).

Art. 596. Vasul închiriat exclusiv pentru transport de călători, trebuie să i ducă direct, ori în ce număr ar fi, la portul de destinațiune, oprindu-se în stațiunile anunțate înaintea contractului de închiriere sau la cele obicinuite.

Dacă vasul se abate din cale sau se oprește din voința sau faptul căpitanului, călătorii continuă a primi locuință și hrană în socoteala vasului și au drept la despăgubire, pe lângă facultatea de a rezilia contractul.

Dacă vasul, afară de călători, are încărcate mărfuri sau alte obiecte, căpitanul are facultatea de a se opri, în timpul călătoriei pentru descărcare. (Ital. 586).

Art. 597. Dacă vasul, în timpul călătoriei, întâmpină vre-o întârziere în urma unei opriri ordonată de un Stat străin, sau pentru trebuințe de reparațiuni:

1) Călătorul, când nu voește să aștepte ca să înceteze oprirea sau ca să se facă și să se termine reparațiunile, poate rezilia contractul, plătind navlul în proporțiune cu călătoria făcută;

2) Dacă preferă a aștepta să continue călătoria, nu datorește nici o adăogire de navlu, dar urmează a se hrăni cu cheltuiala sa, în timpul opririi sau al reparațiunilor. (Com. 584; ital. 587).

Art. 598. Hrana călătorului în timpul călătoriei se presupune că se coprinde în navlu; dacă s'a convenit într'altfel, căpitanul este dator, în timpul călătoriei și la caz de trebuință, să i-o procure pe adevăratul preț. (Ital. 588).

Art. 599. Dacă vasul este în totul sau în parte închiriat pentru a transporta călători, de și numărul lor nu e indicat, drepturile chiriașului și ale închirietorului sunt regulate după dispozițiunile Capitolului III din acest titlu, dacă nu ar fi in-

compatibile cu obiectul contractului. (Com. 571 urm.; ital. 58!) al. I).

Ari. 000. Se aplică, în privința lucrurilor ce călătorul aduce cu sine pe vas, dispozițiunile contractului de navlu, dar nu se dalorește, dacă nu s'a stipulat altfel, plată deosebită. (Com.565 urm.; ital. 589 al. II).

TITLUL V

DESPRE ÎMPRUMUTUL MARITIM

Art. 601. Contractul de împrumut maritim, în sensul codicelui comercial, este un împrumut făcut de către căpitanul unui vas în virtutea puterilor ce'i dă legea și prin care el dă garanție vasul, navlul, totalitatea sau o parte din mărfurile încărcate, cu condițiune ca suma împrumutată să o piarză împrumutătorul, dacă lucrurile date în garanție ar pieri; iar dacă ele vor ajunge bine în port, împrumutătorul să'și primească banii împreună și cu prima convenită între părți.

Prima convenită se numește folos maritim. (Com. 519, 683 S 9, 685 § 8, 687 § 13.;950 ; civ. 1011 urm., 1635 § 2; Germ. 680).

Art. 602. Contractul de împrumut maritim trebuie făcut prin act scris; altfel rămâne simplu împrumut și nu produce de cât. interese legale.

Înscrisul va cuprinde:

1) Capitalul împrumutat și suma cuvenită *) ca interes sau folos maritim;

2) Lucrurile asupra cărora împrumutul e asigurat;

3) Numele vasului;

4) Numele și pronumele căpitanului sau patronului ;

5) Persoana care dă banii și aceea care primește împrumutul;

6) Pentru ce călătorie și pentru cât timp e făcut împrumutul;

7) Timpul și locul plății. (Com. 3, 43,55, 445, 604,610, 613; civ. 1576, 1589; 25 § 1 leg. 31 Iulie 1881; ital. 590).

Art. 603. Împrumutul maritim asupra vasului sau asupra unei porțiuni din el, făcut în țară, se va transcrie în registrele oficiului maritim al circumscripțiunei unde s'a făcut, adnotându-se și pe actul de naționalitate al vasului.

Dacă împrumutul este făcut în țară străină, va fi transcris

*) Din eroare, în loc de „convenită”; cum este și în textul articolului italian co-respunzător.

în registrele consulatului român al locului unde este stipulat, adnotându-se și pe actul de naționalitate al vasului.

Autoritatea maritimă și cea consulară a țării în străinătate, vor trimite copie după actul de împrumut la oficiul maritim unde este înscris vasul.

Actul nu va putea fi transcris în registre, dacă nu se va prezintă, în acelaș timp, și actul de naționalitate al vasului.

Împrumutul maritim făcut într'o țară străină unde nu este autoritate consulară română, nici alt cineva care să-i țină locul, se va adnota, prin îngrijirea căpitanului vasului, pe actul de naționalitate, de către autoritatea locală competentă a da autorizațiunea, sau de un alt funcționar public din aceea localitate.

Căpitanul care nu dovedește îndeplinirea acestei formalități, e obligat personal la plata împrumutului maritim.

Originalul sau o copie autentică a contractului se va expedia împreună cu copia autentică a actului de autorizațiune autorității consulare române, cea mai apropiată, care le va transcrie în registre și le va trimite oficiului maritim competent din țară.

Contractul nu se poate opune celor, de al treilea, decât dela data adnotării pe actul de naționalitate.

În cazurile prevăzute de art. 499 și 519 se aplică și dispozițiunile acelor articole. (Com. 493, 495, 506, 687 ; 26 urm., reg. 10 Sept. 1887; ital. 591).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1 și 2, art. 492.

Art. 604. Actul de împrumut maritim, dacă este la ordin, poate fi transmis prin gir.

Formele și efectele girului sunt regulate după dispozițiunile titlului IX al cărței întâi.

Garanția de plată se întinde și la folosul maritim, dacă nu este convențiune contrarie. (Com. 277 urm., 682; ital. 592).

Art. 605. Împrumutul maritim poate fi constituit:

1) Asupra întregului vas sau a unei părți din el;

2) Asupra uneltelor, instrumentelor și armamentului;

3) Asupra navlului;

4) Asupra poverii sau ar/ipra unei părți din ea;

5) Asupra vasului, navlului și poverii împreună,

împrumutul maritim nu se poate face asupra salariilor sau asupra parlicipărei la câștig a marinarilor și a oamenilor de

mure; dacă, cu toate acestea, împrumutul are loc, împrumutătorul are drept numai la plata capitalului fără interes. (Com. 531, 551 urm., 618, 683; ital. 593).

Art. 606. împrumutul maritim, care întrece valoarea lucrurilor asupra cărora a fost constituit, are tărie pentru acea valoare după prețuirea făcută sau convenită; iar restul sumei împrumutate se răspunde cu procente după cursul pieței.

Dacă însă a fost fraudă din partea împrumutatului, împrumutătorul are dreptul a cere anularea contractului și restituirea sumei împrumutate cu procentele de mai sus.

Profitul ce se speră asupra lucrurilor încărcate nu se socotește ca exces de valoare, dacă aceasta s'a declarat în mod expres. (Com. 40, 449, 453; ital. 594).

Adnotații. — Dacă acest art. prevede că comitentul n'are acțiune în contra terțului cu care a contractat comisionarul, nicăieri legea nu oprește ca comisionarul să cedeze acțiunile sale comitentului, **pentru ca acesta, în calitate de cezionar, să poată exercita în contra terțului drepturile comisionarului. (Cas. III. — Decizia No. 260 din 8 Octombrie 1908, — Bul. pag. 1741).**

Art. 607. împrumutul maritim nu poate fi contractat decât de proprietarii lucrurilor date în garanție sau de către împunterniciții lor speciali, afară de drepturile acordate căpitanului prin art. 517 și 519. (Civ. 1536; ital. 595).

Art. 608. Din ziua în care capitalul împrumutat și folosul maritim au devenit exigibile, nu se datorește decât procentele legale la întreaga sumă. (Com. 43, 602; civ. 1589; ital. 596).

Art. 609. Dacă călătoria s'a întrerupt înainte de începerea riscurilor, împrumutatul e dator să restituie banii cu procente legale din ziua împrumutului. Dacă însă întreruperea călătoriei a avut loc chiar prin faptul său, el este dator procente după cursul pieței, când acesta ar fi superior procentelor legale, și deosebit de aceasta să plătească despăgubirea convenită asiguratorului, dacă împrumutul a fost asigurat. (Com. 626; civ. 1589; ital. 597).

Art. 610. Împrumutătorul nu riscă nimic în caz de schimbare a itinerariului, a călătoriei sau a vasului, declarate în contraci, afară numai dacă schimbarea a avut loc din caz forțului sau forță majoră.

Asemenea nu riscă nimic Împrumutătorul când împrumutul se abține sau face o declarațiune falșă, care ar putea să micșoreze teama de pericole sau să schimbe obiectul.

Schimbarea căpitanului sau a patronului, chiar prin concediul

dat de proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele contractului, dacă nu este convențiune contrarie. (Com. 354, 558 629; ital. 598).

Art. 611. Dacă lucrurile asupra cărora s'a constituit împrumutul maritim sunt cu totul pierdute din caz fortuit sau forță majoră, în timpul și locul pentru cari împrumutătorul și a luat răspunderea de riscuri, împrumutatul este liberat de plată.

Dacă pierderea e parțială, plata sumelor împrumutate e redusă la valoarea lucrurilor afectate împrumutului și cari au fost scăpate, afară de plata cheltuelilor pentru scăpare și a creanțelor privilegiate cărora s'ar cuveni preferință.

Când împrumutul e făcut asupra navlului, plata, în caz de sinistru, e redusă la ceea ce se datorește de către chiriaș, scăzându-se mai întâi salariile persoanelor echipajului pentru cea din urmă călătorie și contribuțiunea cheltuelilor pentru scăparea vasului.

Dacă lucrul asupra căruia s'a constituit împrumutul maritim este și asigurat, valoarea părții ce s'a scăpat se împarte între împrumutător, numai pentru capital, și asigurator numai pentru sumele asigurate, în proporțiune cu interesul fiecăruia. (Com. 459 urm., 683, 685, 687; ital. 599).

Art. 612. Împrumutătorul nu suferă pierderile și daunele cauzate prin vițiul inerente lucrului afectat la asigurarea plăței, sau pe acelea cari sunt cauzate prin faptul debitorului. (Com. 459, 627; civ. 998, 1014; ital. 600).

Art. 613. Timpul riscurilor, dacă nu este determinat prin contract, începe :

1) În privința vasului, accesoriilor lui și navlului, din momentul în care vasul părăsește portul, până în ziua când aruncă ancora în portul de destinațiune;

2) În privința povereii, din momentul în care lucrurile se încarcă în vas sau în bărci pentru a fi transportate pe vas până în ziua când s'a descărcat pe uscat, la locul de destinațiune. (Com. 472, 623; ital. 601).

Art. 614. Cel ce se împrumută pe mărfuri transportate, nu este liberat de plată prin pierderea vasului și a povereii, dacă nu dovedește case găseau pe vas lucruri încărcate pe comptul său până la concurența sumei luată cu împrumut. (Ital. 602).

Art. 615. Împrumutătorii contribuiesc și ei la avariile comune spre ușurarea celor împrumutați; orice convențiune contrarie esle nulă.

Avariile particulare nu sunt în sarcina împrumutătorilor, (Iacă nu s'a convenit astfel; clar dacă prin faptul unor asemenea avarii lucrurile afectate împrumutului nu ajung să satisfacă pe creditor, suferă și acesta paguba ce rezultă. (Com. 655 urm., ital. 603).

TITLUL VI

DESPRE ASIGURAREA IN CONTRA RISCURILOR NAVIGAȚIUNEI

CAPITOLUL I

Despre contractul de asigurare și despre obligațiunile asigurătorului și asiguratului.

Art. 616. Regulile stabilite în titlul XIII al cărței I, se aplică și la asigurările contra riscurilor navigațiunei, întrucât ele nu vor fi incompatibile cu asigurările maritime și nu vor fi modificate prin dispozițiunile următoare.

Societățile de asigurare mutuală, maritimă, sunt supuse și dispozițiunilor titlului VIII din aceeaș carte. (Com. 3 § 18, 257 urm., 442 urm., ital. 604).

Art. 617. Polița de asigurare, afară de regulile stabilite prin art. 445, va cuprinde:

- 1) Numele, specia, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 2) Numele și pronumele căpitanului sau patronului ;
- 3) Locul unde obiectele asigurate au fost sau trebuiesc să fie încărcate ;
- 4) Portul din care vasul a plecat sau trebuie să plece ;
- 5) Porturile în cari vasul trebuie să încarce și să descarce și în cari are să intre.

Dacă indicațiunile de mai sus nu se pot face sau pentrucă asiguratul nu este în stare să le procure, sau din cauza naturei speciale a contractului, vor fi suplinite prin altele în stare de a determina obiectul asigurării. (Com. 629, 634 ; ital. 635).

Art. 618. Asigurarea poate avea drept obiect:

- 1) Vasul, cu aburi sau pânze, gol sau încărcat, armat sau nearmat, singur sau acompaniat;
- 2) Mașinile, uneltele, instrumentele, armamentul, dotațiunea și proviziunile;

3) Navlul călătorilor și al lucrurilor încărcate, pe lângă care se poate prevedea și salariile oamenilor din echipaj;

4) Lucrurile încărcate;

5) Sumele date cu împrumut maritim ;

6) Sumele plătite sau datorite pentru avarii comune și cheltuelile făcute sau datorite pentru avarii particulare, când nu ar fi acoperite prin un împrumut;

7) Și, în general, orice lucruri cari se pot prețui în bani și sunt supuse la riscurile navigațiunei.

Asemenea poate fi făcută asupra totalității sau a unei părți din sus-zisele lucruri împreună sau deosebit. (Com. 449 urm., 605, 619, 624; ital. 606).

Art. 619. Asigurarea e nulă, dacă are de obiect:

Sumele luate cu împrumut maritim.

Lucrurile cari servă drept garanție împrumutului maritim nu pot fi asigurate decât pentru partea valorii ce trece peste suma împrumutată. (Com. 618; ital. 607).

Art. 620. Dacă, fără fraudă, s'au făcut mai multe asigurări asupra acelor lucruri de către deosebiți interesați sau de către mai mulți reprezentauți ai aceeaș persoane ce au lucrat fără însărcinare specială, toate asigurările sunt valabile până la concurența valorii lucrurilor.

Cei interesați au "acțiune contra oricărui dintre asigurători după alegere, afară de recursul asigurătorului care a plătit contra celoralți, în proporțiune cu interesul fiecărui. (Com. 541 urm.; ital. 608).

Art. 621. Asigurarea poate fi făcută în timp de pace sau în timp de război, înainte sau în cursul călătoriei vasului.

Poate fi făcută pentru o călătorie, sau pentru un timp determinat.

Asigurarea pentru o călătorie poate fi făcută numai pentru ducere sau numai pentru întoarcere, sau pentru ducere și întoarcere.

Asigurarea pe un timp determinat se socotește făcută pentru orice navigațiune sau stațiune a vasului în timpul convenit, afară de o convențiune specială. (Com. 622, 623, 645; ital. 609).

Art. 622. Adăogirea de primă convenită în timp de pace pentru timpul de război ce ar putea supraveni, și a cărei sumă nu ar fi determinată prin contract, va fi stabilită de judecată,

avându-se în vedere riscurile, împrejurările și convențiunile liceârți polițe de asigurare. (Com. 621, 628; ital. 610).

Aii. 623. Dacă contractul de asigurare nu determină timpul riscurilor, se vor observa regulile următoare:

În asigurările pentru un timp determinat, riscurile încep dela data poliței și i-au sfârșit în timpul convenit.

În asigurările pentru o călătorie, riscurile încep și se sfârșesc la timpul arătat în art. 613. Dacă însă asigurarea e făcută după începerea călătoriei, riscurile se socotesc dela data poliței.

Dacă descărcarea lucrurilor asigurate este întârziată prin culpa destinatarului, riscurile încetează pentru asigurator după o lună dela ajungerea vasului la locul de destinațiune. (Com. 445 § 6, 613; ital 611.)

Art. 624. Lucrurile încărcate pot fi asigurate :

Sau pentru prețul cu care s'au cumpărat, adăogându-se cheltuelile de încărcare și navlul;

Sau pentru prețul curent la locul de destinațiune, după a jungerea lor, fără avarii.

Prețuirea făcută prin contract lucrurilor încărcate fără o altă explicațiune, se poate referi la amândouă aceste cazuri, și nu vor fi aplicabile dispozițiunile art. 453, dacă ea nu trece peste cel mai mare din prețurile menționate.

O asemenea prețuire se socotește în totdeauna că s'a făcut după declarațiunea asiguratului, dacă nu a fost precedată de o estimațiune primită de asigurator, și pentru acest cuvânt ea este supusă regulei stabilită în secundul aliniat al art 460. (Com. 40, 471; ital.612).

Art. 625. Dacă se stipulează prin contract că prețul lucrurilor asigurate să fie plătit în moneta străină, lucrurile vor fi prețuile în moneda țării după cursul ce va avea în timpul subscrierii poliței, afară de convențiune contrarie. (Com. 41; ital. 613).

Art. 626. Când chiar prin faptul asiguratului călătoria, înainte de începerea riscurilor, nu are loc, asigurarea n'are nici un efect și asiguratorul primește, în acest caz, ca indemnitate jumătate din prima stipulată și nu mai mult de o jumătate la sută din suma asigurată. (Com. 456, 609, 633; ital. 614).

Ari. 627. Sunt în riscul asiguratorului pierderile și pagubele ce se întâmplă lucrurilor asigurate, din furtună, naufragiu, asvârlire pe terenuri sau pe stânci, lovire întâmplătoare a vaselor, schimbări silite de cale, de călătorie sau de vas, din cauza de

aruncare în mare, exploziune, foc, prindere, piraterie și, în general, din cauza orcării alt'accident de mare.

Asiguratorul nu este responsabil de pierderile și pagubele provenind numai din vițiul inerente al lucrului asigurat. (Com. 459, 612; ital. 615).

Art. 628."Riscurile de războinu sunt în sarcina asiguratorului, dacă nu este convențiune expresă. Dacă asiguratorul și-a luat asupra'și riscurile de război, fără a le determina precis, el răspunde de pierderile și pagubele întâmplare lucrurilor asigurate din cauza ostilităților, represaliilor, opririlor, prinderilor sau vexațiunilor de orice natură din partea vreunui Stat arnic sau inamic, de drept sau de fapt, recunoscut sau nerecunoscut, și în general pentru toate faptele și accidentele de război. (Com. 459 ; ital. 616).

Art. 629. Orice schimbare de cale, de călătorie sau de vas, provenind din faptul asiguratului, nu sunt în sarcina asiguratorului ; acesta are drept la primă dacă au început riscurile.

Schimbarea căpitanului sau patronului, chiar prin concediul dat de către proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele asigurării, afară însă de dispozițiunile articolului următor. (Com. 457, 558, 610 ; ital. 617).

Art. 630. Asiguratorul nu este responsabil de culpa sau prevaricațiunile căpitanului sau oamenilor echipajului, dacă nu s'a convenit într'altfel.

O asemenea convențiune însă este nulă, dacă se raportă la un căpitan anume arătat prin contract, când asiguratul îl concediază și'l înlocuște printr'un altul fără consimțământul asiguratorului. (Com. 501 ; ital. 618).

Adnotații. — I. Asiguratorul nu răspunde de culpa sau prevaricațiunile căpitanului, când afară de faptul că nu se arată că s'a convenit într'altfel, instanța de fond constată că asiguratul în înțelegere frauduloasă cu căpitanul au făcut să se scufunde vasul. (Cas. II.—Decizia 35 din 27 Ianuarie 1898.—*Bul. pag. 153*).

2. Asiguratorul nu este în culpă pentru neîngrijirea mărfurilor scoase din vasul scufundat față cu dispozițiunea luată de autoritatea sanitară ca acele mărfuri să se arunce în Dunăre. (Cas. II. — Decizia 35 din 27 Ianuarie 1898. — *Bul. pag. 153*),

Art. 631. Asiguratul nu participă la cheltuelile denavigațiune, decălăuzie, de ernatic, de carantină, nici la taxele de orice fel, și nici la drepturile impuse asupra vasului sau povereii. (Ital. 619).

Ari. 0152. Dacă contractul are de obiect asigurarea mărfurilor penlni ducere și întoarcere, și ajungând vasul la prima destinație se întoarce gol ori neîncărcat deplin, asigurătorul are dreptul la două treimi din prima de asigurare convenită, dacă **III** există convențiune contrarie. (Com. 021; ital. 620).

Art. 033. Dacă asigurarea s'a făcut separat pentru lucruri ce trebuie încărcate pe mai multe vase cu arătare de câtă anumne sumă s'a asigurat în fiecare, și povara întreagă este pusă pe un singur vas sau pe un număr de vase mai mic decât cel arătat în contract, asigurătorul nu răspunde mai mult decât suma asigurată din vasul care a primit povara, deși s'ar pierde toate celelalte vase arătate; cu toate acestea, asigurătorul are dreptul la indemnitatea stabilită prin art. 626 pentru sumele în privința cărora asigurarea rămâne fără efect. (Ital. 621),

Art. 634. Dacă căpitanul are facultatea de a intra în mai multe porturi spre a completa sau schimba povara, asigurătorul răspunde de riscurile la cari sunt supuse lucrurile asigurate, numai cât timp ele sunt pe vas, afară dacă nu s'a stipulat într'alt fel. (Ital. 622).

Art. 635. Asigurătorul nu mai răspunde de riscuri și are dreptul la primă, dacă asiguratul expediază vasul într'un loc mai depărtat decât cel arătat în contract, deși aflat pe aceeași cale.

Asigurarea își produce efectele, dacă călătoria se scurtează, oprindu-se vasul într'un loc mai apropiat, în care putea să staționeze. (Com. 617 § 3, 629; ital. 623).

Art. 636. Obligațiunea asigurătorului este mărginită la suma asigurată.

Dacă în timpul cât ține asigurarea, lucrurile asigurate suferă mai multe sinistre succesive, asiguratul trebuie în totdeauna să ție socoteală, chiar în caz de abandon, de sumele ce i s'a plătit sau i se datorește pentru sinistrele precedente. (Com. 445 § 4, 614; ital. 624).

Ari. 637. Clauza «fără de avarie» liberează pe asigurător de orice avarie comună sau particulară, exceptându-se cazurile de abandon. În aceste cazuri, asiguratul poate alege între abandon și exercițiul acțiunii pentru avarie. (Com. 614,645 urm.; ital. 625).

Art. 638. Pentru verificarea pagubelor de cari este răspunzător asigurătorul, asiguratul este dator a-i notifica toate încunoștințele ce a primit. Notificațiunea trebuie făcută în-trei

zile dela primirea încunoștințării, sub pedeapsă de despăgubire.

Aceiaș obligațiune are asiguratul pentru povară, când vasul a fost declarat ca nefiind în stare a naviga, cu toate că povara nu va fi suferit altă stricăciune din cauza sinistrului întâmplat. (Com. 639, 642, 644, 646; 19 § G leg. 31 Iulie 1881 ; ital. 626).

Art. 639. Asiguratul este dator să notifice asigurătorului, în trei zile dela primire, actele doveditoare că lucrurile asigurate au fost expuse riscurilor și că s'au pierdut.

Asigurătorul poate face proba contrarie celor ce rezultă din actele prezentate de asigurat.

Admiterea probei contrarie nu suspendă însă condamnarea asigurătorului la plata sumei asigurate, dacă asiguratul dă cautiune.

Dacă în timp de patru ani nu a fost făcută cererea în judecată, cautiunea este liberată. (Com. 526 urm., 638; civ. 1675 urm.; ital. 627).

Art. 640. În caz de pierdere de mărfuri încărcate pe vas în comptul căpitanului, acesta e dator să justifice proprietatea lor cu probe admise de legea comercială, și povara cu o poliță de încărcare, subscrisă de doi dintre fruntașii echipajului.

Orice om al echipajului sau călătorul care aduce din streinătate mărfuri asigurate în țară, trebuie să consemneze polița de încărcare la consulul român din locul unde se face încărcarea, sau, în lipsă, la autoritatea locală. (Com. 46, 508, 525, 531, 537, 661 ; ital. 628).

Art. 641. În orice caz de sinistru, căpitanul și asiguratul sau însărcinatul său sunt datori să dea ajutor pentru scăparea și conservarea lucrurilor asigurate, fără prejudiciul drepturilor lor față cu asigurătorul. Cheltuelile făcute trebuie plătite până la concurența valorii lucrurilor scăpate.

, Asigurătorii și agenții sau însărcinații lor pot, în înțelegere cu căpitanul, cu asigurații și cu însărcinații lor, sau cu fiecare din ei, să ia măsuri pentru scăparea lucrurilor asigurate și pentru conservarea lor, fără prejudiciul vreunui drept. (Ital. 629).

Art. 642. Asiguratul, notificând asigurătorului încunoștințele primite, își poate rezerva dreptul de a cere prin act separat plata ce i se datorește prin asigurare. (Com. 638, 643, 650, 954; ital. 630).

Art. 043. Asigurătorul este dator să plătească sumele datorite :

In caz de simplă avarie, în termen de treizeci zile de când i s'a notificat lichidațiunea relativă ;

In caz de abandon, în termen de două luni de la abandon. Asiguratul este dator însă să probeze, în aceste termene, sinistrul ce dă loc acțiunii de avarie sau dreptului de abandon.

Dacă este opunere, fiecare dintre oponenti și asiguratul chiar pot cere ca suma să se Consemneze la Cassa de depuneri și consemnațiuni. (Com. 642, 644 urm. ; ital. 631).

CAPITOLUL II

Despre abandon

Art. 644. Abandonul lucrurilor asigurate poate fi făcut în cazurile :

- 1) De naufragiu ;
- 2) De pradă;
- 3) De oprire prin ordinul unui Stat străin ;
- 4) De oprire prin ordinul guvernului, după începerea călătoriei ;
- 5) De imposibilitate de a continua navigațiunea, dacă vasul nu poate fi reparat, sau dacă cheltuelile necesare pentru a'l repara și pune în stare să reia călătoria se sue la trei pătrimi cel puțin din valoarea sa asigurată ;
- 6) De pierderea sau deteriorarea lucrurilor asigurate, când pierderea sau deteriorarea se urcă la cel puțin trei pătrimi din valoarea lucrurilor.

In ori-ce alt caz, asiguratul nu poate cere decât despăgubire pentru avariile suferite. (Com. 654, 659, 671, 685 § 7, 953 ; ital. 632).

Art. 645. Asiguratul poate face abandonul chiar fără să fie ținut a proba pierderea vasului, dacă în călătoriile cu lung curs a trecut un an, și în cele-lalte călătorii au trecut șase luni, din ziua plecării vasului sau din ziua la care se referă ultimele științe primite.

In caz de asigurare pe timp mărginit și dupe trecerea termenelor de mai sus, pierderea vasului se presupune că a avut loc în timpul asigurării.

Dacă sunt mai multe asigurări succesive, pierderea se presu-

pune că a avut loc a doua zi după primirea ultimelor științe. (Com. 621 ; ital. 633).

Art. 646. Dacă vasul s'a declarat a nu fi în slare de navisațiune, abandonul lucrurilor încărcate într'însul se poate face, dacă în termenul de trei luni dela declarațiunea imposibilității de navigațiune nu s'ar fi putut găsi un alt vas pentru a reîncărca lucrurile și a le transporta la locul destinațiunii lor. (Com. 524, 638, 644, 647 ; ital. 634).

Art. 647. In cazul prevăzut de articolul precedent și de art. 524, dacă lucrurile sunt încărcate pe alt vas, asigurătorul este obligat să plătească stricăciunile ce ele au suferit, cheltuelile de descărcare și de reîncărcare, de depozit și de pază în magazii, excedentul navlului și toate celelalte cheltueli făcute pentru scăparea lucrurilor până la concurența sumei asigurate, și dacă aceasta nu s'a cheltuit întreagă, asigurătorul continuă a răspunde de riscuri pentru cât mai rămâne. (Com. 646; ital. 635).

Art. 648. In caz de oprire din partea vre-unui Stat străin sau de pradă, abandonul lucrurilor oprite sau prădate nu poate fi făcut decât după trei luni dela notificarea sinistrului, dacă acesta s'a întâmplat în apele sau mările Europei, în canalul Suez sau Marea-Roșie, și după șase luni dela notificațiune dacă a avut loc în alte mări.

Pentru lucrurile supuse stricăciunii, termenele de mai sus se reduc la jumătate. (Com. 649; ital. 636).

Art. 649. Abandonul trebuie făcut asigurătorilor în termenul :

De trei luni din ziua în care s'a primit știrea despre sinistru dacă acesta a avut loc în apele sau în mările Europei, în canalul Suez sau Marea-Roșie;

De șase luni, dacă sinistrul a avut loc în alte mări ale Africei, în mările occidentale și meridionale ale Asiei și în mările orientale ale Americii ;

In termen de un an, dacă sinistrul s'a întâmplat în celelalte mări.

In caz de oprire din partea vre-unui Stat străin, sau în caz de pradă, aceste termene curg de la împlinirea termenelor arătate în articolul precedent.

Odată ce aceste termene au trecut, asiguratul nu mai poate face abandonul rămânându-i numai acțiunea pentru avarii. (Com. 648 ; ital. 637).

Ari. 050. Asiguratul, notificând știrile ce a primit, poate face abandonul, somând pe asigurător să-i plătească suma asigurată în termenul stabilit prin contract sau prin lege, ori poate a'și rezerva dreptul de a'l face în termenele legale.

Odată cu facerea abandonului, asiguratul este dator a declara asigurările efectuate sau ordonate și împrumuturile maritime făcute. În lipsă, termenul pentru plată nu începe decât din ziua în care această declarațiune a fost notificată ; termenul însă pentru urmărirea dreptului de abandon nu se poate prelungi.

În caz de declarațiune falsă, asiguratul pierde toate drepturile rezultând din contractul de asigurare. (Com. 453, 638, 642 urm., 954; ital. 638).

Art. 651. Abandonul lucrurilor asigurate nu se poate face nici pentru parte din lucruri, nici sub condițiune. El cuprinde numai lucrurile ce fac obiectul asigurării și al riscurilor. (Ital. 639).

Art. 652. Odată ce abandonul s'a notificat și primit sau declarat valabil, lucrurile asigurate devin ale asigurătorului din ziua în care a fost făcut. Asiguratul e dator a-i da toate actele privitoare la lucrurile asigurate.

Asigurătorul nu poate, sub cuvânt de întoarcere a vasului, să se sustragă dela plata sumei asigurate. (Ital. 640).

Art. 653. În caz de prădare, dacă asiguratul nu a putut înștiința despre aceasta pe asigurător, poate răscumpăra lucrurile prădate fără a mai aștepta ordinul său.

Asiguratul însă e dator a notifica asigurătorului învoirea ce va fi făcut pentru răscumpărare, îndată ce-i va fi cu putință.

Asigurătorul are alegerea sau de a primi asupra-și răscumpărarea sau de a renunța la dânsa; el e dator însă a notifica asiguratului alegerea ce va fi făcut în termen de două-zeci și patru de ore dela comunicarea învoirii de răscumpărare.

Dacă declară că primește pe comptul său răscumpărarea, asigurătorul e dator să contribue, fără întârziere, la plata ei, conform convențiunei și în proporțiune cu partea asigurată de dânsul, neîncetând de a fi răspunzător pentru riscurile călătoriei în conformitate cu contractul de asigurare.

Dacă declară că renunța la răscumpărare, asigurătorul va plăti suma asigurată fără a putea pretinde ceva din lucrurile asigurate.

Când asigurătorul nu a notificat alegerea sa în termenul de mai sus, se presupune că el a renunțat la beneficiul răscumpărării. (Com. 641, 655; ital. 641).

TITLUL VII

DESPRE AVARII ȘI DESPRE CONTRIBUTIUNE

CAPITOLUL I

Despre avarii

Art. 654. Se socotesc avarii toate cheltuelile extraordinare făcute pentru vas și pentru povară, pentru amândouă împreună sau pentru fiecare în parte, și toate pagubele ce se întâmplă vasului și lucrurilor încărcate, după încărcare și plecare până la întoarcere și descărcare.

Avariile sunt de două feluri: avarii mari sau comune, și avarii simple sau particulare.

Nu sunt avarii, ci numai simple cheltueli în sarcina vasului : cheltuelile ce de ordinar se fac pentru intrarea în golfuri, râuri sau canale, sau pentru a ieși dinl'însele, și cheltuelile pentru drepturi sau taxe de navigațiune.

În lipsă de convențiune specială între părți, avariile sunt regulate după următoarele dispozițiuni. (Com. 627 urm., 655, 658 ; Ital. 642).

Art. 655. Sunt avarii comune sau mari, cheltuelile extraordinare făcute și pagubele suferite de bună voe pentru binele și pentru scăparea comună a vasului și a poverii.

Astfel sunt:

1) Lucrurile date prin învoială și sub titlul de răscumpărare a vasului și a poverii;

2) Lucrurile aruncate în mare, pentru scăparea comună ;

3) Catarturile, pânzele, otgoanele și alte unelte tăiate sau sfărâmate, pentru scăparea comună ;

4) Ancorele, lanțurile și alte obiecte părăsite sau aruncate în mare, pentru scăparea comună;

5) Pagubele ce prin aruncare în mare s'a cauzat lucrurilor rămase pe vas;

6) Pagubele cauzate vasului prin operațiunea aruncării în mare, de bună-voe sau de necesitate, precum și pagubele aduse vasului pentru înlesnirea scăpării lucrurilor încărcate

sun pentru a înlesni scurgerea și secarea apelor, și pagubele ce s'ar cauza, din aceasta, lucrurilor încărcate ;

7) Daunele cauzate vasului și poverii cu ocaziunea sfinciei incendiului de pe bord ;

8) Cheltuelile făcute cu căutarea și hrana persoanelor rănite în apărarea vasului și cheltuelile funerarii, în caz de moarte a acelor persoane ;

9) Salariile și hrana persoanelor echipajului în timpul opririi sau împedărei, când vasul este oprit în călătorie prin faptul unui Stat străin sau este constrâns a sta într'un port din cauza unui rezel ce ar supraveni, sau din o altă asemenea cauză ce împedică călătoria la portul de destinațiune, până când vasul și povara sunt liberate de obligațiunile ce le privesc ;

10) Cheltuelile de intrare sau eșire și taxele de navigațiune plătite într'un port unde vasul a fost silit a se opri din cauza furtunei, goanei inamicului sau piraților, ori a intrării de apă, provenită din caz fortuit sau forță majoră ;

11) Salariile și hrana persoanelor echipajului într'un port de oprire silită în timpul reparațiunilor necesare pentru continuarea călătoriei, când reparațiunile constituiesc avaria comună ;

12) Cheltuelile de descărcare și reîncărcare a obiectelor puse pe uscat pentru înlesnirea sau facerea sus ziselor reparațiuni ale vasului într'un port de oprire silită; cheltuelile pentru pază și chirie a magazinelor unde acele obiecte au stat în depozit ;

13) Cheltuelile făcute pentru a se obține liberarea sau restituirea vasului oprit, când oprirea nu provine dintr'o cauză ce ar privi exclusiv pe vas, persoana căpitanului sau aceea a armatorului, precum și salariile și hrana persoanelor echipajului în timpul necesar pentru obținerea unei asemenea liberări sau restituiri, dacă ea a fost obținută ;

14) Cheltuelile de descărcare pentru ușurarea vasului, când a trebuit să se facă în timp' de furtună sau din altă cauză privitoare la scăparea comună a vasului sau a poverii, și daunele ce vasul sau povara au suferit cu ocaziunea descărcării și reîncărcării;

15) Pagubele pe cari vasul sau povara le-au încercat în cufundarea la mal de bună-voe, pentru scăparea vasului de furtună, de pradă sau de alt pericol iminent ;

16) Cheltuelile făcute pentru scoaterea d'asupra apei a vasului cufundat în cazul de mai sus, și recompensele datorite pentru lucrările și serviciile aduse în asemenea ocaziuni;

17) Perderea și stricăciunile suferite de lucrurile puse în luntre sau bărci pentru ușurarea vasului în cazurile arătate la numărul 14, coprinzându-se partea de contribuțiune ce sondațiori chiar luntrelor sau bărcilor; de asemenea și pagubele suferite de obiectele rămase pe vas, întru cât asemenea pagube pot fi considerate ca avarii comune ;

18) Primele și interesele împrumuturilor maritime contractate pentru a face față cheltuelilor considerate între avariile comune, și primele de asigurare ale acelorași cheltueli, precum și perderea ce trebuie să se plătească proprietarului mărfurilor vândute, în timpul călătoriei într'un port de oprire silită, jaentru acoperirea acelorași cheltueli ;

19) Cheltuelile regulării avariilor comune.

Nu sunt considerate ca avarii comune, cu toate că sunt făcute de bunăvoe, pentru binele și scăparea comună : pagubele încercate de vas sau cheltuelile făcute pe lni dânsul, când provin din vițiu, sau vechime a vasului, sau din culpă ori neglijența căpitanului sau a echipajului.

Obiectele de armament ale vasului aruncate în mare, ancorele, lanțurile sau alte obiecte jwāsitate chiar de bună-voe, pentru binele și scăparea comună, nu pot li trecute între avarii, dacă nu sunt descrise în inventăriul bordului ținut conform dispozițiunilor art. 510.

Aruncarea în mare a proviziunilor vasului nu poate fi, nici într'un caz, considerată ca avarie comună. (Com. 519, 541 urm., 547, 549, 618 § 6, 653, 654, 670; ital. 643).

Adnotații. — Vezi *jurispr.* de sub No. 3, 4, 5, 6, art 501.

Art. 656. Se consideră ca avarii comune:

1) Prețul sau indemnitatea pentru răscumpărarea oamenilor echipajului trimiși pe uscat în serviciul vasului și făcuți prizonieri sau ținuți ca ostatici;

2) Cheltuelile unei carantine neprevăzute la facerea contractului de închiriere, dacă ea privește și vasul și povara, precum și cheltuelile cu salariul și hrana persoanelor echipajului în timpul carantinei. (Com. 550, 554, 655 ; ital. 644).

Art. 657. Dacă este necesitate de a se arunca în mare

lucruri, trebuie a se începe cu cele mai puțin necesare, mai grele și de mai puțin preț, pe cât va fi cu putința, și apoi lucrurile după întâia podeală a vasului și succesiv celelalte. (Com. 155; ital. 645).

Ari. 658. Sunt avarii particulare toate pagubele încercate și toate cheltuelile făcute numai pentru vas, sau numai pentru povară.

Ast-fel sunt:

1) Ori-ce pierdere sau pagubă suferită de lucrurile încărcate, prin furtună, incendiu, pradă, naufragiu, cufundare, sau prin orice alt caz fortuit sau de forță majoră ;

2) Perderea catartelor, pânzelor, frânghiilor, ancorelor, sau orice altă pagubă suferită de vas din cauzele menționate mai sus;

3) Orice pagubă suferită din vițiul însuș al vasului sau al mărfurilor ;

4) Cheltuelile pentru orice oprire cauzată din vițiul vasului, din intrare de apă provenind din vechimea lui, din lipsă de proviziuni pe bord, sau din orice altă cauză imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului;

5) Salariul și hrana marinarilor în timpul carantinei ordinare, sau în timpul reparațiilor provenite din vițiul sau vechimea vasului, sau din o altă cauză imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului, sau în timpul opririi ori șederei într'un port ce ar privi numai vasul sau numai povara, și cheltuelile pentru a obține în acest caz liberarea unuia sau alteia ;

6) Cheltuelile pentru conservarea mărfurilor încărcate sau pentru repararea butoaielor, lăzilor sau sacilor în cari sunt puse, când aceste cheltueli nu provin din pagube considerate ca avarii comune ;

7) Excedentul navlului în cazul prevăzut de art. 580.

Pagubele întâmplante mărfurilor prin accidente provenind din neglijența căpitanului sau celorlalte persoane ale echipajului sunt avarii particulare în sarcina proprietarului acelor măriuri, având acesta dreptul de acțiune pentru despăgubire contra căpitanului, sau asupra vasului și asupra navlului.

Căpitanul răspunde de pagubele cauzate proprietarilor vasului, prin lunga sau arbitrara ședere în porturi. (Com. 506, 508, 685 § 11; ital. 646).

CAPITOLUL II

Despre contribuțiune

Art. 659. Avariile particulare se suportă și se plătesc de către proprietarul lucrului care a încercat paguba, sau a dat ocaziune la o cheltuială.

Avariile comune sunt proporțional împărțite între povară și jumătate a vasului și a navlului.

Valoarea lucrurilor aruncate este cuprinsă în formarea masei ce urmează să contribuie. (Com. 615, 654 urm., 683 § 6, 685 § 4, 687 § 8; ital. 647).

Adnotații. — Vezi *jurispr.* de sub No. 3, 4, 5 și 6, art. 501.

Art. 660. Bagajele persoanelor echipajului și ale călătorilor nu contribuiesc la avaria comună, dacă sunt scăpate; dau însă dreptul la contribuțiune, dacă sunt aruncate în mare, sau suferă vreo stricăciune. (Ital. 648).

Art. 661. Lucrurile ce nu se cuprind în polița de încărcare, sau pentru cari nu există declarațiunea căpitanului, de se vor fi aruncat în mare, nu se plătesc ; iar de au scăpat, contribuiesc. (Com. 565, 576, 640; ital. 649).

Art. 662. Lucrurile încărcate pe podeala de sus a vasului, contribuiesc întotdeauna la avariile comune, dacă sunt scăpate.

Dacă lucrurile sunt aruncate în mare sau stricate prin aruncare, afară de cazul călătoriilor prevăzute de ultimul alineat al art. 508, proprietarul nu este primit a cere despăgubire pentru pierderea sau stricarea lor, decât dela căpitanul care le-a încărcat pe podeala vasului fără învoirea scrisă a încărcătorului. În caz contrariu, o specială contribuțiune are loc între vas, navlu și celelalte lucruri încărcate pe podeală, deosebit de contribuțiunea generală pentru avariile comune la toată povara. (Ital. 650).

Art. 663. Dacă aruncarea în mare nu scapă vasul, nu e loc la contribuțiune". Lucrurile scăpate nu sunt supuse la plată și nici la despăgubirea celor aruncate în mare sau stricate.

Dacă aruncarea în mare scapă vasul, și acesta, urmându-și călătoria, se perde, lucrurile scăpate contribuiesc la aruncare după valoarea lor în starea în care se află, scăzându-se cheltuelile făcute pentru scăpare.

Lucrurile aruncate în mare nu contribuiesc în nici un caz la plata pagubelor ce se vor fi întâmplat în urma aruncării lucrurilor scăpate.

Povara nu contribuie la plata vasului pierdut sau ajuns în stare de a nu mai putea naviga. (Com. 601; ital. 651).

... Art. 664. În caz de pierdere a lucrurilor puse în luntre sau în bărci pentru ușurarea vasului, reparatiunea pierderii se face asupra vasului și asupra întregii poveri.

Dacă vasul se perde cu restul poverii, nu e loc la contribuțiune pentru lucrurile puse în bărci sau luntre, deși acestea ar ajunge bine în port. (Ital. 652).

Art. 665. Dacă, după repartițiune, lucrurile aruncate în mare sunt redobândite de proprietarii lor, aceștia vor restitui căpitanului și persoanelor interesate ceea ce au primit din contribuțiune, scăzându-se pagubele cauzate prin aruncare și cheluelile făcute pentru redobândire. (Ital. 653).

Art. 666. Vasul contribuie pentru valoarea ce are la locul descărcării, sau pentru prețul cu care ar putea fi vândut, scăzându-se avariile particulare chiar posterioare avariei comune.

Navlul ce, prin faptul convențiunii arătate la art. 587, e câștigat chiar în caz de pierdere a lucrurilor încărcate, nu este supus la contribuțiune. (Ital. 654).

{ Art. 667. Lucrurile scăpate și cele aruncate în mare sau în orice alt chip sacrificate, contribuiesc în proporțiune cu valoarea ce au la locul descărcării. Dacă a avut loc convențiunea arătată în articolul precedent, navlul nu se scade din valoare. (Com. 661, 666 ; ital. 655).

Art. 668. Natura, specia și calitatea lucrurilor ce urmează să contribuie și a celor aruncate sau sacrificate, se stabilește prin polițele de încărcare, facturi și, în lipsă, prin orice alte mijloace de probă admise de lege.

Când în polița de încărcare calitatea sau valoarea lucrurilor încărcate nu este cea adevărată și în realitate lucrurile sunt de o valoare mai mare, ele contribuiesc după valoarea lor reală, dacă sunt scăpate, și se plătesc după calitatea și valoarea indicată, dacă sunt aruncate în mare sau stricate.

Dacă însă lucrurile sunt de o calitate sau o valoare mai mică celei declarate prin polița de încărcare, ele contribuiesc după calitatea și valoarea indicată, dacă sunt scăpate, și se

plătesc după valoarea lor reală, dacă sunt aruncate în mare sau stricate. (Com. 46, 508, 565; ital 656).

Art. 669. Căpitanul va încheia proces-verbal despre orice hotărîre va lua și despre operațiunile urmate pentru scăparea comună, îndată cu aceasta îi va fi cu putință.

Procesul-verbal va cuprinde motivele hotărîrei și va arăta în mod sumar lucrurile aruncate sau stricate ; va fi scris de frunțașii echipajului sau va arăta motivele nevoinei lor de a subscrie și va fi transcris în registrul vasului.

O copie de pe acest proces-verbal, scrisă de căpitan, va fi alăturată la raportul prevăzut de art. 526. (Com. 510 ; ital. 057).

Art. 670. Descrierea, prețuirea și repartițiunea pierderilor și pagubelor va fi făcută, în locul de descărcare al vasului, prin îngrijirea căpitanului, de către experți, numiți, în țară, de președintele tribunalului respectiv și, în lipsă de tribunal, de către judecătorul de ocol; iar în țară străină, de autoritatea consulară română și, în lipsă, de autoritatea locală.

Repartițiunea propusă de experți va fi supusă, în țară, cercetării tribunalului respectiv sau judecătorului de ocol și, în țară străină, autorității consulare române sau autorității locale competente. (Com. 71 urm., 427; pr. civ. 213, 216 urm.; ital. 658).

Art. 671. Acțiunea pentru avarie contra chiriașului vasului și contra destinatarului nu poate avea loc dacă căpitanul a primit navlul și a predat lucrurile încărcate fără a protesta, chiar când plata navlului ar fi fost făcută înainte. (Com. 440, 564, 953; civ. 1167; ital. 659).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 3, 4, 5 și C, art. 501.

TITLUL VIII

DESPRE PAGUBELE CAUZATE PRIN LOVIREA VASELOR (ABORDAJ)

Art. 672. Dacă lovirea vaselor a avut loc din caz fortuit sau forță majoră, pagubele și pierderile provenite din această cauză sunt în sarcina lucrurilor ce le-au suferit, fără drept de despăgubire. (Com. 627, 658 § 1, 659, 674; ital. 660).

Adnotații. — Potrivit art. 71 din reg. boară și sunt datoare a se opri în josul pasagiului, până ce trec bastimentele ce în sus pe fluviu nu se pot dirija în vin din susul apei. curmezișul calei bastimentelor ce se sco-

Prin urmare, un bastiment se găsește în culpă atunci când, nerespectând a-crustă regulă, a dat loc la un abordaj. (Cas. III. — Decizia No. 76 din 23 Nov. 1905. — *Bal. pag. 1563*).

Ari. 673. Dacă lovirea s'a întâmplat din culpa unuia din vase, pagubele și pierderile sunt în sarcina vasului în culpă. Despăgubirile datorite persoanelor moarte sau rănite sunt privilegiate în caz de neajungere a sumei de împărțit. (Com. 674, 678 urm.; civ. 998 urm., 1084, 1722; ital. 661).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 și 3 art. 237.

Art. 674. Dacă nu se dovedește cărui dintre vase se poate imputa culpa, sau dacă culpa se dovedește a fi comună, fiecare suferă pagubele și pierderile încercate fără drept la vreo despăgubire; cu toate acestea, fiecare vas este obligat în mod solidar la plata pagubelor și pierderilor cauzate lucrurilor încărcate și a leziunilor cauzate persoanelor, conform dispozițiilor celor două articole precedente. (Com. 672, 673, 675.—677; civ. 1003; ital. 662).

Adnotații. — In cazul când un vas isbește pe un altul și acesta, la rândul său, pe un al treilea, chiar dacă ar reeși o culpă comună a celor două vase din-tâi, totuș, în materie de delict și quasi-delict, răspunderea fiind solidară, urmează că primul vas, poate fi ținut răspunzător pentru tot, iar art. 674 c.

com. nu este aplicabil în acest caz, căci este relativ la culpa comună a două vase ce se isbesc și și cauzează reciproc unul altuia avarii. (Cas. III.—Decizia 386 din 7 Octombrie 1913. — *Jurispr. Română pag. 602*).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și 3, art. 237 și art. 676.

Art. 675. Responsabilitatea vaselor stabilită prin articolele precedente, nu apără de răspundere pe autorii culpei către persoanele vătămate și către proprietarii vaselor. (Com. 673, 671; civ. 998 urm.; ital. 663).

Art. 676. Când un vas a lovit, nu din culpa sa, pe un altul, ci pentru că el însuș a fost lovit din culpa unui al treilea, toată răspunderea este în sarcina acestuia. (Com. 673, 677; ital. 664).

Adnotații. — Trib. face o justă aplicare a acestui art. și art. 998 c. civ. când constată că un vas, din culpa sa, a lovit un nit vas, și acesta la rândul său, a lovit pr mi al treilea, cauzându-i avarii, și în

consecință condamnă la daune pe cel dintâi vas față de cel de al treilea. (Cas. III.—Decizia 386 din 7 Octombrie 1913. — *Jurispr. Romană, pag. 602*).

Ari. 677. Acțiunea de despăgubire, pentru daunele prove-

nind din lovirea vaselor, nu poate fi admisă dacă nu s'a făcut*), în termen de trei zile, către autoritatea locului unde s'a întâmplat faptul, sau a primului port în care vasul s'a oprit.

Pentru pagubele cauzate persoanelor sau mărfurilor, lipsa de protestare sau reclamațiune nu vatămă drepturile persoanelor cari nu se găsesc**) pe vas, sau nu erau în pozițiune a-și manifesta voința. (Com. 673—676, 900, 953; ital. 665).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 520.

TITLUL IX

DESPRE CREAŢELE PRIVILEGIATE

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 678. Privilegiile stabilite prin acest titlu trec înaintea oricărui alt privilegiu general sau special asupra mobilelor, stabilit prin codicele civil. (Com. 683, 685, 687; civ. 1722 urm., 1727—1736; ital. 666).

Art. 679. In orice caz de deteriorare sau micșorare a lucrului asupra căruia există privilegiul, acesta se exercită pe ceea ce rămâne, sau se redobândește ori se scapă. (Com. 546; civ. 1721; ital. 667).

Art. 680. Dacă creditorul ce are un privilegiu asupra unuia sau mai multor obiecte, este primat asupra prețului acestor obiecte de un creditor al cărui privilegiu se întinde și asupra altor obiecte, cel d'întâi este subrogat în privilegiul aparținând ultimului creditor.

Acelaș drept îl au asemenea și ceilalți creditori privilegiați cari suferă o pierdere în urma sus arătatei subrogațiunii. (Civ. 1.108 § 1; ital. 668).

Art. 681. Creanțele privilegiate în acelaș grad concură între dănsese în caz de nesuficiență a lucrului în proporțiune cu cât au să ia, dacă sunt contractate în acelaș port. Dar ducă asemenea creanțe iau naștere în urmă, după relunren eflă-

*) S'a omis cuvintele „protest sau reclamațiune” cari figurează în codul italian.

**) Trebuia să se zică „cari nu se găseau”.

liniei, creanțele posteriore sunt preferite celor anterioare. (Civ. 172; urni.; ital. 669).

Ari. 682. Dacă titlul creanței privilegiate este la ordin, girul transmite și privilegiul. (Com. 277, 498, 688; ital. 670).

CAPITOLUL II

Despre creanțele privilegiate asupra lucrurilor încărcate

Art. 683. Sunt privilegiate asupra lucrurilor încărcate, și plătite în ordinea prevăzută prin prezentul articol, creanțele următoare :

1) Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservare și de urmărire a lucrurilor ;

2) Cheltuelile, indemnitațiile și primele de scăpare datorite pentru ultima călătorie ;

8) Drepturile vamale datorite pentru lucruri la locul de descărcare ;

4) Cheltuelile de transport și descărcare ;

5) Chiria magaziiilor în cari lucrurile descărcate au fost depuse;

6) Sumele datorite ca contribuțiune pentru avariile comune ;

7) Primele de asigurare ;

8) Capitalul și procentele datorite pentru obligațiunile contractate de căpitan asupra poverii, în cazurile prevăzute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescrise ;

9) Orice alt împrumut maritim când acela ce a dat banii posedă polița de încărcare. (Com. 601 urm., 618 § 4, 659 urm., 678, 685, 687, 680 ; civ. 1730 § 7, 1731 urm. ; ital. 671).

Art. 684. Privilegiile arătate în articolul precedent nu se conservă, dacă acțiunea nu este exercitată în termen de cincisprezece zile dela descărcare și înainte de trecerea lucrurilor încărcate în mâna celor de al treilea.

Pentru sechestrarea, darea în gaj și vânzarea silită a lucrurilor supuse privilegiului, se aplică regulile generale stabilite prin codicele de procedură civilă, afară de cazurile în cari codicele de comerț nu ar dispune într'altfel*). (Com. 683, 910 urm., 917; civ. 1730 § 7; proc. civ. 441 urm., 431 urm.; ital. 072).

Ultimele 12 cuvinte lipsesc din textul italian.

CAPITOLUL III

Despre creanțele privilegiate asupra navlului

Art. 685. Sunt privilegiate asupra navlului și admise la plată, în ordinea aci arătată, următoarele creanțe :

1) Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservare și urmărire ;

2) Cheltuelile, indemnitațiile și primele de scăpare, datorite pentru ultima călătorie ;

3) Salariile, retribuțiunile și indemnitațiile datorite persoanelor echipajului pentru călătoria în care s'a câștigat navlul ;

4) Sumele datorite ca contribuțiune la avarii comune;

5) Primele de asigurare ;

6) Capitalul și procentele datorite pentru obligațiunile contractate de căpitan asupra navlului, în cazurile prevăzute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescrise;

7) Pentru despăgurile datorite chiriașilor vasului pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avarii suferite de dânsese din culpa căpitanului sau persoanelor echipajului în ultima călătorie ;

8) Orice altă datorie cu împrumut maritim sau cu gaj asupra navlului, transcrisă și adnotată pe actul de naționalitate. (Com. 519, 531, 579, 601 urm., 618 și 3, 659 urm., 678, 683, 687, 689; civ. 1729 § 1 și 4, 1731; ital. 673).

CAPITOLUL IV

Despre creanțele privilegiate asupra vasului

Art. 686. Vasele sau părțile lor, chiar când s'ar alia în posesiunea unei a treia persoane, sunt supuse la plata creanțelor ce legea declară privilegiate, în modul și marginile mai jos stabilite. (Com. 480, 697, 910; civ. 1690; ital. 640).

Art. 687. Sunt privilegiate asupra vasului și admise la plata asupra prețului său și în ordinea arătată în prezentul articol, creanțele următoare :

1) Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservare și urmărire a vasului ;

2) Cheltuelile, indemnitațiile și primele pentru scăpare, datorite pentru ultima călătorie ;

8) Taxele de navigațiune stabilite prin lege ;

I) Salariile piloților, salariul custodelui și cheltuelile de pa/ă a vasului, după intrarea lui în port;

5) Chiria magaziiilor pentru păstrarea uneltelor și instrumentelor vasului ;

6) Cheltuelile de întreținere a vasului și a uneltelor și instrumentelor sale după ultima sa călătorie și intrare în port;

7) Salariile, retribuțiunile și indemnătățile datorite, conform dispozițiilor titlului III al acestei cărți, căpitanului și celorlalte persoane ale echipajului pentru cea din urmă călătorie ;

8) Sumele datorite ca contribuțiune la avariile comune ;

9) Capitalul și procentele datorite pentru obligațiunile contractate de căpitan la trebuințele vasului în cazurile prevăzute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescise ;

10) Primele de asigurarea vasului și accesoriilor sale pentru cea din urmă călătorie, dacă asigurarea a fost făcută pentru un timp determinat sau cu călătoria, și pentru vasele cu abur ce fac călătoria periodică asigurate pentru un timp determinat, primele corespunzătoare cu cele din urmă șase luni; și deosebit de acestea, în asociațiunile de asigurare mutuală, reparațiunile și contribuțiunile pentru ultimele șase luni;

II) Indemnătățile datorite chiriașilor pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avariile suferite de dânsese din culpa căpitanului sau a echipajului, în ultima călătorie ;

12) Prețul vasului datorit încă vânzătorului ;

13) Creanțele arătate la numărul 9 de mai sus, ce au fost transcise și adnotate târziu; orice altă creanță de împrumut maritim asupra vasului și creanțele pentru cari vasul a fost dat în gaj.

In caz când mai multe creanțe din cele prevăzute de numărul 13 se află în concurență, preferința se determină după dala transcripțiunei titlului și adnotațiunei lui pe actul de naționalitate. (Com. 490, 493, 495 urm., 514, 531 urm., 601 urm., «18 § 1 și 2, 658, 659 urm., 678, 683, 685, 689, 916, 934, 964; civ. 1729 § 1 și 4, 1731, 1737 § 1, 1738; ital. 675).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 501.

Art. 688. Girantul, cezionarul, subrogatul sau creditorul care a primit în gaj o creanță asupra unui vas, transcrisă și adnotată, vor putea cere să se menționeze, pe registrul căpitaniei portului și pe actul de naționalitate al vasului girul, ce-

ziunea, subrogațiunea sau constituirea gajului ce a avut loc. <Com. 682; 34 regul. 10 Sept. 1887; ital. 676).

Art. 689. Privilegiile arătate în articolele precedente nu se pot exercita, dacă creanțele nu sunt probate și privilegiile nu sunt conservate în modul următor:

1) Cheltuelile de judecată cu compturile lichidate de judecătorul competent, după formele stabilite prin legile de procedură ;

2) Cheltuelile, indemnătățile și primele pentru scăpare, și salariile piloților, cu sentințe, cu atestate ale autorității maritime și cu celelalte probe ce autoritatea judecătorească va crede de cuviință a admite, după împrejurări ;

3) Taxele de navigațiune cu recipisele autorităților competente;

4) Salariul custodelui, cheltuelile de pază arătate în numărul 4 al art. 687 și creanțele arătate în numărul 5 al art. 683 și în alineatele 5 și 6 ale art. 687 prin state aprobate de președintele tribunalului respectiv;

5) Salariile și retribuțiunile căpitanului și celorlalte persoane ale echipajului, cu rolurile de armament și desarmament extrase din oficiurile autorității maritime, celelalte indemnități cu raportul căpitanului și cu celelalte probe ale întâmplărilor ce le-au dat naștere;

6) Creanțele pentru contribuțiuni la avariile comune, cu actele relative în repartițiunea lor ;

7) Creanțele arătate la numărul 8 de sub art. 683, la alineatul 6 de sub art. 685 și la alineatul 9 de sub art. 687 prin procesele-verbale subscrise de fruntașii echipajului, ordinele de autorizațiune, statele subscrise de căpitan și confirmate de experți, prin actele de vânzare și procesele verbale subscrise de el, sau prin mijlocul altor acte, dovedind necesitatea cheltuelilor;

8) Primele de asigurare, cu j)°IHele de asigurare sau cu alte titluri subscrise de asigurat și cu extractele de pe registrele mijlocitorilor de asigurare ; repartițiunile sau contribuțiunile în societățile de asigurare mutuală, cu extractele de pe registrele de admitere a vaselor în societate ;

9) Indemnătățile datorite chiriașilor unui vas cu sentințele ce le au lichidat ; și dacă la timpul distribuirei prețului, sentința de condamnare la despăgubire e pronunțată, iar daunele-interese nu sunt încă lichidate, creditorii pot, după împrejurări, să fie admiși la plata despăgubirei pentru o sumă

aproximativă, dând cauțiune că vor restitui ceea ce se va conștala că au primit mai mult; tot astfel vor fi admiși la plată și creditorii posteriori celor dintâi, dacă vor da cauțiune de restituire ;

I) Vinderea vasului cu actul de vânzare, transcris și adnotat în modul stabilit prin art. 493 ;

II) Creanțele arătate la numărul 9 de sub art. 683, la numărul 8 de sub art. 685 și la numărul 13 de sub art. 687, cu actele respective transcrise și adnotate în modul prescris. (Civ. 1075 urm ; ital. 677).

Art. 690. Afară de regulile generale pentru stingerea obligațiilor, privilegiile creditorilor asupra vasului se sting :

1) Prin vânzarea silită, făcută sau după cererea creditorilor sau pentru altă cauză, după formele stabilite de procedura comercială și după plata prețului asupra căruia privilegiul a trecut ;

2) Prin expirarea termenului de trei luni, în caz de înstrăinare, de bună-voe a vasului.

Acest termen începe dela data transcrierii actului de înstrăinare, dacă vasul se găsește în timpul transcripțiunii în circumscripțiunea unde e înscris ; și de la data întoarcere sale în zisa circumscripțiune, dacă transcripțiunea înstrăinăm s'a făcut după plecarea vasului, cu condițiune ca în termen de o lună dela data transcripțiunii, vânzarea să fie notificată creditorilor privilegiați, ale căror titluri se aillă transcrise și adnotate pe actul de naționalitate.

Stingerea privilegiului nu poate avea loc față cu creditorul privilegiat, care înainte de expirarea termenului a chemat în judecată pe cumpărătorul vasului, pentru a obține recunoașterea privilegiului său. (Com. 493 urm., 910 urm., 933, 964 ; civ. 1091, 1800, 1868 urm.; ital. 678).

Art. 691. Achizitorul unui vas sau unei părți din vas, pentru a-l purga de dările creanțelor privilegiate, la cari nu este obligat personal, e dator să notifice creditorilor, înainte de punerea în gaj sau urmărirea vasului, un act conținând :

1) Data și felul titlului său, datele transcripțiunii titlului și adnotărei pe actul de naționalitate;

2) Numele și pronumele autorului său;

3) Numele, felul și capacitatea vasului ;

4) Prețul convenit și orice altă sarcină impusă achizitorului sau valoarea ce el oferă să plătească ;

5) Lista creditorilor cu arătarea numelui și pronumelui lor, a sumelor ce li se datorește; data titlurilor lor; a transcripțiunii și adnotațiunii pe actul de naționalitate ;

6) Oferta de depunere apretului convenit sau a valorii declarată, pentru a fi împărțită între creditorii ;

7) Alegerea domiciliului la reședința tribunalului, care ar fi competente să procedă la vânzarea cu licitațiune, dacă aceasta ar trebui să aibă loc.

Un extract sumar de pe acest act se va publica în foaia anunțurilor judiciare a locului unde se află oficiul maritim la care vasul este înscris; aceasta va ține loc de notificațiune pentru creanțele nesupuse publicității. (Com. 910; civ. 97,1804 urm. ; 19 § 6* legea 31 Iulie 1881 ; ital. 679).

Art. 692. Orice creditor privilegiat, sau fidejuserul unor asemenea creanțe, poate, în termen de 15 zile de la notificarea sau publicațiunea sus arătată, să ceară vânzarea prin licitațiune publică a vasului, oferind suirea prețului cu a zecea parte, și dând cauțiune pentru plata prețului și pentru îndeplinirea oricărei alte sarcine.

Această cerere, scrisă de cel ce o face sau de un procurator special al său, va fi notificată achizitorului cu citațiune de înfățișare dinaintea tribunalului locului unde vasul este înscris, pentru ca judecata să se pronunțe atât asupra admisibilității cauțiunii, cât și asupra cererii de vânzare. (Com. 693 ; civ. 1675 urm., 1806 ; 17 și 1, 21 § 1, legea 31 Iulie 1881 ; ital. 680).

Art. 693. Dacă vânzarea n'a fost cerută în termenul și modul stabilit prin articolul precedent, sau dacă cererea este respinsă, prețul rămâne fixat definitiv și, prin depunerea lui, achizitorul obține proprietatea vasului sau unei părți din el, liberă de orice privilegiu. In acest caz privilegiile trec asupra prețului depus, care urmează a fi distribuit ca în cazurile de vânzare silită.

Dacă cererea este admisă, tribunalul, prin aceeaș sentință, va autoriza vânzarea vasului, care se va face conform dispozițiunilor cuprinse în procedura codicelui comercial. (Com. 918 urm., 928—934; civ. 1807; ital. 081).

Ari. 191. Radiarea transcripțiilor sau a adnotărei privilegiilor nu se va putea face de cât după consimțământul părților uileresate sau în virtutea unei sentințe rămase definitivă.

Oricine poate obține un act dovedind existența uneia sau mai nuillor transcripțiuni asupra unui vas sau unei părți din el. sau im certificat că nu există nici o sarcină. (Civ. 1788, 1816; 18 }j 6, legea 31 Iulie 1881; ital. 682).

CARTEA ■

DESPRE FALIMENT

TITLUL

DESPRE DECLARAȚIUNEA DE FALIMENT ȘI DESPRE EFECTELE SALE

Art. 695. Comerciantul, care a încetat plățile pentru datoriile «ale comerciale, este în stare de faliment. (Com. 3—8, 703 ; 707 ital. 683).

Adnotații. — I. O societate comercială poate fi considerată ca societate și declarată în stare de faliment atât ca firmă socială, cât și personal fiecare asociat, când a încetat plățile în calitate de comerciantă și pentru datorii comerciale, chiar dacă firma ei nu a fost înscrisă la tribunal ca o firmă socială, ci a fost înscrisă individual pe numele fiecărui asociat, dacă se stabilește în fapt identitatea între firma înscrisă la tribunal și cea stipulată prin contractul de constituire a societății. (Cas. II. — Decizia 65 din 10 Martie 1897. — *Sul.* pag. 440).

2. Efectul devolutiv al apelului din dreptul comun se aplică și la judecățile în apel contra sentințelor declarative de faliment, întru cât în legea comercială nu există nici o derogare cu privire la judecată în apel în materia falimentului. Astfel, dacă în momentul când Curtea de Apel examina cauza, se probase că nu mai sunt creditori cari să ceară vreo plată, învederat că nu se mai putea menține sentința declarativă de faliment. (Cas. III.—Dec. No. 37 din 9 Februarie 1909. - *Bul.* pag. 221).

3. Când între doi comercianți există

un contract de cont curent și încheerea contului nu este făcută, nici unul din ei nu poate să se intituleze creditor al celuilalt și, în consecință, să ceară declararea debitorului în stare de faliment, pe baza unor cambii date numai în gaj pentru garantarea soldului eventual. (Cas. III — Decizia No. 37 din 9 Februarie 1909. - *Bnl.* pag. 221).

4. Simpla cerere de acordarea unui moratoriu nu poate fi considerată ca un element suficient pentru a motiva și deduce din ea o stare de încetare de plăți notorie și nici nu implică o asemenea stare, de oarece moratoriu, prin natura lui, nu poate fi considerat decât ca o jenă momentană și trecătoare, în care s'ar găsi comerciantul, și nu poate să fie confundată cu încetarea reală de plăți, care trebuie să fie anume constatată în fapt, printr'o cerere formală din partea creditorilor, sau ca fiind notoriu cunoscută. (Cas. III.—Decizia No. 39 din 10 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 226).

5. Apelul fiind devolutiv (art. 327 pr. c.) cel declarat în stare de faliment este în drept să uzeze, în apărarea sa, de toate mijloacele și împrejurările, surve-

nlte In favoarea lui dela declararea sa in slai e de faliment și până când această niidatiinațiine a rămas definitivă (Cas. III. — Decizia No. 39 din 10 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 226).

6. Calea extraordinară stabilită de legiutor pentru reformarea stării de faliment prin reabilitare, nu poate să aibe loc decât atunci când achitarea creanțelor de către falit are loc după ce hotărârea de declarare în faliment a rămas definitivă, nu însă și când achitarea ereantelor are loc în cursul procesului. (Cas. III. — Decizia No. 39 din 10 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 226).

7. Când între un comerciant și o bancă comercială există un contract de cont curent, iar îrfcheerea contului nu este făcută, nici unul din ei nu poate să se intituleze creditor al celuilalt ș, in consecință, să ceara declararea in stare de faliment a debitorului, pe baza unor cambii date numai în gaj pentru garantarea soldului eventual. (Cas. III. - Decizia No. 37 din 28 Ianuarie 1910. - *Bul.*

P: S- 111)

8. Efectul devolutiv al apelului. din dreptul comun își are aplicațiunea ș. la judecățile în apel contra sentințelor declarative de faliment, întrucât în legea comercială nu există nici o derogare cu privire la judecata în apel în materie de faliment.

Art. 696. Singurul refuz al unor plăți, pe temeii de excepțiuni pe care, în bună credință, debitorul îl socotește întemeiat, nu constituie o probă de încetarea plăților. (Com. 693, com. vechiu 718; ital. 705).

Adnotații. — Polițele date de un comerciant," fie că acele polițe aveau de obiect fapte de comerț, fie că erau date pentru orice, supun pe acel comerciant la consecințele codului com., și deci, și la aceea de a fi declarat în stare de fa-

Art. 097. Tribunalul, și la tribunalele cu o secțiune specială tribunalul de comerț, încunoștiințat din partea unuia sau mai multor creditori despre situațiunea dificilă în care se află un

Prin urmare, dacă în momentul când Curtea de Apel examina cauza, se probase că nu mai există creditori, cari să ceară vreo plată, învederat că nu se maș putea menține sentința declarativă de faliment. (Cas- III.— Dacizia No. 37 din 28 Ianuarie 1910. — *Bul.* pag. 141).

g. Efectul devolutiv al apelului, care aplică și la judecările în apel in contra sentințelor declarative de faliment, întrucât în legea com. merc. nu există nici o derogare cu privire la judecata în apel în materia falimentului, astfel că, în virtutea acestui principiu, judecătorii apelului cată să examineze noile acte și noile mijloace prezentate de părți și să se pronunțe

sită aplicare a art. 701. c. com. (Cas. III. — Decizia No. 292 din 25 Iunie 1913. 7»r«/»r.

-Vezi și jurispr. de sub No. 18 și 27»r«/»r. S' N° - % »r«/»r.

liment, în caz de încetare de plăți. (Cas. II. — Decizia 89 din 29 Aprilie 1897. — *Bul.* pag. 623).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1 art. 695.

comerciant relativ la comerțul său, și care înstrăinează în condițiuni desavantajoase avutul său, va putea ordona prezentarea acestuia în camera de consiliu și depunerea totodată a registrelor, a bilanțului său comercial și a unei liste nominative de toți creditorii săi și de sumele creanțelor, cu indicarea scadențelor respective.

Tribunalul va ordona în acelaș timp, ca creditorul sau creditorii, cari au făcut denunțarea, să depună o cauțiune, în bani sau efecte publice, al cărei quantum se va fixa de tribunal.

Această cauțiune va rămânea consemnată la Cassa de depuneri, consemnațiuni și economie până la rezolvarea definitivă a procesului de calomnie intentat de comerciantul debitor.

Cauțiunea se va restitui și în caz când comerciantul, debitor nu va fi intentat acțiunea în calomnie, în termen de 5 zile din ziua respingerei cererii în mod definitiv.

In caz când arătările creditorilor se găsesc întemeiate, sau când comerciantul, fără un just motiv, nu se înfățișează, tribunalul va putea, dacă crede de cuviință, mai înainte de verificari dispozițiuni ar lua asupra punerii sale în stare de faliment, să numească, după importanța comerțului, pe unul sau mai mulți dintre creditori cari, în continuarea ulterioară a comerțului, să verifice registrele și să supravegheze regularitatea operațiunilor comerciantului.

Chemarea se va face prin scrisoare închișii din partea președintelui tribunalului respectiv, și cercetarea va avea loc în camera de consiliu.

Creditorul, care, cu bună știință, va fi făcut o denunțare neîntemeiată, va putea fi supus pedepselor prevăzute de codul penal pentru calomnie.

Încheierea tribunalului va trebui pronunțată cel mult în 5 zile libere dela cerere, și dânsa nu va fi supusă opozițiunii.

Ea este susceptibilă de apel în termen de trei zile dela pronunțarea ei. Tribunalul va putea însă acorda execuțiunea provizorie.

Toată procedura privitoare la modul chemării debitorului și la al judecării apelului va fi aceeaș ca la tribunal.

Deciziunea Curții nu este supusă nici opozițiunii, nici recursului.

Adnotații. — « Declararea falimentului se pronunță de tribunalul de comerț, principalul său stabiliment comercial și acest tribunal este învestit cu întreaga procedură a falimentului și cu judecarea

tuturor acțiunilor derivând dintr'însul, atât comerciale cât și penale.

Astfel, când un comerciant își strămută domiciliul și comerțul său dintr'un oraș în altul, cerând chiar dela tribunalul locului de unde s'a mutat, ștergerea firmei sale, și în urmă este declarat în stare de faliment, tribunalul locului de unde s'a strămutat și unde își exercita comerțul său, când a fost declarat în stare de faliment, este competent a conduce procedura falimentului și a judeca toate acțiunile derivate din acest faliment. (Cas. II.—Decizia 51 din 11 Februarie 1898.—*Bul.* pag.

Art. 698. Refuzul nejustificat din partea creditorului de a primi delegarea, atrage condamnarea lui la amendă dela 100 până la 500 lei.

Art. 699. Onorariul custodelui se fixează de tribunal și se achită de comerciant.

Adnotații. — I- Simpla disimulare a activului falimentului făcută chiar fără rea credință, atrage anularea concordatului. (Cas. II.—Decizia 188 din 4 Sept. 1896.—*Sul.* pag. 1246).

2. Faptul că un comerciant declarat în stare de faliment nu a ținut în tot timpul comerțului său registrele sale comerciale în mod regulat, spre a se putea vedea cu înlesnire adevăratul mers al op rațiunilor sale și că pe lângă aceasta nu a făcut nici declarațiunea de încetare de plăți, în termenul prescripționat de art. 699 c. com., constituie delictul de bancrută simplă. (Cas. II. — Dec. No. 366 din 18 Aprilie 1901.—*Bul.* pag. 821).

3. Motivul de casare bazat pe violarea principiului indivizibilității probelor chiar

2. Dacă instanța judecătorească constată că un comerciant nu a ținut registrele în regulă și nu a depus inventariul, aceasta e suficient pentru delictul de bancrută simplă, fără să mai fie trebuință: de constatarea științei delicventului de încetarea de plăți, fiindcă încetarea" de plăți este în sine neapărată pentru orice bancrută, și dacă această încetare este constatată de instanța de fond, nu se mai poate obiecta că ar trebui știința delicventului de această încetare de plăți. (Cas. II.—Decizia 892 din 23 Octombrie 1900.—3K/. pag. 1262).

dacă în sine este adevărat, nu poate însă determina casarea hotărârii, când acest vițiu privește numai unul din faptele pentru care a fost condamnat inculpatul și când condamnarea se susține în regulă și prin alte fapte pentru care a fost condamnat inculpatul. Astfel, când un falit a fost condamnat pentru bancrută simplă, din cauza mai multor fapte, cari în parte fiecare constituie delictul de bancrută simplă, împrejurarea că pentru constatarea unui singur fapt judecata n'a respectat principiul indivizibilității probelor nu poate atrage casarea hotărârii de condamnare. (Cas. II.—Decizia No. 771 din 4 Sept 1901.—*Bul.* pag. 1219).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2. art. 697).

Art. 700. Aceste măsuri preventive încetează :

a) Prin arătarea majorității creditorilor că situațiunea afacerilor comerciantului nu le mai inspiră temere și că măsura liisilii nu le mai este trebuincioasă;

b) Prin justificarea plății în mod regulat a datoriiilor ajunse la scadență ;

c) Prin declararea în stare de faliment.

Art. 701. Falimentul se declară prin liotărîre judecătorească, pronunțată după declarațiunea falitului, sau după cererea unui ori mai multor creditori, sau din oficiu. (Com. 148, 702, 714, 875; com. vechiu 697; ital. 684).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub N-rile 2, 4, 5, 6 și 9, art. 695.

Art. 702. Declarațiunea falimentului se pronunță de tribunalul de comerț în jurisdicțiunea căruia debitorul își are principalul său stabiliment comercial.

Tribunalul este investit cu întreaga procedură a falimentului și va judeca acțiunile derivând dintr'însul, dacă prin natura lor nu vor fi de competența jurisdicțiunii civile.

Formele de procedură în această materie se regulează prin dispozițiunile speciale cuprinse în cartea IV și prin acele ale codicelui de procedură civilă. (Com. 701, 711, 890 § 8, 942—944; com. vechiu 698; ital. 685).

Adnotații. — I. Faptul protestării polițelor dovedește încetarea plăților, astfel că instanța judecătorească poate respinge cererea părții de a dovedi că un comerciant în momentul retragerii sale din comerț sau în momentul morții sale, ori o societate în momentul disolvării sale, nu era în stare de încetare de plăți, când constată că avea poliți protestate. (Cas. II.—Decizia 30 din 27 Ian, 1899. *Bul.* pag. 96).

2. Dispozițiunile art. 702 și 703 din vechiul cod de comerț, după care comerciantul ce a încetat din viață, poate fi declarat în stare de faliment în cursul anului dela evenimentul morții, nu trebuiesc luate în' sensul literar, și decide că s'ar fi violat acele dispozițiuni, întru cât declararea în stare de faliment n'a

urmat în lăuntrul anului dela moarte. Declararea în stare de faliment săvârșindu-se în urma intențării unei acțiuni, numai aceasta cată a fi intentată în lăuntrul anului dela moarte, iar nu și sentința de declarare în stare de faliment, căci aceasta din urmă are efect retroactiv din ziua intențării acțiunei. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ianuarie 1899.— *Bul.* pag. 96).

3. Faptul că o instanță judecătorească a pus o rigoare neobicinuită în declararea în stare de faliment a unui comerciant sau a unei societăți comerciale, nu poate constitui un motiv de casare. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ianuarie 1899.— *Bul.* pag. 96).

Art. 703. Falitul va fi dator ca, în cele trei zile dela încetarea plăților, în care se cuprinde și ziua încetării lor, să facă declarațiunea la tribunalul de comerț arătat în articolul precedent.

Declarațiunea trebuie să fie însoțită de depunerea bilanțului, datat, semnat și certificat de falit că este adevărat, și de registrele sale de comerț în starea înveare se află.

Bilanțul trebuie să cuprindă indicațiunea șiestimnțiunea apro-

ximalivâ a tuturor bunurilor mobile și imobile ale falitului, siarea datoriilor și a creanțelor, cu numele, pronumele și domiciliul fiecărui creditor, și, pe cât se va putea, cauza fiecărei datorii, tabloul profitelor și pierderilor, precum și acel al cheltuielilor personale ale falitului și familiei sale din tot timpul exercițiului comerțului său, pe cât se va putea. (Com. 22 urm., „)7, 142, 702, 831, 877 S 3; 20 § 30 leg. timbr.; com. vechiu 099; ital. 686).

Adnotații. — « Sentințele și încheerile date de tribunale în materie de faliment și cari nu sunt susceptibile de opozițiune sau apel sunt supuse recursului în casațiune, întru cât art. 36 din legea organică a Curții de Casațiune, prevede că este susceptibilă de recurs orice sentință dată în ultima instanță și orice act judecătoresc care ar cuprinde un exces de putere. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Febr. 1894.—*Bul.* pag. 171).

2. In materie de faliment, când partea interesată a atacat, pe calea opozițiunii sau a apelului, o sentință a tribunalului, ce nu era susceptibilă de aceste căi, prin aceasta dânsa nu a pierdut dreptul de a ataca, în timp util, cu recurs, o asemenea sentință sau încheiere, căci urmărirea unei judecăți pe o cale greșită, nu implică nici renunțarea, nici pierderea dreptului de a uza, în timp util, de calea legală a judecaterii dacă nu există autoritatea lucrului judecat, pronunțată în judecata precedentă. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 171).

3. In urma închiderii falimentului, după împărțirea activului între creditori, numai debitorul are facultatea de a cere și obține dela tribunal redeschiderea acelei proceduri, căci numai lui i se impune și a putut să i se impună, prin art. 828 din c. com., condițiunea de a

Art. 704. Orice creditor, a cărui creanță are o cauză comercială, poate să ceară tribunalului competente declarațiunea în faliment a debitorului său comerciant, probând încetarea plăților.

Nu sunt admiși a cere declarațiunea în faliment descendenței,

mai plăti creditorilor săi cel puțin o cime din creanțele lor, pentru ca să se poată obține redeschiderea operațiunii falimentului și să ridice astfel dreptul creditorilor de a l putea urmări fiecare în parte pentru plata integrală a creanței sale.

Orice interesat poate cere redeschiderea operațiunii falimentului, numai când falimentul a fost închis din cauza insuficienței creditului pentru acoperirea cheltuielilor, nu și în cazul când procedura falimentului a fost închisă după împărțirea activului între creditori.

Astfel, tribunalul pronunță o hotărâre casabilă când admite cererea făcută de unii creditori, de a redeschide un faliment care a fost închis după împărțirea activului între creditori. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 172).

4. Singurul fapt că un comerciant delarat în stare de faliment nu a prezentat trib. în cele trei zile dela încetarea plăților bilanțul cerut de art. 703, este suficient pentru a motiva condamnarea aceluși comerciant ca bancrutar simplu. (Cas. II.—Decizia No. 346 din 15 Martie 1904.—*Bul.* pag. 494).

— Vezi și jurispr. de sub art. 209 și No. 2. art. 702.

ascendenței și soțul debitorului. (Com. 695 urm., com. vechiu 700ital/ 687).

Art. 705. Dacă încetarea plăților unui comerciant este notorie, sau dacă ea rezultă din alte fapte neîndoioase, tribunalul va declara falimentul din oficiu; însă va putea, de va crede necesar, să asculte mai întâi pe falit. (Com. 695; com. vechiu 701; ital. 688).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub N-rile 4, 5 și 6, art. 695.

Art. 706. In cea d'inlâi zi a fiecărei săptămâni, portăreii și judecătorii de pace vor transmite președintelui tribunalului de comerț, în jurisdicțiunea căruia se află sau a tribunalului civil care îi ține locul, un tablou de protestele făcute în cursul săptămânei precedente.

Acest tablou trebuie să arate data fiecărui protest, numele și domiciliul persoanelor cărora s'a făcut și cari au cerut protestul, scadența obligațiunii protestate, suma datorită și motivele refuzului de plată sau de acceptare.

Un duplicai de pe acest tablou se va trimite Camerei de comerț respective pentru publicare.

Aceste tablouri se vor face pe formulare tipărite, trimise de minister, și vor trebui să lie cusute în fascicule lunare și păstrate la greafă, pentru ca oricine să poată lua cunoștință de dânsese.

Portărelul sau judecătorul de pace, care nu îndeplinește această îndoită obligațiune, va ii supus la o amendă dela 5 pânăla 50 lei, pe care o va pronunța complectul tribunalului în camera de consiliu și fără apel. (Com. 320-330; com. vechiu 702; ital. 689.)

Adnotații. — După art. 936, sentințele date de tribunal în materie de faliment, nu sunt supuse opozițiunii și apelului decât în cazurile prevăzute de articolele 719, 829, 849. Astfel când o încheiere sau o sentință a tribunalului, dată în materie de faliment, este bazată pe aplicațiunea unui art. de lege, altul decât acela prevăzut de art. 936, o asemenea sentință nu este susceptibilă de opozițiune sau apel. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 171).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și 3, art. 703.

Art. 707. Comerciantul care s'a retras din comerț, va putea fi declarat în faliment, însă numai în decursul a cinci ani dela acest eveniment, și numai când încetarea plăților a avut loc în timpul exercițiului comerțului, sau chiar în anul următor, pentru datorii decurgând din acelaș exercițiu.

So VII putea încă declara falimentul după moartea comerciantului, însă numai în decursul anului dela acest eveniment. (Com. (ii)fi, 722 729, 753; com. vechiu 703; ital. 690.)

Adnotații. — « Societățile comerciale fiind supuse procedurii falimentului și persoanele fizice, dispoziția art. 707 este aplicabilă și societ. comerciale. Prin urmare, dacă o societate comercială a încetat de a mai face operații comerciale, dreptul creditorilor de a cere declararea în faliment a societății, se prescrie prin cinci ani din momentul încetării comerțului acelei societăți. (Cas. III.—Decizia No. 218 din 15 Septembrie 1908.—*Bul.* pag. 1521).

Art. 708. Prin sentința declarativă de faliment tribunalul trebuie :

- 1) Să arate numele judecătorului-sindic chemat a administra falimentul;
- 2) Să ordone punerea sigiliilor ;
- 3) Să stabilească un termen nu mai mare de 15 zile, în care creditorii trebuie să prezinte la grefa sindicatului declarațiunea creanțelor lor ;

1) Să determine ziua și ora în care se va procede, la reședința tribunalului, la verificarea creanțelor. Acest termen nu poate fi mai depărtat decât cel mult cu 10 zile dela expirarea termenului prevăzut în aliniatul precedent.

Sentința trebuie să cuprindă încă ordinul către falit de a înfățișa, până în trei zile, bilanțul în forma stabilită prin art. 099 și registrele sale de comerț, dacă nu sunt deja depuse.

Această sentință, supusă opozițiunii și apelului, este executorie provizoriu. (Com. 711, 730, 768, 944; com. vechiu 703 ; ital. 691.)

Adnotații. — In caz când trib. crede că are ca și în vechiul cod comercial dreptul de a libera pe falit pe cauziune, în acest caz trib. nu mai e simplu trib. comercial, ci trib. penal, pentru a cărei coexistență regulată participarea procuro-

2. Va putea fi declarat în stare de faliment comerciantul care s'a retras din comerț, însă numai în decursul a cinci ani dela acest eveniment și numai când încetarea plăților a avut loc. în timpul exercițiului comerțului, sau chiar în anul următor, pentru datorii decurgând din același exercițiu (Cas. III. — Decizia No. 218 din 15 Sept. 1908. — *Bul.* pag. 1521).

rului e neapărată, care fiind un factor esențial are toate drepturile inerente rolului ce'l îndeplinește și deci poate face apel în contra unei asemenea sentințe a tribunalului. (Cas. II. Penal.—Decizia 83-din 3 Februarie 1899. — *bul.* pag. 178).

Art. 709. Când averea unui comerciant declarat în faliment se află și în alte localități, sindicul va interveni, prin comisiune rogatorie, către autoritatea judecătorească locală,

pentru punerea sigiliilor și încheierea actelor constatatoare ale acestei operațiuni. (Com. 33; com. vechiu 705; ital. 692.)

Adnotații. — După art. 709 cum a fost modificat prin legea din 1895, tribunalul de comerț poate ordona arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de fraudă, sau deodată cu pronunțarea sentinței declarative de faliment sau și mai în urmă, în orice stare a procedurii falimentului.

In acest caz liberarea provizorie nu poate fi acordată de judecătorul de in-

strucție însărcinat cu Instruirea el are a se face independent de procedura falimentului, și aceasta fără a se distinge între liberarea provizorie făcută ex-officio și aceea cerută în baza unei cauziuni, decât în urma avizului conform al tribunalului care a ordonat arestarea. (Cas. II.—Decizia 12 din 13 Ianuarie 1898.—*Bul.* pag. 84).

— Vezi și jurispr. de sub art. 708.

710. Un extract al sentinței declarative de faliment se aflge, în termen de 24 ore, la ușa tribunalului, independent de publicitatea cerută de art. 943. (Com. vechiu 706; fr. 442).

Adnotații. — Vezi jurisprudența de sub art. 709.

Art. 711. Falitul, judecat în lipsă, și cel care a fost declarat din oficiu fără să fi iost chemat, sau, deși chemat, dar judecat în lipsă, are dreptul să facă opozițiune în contra sentinței declarative de faliment, până în termen de cinci zile libere dela afișarea extractului, prevăzut de art. 710, sau d'a dreptul apel, până în termen de 10 zile libere *) dela aceeaș dală.

Acelaș drept îl au și creditorii cari au cerut declararea în faliment.

Orice altă persoană interesată are dreptul să facă opozițiune în contra sentinței declarative de faliment, până în 10 zile de la împlinirea aceleiaș formalități.

Sentința asupra opozițiunii se dă contradictoriu cu judecătorul și este supusă apelului. (Com. vechiu 707; ital. 693.)

Adnotații. — Vezi jurisprudența de sub No. 9, art. 695 și No. 3, art. 842.

Art. 712. îndată după pronunțarea sentinței declarative de faliment, procurorul tribunalului va trebui să ia cunoștință, în orice caz, de toate actele din dosar, spre a vedea dacă este loc la o acțiune penală.

In acest caz **), președintele tribunalului trebuie, până în două-zeci și patru ore, să comunice procurorului copie depe sentința declarativă de faliment, cu toate celelalte acle și înfor-

*) Codul italian cere un termen de 30 zile.

**) In articolul italian corespunzător se zice „în acest scop”.

inașiui allalc în tribunal. (Com. 842. 875; com. vechiu 708; ilal. 091.)

Adnotații. — 1. Creditorii falitului pot să se poarte ca parte civilă în numele lor personal și fără ajutorul sindicului. În acțiunea publică pentru bancrută frauduloasă îndreptată contra complicilor falitului. (Cas. II.—Decizia 263 din 12 Mai 1933 — *Bul.* pag. 507).

2. O urmărire imobiliară începută, fie înainte, fie după declararea debitorului în stare de faliment, nu poate fi efectuată decât față cu sindicul falimentului. Așa dar, este nulă și casabilă ordonanța de adjudecare care constată efectuarea unei asemenea vânzări silite față numai cu debitorul falit, fără cooperarea sindicului.—(Cas. II.—Decizia 169 din 13 Octombrie 1893 — *Bul.* pag. 906).

Art. 713. Tribunalul de comerț va ordona, deodată cu pronunțarea sentinței declarative de faliment, arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de fraudă, mai cu seamă în cazuri de disparițiunea sau lipsa nejustificată a registrelor de comerț și nedepunerea bilanțului; va putea deasenienea să ordone și arestarea celorlalți complici ai fraudei.

Tribunalul de comerț și mai în urmă, în orice stare a procedurii falimentului, va ordona arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de fraudă.

Ordonanța de arestare trebuie să fie comunicată imediat procurorului pentru executare; parchetul va fi obligat a deschide imediat acțiune publică. În asemenea caz, liberarea provizorie cu sau fără cauțiune, nu poate fi acordată de judecătorul de instrucțiune însărcinat cu instruirea afacerii, decât după ce va referi tribunalului, care a ordonat arestarea.

Oricare ar fi avizul tribunalului, judecătorul de instrucțiune este în drept să decidă cum va crede de cuviință, rămânând ca ministerul public să execute dreptul său de opozițiune la Camera de punere în acuzațiune, dacă va crede aceasta necesar.

Judecătorul de instrucțiune va putea însă procedea la arestarea falitului, când sunt grave indicii de fraudă, chiar dacă

3. Deși falitul încetat din viață a lăsat copii minori, în procesele însă, relative la constatarea și lichidarea averii falitului sindicul singur are dreptul a sta în judecată și a reprezenta interesele acestei averi, fără ca tribunalul să fie constituit cu participarea procurorului. (Cas. 11.—Decizia 201 din 23 Noembrie 1893 — *Bul.* pag. 1069).

4. Falitul are capacitatea de a încheia un concordat, de a stabili condițiile și de a da garanțiile necesare pentru executarea concordatului. (Cas. II — Decizia 151 din 24 Iunie 1896. — *Bul.* pagina 1049).

tribunalul nu va fi ordonat o asemenea măsură. (Com. 756, 876, 877; com. vechiu 709; ital. 695).

Adnotații. — I. Falitul pierzând, din ziua pronunțării sentinței declarative de faliment, administrațiunea bunurilor sale, chiar și a acelora pe care le-a dobândit în timpul falimentului, acțiunile cari aparțin falitului, nu pot fi exercitate de cât de sindic, afară de acelea cari privesc drepturile lui exclusiv personale sau care sunt străine falimentului, i" Astfel, este neadmisibil recursul făcut de falit în contra ordonanței de adjudecare, prin care i s'au vândut silite imobilele sale, puse în vânzare de sindic, pentru îndestularea masei creditorilor, acest fapt de recurs fiind rezervat sindicului. (Cas. 11.—Decizia 281 din 4 Decembrie 1900.—*Bul.* pag. 1479).

2. În urma declarării stărei de faliment numai sindicul e în drept să provoace vânzarea silită a imobilelor falitului și în caz când starea de faliment se pronunță în urma începerei urmăririi silite de către un creditor, sindicul trebuie să intervieve sau să ceară a fi substituit în locul creditorului urmăritor, căci pronunțarea stărei de faliment constituie o cauză legală de suspendare și orice procedură nu mai poate fi îndeplinită, fără intervenirea concursului sindicului, întrucât falitul nu mai are nici chiar dreptul de a sta în justiție, în orice fel de instanță, fie chiar de urmărire. (Cas. II. Dec. No. 72 din 27 Febr. 1901. *Bul.* pag. 361'.

3. Dispozițiunile art. 713 din c. com. relativ la pierderea de către falit, îndată după pronunțarea sentinței declarative de faliment, a dreptului său de administrare, a averii și a exercițiului acțiunilor imobiliare și mobiliare, afară de cele exclusiv personale, nu se pot aplica decât în sensul ca falitul să nu facă nici o lucrare în prejudiciul masei creditorilor, ci numai sindicul reprezintă și lucrează în interesul tuturor creditorilor.

Prin urmare, în caz când din cauza abținerii sau neglijenței sindicului, interesele creditorilor ar fi expuse la pagube, falitul are tot dreptul de a face orice act legal, spre ex, un recurs, pentru conservarea drepturilor mesei creditorilor, rămânând oricărei părți interesate dreptul de a pune în cauză și pe sindic, precum și sindicul are facultatea de a interveni și exercita dreptul său de a lucra pentru interesele creditorilor. (Cas. II.—Decizia No. 200 din 28 Mai 1902. *Bul.* p. 705).

4. Dacă sindicul nu-și apropie recursul făcut de falit, care este un act de conservare, și recursul s'ar respinge, urmând condamnățiune pentru cheltueli de judecată, o asemenea condamnățiune privește personal pe falit. (Cas. II — Decizia No. 200 din 28 Mai 1902.—*Bul.* pagina 705).

5. Omisiunea care nu este esențială și motivarea nesuficientă nu pot atrage casarea unei liotăriri. (Cas. TI — Decizia No. 200 din 28 Mai 1902.—*Bul.* p. 705).

6. Dacă tribunalul spre a declara că o cerere de perimare este posterioară cererii de redeschidere, se întemeiază pe împrejurarea că este înregistrată cu câteva numere mai în urmă, aceasta este un element de apreciere pentru tribunal spre a putea stabili în fapt cari din două cereri, făcute în aceeași zi, este anterioară, și aprecierile de fapt ale instanțelor de fond sunt suverane și scapă controlului Curței de casațiune. (Cas. II — Decizia No. 200 din 28 Mai 1902. — *Bul.* pag. 705).

7. Când se urmărește conservarea mesei credale, falitul poate să susțină recursul ce a făcut, deoarece actele de conservare le poate face și falitul, când sindicul neglijează, fără ca la aceasta să se poată opune art. 713. (Cas. 111.—Decizia 460 din 22 Nov. 1911).

Ari. 714. Procedura falimentului înaintea jurisdicțiunii comerciale și instrucțiunea sau procedura penală se vor urma independent una de alta.

Judecătorul de instrucțiune poate culege dela tribunalul de comerț, dela judecătorul-sindic, orice informațiuni și orice științe de cari ar avea trebuință; poate asemenea verifica sau cere copii ori extracte de pe actele procedurii falimentului, precum și de pe registrele și hârtiile falitului, dar nu poate să le ridice dela greșa tribunalului comercial.

Complectându-se instrucțiunea, judele instructor trebuie, în orice caz, să se pronunțe dacă este sau nu caz de urmărire în contra inculpaților.

Deciziunea definitivă a instanțelor penale va trebui să fie notată pe marginea sentinței declarative de faliment și se va publica ca și aceasta. (Com. 712, 747, 837, 845, 943; com. vechiu 710; ital. 696.)

Adnotații. — « Pentru exercițiul acțiunii penale pentru bancrută nu se cere neapărat ca comerciantul urmărit penaliter să fi fost mai întâi declarat falit pentru încetare de plăți, precum nici nu împiedică exercițiul acțiunii penale pentru bancrută faptul inexistenței falimentului sau încetării lui prin orice mod ar fi. (Cas. 11.—Decizia No. 657 din 19 Februar. 1910. — *Bul.* pag. 264).

2. Acțiunea comercială pentru faliment e independentă de acțiunea penală, fiind de ordine publică, ea trebuie să-și urmeze cursul ei separat, judecătorul penal neavând a se preocupa de soluțiunea ce ia falimentul înaintea trib. comercial. (Cas. II—Decizia No. 899 din 16 Martie 910. *Bul.*—pag. 448).

În acelaș sens, decizia No. 900 din aceeaș zi.

3. În principiu, jurisdicțiunile civile și cele corecționale sunt independente unele de altele, astfel că între aceste două jurisdicțiuni nu poate fi nici identitate de părți, nici identitate de obiect.

Prin urmare, dacă posterior declarării în stare de faliment a unui comerciant, tribunalul comercial i-a ridicat starea de faliment, aceasta nu împiedică trimiterea

comerciantului dinaintea instanțelor represive spre a răspunde de fraudele ce i s'ar imputa, întrucât o asemenea hotărâre a tribunalului comercial nu poate constitui lucru judecat pentru instanța corecțională. (Cas. secț.-unite—Decizia No. 3 din 20 Ian. 1911. — *Bul.* pag. 139).

În acelaș sens s'a pronunțat decizia No. 2 din 1911 tot în secțiuni-unite, și decizia No. 873 din 1911 de către secțiunea II (dată în afacere Zveker).

4. Hotărârea dată de instanța comercială în materie de faliment, neconstituind autoritate de lucru judecat pentru instanța penală, urmează că această instanță, din moment ce înlătură constatările din hotărârea instanței comerciale, e ținută să constate dânsa prin hotărârea sa dacă comerciantul se află sau nu în încetare de plăți, deoarece acest fapt constituie primul element al delictului de bancrută, fie simplă, fie frauduloasă (Cas. 11—Decizia No. 873 din 16 Martie 1911. *Bul.* pag. 398).

5. Dacă judecata a acordat un moratoriu și a respins o cerere a unuia dintre creditori de a fi declarat comerciantul în stare de faliment aceasta nu împiedică trimiterea lui înaintea instanțelor repre-

sive spre a răspunde de faptele de bancrută frauduloasă imputate în caz când ele s'ar constata întrucât o asemenea hotărâre a trib. comerc. nu poate constitui lucru judecat pentru instanța corecțională. (Cas. 11—dec. penală 310 din 13 Febr. 1913. — *Jurispr. rom.* pag. 232).

6. Cestiunea de a se ști dacă comerciantul a fost în încetare de a plăti constituie nu o cestiune prejudicială, de competența exclusivă a instanțelor comerciale, ci o simplă cestiune de fapt, care apar-

ține instanței corecționale de a o rezolva fără a se preocupa de ceea ce a judecat instanța comercială. Prin urmare, instanța de fond corecțională, n'a violat principiul autorității lucrului judecat, când a condamnat pe inculpat pentru delictul de bancrută simplă, întrucât a constatat că el s'a găsit în încetare de plăți, fără a ține registre și fără a fi declarat această încetare de plăți. (Cas. 11—Dec. pen. 2057 din 1 Oct. 1913, dată după diverg. *Jurispr. Rom.* pag. 521).

Art. 715. Numele și pronumele falitului se va înscrie într'un tablou afișat în sala tribunalului care a declarat falimentul și în sala burselor-â*. comerț.

Acei al căror nume figurează pe acest tablou nu pot intra în localurile burselor. Această dispozițiune trebuie să fie înscrisă pe tablou. (Com. 826; com. vechiu 711; ital. 697.)

Art. 716. Până ce nu se termină procedura falimentului, falitul nu se poate depărta dela domiciliul său fără o permisiune a judecătorului-sindic, și este dator să se prezinte înaintea aceluia judecător ori de câte-ori'va li chemat. Însă dacă judecătorul se va convinge că falitul este împiedicat de a se înfățișa în persoană din cauze bine-cuvânlate, poate să-l autorizeze a se înfățișa prin mandatar. (Com. 817, 877 § 4; com. vechiu 712; ital. 698).

Art. 717. Sentința declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua pronunțării sale, administrațiunea bunurilor sale, chiar și a acelora pe cari le-a dobândit în timpul falimentului.

Acțiunile cari aparțin falitului nu vor putea fi exercitate decât de către judecătorul-sindic, afară de acele cari privesc drepturile lui exclusiv personale, sau cari sunt străine falimentului.

Din ziua declarațiunii falimentului, nici o acțiune în contra falitului, privitoare la bunurile sale mobile sau imobile, și nici un act de executare asupra acelorași bunuri nu va putea fi intentat sau îndreptat decât în contra judecătorului-sindic.

Acțiunile și executările deja începute în persoana falitului se vor continua, însă, în persoana judecătorului-sindic.

Tribunalul, dacă găsește cu cale, poate permite sau ordona

cn lăilul să fie citat în cauză, mai cu seamă atunci când ar avea interese opuse cu judecătorul-sindic.

falitul are dreptul să intervină în chestiunile din cari poate să decurgă în sarcina sa o imputare de bancrută. (Com. 759, «S10, 839; com. vechiu 713; ital. 699).

Adnotații. — 1. Acțiunile privitoare la bunurile imobile ale falitului se exercită numai de judecătorul sindic și numai în contra sa, iar citarea falitului este cu totul lăsată la aprecierea tribunalului (Cas. 11—Decizia No. 134 din 3 Mai 1906. *Bul. pag. 923*).

2. In urma declarării falimentului, orice acțiune ar aparține falitului, sau ar fi să se intenteze contra lui, privitoare la bunurile sale, iar nu la interesele lui exclusiv personale, precum și orice act de executare contra acelor bunuri, nu se pot exercita decât de către judecătorul sindic, sau contra aceluia judecător, care este reprezentantul legal al tuturor ereditoilor, de unde rezultă că, în urma declarațiunii falimentului, orice hotărâre obținută contra falitului, pentru condamnarea lui la plata vreunei sume de bani sau la oricare altă satisfacere cu privire la bunurile sale, nu se poate opune contra mesei credale a falimentului, ca o creanță cu putere de lucru judecat, dacă n'a fost acționat în judecată și n'a fost condamnat la plată judecătorul sindic al falimentului, ci s'a obținut condamnarea direct și numai a falitului. (Cas. III—Decizia No. 325 din 14 Nov. 1908 — *Bul. pag. 1981*).

3. Sentința declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua prolimitării ei administrația bunurilor sale, chiar și acelor pe cari le-a dobândit în cursul falimentului, și această incapacitate a falitului încetează numai atunci când operațiunile falimentului au fost închise.

Prin urmare, cu drept cuvânt instanța de fond hotărăște că un falit nu are capacitatea de a porni urmărirea contra debitorilor săi în timpul când operațiunile falimentului nu sunt încă închise. (Cas.

II—Decizia No. 145 din 29 Sept. 1909 *Bul. pag. 994*).

4. Un creditor poate face intervențiune de-a dreptul în apel, pentru a cere, alături de judecătorul sindic, menținerea stării de faliment a falitului. (Cas. III—Decizia No. 116 din 22 Martie 1910' *Bul. pag. 534*).

5. Omisiunea instanței de apel de a se pronunța asupra mijlocului produs de parte, cum că numai sindicul ar avea exercițiul acțiunilor falitului, nu este o misiune esențială de natură a schimba soluțiunea procesului, când se constată că în acțiunea creditorilor a fost pus în cauză și sindicul. (Cas. I — Decizia No. 11 din 11 Ian. 1911 *Bul. pag. 7*).

6. Pentru ceea ce câștigă falitul prin priceperea sau experiența sa personală, sub forma unui onorariu, poate să se judece falitul personal, asemenea acțiuni fiind străine falimentului. (Cas. I—Decizia 283 din 26 Aprilie 1911. *Hui. pag. 534*).

7. Acțiunea relativă la anularea vânzării unui bun care face parte din patrimoniul falimentului și care formează gajul creditorilor falitului, nu poate fi intentată de un falit nereabilitat, ci numai de sindic, deoarece nu privește drepturile exclusiv personale ale falitului și nici nu este streină falimentului. (Cas. I—Decizia No. 41 din 18 Ian. 1912).

8. Dacă falitul a fost citat la trib. cu ocazia judecării contestațiilor făcute de creditori asupra fixării epocii încetării plăților, de aci urmează că falitul avea calitatea de parte principală în proces și nu avea nevoie să facă cerere de intervenție, conform art. 717 c. com. pentru a putea pune concluziuni în instanță și apoi să facă apel la Curte. (Cas. UI—Decizia 505 din 3 Dec. 1912. — *Jurispr. Koin. pag. 108*).

Art. 718. Sentința declarativă de faliment suspendă, numai față de masa creditorilor, curgerea dobânzilor, a creanțelor negarantate prin ipotecă, gaj sau alt privilegiu.

Dobânzile creanțelor garantate nu pot fi cerute decât asupra sumelor provenind din vânzarea bunurilor supuse privilegiului sau ipotecii; când însă, din neajungerea acestor garanții, dreptul creditorilor se exercită asupra masei chirografare, restul creanței neacoperit se determină, fără a se ține în seamă dobânzile posterioare datei sentinței declarative de faliment. (Com. 708, 785, 786 urm! ; com. vechiu 714 ; civ. 1685, 1697, 1772, 1746; ital. 700).

Art. 719. Datoriile cu scadență obligatorie în sarcina falitului, și acele a căror scadență este subordonată voinței sale, sunt considerate ca ajunse la scadență prin efectul declarațiunii falimentului.

Din momentul declarării în stare de faliment, creanțele în contra falitului, în cece privește participarea lor la deliberrările falimentului, vor rămâne fixate în mâinile ultimului purtător, anterior declarării în stare de faliment; asemenea și cele cari se vor ii aflând în circulațiune în străinătate, vor rămâne fixate în mâinile ultimului purtător din țară, anterior declarării în stare de faliment. (Com. 778; com. vechiu 715 ; ital. 701).

Adnotații. — Nu se poate anula cum-
pararea făcută în urma încetării plăților
a drepturilor și a averii unui comerciant
Decizia 339 din 4 Sept. 1895 *Bul. pag.*
1078).

care în urmă a fost declarat de falit,
când instanța de fond constată în fapt că
cumpărătorul nu cunoștea starea de în-
_ezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și
3. „t 703 și „j 706.

Art. 720. Pentru chiriile datorite de falit, actele de executare asupra bunurilor mobile cari servesc la comerțul său, vor fi suspendate, în timp de treizeci zile dela data sentinței declarative de faliment, afară de măsurile conservatoare și de dreptul pe care proprietarul îl dobândise mai dinainte pentru a reîntra în posesiunea bunurilor închiriate. Când proprietarul a obținut acest drept, suspendarea actelor de execuțiune mai sus arătate încetează de drept. (Com. 708 ; com. vechiu 716; ital. 702).

Adnotații. — I. Toate actele făcute de
falit din ziua pronunțării sentinței decla-
rative de faliment sunt nule ; însă această
nulitate nu este creată în favoarea falitului,
ci în favoarea creditorilor săi, și deci
numai dâșzii o pot invoca. (Cas. II —

Decizia 155 din 25 Iunie 1896. *Bul.* pag. 17).

2. Iisle nulă față cu masa creditorilor plata datorilor neajunse la scadență, făcând de un comerciant falit în urma datei

Ari. 721. Dacă falitul este locatar de imobile pentru trebuințele comerțului său, și dacă contractul trebuie să dureze mai mult de un an*) dela data declarării falimentului, judecătorul sindic, cu autorizațiunea majorității în sume a creditorilor ale cliilor creanțe au fost verificate, poate cere desființarea aceluși contract, dând proprietarului o dreaptă despăgubire. (Com. 783 § 2; com. vechiu 117; civ. 969, 1730 § 1; ital. 703).

Art. 722. Prin sentința declarativă de faliment, sau printr-o alta posterioară, tribunalul, din oficiu sau după cererea oricărui interesat, determină provizoriu ziua încetării plăților.

În lipsă de o determinare specială, încetarea plăților se socotește că a avut loc în ziua pronunțării sentinței care a declarat falimentul, sau în ziua morții falitului, sau în aceea a retragerii sale din comerț, dacă falimentul a fost declarat în urma acestor evenimente.

În nici un caz încetarea plăților nu se va putea fixa la o epocă mai depărtată de trei ani dela datele sus menționate. (Com. 708, 913; com. vechiu 718; ital. 704).

Adnotații. — I- Cumpărătorul unor mărfuri dela un comerciant ce încetase plățile, știind că a încetat plățile, este presumat de rea credință și dânsul trebuie să dovedească că a fost de bună credință. (Cas. II — Decizia 207 din 7 Oct. 1896. *Kiil.* pag. 1398)

2. Omisiunea ce o instanță judecătorească face, nepronunțându-se asupra unor acte propuse de o parte, nu este esențială, și deci nu poate atrage nulitatea înlocuirii. când este de așa natură că chiar dacă s'ar fi discutat acele acte tot nu ar fi fost în stare să schimbe soluția procesului. (Cas. II — Decizia 207 din 7 Oct. 1896. *Bul.* pag. 1398).

3. Sunt presupuse ca făcute în fraudă creditorilor și în lipsă de probă contrarie, se anulează față cu masa creitorilor, gajurile, anticreșele și ipotecile constitu-

incetării plăților și a sentinței declarativă de faliment. (Cas. II — Decizia 231 din 8 Oct. 1897. *Bul.* pag. 1240).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4 art. 712.

ite asupra bunurilor debitorului, dacă sunt survenite în urma datei încetării plăților, (Cas. II — Decizia 253 din 9 Dec. 1896 *Bul.* pag. 1668).

4. Actele făcute de un comerciant după încetarea plăților, cum ar fi o transacțiune, se presupun făcute în fraudă creditorilor, și în lipsă de probă contrarie, se anulează față cu masa creditorilor, (Cas. II — Decizia 87 din 29 Aprilie 1897. *Bal.* pag. 621).

5. Plata unei datorii, chiar ajunsă la scadență, făcută de un comerciant după încetarea plăților sale, cu toate că nu a fost încă declarat în stare de faliment, se anulează fiind presupusă ca făcută în fraudă creditorilor, când cei de al treilea cunoșteau starea de încetare a plăților, (Cas. II — Decizia 231 din 8 Oct. 1897 *Bul.* pag. 1240).

6. Pentru admiterea chemării la interogator a unei părți se cer anumite condițiuni ce acel interogator trebuie să îndeplinească, condițiuni ce au fost constatate de instanța de fond. (Cas. II — Decizia 434 din 21 Octombrie 1902 *Bul.* pag. 1091).

7. Fixarea încetării plăților este o cestiune de fapt lăsată la suverana apărere a instanțelor de fond. (Cas. II —

Decizia No. 434 din 21 Octombrie 1902. *Bul.* pag. 1091.

8. Numai atunci încetarea plăților este fixată în ziua pronunțării sentinței declarative de faliment când aceea sentință nu stabilește altă dată de încetare a plăților, (Cas. II — Decizia penală cu No. 259 din 3 Febr 1912).

— Vezi și jurispr. de sub art. 719.

Art. 723. În contra sentinței, care determină provizoriu data încetării plăților, se poate face contestațiune înaintea tribunalului care a pronunțat-o, sub condițiune numai ca această contestațiune să fie notificată cel mult până în opt zile dela verificarea creanțelor.

Toate contestațiunile în contra acestei sentințe se discută contradictoriu cu judecătorul-sindic și se rezolvă prin una și aceeași hotărâre.

După expirarea acestui termen, sau când sentința, care s'a pronunțat asupra contestațiunii, nu mai este supusă apelului, dala încetării plăților rămâne irevocabil determinată în privința tuturor creditorilor. (Com. 707, 708, 722, 901, 913 urm.; com. vechiu 719; ital. 706).

Adnotații.—După acest art. și art. 944 c. și judece apelul făcut de falit în contra com. prevăzându-se în mod formal calea apelului contra sentințelor date asupra contestațiilor la stabilirea epocii încetării plăților, Curtea de apel are competența unei asemenea sentințe. (Cas. III — Dec. 505 din 3 Dec. 1912. *Jurispr. Rom.* pag. 108).

Art. 724. Toate actele și operațiunile falitului și toate plățile făcute de dânsul, în urma sentinței declarative de faliment, sunt nule de drept.

Sunt asemenea nule, față cu masa creditorilor :

1) Toate actele și înstrăinările cu titlu gratuit, făcute cu șase luni înainte de data încetării plăților;

2) Plata datorilor neajunse la scadență, făcută în urma datei încetării plăților, fie în bani, fie prin cesiune, vânzare, compensațiune sau altfel ;

3) Toate înstrăinările, cu orice titlu, însă numai de bunuri mișcătoare, făcute de falit, în interval de șase luni înainte de epoca încetării plăților, către soțul sau soția falitului, către rudele sale în linie directă și către rudele colaterale sau aliați

*; În codul italian termenul este de trei ani.

până ui gradul al patruea. (Com. 708, 722, 725; com vechiu 720; ilal. 707).

Adnotații. — I. Atunci când falitul a comis, anterior declarării în faliment, o contravenție la legea fiscală, trebuie ca statul să fie admis la masa falimentului, ikși contravenția s'ar fi constatată poșterior declarării în faliment, pentrucă amenda la care e condamnat este echivalentul prejudiciului ce rezultă pentru stat

din comiterea acelei contravențiuni. (Cas. 111—Decizia No. 178 din 3 Mai 1910 *Sul.* pag. 819).

2. Numai actele făcute de falit posterior sentinței declarative a falimentului sunt nule față de masa creditorilor, dar nu și cele anterioare (Cas 111.—Decizia, No. 178 din 3 Mai 1910. —*Bul.* p. 819).

Art. 725. Toate actele, plățile și înstrăinările făcute în fraudă creditorilor, în orice timp ar fi fost făcute, trebuiesc să fie anulate, conform dispozițiilor art. 975 din codicele civil. (Com. 726, 876, 880; com. vechiu 721; ital. 708).

Art. 726. Se prezumă făcute în fraudă creditorilor și, în lipsă de probă contrarie, se anulează față cu masa creditorilor, următoarele acte, dacă sunt survenite în urma dalei încetării piăților:

1) Toate actele, plățile și înstrăinările cu titlu oneros, când cel de al treilea cunoștea starea de încetare a plăților în care se găsea comerciantul, cu toate că încă nu era declarat falit;

2) Actele și contractele comutative, în cari valorile date sau obligațiunile luate de falit întrec cu mult ceace i s'a fost dat sau promis ;

3) Plățile datoriiilor ajunse la scadență și exigibile, cari nu au fost efectuate în bani sau cu efecte de comerț;

4) Gajurile, anticrezele și ipotecile constituite asupra bunurilor debitorului.

Aceeaș prezumțiune va avea loc și pentru actele, plățile și înstrăinările, cu orice titlu, făcute în cele zece zile anterioare declarațiunei în faliment, chiar în lipsa punctelor extreme sus enunțate. (Com. 708, 722, 724; com. vechi 722; civ. 945, 947, 1.200, 1.202, 1.685, 1.697, 1.746, 1.769 ; ital. 709).

Adnotații. — Acțiunea întemeiată pe acest art. este o acțiune comercială, de oarece după art. 890 al. 8 c. com. aparținejurisdicției comerciale tot ce privește la falimente, potrivit Cărții III c. com. care carte coprinde și art. 726.

perimare a unei asemenea acțiuni trebuie să se aplice termenul de un an prevăzut de art. 903 c. com. (Cas. 111.—Dec. 388 din 8 Oct. 1913. — *Jurispr. Rom.* pag. 615).

— Vezi și *Jurispr.* de sub No. 2, art. 717).

Art. 727. Iuscripțiunile ipotecare, luate în virtutea unui titlu

recunoscut valabil, nu sunt cuprinse în dispozițiunile articolelor precedente, numai să fie anterioare sentinței declarative în faliment. (Com. 708, 724 urm.; com. vechi 723; civ. 1.780; ital. 710).

Art. 728. Dacă, după încetarea plăților și înainte de pronunțarea sentinței declarative în faliment, comerciantul a plătit cambiale, acțiunea pentru restituirea banilor se va putea îndrepta numai în contra ultimului obligat, pe cale de regres, care ar fi avut cunoștință de încetarea plăților în momentul când cambiala a fost trasă sau girată. (Com. 342; com. vechiu 724; ital. 711).

Adnotații.—Când o sentință constată că judecătorul sindic care a prezidat tribunalul a fost delegat de președinte, prezumțiunea, până la proba contrară, este că judecătorul sindic a lucrat în baza unei delegațiuni dată în conformitate cu legea. (Cas. I.—Decizia No. 408 din 12 Oct. 1905. — *Bul.* pag. 1188).

Art. 729. Dacă comerciantul a fost declarat falit după moartea sa, sau dacă moare după declarațiunea în faliment, soțul, fiii și moștenitorii săi pot să se prezinte în persoană sau prin mandatar, ca în locul defunctului, la formarea bilanțului, la cercetarea registrelor și la procedura falimentului. (Com. 707, 750, 756 urm.; com. vechiu 725; ital. 712).

Adnotații. I. — Judecătorii sindici de pe lângă tribunale, pot lucra atât în tribunal cât și ca judecători-directori la o expropriatiune pentru cauză de utilitate publică, dacă au pentru aceasta autorizațiunea ministerului de justiție. (Cas. II. — Decizia 41 din 21 Februarie 1896. — *Bul.* pag. 397).

2. La tribunalele ce nu au o secțiune specială comercială, judecătorul sindic poate fi delegat de ministrul justiției să înlocuiască pe un judecător al tribunalului cu care are acelaș rang și aceleași drepturi, și aceasta în caz de vacanță sau de absolută necesitate. (Cas. I — Decizia 313 din 2 Oct. 1898.—*Bul.* p. 115.1).

3. Judecătorii sindici la tribunalele ce nu au o secțiune specială comercială, pot fi delegați de tribunal cu lucrări de orice natură afară din tribunal, cum ar fi o cercetare locală, iar de ministrul justiției pot fi delegați pentru a înlocui pe judecătorul tribunalului sau pe judecătorul de instrucție în caz de boală sau de absolută necesitate. (Cas. I. — Decizia 370 din 10 Noembrie 1898.—*Bul.* pag. 1278).

4. Judecătorul sindic, odată delegat în regulă a înlocui pe un judecător al tribunalului, poate lua parte și îndeplini toate funcțiunile atribuite prin legi judecătorului tribunalului și deci poate lua parte ca asesor la curtea cu jurați (Cas. II. — Decizia 136 din 15 Februarie 1900 — *Bul.* pag. 234).

5. Când judele sindic a completat trib. la actele de procedură sau la licitarea unui imobil urmărit, nu este nevoie ca să rezulte din chiar ordonanța de adjudecare, sau din chiar încheerea de procedură la care judele sindic a participat autorizația că judele sindic fusese delegat a completa tribunalul, fiindcă delegația, dată pe un timp determinat, poate să fie constatată prin însași adresa ministerului justiției. (Cas. II. — Dec. No. 384 din 17 Dec. 1901.—*Bul.* pag. 1693). — Vezi și *Jurispr.* de sub art. 728.

TITLUL II

DESPRE ADMINISTRAȚIILE FALIMENTULUI

CAPITOLUL I

Despre persoanele însărcinate cu administrația falimentului

Art. 730. Administrația falimentelor se va exercita de un judecător-sindic așezat pe lângă fiecare tribunal, sub supravegherea tribunalului.

Ha are de scop conservarea și lichidarea bunurilor falitului și repartizarea lor între creditori. (Com. 731 urm.; 754 urm. com. vechiu 726; ital. 713).

SECȚIUNEA 1^a)

Despre judecătorii-sindici

Art. 731. Pe lângă fiecare tribunal de județ se înființează unul sau mai mulți judecători-sindici, însărcinați în special cu administrația falimentelor.

Tribunalul Ilfov va avea trei judecători-sindici; tribunalul Iași doi.

Numărul judecătorilor-sindici se va putea spori, după necesitățile serviciului, prin decret regal, în urma unei decizii a consiliului de miniștri **). (Com. 708 § 3, 730, 732 urm.; 754 urm.; com. vechiu 727; ital. 714).

Adnotații, I. — Judecătorii sindici, cu toate că în ierarhia judecătorească sunt asimilați cu judecătorii de ședință, nu pot totuși, compune completul trib. de cât în baza unei delegațiuni, fie din partea ministerului de justiție, fie pe timp de 10 zile din partea președintelui tribun. Astfel, când se constată că completul unui trib. a fost compus cu un judecător-sindic, care avea o asemenea delegație, sentința lui nu poate fi casată pe motiv de rea constituire a instanței care a judecat. (Cas. 111—Decizia No. 126 din 23 Mai 1908.—*Bul.* pag. 994).

*) În vechiul cod comercial sub acest capitol figură și secțiunea II „despre judecătorul comisar”, care s'a suprimat cu prilejul modificărilor făcute acestei micii, (în 1902), astfel că împărțirea în secțiunea I s'a menținut din eroare.

**) V. legea din 5 Martie 1902 și legea din 30 Martie 1901.

2. Tribunalul este legal compus cu judecătorul-sindic când acesta are delegațiune din partea ministerului de justiție de a lua parte la lucrările interioare ale trib. Asemenea delegațiune se poate da și de președintele trib. respectiv pe timp de zece zile, numai în caz de vacanță sau de absolută nevoie (Cas. III — Decizia No. 350 din 2 Dec. 1908.—*Bul.* pag. 2134).

3. Nulitatea unui act de procedură se poate invoca pe calea contestației numai atunci când este vorba de un act de procedură urmat înaintea ultimei instanțe, iar

nu și atunci când actul de procedură este urmat înaintea primei instanțe, în care caz partea vătămată are deschisă calea apelului și deci, are posibilitatea de a

cere și obține nulitatea actului înaintea instanței de apel. (Cas. II Decizia No. 10 din 27 Ianuarie 1909. — *Bul.* pag. 81).

Art. 732. Judecătorii-sindici sunt numiți prin decret regal.

Ei fac parte din corpul judecătorec.

Ei sunt asimilați judecătorilor de ședință; sunt supuși la aceleași condițiuni de admisibilitate (art. 52 și 59 din legea organizării judecătorești) și se bucură de acelaș rang, drepturi și avantagii. (Com. 730, 731, 733 urm.; 968, 969; com. vechiu 728).

Adnotații.— Vezi jurispr. de sub art. 373 și No. 2 și 3, art. 731.

Art. 733. Judecătorii-sindici ai tribunalelor, care nu au secțiune specială comercială, pot fi delegați de tribunal cu lucrări de orice natură afară din tribunal.

În caz de vacanță sau de absolută necesitate, judecătorii-sindici pot fi delegați de ministrul justiției, pentru a înlocui pe judecătorul tribunalului, sau pe judecătorul de instrucțiune. Asemenea delegațiune permanentă se poate da și de președintele tribunalului, însă numai pentru termenul de 10 zile. (Com. 782, 734 urm.; com. vechiu 729).

Adnotații.— 1) Sindicul poate cere tribunului să se numească avocați de ale căror servicii s'ar simți nevoie în afacerile falimentului, și această cerere trebuie să fie încuviințată de tribunal, și autorizarea, odată dată de tribunal, poate servi pentru toate instanțele, legea neprescriind ca această autorizare să fie repetată pentru fiecare instanță. În puterea acestei autorizări sindicul poate procura unui avocat să-l reprezinte înaintea instanțelor judecătorești. (Cas. II — Decizia 231 din 8 Oct. 1897. — *Bul.* pag. 1240).

2. Judecătorii sindici, în caz de vacanță sau absolută necesitate, pot fi delegați de ministrul justiției pentru a înlocui pe judecătorii tribunalului, iar după art. 12 din legea de organizare, acolo unde trib. e împărțit în mai multe secțiuni, primul președinte împlinește lipsurile de judecători. (Cas. ii. — Decizia 246 din 15 Iunie 1905.—*Bul.* pag. 920).

3. Când un tribunal are două sau mai multe secțiuni, completarea lipsei unui judecător are a se face întotdeauna prin tragere la sorți dintre membrii de la cealaltă secțiune, potrivit art. 12 din legea de organizare judecătorească, și numai când nu s'ar putea îndestula în acest mod o secțiune, Tribunalul are a se completa cu judecătorul-sindic, întru cât judecătorul-sindic e chemat să completeze numai în caz de absolută necesitate, după cum prevede art. 733 din codul comercial. (Cas. II - Decizia No. 291 din 4 Decembrie 1907. — *Bul.* pag. 1911).

4. Nearătarea cauzei care a împiedicat pe un judecător să participe la compunerea Tribunalului, nu constituie o cauză de nulitate, de oare ce prezumția este că lipsa lui a fost justificată. (Cas. I. — Decizia No. 227 din 22 Martie 1911. — *Bul.* pag. 347).

5. Dacă Trib. a fost compus cu ju-

decătorul sindic, prezumția este că dănsul a avut delegația de a înlocui pe judecătorul Trib., deci partea care susține că art. 733 din cod. com., și art. 12 din legea organizării judecătorești au fost călcate, trebuie să facă dovada afirmației sale prin prezentare de certificate sau în orice alt mod, o asemenea dovadă neputând rezulta din dosarul afacerii, în

care nu se cuprind actele relative la delegațiunea judecătorului sindic și la tragerea la sorti, care se face de primul președinte la secțiunea sa. (Cas. I. — Decizia No. 227 din 22 Martie 1911. — *Bul.* pag. 347).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1 și 3, art. 731.

Art. 734. În caz de lipsă sau de recuzare a judecătorului-sindic, la tribunalele cu o singură secțiune, președintele tribunalului delegă pe un alt judecător spre a-i ține locul, fie până la încetarea absenței, fie până la terminarea falimentului. (Com. 733 ; com. vechiu 730).

Art. 735. Tribunalul, acolo unde sunt mai mulți judecători-sindici poate în orice stare a falimentului, să înlocuiască pe un judecător-sindic prin altul, fără arătare de motive. (Com. 708 | 3, 734; com. vechiu 731 ; ital. 720).

Adnotații. — I. Pentru preîntâmpinarea cheltuelilor de administrațiune a falimentelor ce se administrează de funcționarii publici, Statul este în drept a percepe o cotă din însuși patrimoniul brut al falimentului, ca o taxă generală impusă falimentelor declarate în țară, al cărui quantum se fixează de legea bugetară pe fiecare an ca și un impozit, și această cotă este percepută cu preferință asupra tuturor celorlalte creanțe de ori ce natură ar fi acele creanțe. (Cas.

1. — Decizia 49 din 9 Febr. 1898.—*Bul.* pag. 178).

2. Cheltuelile de administrare a falimentului și cota de 3%, convenită statului, formează niște creanțe privilegiate și pot fi plătite nu numai din prețul realizării averii mobiliare a falitului, dar și din prețul vânzării averii imobiliare cu precădere asupra creanțelor ipotecare înscrise. (Cas. II.-Dec. No. 377 din 19 Dec. 1901 — *Bul.* pag. 1676).

Art. 736. Judecătorul-sindic se poate recuza pentru aceleași motive ca și judecătorii.

Judecătorul-sindic, care cunoaște că în persoana lui există motiv legal de recuzare, trebuie să aducă aceasta la cunoștința tribunalului în termen de 24 ore.

Recuzarea se judecă în camera de consiliu, ascultându-se partea care propune recuzarea și judecătorul-sindic. (Proc. civ. 274—285; com. vechiu 732).

Art. 737. În afacerile prezentând dificultăți speciale, judecătorul-sindic poate cere tribunalului să se numească avocați, experți sau custozii, de ale căror servicii s'ar simți nevoie.

Tribunalul, dacă încuviințează cererea, va desemna pe advo-

cații, experții sau custozii ce va găsi cu cale și va fixa retribuițiunea lor.

Judecătorul-sindic este dator ca, cel mai târziu în termen de trei zile dela încheerea tribunalului, să comunice celor interesați însărcinarea ce li s'a dat. (Com. 730, 731, 761; com. vechiu 733).

Art. 738. Judecătorul-sindic este dator, îndată ce hotărîrea de omologare a concordatului a rămas definitivă, sau îndată ce este chemat să facă vre-o distribuțiune între creditori, să formeze statul cheltuelilor de justiție și administrațiune al falimentului și să ceară tribunalului aprobarea lui. (Com. 805, 819 urm., 969, 970; com. vechiu 734).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 735.

Art. 739. Cheltuelile de justiție și administrațiune, prevăzute în statul judecătorului-sindic, aprobat de tribunal, se vor plăti de falit, sau se vor reține din patrimoniul falimentului, cu preferință înaintea oricăror altor datorii. (Com. 819 urm. ; com. vechiu 735).

Adnotații. i.—Cheltuelile de administrație ale unui faliment și cota convenită statului pot fi plătite cu preferință, chiar înainte de creditorii amanetări sau privilegiați și pentru reținerea acestor sume de către tribunalul de urmărire nu e nevoie nici de vreo contestație la depunerea creanței drept preț, ci este suficient deștep-tarea trib. prin cererea judecătorului sindic. dată înainte de vânzare, de a reține suma convenită statului și cheltuelile de administrație. (Cas. II. - Decizia No. 287 din 27 Nov. 1907. *Bul.* pag. 1772).

2. Cheltuelile de administrație, prevăzute în statul judecătorului sindic, se

plătesc atât din prețul vânzării averii mobiliare, cât și din acel rezultat din vânzarea averii imobiliare, cu precădere asupra tuturor creanțelor ipotecare. (Cas. II. — Dec. No. 287 din 27 Nov. 907. — *Bul.* pag. 1772).

3. Cota convenită statului, constituind o taxă judecătorească, care are privilegiul chiar înaintea creditorilor ipotecari, chiar dacă instanța de fond a considerat-o ca impozit direct, totuși soluțiunea dată relativ la rangul acelei cote fiind legală, nu poate casa o hotărâre pentru considerante greșite. (Cas. II.—Dec. 287 din 27 Nov. 1907.—*Bal.* pag. 1772).

Art. 740. Judecătorii-sindici ai tribunalelor Ilfov, Iași, Covurlui, Dolj, Brăila, au unul sau mai mulți secretari-archivari. Numărul lor se va fixa prin deciziune a consiliului de miniștri.

Secretarii archivari au gradul de grefieri de tribunal ; sunt supuși acelorași condițiuni de admisibilitate și se bucura de aceleași avantagii.

Ei se numesc prin decret regal.

La celelalte tribunale funcțiunile secreliinilui-arbivar se în-

deplinesc de grefierul tribunalului sau de un ajutor de grefă,, delegat de dânsul sub a lui răspundere și control. (Com. 741, 909; com. vechiu 736).

Art. 711. Secretarii-archivari sunt ținuuți, înainte de a intra în funcțiune, să depună o cauțiune egală cu aceea a grefierilor.

Li sunt supuuși, în afară de obligațiunile speciale ce se vor lixa prin regulament, la toate îndatoririle prevăzute de regulamentul interior al grefelor. (Com. 740; com. vechiu 737).

Art. 742. Un regulament special va determina modul de funcționare al serviciului contabilității falimentelor. (Com. 970; com. vechiu 738).

CAPITOLUL II

Despre punerea sigiliilor și despre inventar

Art. 743. îndată după declarațiunea falimentului, sau cel mult în 24 ore, judecătorul-sindic sau judecătorul de ocol, după delegațiunea judecătorului-sindic, va procedea la punerea sigiliilor. Chiar înainte de declarațiunea falimentului, tribunalul comercial poate ordona punerea sigiliilor din oficiu, sau după stăruința unuia sau mai multor creditori, dacă debitorul a dosit sau dacă este sustragere chiar parțială de activ. (Com. 708 § 2, 709, 744 urm., 754, 875, 880; proc. civ. 654 urm.; ital. 733).

Art. 744. Sigiliile se vor pune pe magazine, comptoare, biurouri, case de bani, portofolii, registre, hârtii, mobile și pe orice efecte ale falitului.

Când sigiliile s'au aplicat prin mijlocirea unui judecător de ocol, el va înainta actele imediat judecătorului-sindic care l-a delegat. (Com. 743, 745 urm.; pr. civ. 659 urm.; ital. 734).

Art. 715. Vestmintele, rufele și mobilele necesare falitului și familiei lui nu se vor pune sub sigilii, ci se vor lăsa falitului cu o listă descriptivă, rezervându-se dreptul tribunalului de a slalua asupra reclamațiunilor ce s'ar ivi în această privință din partea judecătorului-sindic sau a creditorilor. (Com. 743, 744; pr. civ. 108; ital. 735).

Art. 716. Obiectele a căror vânzare a fost autorizată nu vor fi puse sub sigilii, dacă judecătorul-sindic va cere, dar vor trebui să fie imediat inventariate și prețuite. Procesul-verbal constatărilor se va înainta tribunalului. (Com. 744, 760; ital. 736).

Art. 717. Hegislrele de comerț ale falitului, dacă judecătorul-

sindic găsește de cuviință, nu se vor pune sub sigilii, dar vor trebui să fie parafate, încheiându-se proces-verbal cu o descriere minuțioasă a stărei în care se găsesc.

Acest proces-verbal se va atașa la dosarul falimentului, iar registrele se vor ridica de judecătorul-sindic spre a le depune imediat la grefa tribunalului.

În caz însă de acuzațiune de fals, judecătorul penal va putea cere remiterea temporală a registrelor pentru trebuințele judecateri (Com. 714, 744, 756 urm.; ital. 737).

Art. 748. Cambiile și celelalte titluri de credit cu scadență scurtă, sau cari ar fi de prezintat la acceptare, sau acelea în privința cărora ar fi necesar a se face acte conservatorii, pot fi ridicate de judecătorul-sindic după o prealabilă descriere a lor printr'un proces-verbal, ce se va atașa la dosarul falimentului, pentru ca judecătorul-sindic să îngrijească a se face acele acte. (Com. 350, 744, 755; ital. 738).

Art. 749. Atunci când judecătorul-sindic găsește că inventariul bunurilor falitului se poate face într'o singură zi, el poate să procedea imediat la facerea inventariului, și apoi să aplice sigiliile (Com. 743, 750; ital. 739).

Art. 750. În cele trei zile dela numirea sa, judecătorul-sindic va procedea la inventarierea bunurilor falitului în prezența acestuia, sau citându-l legalmente. (Com. 749, 936; pr. civ. 668; ital. 740).

Art. 751. Inventariul este scutit de formalitățile obicinuite de procedură și de taxele de timbru și înregistrare; el va trebui să fie făcut în dublu original de către judecătorul-sindic, în prezența unuia sau mai multor creditori, designați de către tribunal.

Inventariul trebuie să cuprindă descrierea întregului activ al falitului și să fie scris de toți aceia cari au participat la facerea lui. Unul din originalele inventariului va trebui să fie depus, în 24 ore dela terminarea lui, la grefa tribunalului.

Judecătorul-sindic se poate ajuta, la facerea inventariului și la estimațiunea bunurilor, cu o persoană expertă numită de tribunal.

Cu toate acestea, când împrejurările speciale ale falimentului o cer, tribunalul poate prescrie regulile și precauțiuni particulare pentru facerea inventariului. (Com. 701; pr. civ. 671 urm.; ital. 711).

Adnotații. — In materie de faliment judecătorul sindic este însărcinat cu d-licii' atribuții pe cari le îndeplinește ME controlul tribunalului. Intre aceste atribuții este și obligațiunea de a face inventariul și estimarea averii falitului. Măpă căreia se fixează cota de 3% cu-venită statului, pentru acoperirea chel-luelilor de cancelarie a sindicilor și a retribuțiunei lor.

Pentru orice nemulțumire contra mo-
dului de administrațiune a falimentului
de către judecătorul sindic atât falitul
cât și masa credală a falimentului, au
dreptul de contestare înaintea Tribuna-

Art. 752. Inventariul odată terminat, judecătorul-sindic se
constitue depozitar judiciar al mărfurilor, banilor, titlurilor de
creanțe, registrelor, hârtiilor, mobilelor și celorlalte obiecte ale
falitului.

Judecătorul-sindic va putea lua, cu aprobarea tribunalului,
orice măsură de asigurare pentru paza bunurilor falimentului
pentru care este constituit depozitar judiciar.

Hanii trebuie să fie depuși la Cassa de depuneri și recipisa la
tribunal.

In ca se atinge de registrele și de hârtiile falitului, în caz
de acțiune penală pentru fals, se va urma conform art. 454
și 157 și altor dispozițiuni relative din codicele de instrucțiune
criminală. (Com. 763 urm., 885 ; civ. 1633 urm.; ital. 742).

Art- 753. Dacă falimentul se declară în urma morței falitu-
lui, mai înainte de a se fi făcut inventariul moștenirii sale
sau dacă falitul moare în urma declarării falimentului, dar
înainte de facerea inventariului, se procede îndată la formarea
lui, conform regulilor de mai sus, în prezența moștenitorilor
săi legalmente citați. (Com. 707, 729, 750 urm.; pr. civ. 669,
671 ; ital. 743).

CAPITOLUL III

Despre funcțiunile relative la administrațiunea falimentului

Ari. 754. Judecătorul-sindic, îndată după aplicarea sigiliilor,
Irebuie, după indicațiunile bilanțului, registrelor și hârtiilor fa-
litului, cum și după orice alte informațiuni ar mai putea
culege, sii întocmească un tablou despre creditorii falimentului

lului și de recurs în casație în termenul
și modul prescris de c. com.

Astfel, când falitul sau masa credală
nu au uzat de aceste căi pentru a ajunge
la anularea procesului-verbal al sindicu-
lui, prin care a fixat cota cuvenită Sta-
tului, din actual brut al falimentului,
acel proces verbal rămâne definitiv, do-
bândind autoritatea lucrului judecat și
în asemenea caz, falitul nu mai poate
cere și obține, pe cale principală, ceea
ce ar fi putut cere și obține, pe calea
contestațiunei, de care însă n'a uzat.
(Cas. II.—Decis. No. 256 din 1 Oct. 1901
— *Bul.* pag. 1345).

și să adreseze fie-căruia din ei o înștiințare specială, cu ară-
tarea dispozițiunilor din sentința declarativă de faliment, pri-
vitoare la prezintarea declarațiunilor creanțelor și la verificare.
(Com. 703, 708 urm., 743 urm., 749, 768 urm. ; ital. 744).

Art. 755. Când falitul nu a prezintat bilanțul, judecătorul-sin-
dic trebuie să-l întocmească fără întârziere cu elementele ce a
putut aduna.

Dacă bilanțul a fost prezintat de falit, judecătorul-sindic tre-
buie să-l verifice și să-i facă rectificările și adăugirile ce ar
crede necesare.

Bilanțul, astfel făcut, verificat și rectificat, trebuie depus la
grefa tribunalului. (Com. 703, 708, 750 urm. ; ital. 745).

Art. 756. Dacă falitul justifică că s'a găsit în imposibilitate,
fără culpă din parte-i, de a prezintă bilanțul sau registrele
sale de comerț în termenul fixat de art. 703, tribunalul poate
dacă nu are nici o îndoială că ar fi rea credință, să-l autori-
zeze, printr'o încheiere dată în camera de consiliu, de a pre-
zintă bilanțul într'un termen ulterior scurt; iar după expira-
rea și a acestui termen, se vor aplica dispozițiunile articolu-
lui precedent. In acest scop, falitul poate sii examineze regis-
trele sale de comerț la judecătorul-sindic sau la grefă. (Com.
708, 747, 755; ital. 746).

Art. 757. Judecătorul-sindic trebuie sii cheme pe falit înaintea
sa ca să examineze registrele, să le recunoască conținutul, sa le
certifice starea în care se află, să le încheie și sii le semneze în
prezența sa.

Dacă falitul nu se prezintă la invitarea făcută, va fi somat
să compară, cel mult în 48 ore, înaintea tribunalului.

Falitul care se află în stare de arestare poate fi autorizat de
tribunal să compară prin mandatar. (Com. 716, 747, 877 § 4 ;
ital. 747).

Art. 758. Judecătorul-sindic trebuie să încaseze creanțele fali-
tului, observând măsurile de asigurare cari vor li fost prescrise
de tribunal și să dea chitanță.

El trebuie să facă toate actele conservatoare pentru dreptu-
rile falitului în contra debitorilor săi și să ia asupra bunurilor
lor inscripțiunea pentru ipotecile cari nu ar fi fost înscrise de
falit.

Iiiscripțiunile se vor lua în numele masei. (Goni. 730, 748,
803; civ. 1.780 urm.; ital. 718).

Art. 759. Scrisorile și telegramele adresate falitului trebuie să fie remise judecătorului-sindic, care este autorizat a le deschide și pe unele și pe altele; falitul poate să asiste la deschiderea lor și dacă conținutul scrisorilor și telegramelor nu privește la interesele sale patrimoniale, poate să ceară predarea lor. Judecătorul-sindic este dator să păstreze secretul. (Com. 717; penal 305; ital. 749).

Art. 760. Judecătorul-sindic poate fi autorizat de tribunal să vândă lucrurile supuse stricăciunii sau la micșorare iminentă de valoare, cum și acelea a căror conservare ar fi costisitoare.

Vânzarea nu se va putea face decât prin licitație publică și după o prealabilă expertiză ordonată de tribunal.

Continuarea comerțului, în tot sau în parte, nu se poate face decât cu încuviințarea majorității în număr a creditorilor verificați.

Majoritatea creditorilor, încuviințând continuarea comerțului, va determina cu precizie timpul, limitele și condițiunile sub cari se va continua și va desemna persoana care-l va face, sub răspunderea ei.

Tribunalul va putea aproba continuarea comerțului, în condițiunile arătate de majoritatea creditorilor, și va prescrie măsurile necesare pentru asigurarea mărfurilor și consemnarea prețului.

Încheierea tribunalului, atât pentru vânzare, cât și pentru continuarea comerțului, se va publica prin foaia anunțurilor judiciare sau prin „Monitorul Oficial”. (Com. 746, 803, 804, 808, 809; ital. 750).

Art. 761. Judecătorul-sindic trebuie să lucreze personal în toate afacerile însărcinării sale, dacă nu a fost autorizat de tribunal să se reprezinte prin alții în unele operațiuni determinate.

CI mai poate fi autorizat de tribunal, atunci când împrejurări particulare o reclamă, ca să fie ajutat în administrațiune de una sau mai multe persoane retribuite.

El mai poate asemenea fi autorizat să întrebuițeze pe falit pentru a-i înlesni administrațiunea și, în acest caz, condițiunile concursului dat de falit suni determinate de tribunal. (Com. 737, 751; ital. 751).

Art. 762. Tribunalul, asupra propunerii judecătorului-sindic, poate acorda falitului, pentru el și pentru familia sa, ajutoa-

rele necesare din activul falimentului, fixând suma odată pentru totdeauna.

După verificarea creanțelor, nici un ajutor nu se mai poate da falitului și familiei sale fără încuviințarea majorității în număr a creditorilor verificați. (Com. 933; ital. 752).

Adnotații. I.—Legea prevăzând anume cazurile când, prin derogatiune la regulile generale, se pot acorda pensuni alimentare și de întreținere, urmează de aci că, în cazurile neprevăzute de lege asemenea pensuni nu se pot acorda, căci, excepțiunile nu se pot întinde prin analogie sau interpretare. (Cas, I. — Decizia 66 din 14 Februarie 1900. — Bul. pag. 147).

2. Instanțele de fond sunt suverane să constate în fapt și să aprecieze dacă cel ce cere o pensune alimentară sau de întreținere este sau nu în stare de strâmtorare. (Cas. I.—Decizia 66 din 14 Februarie 1900.—Bul. pag. 147).

Art. 763. Bani provenind din vânzări și din încasări vor trebui să fie imediat depuși la Cassa de depuneri și recipisa la tribunal. (Com. 752; ital. 753).

Art. 764. Bani depuși de judecătorul-sindic sau de alții în comptul falimentului nu pot fi retrași de cât în virtutea unei încheiări a tribunalului. Dacă suni sechestrați, judecătorul-sindic trebuie mai întâi să obțină ridicarea sechestrului. (Com. 752, 763; ital. 754).

Art. 765. Judecătorul-sindic trebuie să prezinte, la finitul fiecărei luni, tribunalului un prospect sumariu despre administrațiunea sa și un tablou despre depozitele efectuate cu actele justificative. Dacă împrejurările falimentului o reclamă, tribunalul poate să prelungească acest termen până la trei luni. (Com. 730, 763; ital. 755).

Art. 766. În orice faliment judecătorul-sindic trebuie, în 15 zile dela primirea însărcinării sale, să remită tribunalului o expunere succintă a principalelor cauze și împrejurări ale falimentului și a caracterului ce el prezintă, cum și un compt sumariu al stărei aparente a masei.

Copie de pe acest raport se va înainta parchetului. (Ital 756).

Art 767. Când judecătorul-sindic încetează din însărcinarea sa, înainte de a se fi terminat lichidațiunea activului după dispozițiunile titlului IV, el trebuie să predea, fără întârziere, succesoriului său, patrimoniul și actele falimentului și să-i remită comptul administrațiunei sale.

Dacă facerea inventariului nu este terminată, el trebuie să intervină pentru a face să se constate predarea a tot ce el primise.

Terminându-se lichidarea, judecătorul-sindic va prezintă tribunalului un tablou general, constatator de toate operațiunile făcute în cursul administrațiunii falimentului.

Creditorii și falitul pot prezintă tribunalului observațiunile lor. (Com. 752, 766, 869, 936 ; ital. 757).

TITLUL III

DESPRE LICHIDATIUNEA PASIVULUI

CAPITOLUL I

Despre verificarea creanțelor

Art. 768. Creditorii falitului trebuie să prezinte declarațiunea creanțelor lor și titlurile din cari derivă, la grefa sindicatului tribunalului de comerț, în termenul lixat de sentința declarativă de faliment. Secrelarul-archivar al sindicatului le dă chitanță și formează un tablou (stat). (Com. 708 § 4, 754, 769 urm. ; ital. 758).

Adnotații. !• — In caz de anulare a unei vânzări în urma exercițiului acțiunii pauliane, de către creditorii fraudati, cumpărătorul nu se poate despăgubi din însuși vânzarea imobilului cu însăși ereditorii, asupra cărui imobil aceștia își exercită urmărirea ; cumpărătorul se poate despăgubi numai din prisosul ce ar rămâne din vânzarea imobilului, în urma satisfacerei creditorilor. (Cas. H.-Decizia 24 din 24 Martie 1898.-B-I. pag 555).

2. Sentințele date de tribunal asupra verificării creanțelor unui falit și admisiunii lor la masa credală sunt susceptibile de apel. (Cas. II. — Decizia 91 din 21 Martie 1899.—Bul. pag. 555).

Art. 769. Dacă sunt creditori cari reșed în țară străină, tribunalul poate, după împrejurări, în privința acestora, să prelungească termenul pentru verificarea creanțelor lor. Despre aceasta, însă, judecătorul-sindic trebuie să dea o înștiințare specială tuturor creditorilor. (Com. 708, 768, 821 urm., 937 ; ital. 759).

Art. 770. Declarațiunea creanțelor trebuie să arate numele și pronumele, sau firma și domiciliul creditorului, suma datorită,

3. Fotograful care din exercițiul acestei arte mecanice face profesiunea sa obicinuită și care cu intențiune de a specula cumpără aparate și materialul necesar pentru a produce și vinde fotografii, este un comerciant, obligat a ține registrele cerute de legea comercială, (Cas. I-Decizia 246 din 16 Iunie 1899.—Rul. pag. 768).

4. Masa creditorilor trebuie să prezinte la verificarea creanțelor, în ziua fixată de sentința declarativă de faliment, un tablou în care să se arate suma datorită de către fiecare creditor și să se precizeze natura și valoarea creanței. (Cas. I. — Decizia 209 din 3 Octombrie 1900 — Bul pag 12'0)

drepturile de privilegiu, de gaj sau de ipotecă, și titlul din care creanța derivă.

Ea trebuie să conțină afirmarea clară și explicită, că creanța este adevărată și reală și trebuie să fie semnată de creditor sau de o persoană autorizată cu mandat special să facă pentru el această afirmare, trebuind și în mandat să se exprime suma creanței.

Dacă creditorul nu domiciliază în comuna în care reșede tribunalul, declarațiunea trebuie să conțină și alegerea de domiciliu în aceeaș comună ; altfel toate notificațiunile posteroare se vor face creditorului la grefa tribunalului, afișându-se și la ușa tribunalului. (Com. 768 ; civ. 97, 1535 urm. ; ital. 760).

Adnotații. • Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 768.

Art. 771. Secretarul-archivar al sindicatului tribunalului este dator ca, cu cinci zile înainte de ziua fixată pentru verificarea creanțelor, să comunice judecătorului-sindic tabloul (statul), format conform art. 768.

Judecătorul, examinând acest tablou, va putea, din oficiu sau după cererea unuia sau mai multor creditori, să dispună ca, la ziua fixată pentru verificare, să fie de față și falitul, spre ai da cuvenitele explicațiuni asupra veracității creanțelor ; poate încă să ordone aparițiunea personală a creditorului sau să-l autorize să compară prin mandatar, să prescrie în fațișarea registrelor de comerț ale creditorului sau a unui extract dintr'însele ; va putea încă să ordone prezintarea oricărei alte persoane, care ar putea să dea informațiuni sau lămuriri, încheind proces-verbal. Chemările, în acest caz, se fac prin sindicatul tribunalului. (Com. 32 urm., 939 urm. ; ital. 761).

Art. 772. In ziua fixată de sentința declarativă a falimentului pentru verificarea creanțelor, judecătorul-sindic, asistat de grefierul tribunalului sau de secretarul-archivar al sindicatului tribunalului, va procede, contradictoriu cu cei interesați, la verificarea creanțelor.

Creanțele se verifică în ordinea înscrierii în tablou, prin confruntarea titlurilor prezintate cu registrele și hârtiile falitului.

Falitul și oricare din creditori se poate opune la admiterea creanțelor.

Creanțele necontestate sau acelea pe care toți interesații le recunosc ca justificate, sunt admise la masa falimentului.

În caz de contestațiuni, judecătorul-sindic, printr'o singură sentință, se pronunță asupra tuturor contestațiunilor cari privesc creanțe a căror valoare nu trece peste competența judecătorului de ocol, cu rezerva apelului la tribunal, în termen de o zile dela pronunțare; cât pentru celelalte creanțe, el trimite contestațiunile înaintea tribunalului, care le va judeca în prima instanță, în termen cel mult de 10 zile dela ziua verificării.

Procesul-verbal de verificarea creanțelor trebuie să arate cu deamănuntul toate operațiunile făcute, numele creditorului, data, scadența, și cuantumul creanței; dacă suma este datorită de falit ca remitent sau ca girant, și numele giranților anteriori, să arate numele persoanelor intervenite și să relateze declarațiunile lor.

Judecătorul-sindic va viza creanțele admise, arătând și suma, pentru care s'au admis. (Com. 698, 704 § 5, 761 urm., 890 urm.; ital. 763).

Adnotații. !• — Asemănat art. 772 din c. com. din 1887, astfel cum a fost modificat prin legea din 6 aprilie 1900. Contestarea contra admiterii și înscrierii unor creanțe la masa unui faliment era neadmisibilă, dacă nu se plăteau citațiile. Contestațiile făcute însă înainte de legea din aprilie 1900, nu se declarau nule din cauza neplății citațiilor. (Cas. II. — Decizia 85 din 20 Martie 1901. — *Bul.* pag. 582).

2. Privilegiul creanței soției falitului pentru banii săi dotali cu cari s'ar fi plătit mașinele întrebuințate în exploatarea industrială a soțului său, nu se conservă dacă nu a fost transcris în cele trei luni de la predarea mașinelor. (Cas. II. — Decizia 85 din 20 Martie 1901. — *Bul.* pag. 582).

3. Pentru constituirea dreptului de amanet se cere nu numai posesiunea obiectului, dar și un act scris, constatator al dreptului de amanet. (Cas. II. — Decizia No. 85 din 20 Martie 1901. — *Hui.* pag. 582).

4. Când se revendică o parte din averea falitului și în deosebi, când

această avere e mai mare de 1500 lei, acțiunea urmând a fi judecată de tribunal în prima instanță și cu dreptul de apel, recursul în casațiune contra unei asemenea sentințe este inadmisibil, mai înainte ca partea să-și exercite dreptul de apel. (Cas. II. — Decizia No. 123 din 29 Martie 1902. — *Bul.* pag. 514).

5. Prin acest art. se consacră principiul că o creanță, odată admisă la masa falimentului fără ca împotriva ei să se fi făcut contestație de către cei interesați cu ocazia verificării ei, acea creanță rămâne bine admisă și nici o contestațiune nu se mai poate face contra ei, afară de cazul când s'ar constata fals, doi, eroare esențială de fapt sau descoperire de titluri până atunci necunoscute, prevăzut de art. 780 alin. V din cod. com. Astfel, argumentul invocat de o firmă comercială, că nu a putut face contestațiune în contra unei verificări în timpul admiterii ei la masa falimentului, pentru că n'ar fi fost încunoștiințată, nu poate fi luat în seamă, întru cât legea comercială nu cere să se facă încunoștiințarea creditorilor, când e vorba de

verificări izolate. (Cas. III. — Decizia No. 165 din 17 Iunie 1909. — *Bul.* pag. 867).

6. Curtea de apel, cu ocazia judecării apelului în contra sentinței trib. prin care s'a încuviințat omologarea concordatului, este în drept de a examina dacă creditorii cari l-au votat au fost numai acei ale căror creanțe au fost verificate ori admise provizoriu, sau dacă din contra au luat parte la facerea lui și creditorii neverificați, cărora legea nu

le acordă acest drept, (Cas. III. — Dec. No. 127 din 24 Martie 1910. — *Bul.* pag. 555).

7. Dacă valoarea creanțelor contestate este o sumă inferioară competenței judelei de ocol, în acest caz judele sindic este competent să judece contestația iar nu tribunalul. (Cas. III. — Dec. 199 din 2 Aprilie 1913. — *Jurispr. Rom.* pag. 356).

Art. 773. Creanțele datorite de falit ca girant se vor admite la pasivul falimentului, în mod condițional. Ele se vor șterge din tablou dacă emitentul la scadență a plătit suma.

Judecătorul-sindic va menționa pe titlul și în procesul-verbal, că admiterea nu este decât în mod condițional.

Excluderea unor asemenea creanțe se va face de către tribunal după cererea celor interesați.

Sentința se dă contradictoriu cu judecătorul-sindic și este supusă opozițiunii și apelului. (Com. 772, 914).

Art. 774. După închiderea procesului-verbal de verificare, declarațiunile creanțelor și opozițiunile în contra declarațiunilor sau a admiterilor de creanțe deja tăcute trebuiesc să fie notificate judecătorului-sindic și creditorilor ale căror creanțe se atacă și să fie depuse la greșa sindicatului tribunalului, cu documentele pe cari se întemeiază, cel puțin cu două zile mai înainte de audiența fixată pentru rezolvarea contestațiunilor.

În lipsă de asemenea contestațiuni, audiența trebuie să fie fixată în un termen nu mai mic de cinci nici mai mare de zece zile dela închiderea suszisiului proces-verbal. (Com. 723, 772, 775; ital. 764).

Adnotații. — Un creditor respins dela verificare, care n'a uzat de calea prevăzută de acest art. nu mai poate cere o nouă verificare, în baza art. 780 c. com. căci acest text de lege privește numai pe creditorii cari nu și-au declarat încă

creanțele, iar nu și pe acei respinși dela verificare. (Cas. III. — Dec. No. 127 din 24 Martie 1910. — *Bul.* pag. 555).

— Vezi și *Jurispr.* de sub No. 6, art. 772.

Art. 775. Tribunalul, examinând toate contestațiunile de odală și împreună, contradictoriu cu judecătorul-sindic și persoanele arătate în articolele precedente, se pronunță prin o singură sentință, chiar dacă ar trebui să se ordone veri un act

oarecare de instrucțiune în privința uneia sau a mai multor creanțe.

Sentința tribunalului, în asemenea caz, nu este supusă apelului decât dacă creanța trece peste valoarea de 1.500 lei. (Com. 771, 914 ; ital. 765).

Adnotații. I. Contestațiunile ivite cu ocazia verificării creanțelor în materie de faliment, fiind susceptibile numai de apel, urmează că art. 151 din proc. civ. nu se poate aplica când lipsește unul din intimați. (Cas. II.—Decizia 40 din 28 Ian. 1898.—*Bul. pag. 159*).

cum și a aprecia intențiunea comună a părților contractante, numai întru cât această interpretare sau apreciere nu alterează natura însăși a contractului. (Cas. II.—Decizia 40 din 28 Ian. 1898 —*Bul. pag. 159*).

—Vezi și jurispr. de sub No. 2, art. 772.

2. Judecătorii fondului sunt suverani a interpreta clauzele unui contract pre-

Art. 776. În toate cazurile, în cari nu se poate pronunța sentința definitivă, tribunalul comercial poate să admită provizoriu, pentru o sumă determinată, la pasivul falimentului creanțele contestate, pentru ca, în virtutea lor, să se poată exercita drepturile creditorului în deliberațiunile falimentului, cu rezerva însă a deciziunii definitive din partea judecății asupra validității contestațiunii.

Tribunalul de comerț poate suspenda deciziunea definitivă asupra admiterii unei creanțe, până la sfârșitul acțiunii penale privitoare la dânsa, sau al procedurii penale începută după dispozițiunile art. 712 și, în acest caz, el determină asemenea dacă și până la ce sumă acea creanță să fie admisă provizoriu la pasivul falimentului. (Com. 714, 772, 775, 822, 848, 896; ital. 766).

Adnotații. — Termenul de 15 zile în care pot fi atacate cu apel la tribunal hotărârile pronunțate de tribunal conform articolului 776 codul com în materie de verificare de creanțe la un faliment, începe a curge din ziua comuni-

cărei hotărârei, când a fost dată în lipsa părții, și numai în caz când s'a pronunțat contradictoriu din ziua pronunțării. (Cas. II. — Decizia 42 din 13 Martie 1895.—*Bul. pag. 448*).

Art. 777. Creditorul, căruia nu i se contestă decât privilegiul sau ipoteca, va fi admis provizoriu la deliberările falimentului ca creditor chirografar, până ce acea contestațiune va fi rezolvată. (Com. 772, 784, 850; ital. 767).

Art. 778. Creanțele, neproducătoare de dobândă și neajunse la scadență la dala declarațiunii falimentului, vor fi admise la pasiv pentru suma lor întregă, cu rezerva expresă în.să ca

plata oricărei repartițiuni parțiale să consistă într'o sumă la care, dacă i s'ar adăoga interesele socotite de 6% pe an, pentru timpul cât mai rămâne să curgă dela data mandatului de plată până la ziua scadenței creanței, această sumă să echivaleze cu suma cotei de repartițiune. (Com. 718 urm.; civ. 1589; pr. civ. 593 ; ital. 768).

Art. 779. Creanțele, pentru declarațiunea cărora s'a prelungit termenul, conform art. 769, vor fi verificate în mod suplimentar la sosirea aceluia termen, după dispozițiunile acestui capit. (Com. 821 urm. ; ital 769).

Art. 780. Chiar după expirarea termenelor fixate prin articolele precedente, creditorii cunoscuți sau necunoscuți, cari nu și-au declarat încă creanțele, pot să ceară dela judecătorul sindic să fie verificați la masa falimentului, până când nu s'au sfârșit repartițiunile întregului activ al falimentului.

Judecătorul-sindic va procedea de urgență la verificarea acestor creanțe, ascultând și pe falit.

În caz de contestațiune, se va urma conform, art. 772.

Judecătorul-sindic va putea chiar să-i admită provizoriu la pasiv, conform dispozițiunilor precedente.

În caz de descoperire de fals, de doi, de erori esențiale de fapt sau de descoperiri de titluri până aci necunoscute, se poate încă face opozițiune contra admiterilor de creanțe deja efectuate.

Cheltuelile, derivând din declarațiunile de creanțe și opozițiunile tardive, sunt în totdeauna în sarcina acelor cari le fac.

Efectele declarațiunilor și opozițiunilor tardive sunt determinate în titlul V. (Com. 768, 774, 824; ital. 770).

Adnotații. I. — Dacă trib. nu printr'o eroare de fapte, ci printr'o eroare esențială de drept, a admis la masa falimentului unei firme comerciale, creanța totală a soției unuia din asociați, cu toate că dânsa nu era creditoarea firmei, ci numai creditoarea personală a unuia din asociați și cu toate că această chestiune de drept fusese dedusă în judecata tribunalului, în asemenea caz ca-

de drept. (Cas. III.—Decizia No. 78 din 8 Martie 1905—*Bul. pag. 620*).

2. Când posterior observațiunii de verificare a creanțelor se descoperă că una sau mai multe din cele admise ca bune au fost făcute în mod fraudulos, ori care din creditorii dăunați au dreptul a face opozițiune contra admiterii acestor creanțe, fără ca autoritatea lucrului judecat, ce ar rezulta din operațiunea definitivă a verificării creanțelor, să fie violată. (Cas. III. — Decizia No. 257 din 21 Nov. 1906. — *Bul. pag. 1905*).

textul limitativ al acestui art. ce a prevăzut eroarea de fapt, nu însă și eroarea

3. Operațiunea definitivă a verificării

creanțelor constituie un contract judiciar, care este obligatoriu pentru toți creditorii falitului și proprietarii creanțelor admise ca bune au dreptul de a participa, în limitele prevăzute de lege, la toate operațiunile ce vor avea loc pentru lichidarea

falimentului, fără a se mai putea aduce în discuție validitatea acelor creanțe. (Cas. III.—Decizia No. 257 din 21 Nov. 1906.—3a/. pag. 1905).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, art. 768 și No. 6, art. 772.

CAPITOLUL II

Despre diferite specii de creditori

Art. 781. Toți creditorii falitului au dreptul să ia parte la deliberările falimentului, cu rezerva dispozițiilor cari regulează participarea creditorilor având ipotecă, gaj sau alt privilegiu, în repartițiunea activului și intervenirea lor la concordat. (Com. 787, 819, 850 ; ital. 771).

SECȚIUNEA I

Despre creditorii având gaj sau alt privilegiu asupra bunurilor mobile

Art. 782. Judecătorul-sindic poate oricând, cu autorizarea tribunalului, să retragă, în profitul falimentului, lucrul dat în gaj, plătind pe creditor.

Poate asemenea să facă să se ordone de tribunal vânzarea gajului cu licitație publică, și creditorul nu se va putea opune la aceasta decât numai renunțând la dreptul de ași obține plata creanței sale asupra celorlalte bunuri nesupuse gajului.

Dacă gajul s'a vândut pe un preț mai mare decât creanța, prisosul aparține masei falimentului. (Com. 487, 816, 819; civ. 1694; ital. 772).

Art. 783. Dispozițiile codicelui civil, privitoare la privilegiile asupra mobilelor, se aplică și în materie de faliment, cu rezerva dispozițiilor speciale cuprinse în acest codice și cu modificările următoare :

1. Salariul datorit lucrătorilor întrebuințați deadreptul de către falit, în timpul lunei care a precedat declarația falimentului, se va admite între creanțele privilegiate, în acelaș rang ca privilegiul stabilit în art. 1729 din codicele civil pentru salariile datorite oamenilor de serviciu. Salariul datorit băieților din prăvălie și comișilor, pentru cele șase luni cari au precedat declararea falimentului, se va admite cu acelaș rang ;

2. Privilegiul locatorului, prevăzut la art. 1730 codicele civil

nu se întinde asupra mărfurilor eșite din magazine sau din locurile unde locatarul își exercită comerțul sau industria sa, dacă cei de al treilea au dobândit drepturi asupra lor, afară de cazul de sustracțiune frauduloasă. Privilegiul are loc și pentru despăgubirea datorită locatorului, după dispozițiunile art. 721 ;

3. Creanța pentru prețul neplătit al mașinilor de importantă valoare, întrebuințate într'o exploatare industrială, manufacturieră sau agricolă, este privilegiată în rangul indicat la numărul 5 de sub art- 1730 codicele civil, asupra mașinilor vândute și predate falitului în cei trei ani cari au precedat declarația falimentului, cu toate că ar fi devenit imobile prin destinațiune. Acest privilegiu nu va avea nici un efect, dacă vânzătorul, în cele trei luni dela predarea mașinilor în primirea cumpărătorului în țară, nu va fi făcut să se transcrie actul din care rezultă vânzarea și creanța sa în registrul de transcripțiune imobiliară a tribunalului în jurisdicțiunea căruia s'au așezat mașinile. (Com. 819 ; civ. 1728 urm., 1740 ,• pr. civ. 721 urm.; ital. 773).

Adnotații.— I. Falitul e în drept a încheia un nou concordat cu creditorii săi, atunci când cel d'întâi n'a reușit sau a fost anulat pentru cauză de fraudă. (Cas. I.—Decizia 10 din 17 Ian. 1896.—*Bul.* pag. 107).

2. Creditorii ale căror creanțe au fost verificate tardiv, au dreptul a participa la facerea concordatului. (Cas. II.—Dec. 10 din 17 Ian. 1896.—*Bul.* pag. 107)

3. După acest art. combinat cu art. 1729 alin. IV cod. civ., în materie de faliment, salariile comișilor și a băieților de prăvălie sunt datorite pe cele 6 luni cari au precedat declararea în faliment și sunt considerate ca creanțe privilegiate.

Prin urmare, săvârșește un exces de putere comisia de apel, când scade dela taxa de 3 %, asupra salariului pe directorul unei societăți în lichidare cu trei luni mai înainte de încetarea privilegiu-

lui legal asupra salariului ce dânsul are să primească dela soc. falită. (Cas. III.—Decizia 286 din 28 Aprilie 1909.—*Bul.* pag. 511)

4. Deși motivele greșite ale unei hotărâri nu pot fi ținute în seamă, întru cât nu pot servi de bază acelei hotărâri, totuș hotărârea are a fi menținută dacă soluțiunea dată este juridică.

Întâmpinarea făcută de vânzător pe temeul art. 783 este neîntemeiată, căci în speță nu s'a invocat un drept de privilegiu, ci un drept de proprietate asupra mașinei urmărite, drept care trebuie însă să cedeze față de drepturile creditorului amanetar, întemeiate pe disp. art. 1909 c. c. (Cas. II.—Dec. civ. 237 din 30 Oct. 1912.—*Jurispr. rom.* p. 71).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, art. 768 și N-rele 1, 2 și 3, art. 772.

Art. 784. Judecătorul-sindic va forma lista creditorilor cari pretind a avea dreptul de gaj sau alt privilegiu asupra mobilelor. Contestațiunile asupra existenței privilegiului vor fi rezol-

vale după dispozițiunile art. 772 și următoarele. (Com. 777, «SIO ; ital. 774).

Art. 785. Dacă prețul mobilelor supuse la un privilegiu special nu ajunge pentru plata creditorilor privilegiați, aceștia concură pentru rest cu creditorii chirografari la distribuirea celeilalte părți de activ. (Com. 718, 783, 789; ital. 775).

SECȚIUNEA II

Despre creditorii privilegiați sau ipotecari asupra imobilelor

Art. 786. Dacă una sau mai multe repartițiuni ale prețului bunurilor mobile se face înainte de distribuirea prețurilor imobilelor, creditorii privilegiați sau ipotecari, ale căror creanțe sunt verificate, concură la acele repartițiuni cu întreaga lor creanță, cu rezerva deducerilor mai jos arătate. (Civ. 1718, 1737; ital. 776).

Adnotații.—Când pentru vânzarea mașinelor de cari tratează acest art., s'a stipulat prin contract ca predarea lor să se facă cumpărătorului în urmă și succesiv, pe măsură ce ele vor fi confecționate, în acest caz actele care constată obiectele vândute și predate, precum și prețul lor, în sensul acestui articol, sunt numai facturile eliberate de cumpărător, de unde

urmează că transcrierea acestor facturi în registrele prevăzute de zisul art. e suficientă, pentru stabilirea și conservarea privilegiului vânzătorului asupra mașinelor vândute, în privința sumelor ce i se datoresc din prețul lor, chiar dacă nu a avut loc transcrierea primitivului contract. (Cas. II. -Dec. 59 din 12 Martie 1896.—Bul. pag. 621).

Art. 787. Creditorii privilegiați sau ipotecari cari, după vânzarea imobilelor, sunt definitiv locați asupra imobilelor în rang util pentru totalitatea creanțelor lor, nu vor primi partea din prețul ce li se cuvine decât deducându-se dintr'însa sumele ce ei au primit deja din repartițiile masei chirografare. Sumele astfel distrase nu rămân pentru ceilalți creditori ipotecari, dar sunt atribuite masei chirografare și distribuite numai ei. (Ital. 777).

Art. 788. Dacă creditorii privilegiați sau ipotecari nu au fost locați decât pentru o parte din creanțele lor asupra prețului imobilelor, drepturile lor asupra masei chirografare sunt definitiv regulate, în proporție cu sumele pentru care ei au mai rămas creditori în urma acelei locațiuni, și masa va fi subrogată, în locul lor, pentru aceea ce ei vor fi primit, după dispozițiile art. 786, peste proporțiunea părții creanței neco-locale. (Ital. 778).

Art. 789. În privința creditorilor privilegiați sau ipotecari, cari nu au fost locați în rang util asupra prețului, sau cari nu sunt plătiți integral cu prețul imobilelor, se va aplica dispozițiunile art. 785. (Com. 718 ; ital. 779).

SECȚIUNEA III

Despre drepturile femeii falitului

Art. 790. În caz de faliment al bărbatului, femeia reia imobilele dotale, cu dreptul de a percepe veniturile, precum și imobilele parafernale cari îi aparțineau în momentul căsătoriei, și pe acelea pe cari le-a dobândit în timpul căsătoriei, provenite din cauze juridice anterioare, sau prin efectul unei donațiuni sau succesiuni testamentare sau legitime. (Com. 791 ; civ. 1233 urm., 1271 urm., 1283 ; ital. 780).

Art. 791.. Femeia va relua asemenea imobilele dobândite de dânsa și în numele ei, cu banii provenind din înstrăinarea bunurilor cari'i aparțineau în momentul căsătoriei, sau cari i-au parvenit în urmă prin unul din modurile arătate în articolul precedent, cu condițiune însă numai ca, în contractul de achizițiune, să se declare expres această întrebuințare și ca proveniența banilor să fie stabilită printr'un inventar sau prin orice alt act cu dată certă. (Com. 790, 792; ital. 781).

Adnotații. — Când soția falitului susține la instanța de fond că trei pătrimi din imobilul ce a fost obligată să raporteze la masa falimentului a fost cumpărat cu banii săi, prinși din vânzarea pământului rămas dela tatăl său, astfel că actul de achizițiune având dată certă iar da

într'ânsul nu este făcută declarație expresă că prețul vânzării a fost plătit de soție cu banii prinși din vânzarea unui bun din moștenirea ce i s'a convenit, cu drept cuvânt hotărăște ca acel imobil să fie întrunit la masa falimentului, de oarece nu este dovedită împlinirea uneia din condițiile cerute de art. 791 (Cas. I. — Decizia 72 din 25 Ian. 1912).

Art. 792. În toate celelalte cazuri, și ori care ar fi regimul sub care s'au căsătorit solii, prezumția este că bunurile dobândite de femeia falitului aparțin bărbatului și că au fost plătite cu banii lui, astfel încât acele bunuri trebuiesc să fie întrunite la masa falimentului; femeia însă este admisă să facă proba contrarie. (Com. 790, 791; civ. 1202: ital. 782).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub articolul 791.

Art. 793. Bunurile mobile, atât dotale cât și parafernale,

cuprinse în contractul de căsătorie, sau parvenite femeii în vreunul din modurile arătate în art. 790, se pot relua de femei în natură, dacă identitatea lor este dovedită cu un inventar sau prin orice act cu dată certă.

Dacă bunurile femeii au fost înstrăinate și, cu prețul lor, s'au dobândit alte bunuri mobile sau imobile, femeia poate exercita asupra acestora dreptul indicat în art. 791, cu condițiune ca proveniența banilor și noua lor întrebuințare să fie constatată printr'un act având dată certă.

Toate celelalte obiecte mobile aflate în posesiunea fie a bărbatului, fie a femeii, și oricare ar fi regimul căsătoriei, se presupun că aparțin bărbatului, afară numai dacă femeia nu va proba contrariul. (Com. 749 ; civ. 1202, 1233 urm., 1274., 1283; ital. 783).

Adnotații.—**Vezi jurispr. de sub n-rele 1, 2 și 3, art. 772.**

Art. 794. Data certă a unui act, cerută de art. 791 și 793, trebuie să fie stabilită în modurile determinate de codicele civil; dar proba achizițiunii, a posesiunii și a înstrăinării titlurilor de credit și a acțiunilor de societăți comerciale, se va putea face și cu registrele stabilimentelor publice sau ale societăților prin acțiuni. (Com. 142 § 1, 171; civ. 1182; ital. 784).

Art. 795. Dreptul arătat în art. 790 și 791 nu poate fi exercitat de femei decât cu sarcina datoriilor și ipotecilor de cari acele bunuri au fost legalmente grevate. (Ital. 785).

Art. 796. Dacă bărbatul era comerciant la epoca celebrării căsătoriei, sau dacă, neavând atunci vreo profesiune determinată, a devenit comerciant în anul următor, ipoteca legală pentru dota femeii nu se întinde, în nici un caz, asupra bunurilor dobândite de bărbat în timpul căsătoriei prin orice alt litiu, afară de succesiune sau donațiune.

În cazurile sus-zise femeia nu poate exercita nici o acțiune asupra masei falimentului, pentru avantajile derivând din contractul de căsătorie, și creditorii nu vor putea să se prevaleze de avantajile derivând din același contract în favoarea bărbatului. (Com. 19 urm., civ. 1281, 1753 § 1, 1756 urm. ; ital. 786).

Art. 797. Dacă femeia are contra bărbatului vreo creanță, derivând dintr'un contract cu titlu oneros, sau dacă ea a plătit pentru dânsul vreo datorie, creanța este prezumată a fi

constituită și datorica a fi plătită cu banii bărbatului, și femeia nu va putea exercita nici o acțiune asupra masei falimentului decât dacă va face proba contrarie, conform dispozițiilor art. 792.

Femeia falitului va fi admisă la pasivul falimentului, pentru prețul bunurilor sale înstrăinate în timpul căsătoriei de către bărbat, rezervându-se însă acțiunea masei asupra sumelor ce femeia ar putea scoate, conform dispozițiilor art. 1255 din codicele civil. (Civ. 945, 1202 ; ital. 787).*

SECȚIUNEA IV.

Despre coobligați și despre fidejutori.

Art. 798. Creditorul, care posedă obligațiuni subscribe, girate sau garantate solidar de către falit și de alți coobligați, cari au căzut în stare de faliment, participă la repartițiuni în toate masele și va fi trecut cu valoarea nominală a creanței sale până la deplina achitare. (Com. 277, 768 urm., 799 ; civ. 1039r 1662 ; ital. 788).

Art. 799. Nici un regres pentru dividendele plătite nu se acordă falimentelor coobligaților, unora contra altora; însă dacă creanța întreagă, capital și accesorii, a fost plătită de una sau mai multe mase coobligate, astfel că creditorul nu mai are nici o acțiune contra celorlalte, cele dintâi vor avea drept de regres contra celor de al doilea, în proporțiune cu partea datoriei ce au plătit și cu aceea ce cădea în sarcina respectivă a fiecăreia.

Dacă toate dividendele întrunite, ce s'au atribuit creditorului în toate falimentele coobligaților, ar trece peste suma lui datorită, restul va fi înapoiat maselor falimentelor, în proporțiunea sus arătată. Dacă însă unii din coobligați erau garanții altora, prisosul aparține, după ordinea obligațiilor maselor falimentelor, acelor coobligați cari au dreptul să fie garantați. (Civ. 1052-1056; ital. 789).'

Art. 800. Dacă creditorul, posesor al unor obligațiuni solidare între falit și alți coobligați, a primit înainte de faliment o parte din creanța sa, el nu va putea fi trecut la masa falimentului decât scăzându-se partea primită, și conservă pentru ceea ce-i mai rămâne datorit, drepturilor sale contra coobligaților sau fidejursorilor.

Coobligatul sau fidejursorul falitului, care a plătit o parte

din datoria solidară, va figura la masă pentru tot ce va fi plătit în descărcarea falitului; cu toate acestea, creditorul conservă dreptul de a prelua, până la plata sa integrală, dividendul destinat coobligatului sau fidejursorului, retrăgându'și în acest caz, acțiunile sale contra aceluiaș coobligat sau fidejursor la suma pentru care va mai fi rămas încă creditor, după primirea celor două dividende. (Com. 1652, 1669 ; ital. 790).

Adnotații. — I. Comerciantul căzut în stare de faliment, care în tot timpul comerțului său nu a ținut în regulă registrele sale comerciale și a făcut, în acest interval, cheltuieli prea exagerate în raport cu capitalul și felul comerțului ce întreprindea, se va face culpabil de delictul de bancrută simplă. (Cas. II.—Dec. 126 din 2 Mai 1901.—*Bl-L* pag. 847).

Art. 801. Coobligatul sau fidejursorul falitului care, pentru siguranța acțiunii sale de regres, are asupra bunurilor acestuia un drept condiționat de ipotecă sau de gaj, va fi cuprins în masa falimentului cu suma pentru care ipoteca sau gajul i-au fost constituite.

Dar această sumă se va confunda cu cea cerută de creditor în masa falimentului, și prin urmare, va fi computată o singură dată în calculul majorității cerute pentru validitatea deliberărilor creditorilor falimentului.

Prețul bunurilor ipotocate sau al gajului aparține creditorului, deducându-se din suma ce-i este datorită. (Ital. 791).

Art. 802. Creditorii conservă acțiunea lor pentru totalitatea creanțelor contra coobligatilor sau fidejursorilor falitului, chiar dacă acesta ar fi obținut un concordat la care ar fi consimțit de bună voie însăși acești creditori. (Ital. 792).

Adnotații.— Prin încheierea concordatului întrecătorii falitului, operându-se o novațiune între titlurile primitive el are de efect de a schimba natura prescripțiunii creanței primitive și de a face să curgă numai prescripțiunea ordinară.

Prin urmare, dacă titlul primitiv a fost cambial, creditorul, în urma încheierii concordatului, nu are o acțiune cambială în

2. Când se constată că un comerciant declarat în stare de faliment, înainte de a fi declarat, a vândut parte din mărfuri sub costul lor, în scop de a frustra pe creditori, prin aceasta, el comite delictul de bancrută frauduloasă.

(Cas. II.—Decizia No. 426 din 2 Mai 1901. - *Bul.* pag. 847).

contra debitorului său pentru plata cotei concordatate, ci o acțiune în virtutea sentinței de verificare și a concordatului, care se prescrie prin 10 ani, iar nu prin 5 ani. (Cas. III.—Decizia No. 87 din 31 Martie 1908.—*Bul.* pag. 619).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2 articolul 863.

TITLUL IV

DESPRE LICHIDAREA ACTIVULUI

CAPITOLUL I

Mijloacele pentru a lichida activul.

Art. 803. Judecătorul-sindic trebuie să procedă, sub privighierea tribunalului, la lichidarea activului falimentului, fie asigurând și încasând creanțele, fie procedând la vânzarea averii mobile și imobile, îndată după trecerea celor 10 zile dela pronunțarea hotărârii, dată asupra contestațiunilor la verificare.

Dacă în acest interval a intervenit o propunere de concordat, în vederea căreia s'ar crede oportun să se amâne vânzarea, judecătorul-sindic va putea fi autorizat de tribunal să suspende acea vânzare, fără prejudiciul dreptului de urmărire al creditorilor, având amanet, privilegiu sau ipoteca.

Tribunalul va trebui ca, înainte de a se efectua vânzarea să facă a se estima lucrurile ce sunt de vândut, prin experți numiți de dânsul.

Această estimățiune se va depune la grefa tribunalului. (Com. 730, 758, 808 urm., 810 ; ital. 793).

Adnotații. — Cât timp activul unui falit nu a fost vândut, cei de al treilea cari au obiecte mobile în casa falitului și dovedesc că sunt ale lor, pot cere și lua în natură obiectele lor. (Cas. II. — Decizia 257 din 12 Oct. 1898. — *Bul.* pag. 1216).

2. Dacă în intervalul de 10 zile dela pronunțarea hotărârii de verificare creanțelor unui falit intervine o propunere de concordat, în vederea căreia s'ar putea crede că s'ar putea amâna vânzarea unui imobil al falitului, cerută de un creditor ipotecar, sindicul va putea fi autorizat de trib. să suspende vânzarea, fără prejudiciul dreptului de urmărire al creditorilor având amanet, privilegiu sau ipotecă; așa dar suspendarea vânzării imobilului unui falit, chiar autorizată de trib. nu privește decât pe creditorii chirografari, rămânând neatins dreptul creditorilor privilegiați și ipotecari de a putea urmări realizarea creanței lor. (Cas. II. — Decizia 28' din 15 Dec 1899 — *Jiul.* pag. 1-100).

3. Vânzarea unui imobil al unui falit, săvârșită de către judec-sindic, nu este o vânzare silită, ci o vânzare voluntară și deci ordonanța de adjudecare ce constată o asemenea vânzare, nu poate fi atacată de calea recursului în casație. (Cas. II.—Decizia No. 187 din 30 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 732).

4. Vânzarea imobilului unui falit ce se efectuează de judec-sindic, sub privighierea trib. pentru lichidarea falimentului, are a fi considerată nu ca o vânzare silită, ci ca o vânzare voluntară, așa că exproprierea este înlăturată, admițându-se numai vânzarea imobilelor după formele prescise pentru vânzarea bunurilor de minori.

Așa fiind, ordonanța de adjudecare, care constată vânzarea imobilului unui falit, nu poate fi supusă recursului în Casație, precum admite procedura civilă în materie de vânzare silită a unui imobil. (Cas. II. Dec. civ. Kil, din 11 Sap', 1913. *Jinlspr.* Rom. pag. MO).

Ari. 804. Vânzarea bunurilor este asemenea suspendată, dacă creditorii vor decide a se continua exploatarea în tot sau în parte a patrimoniului comercial al falitului, pentru timpul în limitele și cu condițiunile ce ei vor trebui să determine cu precizie, desemnând persoana însărcinată cu conducerea exploatării comerțului.

Această decizie nu poate fi luată decât cu o majoritate de trei părți a creditorilor în număr și în sumă.

Creditorii dizidenți și falitul pot face opozițiune la tribunal, dar aceasta nu va suspenda executarea deciziei luate de creditorii. (Com. 803; ital. 794)

Art. 805. Datoriile provenind din operațiunile judecătorului-sindic vor fi plătite din activul falimentului, cu preferință asupra datoriilor anterioare; iar dacă aceste operațiuni trag după dănssele obligațiuni cari ar trece peste activul falimentului, numai creditorii cari le-au autorizat sunt personal ținuți peste partea lor din activ, în limita însă a autorizațiunii date. Ei vor contribui în proporțiunea creanțelor lor respective. (Ital. 795).

Art. 806. În cazul prevăzut de art. 804, creditorii trebuie să fie convocați de judecătorul-sindic cel puțin odată pe an.

În aceste adunări judecătorul-sindic va da seamă de modul cum s'a continuat comerțul și de rezultatele obținute. (Com. 937 urm.; ital. 796).

Art. 807. Tribunalul va putea autoriza pe judecătorul-sindic a transige asupra tuturor contestațiunilor cari interesează masa, chiar când ar fi privitoare la drepturi imobiliare.

Când obiectul transacțiunii are o valoare nedeterminată sau mai mare de 1500 lei, transacțiunea va trebui să fie supusă la omologarea tribunalului comercial.

Omologarea nu va putea avea loc, decât după ce falitul va fi fost ascultat sau chemat în regulă. (Com. 93; civ. 1537, 1706; ital. 797).

CAPITOLUL II

Despre vânzarea mobilelor și a imobilelor falitului

SECȚIUNEA I

Despre vânzarea mobilelor

Art. 808. Tribunalul poate autoriza pe judecătorul-sindic să vândă, cu licitațiune publică, mărfurile și celelalte obiecte ale falitului, după ce mai întâi le va fi eslimat conform ari. 803.

Autorizațiunea trebuie să determine termenul vânzării, să prescrie agenții prin mijlocul cărora are să se facă vânzarea și să fixeze prețul dela care are să se înceapă licitațiunea.

Această autorizațiune poate fi acordată pentru cauză binecuvântată, biliar înainte de a fi expirat termenul indicat la art. 803, citându-se însă prealabil falitul.

Încheierea tribunalului se va publica prin «Monitorul Oficial», și orice întâmpinări se pot adresa tribunalului în termen de trei zile libere dela publicare.

Adjudecarea trebuie să fie omologată de tribunalul comercial, cel mai târziu trei zile dela efectuarea ei. (Com. 760, 936, 941; ital. 798).

Adnotații. — După dispozițiunile art. 808 din c. com., așa cum a fost modificat prin legea dela 6 Aprilie 1900, contestație asupra statului de repartiție, după lichidarea activului, se face în termen de 8 zile dela data tabloului, în toate căzurile, fără a distinge dacă obiectele vândute sunt afectate de vre-un privilegiu sau nu. (Cas. II. — Decizia No. 102 din Martie 1902. — *Bul.* pag. 434). — Vezi și jurispr. de sub No. 1, art. 803.

Art. 809. Tribunalul, după cererea judecătorului-sindic și citând pe falit, poate autoriza vânzarea cu licitație publică, în masă totală sau parțială, a bunurilor mobile rămase nevândute și a creanțelor neîncasate.

Actul de înstrăinare trebuie să fie omologat de tribunal. (Com. 808; ital. 799).

SECȚIUNEA II

Despre vânzarea imobilelor

Art. 810. Dela data sentinței declarative de faliment, nici un creditor nu va putea proceda la exproprierea silită a imobilelor; judecătorul-sindic însă, în termen de 30 zile de la cererea ce'i va face creditorul interesat, este dator să provoace vânzarea lor cu formele stabilite pentru vânzare bunurilor de minori.

Cererea de vânzare va li făcută către tribunalul civil competent îndată după expirarea termenului indicat de art. 803 (Com. 717, 808; pr. civ. 495, 682 urm.; ital. 800).

Adnotații. — Incapacitatea de care falitul este isbit, fiind creată nu în favoarea sa, ci în favoarea creditorilor, de ea contra persoanelor cu cari a contractat pentru a cere anularea actului său. (Cas. I. — Decizia 416 din 13 Oct. 1895. — *Bul.* pag. 1188).

7. Vânzarea imobilelor unui falit, ce se efectuează de sindic pentru plata creanțelor falitului, nu are caracterul unei vânzări silite, ci a unei vânzări de bună voie și prin urmare ordonanța de adjudecare, care constată o asemenea vânzare, nu poate fi supusă recursului. — (Cas. II. Decizia No. 12 din 13 Ianuarie 1904. — *Bul.* pag. 62).

3. Vânzarea imobilelor unui falit ce se efectuează de sindic, nu este considerată ca o vânzare silită, ci ca o vânzare voluntară, după cum rezultă din art. 810 c. com., care se efectuează după formele stabilite pentru vânzarea bunurilor minorilor și precum în vânzarea averii minorilor nu există drept de recurs tot asemenea și în vânzările efectuate

de sindic pentru lichidarea activului falimentului, ca și în contra diferitelor încheieri ale instanței de fond, prin care rezolvă diferite contestațiuni, relative la asemenea vânzare, nu există un asemenea drept de recurs. (Cas. II. — Decizia No. 23 din 30 Ianuarie 1907 — *Bul.* pag. 108).

4. Vânzarea imobilului unui falit, efectuată de judele sindic în scopul lichidării, fiind o vânzare voluntară, iar nu silită, ordonanța de adjudecare care constată vânzarea, nu poate fi supusă recursului în Casație. (Cas. II. — Decizia No. 97 din 17 Iunie 1909 - *Bul.* pag. 822).

— *Vezi și jurispr. de sub No. 2, art. 713; No. 1, art. 735 și No. 2, 3, 4, art. 803.*

Art. 811. Dacă urmărirea era începută înainte de a se pronunța sentința declarativă de faliment, de către un creditor având privilegiu sau ipotecă asupra imobilelor urmărite, judecătorul-sindic trebuie să intervină pentru ca procedura să poată fi îndeplinită fără întârziere.

Dispozițiunile art. 513 și 523 din procedura civilă se aplică și în cazul în care afară de imobilele supuse urmăririi, falitul mai are și alte imobile în cuprinsul jurisdicțiunii aceluiaș tribunal. (Com. 810 ; ital. 801).

Adnotații. — I^o urmărirea silite, când debitorul urmărit a căzut în faliment, sindicul trebuie să intervină la urmărire. (Cas. Secț. vac. — Decizia No. 153

din 4 Iulie 1900 — *Bul.* pagina 940).

— *Vezi și jurispr. de sub No. 2, art. 713 și No. 1, art. 735.*

CAPITOLUL III

Despre revendicațiune

Art. 812. Pot fi revendicate rimesele în cambiale sau în alte titluri de credit neplătite încă, și pe cari falitul le posedă în natură în ziua sentinței declarative de faliment, dacă aceste rimese au fost făcute de proprietarul lor cu simplul mandat de a face să se încaseze valoarea lor și de a o păstra în comptul său, sau dacii ele au fost destinate de proprietarul lor pentru plăți anume determinate. (Com. 280, 817, 818 ; ital. 802).

Adnotații. — Din moment ce toți creditorii ce și-au verificat creanțele la masa falimentului au fost integral achitați, nu mai există nici o rațiune de a se continua mai departe operațiile falimentului, de oarece codul comercial autoriză închiderea procedurii falimentului, chiar și atunci când creditorii verificați au primit numai o cotă determinată prin statul de repartiție al prețului ieșit din vânzarea averii falitului, deci cu atât

mai mult cuvânt când creditorii au fost integral plătiți, urmează a se închide falimentul. Prin urmare, săvârșește un exces de putere Trib. când judecă că starea de faliment nu a încetat și respinge cererea falitului de a i se da în primire activul falimentelor, deși constată că el a achitat integral pe toți creditorii verificați. (Cas. III. — Decizia No. 352 din 3 Oct. 1911. — *Bul.* pag. 1308).

Art* 813. Pot asemenea să fie revendicate, dacă se posedă în natură, în tot sau în parte, de către falit, în ziua sentinței declarative de faliment, mărfurile cari i-au fost predate cu titlul de depozit spre a fi vândute în comptul proprietarului, cu rezerva, însă, a dispozițiilor din acest codice relativ la revendicațiunea titlurilor la purtător pierdute sau furate și ale art. 1909 din codicele civil.

Poate asemenea să fie revendicat prețul sau parte din preț al acelorași mărfuri care nu fusese plătit în bani sau altfel, nici trecut în compt curent între falit și cumpărător. (Com. 58, 357, 370 § 1, 387; ital. 803).

Adnotații. I^o — Legea și statutele creditului funciar urban, prevăzând că creanțele și prin urmare și ipotecile ce garantează acele creanțe, sunt indivizibile, urmează de aci că formalitățile de urmărire făcute în persoana unuia din codebitorii coproprietari ai imobilului ipotecat sunt considerate ca bine făcute în contra tuturor coproprietarilor. Așa dar, dacă unul din codebitorii creditului urban a căzut în faliment, urmărirea făcută pentru întreg imobilul ipotecat în persoana numai a celui alt coproprietar, este

valabilă și opozabilă și falitului, deși actele de urmărire n-au fost îndreptate și în persoana sindicului acestuia. (Cas. II. — Decizia 38 din 16 Martie 1893 — *Bul.* pag. 289).

2. Ordonanța de adjudecațiunea unui imobil al falitului, efectuată după cererea sindicului, pentru lichidarea activului, nu este susceptibilă de recurs în casație. (Cas. II. — Decizia 175 din 25 Oct. 1893 - *Bul.* pag. 925).

— *Vezi și jurispr. de sub. No. 2, art. 712.*

Art. 814. Mărfurile expediate falitului, al căror preț el nu l-a plătit încă, pot fi revendicate dacă, în ziua declarării falimentului, nu ajunseseră încă în magazinele sale, sau nu fusese primite la dispoziția lui în magazinele publice sau în alt loc de depozit sau de pază, sau chiar în magazinele sau locurile de depozit ori de pază ale comisionarului însărcinat să le vândă pentru comptul lui.

Revendicațiunea nu este admisă, dacă mărfurile, înainte de

sosirea lor, fuseseră vândute fără fraudă prin girarea facturei, a poliței de încărcare sau a scrisorii de cărat, când acestea sunt la ordine, sau prin remiterea acelor titluri când sunt la purtător.

Acela care revendică trebuie să despăgubească masa de sumele plătite în comptul lui și de toate anticipațiunile făcute pentru navlu sau port, pentru comision, pentru asigurări sau alte spese și să plătească sumele ce ar fi datorite pentru aceleași cauze. (Com. 387, 414, 434, 565, 815 urm.; ital. 804).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 712.**

Art. 815. Vânzătorul poate să rețină mărfurile vândute cari n'au fost predate falitului, sau cari nu i-au fost expediate lui sau unei alte persoane pentru comptul său. (Com. 814, 816; civ. 1323; ital. 805).

Art. 816. In cazurile prevăzute de cele două articole precedente, judecătorul-sindic, cu autorizarea tribunalului, va putea cere predarea mărfurilor, plătind vânzătorului prețul convenit. (Com. 782, 814, 815; ital. 806).

Art. 817. Cererile de revendicare trebuie să fie propuse înaintea judecătorului-sindic.

Judecătorul-sindic este dator ca, în 48 ore, să comunice falitului și creditorilor copie de pe acțiune, arătându-le și termenul de înfățișare.

Comunicarea se va face conform art. 937 din codul comercial.

Fie-care din creditorii și chiar falitul sunt admiși să contesteze cererile de revendicare.

Dacă nu există contestațiune sau dacă contestațiunea, după valoarea lucrului revendicat, este de competența judecătorului de ocol, revendicarea este admisă sau respinsă printr'o ordonanță a judecătorului-sindic, supusă apelului la tribunal în termen de trei zile libere dela pronunțare. In caz contrariu, judecătorul trimite judecarea afacerii înaintea tribunalului de comerț. (Com. 772, 812 urm., 891, 941; ital. 807).

Adnotații. — Din termenii în care este redactat art. 817 din c. com., și din spiritul în care este conceput, reiese că acțiunea în revendicare ce are de obiect scoaterea unor mărfuri din masa falimentului, este de natură grațioasă și ca atare, de competența judecătorului sindic, ori care ar fi valoarea mărfurilor revendicate de terțiu. O asemenea acțiune nu devine contencioasă, decât din momentul în care acei interesați în masa falimentului in-

tervin înaintea judecătorului-sindic spre a contesta temeinicia ei, și în asemenea caz, competența judecătorului-sindic în-cetează de a mai fi generală, ci este res-transă în marginile competenței judecătorului de ocol, adică până la valoarea de 1500 lei. (Cas III.— Decizia No. 185 din 10 Septembrie 1907—*Bul. pag. 1388*). — **Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 772.**

Art. 818. Cererile de revendicațiune în natură suspendă vânzarea lucrurilor revendicate, dar nu pot anula vânzările deja efectuate.

Cererile de revendicarea prețului nu au efect asupra sumelor deja distribuite înaintea lor. (Com. 803, 812 urm., 824; ital. 808).

TITLUL V

Despre repartițiunea între creditorii și despre închiderea falimentului

Art. 819. Sumele de bani aparținând falimentului, scăzând cheltuelile de justiție și de administrațiune și ajutoarele acordate falitului și familiei sale, trebuie, înainte de toate, să se întrebuițeze cu autorizarea tribunalului, la plata creditorilor cu gaj sau alt privilegiu, și restul va fi distribuit între toți creditorii în proporțiune cu creanțele lor verificate.

In acest scop, judecătorul-sindic trebuie să prezinte, în fiecare lună, tribunalului un stat de situațiune al falimentului și al banilor disponibili, pentru a fi repartizați. Tribunalul va ordona, de va fi loc, o repartițiune, fixând suma de distribuit, și va îngriji ca toți creditorii să fie avizați despre aceasta. (Com. 762 urm., 782 urm.; ital. 809).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, art. 735; No. 1, 2, 3, art. 739. No. 1, art. 768, art. 808 și 810.**

Art. 820. Statul de repartițiune va fi format de judecătorul-sindic și va deveni executoriu prin ordonanța tribunalului.

Pentru repartizarea banilor aliați în depozit, judecătorul-sindic va remite fie-căruia din creditorii mandatul de plată după statul de repartițiune.

Plățile se efectuează deadreptul de către casă. (Com. 778, 819; ital. 810).

Art. 821.—Nu se va procedea la nici o reparațiune decât rezervându-se porțiunea corespunzătoare conform bilanțului la creanțele pentru cari termenul verificărei a fost prorogai, dacii

aceste creanțe n'au fost încă admise la pasivul falimentului în momentul repartiziunii.

Dacă aceste creanțe n'au fost trecute în bilanț pentru o sumă determinată, sau dacă creditorul pretinde o sumă mai mare decât cea trecută în bilanț, judecătorul-sindic va determina suma de rezervat, cu apel la tribunal. Ordonanța judecătorului-sindic este provizoriu executorie. (Com. 703, 755 urm., 769, 779, 819, 822, 941; ital. 811).

Art. 822. Porțiunea rezervată rămâne în depozit până la împlinirea termenelor prorogate după dispozițiunile art. 769. Dacă creditorii pentru cari termenele au fost prorogate nu au făcut să li se verifice creanțele, conform dispozițiilor precedente, porțiunea rezervată se va împărți între creditorii admiși la pasiv.

Aceeaș rezervă are loc și pentru creanțele în privința admitterii cărora nu s'a fost statuat definitiv.

Dacă sumele rezervate produc interese, acestea se cuvin creditorilor pentru cari s'au rezervat.

În toate cazurile, depozitul este în rizicul și pe cheltuiala lor. (Com. 718, 776, 821; ital. 812),

Art. 823. Nici un mandat de plată nu se va emite de judecătorul-sindic, decât numai după prezentarea titlului constitutiv al creanței.

Judecătorul-sindic va menționa pe titlu mandatul de plată.

Dacă nu există titlu scris, sau dacă nu este posibil a'l prezintă, tribunalul va putea autoriza plata asupra prezentării extractului de pe procesul-verbal de verificarea creanțelor.

Creditorul va da chitanță pe marginea statului de repartiziune. (Com. 820; ital. 813).

Art. 824. Creditorii cari vor fi declarat tardiv creanțele lor, conform dispozițiilor art. 773, nu vor putea reclama în contra repartiziunilor activului deja făcute, nici să se opună la cele deja ordonate de judecătorul-sindic; dar vor concura numai la repartiziunile următoare în proporțiune cu creanța lor, și când vor fi fost admiși provizoriu la pasiv în proporțiune cu suma determinată de tribunal. Dacă însă ei justifică că au fost în imposibilitate de a face declarațiunea creanței lor în termenele stabilite, ei vor putea fi admiși a prelua, asupra activului nedistribuit încă, și dividendele ce li s'ar fi convenit în distribuțiunile anterioare.

În caz de opozițiune tardivă în contra admiterei unei creanțe, tribunalul poate ordona ca sumele convenite pentru această creanță în repartiziunile următoare, sau pentru partea contestată a acestei creanțe, să fie ținute în rezervă; și dacă, în virtutea acelei opozițiuni, creanța va fi în tot sau în parte declarată neexistentă, chiar sumele pe nedrept primite în repartiziunile precedente vor trebui să fie restituite la masă. (Com. 992; ital. 814).

Art. 825. După terminarea repartiziunii sumelor provenite din averea mobilă și imobilă a falitului, procedura falimentului va fi închisă; însă fiecare creditor își păstrează dreptul la plata restului creanței sale.

Cu toate acestea, procedura falimentului se va redeschide când debitorul va face o asemenea cerere, oferind creditorilor săi de a le plăti cel puțin încă o zecime din creanțele lor și dând cauțiune pentru cheltueli. În acest caz tribunalul va rechema la însărcinarea sa pe judecătorul-sindic, sau îl va numi din nou, și va lua toate măsurile prevăzute în dispozițiunile precedente în privința conservațiunii și a administrațiunii patrimoniului existent, cum și în privința licitaciunii lui, și în privința pasivului care ar ii survenit.

Nu se va procede la nici o repartiziune decât numai după expirarea, în privința noilor creditori, a termenelor stabilite conform dispozițiilor art. 708. (Com. 832 urm., 864; civ. 1675 urm., 1718; ital. 815).

Adnotații. — Vezi **jurispr. de sub art. 812.**

Art. 826. Falitul care va plăti integral în capete, interese și cheltueli, toate creanțele admise la masa falimentului, va putea obține reabilitarea sa. (Com. 715, 827 urm., 943; ital. 816).

Adnotații. — Vezi **jurispr. de sub art. 812.**

Art. 827. Cererea de reabilitare se va adresa către tribunalul care a pronunțat sentința de declararea falimentului. Președintele tribunalului, primind această cerere, va ordona ca o copie identică să stea afișată, în timp de două luni, pe ușa tribunalului, la bursă și la Camera de comerț, publicându-se de două ori, la interval de câte o lună, și în „Monitorul Oficial». (Com. 826, 832 urm.)

Adnotații. — Vezi **jurispr. de sub No. 1, 2, art. 783.**

Art. 828. Creditorul care nu va li primit pe deplin plulu ca-

pitalului său cu procente și cheltueli, cum și orice parte interesată, va putea, în curgerea timpului în care copia va sta alisată, să se opună la reabilitare, printr'o petițiune depusă la grefa tribunalului, însoțită de actele pe cari se întemeiază.

Oponentele nu poate figura ca parte în proces. (Com. 826, 827, 829 urm.).

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, și 3, art. 703.**

Art. 829. Tribunalul, la ziua ficsată pentru cercetarea acestei cereri, va examina, la prima linie, dacă formalitățile mai sus arătate au fost îndeplinite; apoi, ascultând pe falit și examinând actele pe cari se întemeiază cererea, întâmpinarea oponentului, dacă opoziție s'a făcut, și actele depuse, va putea încuviința cererea. Sentința care a respins reabilitarea va putea fi atacată, pe calea apelului, numai de către falit, în termen de 15 zile dela pronunțare. Dacă cererea de reabilitare a fost respinsă, falitul nu va putea introduce din nou altă cerere decât după un an dela data sentinței. (Com. 826 urm., 830, 831).

Adnotații. I. — Un debitor concordator care n'a făcut nici o obiecțiune contra pretențiunii susținută împotriva lui, pe cale de judecată posterioară concordatului, de către unul din creditorii săi concordatori pentru plata întreagă a creanței sale, este presupus că vroește și consimte de a achita integral acea creanță, iar nu de a plăti numai suma redusă după concordat, așa că hotărârea definitivă obținută de acel creditor, pentru plata integrală a creanței, constituie pentru dânsul un titlu deosebit de creanță, nesupus efectelor concordatului, întru cât prin el nu se ating drepturile celorlalți concordatari. Prin urmare o atare hotărâre rămasă definitivă, nu poate fi reformată, pe cale de contestațiune din

partea debitorului, reducându-se condamnățiunea sa la cota concordatară, întru cât dânsul n'a ridicat nici o obiecțiune cu ocaziunea judecatei deja urmată, iar de altă parte, ceilalți creditori concordatari, n'au făcut nici o contestațiune contra plăței integrală a acelei creanțe. (Cas. II.— Dec. 193 din 15 Noembrie 1893.— *Bul. pag. 1047*).

2» Acțiunea publică pentru delictul de bancrută simplă imputată unui falit, rămâne stinsă în caz când dânsul și-a plătit integral toate datoriile sale. (Cas. II.—Decizia No. 572 din 7 Dec. 1894.— *Bul. pag. 1272*).

— **Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și 3, art. 703 și art. 706.**

Art. 830. Falitul va putea fi reabilitat, după moartea sa, după cererea moștenitorilor. (Com. 826 urm.)

Adnotații. — **Vezi jurispr. de sub No. 3, art. 703 și No. 1, art. 712.**

Art. 831. Bancrutarii frauduloși și cei condamnați pentru fals, furt, abuz de încredere, excrocherie și delapidare de bani publici, nu pot obține reabilitarea.

Cererea de reabilitare este inadmisibilă până la închiderea acțiunii penale.

Bancrutarii simpli nu pot fi reabilitați, de cât după ce au făcut pedeapsa la care au fost condamnați. (Com. 826 urm.; ital 816).

Adnotații. — **I. Reabilitarea unui falit nu poate fi admisă înaintea închiderei acțiunii publice și bancrutarii simpli nu o pot obține decât după ce-și vor fi făcut pedeapsa.** (Cas. II.— Decizia 744 din 5 Septembrie 1900.— *Bul. pag. 1042*).

2. In delictul de bancrută, dacă se constată că falitul bancrutar a încheiat concordat, rolul sindicului fiind încetat, fiecare creditor poate figura în instanță ca parte civilă. (Cas. II.— Decizia 744 din 5 Sept. 1900.— *Bul. pag. 1042*).

3. Dacă pentru faptul neținerii registrelor în regulă, codul comercial prevede că judecătorii fondului pot acorda circumstanțe atenuante falitului condamnat pentru bancrută simplă, nu este tot astfel și pentru cazul când se dovedește că comerciantul, căzut în stare de faliment,

nu a făcut inventariul anual, care în deosebi constituie prin sine însuși delictul de bancrută simplă, pentru care caz legiuitorul nu a mai acordat judecătorilor facultatea de a admite circumstanțe atenuante. (Cas. II.— Decizia No. 487 din 16 Mai 1901.— *Bul. pag. 897*).

4. Faptul pentru un comerciant căzut în stare de faliment, de a nu fi făcut și prezentat inventariul anual, constituie delictul de bancrută simplă și după art. 831 din c. com., astfel cum a fost modificat în anul 1900, în asemenea caz nu s'a lăsat judecătorilor facultatea de a acorda circumstanțe ușurătoare. (Cas. II.— Dec. 489 din 22 Mai 1901.— *Bul. pag. 906*). — **Vezi și jurispr. de sub art. 703 No. 1, 2 și 3.**

TITLUL VI

DESPRE ÎNCETAREA ȘI SUSPENDAREA FALIMENTULUI

CAPITOLUL I

Despre neajungerea activului

Art. 832. Dacă operațiunile falimentului nu vor putea continua în mod util din cauza insuficienței activului, tribunalul ascultând pe judecătorul-sindic și pe falit, va putea declara chiar din oficiu, încetarea acelor operațiuni.

Această declarațiune va reintegra pe creditorii în exercițiul drepturilor lor asupra bunurilor falitului, menținându-se în privința acestuia efectele declarațiunii de faliment. (Com. 936; ital. 817).

Art. 833. Falitul și orice interesat va putea oricând cere tribunalului revocarea sentinței prin care s'a declarat încetarea operațiunilor falimentului, plătind cheltuelile judecatei arătate în articolul precedent și dând cauțiune pentru cheltuelile ulterioare.

Dacă revocațiunea este admisă, se va procede conform primul aliniat al art. 825. (Com. 832; ital. 818).

CAPITOLUL II

Despre moratoriu

Art. 834. Dacă sentința declarativă de faliment a fost pronunțată după cererea creditorilor sau din oficiu, falitul, justificând cu probe valabile că încetarea plăților a fost consecința unor evenimente extraordinare și neprevăzute, sau în alt mod scuzabile, și stabilind cu documente sau cu dare de garanții îndeștătoare că activul patrimoniului său covârșește pasivul, va putea să ceară tribunalului, în cele trei zile ce urmează după publicarea acelei sentințe, ca să se suspende executarea ei.

Cererea nu va putea fi primită dacă falitul nu a prezentat sau nu prezintă, împreună cu dânsa, registrele sale de comerț regulat ținute, bilanțul său comercial și o listă nominativă de toți creditorii săi, cu arătarea domiciliului și a sumelor creanțelor lor. (Com. 22 urm., 703 urm., 844; ital. 819).

Adnotații. — Nici un text de lege nu obligă pe trib. ca să aștepte o cerere din partea creditorilor pentru a declara în stare de faliment pe un comerciant; el poate lua chiar din oficiu inițiativa declarării unui faliment și aceasta chiar atunci când a acordat unul din cele două moratorii, deoarece aceste moratorii, fiind niște măsuri de favoare, pot fi revocate oricând comerciantul favorizat a dat probe că nu-și poate îndeplini angajamentele sub cari i s'a acordat moratoriul. (Cas. III.— Dec. No. 232 din 31 Oct. 1906.— Bul. pag. 1740).

Art. 835. Președintele, verificând prezentarea registrelor, a bilanțului și a listei creditorilor, va ordona convocarea acestora înaintea judecătorului-sindic pentru a discuta cererea de moratoriu și va fixa la trebuință o zi, care să nu fie posterioară zilei primei adunări ordonată prin sentința declarativă de faliment.

Această ordonanță se va notifica imediat judecătorului-sindic și tuturor creditorilor prin îngrijirea falitului.

Această ordonanță nu va împedica îndeplinirea actelor decurgând din declarațiunea de faliment în privința persoanei și bunurilor falitului. (Com. 708, 834, 836, 943; ital. 820).

Art. 836. Procesul-verbal al adunării trebuie să arate numele și pronumele creditorilor cari au compărut și declarațiunile

fie-căruia dintr'înșii și a judecătorului-sindic, în privința veracității și ființei fie-cărei creanțe, a cererei de moratoriu și a duratei lui.

Va trebui asemenea să arate propunerile măsurilor conservatorii necesare, modurile de lichidațiune prin bună înțelegere, și persoanele cărora se poate încredința administrațiunea sau supravegherea patrimoniului falitului în timpul moratoriului. (Com. 835, 938 urm.; ital. 821).

Adnotații. — I. Actele făcute de falit în urma omologării concordatului și mai înainte de anularea sau rezilierea lui, vor putea fi anulate numai atunci când vor fi fost făcute în fraudă drepturilor creditorilor. (Cas. I.—Dec. No. 498 din 1 Oct. 1910.— Bul. pag. 1307).

2. Rezilierea unui concordat nu poate produce decât efectele și consecințele prevăzute de legea sub imperiul căreia s'a încheiat. Astfel, după vechile dispozițiuni ale acestui art., rezilierea cerută

individual de unul din creditori, nu avea de efect decât anularea concordatului față de toți creditorii și redeschiderea falimentului ca sub actualul cod comercial; singura consecință a reziliării concordatului în acest caz era numai de a face ca creditorul, în favoarea căruia se reziliase concordatul, să reintre în întregimea drepturilor sale de mai înainte, față cu falitul. (Cas. I.— Dec. No. 498 din 1 Oct. 1910.— Bul. pag. 1306).

*

Art. 837. La cea d'întâi-audiență care va urma după ziua adunării sus zise, tribunalul va statua contradictoriu cu falitul, cu judecătorul-sindic și cu creditorii intervenienți asupra cererei de suspensiune, ținând mai cu seamă compt de dorința exprimată de majoritatea creditorilor.

Dacă tribunalul găsește această cerere admisibilă, el ia următoarele măsuri:

1) Fixează termenul moratoriului, fără ca acest termen să poată trece peste 6 luni ;

2) Ordonă debitorului ca înăuntrul aceluiaș termen să producă dovadă cum că a plătit toate datoriile sale ajunse la scadență, sau că a obținut de ia creditorii amânarea plății ;

3) Prescrie măsurile conservatorii și precauțiunile ce va crede necesare pentru a asigura integritatea patrimoniului debitorului ;

4) Numește o comisiune de creditori însărcinată de a supraveghia administrațiunea și lichidarea patrimoniului căzut în faliment.

Suspendarea procedurii comerciale a falimentului nu împedice cursul urmăririi penale. (Com. 714, 845, 881 urm., 943 ; ital. 822).

Ari. 838. Debitorul, care a obținut moratoriul are dreptul să procedeze la lichidațiunea voluntară a activului falimentului sau și la stingerea pasivului, cu concursul comisiunei creditorilor sus numită și sub direcțiunea judecătorului-sindic.

Regulile speciale ale lichidațiunei și autorizațiunile de a vinde, de a constitui ipotece sau gajuri, de a lua bani împrumut, de a transige, de a incasa bani sau a face plăți, sau de a face alte acte strict necesare în scopul lichidării, trebuie să fie prescrise de tribunal prin sentința care acordă moratoriul sau prin alte sentințe ulterioare, ascultându-se și comisiunea lichidatoare. (Com. 834 urm.; ital. 823).

Art. 839. În timpul moratoriului, nici un act de urmărire nu se va putea întreprinde sau continua contra debitorului, și nici o acțiune nu se va putea intenta sau continua contra lui, dacă nu rezultă din fapte posterioare acordării moratoriului.

Moratoriul nu are efect în privința creanțelor Statului provenind din contribuțiuni, nici în privința drepturilor creditorilor având ipotecă, gaj sau alt privilegiu. (Com. 834 urm.; ital. 824).

Art. 840. Dacă în timpul moratoriului intervine o înțelegere de bună voe cu toți creditorii, relațiunile ulterioare dintre aceștia și debitor se regulează conform acelei convențiuni.

Învoiala se poate de asemenea stipula în mod valabil numai cu majoritatea creditorilor, care ar reprezintă cel puțin trei părți din pasiv, cu condițiune numai ca creditorii, cari au consimțit să ia asupra-le, împreună cu debitorul, consecințele oricărui litigiu cu creditorii disidenți și, la trebuință, obligațiunea plăței integrale, a creanțelor lor.

În ambele aceste cazuri, dacă declarațiunea de faliment intervenise deja, învoiala trebuie să fie omologată de tribunal și produce efectele concordatului întru cât privește închiderea falimentului. (Com. 834 urm., ital. 825).

Art. 841. Dacă cererea de moratoriu nu este admisă, tribunalul, dacă este necesar, fixează prin aceeași sentință, noi termene pentru verificarea creanțelor.

Dacă după acordarea moratoriului se descoperă, în timpul duratei sale, datorii nedeclarate de falit, sau neexistența unora din creanțele declarate, sau dacă acesta nu îndeplinește obligațiunile cari i-au fost impuse în privința administrațiunii și lichidării patrimoniului său, sau dacă s'a făcut culpabil de fapte de

doi, ori rea credință, sau dacă activul său nu mai oferă speranța plăței integrale a datoriilor sale, tribunalul va putea revoca chiar din oficiu moratoriul și prescrie măsurile necesare pentru continuarea procedurii falimentului. (Com. 708, 834 urm., 862, 943; ital. 826).

Adnotații.—I. Consecințele juridice ce isvorăsc pentru comerciantul falit din neexecutarea obligațiunilor sub cari i s'a acordat moratoriul, nu sunt întru nimic incompatibile cu urmările ce decurg din situațiunea ce și-a creat comerciantul prin încetarea de plăți și dobândirea unui moratoriu, când în asemenea caz dânsul nu și-a îndeplinit obligațiunile impuse.

Astfel, un asemenea comerciant poate fi declarat în stare de faliment dacă trib. constată că este în încetare de plăți afirmată chiar de dânsul, cu ocazia solicitării moratoriului. (Cas. 111.—Decizia No. 232 din 31 Oct. 1906. — *Bul.* pag. 1740).

2. Invoiele între falit și creditorii săi nu pot face să înceteze starea de faliment, decât în cazurile și în condițiunile cerute de lege.

Astfel, un comerciant căruia i s'a acordat un moratoriu, înainte de faliment, nu poate preveni falimentul decât îndeplinind obligațiunile impuse prin moratoriul său, obținând un nou moratoriu în urma unui vot favorabil al majorității creditorilor, reprezentând cel puțin jumătate din pasiv și aceasta înainte de expirarea termenului din primul moratoriu. (Cas. 111.—Decizia No. 232 din 31 Oct. 1905. — *Bul.* pag. 1740).

Art. 842. Chiar înaintea declarațiunei de faliment, comerciantul va putea cere un moratoriu, numai să fie în stare a justifica concursul condițiunilor prescrise de art. 834, depunând la grefa tribunalului documentele acolo arătate și suma necesară pentru cheltueli.

Dacă justificările prezentate se găsesc suficiente, tribunalul, ascultând pe reclamant în camera de consiliu, va putea ordona convocarea creditorilor în cel mai scurt termen posibil, fără a trece peste 15 zile, și prescrie măsurile provizorii ce le va crede necesare, însărcinând pe un judecător cu direcțiunea executărei.

Sentința va fi notificată procurorului tribunalului în scopul indicat la art. 712.

Acest moratoriu se regulează prin dispozițiunile acestui capitol, cari nu ar fi incompatibile cu dânsul.

Dacă tribunalul găsește că cererea nu este justificată, sau dacă se ivește unul din cazurile prevăzute în articolul precedent, se pășește fără întârziere la declararea de faliment. (Com. 834 urm., 879, 943; ital. 827).

Adnotații.—I. Odată ce tribunalul a acordat moratoriul, nu este trebuință, după expirarea termenului acordat, să se con-

state printr'o hotărîre judecătorească încetarea moratoriului și dacă a intervenit o asemenea hotărîre ce nu era necesară,

recursul contra ei este neadmisibil. (Cas. li.— Dec. No. 177 din 13 Iunie 1901.— *Jiul.* pag. 1034).

2. Moratoriul acordat unui comerciant în stare de încetare de plăți, înainte de a fi declarat în stare de faliment, este supus la toate condițiunile acordate unui comerciant după declararea lui în faliment, afară de acelea ce ar fi incompatibile cu situațiunea juridică a unui comerciant ce încă nu este recunoscut falit, (Cas. III.— Decizia No. 232 din 31 Oct. 1906.— *Bul.* pag. 1739).

3. Dacă legiuitorul n'a prevăzut în mod expres în acest art. dreptul de apel, aceasta este din cauză că n'a găsit necesar să o facă, de oarece hotărîrea asupra moratoriului fiind premergătoare declarării de faliment, apelul în contra celor

Art. 843. Ori de câte ori s'a acordat un moratoriu, dacă în cursul duratei lui se dovedește a se fi plătit creditorilor anteriori o parte considerabilă din creanțele lor, sau dacă mijloacele împrejurări speciale, tribunalul va putea, intervenind un vot favorabil al majorității creditorilor, cari ar reprezintă cel puțin jumătate din restul pasivului, să acorde un al doilea moratoriu pentru un termen care asemenea nu va trece peste șase luni. (Com. 834 urm., 943; ital. 828).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No 1, 2. art. 783.

Art. 844. Documentele și celelalte mijloace de probațiune, având de scop a lumina judecata tribunalului asupra cererii de moratoriu, pot să fie prezintate fără a fi necesar de a le învesti cu formalitățile prescrise de legi pentru timbru și înregistrare. (Com. 824 urm.; ital. 829).

CAPITOLUL III

Despre concordat

Art. 845. În orice stare a procedurii falimentului se poate încheia concordat între falit și creditorii săi, oricare ar fi cota concordatară, dacă toți consimt la aceasta.

În concordat se poate conveni încetarea sau suspendarea procesului comercial al falimentului, dar nu se poate împiedica continuarea instrucțiunii penale.

hotărîte de trib. asupra cererii de moratoriu se găsea virtual coprins în apelul în contra hotărîrei declarative de faliment, această hotărîre fiind consecința legală a respingerii cererii de moratoriu, împrejurarea că trib., în loc să întrunească cercetarea și judecarea cererii de moratoriu a comerciantului cu cererea în deci. în stare de faliment făcută de creditorii lui, și să dea o singură hotărîre, a judecat și s'a pronunțat separat asupra acelor cereri, dând două hotărîri, această împrejurare nu schimbă întru nimic natura juridică a cesiunii. (Cas. secțiuni unite. — Decizia 9 din 17 Oct. 1913. — *Jurispr. Rom.*, pag. 586).

— Vezi și jurispr. de sub art. 834 și No. 1, 2, art. 841.

Concordatul va fi supus omologării tribunalului. (Com. 714, 846; ital. 830).

Adnotații.— I. Prohibițiunea prevăzută de art. 853, alin. III din cod. com., pentru omologarea concordatului, se aplică numai la concordatul judiciar, care se încheie cu majoritatea în număr a creditorilor prezenți sau cu majoritatea celor trei pătrimi a sumei totale a creanțelor, iar nu și concordatului amical și benevol, consimțit de majoritatea creditorilor, a cărui omologare nu poate fi refuzată (Cas. II. — Decizia 58 din 20 Martie 1900. — *Bul.* pag. 443).

2. Nu se pot înlătură de la votarea de unanimitate, unii creditori, pe motiv că ei ar fi contestați, cât timp contestațiunea este încă pendinte și ei nu au fost în mod definitiv înlăturați dela massa fall-

mentului, prin o hotărîre judecătorească definitivă. (Cas. III.—Decizia No. 52 din 2 Febr 1911.— *Bul.* pag. 228).

3. Nu se poate admite dreptul de apel contra sentinței tribunalului, dată cu ocazia omologării unui concordat amical sau de unanimitate, întru cât art. 845 din cod. com., singurul text din materia falimentelor, care se ocupă de concordatul amical, arată numai că concordatul de unanimitate va fi supus omologării trib. fără să prevadă anume dreptul de apel. (Cas. III. — Decizia No. 52 din 2 Febr. 1911.— *Bul.* pag. 229).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2, art 783.

Art. 846. Dacă nu s'a obținut un concordat prin consimțământul tuturor creditorilor, judecătorul-sindic este dator ca, în termen de trei zile dela verificarea creanțelor, să convoace pe creditori pentru a fi consultați asupra încheierii unui concordat.

Falitul sau un număr de creditori, reprezentând cel puțin a patra parte din pasivul falimentului, pot cere, în acelaș termen, o convocare a creditorilor pentru a li se propune un concordat.

Ordonanța de convocare trebuie să fie notificată creditorilor și falitului.

Propunerea concordatului nu suspendă actele întreprinse pentru lichidarea falimentului, cu rezerva dispozițiilor primului aliniat din art. 803. (Com. 845, 847 urm., 853, 937; ital. 831).

Adnotații. — Judecătorii sunt suverani ciale rezultând chiar din cambii.— (Cas. a primi sau nu dovada cu martori și prin II.—Decizia 20 din 3 Febr. 1893.— *Bul.* urmare a se seivi și de presumpțiuni pag. 174). pentru constatarea obligațiunilor comer-

Art. 847. În adunarea pentru concordat falitul trebuie să se prezinte în persoană, dar poate să fie autorizat, pentru juste motive, de către judecătorul-sindic, să se reprezinte printr'altă persoană.

Judecătorul-sindic (frel)ie să prezinte adunării o relațiune scrisă în privința stărei falimentului, a îndeplinirii formalităților, a operațiunilor ce au avut loc și a măsurilor ce crede necesare a înlesni acea încheiere. Relațiunea trebuie să fie subscrisă de judecătorul-sindic.

Procesul-verbal al adunării va menționa tot ce s'a deliberat și decis într'ânsa. (Com. 716, 740, 845 urm., 848 urm., 931 ; ital. 832).

Adnotații. — I. Când un creditor cu creanțe chirografare și ipotecare în același timp, s'a prezentat la votarea concordatului debitorului său, declarat în stare de faliment cu întreaga sumă ce avea a lua, atât chirografară cât și ipotecară, fără a-și face vre-o rezervă în ce privește creanța ipotecară, așa că la facerea acelu concordat s'a calculat majoritatea creanțelor după suma întreagă, în acest caz dânsul nu mai poate urmări deosebit creanța ipotecară prin punerea în vânzare a imobilului urmărit. (Cas. I— Decizia 276 din 29 Mai 1895.— *Bul.* pag. 761).

2. După dispozițiunile art. 828 din c. com. din 1887, procedura falimentului se

Art. 848. Concordatul nu se poate face de cât cu primirea majorității tuturor creditorilor ale căror creanțe au fost verificate sau admise provizoriu, cu condițiune ca creditorii aderenți să reprezinte cele trei părți din totalitatea acelor creanțe ; altfel concordatul e nul.

Variațiunile în numărul creditorilor și în suma creanțelor, derivând din sentința arătată în art. 775, nu au influență asupra validității concordatului încheiat cu majoritatea sus zisă. (Com. 776 urm., 840, 846 urm., 853, 938; ital. 833).

Adnotații. — Vezi j. jurispr. de sub No. 7, art. 772.

Art. 849. Soția falitului nu poate lua parte la votarea concordatului cu creanța sa dotală. (Com. 848).

Adnotații. — Creditorii interesați pot, cu toate că creanțele falimentului au fost verificate și admise, ca pe cale de opozițiune la omologarea concordatului, sau de apel contra sentinței de omologare, să ceară a se înlătura creanțele admise prin

putea redeschide când debitorul făcea o asemenea cerere, oferind a plăti creditorilor săi încă o zecime cel puțin din creanțele lor.

Odată falimentul redeschis, falitul poate încheia concordat cu creditorii săi, și tribunalul este obligat să omologe concordatul votat, după cererea părții celei mai diligente, conform dispozițiunilor art. 849 c. com. din 1887, care este imperativ și nu lasă tribunalului facultatea să discute condițiunile legale cerute pentru votarea concordatului, a cărui omologare se cere și să respingă o asemenea cerere. (Cas. II.—Deciz. No. 83 din 20 Martie 1901. *Bul.* pag. 580).

fraudă, fără să fie siliți a face pentru aceasta o acțiune principală. (Cas. II — Decizia No. 276 din 20 Decembrie 1895. *Bul.* pag. 1498).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2, 3 art. 703, art. 706 și No. 2, art. 847.

Art. 850. Pentru formarea majoritate! cerută pentru validitatea concordatului nu se ține socoteală de creanțele cu ipotecă, gaj sau alt privilegiu, dacă creditorii nu renunță la ipoteca sau privilegiul lor, nici de creanța dotală.

Renunțarea poate asemenea să se refere la o parte din creanță și la accesorii, numai ca suma, în capital și accesorii pentru care ea are loc, să fie determinată, și ca această sumă să nu fie inferioară la a treia parte din creanța întreagă.

Votul dat, fără nici o declarațiune de renunțare limitată, implică de drept renunțarea la ipotecă sau la privilegiu pentru întreaga creanță.

Efectele renunțării încetează de drept, dacă concordatul nu are loc sau se anulează în urmă.

Deciziunile celorlalți creditori nu pot vătăma drepturile creditorilor ipotecari sau privilegiați. (Com. 781, 848, 849; ital. 834).

Art. 851. Concordatul trebuie să fie subscris în aceeaș adunare în care a fost consimțit.

Dacă concordatul s'a primit numai de majoritatea în număr a creditorilor prezenți sau de majoritatea celor trei părți a sumei totale a creanțelor, judecătorul-sindic poate, dacă creditorii aderenți nu'și retrag consimțământul, să amâne deliberațiunea la altă adunare, sau să fixeze un termen pentru culegerea și altor adeziuni.

În caz de vre-o schimbare în condițiunile concordatului, adeziunile date în prima adunare rămân fără efect.

Creditorii au dreptul să ia notițe în cancelarie de pe procesele-verbale ale adunării.

Judecătorul-sindic nu poate acorda de cât o singură convocare pentru concordat, nici poate acorda de cât o singură amânare pentru deliberațiune de noi adeziuni. (Com. 850; ital. 835).

Art. 852. Concordatul va trebui să fie supus omologării tribunalului.

Tribunalul, examinând circumstanțele falimentului, condițiunile concordatului și dacă condițiunile cerute de lege au fost îndeplinite, va putea încuviința omologarea. (Com. 846, 853, 943 urm.; ital. 836).

Adnotații. — I. Urmărirea penală pentru delictul de bancrută în persoana falitului poate fi supusă numai atunci când sentința declarativă de faliment a fost revocată. Prin urmare, dacă tribunalul care a omologat concordatul, acordând

falitul tratamentul special prevăzut de art. 852, a ordonat numai ștergerea nu-iiului său din tabloul falitilor, fără ca să li admis revocarea sentinței declarative de (aliment și în privința urmării penale, în acest caz nu e loc a se declara de stinsă sau suspendată acțiunea penală în privința delictului de bancrută simplă imputată falitului. (Cas. II.— Decizia 37 din 24 Ianuarie 1894 *Sul.* pag. 56).

2. Când după împrejurările ce înconjoară falimentul și după condițiile concordatului se găsește că falitul merită un tratament special, hotărârea prin care se omoloagă concordatul, poate ordona următoarele două dispozițiuni :

a) Ca numele debitorului falit să fie sters din tabloul falitilor și

b) Ca sentința declarativă de faliment să rămână revocată chiar în privința urmării penale. Când însă prin sentința ce omoloagă concordatul, tribunalul, nu acordă acest tratamentul special falitului chiar dacă creditorul a cerut prin actul de concordat acordarea unui asemenea tratament special, falitul nu poate fi achitat, dacă a fost urmărit pe cale penală, pe motiv că acțiunea publică s'a stins. (Cas. II—Dec. 201 din 4 Mai 1894.—B</p></div>
<div data-bbox="257 102 470 449" data-label="Text">
<p>3. Tribunalul numai cu ocaziunea omologării concordatului, poate statua și: asupra cesiunii dacă numele falitului; trebuie șters din tabloul falitilor și dacă urmărirea penală pentru bancrută simplă, deschisă în persoana lui trebuie a fi suspendată. Odată trecut acel moment și tribunalul nefăcând nici o mențiune prin chiar hotărârea de omologare el este desezisat cu desăvârșire de afacere în aceasta privință și numai poate reveni mai târziu. Așa dar este vițioasă și casabilă hotărârea prin care tribunalul admite în urmă acest tratament special după ce se pronunțase sentința asupra omologării. Și casarea unei asemenea hotărâri rămasă definitivă, poate fi cerută în interesul legii de procurorul general al curții de casație. (Cas. I.— Decizia 335 din 22 Iunie 1894.—*Bul.* pag. 738).Bul. pag. 1549).
2) Când falitul este inculpat pentru bancrută frauduloasă și până ce n'a fost definitiv achitat;
3) Când falitul a mai fost în stare de faliment ;
1) Când falitul nu se obligă a plăti cel puțin 60% din capitalul creanțelor ;
5) Când termenul stipulat pentru plata cotei trece de 18 luni;
(i) Când nu se garantează plata cotei concordatate, fie printr'o ipotecă, fie printr'un depozit în bani sau efecte, putând a acoperi suma reprezentată prin cota promisă.

</div>
<div data-bbox="53 845 468 949" data-label="Text">
<p>În acest caz, falitul nu va fi pus în posesiunea activului său decât după formarea actului autentic de ipotecă de către falit sau lertiu cu judecătorul-sindic, în numele masei credale, sau după consemnarea banilor sau efectelor la Cassa de depuneri și înaintarea rccipisei la tribunalul de comerț.Bul. pag. 231).

ficată judecătorului-sindic și falitului deodată cu citațiunea pentru audiența fixată înaintea tribunalului.

Dacă termenul sus zis a trecut fără să se fi făcut vre-o opozițiune, tribunalul statuează în camera de consiliu asupra omologărei. (Com. 846, 848, 852, 855 urm., 944).

Adnotații. 1. — Admiterea unei creanțe ia pasivul falimentului nu poate fi contestată ca frauduloasă, pe cale de judecată ordinară, ci numai pe cale de opozițiune la omologarea concordatului, sau prin cererea de anulare a concordatului deja omologat, urmând ca la asemenea judecată să fie chemați numai oponentul, judecătorul sindic și falitul. (Cas. III — Decizia No. 257 din 21 Nov. 1906. — *Bul.* pag. 1905).

2a Aprecierea instanței de apel cum că girantul însărcinat de creditori cu girarea comerțului falitului prezintă ga-

ranții suficiente de onorabilitate și solvabilitate, fiind o chestiune de fapt, nu poate fi controlată de curtea de casație, (Cas. III — Dec. nr. 324 din 14 Nov. 1908. — *Sul.* pag. 1976).

3. După acest art. oponentii nu pot în apel să invoace decât motivele de opozițiune cari au fost discutate la prima instanță și cari au fost notificate faliților și sindicului, căci altfel aceștia ar fi surprinși prin motivele noi și nu s'ar putea apăra în cunoștință de cauză. (Cas. III — Dec. No. 324 din 14 Nov. 1908. — *Bul.* pag. 1976).

Art. 855. Dacă tribunalul încuviințează omologarea, se poate face apel în contra acelei sentințe, atât de creditorii cari au votat contra concordatului, cât și de către cei cari n'au intervenit la votare; iar dacă se respinge omologarea, se poate face apel de către falit și de către creditorii cari au votat concordatul. (Com. 852, 854, 856 urm., 944).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 699 și art. 849.

Art. 856. Dacă opozițiunea la omologare a fost făcută, tribunalul se va pronunța asupra opozițiunii și asupra omologărei prin una și aceeași sentință, numai cu apel pentru cei interesați.

Dacă opozițiunea este admisă, tribunalul anulează concordatul față cu toți interesații.

Dacă opozițiunea este respinsă, tribunalul sau Curtea va putea să condamne pe oponent la o amendă de 100 până la 5.000 lei, când opozițiunea va fi făcută cu rea credință și în scop învederat de a întârzia executarea concordatului.

Tribunalul, respingând opozițiunea, va putea acorda execuția provizorie pentru sentința care omologa concordatul.

Nici deciziunea Curței, care statuează asupra omologărei concordatului, nu este supusă opozițiunii. (Com. 852, 854, 855, 857, 914).

Adnotații. — Când falitul nu și îndeplinește condițiunile concordatului, majoritatea creditorilor pot cere rezilierea lui, și creditorii anteriori concordatului reintră în întregimea drepturilor lor față cu falitul, participând la masa falimentului pentru totalitatea creanțelor lor atunci când nu au primit nici o

parte din dividend. Așa dnr, când concordatul făcut în primul faliment nu a fost executat, creditorii sunt ui lot dreptul să vie la noua masă a (Alimentului cu totalitatea creanțelor lor și «A prntl cipe la dividendul fixat prin noul concordat. (Cas. 11—Decizia 346 din 27 tunie 1894.—*Bul.* pag. 747).

Art. 857. Dacă judecarea vreunei opozițiuni depinde de rezolvarea unor chestiuni cari, din cauza materiei, nu ar fi de competența tribunalului de comerț, acest tribunal nu se va putea pronunța decât după rezolvarea acestor chestiuni; însă va trebui să fixeze un termen scurt, înlăuntrul căruia creditorul oponent va fi obligat să pornească judecata înaintea autorității competente și să justifice că a făcut aceasta cu deștep-tare că, în caz contrariu, se va urma judecata asupra celorlalte opozițiuni, fără a se mai lua în considerațiune pretențiunile sale. (Com. 854, 856, 892, 896; ital. 837).

Art. 858. Dacă, prin concordat, s'a consimțit ipotecii pentru garantarea celor interesați, tribunalul, pronunțând omologarea concordatului, va trebui să fixeze un termen scurl pentru luarea inscripțiunilor ipotecare.

Omologarea nu produce efect decât din ziua luirii inscripțiunilor. (Civ. 1746; ital. 838).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub art. 856.

Art. 859. Omologarea face concordatul obligatoriu pentru toți creditorii trecuți sau netrecuți în bilanț, ale căror creanțe sunt sau nu verificate și chiar pentru creditorii cari au reședințe afară din țară, și pentru aceia cari au fost admiși provizoriu la pasiv, oricare ar fi suma definitiv lichidată în favoarea lor. (Com. 846, 848, 852, 854 urm.; ital 840).

Adnotații. — Dispozitivul unei hotărâri se explică prin considerantele hotărârei. Astfel, când prin hotărârea sa, curtea de apel recunoaște unui creditor al un ai falit ce a obținut un concordat, care nu și-a verificat creanța, dreptul la întreaga sumă din creanță, stabilind însă prin considerantele hotărârei că concor-

datul devine obligatoriu pentru toți creditorii, verificați sau nu, și că plata creanțelor are a se face conform concordatului, falitul ce a obținut concordat nu are a plăti acelu creditor de cât conform și în condițiile concordatului. (Cas. II.—Decizia No. 267 din 3 Octombrie 1901. — *Bul.* pag. 1358).

Art. 860. Îndată ce sentința de omologarea concordatului a rămas definitivă, încetează starea de faliment și tot deodată

fiice-loază funcțiunile judecătorului-sindic, cu rezerva însă a dispozițiilor articolelor următoare.

Judecătorul-sindic va trebui să dea seamă tribunalului de administrațiune sa și va remite falitului toate bunurile sale, registrele, hârtiile și orice alte efecte, luând descărcarea, conformându-se condițiilor și precauțiilor stabilite prin concordat.

Judecătorul-sindic va încheia despre toate proces-verbal și funcțiunile sale încetează.

Tribunalul va judeca contestațiunile ivite.

Neachitarea cheltuelilor de justiție și de administrațiune ale falimentului, precum și neachitarea celorlalte datorii privilegiate, în termen de trei zile dela rămânerea definitivă a hotărârii de omologarea concordatului, dă drept judecătorului-sindic a cere dela tribunal autorizarea pentru a vinde, conform art. 804, parte din patrimoniul falitului, până la concurența sumelor datorite. (Com. 767, 852, 854 urm., 944, 951, 969; ital 841).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 735.

Art. 861. Falitul concordatar, mai înainte de îndeplinirea obligațiilor luate prin concordat, nu va putea constitui fondul său de comerț în gaj, nici înstrăina acest fond în alt mod decât acela cerut de felul comerțului său. Orice constituire de gaj sau înstrăinare, făcute în contra dispozițiilor acestui articol, sunt nule de drept și creditorii interesați pot cere chiar anularea concordatului și restabilirea stării de faliment. (Com. 859).

Adnotații. I. — Dispozițiile art. 861 din cod. com. au a fi aplicate numai când e vorba de înstrăinarea sau amanetarea fondului de comerț de către falitul concordatar, nu însă de un alt imobil în care nu e instalația comerțului. (Cas. II. Decizia No. 499 din 19 Noiembrie 1902.—*Bul. pag. 1186*).

2. Un fond de comerț, ca orice avere a debitorului, poate face obiectul unui gaj, iar pentru validitatea constituirei în gaj a unui fond de comerț este suficientă remiterea titlului constatator al dreptului pus în gaj, de oarece fondul de comerț fiind, o universalitate de bunuri, este un lucru mobil incorporat și

ca atare, nu-i se pot aplica regulile și condițiunile cerute pentru constituirea de amanet asupra lucrurilor mobile corporale, adică de a se remite lucrul în posesiunea creditorului gagist, sau unei terțe persoane.

Astfel, pentru validitatea constituirei în gaj a unei farmacii, este suficient remiterea către creditorul gagist a titlului în baza căruia debitorul exploatează farmacia, dacă acest gaj s'a înscris în registrul de inscripții al tribunalului. (Cas. III. — Decizia No. 199 din 12 Mai 1910. — *bul. pag. 853*).

3. Acest art. conținând o dispoziție excepțională trebuie interpretat și aplicat

în mod restrictiv, fără a se putea întinde prin analogie și la alte cazuri, cum sunt actele de ipotecă asupra unui imobil care nu face parte din fondul de comerț al falitului și, cari, ca atare, sunt supuse dispozițiilor art. 836. (Cas. I.—Dec. Nr. 498 din 1 Oct. 1910. — *Bul. pagina 1307*).

Art. 862. Concordatul, de și omologat, va putea să fie anulat de tribunal, după cererea judecătorului-sindic sau a oricărui creditor, după ce va asculta contradictoriu pe sindic și pe falit, dacă se descoperă, după omologare, că s'a exagerat în mod fraudulos pasivul sau că s'a disimulat o parte importantă din activ. Această anulare liberează de drept garanțiile date pentru concordat. (Com. 859, 864, 865, 936, 944, 952. ital. 842).

Adnotații. — Când o soc. comercială declară în stare de faliment, faliiții asociați sunt datori să treacă la activul falimentului nu numai activul asociațiunei, ci și activul ori cărui comerț ce întreprinde fiecare asociat în afară de asociațiune sub pedeapsă de a se anula concordatul încheiat în falimentul asociațiunei. (Cas. II.—Decizia 188 din 4 Sept. 1896.—*Bul. pag. 1247*).

2. Condițiunea pentru cererea anulării

concordatului din partea unui singur creditor e ca el să fie din numărul acelor a căror creanțe sunt verificate. Un creditor care n'a participat la verificare sau la încheierea concordatului are dreptul sau să ceară cota promisă, sau anularea concordatului pentru cauzele prevăzute de art. 862. (Cas. II.—Dec. 200 din 20 Sept. 1899—*Bul. pag. 1039*).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, art. 699 și No. 1, art. 854.

Art. 863. Dacă falitul nu îndeplinește condițiunile concordatului, unul sau mai mulți creditori, cari au luat parte la deliberațiuni și cari nu au fost îndestulați cu sumele convenite prin concordat, vor putea cere rezilierea lui.

Prin faptul rezilierii concordatului se redeschid operațiunile falimentului și creditorii neîndestulați reintră în întregimea drepturilor față cu falitul, ținându-se însă în seamă partea proporțională, din creanța stinsă prin plata cotelor deja efectuată.

Rezilierea concordatului nu liberează pe fidejutori, nici face să înceteze ipotecele sau celelalte garanții constituite printr'însul.

Repunerea în stare de faliment, pentru neplata cotelor stipulate prin concordat, va atrage pentru falit pedeapsa prevăzută pentru bancrută simplă. (Com. 859).

Adnotații. I. — Asociația în participațiune nefiind o persoană juridică și neavând o avere distinctă de aceea a asocia-

țiilor, urmează că aceștia nu pot avea un drept deosebi de terțiile persoane, și dacă un asociat se declară falit, nici u-

nul din coasociații săi nu poate pretinde vreun drept de preferință, neputând fi admis la faliment de cât ca un creditor chirografar,

(Cas. II.—Decizia 201 din 23 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1069).

2. Concordatul, producând o novațiune, are de efect de a schimba natura prescripției titlului primitiv și de a face să curgă prescripția ordinară. (Cas. III.—Decizia No. 294 din 27 Oct. 1908. — *Bul.* pag. 1778).

3< Decizia prin care se respinge opoziția unei părți la omologarea concordatului ca fiind făcută fără calitate nu poate fi opusă ca lucru judecat în acțiunea intentată de acea parte pentru rezilierea concordatului, din cauza neplății cotelor stipulate în el, întru cât aceasta de a doua cerere se întemeiază pe o cauză nouă. (Cas. III. — Decizia No. 459 din 22 Nov. 1910. — *Bul.* pag. 1662).

4. Acțiunea în anularea concordatului

Art. 864. Asupra prezintării sentinței, care anulează sau reziliază concordatul, tribunalul va proceda conform dispozițiilor secundului alineat al art. 825.

Actele făcute de falit, în urma omologării concordatului și mai înainte de anularea sau rezilierea lui, nu vor putea fi declarate nule decât numai dacă vor fi fost făcute în fraudă drepturilor creditorilor. (Com. 862, 865, 944; civ. 975; ital. 844).

Art. 865. Creditorii anteriori concordatului reintră în întregimea drepturilor lor numai față cu falitul, dar nu vor putea participa la masa falimentului decât numai în proporțiunile următoare :

Dacă nu au primit nici o parte din dividend, participă pentru totalitatea creanțelor lor;

Dacă au primit o parte, participă numai pentru porțiunea creanței primitive corespunzătoare cu porțiunea de dividend promisă și neprimată.

Dispozițiunile acestui articol se aplică și în cazul când un al doilea faliment va fi fost declarat, fără ca falimentul *) anterior să fi fost anulat sau reziliat. (Com. 862 urm.; ital. 845).

*) In codul italian c „concordatul”, — cum ar trebui să se zică și aci.

TITLUL VII

DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA FALIMENTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE

Art. 866. Falimentul unei societăți comerciale se declară de tribunalul comercial în jurisdicțiunea căruia societatea își are sediul ei. (Com. 698; ital. 846).

Art. 867. Falimentul unei societăți în nume colectiv sau în comandită produce și falimentul soților ilimitat responsabili.

Tribunalul va declara, prin aceeaș sentință, falimentul societății și al soților; va arăta numele, pronumele și domiciliul acestora și va numi un judecător-sindic.

Cu toate acestea, patrimoniul societății va fi ținut deosebit de acel al fiecărui soț, atât la formarea inventariului, cât și în operațiunile administrațiunii și ale lichidațiunii activului și pasivului.

Nu mai creditorii societății iau parte la deliberațiunile cari interesează uatrimoniul social, dar ei concură cu creditorii fiecărui soț la deliberațiunile cari interesează patrimoniul individual al fiecărui soț căzut în faliment.

Sentința declarativă de faliment produce pentru toți soții faliți efectele arătate în titlul I al acestei cărți. (Com. 77 § 1 și 2, 78, 86, 114, 708, 715 urm., 859, 862 urm., 870; ital. 847).

Adnotații. — Falimentul unei soc. în nume colectiv produce și falimentul membrilor asociației și vice-versa, astfel că dacă trib. sau curtea de apel, în urma cererii unui creditor de a se declara o firmă socială în faliment, constată că soc. s'a disolvat și firma este continuată numai de unul din asociați, că încetarea plăților este anterioară disolvării societății, poate declara în stare de faliment pe continuatorul firmei, întru cât dânsul este ținut de toate îndatoririle luate de soc. față de creditorii săi în timpul societății. (Cas. II — Dec. 67 din 9 Martie 1899.—*Bul.* pag. 374).

Art. 868. Falimentul unui sau mai multor soți nu trage după sine falimentul societății.

Falimentul tuturor soților, ilimitat responsabili în societățile în nume colectiv sau în comandită, nu trage după sine falimentul societății, dacă aceasta nu se află în stare de încetare de plăți. (Com. 78, 695, 867 ; ital. 848).

Art. 869. In caz de faliment al unei societăți în comandită prin acțiuni sau anonimă, actele de procedură se fac contra administratorilor, directorilor și lichidatorilor. Ei sunt ținuți să compare înaintea judecătorului-sindic, ori de câte ori ar fi che-

iun[i, și în special a procura informațiunile necesare pentru formarea și verificarea bilanțului și pentru descoperirea cauzelor și împrejurărilor falimentului. Ei vor trebui să fie ascultați ca reprezentanți legali ai societății falite, în toate cazurile în cari legea prescrie ca falitul să fie ascultat. (Com. 77, 114, 122, 150, 200, 716, 757, 767, 807, 936; ital. 849).

Adnotații. I. — Se socotește ca bancrută simplă, nu numai comerciantul care nu are sau nu ține în regulă registrele ce legea l obligă a avea, dar și acela care având și ținând în regulă aceste registre, nu le-a prezentat însă tribunalului sau județului de ocol la finele anului, spre a le încheia și viza. (Cas. II — Decizia 81 din 2 Febr. 1893.—*Bul.* pag. 156).

2. Este suficient motivată hotărîrea care condamnă pe un comerciant falit, ca bancrutar simplu, pentru exagerate cheltuieli, când constată și stabilește că sumele de . . . cheltuite pentru întreținerea sa și a familiei sale pe an, se găsesc prea mari în raport cu starea și condițiunea sa economică. (Cas. II. — Decizia 303 din 8 Iunie 1893. — *Bul.* pag. 26).

3. Din termenii imperativi ai acestui art., rezultă că simpla constatare a faptului că comerciantul care a încetat plățile și s'a declarat falit, n'a ținut registrele sale regulat, este suficientă pentru a-l face culpabil de bancrută simplă. (Cas. II. — Dec. 303 din 8 Iunie 1893.—*Bul.* pag. 626).

Art. 870. Creditorii particulari ai unui soț nu sunt admiși la pasivul falimentului societății. Ei nu au drept decât asupra aceea ce va mai rămânea soțului după îndestularea creditorilor societății, exceptându-se drepturile derivând din privilegiu sau ipotecă.

Asociații în participațiune ai comerciantului falit nu sunt admiși la pasivul falimentului decât numai pentru cea parte a capitalului adus de dâșii, pe care vor putea-o proba că nu a fost absorbită de partea perderilor ce cad în sarcina lor. (Com. 77, 78, 86, 106, 116, 251, 867 ; ital. 850).

Adnotații. - Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 27 și No. 5, art. 869.

4. Asociatul, după ce se desface de tovărășie, transcriind în mod regulat operațiunile sale comerciale în registrele sociale, nu se face pasibil de bancrută. (Cas. II. — Decizia 51 din 26 Ianuarie 1894 — *Bul.* pag. 69).

5. Săvârșește un adevărat exces de putere curtea de apel care sesizată de apelul unui inculpat, condamnat de tribunal pentru delictul de bancrută frauduloasă, însă achitat pentru delictul de bancrută simplă, l' declară nerăspunzător pentru delictul de bancrută frauduloasă, însă culpabil pentru bancrută simplă, de oarece inculpatul, fiind achitat la prima instanță pentru acest fapt, el se vede condamnat în apel, pentru un delict ce nu i-se mai putea imputa.

În asemenea caz, deciziunea curței este casabilă și această casare se face fără trimitere. (Cas. II. — Decizia 532 din 8 Oct. 1896. - *Bul.* pag. 1400).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, 3 și 4, art. 27.

Art. 871. Dacă societatea falită a emis obligațiuni la purtător, posesorii acestor obligațiuni vor fi admiși la pasivul falimentului în raport cu valoarea de emisiune a obligațiunilor, scăzându-se aceea ce li se va fi plătit, cu titlul de amortisment sau de ramburs asupra capitalului, de fiecare obligațiune. (Com. 173; ital. 851).

Art. 872. Dacă soții, cu responsabilitate limitată în societățile anonime sau în comandită, nu efectuase încă, în momentul declarațiunei falimentului, vărsămintele părților luate asupra-le, judecătorul-sindic poate fi autorizat să le ceară vărsămintele ulterioare, a căror necesitate va fi recunoscută de tribunal. (Com. 77, 117, 204; ital. 852).

Art. 873. În falimentul unei societăți anonime, care nu se găsește în stare de lichidațiune, concordatul poate avea de obiect continuarea sau cedarea întreprinderii sociale, și în asemenea caz el trebuie să determine condițiunile exploatării ulterioare. (Com. 77, 804 urm.; 846 urm.; ital. 853).

Adnotații. I.—Omisuniile făcute de un comerciant în registrele sale, făcute în scop de a nu arăta adevărata stare a activului său, acest singur fapt este suficient pentru a motiva, în caz de faliment condamnarea sa ca falit fraudulos. (Cas. II — Decizia 470 din 4 Sept. 1896.—*Bul.* pag. 1279).

2. Instanța de fond nu este obligată a ține seamă de afirmațiunile inculpatului și a le discuta, când el nu face de cât a le expune, fără însă a le și proba. (Cas. II.—Decizia 112 din 9 Febr. 1898. — *Bul.* pag. 270).

3. Comerciantul care exercitând comerț în numele altuia, înșală în această calitate buna credință a creditorilor, vânzând marfă pe prețuri reduse și încasând bani în profitul său, este culpabil de bancrută frauduloasă

Constatarea acestor fapte, din cari instanța de fond deduce existența elementelor delictului, fiind lăsată la aprecierea ei suverană, scapă de controlul curței de casație. (Cas. II.—Decizia 112 din 9 Febr. 1898.—*Bul.* pag. 270).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1. 2, art. 831, și No. 5, art. 869.

Art. 874. În societățile în nume colectiv și în comandită creditorii pot consimți un concordat chiar în favoarea unuia sau mai multor dintre soți, cu responsabilitate ilimitată.

În acest caz, tot activul social se va supune administrațiunii și operațiunilor judecătorului-sindic. Numai bunurile particulare ale soțului, căruia s'a acordat concordatul, sunt excluse, și nici o parte a activului social nu va putea fi întrebuintată pentru plata obligațiunilor derivând din concordat.

Soțul, care a obținut un concordat particular, este liberat de obligațiunea solidară către creditorii societății; dar, pentru ca

să obțină sentința indicată în art. 826, el trebuie să probeze că toate datoriile societății falite au fost plătite : capete, interese și cheltueli. (Com. 78, 845 urm.; ital. 854).

Adnotații. — De și art. 345 din codul penal a fost abrogat prin art. de mai sus, aplicarea însă greșită a acestui articol într'o hotărâre care condamnă pe un comerciant căzut în stare de faliment, pentru delictul de bancrută simplă, nu poate fi invocată de prevenit și nu poate da loc la casare, întru cât pedeapsa ce

el prescrie, este mai mică de cât aceea prevăzută de citatul art. 874. (Cas. II—Decizia 81 din 2 Februarie 1893.—*Bul.* pag. 156).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4, art. 27 ; No. 2, art. 829; No. 1, 2, art. 831; No. 1, 3, art. 852 ; No. 4, 5, art. 869 și No. 1, art. 873.

TITLUL VIII

DESPRE INFRAȚIUNI PENALE IN MATERIE DE FALIMENT

Art. 875. Acțiunea penală pentru infraționile cuprinse în acest titlu este de ordine publică.

Ea poate fi pusă în mișcare chiar înainte de declarațiunea de faliment, când încetarea plăților este însoțită de faptele de dosire, de ascundere, de închiderea magazinelor, de darea la oparte, sustragerea sau împruținarea frauduloasă a patrimoniului în dauna creditorilor.

În aceste cazuri, procurorul tribunalului trebuie să comunice îndată încetarea plăților președintelui tribunalului comercial, pentru îndeplinirea dispozițiunilor titlului I al acestei cărți. (Com. 701, 705, 712, 714, 837, 845; proc. pen. 1, 2, 4, 5, 9; ital. 855).

Adnotații I. — Obligațiunea de a ține registrele în regulă fiind pusă în sarcina comercianților după c. com. faptul că acele registre nu au fost ținute în regulă și că un alt contabil ar fi fost însărcinat a le ține, comercianții sunt răspunzători, independent de persoana care a fost însărcinată de dânsii pntru aceasta. (Cas. II. — Decizia 970 din 9 Septembrie 1902.—*Bul.* pag. 967)

2. Acțiunea penală poate fi exercitată fie înainte de declararea stării de faliment,

ment, fie și chiar atunci când starea de faliment a încetat, pe temeiul unei hotărâri judecătorești, rămasă definitivă. Astfel, jurisdicțiunea penală e desăvârșit competentă a se ocupa cu cesțiunile încetării plăților, a calității de comerciant, fără a fi legată de cele hotărâte de jurisdicțiunea comercială. (Cas. II.—Decizia No. 133 din 16 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 86).

— Vezi și jurispr. de sub N-rile 1, 3, 4, 5 și 6, art. 714 și No. 5, art. 869).

CAPITOLUL I

Despre bancrută

Art. 876. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plățile și care se găsește într'unul din cazurile următoare :

1) Dacă cheltuelile sale personale sau acelea ale familiei sale au fost prea mari, în raport cu starea sau condițiunea sa economică ;

2) Dacă a pierdut o mare parte din patrimoniul său în operațiuni curate de noroc, sau manifest imprudente;

3) Dacă în scopul de a-și întârzia falimentul, a făcut cumpărări cu intențiunea urmată de fapt de a revinde lucrurile cumpărate cu prețuri sub valoarea lor curentă, sau dacă a avut recurs la împrumuturi, girate de efecte sau alte mijloace ruinătoare pentru a-și procura fonduri;

4) Dacă, în urma încetării plăților, a plătit pe vreun creditor în detrimentul masei;

5) Dacă nu a ținut deloc registrele prescrise de lege, ori dacă nu le-a ținut în mod regulat, sau cel puțin registrul-jurnal încheiat și vizat conform art. 27 ;

6) Dacă nu a plătit, la epocile stipulate prin concordat, partea promisă creditorilor săi, precum s'a zis la art. 863, ultim alineat. (Com. 7, 22 urm., 695, 722, 877 § 1, 880, 881, c. pen. 345; ital. 856).

Adnotații I. — Netrecerea în fie care zi, de către un comerciant, a operațiunilor sale în registrul jurnal, nu este prin ea însăși un motiv ca acel comerciant să fie condamnat ca bancrutor în caz de încetare de plăți, aceste operațiuni putând fi trecute și la o săptămână, dacă se constată că registrul jurnal, a fost ținut în regulă și fără omisiuni sau mistificări. (Cas. II.—Decizia 455 din 9 Sept. 1897. — *Bul.* pag. 1095).

2. Comerciantul căzut în stare de faliment este culpabil de delictul de bancrută simplă, când se constată că nu a vizat registrele sale comerciale în ultimul an, că nu a făcut inventariul exact al mărfii sale la început și că în anii următori nu a făcut de loc un asemenea inventariu. (Cas. II.—Penal. Dec. 256 din 17 Martie 1899—*Bul.* pag. 428).

3. Când instanța de fond, pentru a condamna pe un falit ca bancrutor simplu, constată că acel comerciant încă dela începutul comerțului său și până la de-

clararea sa în stare de faliment, nu a vizat nici odată registrele sale comerciale, în asemenea condiții nu e trebuință a mai cere constatarea dolului, căci constatarea unei infraționii contra dispozițiilor cod. com. implică și dolul din partea celui cărui se impută. (Cas. II. — Penal. Dec. 753 din 20 Oct. 1899. — *Bul.* pag. 1186).

4. În împrejurări de criză financiară, când chiar comerciantul cu un activ însemnat care întrece cu mult pasivul nu poate obține credit, judecătorii ar trebui să nu declare pe comerciantul de bunăcredință, falit, numai pentru că i s'ar fi protestat oare cari cambii.

Totuși, dacă și în asemenea împrejurări, judecătorii fondului, declară pe un comerciant în stare de faliment, aceasta constituie o apreciere de fapt, și în această privință decizia lor scapă censurii curței de casație. (Cas. II — Decizia 34, din 17 Ian. 1900.—*Bul.* pag. 65).

5. Faptul că un comerciant nu a ținut

registrele sale în regulă și nu a declarat încetarea sa de plăți în cele trei zile prevăzute de codul comercial, constituie delictul de bancrută simplă, când acel comerciant a fost declarat în stare de faliment. (Cas. II. — Dec. 66 din 22 Ian. 1901. — *Bul.* pag. 129).

6. O pedeapsă prea severă, dacă este în limitele legii, nu viciază hotărârea, de oarece aprecierea și măsurarea, în limitele determinate de lege, sunt lăsate judecătorului penal al fondului. (Cas. II. — Deciz. No. 66 din 22 Ian. 1901.—*Bul.* pag. 129).

7. Alin. 11 al acestui art. nu cere ca un element constitutiv al delictului de bancrută simplă ca falitul să fi jucat în mod obicinuit și repetat la noroc, ci declară că delictul există îndată ce falitul a făcut pierderi înseminate la asemenea jocuri, fără a cere ca delinquentul să fi avut obiceiul de a face asemenea jocuri la noroc. (Cas. Secția vacanțelor. Decizia No. 698 din 2 August 1901. - *Bul.* pag. 1105).

8. Singurul fapt al neținerii registrelor face pe comerciantul căzut în stare de faliment culpabil de delictul de bancrută simplă. (Cas. II.—Dec. 829 din 18 Sept. 1901.—*Bul.* pag. 1248).

9. Din momentul ce textul articolelor aplicate condamnatului sunt inserate în hotărârea primei instanțe, neinserarea lor în hotărârea instanței de apel, care menține pedeapsa dată de prima instanță, nu poate atrage casarea acestei hotărâri. (Cas. II. — Decizia No. 829 din 18 Sept. 1901.—*Bul.* pag. 1248).

10. În materie penală și în deosebi în materie corecțională, întrebatoriul inculpatului este un mijloc de instrucțiune și de apărare a cărei neîndeplinire are de efect casarea hotărârei. Pentru îndeplinirea acestei formalități legea nu cere o formă sacramentală, ci e destul ca să rezulte îndeplinirea ci din cuprinsul deciziei. (Cas. II - Dec. 1035 din 28 Nov. 1901.—*Bul.* pag. 1575).

11. Dacă nulitatea unui act de expertiză, bazată pe faptul că expertul nu ar fi depus jurământ, nu s'a cerut înaintea curței de apel, nu se poate invoca de-a dreptul, pentru prima oară în casație, un mijloc de casare întemeiat pe acest fapt. (Cas. II.—Dec. 1035 din 28 Nov. 1901. *Bul.* pag. 1575).

12. Instanțele de fond se pot întemeia, pentru a declara pe un falit ca bancrutar simplu, și pe sentința declarativă de faliment, în care se constată faptele pentru cari un falit se poate considera ca bancrutar simplu. (Cas. II. — Decizia 1035 din 28 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1575).

13. Faptul de a ține în neregulă registrele comerciale constituie delictul de bancrută simplă, iar sustragerea cu intențiune frauduloasă a oricărui activ, din care s'ar fi putut îndestula creditorii, constituie delictul de bancrută frauduloasă. (Cas. II. Dec. No. 423 din 5 Aprilie 1905.—*Bul.* pag. 597).

14. Faptul unui comerciant da a nu fi făcut în mod exact inventarul anual, constituie delictul de bancrută simplă, chiar dacă comerciantul ar poseda registrul jurnal ținut în regulă. (Cas. II.—Decizia No. 3250 din 3 Nov. 1910.—*Bul.* pag. 1587).

15. Indicarea greșită a art. 876 al. V în loc de art. 877 nu poate atrage casarea hotărârei. (Cas. II.—Dec. No. 3250 din 3 Nov. 1910. — *Bul.* pag. 1588).

16. Condamnarea unui inculpat pentru delictul de bancrută simplă și înșelăciune, — căruia i s'a admis însă circumstanțe ușurătoare, — la 1 an închisoare, este făcută cu violarea art. 60 c. p. (Cas. II. — Decizia penală No. 2146 din 11 Sept. 1912).

17. Cu toate că trib. a putut găsi că pentru un cumul de delict aplicarea maximului pedepsei ar fi fost prea severă și a apreciat că este loc de a uza de disp. art. 60 c. p., însă Curtea de apel, reținând numai delictul de bancrută

simplă, a putut condamna pe inculpat la 3 luni închisoare, întru cât a apreciat în limitele minimumului și maximumului prevăzut de lege pentru acest delict, că putea aplica o penalitate potrivită gravității faptului, fără a fi nevoie de aplicarea art. 60 c. p. (Cas. II.— Dec. pen. 3039, din 21 Nov. 1912. Jurispr. Rom. pag. 90).

18. Când instanța de fond, pentru a stabili calitatea soțului de prepus al soției sale și a-l ține răspunzător de neținerea registrelor prevăzute de cod. com. constată, din examinarea procurei dată soțului, că acesta avea un mandat general pentru conducerea comerțului său, fără nici o restricțiune din parte-i; că în baza unui asemenea mandat, care-l constituie prepus în sensul art. 883 c. com., dânsul era ținut de îndatoririle ori-cărui

prepup care este însărcinat cu comerțul patronului său, prin urmare și de îndatorirea de a ține registrele cerute de lege, chiar dacă în mandatul conferit nu se prevede anume această îndatorire. În asemenea caz instanța de fond a făcut o bună aplicațiune a acestui art. în contra soțului și cu drept cuvânt a respins ca inutilă proba cu martori, cerută pentru a dovedi că soția ținea, sau ar fi trebuit să țină, registrele cerute de lege, față cu interpretarea dată conținutului procurei. (Cas. II.— Dec. penală No. 2471 din 30 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 572/913).

— Vezi și jurispr. de sub. No. 6 și 7, art. 22 ; No. 5, art. 27; No. 3, art. 699; No. 6, art. 714; No. 3, art. 831 și No. 10, art. 881.

Art. 877. Este asemenea culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plățile și care se găsește în veri-unul din cazurile următoare:

1) Dacă nu a făcut în mod exact inventariul anual sau dacă registrele și inventariile sale sunt incomplete sau neregulat ținute, sau nu dau seama de adevărata stare a activului și pasivului său, chiar când n'ar fi fraudă ;

2) Dacă, având contract de căsătorie, nu s'a conformat dispozițiilor art. 19 și 20;

3) Dacă, în cele trei zile dela încetarea plăților, nu a făcut declarațiunea prescrisă de art. 703 sau dacă, fiind vorba de falimentul unei societăți, declarațiunea făcută nu arată numele tuturor soților solidari;

4) Dacă, fără împiedicare legitimă, nu s'a prezentat în persoană înaintea judecătorului-sindic, în cazurile și în termenele prescrise și dacă, prezentându-i-se, i-a dat informațiuni false, sau dacă s'a depărtat fără permisiune dela domiciliul său în timpul falimentului;

5) Dacă nu a îndeplinit obligațiunile luate într'un concordat, obținut într'un faliment anterior. (Com. 22 urm., 716, 757, 876 S 5. 881; c. pen. 345 ; ital. 857).

Adnotații.— I. Omisiunea Curței de apel de a se pronunța asupra mijlocului de apărare Invocat de un inculpat pen- tru delictul de bancrută și întemeiat pe faptul că nepublicarea actului său dotai provine din faptul funcționarului însărci-

mai cu aceasta, este esențială și atrage casarea deciziei. (Cas. II — Decizia No-13.8 din 2 Decembrie 1902. — *Bul.* pag. 1233).

2. Obligațiunea comerciantului de a face declarațiunea prevăzută de art. 703 c. com. în cele 3 zile dela încetarea plărilor este absolută și independentă de declarațiunea în stare de faliment, care a putut fi provocată dupe cererea unuia, ori mai multor creditori, sau din oficiu

Art. 878. Oricine, exercitând obișnuit profesiunea de mijlocitor, va fi căzut în faliment, e culpabil de bancrută simplă. (Com. 659, 879—883 ; c. pen. 348 ; ital. 898).

Adnotații. — I. Mandatarul creditorului care a obținut o supra-cotă nefiind pedepsit de lege, sentința prin care aceasta este achitat, nu se poate opune ca lucru judecat cererei în anulare a aceleiaș cambii, ca având o cauză ilicită și pornită în contra creditorului însuș. (Cas. II. — Decizia 183 din 2 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1016).

Art. 879. E culpabil de bancrută simplă comerciantul care, chiar înainte de declarațiunea de faliment și numai pentru ași facilita obținerea unui moratoriu, și-a atribuit, cu bună știință și în contra adevărului, o parte din activ, sau a simulat datorii neexistente, pentru a face să intervie în adunări creditori în tot sau în parte fictivi. (Com. 701, 842, 880, 881, 886; c. pen. 345 ; ital. 858).

Adnotații. — Faptul că un creditor și-ar fi stipulat foloase pentru ași da votul său la concordatul unui faliment, cade

Art. 880. E culpabil de bancrută frauduloasă comerciantul falit, care a sustras sau falsificat registrele sale, distras, tăinuit sau disimulat o parte din activul său, și comerciantul care, într'un alt scop decât cel indicat în articolul precedent, a înfățișat datorii neexistente, sau care, în registre, în scripte sau în acte autentice ori private, sau în bilanț, s'a dat în mod fraudulos dator de sume ce nu datora.

Mai pot fi declarați bancrutari frauduloși comercianții cari, înainte de declararea în faliment, vor fi înstrăinat o parte în-

Prin urmare, termenul de 3 zile pentru depunerea bilanțului are a fi calculat dela încetarea plăților în orice caz, iar nu dela data declarațiunei în stare de faliment. (Cas. II. — Dec. penală No. 3079 din 26 Nov. 1912. Jurispr. Română pag. 142/913).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2 și 3, art. 24; No. 2, art. 697; N-rele 2, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15, 16, art. 876; și No. 10, art. 881.

2. Se fac pasibili de pedeapsa arătată în acest art. și acei ce se vor dovedi culpabili că în mod fraudulos au produs în faliment creanțe simulate în numele lor propriu. (Cas. II. — Decizia 565 din 4 Nov. 1897. — *Bul.* pag. 1349).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2 și 3, art. 873.

sub penalitatea prevăzută de acest art. (Cas. II.—Decizia 467 din 4 Sept. 1896.— *Bul.* pag. 1274)

semnată din mărfuri sau activ pe prețuri reduse și mai scăzute decât costul lor, în scopul fraudulos de a frustra pe creditori *). (Com. 695, 701, 831, 832 urm. ; c. pen. 343; ital. 860).

Adnotații. — I. Constatarea și aprecierea faptelor din cari instanța de fond deduce intențiunea frauduloasă constituie o chestiune de fapt care nu poate cădea sub cenzura Curții de casație. (Cas. II.— Decizia No. 423 din 5 Aprilie 1905.— *Bul.* pag. 597).

2. Din momentul ce se stabilește în sarcina falitului faptul vânzării sub cost, este suficient pentru existența delictului de

Art. 881. Delictele de bancrută simplă se pedepsesc cu închisoare dela 15 zile până la 2 ani.

Cel ce se face culpabil de bancrută simplă, va putea fi, oșebit de aceasta, declarat incapabil de a exercita profesiunea de comerciant și a i-se interzice dreptul de intrare în localurile de bursă. (Com, 876—879, 883; c. pen. 8, 60,345 ; ital. 861).

Adnotații. — •• Contractul prin care proprietarul vinde cui-va spre tăiere pădurea depe moșia sa, cu scop pentru cumpărător de a revinde lemnele tăiate, este un act de comerț; și dacă în acelaș contract e și un contract pentru arendarea moșiei, acest act, — ca accesoriu celui dintâi, — trebuie să urmeze soarta contractului principal, și prin urmare; să fie considerat tot act de comerț. (Cas. sect. vac.— Decizia 361 din 4 Iulie 1894. — *Bal* pag. 773).

2. In materie comercială, creditorul poate cere sechestrul asigurător asupra averii mișcătoare a debitorului său, fără a fi ținut să producă titlul în virtutea căruia a cerut înființarea sechestrului. (Civil. — Decizia 57 din 3 Mai 1895. — *Bul.* pag. 781).

3. In materie de sechestrul asigurător, judecătorul chemat a se pronunța asupra cererei înființării lui nu poate pe această cale să se pronunțe asupra chestiunei ridicată de debitor că există

bancrută frauduloasă. (Cas. II. Decizia No. 357 din 31 Ian. 1911. *Bul.* pag. 78).

3. Constatarea și aprecierea faptelor din care instanța de fond deduce intențiunea frauduloasă într'un delict este atributul suveran al instanței de fond și nu cade sub controlul Curții de casație. (Cas. II. — Decizia No. 357 din 31 Ian. 1911. — *Bul.* pag. 78).

lucru judecat între dânsul și creditor, când o nouă acțiune este intentată de creditor, acțiune ce se găsește pendinte înaintea instanțelor de fond, această chestiune urmând a fi rezervată numai acestor instanțe cu ocaziunea judecării noiei acțiuni. (Civil. — Decizia 57 din 3 Mai 1895.— *Bul.* pag. 781).

4. Judecătorul fondului este în drept a nu ține seamă de raportul expertului și să facă dânsul o asemenea expertiză. (Cas. II. — Decizia 185 din 2 Oct. 1895. — *Bul.* pag. 1212).

5. Termenul de 30 zile al apelului contra hotărârilor contradictorii, prevăzut de art. 896 c. com, cată a se calcula, în virtutea art. 881 tot acest cod, conform prescripțiunilor art. 729 proc. civ., întrucât codul com. nu conține nici o dispoziție specială în această privință. Așa dar potrivit art. 729 la calcularea celor 30 zile nu trebuie a se computa nici ziua întâiu dela începerea termenului, nici cea din urmă. (Cas, II. — Decizia

* Acest al doilea alineat lipsește din codul italian.

253 din 28 Nov. 1895.— *Bul.* pag. 1405)

6. Termenul de revizuire contra unei hotărâri date în materie comercială, câtă vreme se calcula, asemănat prescripțiilor codicului de proc. civ. și anume art. 296 dela comunicarea hotărârei, fie că ea a fost pronunțată contradictoriu, iar nu după regulile stabilite de articolele de mai sus; care nu au în vedere decât termenul de apel și recurs în casație. (Cas. II. — Decizia 7 din 15 Ian. 1896. — *Bul.* pag. 93).

7. Pedepsa pentru bancrută simplă fiind dela 15 zile până la 2 ani închisoare, instanța de apel poate să mărească pedeapsa dată de prima instanță, intru cât pedeapsa ce dă este în limitele aceleia prevăzute de lege. (Cas. II. — Dec. No. 2610 din 26 Nov. 1908. — *Bul.* pag. 1930).

8. Este casabilă deciziunea Curții de apel, care, judecând în materie de bancrută un apel al inculpatului, pentru ca să respingă acel apel, s'a referit la art. 881 din vechiul cod com., care articol în momentul când a judecat, era abrogat și înlocuit cu noul art. 881, care admitea circumstanțe ușurătoare, pe motiv că aceasta da loc la prezumțiunea că judecătorii nu s'au ocupat de cesțiunea dacă împrejurările în cari s'au petrecut faptele îi

Art. 882. Bancruta frauduloasă se va pedepsi cu maximul închisorii corecționale și cu interdicțiunea pe timp mărginit.

Pedeapsa închisorii, chiar când judecata găsește circumstanțe ușurătoare, nu poate fi redusă la mai puțin de un an.

Cel ce este condamnat pentru faptul de bancrută frauduloasă va fi, oșebit de aceasta, declarat incapabil de a mai exercita profesiunea de comerciant și i-se va interzice dreptul de intrare în localurile de bursă.

Contra acelorora ce vor fi exercitat obișnuit profesiunea de mijlocitori, în caz de bancrută frauduloasă, se va aplica maximum pedepsei. (Com. 880, 943; c. pen. 8, 60, 343, 348).

Adnotații. I. — De și este adevărat că ivclamațiunile în privința unui impozit sau unei taxe, fie către otat, fie către

autoriză să acorde circumstanțe atenuante pentru că se credeau opriți prin dispozițiile vechiului art. 881. (Cas. II. — Decizia No 52 din 11 Ianuarie 1911. *Bul.* pag. 44).

9. Acțiunea publică pentru delictul de bancrută simplă și frauduloasă, este independentă de acțiunea comercială pentru declararea în stare de faliment a unui comerciant; în urma declarării în stare de faliment, orice s'ar hotărâ de Trib. comercial, asupra falimentului, acțiunea publică pentru bancrută odată deschisă are să și urmeze cursul ei fără a se ține seamă de ceea-ce s'a hotărât asupra stărei de faliment. (Cas. II.— Decizia No. 717 din 4 Martie 1911.— *Bul.* pag. 367).

10. Instanța de apel este în drept să aplice inculpatului orice pedeapsă, în limitele legii, chiar dacă nu reține în sarcina sa, toate faptele cari constituiesc bancruta simplă, de oarece fie-care din faptele constituiesc acest delict și se pedepsește cu închisoarea dela 15 zile până la 2 ani. (Cas. II. — Decizia penală No. 160 din 23 Ian. 1912).

— Vezi și jurispr. de sub No. 5, art. 27 ; No. 3, art. 831; No. 1, art. 875 și No. 2, 3, 5, 6, 16 și 17 art. 876.

județ sau comună, având de scop scutiirea de plata lor sau restituierea celor plătite pe nedrept sunt întotdeauna de na-

tură civilă și prin urmare de competența tribunalelor civile; cu toate aceste, față cu art. 887 codul com. casarea unei hotărâri pronunțată în această materie de tribunalul comercial, este neadmisibilă, ca nemai prezentând nici o utilitate, el fiind fost constituit, în urma suprimării jurisdicțiilor comerciale, ca și tribunalele civile; iar de altă parte, această casare ar avea de efect de a se trimite afacerea la un alt tribunal, care ar avea aceeași plenitudine a jurisdicțiunii, atât civilă cât și comercială. (Cas. II.—Decizia 176 din 25 Octombrie 1893. *Bul.* pag. 926).

2. Jurisdicțiunea comercială este competentă a judeca toate contestațiunile relative la fapte de comerț între orice persoane. (Cas. I.—Dec. 322 din 28 Sept. 1899.— *Bul.* pag. 1001).

3. Delictul de bancrută simplă fiind un delict deosebit de acela de bancrută frauduloasă, cu drept cuvânt instanța de fond face aplicarea art. 40 c. pen. când constată săvârșirea de către o persoană a ambelor aceste delictes. (Cas. II.—Decizia No. 423 din 5 Aprilie 1905.— *Bul.* pag. 597).

— Vezi și jurispr. de sub No. 15 art. 3 și No. 1, 2, art. 800.

CAPITOLUL II

Despre delictesle altor persoane decât falitul, fără complicitate în bancrută

Art. 883. Prepusul sau reprezentantul comerciantului falit care, în gestiunea lui încredințată, s'a făcut culpabil de veri una din faptele indicate la numerele 2, 3, 4 și 5 din art. 876, și la No, 1 din art. 877, sau la art. 880, se va pedepsi conform dispozițiilor pentru bancrută frauduloasă. (Com. 392, 401 ; ital. 862).

Adnotații I.—Hotărârile pronunțate de tribunale asupra contestațiunilor ce se ridică contra contestațiunilor la executare, ce au de obiect o valoare mai mare de 1500 lei, fiind susceptibile de apel, nu pot fi atacate direct cu recurs în casație. Este dar neadmisibil un asemenea recurs și câtă a se respinge ca făcut „omissomedio”.

(Cas. II. — Decizia 133 din 6 Sept. 1893.—*Bul.* pag. 786).

2. In materie comercială, hotărârile pronunțate de judecătorii de ocoale» chiar pentru o valoare numai de 100 lei sunt susceptibile de apel la tribunalele de județ. (Cas. II. — Decizia 176 din 25 Oct. 1893.—*Bul.* pag. 926).

3. Constatările de fapt, din care instanța de fond deduce existența elemen-

telor delictului de bancrută frauduloasă, scapă de sub cenzura Curții de Casație.

Prepusul sau reprezentantul comerciantului falit care în gestiunea încredințată lui, s'a făcut culpabil de vreuna din faptele indicate la No, 2, 3, 4 și 5 din art. 876 și dela No. 1 din art. 887 sau la art. 880 c. p., se va pedepsi conform dispozițiilor pentru bancrută frauduloasă. (Cas. II.—Decizia No. 1227 din 17 Nov. 1903.—*Bul.* pag. 1417).

4. Când instanța de fond constată că soțul a condus ca prepus comerțul soției sale, prin aceasta stabilește implicit că dânsul a condus singur și fără amestecul soției sale acel comerț, așa că era ținut de îndatoririle oricărui prepus care este însărcinat cu comerțul patronului său. Când soțul n'a pretins și nici n'a

dovedit că în însărcinarea dată de soția lui, nu cădea și ținerea registrelor sau că soția a făcut acte de imixtiune în gestiunea lui ca prepus, de așa natură încât să-i ridice orice responsabilitate, în asemenea condițiuni, cu drept cuvânt, instanța de fond i-a aplicat pedeapsa prescrisă pentru bancrută frauduloasă, (Cas. II.—Decizia penală No. 1556 din 11 Iunie 1912).

5. Fiind vorba de răspunderea inculpatului pentru acelaș fapt, de a fi distrus mărfuri din activul falimentului, nu însă în calitate de prepus ci în aceea de soț al falitei, nu s'a violat autoritatea lucrului judecat rezultând din ordonanța judecătorului de instrucție, care trimisese pe inculpat în judecată pentru faptul din art. 883, care ordonanță nici nu poate

constitui lucru judecat. (Cas. II.—Decizia penală 1664 din 15 Iunie 1912).

6. Când instanța de fond constată că inculpatul, ca prepus, a condus în mod efectiv comerțul tatălui său ; că în această calitate, el făcea comenzile și vânzările de mărfuri, ținând și semnând corespondența; că tot el ținea și registrele comerciale, registre însă care s'au dovedit a nu fi fost regulat ținute, ne făcându-se nici inventariul anual, față de aceste constatări de fapt, care exclud orice amestec din partea tatălui inculpatului în gestiunea lui încredințată, cu drept cuvânt instanța de fond i-a aplicat pedeapsa pentru bancrută frauduloasă. (Cas. II.—Dec. penală 2084 din 2 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 520).

- Vezi și jurispr. No. 18, art. 876.

Art. 884. În caz de faliment al unei societăți în comandită, prin acțiuni sau anonimă, administratorii și directorii ei vor fi pedepsiți după dispozițiunile art. 881, dacă falimentul a provenit din culpa lor, sau dacă nu au fost îndeplinite dispozițiunile art. 92, 93, 95, 96, 101, 104, 142, 146, 147, 148, 157, 168, 173, 174, 175, 178, 179, 182, 183 și 184, sau dacă sunt culpabili de veri unul din faptele arătate la No. 2, 3, 4 și 5 ale art. 876 și la No. 1, 3 și 4 ale art. 877.

Ei se vor pedepsi cu aceeaș pedeapsă, dacă sunt culpabili de veri unul din faptele indicate la art. 880.

Asemenea și :

- 1) Dacă au omis cu doi de a publica contractul social și schimbările ulterioare în modurile prescrise de lege ;
- 2) Dacă au arătat în mod fals capitalul subscris sau vărsat;
- 3) Dacă au distribuit societărilor dividende evident fictive și, cu chipul acesta, au micșorat capitalul social;
- 4) Dacă cu doi au făcut preluări mai mari de cât cele permise prin actul social ;
- 5) Dacă au ocazionat cu doi sau prin mijlociri de operațiuni doloase, falimentul societății, (Com. 114, 122, 150, 169, 265, țj 2, 266 ; ital. 863).

Adnotații. — Judecătorii competenți a judeca fundul unui proces sunt competenți și incidentele procesului, numai de cazurile când legea dispune alt-lel. Așa dar, când o instanță specială

este investită cu judecarea unui apel comercial, ea poate cerceta și actele de natură civilă ce intervin în cauză, cari dau soluțunca procesului. (Cas. II.—Dec. dln 9 din 13 Ian. 1898.—//<. pag. 89),

Art. 885. Judecătorul-sindic al falimentului, care se va fi făcut culpabil de malversațiuni în administrațiunea sa, se va pedepsi cu maximul închisorii ; iar dacă paguba cauzată este mică, închisoarea se va putea reduce până la 3 luni.

Dispozițiunile acestui articol se vor aplica asemenea auxiliarelor și celor însărcinați de către judecătorul-sindic cu executarea operațiunilor falimentului. (Com. 731, 732, 737, 740 ; c. pen. 8, 346- ital 864).

Adnotații I.—După noua lege de organizare judecătorească distincțiunea unei cauze în civilă sau comercială nu mai constituie o excepțiune „ratione material”.

Dacă la tribunalul Ilfov există o secțiune comercială, de aci nu rezultă că incompetența unei secțiuni civile dela acest trib., de a judeca o materie comercială, ar constitui o incompetența din cauza materiei. Astfel, când o afacere comercială vine înaintea unei secțiuni civile, urmează a o judeca iar nu ași declina competența, pentru ca părțile să nu fie atinse prin expirarea termenului de

apel. (Cas. I.—Decizia 249 din 2 Sept. 1894.—*Bul.* pag. 836).

2- Asemănat legii de organizare judecătorească, toate secțiunile tribunalului Ilfov, sunt în drept a judeca afacerile ce vin cu apel dela judecătoriile de pace, chiar când aceste afaceri sunt de natură comercială, fără să fie ținute a le trimite la secțiunea comercială. (Cas. I.—Decizia 346 din 11 Noembrie 1894. *Bul.* pag. 1043).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, 2, art. 56 și No. 1, art. 882.

Art. 886. Se vor pedepsi cu maximul închisorii acei cari, deși n'ar fi complici în bancrută, se vor dovedi culpabili :

1) Că într'un faliment, cu bună știință au distras, tănuit sau disimulat, prin declarațiuni publice sau private, bunuri mobile sau imobile de ale falitului;

2) Că, în mod fraudulos, au produs în faliment creanțe simulate, în numele lor propriu sau prin persoane interpușe ;

3) Că au săvârșit veri unul din faptele arătate în art. 880, exercitând comerțul sub numele altuia sau sub nume simulat. Aceeaș pedeapsă se va aplica și comerciantului care și-a prestat numele.

Ascendenții, descendenții, afinii și soțul falitului, cari, cu știință, vor fi distras sau tănuit valori sau alte lucruri aparținând falimentului, se vor pedepsi cu închisoare corecțională. (Com. 879, 888; c. pen. 8, 48 urm., 53, 307; ital. 865).

Adnotații. I.—În principiu proba culpabilității unei persoane are a fi făcută de cel ce acuză. Astfel, când o persoană a fost dată în judecata corecțională pentru că în mod fraudulos, ar fi produs în faliment creanțe simulate, deși creanțele

sau sale presupuse simulate fuseseră verificate și admise ca valabile la masa credală, sarcina de a proba simulațiunea acelor creanțe incumbă ministerului public. (Cas. II.—Decizia 197 din 4 Martie 1898 — *Bul.* pag. 465).

2. 'aptul prevăzut de acest articol fiind cu totul distinct de acela prevăzut și pedepsit de art. 332 și 333 din cod. penal, el nu poate fi imputat cui-va pen- liu prima oară în instanța de ape, dacă inculpatul fusese dat judecateri și judecat de prima instanță numai pentru delictul de înșelăciune, prevăzut de art. 332 și 333 din cod. penal, de oarece Curtea de Apel nu poate discuta pentru prima oară un fapt nou imputat inculpatului, fără a călca principiul celor două grade de jurisdicție. (Cas. II.—Decizia No. 3127 din 20 Dec 1911.—*Bul.* pag. 1722J. •

Art. 887. Creditorul care va fi stipulat cu falitul, sau cu altă persoana, avantajii în folosul său propriu pentru votul său în deliberările falimentului, sau în cererea de moratoriu, sau acela care, prin alte moduri decât cele prevăzute în art. 880, își va fi procurat avantajii în sarcina activului falimentului, se va pedepsi cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 lei. (Com. 836, 843, 848 urm., 888; c. pen. 347; ital. 866).

Anotații. I.—Deși în principiu, excepțiunea de incompetență din cauza materiei, se poate invoca în orice stare a procesului, totuși o asemenea excepțiune nu se mai poate astăzi ridica pentru prima oară în casațiune, de oarece după art. 21 din noua lege de organizare judecătorească tribunalele, ca și curțile de apel, au atât jurisdicțiunea civilă cât și pe cea comercială, iar după art. 887 c. com., când autoritatea judiciară, ce se invoacă, exercită amândouă jurisdicțiunile și comercială și civilă, omisiunea sau eroarea în indicațiunea uneia sau alteia nu mai poate da loc la o declarațiune de incompetență. (Cas. I.—Decizia 165 din 14 Mai 1893.—S</. pag. 452).

2. În starea de organizare actuală a tribunalelor de județe, nu se mai poate invoca pentru prima oară în apel,—chiar în ce privește tribunalul Ilfov, care are o secțiune comercială — excepțiunea de incompetență a jurisdicțiunii civile pentru cauzele comerciale, dacă ca n'a fost propusă la prima instanță și înaintea ori-

3. Faptul prevăzut de acest art. al. 3 este cu totul distinct de cel prevăzut de art. 332 și 333 c. penal, așa că ne- fiind vorba numai de calificarea legală dată faptului, ci de un fapt nou, pentru care inculpații nu fuseseră dați judecării și nici judecați de prima instanță înaintea instanței de apel nu se putea discuta pentru prima oară un fapt nou, cu toate că se făcuse apel și de ministerul public. (Cas. II. — Decizia penală 3127 din 20 Dec 1911.—*Bul.* pag. 1722)

— Vezi și jurispr. de sub 5, art. 883.

cărei alte excepțiuni și apărări, conform art. 108 din proc. civ. (Cas. II.—Decizia 105 din 14 Iunie 1893.—*Bul.* pag. 634).

3. Curtea de apel, având de o potrivă competența de a judeca afacerile, fie de natură comercială, fie de natură civilă, ca și tribunalele de județ, este în drept în apel, când o afacere introdusă ca comercială înaintea tribunalului și tribunalul și-a declinat competența, considerând-o ca civilă, să evoace fondul și să o judece, ceea-ce și tribunalul putea face, într-o cât după acest artic. când autoritatea judiciară ce se invoacă exercită amândouă jurisdicțiunile, comercială și civilă, omisiunea sau eroarea în indicațiunea uneia sau alteia, nu poate da loc la o declinare de competență. (Cas. II. Decizia 119 din 27 Mai 1896. — *Bul.* pag. 910).

4. Deși cesțiunea de incompetență ra- tione materiae poate fi invocată în orice stare a cauzei, iar autoritatea judecătorească o poate pronunța chiar și din oficiu, însă partea care nu a ridicat inci-

dentul de incompetență la instanța de fond, nu poate să invoace direct în casațiune această incompetență, de oarece după legea de organizare judecătorească, tribunalele județene ca și curțile de apel, au competența ambelor jurisdicțiuni civile sau comercială, și după art. 887 din c. com., dacă instanța sesisată exercită ambele jurisdicțiuni. ea este în drept să invoace fondul, fără a trimite afacerea din nou tribunalului, constituit tot ca acela ce a judecat deja afacerea. (Cas. I.—Decizia 176 bis din 8 Mai 1898.—*Bul.* pag. 700).

5. Instanța de fond este în drept a face ca însăși o verificare de scripte fără a recurge la experți. (Cas. I. — Decizia 176 bis din 8 Mai 1898. — *Bul.* pag. 700).

6. Instanțele de fond sunt suverane aprecitoare a întinderii și înțelesului declarațiunilor făcute înaintea ei. (Cas. I.—Decizia 176 bis din 8 Mai 1898. — *Bul.* pag. 700J).

Im Instanțele de fond apreciază în mod suveran elementele din care-și formează convingerea despre remănuirea sau prefacerea actelor înfățișate dinaintea ei. (Cas. I.—Decizia 176 bis din 8 Mai 1898.—*Bul.* pag. 700).

8. Legiitorul civil nu supune registrele particulare formelor prevăzute în cod. com. pentru registrele întrebuintate în comerț. (Cas. I. — Decizia 176 bis din 8 Mai 1898.—*Bul.* pag. 700).

9. Partea care înaintea Curții de Apel a cerut ca afacerea să fie considerată ca civilă și să fie judecată ca atare, nu mai se poate plânga în casațiune că rău Curtea de Apel a judecat afacerea în civil, iar nu în comercial. (Cas. I. - Decizia 176 bis din 8 Mai 1898. — *Bul.* pag. 700).

BO. La tribunalul unde există o secțiune comercială, competența e exclusivă și limitată la afaceri comerciale; această secțiune e incompetentă de a judeca o afacere civilă. Excepțiunea de incom-

petență ce rezultă, poate fi opusă în orice stare a procesului ; ea se poate propune chiar din oficiu. (Cas. II. — Decizia 20 din 25 Ian. 1899.—*Bul.* pag. 78).

11. Creditorul care va fi stipulat fie cu falitul, fie cu oricare alte persoane, avantaje particulare pentru a-și da votul în deliberațiunile falimentului, se pedepsește conform art. 887 cod. com, și această dispozițiune se aplică nu numai creditorului, ci se aplică față cu oricine are dreptul și calitatea de a vota în deliberările falimentului, și face o asemenea stipulație.

Astfel, un mandatar care reprezintă pe unul sau mai mulți creditori, dacă face o asemenea stipulație, e pedepsit conform sus citatului text de lege, și această soluțiune nu poate fi schimbată nici chiar în cazul când beneficiul stipulațiunii ilicite a mandatului a fost remis în urmă de acesta mandanților săi. (Cas. II. — Decizia 507 din 15 Iunie 1899. — *Bul.* pag. 829).

12. Curtea de Apel poate ca, judecând un apel corecțional și constatând și judecând aceleași fapte ca și tribunalul în prima instanță, să califice altfel aceleași fapte, fără ca prin aceasta să se comită un exces de putere sau să violeze dreptul de apărare. (Cas. 11—Decizia 507 din 15 Iunie 1899.—*Bul.* pag. 829).

13. Excepțiunea de incompetență a jurisdicțiunii civile pentru cauzele comerciale poate să fie propusă în orice stare a cauzei și autoritatea judecătorească o poate pronunța chiar din oficiu. (Cas. I.—Decizia 322 din 28 Sept. 1899. — *Bul.* pag. 1001).

14. Excepțiunea de incompetență a jurisdicțiunii civile pentru cauzele comerciale, poate fi propusă în orice stare a cauzei, și autoritatea judecătorească o poate pronunța chiar din oficiu. (Cas. I.—Decizia 351 din 12 Oct. 1899. - *Bul.* pag. 1112).

15. Recursurile făcute în cunlia hotărârilor date în materie cnuinclinfi se ju-

decă de secția 11 a Curții de Casație. (Cas. I.—Decizia 351 din 12 Oct. 1899.—*lini. pag. 1112*).

16. Dacă art. 887 din cod. com. pedepsește pe creditorul care va fi stipulat cu falitul sau cu oricare alte persoane avantajii particulare, pentru a-și da votul său în deliberațiunile falimentului, aceasta a făcut-o în scop de a garanta legalitatea operațiunilor falimentului și a menține egalitatea între creditori. Prin urmare, această dispozițiune de lege, trebuie să fie înțeleasă față de oricine care are dreptul și calitatea de a vota în deliberațiile falimentului. Dacă art. 887 vorbește în special de creditori, aceasta este pentru că de ordinar și în generalitatea cazurilor, creditorul este acela care se prezintă în persoană în adunările provocate de operațiunile falimentului; însă dacă stipulațiunea delictuoasă în condițiunile art. 887 emană de la un mandatar, prin care creditorul a fost reprezentat, responsabilitatea penală, trebuie să cadă asupra mandatarului, când se constată că el este acela care a stipulat avantajile particulare, fie că el a remis

Art. 888. In cazurile prevăzute de cele două articole precedente, sentința penală de condamnare va trebui să ordone:

1) Reintegrarea, dacă este cazul, la masa creditorilor a bunurilor sau valorilor sustrase și restituirea celor în drept a sumelor ce creditoarele primise fără să-i fi datorat;

2) Despăgubirea daunelor pentru sumele câte s'au constatat, cu rezerva despăgubirii și a altor daune mai mari, dacă s'ar dovedi în urmă;

3) Anularea în privința tuturor, și chiar a falitului, a convențiunilor particulare ce vor fi fost încheiate pentru a procura creditorilor avantajile menționate în articolul precedent.

Dacă cererile pentru obiectele susindicate nu au fost propuse de instanța penală, sau dacă, fiind propuse, a intervenit o ordonanță de neurmărire sau o sentință absolutorie, acele cereri vor putea li în urmă introduse și judecate înaintea tribunalului de comerț. (Com. 938, 881», 887, 890 jj 8; pr. pen. 11, 129; ital. 807).

în urmă creditorului, beneficiile stipulațiunei ilicite, fie că el a votat concordat personal sau prin persoane interpuse. (Cas. II. - Dec. 1272 din 11 Nov. 1902. *Bul. — pag. 1172*).

17. Citirea hotărârii în ședință publică de către grafier, în prezența președintelui, nu constituie un motiv de casare. (Cas. II. — Decizia No. 1272 din 11 Noembrie 1902.—*Bul. pag. 1172*).

18. După art. 33 c. p. atunci când durata pedepselor se hotărâsc pe zile, luni sau ani, ziua se socotește 24 ore, luna 30 zile, și anul 356 zile; prin urmare, când o persoană a fost condamnată anterior 6 luni și o zi, adică 181 zile și în urmă iarăși 6 luni și o zi, adică 181 zile, totalul pedepsei socotit pe luni se ridică la 362 zile, așa că nu întreține maximum de 365 zile cât se socotește anul. Deci, în asemenea cas, nu poate fi vorba de violarea art. 887 c. com., relativ la cursul de delict. (Cas. II.—Decizia No. 112 din 29 Ian. 1903 — *Bul. pag. 121*).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1, art 882, și No. 1, art. 885.

CARTEA IV

DESPRE EXERCITIUL ACȚIUNILOR COMERCIALE ȘI DESPRE DURATA LOR

TITLUL I

DESPRE EXERCITIUL ACȚIUNILOR COMERCIALE

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 889. Exercițiul acțiunilor comerciale se regulează de codicele de procedură civilă, alară de dispozițiile codicelui de față. (Com. 1; ital. 868).

Adnotații. I.—După acest art. partea II, creditorul nu poate face poprire pe sumele datorite de un al treilea debitorului său, de cât în virtutea unui titlu, și cu drept cuvânt instanțele judecătorești nu ^validează poprirea când creditorul urmăritor nu prezintă titlul în virtutea căruia face proprierea. (Cas. II.—Decizia 5 din 12 Ian. 1894.—*Bul. pag. 46*).

2. O acțiune comercială, personală și imobiliară, se putea intenta, după alegerea reclamantului, la tribunalul locului unde obligațiunea a luat naștere sau unde va trebui executată. (Cas. II.—Decizia 137 din 10 Iunie 1897. — *Bul. pag. 920*).

3. Scoaterea din nou la licitație a averii unui falit, din cauză că primul adjudecatar nu a depus prețul, chiar dacă nu s'a scos în comptul primului adjudecatar, totuș acesta nu poate fi apărât de plata diferenței între prețul cșit la prima și a doua licitație, diferență provenită din culpa

sa. (Cas. II. — Decizia 137 din 10 Iunie 1897.—*Bul. pag. 920*).

4. Termenul de apel in materie comercială fiind de 30 zile și art. 904 neară-tând dacă calculul se face pe zile libere sau nelibere, trebuie să se observe disp. art. 729 pr. civ., adică termenele au a se calcula pe zile libere. (Cas. III.—Decizia No. 65 din 28 Febr. 1906. — *Bul. pag. 440*).

5. Prezidentul trib. poate să dea o ordonanță, în virtutea art. 66 bis al. 2 și 3 din pr. civ. prin care directorul unei Societăți Cooperative, care a fost înlocuit de consiliul de administrație al acelei societăți din postul său, să-și păstreze în mod vremelnic calitatea de director al soc, de oarece pe deoparte exercițiul acțiunilor comerciale se regulează de codul de pr. civ. afară de cazul când codul de comerț ar conține o dispoziție specială, ceea ce nu CXIII In speță, lar pe de altă parte ar II de neînțeles ca

locmfi în ntilcric comercială, unde în-
treaga procedură cere celeritate, prezi-
(lentul să nu poată da ordonanțe în ca-
zuri grabnice, atât de frecvente în ase-

menea materie. (Cas. II decizia 32 din
25 Ian. 1912).

— Vezi și jurispr. de sub N-rile 3,4,
5, 8, art. 1 și No. 3, art. 947.

Art. 890. Aparține jurisdicțiunii comerciale a judeca :

I. Toate contestațiunile relative la fapte de comerț între ori-
ce persoane ;

II. Acțiunile de revocare sau de confirmare a sechestrului
unei nave, chiar când ar ii înființat în temeiul unei creanțe
civile ;

III. Acțiunile contra căpitanilor de nave, contra prepușilor
sau reprezentanților, contra comișilor-călători de comerț și
contra comișilor de negoț, derivate din faptele de comerț cu
c;ui sunt însărcinați; precum deasemenea si în aceleași limite
acțiunile acestor persoane contra patronilor lor;

IV. Contestațiunile dintre calfe sau ucenici, băieți și servitori
de magazine, comisionari de strade și lucrători cu ziua, luna
sau anul, cu comerciantul sau șeful unei întreprinderi comer-
ciale, pentru îndeplinirea serviciului la care ei s'au obligat, sau
pentru plată de salariu ori altă lucrare ;

V. Acțiunile pasagerului contra căpitanului sau armatorului
unei nave, precum și acțiunile acestora contra pasagerilor ;

Vi. Acțiunile întreprinzătorului de spectacole publice contra
artiștilor teatrali, precum și acțiunile acestora contra întrep-
rinzătorului ;

VII. Contestațiunile relative la vânzarea cu licitațiune a măr-
furilor sau produselor depuse în magazine generale, dockuri
ori întreprinderi ;

VIII. Tot ce privește la falimente după dispozițiunile cărții
III din acest codice ;

IX. Contestațiunile privitoare la calitatea de comerciant sau
la existența unei societăți comerciale. (Com. 3 urm., 7 urm.,
ii>, 77, 98, 392, 401, 402, 404, 506, 592 urm., 698, 888, 911; ital. 869).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 13, art. 3 și art. 726.

Art. 891. Acțiunile aparținând jurisdicțiunii comerciale se
vor judeca de judecătoriile comunale în ultimă instanță până
la valoarea de 5 lei inclusiv și cu drept de apel la judecătoria
de ocol respectivă până la suma de 50 lei inclusiv, capele și
-dobânzi; iar de către judecătoriile de ocoale în ultimă instanță
dela 50 de lei] până la valoarea de 200 de lei inclusiv, capete

și dobânzi, și cu drept de ape! Ia tribunalul comercial, în cu-
prinsul căruia se află, până la valoarea de 1.500 lei inclusiv,
capete și dobânzi. (Com. 890, 892 urm.).

Art. 892. Dacă înaintea unui tribunal comercial se ridică un
incident civil, acelaș tribunal este competent a statua și asu-
pra incidentului, afară de cazul când contestațiunea incidentă
ar purta asupra Aliațiunei, asupra calității de erede, sau asupra
unui drept de proprietate sau servitute imobiliară. In aceste
cazuri, tribunalul comercial va trimite pe părți, pentru jude-
carea incidentului, înaintea tribunalului civil competent, sau
îl va judeca însuși, dacă e de competența tribunalului civil
local.

In toate cazurile în cari incidentul se rezolvă de acelaș tri-
bunal, apelul și recursul în casațiune nu se pot face, contra
hotărârei intervenite asupra incidentului, decât odată si în a-
celeași termene cu apelul sau recursul contra hotărârei asu-
pra fondului.

Încheierea prin care tribunalul comercial trimite la un alt
tribunal sau reține judecarea incidentului, nu este de aseme-
nea supusă apelului sau recursului decât odată cu hotărârea
asupra fondului. (Com. 772, 89(5); cie. 299; pr. civ. 5 urni, leg.
org. jud. 21; ital. 869 }j 2).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1 și 2 art. 192.

Art. 893. Chiar când actul este comercial numai pentru una
din părți, acțiunile ce derivă dintr'însul sunt de competența
jurisdicțiunii comerciale. (Com. 5 urm.. 56, 890, 945 ; ital. 870).

Adnotații. — I. Cliiar când actul este
comercial numai pentru una din părți,
acțiunile ce derivă dintr'însul sunt de
competința jurisdicțiunii comerciale. (Cas.
I.—Decizia 207 din 24 Mai 1899.—*Bul.*
pag. 656).

2. Chiar dacă actul este comercial
numai pentru una din părți, acțiunea ce
derivă dintr'însul e de competența jur-
isdicțiunii comerciale. (Cas. II. — Decizia 135
din 20 Iunie 1900.—*Bul.* pag. 905).

3. Instanțele judecătorești având ple-
nitudinea jurisdicțiunii, ele sunt compe-
tite să judece atât afacerile civile, cât
și cele comerciale și atunci când un tri-
bunal a judecat o afacere fără să discute

și să motiveze în corpul hotărârei că afa-
cerea a fost privită ca civilă sau comer-
cială, singurul criteriu pentru a ști dacă
s'a judecat o afacere civilă sau comer-
cială este însăși natura afacerii. Impre-
jurarea că sentința ar fi intitulată „sen-
tință civilă" nu decide cătuși de puțin
că natura afacerii judecată este și civilă
de oarece titulatura a putut să fie pusă
dintr'o eroare a grefierului.

Dispozițiile art. 108proc. civ. nu-și pot
avea vre-o aplicațiune la tribunalele cari
nu au o secție deosebită comercială,
întru cât asemenea tribunale au și juris-
dicțiia civilă și jurisdicțiia comercială,

(Cas. II. — Decizia . 530 din 5 Dec. 1903.—Su/. pag. 1520).

4. Din faptul că un proces comercial s'a judecat înaintea ordinei după care era înscris în tablou, luându-se cu precădere din această intervertire a ordinei proceselor după tablou, nu se poate deduce o violare a art. 91 pr. civ, de

Art. 894. Când o contestațiune de natură comercială se ivește într'un loc unde se ține un târg sau bâlcu, sau într'un port sau schelă, și ea reclamă o grabnică soluțiune, judecătorul de pace poate să constate orice fapt și să ordone provizoriu măsurile de asigurare, prevăzute de art. 71 și 72 din acest cod și 455 și următoarele din procedura civilă, până când se va judeca cauza de autoritatea competența. (Ital. 871).

Adnotații.—Hotărîrea dată în lipsă încetînd de a exista în minutul ce s'a făcut opozițiunea, e clar că opozițiunea departe de a începe o instanță nouă care să se poată perima deosebit, nu este decât urmarea instanței introdusă de partea

Art. 895. Excepțiunea de incompetența a jurisdicțiunii comerciale pentru cauzele civile, și a jurisdicțiunii civile pentru cauzele comerciale, poate să fie propusă în orice stare a cauzei, și autoritatea judecătorească o poate pronunța chiar din oficiu.

Cu toate acestea, când autoritatea judiciară ce se invoacă exercită amîndouă jurisdicțiunile : comercială și civilă, omisiunea sau eroarea în indicațiunea uneia sau alteia nu poate da loc la o declarațiune de incompetența.

Ea tribunalele cu o secțiune specială, acțiunile și apelurile asupra cărților de judecată date în materie comercială se vor adresa președintelui secțiunii respective. (Pr. civ. 109 urm. i);il. 874).

Adnotații.— I. Judecata afacerilor comerciale se perima când partea interesată lasă să treacă un an de la ultimul act de procedură, fără a o mai reîncepe (Art. 257 proc. civ. combinat cu 895 c. com (Cas. II.—Decizia 413 din 7 Noemb. 1891. *Hui.* pag. Ulii).

8. Acțiunile și apelurile contra cărților de judecată date în materie comercială, nu sunt regulat introduse decât în

oarece aceste procese sunt urgente prin natura lor, după cum rezultă din diferite dispozițiuni din cod. com. (Cas. III.—Dec. 9 din 16 Ian. 1906.—*Bul.* p. 161).

— Vezi și jurispr. de sub No 19 și 22, art. 3 ; No. 2, art. 4, și No. 15, art. 903.

reclamantă, care, ca unul ce a introdus-o, nu poate cere perimarea deosebită a opozițiunii. (Cas. II. — Dec. 21 din 25 Ian. 1899.—*Bul.* pag. 80).

— Vezi și jurispr. de sub No. 22, art. 3 și No. 1, art. 71.

momentul când ele au fost primite de președintele secțiunii comerciale, acolo unde tribunalul are o asemenea secțiune specială, de unde rezultă că aceste acțiuni și apeluri, adresate primului președinte, sunt introduse neregulat, și că un apel comercial, deși declarat în termen la primul-președinte, devine tardiv dacă la primirea de către președintele secțiunii speciale nu mal este în termen. (Cas. II.—

Decizia 159 din 25 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 962).

3. La tribunalele ce au o secțiune comercială specială, acțiunile comerciale și apelurile asupra cărților de judecată date în materie comercială, trebuiesc adresate președintelui acelei secțiunii, și nu pot fi considerate ca regulat introduse, decât din momentul când ele au fost primite de către președintele secțiunii comerciale, iar nu de când vor fi fost introduse la primul președinte al tribunalului.

Astfel, este tardiv apelul care, deși dat în termen la primul președinte, a iost primit peste termen la președintele secțiunii comerciale. (Cas. I.— Decizia 291 din 26 Nov. 1897.—*Bul.* pag. 1409).

4. La tribunalele cari au secțiune specială comercială, acțiunile comerciale precum și apelurile în contra cărților de judecată date în materie comercială, trebuiesc adresate președintelui secțiunii respective, iar nu printrului-președinte al tribunalului și nu pot fi considerate ca regulat introduse decât când au fost primite de președintele secțiunii comerciale.

Astfel este tardiv apelul în contra unei cărți de judecată comercială, când dat în termen la primul-președinte, este trimis peste termen la secția comercială (Cas. II.—Decizia 25 din 21 Ian 1818.—*Bal.* pag. 124).

5. La tribunalele ce au o secțiune specială de comerț, apelurile asupra cărților de judecată date în materie comercială se adresează direct președintelui secțiunii comerciale, și aceste apeluri nu se socotesc regulat introduse de cât din ziua când au fost primite de președintele acelei secțiunii. (Cas. I. — Decizia 123 din 23 Martie 1898.— *Bul.* p. 4;0),

6. Apelurile în materie comercială, adresate primului președinte al unui tribunal cu o secțiune specială comercială, înainte de punerea în aplicare a noului text al art. 895 din c. com. sunt regulat introduse. Astfel când un asemenea apel

a fost trimis unei alte secțiunii a tribunalului, nimic nu se opune ca secțiunea sesizată prin o greșită distribuie, declinandu-și competența, să trimită afacerea secțiunii competente a o judeca. (Cas. I.— Decizia 164 din 4 Mai 1898 — *Bul.* pag. 681).

7. La trib. cu o secțiune specială comercială, acțiunile și apelurile făcute contra cărților de judecată, date în materie comercială, trebuiesc adresate președintelui secțiunii comerciale. Așa dar, acțiunile și apelurile în materie comercială nu pot fi considerate ca regulat introduse de cât din momentul când ele au fost primite de către președintele secțiunii comerciale. (Cas. II.—Decizia 226 din 15 Sept. 1898.—*Bul.* pag. 1103).

8. Termenul de apel în contra cărților de judecată pronunțate contradictoriu în materie comercială, este de o lună de la pronunțarea lor. (Cas. 11.—Decizia 226 din 15 Sept 1898.—/»'«/. pag U03)

9. La trib. cu o secțiune specială comercială, acțiunile și apelurile asupra cărților de judecată date în materie comercială se vor adresa președintelui secțiunii respective, adică celei comerciale și aceste acțiuni și apeluri nu pot fi considerate ca regulat introduse de cât din momentul când ele au fost primite de către președintele secțiunii comerciale.

Ast-fel, când o acțiune sau un apel, în materie comercială, introdusă la un tribunal cu mai multe secțiuni, din cari una comercială, adresate primului președinte, nu președintelui secției comerciale, și repartizate la o altă secțiune, această secțiune nu poate de cât să-și decline pur și simplu competența, fără a trimite din oficiu afacerea la secțiunea comercială. (Cas. I.— Decizia 383 din 17 Nov. 1898. — *Bul.* pag. 1288).

10. Este admisibil recursul făcut cu un act de paupertate, în care se spune că persoana ce voește a face recurs plătește-foncieră pentru un imobil ce ar avea, când se dovedește că acel Imobil

il lust luai in posesiuni? ile societatea ri'ltlulul funciar care încasează veniturile. (Cas. II.— Decizia 119 din 17 Mai 1891).—*Bul.* pag. 708).

I. In materie comercială termenul de primare este de un an de zile cerut de art. 895 din c. com. (Cas. II. — Decizia No. 336 din 3 Septembrie 1902. — *Bul.* pag. 053).

I?. In urma modif. art. 895 al. 3 prin legea din Aprilie 1900, apelul în materie comercială, introdus la altă secțiune a trib. decât secția comercială, este bun introdus, pe temeiul că precum însuși tribunalul asemenea și fiecare secție are plenitudinea jurisdicției în materie civilă și comercială; că de asemenea și termenul apelului are a se calcula dela înaintarea lui primului președinte al trib., organul competente după legea de organizare de a primi toate cererile, apelurile și altele. (Cas. II.— Decizia No. 448 din 27 Oct. 1903.—*Bul.* pag. 1303).

13. Dacă legiuitorul a dispus ca apelurile asupra cărților de judecată date în materie comercială să se adreseze președint. secțiunii comerciale, a făcut-o numai ca o înlesnire pentru părți, fără ca prin aceasta să intre în intențiunea sa de a isbi de nulitate apelurile introduse înaintea primului președinte, sau să ridice părții dreptul a cere să iie ju-

Art. 896. Dacă, cu ocaziunea judecării unei afaceri comerciale, părțile sunt trimise înaintea tribunalului civil în urma-rea unui incident oare-care, judecătoria comercială e în drept ca, mai înainte de hotărârea asupra incidentului, să ordone provizoriu orice măsuri folositoare în cauză. (Com. 776, 857, 892; ital. 875).

Adnotații. I. — Termenul de apel se calculează după jurisdicțiunea care a judecat cauza, iar nu după natura afacerii. (Cas. II.— Decizia 13 din 12 Ianuarie *W.Yi.*—*Bul.* pag. 55).

2. Termenul de apel în materie comercială este de 30 zile, care începe a curge pentru sentințele pronunțate con-

decala de instanța competente, dacă, bine înțeles, tace această cerere, conform art. 108 pr. c. înaintea apărării asupra fondului.

Prin urmare, dacă primul președinte a distribuit o cauză comercială, nu la secția comercială, ci la o secție civilă, trib. urmează a trimite afacerea înaintea judecătorilor competente, când partea face asemenea cerere înainte de orice apărare asupra fondului. (Cas. I. — Decizia No. 272 din 26 Mai 1904.—*Bul.* pag. 791).

14. In urna modificării art. 895 aliniatul III din' cod. com. precum și a art. 108 din procedura civilă, soluțiunea e neîndoelnică în sensul că apelul în materie comercială, introdus la altă secție a Tribunalului de cât la secția comercială, este bine introdus, pe temeiul că, precum însuși tribunalul asemenea și fiecare secție are plenitudinea jurisdicției în materie civilă sau comercială; că toată distingerea dacă o cauză e civilă sau comercială, nu are însemnătate sub raportul jurisdicției, ci numai spre a se ști dacă are a fi judecată, după normele c. c. și a procedurii civile, sau după normele c. com. (Cas. II. — Decizia 179 din 18 Mai 1905.—*Bul.* pag. 770).

— Vezi și jurispr. de sub No. 19 art. 3; art. 884; No. 2, 4. art. 893 și art. 894.

tradictoriu, din ziua pronunțării lor. (Cas. II.—Decizia 27 din 9 Febr. 1894.—*Bul.* pag. 155).

3. Acest articol, după care, dacă hotărârea s'a dat asupra unei opozițiuni, termenul de apel curge din ziua respingerii opozițiunii, are în vedere cazul când însăși partea care face apelul fă-

cusc opozițiunea, iar nu și cazul în care hotărârea' apelată este dată în urma opozițiunii făcută de cealaltă parte și în lipsa apelantului. In acest din urmă caz, intimatul, în opozițiunea făcută de adversar, având dreptul de a ataca și dânsul cu opozițiunea hotărârea dată în lipsă'i, după opozițiunea celeilalte părți, în termenul legal, calculat numai de la comunicarea acestei hotărâri, iar nu de la pronunțare; are, prin urmare, și dreptul de a ataca direct cu apel acea hotărâre, calculându-se termenul apelului tot dela comunicare, iar nu dela pronunțare (Cas II.— Decizia 320 din 25 Mai 1894. — *Bul.* pag. 628).

4. Termenul de apel contra sentințelor date în materie de faliment este de 15 zile, după acest art. care, asemănat art. 729 proc. civ., cată a se calcula pe zile libere, adică fără a se socoti nici ziua de când a început a curge iorinenul, nici aceea în care el se împlinește (Cas. II.—Decizia 424 din 28 Nov. 1891.—*f//.* pag. 1181).

5. Regularea termenului de apel, după procedura civilă sau după cod. com., se determină după însușirea iuslanței ci-

vilă, sau comercială, care a judecat procesul în prima instanță.

Astfel, dacă o carte de judecată, atacată cu apel înaintea tribunalului, nu constată în nimic că judecătorul de ocol a considerat și judecat afacerea, ce a fost dedusă înaintea lui, ca comercială, și nici din cererea reclamantului nu reesc aceasta, în acest caz tribunalul, sesizat cu apel, cu drept cuvânt a considerat-o, în ce privește termenul de apel, ca afacerea civilă și a calculat termenul de apel conform art. 74 din legea judecătorilor de ocoale, fără să se preocupe dacă în fond ea era de natură comercială sau civilă. (Cas. II.—Decizia 88 din 5 Iunie 1895.—*Bul.* pag. 926).

6. Poprirea, oricare ar fi natura creanței, fie civilă, fie comercială, se regulează de procedura civilă și, prin urmare, termenul de apel în contra sentințelor tribunalelor, fie chiar tribunale comerciale, date în materie de poprire, nu poate fi cel prevăzut de cod. com., ci acel prevăzut de proc. civ. (Cas. II.—Decizia 154 din 25 Iunie 1896.—*3///.* pag. 1055).

— Vezi și jurispr. de sub art 776 și No. 6, art. «SI.

Art. 897, In materie comercialii, acțiunile personale și mobiliare se vor putea intenții, după alegerea reclamantului :

1) La tribunalul unde cel ce s'a obligat își are stabilimentul siu comercial, sau cel puțin domiciliul ori reședința ;

2) La tribunalul locului unde obligațiunea a luat naștere sau unde va trebui executată ;

3) La tribunalul locului unde s'a stipulat a se face plata ;

4) Dacă s'a ales un domiciliu pentru executarea unui act, acțiunea se va putea intenta la tribunalul acestui domiciliu. (Com. 35—38 urm., 59; civ. 87, 97; pr. civ. 58, 64 lif. c.; pr. civ. fr. 420).

Adnotații. — Recursul în casație, în materie comercială, se consideră făcut numai în momentul în care el a fost primit la grefa Curței. El este tardiv dacă această primire a avut loc după expirarea termenului legal în care trebuia a

fi făcut, deși a fost depus la poștă înăuntrul acestui termen. Și împrejurarea că comunicațiunea cu trenul era întreruptă nu face ca el să fie valabil, dacă este constatat că comunicațiunea telegrafică era deschisă (Cas. II.—Decizia 94 din 1

Iunie 1891. — *Bul.* pagina No. 004).

2. In materie comercială cererea de recurs în casație este nulă și neavenită dacă nu e însoțită de plata unei taxe speciale sau, in caz de scăpătăciune, de un certificat de sărăcie investit cu viza casierului general și depus în lăuntrul termenului de recurs. (Cas. II — Decizia 5 din 10 Ianuarie 1895.—*Bul.* pag. 46).

3. Termenul de recurs în casație, în materie comercială, este de 40 zile calculat de la pronunțarea hotărârei ce se atacă, dacă ea a fost dată contradictoriu și dela data comunicării ei, dacă a fost pronunțată în lipsă.

(Cas. II. — Decizia 5 din 10 Ianuarie 1895.—*Bul.* pag. 46).

4. Termenul de recurs în casație contra deciziunilor date contradictoriu în materie comercială, este de 40 zile din ziua pronunțării lor. (Cas. II. — Decizia 121 din 5 Mai 1898. — *Bul.* pag. 752).

5. Instanțele judecătorești ale locului unde s'a încheiat un contract sunt competente a judeca pe părțile contractante. (Cas. 11.—Decizia 177 din 1 Iulie 1899. —*Bul.* pag. 875).

6. Termenul de recurs în casație, în materie comercială, este de 40 zile, socotite de la pronunțarea hotărârei, când hotărârea este dată contradictoriu. (Cas. II.—Decizia 95 din 8 Mai 1900. — *Bul.* pag. 701).

7. Subscrierea unei cambii fiind un

Art. 898. Acțiunile personale și acțiunile reale mobiliare rezultând din operațiunile întreprinse, pe contul unei societăți pământene sau străine, de către prepusul sau reprezentantul acestora, în afară de sediul social, se vor putea intenta de către cei de al treilea înaintea autorității judecătorești a locului unde prepusul ori reprezentantul societății exercită comerțul, sau își are reședința. (Com. 93, 238 urm., 246 § 1, 392, 400; ital. 872 al. 1).

Adnotații.—Poprirea înființată în mâinile agentului unei societăți de asigurare nu este valabilă, întru cât se constată,

fapt de comerț, acțiunea în anulare poate fi introdusă la trib. locului unde obligațiunea a luat naștere, adică unde s'a iscălit cambia. (Cas. II.—Decizia No. 39 din 7 Febr. 1901.—*Bul.* pag. 267).

8. Antidatarea unei cambii constituie un mijloc de a disimula fraudă și, prin urmare, dovada ei se poate face prin toate mijloacele de probațiune și chiar prin simple presurțiuni, numai ca ele să fie precise, grave și concordante.

(Cas. II. — Dec. No. 39 din 7 Febr. 1901.—*Bul.* pag. 267).

9. O acțiune relativă la plata unei cambii e bine intentată la domiciliul debitorului. (Cas. II.—Decizia No. 114 din 18 Martie 1905.—*Bul.* pag. 451).

10. Dacă un contract s'a încheiat în București, reclamantul a putut chema în judecată pe părăt la instanțele din București, și deci, acest tribunal declinandu-și competența, a violat dispozițiunile art. 897. (Cas. III.—Decizia No. 62 din 4 Febr. 1911.—*Bul.* pag. 239).

S3. Dacă recurentul n'a obiectat la instanța de fond că declinatoriul de competența ar fi propus târziu, și a primit să discute acest incident, în acest caz dânsul nu se poate prevala în Casație de tardivitatea declinatoriului de competența. (Cas. III. — Decizia No. 62 din 4 Febr. 1911.— *Bul.* pag. 239).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1,2, 3, art. 703; No. 6, art. 881 și No. 2, art. 893.

din procura ce acel agent posedă dela soc, că el nu are dreptul a reprezintă soc. Nici în procesele de lichidarea dau-

nelor, ce i s'ar intenta, nici a o reprezentanță în executarea sentințelor ce s'ar obține contra ei, atribuțiunile lui măr-

ginindu-se numai la simple acte de administrație. (Cas. II.—Decizia civ. No. 30 din 1 Febr. 1912).

Art. 899. Acțiunile ce nasc din contractul de transport se pot intenta înaintea autorității judecătorești a locului unde se află stațiunea de plecare sau cea de sosire. Sunt aplicabile șefului de stațiune dispozițiunile art. 400. (Com. 425, 432, 438 urm.; ital 872 al. 2).

Adnotații. — Prin acest art., legiuitorul comercial permite creditorului ca, odată cu intentarea acțiunii, să ceară a se pune și sechestrul asigurător asupra averii mobile a debitorului, conf. art. 614 și următorii din proc. civ., fără ca creditorul să fie obligat a avea și produce un titlu în virtutea căruia cere înființarea sechestrului în condițiunile art. 613 din proc. civ., destul numai ca să dea o cautiune,

care se va determina de tribunal, dacă nu e vorba de o cambie sau un efect comercial la ordin sau la purtător protestat de neplată. (Cas. sec. vac. — Decizia 361 din 4 Iulie 1894. — *Bul.* pag. 773).

— Vezi și jurispr. de sub No. 17, art. 3; No. 2, 3, art. 881 și No. 6, art. 896.

Art. 900. Acțiunile rezultând din lovirea unui vas (abordaj) se pot intenta înaintea autorității judecătorești a locului unde faptul s'a întâmplat, sau înaintea aceleia a primului port unde vasul a ajuns ori a locului de destinațiune.

Competința căpitanilor de porturi de a cunoaște de contestațiunile ce le sunt deferite prin regulamentul dela 30 Martie 1879 se menține*). (Com. 520, 677; 169, reg. 30. Martie 1879; ital. 873).

Adnotații.—Asemănat art. 109 din reg. dela 30 Martie 1879, relativ la poliția porturilor și malurilor dunărene, comisarul maritim din portul Sulina, numit de guvernul român, este competent a se pronunța definitiv în toate cauzele maritime, când reclamațiunea nu trece peste 300 lei,

Este neadmisibil recursul făcut la Curte în contra deciziilor și proceselor verbale ale Comisarului maritim din Sulina, date în privința reclamațiilor ivite în cauze maritime de competența sa. (Cas. II.—Decizia No. 51 din 30 Ian. 1904.—*Bul.* pag. 122).

Art. 901. In toate cauzele comerciale, termenul obicinuit de înfățișare, fixat prin art. 78 din procedura civilă, se reduce la jumătate.

Prezidentul tribunalului va putea însă, după împrejurări, să permită ca citațiunea să se facă pentru un termen și mai scurt, tară a fi obligat pentru aceasta să declare urgența cauzei.

*) Acest alineat nu figurează în art. italian corespunzător.

Menirii cei domiciliați afară din România, termenul de înfățișare va fi cel puțin de 40 zile dela ieșirea citațiunii.

Asupra înfățișerii de se va cere termen de pregătire, acel termen se va fixa de tribunal după împrejurări, ordonându-se provizoriu ori-ce măsuri de asigurare se vor crede necesare pانی la judecarea afacerii. (Pr. civ. 97, 152; ital. 876).

Adnotații.—**Vezi** jurispr. de sub No. 1, art. 71 și No. 4, art. 881.

Art. 902. Partea condamnată în lipsă poate face opozițiune, fără a fi ținută a justifica cauzele absenței sale. (Pr. civ. 154 urm).

. Art. 903. In materie comercială, termenul de perempțiune este pe jumătate de cel fixat prin art. 257 din codicele de procedură civilă. (Ital. 877).

Adnotații.—**I**- Judecata în comercial se perima dacă partea va lăsa să treacă un an de la cel din urmă act de procedură, fără a mai face veri-un altul pentru ase putea pune procesul în stare de judecată. (Cas. IT.—Decizia 40 din 10 Febr. 1899.—*Bul.* pag. 196).

2. Judecata, în comercial, se perima dacă partea va lăsa să treacă un an de la cel din urmă act de procedură fără a mai face vre-un altul pentru a se putea pune procesul în stare de judecată. (Cas. secț. vac.—Decizia 160 din 5 Iulie 1900.—*Hui.* pag. 951).

3. In materie comercială apelul se perima după cererea părții interesate, dacă cealaltă parte va fi lăsat să treacă un an dela cel din urmă act de procedură. (Cas. II.—Decizia 15 din 16 Ian. 1901.—*Bul.* pag. 120).

4. Legiuitorul român depărtându-se de legislațiunile străine, ce le-a avut în vedere la elaborarea codului civil, nu a admis în materie de perimare, nici suspendarea, nici prelungirea de termen. Astfel, moartea uneia din părțile împriinate și termenile defipte pentru delibere și facerea inventariului nu pot întrerupe curgerea termenului de perempțiune. (Cas. II — Decizia 319 din 1 Iulie 1903.—*hui.* pag. 971).

B. Când o acțiune a lost Intentată în

virtutea unor cambii cărora nu le lipsește nici una din condițiile legale cerute pentru asemenea acte, acțiunea este comercială, iar perimarea se face după regulile cod. com. (Cas. II.—Decizia 253 din 15 Iunie 1904.—*Bul.* pag. 1064).

6. Când o secțiune civilă, față cu părțile a trimis o afacere la secția comercială, sentința de trimitere este ultimul act de procedură în cauză, așa că dacă trib. respinge cererea de perimare, pe motiv că partea intimată nu ar fi cunoscut data când apelul său a fost primit de secția comercială, adaugă o condițiune la lege pe care art. 257 pr. civ. nu o cere și dar violează acel articol. (Cas. II. — Decizia 478 din 22 Nov. 1904.—*Bul.* pag. 1710).

7. Plata și scoaterea citațiunilor în aceeași zi în care s'a făcut și cererea de oerimare întrerupe cursul perimării. (Cas. III. -r Decizia No. 102 din 18 Aprilie 1906—*Bul.* pag. 797).

8. Orice acțiune, opozițiune, apel etc. se perima dacă partea va lăsa să treacă un an dela cel din urmă act de procedură, cum e, în speță, jurnalul de suspendare a procesului, fără ca judecata să fie reînceptută. (Cas. III.—Decizia 144 din 23 Iunie 1906.—*Sul.* pag. 1261).

9. Conform art. 257 pr. c. orice acțiune, opoziție, conte-ji.i.J. < recurs, se va perima, după cererea părui inle-

resate, dacă partea va lăsa să treacă doi ani dela cel din urmă act de procedură și fără ca la acest interval de timp judecata să fie reînceptută; iar conform art. 903, c. com. termenul de perempțiune în materie comercială, este de jumătate de cât cel fixat prin art. 257 pr. c. (Cas. III. — Decizia 130 din 27 Mai 1908. — *Bul.* pag. 1010).

10. Atunci când între mai multe persoane există o comunitate. de interese, fiecare din ele e presupusă a avea un mandat tacit din partea celorlalte pentru a le face condițiunea mai bună. Prin urmare, perimarea unui apel cerută de către unul din intimați, profită tuturor celorlalți intimați cari figurau în proces alături cu cel ce a cerut perimarea (Cas. III. — Dec. 2 din 12 Ianuarie 1909. - *Bul.* pa. 85).

11. Potrivit art. 257 proc. civ. combinat cu acest art., un proces care rămâne în suspensiune într'un timp anume fixat de aceste texte de lege, se poate perima, dacă în acest timp nu s'a făcut nici un act de procedură cu caracter contradictoriu, că dacă afacerea este trimisă la experți cursul perempțiunii nu poate fi considerat ca întrerupt, căci și în acest caz partea interesată e obligată a fi diligentă și a cere ca expertul să-și facă și să depună lucrarea cu care a fost însărcinat. (Cas. III.—Decizia No. 171 din 22 Iunie 1909.—*Sul.* pag. 878).

12. Când intimatul oponent la prima instanță a lăsat să treacă un an de la închierea Tribunalului care admisesse proba cu martori și scoaterea procesului după rol, afacerea fiind comercială, fără ca să fi făcut vreun act de procedură cu caracter contradictoriu, reclamantul de la instanța de fond este în drept a cere și obține perimarea opoziției adversarului său, indiferent dacă efectuarea probei cădea în sarcina reclamantului, de oarw ce legea nu face nici o distincțiune. (Cas. Secțiuni-unite. — Decizia No. 12 din 16 Iunie 1911.—*Bul.* pag. 957).

13. Curtea de apel violează acest art. și 907 când decide că termenul de perimare, în materie de proprie obținută pe bază de sentință dată în materie cambială, ar fi de doi ani, în loc de 1 an. (Cas. III.—Decizia 72 din 8 Febr. 1912).

14. Când curtea de apel, la care s'a trimis judecata apelului, în urma casării, constată că a trecut un an dela data când s'a primit la acea curte adresa, prin care curtea de casație a trimis dosarele afacerii spre a se judeca din nou opoziția și apelul, fără ca oponentii cari aveau interes să se reformeze sentința trib. să fi cerut punerea afacerii pe rol, cu drept cuvânt declară perimată opozita în materie comercială, conform și cu art. 257 pr. c. (Cas. III.—Decizia No. 84 din 14 Febr. 1912).

15. Dacă procesul a fost intentat și judecat la prima instanță ca comercial, termenul de perimarea opoziției în apel trebuie să fie acela de un an. (Cas. III. —Decizia 115 din 29 Febr. 1912).

16. Dacă trib. chemat să se pronunțe asupra perimării apelului, nu ține seamă de modul cum acțiunea a fost judecată la prima instanță și respinge cererea de perimare, pe motiv că afacerea este civilă, iar nu comercială, fără să se fi discutat aceasta la prima instanță violează art. 893 și face o greșită aplicare a art. 257 pr. c. (Cas. III. — Decizia 182 din 6 Aprilie 1912).

17. Dacă reclamantul a lăsat să treacă un an dela încheerea trib. care admisesse luarea interogatoriului părâtului și scoaterea procesului după rol, afacerea fiind comercială, fără ca să fi făcut vreun act de procedură cu caracter contradictor, trib. era dator să admită cererea de perimarea acțiunii. (Cas. III.—Dec. No. 80 Febr. 1913. Jurisprudența Română pag. 264/913).

18. Când se constată din titlatura sentinții trib. cum și din modul cum acțiunea a fost introdusă și judecată de prima instanță, că acțiunea a fost conside-

rata comercială, cu drept cuvânt Curtea de apel a declarat perimat apelul, prin trecerea termenului de un an prevăzut de acest art. (Cas. III. - Dec. 392 din 9 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 616/913).

19. Când nu ne aflăm într-o materie comercială, ci în executarea unui titlu

Art- 904. In materie comercială termenul de apel contra hotărârilor pronunțate în prima instanță este de 30 zile.

Acest termen începe: pentru sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor; pentru cele date în lipsă, din ziua primirii copiei de pe sentință, conform art. 74 și 173 din codicele de procedură civilă.

Dacă hotărârea s'a dat asupra unei opozițiuni, termenul de apel curge din ziua respingerii opozițiunii, fie că sentința s'a pronunțat în lipsă sau contredictoriu cu oponentul.

In contra hotărârilor pronunțate în materie de faliment, termenul de apel va fi de 15 zile. (Com. 944; pr. civ. 153, 318; leg. jud. pace 82).

Adnotații. I.—De și în contra hotărârilor pronunțate în materie de faliment termenul de apel este de 15 zile, însă când o hotărâre dată, fie în contra, fie în favoarea unui falit, este relativă la o acțiune ce nu se referă la procedura falimentului, și este născută înainte de faliment, și din relații cari n'au nimic d'a face cu falimentul, termenul de apel în contra unei asemenea hotărâri este de 30 de zile. (Cas. II. — Decizia 26 din 27 Ian- 1895).-fiu/, pag. 92).

2. Dacă trib. a considerat o afacere ca comercială și a judecat-o cu formele și termenele prescise de c. com. oricare ar fi motivele de nemulțumire ce reclamantul ar fi avut în contra sentinței pronunțate de trib., urma a le invoca la Curtea de apel, conformându-se regulilor și termenelor trib. care a judecat în prima instanță. Prin urmare cu drept cuvânt, curtea de apel declară tardiv un apel judecat de trib. ca comercial, dar cmc a fost făcut de reclamant peste termenul prescrist de c. com. (Cas. II.—Dec. 529 din 10 Dec. 1901.—*Jiul*. pag. 1842).

cu caracter civil, nu se pot aplica dispozițiile acestui art., după care termenul de perimare este pe jumătate de cât cel fixat prin ar. 257 pr. civ. (Cas. II. — Dec. civ. No. 203 din 25 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 601/913).

— Vezi și jurispr. de sub art 726.

3. Pentru a ști dacă într'un proces trebuiesc a se aplica termenul de apel din materie civilă, (art. 318 pr. c), sau acel din materie comercială (art. 904 c. com.) singurul criteriu este însăși natura afacerii judecate, iar nu de numirea dată prin titlatura sentinții de „civilă” sau „comercială”, care uneori, poate să fie greșită. (Cas. III. — Decizia No 71 din 3 Martie 1908.-fi«/. pag. 569).

4. Termenul de apel sau recurs se calculează după calitatea instanței care a pronunțat hotărârea, ori care ar fi natura afacerii. Astfel, dacă procesul la trib. a fost introdus pe cale civilă și părțile s'au judecat în civil, fără ca vre-una din ele să ridice vre-o obiecțiune în această privință, în acest caz, termenul de apel în contra sentinței Trib este de două luni de la data comunicare! (Cas. I.—Decizia No. 137 din 20 Martie 1909.—*Bal*. pag. 314).

5. Prin cuvântul *contradictoriu*, termenul de apel este de 30 zile și curge pentru sentințele date contradictoriu din ziua pronunțării; se înțelege numai cazul

când ambele părți în litigiu sunt față la judecarea procesului nu însă și acela când procesul se judecă numai față de una din părți.

In acest din urmă caz, termenul de apel curge pentru ambele părți litigante din ziua pronunțării. (Cas. III.—Decizia 106 din 29 Aprilie 1909.—*Bul*. pag. 521).

6. Intru cât prin acest text nu s'a derogat dela principiul înscris în art. 729 pr. civ., după care termenele au a se calcula pe zile libere, rezultă de aci, că termenul de apel de 30 zile are a se socoti pe zile libere. (Cas III— Decizia 11 din 13 Ian. 1910— *Bul*. pag. 90).

7. Dacă acțiunea a fost intentată și judecată de tribunal ca o acțiune civilă, termenul de apel în contra sentinței tribunalului, este acel prevăzut de codul de procedură civilă, iar nu acela prevăzut de codul comercial. (Cas. III — Decizia 405 din 3 Nov. 1910. —*Bul*. pag. 1643).

= In acelaș sens și decizia 423 din 10 Nov. 1910.

8. Dacă acțiunea a fost intentată și judecată de prima instanță ca o acțiune civilă, termenul de apel în contra sen-

tinții trib. este acela prevăzut de codul de proc. civ., iar nu de codul de comerț, de oarece căile de atac în contra unei hotărâri se regulează după modul cum a fost judecată afacerea de instanța a cărei hotărâre se atacă, oricare ar fi în realitate natura afacerii.

Prin urmare, trib. violează acest art. când respinge ca tardiv apelul făcut în contra unei asemenea sentințe. (Cas. III—Decizia 59 din 6 Febr. 1912).

9. Față de dispoziția art. 907 c. com. poprirea având a se regula după regulile procedurii civile, oricare ar fi natura creanței, termenul de apel contra sentinței trib. nu poate fi cel prevăzut do art. 904 c. com. ci acel al proced. civile. Trib. judecând astfel, a interpretat just și bine a aplicat sus citatele texte de lege. (Cas. II. — Dec. civ. 154 din 4 Sept. 1913. Jurispr. Rom. pag. 455/913).

= In acelaș sens Cas. II.—Deciziile 154 din 1896. Buletin pag. 1054 și No. 138 din 1898 — *Bul*. pag. 793.

— Vezi și jurispr. de sub No. 21, art. 3 și No. 4, art. 889.

Art. 905. Recursul în casațiune contra sentințelor sau deciziunilor pronunțate în ultima instanță va fi de 40 zile.

Acest termen va curge, pentru deciziunile sau sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor; pentru cele date în lipsă, din ziua comunicării deciziunii sau sentinței.

In contra deciziunilor sau sentințelor pronunțate în materie de faliment, recursul este de 20 zile. (Pr. civ. 153; leg. jud. pace 50).

Adnotații. I. — Termenul de recurs în Casație în contra sentințelor sau deciziunilor comerciale pronunțate contradictoriu este de 40 zile din ziua pronunțării lor. (Cas. II.—Dec. No. 382 din 27 Septembrie 1902.-fi«/. pag. 998..

2. In materie comercială, temenul de recurs este de 40 zile, care, pentru deciziunile sau sentințele pronunțate contradictoriu curge din ziua pronunțării de-

ciziunii sau sentinței. (Cas. II.—Decizia 514 din 24 Nov. 1903. — *Bul* p. 1431).

3. Recursul în casație în contra sentințelor sau deciziunilor pronunțate în ultimă instanță, în materie comercială, este de 40 zile dela pronunțare, când sunt date contradictoriu și dela comunire, când sunt date în lipsă.

Prin urmare este tardiv recursul făcut după trecerea acestui termen. (Cas. II—

Dec. No. 257 din 16 Iunie 1904.— *Bul.* pag. 1084).

4. In materie comercială, termenul de recurs este de 40 zile și curge de la pronunțarea sentinței atacate cu recurs, conform art. 905 din codul comercial. (Cas. III. — Decizia No. 14 din 16 Ian., 1907. — *Bul.* pag. 146).

5. După acest art. și art. 41 din legea Curții de casație, termenul de recurs în materie comercială contra sentințelor pronunțate în ultima instanță este de 30 zile și curge, pentru cele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor, iar,

Art. 906. Dispozițiunile art. 321 și 734 din procedura civilă se aplică în materie comercială și pentru cazul când înăuntrul termenului de apel sau recurs se va forma contra părții condamnate cerere de interdicțiune sau de punere sub consiliu judiciar. (Civ. 435 urm., 458 urm.)

Art. 907. Partea interesată în o cauză comercială va putea, deodată cu intentarea acțiunii, să ceară a se pune sechestrul asupra averii mobile a debitorului său, conform art. 614 și următoarele din procedura civilă, după deosebirile mai jos enunțate.

Va putea de asemenea să urmărească și să poprească pentru sumele cuprinse în titlul său sumele sau efectele datorite debitorului său de către un al treilea, conformându-se dispozițiilor art. 456 și următoarele din codicele de procedură civilă. (Com. 908; pr. civ. 456, 613 urm.; leg. timbr. 18 § 2 și 21 S 17, 18).

Adnotații I.—Judecătorii nu sunt ținuti a admite chemarea la interogatoriu ori de câte ori se cere de părți, destul numai să motiveze neadmiterea unei asemenea probațiuni. (Cas. II.—Decizia 193 din 9 Sept. 1897—*Bul.* pag. 1108).

2. In materie comercială poprirea se poate face la termen, fără a fi nevoie de titlu executoriu. (Cas. 11.—Decizia 193 din 9 Sept. 1897-S/./. pag. 1108).

3. Termenul de recurs în materie de poprire, oricare ar fi natura actului ce a servit la obținerea unui titlu executoriu este neclă stabilit de dreptul comun, iar

pentru cele date în lipsă, din ziua comunicării.

Prin urmare, deși sentința supusă recursului este dată, în lipsa recurenților, la 13 Sept., iar recursul este introdus la 23 Oct., însă, în cazul când nu se prezintă o dovadă de comunicare a sentinței și nici în dosar nu există acea dovadă, recursul se consideră în termen. (Cas. 111.—Decizia No. 165 din 10 Iunie 1908.—*Bul.* pag. 1257).

— Vezi și jurispr. de sub No. 3. art. 907.

nu cel prevăzut de art. 905 C. Com. (Cas. II.—Decizia No. 38 din 20 Fevr. 1908.—*Bul.* pag. 324).

4. Din moment ce o acțiune a fost intentată și judecată la prima instanță ca acțiune civilă, termenul de apel este acel fixat de dispozițiile codului de pr. civ. iar nu cel fixat de cod comercial, chiar și când natura afacerii ar fi comercială, de oarece căile de atac în contra unei hotărâri se regulează dupe natura jurisdicției care a pronunțat acea hotărâre. (Cas. I.—Decizia No. 319 din 9 Iunie 1910.—*Bul.* pag. 930).

5. Procedura de urmat la poprirea în materie comercială este cea prevăzută de procedura civilă. Astfel, după art. 455 și următorii din procedura civilă, poprirea are un caracter de conservare numai până la data când se judecă validarea ei, iar de la această dată se transformă în-

tr'o adevărată măsură de executare, căci prin validare se tinde a se condamna terțul poprit ca debitor față de creditorul poprit. (Cas. I.—Decizia No. 11 din 15 Ianuarie 1902.—*Bul.* pag. 10).

— Vezi și jurispr. de sub No. 12. art. 903 și No. 9, art. 904.

Art. 908. Sechestrul sau poprirea nu se va putea înființa de cât numai cu dare de cauțiune, afară de cazul când cererea de sechestrul sau de poprire se va face în virtutea unei cambii sau a unui alt efect comercial la ordin sau la purtător, protestat de neplată.

Judecătorii se va pronunța asupra sechestrului în camera de consiliu fără prealabilă chemare a părților.

Sechestrul asigurător nu poate fi ridicat decât dacă debitorul va consemna suma, capital, interese și cheltueli, pentru cari s'a înființat acel sechestrul. (Com. 270, 319, 333 urm, 365, 414, 565, 604, 907; civ. 1075 urm.; pr. civ. 455, 614, 617).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, art. 907.

Art. 909. Când va li loc a se cerceta socoteli, înscrisuri și registre de comerț, tribunalul va putea numi în acest scop li-nul sau mai mulți experți socotitori, cari, sub direcțiunea unui judecător delegat să asculte pe părți, să examineze socotelile, înscrisurile și registrele, să consemneze prin proces-verbal declarațiunile și recunoașterile părților, și să cerce a le împăca de va li cu puțință ; iar dacă nu, să raporteze în scris tribunalului despre rezultat.

Experții vor li numiți de părți prin comun acord, și, în caz de neînțelegere între ele, se vor numi din oficiu de tribunal în termen scurt. (Pr. civ. 211 urm., pr. civ. fr. 429).

Adnotații I.—Vânzarea unei cantități de lemne de foc predate în diferite timpuri și făcută prin scrisori comerciale fără act legalizat, are a fi considerată ca o vânzare de bunuri mobiliare și, prin urmare este scutită de plata taxei de înregistrare.

Neregularitatea expertizei din cauză că nu s'a făcut sub direcțiunea unui judecător delegat, se acoperă prin consimțământul părților. (Cas. III.—Decizia No.

160 din 28 Martie 1911. — *Bul.* pagina 505).

2. Expertul ținând locul instaiiții judecătorești și instrumentând în numele ei, citația emunată dela el. dupe modul prescris de lege și ajunsă la cunoștința tuturoiș părților, constituie un net de procedură întreruptiv de perlmnre. (Cas III. — Decizia 433 din 24 Oct. 1912. — Jurispr. Română png. 19/913).

CAPITOLUL II

Despre sechestrarea, urmărirea și vânzarea silită a vaselor

Art. 910. Orice creditor are dreptul ca, prin paza formelor mai jos arătate, să poată proceda la sechestrarea, urmărirea și vânzarea silită a unui vas sau a unei părți indiviză dintr'ânsul, care ar fi proprietatea debitorului său.

Creditorii privilegiați pot exercita acest drept chiar dacă vasul, care în total sau în parte este afectat, ar fi trecut în mâinile unei a treia persoane. (Com. 686 urm., 911, 912; civ. 1718, 1790, 1824 urm., ital. 879).

Adnotații.—Nu este drept de recurs în contra unor procese-verbale constatatoare de adjudecarea unor vase, adică a unor bunuri mobile, atât pentru că în contra ultimului act constatator de vânzarea unor bunuri mobile proc. civ. nu admite re-

curs, cât și pentru considerațiunea că în această procedură specială, cum o regulează codul de comerț, dreptul de recurs nu este admis. (Caș. II.—Decizia 228 din 5 Aprilie 1894.-S«/. pag. 461).

Art. 911. Vasul poate fi sechestrat în cazurile și după formalitățile stabilite în art. 907 și 908 din acest codice.

Sechestrarea fiind declarată valabilă de către tribunalul de comerț competent, vânzarea, cologațiunea creditorilor și repartițiunea prețului se fac în conformitate cu regulile fixate în prezentul capitol. (Com. 890 § 2; ital. 880).

Art. 912. Vasul gata de plecare nu poate fi pus sub sechestrul și nici urmărit.

Vasul se consideră că este gata de plecare, când căpitanul are asupra'și hârțiile de navigațiune necesare pentru călătorie. (Com. 513, 910; ital. 881).

Art. 913. În orice stare a procedurii, după cererea unui creditor care are un privilegiu asupra unui vas sau a unui coproprietar al vasului și chiar a însuș debitorului, tribunalul înaintea căruia se află cauza pendinte, poate ordona ca vasul să întreprindă una sau mai multe călătorii, prescriind în același timp precauțiunile ce după împrejurări, s'ar crede necesare.

Călătoria nu se poate începe până ce mai întâi sentința tribunalului care ar încuviința-o, nu va fi transcrisă în registrele autorității maritime respective și adnotată pe actul de naționalitate.

Cheltuelile necesare pentru întreprinderea călătoriei, se vor înainta de reclamant.

Navlul, după ce mai întâi se vor scădea cheltuelile, se va adăuga la prețul vânzării. (Com. 493 urm., ital. 882).

Art. 914. Urmărirea vasului sau a unei părți dintr'ânsul va fi precedată de un comandament făcut debitorului, cu invitare de a plăti suma datorită în termen de 24 ore și cu încunoștințare că în caz contrariu se va procede la urmărire.

Dacă este pericol de sustracțiune, se poate ordona sechestrarea imediată în formele stabilite de Codicele de procedură civilă. (Com. 915; pr. civ. 469 urm., 616 § 2, 619; leg. timbr. 19 § 6; ital. 883).

Art. 915. Prin comandament, creditorul își va face alegere de domiciliu în comuna de reședință a autorității judecătorești înaintea căreia are să se facă urmărirea, arătându-se persoana la care domiciliul a fost ales.

Comandamentul va fi notificat proprietarului vasului, dacă este vorba de o acțiune generală de exercitat contra lui; el va putea fi însă notificat și căpitanului, dacă urmărirea se face și în virtutea unui drept de privilegiu ce există asupra vasului.

Dacă, în termen de 30 zile dela notificarea comandamentului, creditorul nu procede la acte de execuțiune, urmărirea nu se va putea începe decât în urma unui nou comandament.

În caz de opozițiune sau contestațiune contra urmăririi, termenul de mai sus va curge dela notificarea sentinței definitive care a respins contestațiunea sau opozițiunea, sau din ziua când contestațiunea sau opozițiunea s'a perimat. (Com. 520, 687, 903, 910, 914, 916 urm., pr. civ. 136, 399 urm., 500; ital. 884).

Art. 916. Procesul verbal al agentului judecătoresc însărcinat cu urmărirea, afară de cele prescrise prin art. 416 din codicele de Procedură Civilă, va trebui să mai cuprindă:

1) Alegerea sau declarațiunea de domiciliu ori reședință a creditorului urmărit în localitatea unde se află autoritatea judecătorească însărcinată cu vânzarea și în localitatea unde vasul urmărit se găsește ancorat;

2) Numele, pronumele și domiciliul sau reședința proprietarului vasului și acela al căpitanului;

3) Numele, felul și capacitatea vasului;

4) Descrierea bărcilor, a șalupelor, uneltelor, echipmenelor, armelor, munițiilor și proviziunilor sale.

Agentul judecătoresc va numi un custode asupra vâhului ur-

mărit, care va urma să subscrie procesul-verbal. (Com. 490, 915, 917; pr. civ. 418 urm.; leg. timbr. 18 § 12 ; ital. 885).

Art. 917. Dacă proprietarul vasului urmărit are domiciliul sau reședința în comuna unde se face urmărirea, creditorul urmăritor este dator să-i notifice, în termen de trei zile, copie după procesul-verbal de urmărire și să'l citeze înaintea tribunalului urmăritor, pentru ca acesta să ordone vânzarea lucrurilor urmărite.

Dacă proprietarul nu are nici domiciliul, nici reședința sa în localitatea unde se face urmărirea, comunicarea procesului-verbal și citațiunea se vor face căpitanului vasului urmărit, și în lipsă-i, reprezentantului proprietarului sau al căpitanului.

Dacă proprietarul este străin, fără domiciliu sau reședință în România, comunicarea și citațiunea mai sus vorbită se vor face în modul stabilit prin art. 75, numerile 6 și 7 din procedura civilă.

O altă copie după procesul-verbal de urmărire se va depune de agentul judecătoresc la oficiul maritim unde vasul se găsește înscris. (Com. 520, 915, 916; ital. 886).

Art. 918. Tribunalul, autorizând vânzarea, stabilește condițiunile ei și trimite pe părți înaintea unui judecător delegat, pentru ca să fixeze ziua în care are să se facă vânzarea, și să procedă la celelalte operațiuni necesare. Tribunalul trebuie de asemenea să ordone portărelului de a face afișele și publicațiunile de vânzare. (Com. 920, 921 urm., 928; pr. civ. 503; ital. 887).

Art. 919. Urmărirea se perima de drept și creditorul urmăritor răspunde de cheltueli, dacă vânzarea nu se face în cele 40 zile următoare.

Nu se socotește în acest termen timpul trecut pentru opozițiunile sau contestațiunile prevăzute de art. 915. (Ital. 888).

Art. 920. Afișele și publicațiunile vor cuprinde :

- 1) Numele, pronumele, profesiunea, domiciliul sau reședința creditorului urmăritor;
- 2) Titlul în puterea căruia se face urmărirea ;
- 3) Suma datorită ;
- 4) Alegerea de domiciliu făcută de creditorul urmăritor, atât în localitatea unde reșade Tribunalul înaintea căruia se face urmărirea, cât și în aceea unde vasul este ancorat ;

5) Numele, pronumele, domiciliul sau reședința proprietarului vasului urmărit ;

6) Numele, felul și capacitatea vasului, dacă este armat sau în armare, precum și numele și pronumele căpitanului ;

7) Locul unde vasul "se găsește, adică dacă este ancorat în port sau în altă parte ;

8) Bărcile, șalupele, echipamentele, uneltele, armele, munițiunile, și proviziunile ce se cuprind în vânzare ;

9) Numele și pronumele procuratorului creditorului urmăritor ;

10) Condițiunile vânzării;

11) Ziua fixată pentru ținerea licitațiunei. (Com. 916, 918, 921 ; pr. civ. 504 urm.; ital 889).

Art. 921. Afișele se vor lipi :

- 1) Pe catartul principal al vasului urmărit;
- 2) La ușa tribunalului unde are a se ține licitațiunea ;
- 3) În piața principală a orașului, pe digul sau la debarcaderul portului unde vasul este ancorat și la reședința oficiului vamal din localitate ;
- 4) În sălile bursei și Camerei de comerț, dacă vor fi.

Un extract după afiș se va publica în foaia anunțurilor judiciare a locului, cel puțin cu trei zile înainte de ziua fixată pentru ținerea licitațiunei.

Un exemplar dupe afișe se va comunica:

- 1) Debitorului sau căpitanului în cazurile prevăzute de art. 520;
- 2) Custodelui numit de către agentul judecătoresc ;
- 3) Creditorilor privilegiați indicați în actul de naționalitate sau în registrele oficiului maritim unde este înscris vasul, și oricărui alt creditor, chiar neprivilegiat, care, printr'un act notificat creditorului urmăritor, a declarat că voiește să intervină la procedura urmăririi. (Pr. civ. 507 urm.; ital 890).

Art. 922. Dacă urmărirea are de obiect un vas care ar avea o capacitate mai mare de 30 tone, se vor face trei publicațiuni consecutive din opt în opt zile, prin afișe afișate, cum mai sus se arată și publicate în foaia anunțurilor judiciare.

După a treia publicațiune a afișelor, licitațiunea se va ține la ziua fixată de către judecătorul-delegat și vânzarea se va face către cel ce va oferi un preț mai avantajos. (Com. 918, 923, 928; ital 891).

Art. 923. Tribunalul, după raportul judecătorului-delegat,

pentru motive grave, poate acorda și chiar ordona din oficiu ca vânzarea să nu aibă loc și să încuviințeze una sau două amânări de câte opt zile fiecare.

Amânarea va fi încunoștiințată prin afișe afișate și publicate precum mai sus se arată. (Com. 918, 922 ; pr. civ. 530 urm ; ital. 892).

Art. 924. Oricine poate să concureze la licitațiune.

Cel ce concurează pentru contul altei persoane, trebuie să prezinte procură specială care se va atașa la dosarul cauzei.

Orice concurent este dator să depună în bani sau în efecte publice de ale Statului la purtător și dupe cursul zilei, a zecea parte din prețul dela care are să se înceapă licitațiunea, afară numai dacă judecătorul-delegat, ascultând și pe creditorii prezenți, nu'l va dispensa de aceasta.

Vânzarea se va face prin strigări.

Strigările se vor începe dela prețul fixat de creditor, sau de la acela pe care îl va însemna judecătorul delegat, dela sine și se vor repeta de trei ori ; între fiecare strigare va fi un termen de 5 minute cel puțin sau de 15 minute cel mult.

Lucrul se va adjudeca asupra aceluia care a oferit cel mai mare preț. (Com. 929; civ. 1535, pr. civ. 540 urm.; ital 893).

Art. 925. Judecătorul-delegat va încheia proces-verbal de cele urmate.

Adjudecatarul va subscrie de prețul cu care lucrul s'a adjudecat asupra'i și în acelaș timp va face alegere de domiciliu în localitatea unde s'a urmat vânzarea. In caz contrariu, toate notificările ce i se vor adresa vor fi valabil făcute la grefa tribunalului. (Civ. 97; pr. civ. 545 urm.; ital. 894).

Art. 926. Procuratorul care va fi rămas adjudecatar pentru o persoană care ar avea a o numi mai în urmă, trebuie, în cele trei zile după licitație, să depună la grefă mandatul special anterior vânzării, dacă acela în contul căruia a concurat la licitație nu preferă de a face în persoană acceptațiunea prin o declarațiune depusă la grefă ; în lipsă, procuratorul va fi considerat ca adjudecatar în numele său propriu. (Com. 924 ; ital. 895).

Art. 927. Adjudecatarul este dator ca, în termen de cinci zile dela adjudecare, să depună prețul cu care s'a adjudecat asupra'i vasul.

Dacă acest termen expiră fără ca cumpărătorul să fi depus

întregul preț, tribunalul, dela sine sau după cererea părți interesate, va pune lucrul din nou în vânzare.

Această nouă licitațiune se va încunoștiința prin afișe, conform art. 921, iar afișul se va publica cu trei zile cel puțin înainte de vânzare.

Nouile afișe vor cuprinde, pe lângă enunțările prevăzute de art. 920, numele adjudecatarului ce nu a depus prețul și suma cu cât lucrul a fost adjudecat asupra'i.

Licitațiunea se va urma conform art. 924.

Dacă prețul eșit la această nouă licitațiune este mai mic, primul adjudecatar răspunde de diferență și, în ori ce caz, de toate cheltuelile ocazionate cu această nouă vânzare.

Dacă primul cumpărător, înainte de începerea acestei noi licitațiuni, depune prețul cu cât lucrul s'a adjudecat asupra'i, dimpreună cu dobânzi și cheltueli făcute cu această a doua vânzare, el va fi menținut în calitatea sa de adjudecatar. (Pr. civ. 551 urm.; ital. 896).

Art. 928. Datsă sunt urmărite bărci, șalupe sau alte vase de o capacitate nu mai mare de 30 tone, vânzarea se va face înaintea judecătorului-delegat, după publicațiuni făcute în trei zile consecutive printr'un singur afiș lipit pe catart sau, în lipsă, într'alt loc aparent al vasului, la ușa tribunalului și pe zidul sau scara portului, fără nici o altă formalitate.

Vânzarea nu se poate face decât după trecere de opt zile dela notificarea procesului-verbal de urmărire. (Com. 922,929; ital. 897).

Art. 929. Urmărirea și vânzarea .batelurilor destinate transportului persoanelor sau pescăritului în porturi, limanuri, canaluri, lacuri și râuri, precum și altor asemenea plutitoare ce se află în aceste localități și cari nu ar avea o capacitate mai mare de 10 tone, se va face conform dispozițiilor articolelor precedente cu următoarele modificațiuni :

- 1) Vânzarea se va face de judecătorul de ocol ;
- 2) Afișele nu vor mai fi publicate și în foia anunțurilor judiciare;
- 3) Prețul va fi răspuns îndată după terminarea licitațiunii; iar în caz contrariu, se va procede imediat la o nouă licitațiune pe comptul adjudecatarului.

Dispozițiunile acestui articol nu se aplică în caz- de vânza-

rea balelurilor și a celorlalte plutitoare având mașină cu vapori. (Com. 916, 921, 924, 927; ital. 898). •

Art. 930. Vânzarea vasului l'ace să înceteze funcțiunile căpitanului, cu rezerva dreptului său la despăgubire contra celui obligat. (Com. 504, 551; ital. 899).

Art. 931. Adjudecatarul va primi un extract după procesul-verbal al licitațiunii în care se va indica :

1) Numele, pronumele, domiciliul sau reședința creditorului urmăritor și al debitorului;

2) Numele, felul și capacitatea vasului vândut;

3) Numele, pronumele și reședința adjudecatarului, precum și prețul cu care vasul s'a adjudecat asupra'i.,

Acest extract va fi semnat de judecătorul delegat sau de judecătorul de ocol și va trebui să fie transcris în registrele autorității unde va fi înscris vasul și vânzarea va trebui notată și pe actul de naționalitate. (Com. 493 urm., 925; pr. civ. 558 ; ital. 900).

Art. 932. Cererile în distracțiune (separațiune) asupra vasului urmărit se vor notifica creditorului urmăritor înainte de vânzare.

Dacă cererile în distracțiune nu s'au format decât după adjudecațiune, ele se vor converti de drept în opozițiuni asupra liberării prețului.

Cererea în distracțiune va conține citațiunea creditorului urmăritor de a compare pentru o audiență fixă înaintea tribunalului competent, și alegerea sau declarațiunea de domiciliu sau de reședință a reclamantului în comuna de reședință a tribunalului sau judecătoriei prin care se face urmărirea.

Dacă cererea se va respinge, reclamantul, deosebit de cheltueli și daune, poate fi osândit și la o pedeapsă pecuniară până la suma de 500 lei. (Civ. 97; pr. civ. 525 urm., 533; ital. 901).

Art. 933. Opozițiunile la distribuirea prețului rezultat din vânzarea unui vas, vor fi făcute sub pedeapsă de pierderea dreptului, în termen de trei zile socotit dela vânzare.

Creditorii oponenti sunt datori de a prezintă la grefă titlurile lor de creanțe cel mult în termen de opt zile din ziua opozițiunii, sub pedeapsă, în caz contrariu, de a se procede la distribuirea prețului, fără a se ține seamă de opozițiunea ce au făcut. (Ital. 902).

Art. 934. Colocațiunea creditorilor și distribuțiunea prețului între creditorii privilegiați se va face în ordinea prescrisă prin art. 687 și între ceilalți creditori, în proporțiune cu creanțele lor. (Ital. 903).

Art. 935. Pentru tot ce nu este expres regulat prin prezentul titlu, se aplică dispozițiunile codicelui de procedură civilă, relative la urmărirea silită a bunurilor mobile.

Regulile stabilite în prezentul capitol se vor observa, pe cât nu vor fi incompatibile, în orice alt caz de vânzare judiciară a unui vas sau a unei porțiuni dint'un vas. (Com. 505, 523, 692 urm., 889; pr. civ. 411 urm., 431 urm.; ital. 904).

CAPITOLUL III

Dispozițiuni speciale de procedură în materie de faliment

Art. 936. Ori de câte ori legea prescrie ca falitul sau veri un alt interesat să fie ascultat, nu se poate nimica hotăra în absența sa, dacă nu se va constata că a fost legalmente citat la o zi și oră fixă și dacă lipsa lui nu se va constata prin proces-verbal. (Com. 750, 753, 757, 767, 807, 808 urm., 832, 862, 869; ital. 905).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 703 și art. 706.

Art. 937. Ori de câte ori creditorii unui faliment urmează să fie convocați, judecătorul-sindic este dator ca, afară de publicațiunile prescrise de lege, să trimită o anume încunoștințare fiecărui creditor.

Încunoștințarea se va face printr'o scrisoare recomandată la poștă, cel puțin cu opt zile înainte de ziua fixată pentru întrunire sau peniru operațiunile pentru cari s'a fixat.

Recepisa de predare la poștă a scrisoarei recomandate, va servi ca probă că încunoștințarea a avut loc și va sta atașată la actele falimentului.

Scrisoarea de convocare adresată creditorului va trebui să cuprindă chestiunile ce sunt a se supune deliberării creditorilor.

Orice deciziune luată asupra unei chestiuni necuprinsă în încunoștințare, este nulă. (Com. 157, 342, 704 § 3, 806, 836 ; ital. 906).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub art. 808.

Ari. 938. Întrunirile creditorilor sunt prezidate de judecătorul-sindic.

Deciziunile se iau cu majoritatea absolută a creditorilor prezenți, afară de cazurile în cari legea nu cere o anume majoritate.

Creditorii se pot prezintă în persoană sau prin mandatar. (Com. 804, 843, 848, 863; ital. 907).

Art. 939. Procesul-verbal al întrunirii creditorilor se subscrie de judecătorul-sindic și de greșier sau de secretarul-arhivar al sindicatului tribunalului.

El cuprinde, în rezumat, desbaterile urmate, deciziunile luate de creditori și ordinea în care ele au avut loc și indică numările făcute după ordinea numărului voturilor obținute de fiecare, începând cu cel mai mare număr.

Procesul-verbal se înaintează tribunalului în termen de cel mult trei zile, spre a fi alăturat la celelalte acte ale falimentului. (Com. 836, 847; ital. 908).

Adnotații I.—Când este vorba de executarea unui contract de furnituri, intervenit între părți, iar nu de plată de obiecte, care obicinuie se cere dela comercianți nu pe temeiul unui contract scris, nu se aplică prescripțiunea din art. 1904. c. civ., ci prescripțiunea prevăzută de art. 939 c. com. (Cas. II.—Decizia 309 din 15 Dec. 1897—*Bul.* pag. 1490).

2. Cel ce imitează în mod fraudulos sau contraface o marcă înscrisă conform legii mărcilor de fabrică, nu poate opune lib. rtatea comerului sau a muncii, fiindcă acest principiu este mărginit prin pro-

prietatea industrială organizată și prin legea mărcilor de fabrică din 1879.

Cel ce imitează în mod fraudulos în timp îndelungat eticheta unei firme nu poate dobândi, prin îngăduința sau prin vre-o prescripțiune, dreptul de a continua imitarea etichetei, oricare ar fi fost timpul cât a continuat imitațiunea, ci în asemenea caz, imitatorul are a fi apărât de orice daune când imitațiile s'ar fi săvârșit cinci ani înainte de intentarea acțiunii în daune. (Cas. II.—Deciz. No. 256 din 16 Iunie 1904.—21U/. pag. 1076).

Art 940. Dacă în ziua fixată pentru întrunirea creditorilor nu s'a putut delibera asupra tuturor chestiunilor ce erau prevăzute în actul de convocare sau în citațiune, continuarea deliberățiunilor se va urma de drept în ziua următoare de lucru, fără să mai fie necesitate de veri o nouă încunoștințare specială a creditorilor prezenți sau absenți, și aceasta până la rezolvarea tuturor chestiunilor puse în deliberațiunea creditorilor. (Com. 937 ; ilal. 909).

Ari. 941. Ordonanțele judecătorului-sindic nu sunt supuse apelului decât în cazurile determinate de lege.

Apelul se face către tribunalul respectiv pentru audiență fixă. (Com. 740, 760, 762, 772, 774, 804, 817, 821 urm.; ital. 910).

Art. 942. Deliberațiunile tribunalului în materie de faliment vor putea fi precedate de relațiunea judecătorului-sindic. (Ital. 911).

Ari. 943, Sentințele și încheierile tribunalului pronunțate conform art. 708, 722, 723, 735, 826, 835, 837, 841, 842, 843, 852 și 864, și sentințele de condamnare la una din pedepsele pentru unul din delicturile prevăzute în titlul VIII, al cărței a III-a, se vor afige la ușa tribunalului și la alte locuri obișnuite, în comuna unde reșeade tribunalul, în comuna unde reșeade Curtea de apel, în comuna de reședință a falitului, în toate locurile unde el avea stabilimentele de comerț și în șalele burselor și Camerelor de comerț din acele localități.

Un extract depe aceste sentințe sau încheieri se va publica în foaia anunțurilor judiciare ale locurilor sus arătate, cu dreptul pentru judecătorul-sindic de a ordona publicațiunea și în alte ziare, când împrejurările falimentului ar cere o mai întinsă publicitate.

Afigerea și publicațiunile sus-zise vor li făcute în cel mai scurt termen posibil, adică : dacă trebuie făcute în localitatea unde se află tribunalul, cel mai târziu în trei zile dela data hotărârei ; dacă trebuie făcute în altă parle, ele trebuie să fie expediate pentru execuțiunea imediată în acelaș termen.

Judecătorul-sindic esle dator a observa exacta îndeplinire a dispozițiunilor cuprinse în acest articol. (Com. 710, 876 urm., 883 urm.; ilal. 912).

Art. 944. Toate sentințele date de tribunalul de comerț în materie de faliment sunt executorii.

Ele nu sunt supuse opozițiunii sau apelului decât în cazurile prevăzute de lege.

Când tribunalul se pronunță în prima instanță asupra contestațiunilor prevăzute de art. 775, sentința este supusă apelului.

Este asemenea supusă opozițiunii și apelului sentința prin care tribunalul respinge declarațiunea de faliment cerută de unul sau mai mulți creditori. (Com. 697, 704, 708, 711, 723, 772, 773, 775, 817, 828, 837, 854, 855, 856, 902, 904,- pr. civ. 129, 155 urm., 373; ital. 913).

»:»)

Adnotații. I. - Lucrările unui faliment fiind închise prin concordai, acțiunile relative la rezilierea concordatului intră în dreptul comun, astfel că pentru asemenea acțiuni nu se aplică dispozițiile aceslui art (Cas. II.—Decizia 188 din 4 Sept. 1896.—*Bul.* pag. 1247).

2. Cota de 3%, ce statul are drept a percepe din activul brut al falimentelor, este o taxă fiscală convenită statului în puterea unei legi, iar nu o cotă concordatară pentru dobândirea căreia nu se aplică regulile relative la procedura falimentelor, și deci pretențiunile relative la asemenea taxe se judecă conform procedurii dreptului comun, print' o acțiune civilă, iar sentința pronunțată de tribunal în asemenea materie este supusă apelului. (Cas. I.—Dec. No. 150 din 9 Aprilie 1901.—*Bul.* pag. 620).

3. Regularea cotei convenită Statului pentru cheltuelile prevăzute de art. 969 din c. com., face parte tot din operațiunile falimentului, chiar dacă această regulare se face după ce falitul a încheiat concordat cu creditorii săi, și a fost pus în posesiunea activului său. Și întrucât legea comercială nu prevede că sentințele date asupra regulării acestei cote sunt din acelea ce se dau cu drept de apel, aceste sentințe intră în regula generală prescrisă de art. 944 din c. com. și deci, nu sunt supuse apelului. (Cas. Secțiuni unite. — Decizia No. 2 din

21 Februarie 1902. — *Bul.* pag. 181).

4. Sentințele date de trib. comercial în materie de moratoriu nu sunt susceptibile de a fi apelate, de oarece moratoriul fiind o pază a falimentului, fie că este anterior falimentului, fie că este posterior, acest art. este aplicabil și moratoriului. (Cas. III.—Decizia No. 221 din 25 Oct. 1906.—*J?* «/». pag. 1716).

5. Principiul neapeiabilității este general și se aplică atât sentințelor propriu zise cât și închierilor luate de trib. comercial în materie de faliment.

Astfel, Curtea de Apel, care admite apelul contra încheerii unui Tribunal, prin care se dispune punerea din nou în vânzare a averii mobile a firmi/ falite și o-moloagă ea însăși o vânzare neconfirmată de Trib. în mod vădit și fără calitate se substituie acelei instanțe în regularea operațiunilor falimentului și pe lângă că violează dispozițiile art. 944 cod. com. comite și un vădit exces de putere. (Cas. III. — Decizia No. 156 din 12 Iunie 1909.—*Bul.* pag. 861).

6. In materie de anulare de concordat nu există drept de opoziție și deci nu se poate aplica nici art. 161 din pr. civilă. (Cas. III.—Decizia No. 68 din 17 Febr. 1910.—*fla.* pag. 314).

→ Vezi și jurispr. de sub art. 723 ; No. 2, art. 768; No. 1, 2, art. 775; No. 3, art. 892 și No. 2, 3, art. 845.

TITLUL II

DESPRE PRESCRIPTIUNE

Art. 945. Acțiunile derivând din acte care sunt comerciale chiar numai pentru una din părți, se prescriu pentru toate părțile contractante în conformitate cu dispozițiunile legii comerciale. (Com. 3 urm., 5, 56, 893 ; ital. 915).

Adnotații.—Acțiunile derivând din acte care sunt comerciale chiar numai pentru una din părți, se prescrie pentru toate părțile contractante, în conformitate cu le-

gile comerciale, iar după art. 947 prescripția ordinară în materie comercială este de 10 ani. (Cas. II.—Deciz. No. 131 din 2 Martie 1904.—*Bul.* pag. 429).

Art. 946. Prescripțiunea comercială **curge chiar contra mili-tarilor în serviciul activ în timp de rezel, In contra femeii măritate, în contra minorilor chiar neemanicipați și a interzi-șilor, cu rezerva dreptului lor contra tutorului.**

Înteruperea prescripțiunii se regulează după dispozițiunile codicelui civil.

Cu toate acestea, în obligațiunile cambiale, actele intrruptive de prescripțiune făcute în persoana unuia din coobligați nu produc nici un efect față cu ceilalți coobligați. (Civ. 1045, 1863 urm., 1872 urm., 1876 urm., 1908; ital. 916).

Adnotații. I.— Pentru executarea contractelor cată să se aplice, în lipsă de o stipulațiune contrarie, legile țării în care părțile le-au încheiat, iar nu legea locului unde se intentează procesul, această lege avându-și aplicațiunea numai în ce privește formele de procedură ce trebuiesc îndeplinite în judecarea procesului.

Așa dar, prescripțiunea ce se invoacă contra unei atari acțiuni, atingând direct însuși fondul dreptului ce părțile au înțeles să aibă după contract, iar nu o formă de procedură relativă la modul de judecată, urmează de aci că această prescripțiune cată să se reguleze după legea țării în care s'a încheiat contractul, iar nu după aceea în care se urmează judecata. (Cas. III.—Decizia 192 din 16 Noembrie 1893.—*Buf.* pag. 1049).

2. O motivare eronată nu poate da loc la casarea unei hotărâri, când ea nu a determinat singură soluțiunea admisă care se menține și pe un alt raționament, (Cas. II.—Decizia No. 61 din 3 Martie 1899. *Bul.* pag. 36).

Art. 947. Prescripțiunea ordinară în materie comercială este de 10 ani în toate cazurile în cari prin acest codice sau prin alte legi nu s'a stabilit o prescripțiune mai scurtă. (Com. 966; civ. 1903 urm.; ital. 917).

Adnotații. I. — O instanță comercială începută și lăsată în părăsire se prescrie prin 30 de ani, întru cât în legea comercială nu există nici un text care să deroge dela regula de drept comun din

3. Pentru acțiunile, derivând din executarea unui contract de navlu, se aplică legea domiciliului debitorului.

(Cas. II.—Decizia 61 din 3 Martie 1899. — *Bul.* pag. 336).

4. După art. 1891 din c. c. instanțele se prescriu prin 30 ani, fără deosebire dacă acțiunile ce formează obiectul se prescriu print'un termen mai scurt.

Astfel, de și o acțiune cambială se prescrie prin 5 ani, însă instanța care are de obiect o asemenea acțiune cambială, se prescrie prin 30 ani, conform dreptului comun, întru cât nici un text din legea comercială nu deroagă de la această regulă. (Cas. III. Decizia No. 57 din 1 Noembrie 1905. — *Bul.* pag. 1476).

9. Înteruperea prescripțiunii în materie comercială se regulează după dispozițiunile codului civil. (Cas. III.— Decizia No. 18 din 19 Ianuarie 1910.—*Bul.* pagina 121).

art. 1891 c. civ. (Cas. III.— Decizia 160 din 13 Sept. 1906. — *Bul.* pag. 1472).

2. Ori de câte ori este vorba de prescripțiunea unei sentințe executorie pronunțată chiar în materie comercială, ter-

menul de prescripție este de 30 ani, iar nu acela de 10 ani, prevăzut de art. 917 pentru acțiunile comerciale, întru cât toate sentințele în genere, cari sunt niște titluri executorii prin excelență, sunt prin ele înseși, niște acte de rațiune publică cari au acelaș caracter judiciar, iar nici de cum un caracter comercial, civil sau penal. (Cas. II. — Dec. No. 247 din 16 Oct. 1907.—*Bul.* pag. 1614).

3. Numai printr'o greșită interpretare

Art. 948. Acțiunea pentru revendicarea proprietății unui vas se prescrie prin trecere de 10 ani. Nu se poate opune lipsa de titlu sau a buneii credințe.

Posesorul unui vas, în virtutea unui titlu stipulat cu bună credință, titlul fiind transcris conform legii și care să nu fie nul pentru lipsă de formă, prescrie prin trecere de cinci ani, socotiți dela data transcripției titlului și a adnotațiunii lui pe actul de naționalitate.

Căpitanul nu poate dobândi prin prescripție proprietatea unui vas. (Com. 493, 499; civ. 1890, 1897 urm.; ital. 918).

Adnotații. I.—In materie de transport pe c. f. termenul prescripției precum și modul de întrerupere al ei, nu pot fi regulate prin art. 948 c. com și 1863 și 1865 c. civ. odată ce prin regulamentul c. f. se stabilește termenul de un an pentru reclamație adresată direcțiunii c. f. în cursul curgerii prescripției, are efectul de a întrerupe cursul ei. (Cas. II — Decizia 273 din 22 Martie 1894. *Bul.* pag. 379).

2. Se violează acest art. când instanța admite acțiunea derivând dintr'un contract de transport, de și ea era Intentată peste termenul de un an, și refuză părții (în specie dir. c. f.) dreptul de a invoca prescripția prevăzută de men-

Art. 949. Se prescriu prin trecere de 5 ani:

1) Acțiunile ce derivă din contractul de societate sau din alte operațiuni sociale, dacă publicațiunile prescise în titlul VIII, cartea I, au fost regulat făcute ;

2) Acțiunile ce derivă din cambii și din cekuri.

Termenul curge :

a acestui art. și violarea art. 404 pr. c., instanțele de fond au declarat prescise cărțile de judecată puse în executare, pe motiv că aceste cărți fiind comerciale au fost prescise prin neexecutarea lor timp de 10 ani. (Cas. II. — Dec. civ. 238 din 30 Oct. 1912. „Jurispr. Română” p. 72).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4, 5, 8, art. 1; No. 23, art. 3 ; No. 2, art. 939 ; art. 945 și No. 2. art. 946.

ționatul text de lege. (Cas. II. Dec. 97 din 6 Mai 1897.—*Bul.* pag. 722).

3. Acțiunile cărașilor, derivând din contractul de transport, se prescriu prin trecere de șase luni. (Cas. II. — Decizia 262 din 3 Nov. 1897.—*Bul.* pag. 1347).

4. Nu poate fi vorba de violarea acestui articol și a art. 1206 c. civ. când instanța de fond găsește, din producerea faptelor, că nu sunt întrunite elementele buneii care ar pretinde că a dobândit proprietate asupra unui vas. (Cas. III.—Dec. No. 337 din 10 Decembrie 1907.—*Bul.* pag. 1966).

— Vezi și jurispr. de sub No. 5, articolul 413.

Pentru acțiunile prevăzute la No. 1 al acestui articol, din ziua când obligațiunea a ajuns la termen sau din ziua publicațiunii actului de dizolvare a societății, sau a declarațiunii de lichidare, dacă obligațiunea n'a devenit exigibilă. In cazul prevăzut de art. 103, termenul curge din ziua în care actul de dizolvare poate fi opus celor de al treilea. Pentru obligațiunile derivând din lichidarea societății, termenul începe a curge de la data aprobării ultimului bilanț al lichidatorilor.

Pentru acțiunile prevăzute la No. 2, termenul curge din ziua scadenței obligațiunii sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282. (Com. 91 urm., 191 urm., 199, 216 urm., 305 urm., 339 urm., 366, 945, 946 ; ital. 919).

Adnotații. i. — Art. 948 din vechiul c. com. face distincțiune între polițele semnate de neguțători sau girate de un neguțator, și între cele emise sau girate de cei ce nu erau neguțători, admițând numai pentru cele d'întâi prescripția de 5 ani; în ce privește însă prescripția cambiilor emise între cel ce nu erau neguțători, legiuirea veche comercială, neprevăzând nici un termen, trebuie a li se aplica dreptul comun. Prin urmare prescripția prevăzută de art. 949, din noul c. com. nu se aplica conf. art. 966, de cât la psWțele propriu zise comerciale, emise sub vechiul cod, iar nu și acelor cambii emise și acceptate de către necomercianți, cari, după legea veche, se consideră ca acte sau înscrișuri civile. (Cas. III. — Decizia 67 din 28 Febr. 1907.—*Bul.* pag. 381).

2. Din modul cum esU» redactat acest

Art. 950. Acțiunile rezultând din contractele de împrumut maritim sau de gaj asupra vaselor, se prescriu prin trecere de trei ani socotiți din ziua când obligațiunea a ajuns la termen. (Com. 495 urm., 601 urm.; ital. 920).

Art. 951. Grefierii și judecătorul-sindic sunt liberați de îndatorirea de a da compt de registrele de comerț și de hârțiile ce le sunt încredințate în procedura asupra falimentului, după trecerea de trei ani dela închiderea sau încetarea operațiunilor falimentului. (Com. 747 urm., 752, 759, 767, 768, 825, 832, 840, 845, 860; ital. 921).

Art. 952. Se prescriu prin doi ani, socotiți din ziua ternii-

art. rezultă învederat că prescripția scurtă de 5 ani, prevăzută în el, nu se aplică de cât la Soc. comerciale cari au existență juridică față de terțiile persoane, adică acele cari constituiesc persoane juridice distincte de persoana asociațiilor, iar nu și la asociațiile în participatie, cari, după legea comercială, nu au o personalitate juridică distinctă de a asociațiilor. Prin urmare, acțiunile lor derivând din aceste din urmă asociații, trebuie a li se aplica prescripția ordinară din materia comercială, care este de 10 ani, conf. acestui art., întru cât nici un alt text de lege nu a scos de sub aplicația acestei dispozițiuni asociațiile în participatie (Cas. III — Decizia No. 459 din 21 No. 1911. — *Bul.* pag. 1534).

— Vezi și jurispr. de sub art. 285 ; No. 2, art. 802 și No. 5 art. 946.

nărei iifacerei, acțiunile mijlocitorilor pentru plata dreptului lor de mijlocire.

Prin acelaș termen se prescriu acțiunile de anulare sau de reziliare a concordatului în materie de faliment. Termenul curge pentru acțiunile în anulare din ziua când dolul a fost descoperit, iar pentru acțiunile în reziliare dela expirarea termenului scadenței ultimei plăți ce falitul urma a face conform concordatului. (Com. 862, 863; ital. 922).

Art. 953. Se prescriu printr'un an, din ziua protestului sau a reclamațiunei de care se vorbește în art. 677, acțiunile pentru plata daunelor cauzate prin lovirea unui vas, și din ziua când vasul a fost complect descărcat, acțiunile pentru contribuțiune la avariile comune. (Com. 659 urm., 673 urm.; ital. 923).

Art. 954. Acțiunile rezultând din contractul de închiriere al unui vas se prescriu prin trecere de un an dela împlinirea călătoriilor, și acelea derivând din contractul de înrolare prin trecere de un an dela expirarea termenului convenit între părți, sau dela împlinirea celei din urmă călătorii, dacă contractul a fost prelungit.

Acțiunile ce decurg din contractul de asigurare se prescriu prin trecere de un an.

În asigurările maritime termenul începe a curge după terminarea călătoriei ce a fost asigurată, și pentru asigurările cu termen din ziua în care se sfârșește asigurarea; în caz de prezumpțiune de pierdere a vasului pentru lipsă de nuvele, anul începe dela finele termenului fixat pentru prezumpțiunea de pierdere. Se exceptează termenele fixate pentru dreptul de abandon, prevăzute de titlul VI, cartea II.

În celelalte asigurări contra daunelor și asupra vieții, termenul curge, din momentul când s'a întâmplat faptul care a dat naștere acțiunei. (Com. 442 urm., 533 urm., 577 urm., 621, 645, 949 urm.; ital. 924).

Adnotații. — Dacă instanța de fond constată că societatea de asigurare a uzat de manopere pentru a împedeca și întârzia acțiunea prin care asiguratul cere daune cauzate prin sinistru, cu drept cuvânt hotărăște instanța de fond că soc. nu se mai poate prevala de prescripția de un an, edictată de art. 954 c. com. în materie de asigurare. (Cas. 111.—Dec. No. 426 din 30 Oct. 1913. „Jurisprud. Română” pag. 52/914).

Art. 955. Se prescriu asemenea prin trecere de un an :

I. Acțiunile pentru furniturile de proviziuni, lemnație, combustibile și alte lucruri necesarii pentru reparațiunea sau pre-

pararea unui vas de călătorie și pentru lucrările făcute pentru aceste obiecte;

II. Acțiunile pentru plată de alimente date marinarilor și celorlalți oameni ai echipagiului, din ordinul căpitanului.

Prescripțiunea începe a curge dela data furniturilor și dela facerea lucrărilor, dacă părțile nu au stipulat un termen de plată. În acest caz prescripțiunea rămâne suspendată pe timpul convenit.

Dacă furniturile sau lucrarea s'a urmat mai multe zile succesive, termenul de un an începe a curge din ultima zi. (Com. 519, 523; ital. 925).

Art. 956. Acțiunile contra căraușilor derivând din contractul de transport se prescriu :

I. Prin trecere de șease luni, dacă transportul a fost făcut în Europa, afară de Islanda și insulele Feroe, într'o piață maritimă a Asiei sau Africei de pe Mediterana, Marea-Neagră, canalul de Suez sau Marea-Roșie, ori într'o piață de pe uscat legată prin calea ferată, cu o piață maritimă din localitățile sus-arătate ;

II. Prin trecere de un an dacă transportul s'a făcut în alt loc.

În caz de pierdere totală, termenul începe a curge din ziua în care lucrurile transportate trebuiau să ajungă la destinațiunea lor; iar în caz de pierdere parțială, avarie sau întârziere, din ziua predării mărfurilor în primirea destinatarului. (Com. 346, 432, 436; ital. 926).

Adnotații. — Prescripțiunea prevăzută de art. 956 se referă numai la cazurile și pretențiunile ce se lvesc contra căraușilor pentru perderile totale, avariile sau întârzierile în predarea lucrului transportat, cum și în cazul de disparițiune a lucrului. Prin urmare, când o parte cere restituirea unei sume pe temeiul unei convențiuni ce are cu direcția C. F. R. sumă ce i se percepuse pe nedrept în asemenea caz, direcția C. F. nu poate invoca prescripția prevăzută de art. 956, ci prescripția ordinară de 10 ani pentru afaceri comerciale. (Cas. II.—Decizia No. 412 din 6 Oct. 1903.—*huj.* pag. 1267).

TITLUL III

DISPOZIȚIUNI TRANZITORII*)

Art. 957. Dispozițiunile legilor și regulamentelor în vigoare asupra burselor de comerț, asupra mijlocitorilor de schimb și mijlocitorilor de mărfuri, și asupra magazinelor generale,

*) Dispozițiunile ce urmează sunt adoptate după decretul italian din 14 Decembrie 1882, dat asupra punerii în aplicare a codului comercial italian din 31 Octombrie, acelaș an.

dokuri și întreprinse, vor continua a avea forță obligatorie chiar după punerea în aplicare a acestui codice, întrucât nu vor fi contrarii dispozițiilor lui sau nu vor fi modificate prin legi ulterioare. (Com. 2).

Art. 958. Societățile și asociațiunile comerciale existente la epoca punerii în aplicare a acestui codice, vor fi regulate de legile anterioare, afară de următoarele dispozițiuni :

1) Societățile în comandită prin acțiuni și anonime sunt scutite de orice altă autorizațiune și supraveghere din partea guvernului și de sarcinile relative, însă sunt supuse dispozițiilor din art. 104, 142, 144, 149, 153, 155, 165 aliniatul ultim, 169, 174, 175, 176, 177, 179, 181, 182, 185, 186, 187, 264, 265, 266 și 268 ale acestui codice, și acelor care se raportă la reducerea capitalului, la fuziunea și lichidarea societăților.

Ele mai sunt încă supuse dispozițiilor art. 124 privitoare la administratorii realeși sau numiți în urma punerii în lucrare a acestui codice;

2) Asociațiunile mutuale cari nu au de obiect exclusiv asigurările maritime, sunt supuse art. 260 al acestui codice, cu rezerva dispozițiunii din numărul următor ;

3) Societățile și asociațiunile de asigurare asupra vieții și administratoare de tontine sunt supuse dispozițiilor art. 147 al acestui codice pentru toate primele ce le vor percepe în urma aplicațiunii sale, cu rezerva reducerii proporționale a cauțiunilor date pentru operațiunile anterioare, în modurile și în termenele ce se vor stabili prin oșebit regulament;

4) Societățile și asociațiunile cari voesc să introducă modificări în actele lor constitutive și să prelungească termenul fixat pentru durata lor, trebuiesc să se conformeze dispozițiilor noului codice. (Com. 101, 138, 148, 195 urm., 199 urm., 241, 244 urm., 249, 269 ; 4 decr. italian 14 Dec. 1882).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 203.

Art. 959. Pentru executarea dispozițiilor articolului de mai sus, numirea cenzorilor trebuie să fie făcută în cea dintâi adunare generală care va avea loc în cursul celor șase luni după punerea în aplicare a acestui codice, sau într'o adunare specială, care se va convoca spre acest sfârșit, în acelaș termen, sub responsabilitatea administratorilor.

Adunarea generală, dacă cel puțin jumătate din capitalul social se alia reprezentat într'însa, va putea, cu votul afirma-

tiv a două treimi din capitalul reprezentat în adunare, să decidă ca administratorii actuali să fie, în caz de reelegere, dispensați de obligațiunea de a da cauțiunea prescrisă de acest codice. (Com. 124, 156, urm., 185; 5 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 960. Cambiile și biletele la ordin emise înaintea acestui codice, girurile și acceptațiunile și avalurile făcute în orice epocă se vor regula după legile anterioare.

Cu toate acestea, din ziua punerii în lucrare a noului codice, se vor aplica acestor titluri dispozițiunile noiei legi, privitoare la forma și la termenele protestului și la măsurile de luat în cazul de pierdere a acelor titluri.

Pentru cambiile și biletele la ordin, a căror scadență va fi chiar în ziua punerii în vigoare a acestui codice, protestul se va face asemenea în forma și termenele prescrise de dânsul. (Com. 326 urm., 354 urm., 9 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 17, art. 3 și No. 1, 2, art. 735.

Art. 961. Mandatul prepusului care, în ziua punerii în aplicare a noului codice, începuse deja să exercite comerțul la care a fost prepus, trebuie să fie depus conform dispozițiilor art. 394 din acest codice, în cele trei luni dela aplicarea lui, pentru îndeplinirea formalităților prescrise de acel articol. (Art. 10 decr. ital. 15 Dec. 1882).

Art. 962. În cele dintâi trei luni după punerea în aplicare a acestui codice, administrațiunile de căi ferate, aplicând tarifele speciale în vigoare, nu vor fi supuse la responsabilitatea stabilită de acest codice, dacă ea ar fi mai mare decât cea existentă după reglementele lor. (Com. 441 ; 11 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 963. În cele șase luni dela punerea în aplicare a noului codice, toate vasele supuse dispozițiilor art. 510, trebuie să se conformeze lor.

Pentru vasele în curs de călătorie, în momentul punerii în lucrare a acestui codice, termenul sus zis începe a curge din ziua sosirii lor într'un port al Pvegatului. (Art. 14 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 964. Privilegiile asupra vaselor dobândite mai înainte de punerea în aplicare a noului codice, după formele legii anterioare, își păstrează rangul lor chiar în privința privilegiilor dobândite sub imperiul acestui codice.

Dispozițiunile art. 690 și următoarele ale cărței II din noul

codice se aplică de asemenea la privilegiile dobândite înainte de punerea lui în aplicare. (Com. 687 ; 15 decr. ital. 14 Dec. 1882)

Ari. 965. Termenele pentru neadmisibilitatea acțiunii se vor regula după legea în vigoare la epoca evenimentului care dă loc acțiunii. (Art. 18 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 966. Prescripțiunile începute înainte de aplicațiunea acestui codice se regulează după legile anterioare.

Cu toate acestea, prescripțiunile începute înainte de acea punere în aplicațiune și pentru căre, după legile anterioare s'ar cere încă un timp mai lung decât cel fixat prin acest codice, se vor împlini cu trecerea acestui termen mai scurt, calculându-l din ziua punerii în aplicațiune a noului codice. (Com. 947 urm., civ. 1911; 19 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Adnotații.—Un bilet la ordin emis sub imperiul codului com., anterior celui din 1887. nesubsemnat sau girat de vre-un comerciant, constituia după legea veche un simplu înscris doveditor al unei creanțe necomerciale și ca atare, nu se putea prescrie decât în termenul ordinar de 30 ani, prevăzut de art. 1890 din c. c, iar

nu de art. 966 c. com., care stabilește prescripțiunile referitoare la polițe sau bilete la ordin formate conform legii și constituind adevărate efecte comerciale, cu caracterul și în condițiunile cerute de acea lege. (Cas. II.—Decizia No. 31 din 13 Februarie 1907.—*Bul.* pag. 268).

— Vezi și jurispr. de sub 1, art. 949.

Art. 967. Prezentul codice va intra în vigoare cu începere, dela 1 Septembrie 1887 ; iar dacă promulgarea lui nu se va putea face înainte de această dată, el se va pune în lucrare la o lună după data promulgării lui.

Art. 968. Judecătorii-sindici ai tribunalelor primesc retribuția judecătorilor de ședință. Pe lângă acest onorariu, judecătorii-sindici ai tribunalului de Ilfov mai primesc o diurnă de 150 lei pe lună, iar judecătorii-sindici ai tribunalelor Iași, Dolj, Covurlui și Brăila o diurnă de 75 lei.

Secretarii-arhivari ai judecătorilor-sindici primesc retribuțiunea grefierilor de tribunal. (Com. 732, 740).

Art. 969. Pentru acoperirea retribuțiunii judecătorilor-sindici și secretarilor-arhivari și pentru cheltuelile de cancelarie, Statul va percepe până la maximum 4 la sută din activul brut al falimentului, fără ca suma percepută dela un faliment să poată întrece cifra de 20.000 lei.

Cota perceperii, până la maximum 4 la sută se va fixa în fiecare an prin legea bugetară.

Pentru anul bugetar curent, cota se fixează la 3 la sută; ea

se va face venit la tezaur, sub o rubrică specială a veniturilor ministerului de justiție.

În raport cu încasările și intrările se va deschide, prin consiliul de miniștri, ministerului de justiție creditele necesare pentru retribuțiunea personalului. (Com. 739, 968, 970).

Adnotații. I. — Se înțelege prin activ brut, al falimentului asupra căruia se fixează cota statului, acel activ din care nu se scad cheltuelile făcute cu lichidarea, nici creanțele privilegiate, ci întreaga masă impozabilă a falimentului, constatată după facerea inventariului și evaluarea ei de către experți. (Cas. III.—Decizia No. 478 din 26 Nov. 1911.—*Bul.* pag. 1561).

brut al falimentului, în ce privește cota atribuită statului, acel activ din care nu se scad nici creanțele privilegiate, adică întreaga masă impozabilă constatată dupe facerea inventariului și evaluarea ei de către experți. (Cas. III.—Decizia 478 din 29 Noemb. 1911).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, art. 735; No. 1, 2, 3, art. 739, art. 751 și No. 3, art. 944.

2. — Legiitorul a înțeles prin activ

Art. 970. Un regulament special va determina modul de percepere al contribuțiunii. (Com. 969).

Adnotații.—Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 735.

Art. 971. Falimentele deja deschise la aplicațiunea legii celei noi vor continua a fi administrate și lichidate conform legii celei vechi.

TABLA DE AATERIE

A CODULUI DE COAERT

CARTEA I

DESPRE COMERT IN GENERE

	Articolele
TITLUL I.—Dispozițiuni generale	1— 2
TITLUL II.—Despre faptele de comerț	3— 6
TITLUL III.—Despre comercianți	7— 21
TITLUL IV.—Despre registrele comercianților	22— 34
TITLUL V.—Despre obligațiunile comerciale în general	35—59
TITLUL VI.—Despre vânzare	60— 73
TITLUL VII.—Despre report	74— 76
TITLUL VIII.—Despre societăți și despre asociațiuni	77—269
<i>Cap. I.</i> —Despre societăți	77—250
Sect. I.—Dispozițiuni generale	77— 87
Sect. II.—Despre forma contractului de societate	88—104
Sect. III.—Despre deosebitele feluri de societăți	105—126
§ I.—Despre societatea în nume colectiv	105—113
§ II.—Despre societatea în comandită	114—120
§ III.—Despre societatea anonimă	121—126
Sect. IV.—Dispozițiuni comune societăților în comandită prin acțiuni și societăților anonime	127—187
§ I.—Despre constituirea societății	127—140
§ II.—Despre administratori	141—155
§ III.—Despre adunările generale	156—165
§ IV.—Despre acțiuni	166 —172
§ V.—Despre obligațiuni	173—177
§ VI.—Despre bilanț	178—184
§ VII.—Despre censori	185—187
Sect. V.—Despre excluderea asociațiilor, despre dizoluțiunea și fuziunea societăților	188—198
§ I.—Despre excluderea asociațiilor	188—190
§ II.—Despre dizoluțiunea societăților	191—194
§ III.—Despre fuziunea societăților	195—198
Sect. VI.—Despre lichidarea societăților	199—220
§ I.—Despre lichidare în general	199—209
§ II.—Reguli speciale pentru lichidarea societăților în nume colectiv și în comandită simplă	210—211
§ III.—Reguli speciale pentru lichidarea societăților în comandită, prin acțiuni și anonime	212—220

	Articolele
Sect. VII.—Dispozițiuni relative la societățile cooperative.	221 235
Sect. VIII.—Dispozițiuni relative la societățile civile și la societățile constituite în țări străine	236—250
Cap. // —Despre asociațiuni	251 263
Sect. I.—Despre asociațiunea în participațiune	251 256
Sect. II.—Despre asociațiunea de asigurare mutuală	257—263
Cap. /// —Dispozițiuni penale și tranzitorii	264—269
TITLUL IX.—Despre cambie și despre cek	270—369
Cap. / —Despre cambie.	270-363
Sect. I.—Condițiunile esențiale ale cambiei	2/0—276
Sect. II.—Despre gir	OS~9QJ
Sect. III.—Despre acceptațiune.	oso oon
§ I.—Dispozițiuni generale	.282 290
§ II.—Despre acceptațiunea prin intervențiune sau pentru onoare.	"
Sect. IV.—Despre aval.	• • •
Sect. V.—Despre duplicate și copii	Y^I
§ I.—Despre duplicate	.ono fr/i
§ II.—Despre copii	"
Sect. VI.—Despre scadență.	.onn ooc
Sect. VII.—Despre plată	^—3 2 5
§ I.—Dispozițiuni generale	"
§ II.—Despre plata prin intervențiune sau pentru onoare.	"
Sect. VIII.—Despre protest	jj2b—334
Sect. IX.—Despre contra cambie.	tta or,
Sect. X.—Despre acțiunea cambială	:>39 351
Sect. XI.—Despre cambia purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falsă ori falsificată	• ^52—353
Sect. XII.—Despre cambia perdută sau sustrasă	354—357
Sect. XIII.—Despre ordinul în produse sau mărfuri	358—363
Cap. // —Despre cek	.o TM - o TM
TITLUL X.— Despre comptul curent.	d/U—d/d
TITLUL XI.— Despre mandatul comercial și despre comision.	.o TM i r r
Cap. / —Despre mandatul comercial.	374—40o
Sect. I.—Despre mandatul comercial în general	374—391
Sect. II.—Despre prepuși și reprezentanți	392—401
Sect. III.—Despre comisii călători pentru comerț	402—403
Sect. IV.—Despre comiși pentru negoț	404
Cap. II —Despre comision.	405—412
TITLUL XII.— Despre contractul de transport.	• 413—441
TITLUL XIII.— Despre contractul de asigurare.	442—477
Cap. I —Dispozițiuni generale.	442—447
Cap. // —Despre asigurarea în contra daunelor	448—472

	Articolele
Sect. I.—Dispozițiuni generale.	448—463
Sect. II.—Despre unele specii de asigurare contra daunelor.	464_472
Cap. III —Despre asigurări asupra vieții.	473—477
TITLUL XIV.— Despre gaj.	478—489

CARTEA II

QESPRE COMERTUL MARITIM ȘI DESPRE NAVIGAȚIUNE

TITLUL I.— Despre vase și proprietarii lor.	490—505
TITLUL II.— Despre căpitan.	506—530
TITLUL IU.— Despre înrolarea și salariile persoanelor echipajului.	531—555
TITLUL IV.— Despre contractul de închiriere.	557—600
Cap. I —Dispozițiuni generale	557_564
Cap. // —Despre polița de încărcare.	565—570
Cap. III —Despre navlu (chirie).	571_591
Cap. IV —Despre călători	592—600
TITLUL V.— Despre împrumutul maritim	601—615
TITLUL VI.— Despre asigurarea contra riscurilor navigațiunii.	616—653
Cap. / —Despre contractul de asigurare și despre obligațiunile asigurătorului și asiguratului.	616—643
Cap. II —Despre abandon.	644_653
TITLUL VW.— Despre avarii și despre contribuțiune.	654—671
Cap. I —Despre avarii.	654_635
Cap. // —Despre contribuțiune	659—671
TITLUL VIU.— Despre p~agubele cauzate prin lovirea vaselor (abordagiu).	672—677
TITLUL IX.— Despre creanțele privilegiate	678—694
Cap. / —Dispozițiuni generale.	678—682
Cap. II —Despre creanțele privilegiate asupra lucrurilor încărcate.	683—684
Cap. /// —Despre creanțele privilegiate asupra navlului.	685
Cap. IV —Despre creanțele privilegiate asupra vasului.	686—694

CARTEA III

DESPRE FALIMENT

TITLUL I.— Despre declarațiunea de faliment și despre efectele sale.	695—729
TITLUL II.— Despre administrațiunea falimentului.	730—767
Cap. I —Despre persoanele însărcinate cu administrațiunea falimentului.	730—742
Sect. I.—Despre sindic.	731—742
Cap. // —Despre punerea sigiliilor și despre inventar.	743—753

IV

	Articolele
<i>Cap. III.</i> —Despre funcțiunile relative la administrațiunea falimentului	754—767
TITLUL III.— <i>Despre lichidațiunea pasivului.</i>	768—802
<i>Cap. I.</i> —Despre verificarea creanțelor.	768—780
<i>Cap. II.</i> —Despre diferite specii de creditori.	781
Secț. I.—Despre creditorii având gaj sau alt privilegiu asupra bunurilor mobile.	782—785
Secț. II.—Despre creditorii privilegiați sau ipotecari asupra imobilelor.	786—789
Secț. III.—Despre drepturile femeii falitului	790—797
Secț. IV.—Despre coobligăți și despre fidejutori.	798—802
TITLUL IV.— <i>Despre lichidarea activului</i>	803—818
<i>Cap. I.</i> —Mijloacele pentru a lichida activul	803—807
<i>Cap. II.</i> —Despre vânzarea mobilelor și a imobilelor falitului.	838—811
Secț. I.—Despre vânzarea mobilelor.	808—809
Secț. II.—Despre vânzarea imobilelor.	810—811
<i>Cap. III.</i> —Despre revendicațiune	812—818
TITLUL V.— <i>Despre repartițiunea între creditori și despre închiderea falimentului</i>	819—831
TITLUL VI.— <i>Despre încetarea și suspendarea falimentului.</i>	832—865
<i>Cap. I.</i> —Despre neajungerea activului.	832—833
<i>Cap. II.</i> —Despre moratoriu.	834—844
<i>Cap. III.</i> —Despre concordat	845—865
TITLUL VII.— <i>Dispozițiuni privitoare la falimentul societăților comerciale.</i>	866—874
TITLUL VIII.— <i>Despre infracțiuni penale în materie de faliment.</i>	875—888
<i>Cap. I.</i> —Despre bancrută	876—882
<i>Cap. II.</i> —Despre delictele altor persoane decât falitul fără complicitate în bancrută	883—888

CARTEA IV

DESPRE EXERCITIUL ACȚIUNILOR COMERCIALE ȘI DESPRE DURATA LOR

TITLUL I.— <i>Despre exercițiul acțiunilor comerciale.</i>	881) -944
<i>Cap. I.</i> —Dispozițiuni generale.	889 -909
<i>Cap. II.</i> —Despre sequestrarea, urmărirea și vânzarea silită a vaselor.	910—935
<i>Cap. III.</i> —Dispozițiuni speciale de procedură în materie de faliment	936—944
TITLUL II.— <i>Despre prescripțiune.</i>	945-956
TITLUL III.— <i>Dispozițiuni tranzitorii.</i>	957—9/1